Jurnale

George Orwell

Traducere din limba engleză şi note de Vali Florescu după o ediţie îngrijită de Peter Davison

CUPRINS

Introducere
JURNALUL UNUI CULEGĂTOR DE HAMEI
25 august 1931 - 8 octombrie 1931
JURNALUL DRUMULUI CĂTRE WIGAN PIER
35
31 ianuarie 1936-25 martie 1936.
JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL I intercalat cu
JURNAL DIN MAROC 95
Jurnal domestic, volumul I
9 august 1938 - 28 martie 1939 99
Jurnal din Maroc
7 septembrie 1938 - 28 martie 1939 106
Caietul din Marrakech171
Jurnal domestic, volumul I (continuare)
10 aprilie 1939-26 mai 1939 174
JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL II
intercalat cu JURNAL AL EVENIMENTELOR CARE AU DUS LA RĂZBOI.... 185 Jurnal domestic, volumul II
27 mai 1939 - 31 august 1939 187
Jurnal al evenimentelor care au dus la război
2 iulie 1939 - 3 septembrie 1939 198
Jurnal domestic, volumul II (continuare)
5 septembrie 1939 -29 aprilie 1940 262
JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI
28 mai 1940-28 august 1941 301
AL DOILEA JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI
14 martie 1942 -15 noiembrie 1942 393
JURNALELE DE PE INSULA JURA 449
Jurnal domestic, volumul III
7 mai 1946 - 5 ianuarie 1947 451
Jurnal domestic, volumul rV
12 aprilie 1947 - 11 septembrie 1947511

Jurnale

George Orwell

Traducere din limba engleză şi note de Vali Florescu după o ediţie îngrijită de Peter Davison

CUPRINS

Introducere
JURNALUL UNUI CULEGĂTOR DE HAMEI
25 august 1931 - 8 octombrie 1931
JURNALUL DRUMULUI CĂTRE WIGAN PIER
35
31 ianuarie 1936-25 martie 1936.
JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL I intercalat cu
JURNAL DIN MAROC 95
Jurnal domestic, volumul I
9 august 1938 - 28 martie 1939 99
Jurnal din Maroc
7 septembrie 1938 - 28 martie 1939 106
Caietul din Marrakech171
Jurnal domestic, volumul I (continuare)
10 aprilie 1939-26 mai 1939 174
JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL II
intercalat cu JURNAL AL EVENIMENTELOR CARE AU DUS LA RĂZBOI.... 185 Jurnal domestic, volumul II
27 mai 1939 - 31 august 1939 187
Jurnal al evenimentelor care au dus la război
2 iulie 1939 - 3 septembrie 1939 198
Jurnal domestic, volumul II (continuare)
5 septembrie 1939 -29 aprilie 1940 262
JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI
28 mai 1940-28 august 1941 301
AL DOILEA JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI
14 martie 1942 -15 noiembrie 1942 393
JURNALELE DE PE INSULA JURA 449
Jurnal domestic, volumul III
7 mai 1946 - 5 ianuarie 1947 451
Jurnal domestic, volumul rV
12 aprilie 1947 - 11 septembrie 1947511

Jurnale

George Orwell

Traducere din limba engleză şi note de Vali Florescu după o ediție îngrijită de Peter Davison

CUPRINS

Introducere
JURNALUL UNUI CULEGĂTOR DE HAMEI
25 august 1931 - 8 octombrie 1931
JURNALUL DRUMULUI CĂTRE WIGAN PIER
35
31 ianuarie 1936-25 martie 1936.
JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL I intercalat cu
JURNAL DIN MAROC 95
Jurnal domestic, volumul I
9 august 1938 - 28 martie 1939 99
Jurnal din Maroc
7 septembrie 1938 - 28 martie 1939 106
Caietul din Marrakech171
Jurnal domestic, volumul I (continuare)
10 aprilie 1939-26 mai 1939 174
JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL II
intercalat cu JURNAL AL EVENIMENTELOR CARE AU DUS LA RĂZBOI.... 185 Jurnal domestic, volumul II
27 mai 1939 - 31 august 1939 187
Jurnal al evenimentelor care au dus la război
2 iulie 1939 - 3 septembrie 1939 198
Jurnal domestic, volumul II (continuare)
5 septembrie 1939 -29 aprilie 1940 262
JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI
28 mai 1940-28 august 1941 301
AL DOILEA JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI
14 martie 1942 -15 noiembrie 1942 393
JURNALELE DE PE INSULA JURA 449
Jurnal domestic, volumul III
7 mai 1946 - 5 ianuarie 1947 451
Jurnal domestic, volumul rV
12 aprilie 1947 - 11 septembrie 1947511

Jurnal domestic, volumul V
12 septembrie 1947-29 octombrie 1947 565
Rezumat al însemnărilor lui Avril
27 decembrie 1947 - 10 mai 1948 575
însemnări relevante din caietele lui Orwell
c. 20 februarie 1948-21 mai 1948 577
Jurnal domestic, volumul V (continuare)
31 iulie 1948 - 24 decembrie 1948 583
însemnări relevante din ultimul caiet literar
21 martie 1949 - septembrie 1949 606

Introducere

George Orwell a fost un împătimit autor de jurnale şi liste, umplea caiete întregi cu ideile sale, şi tot aici îşi schița, în ciornă, poeziile -„Twas on a Tuesday morning"1 sau „Joseph Higgs, late of this parish"2 -, copia şi lipea frânturi de informații din ziare, rețete, sfaturi grădinăreşti şi aşa mai departe. Făcea liste cu lideri naționaliști, şlagăre, cuvinte şi expresii în latină, franceză şi alte limbi. E de notorietate faptul că a întocmit o listă cu cei pe care îi considera criptocomuniști şi sim-patizanți comuniști şi că şi-a notat lecturile extinse din ultimul an de viață. Vreme de mulți ani a colecționat pamflete (acum aflate la British Library) şi a început să le catalogheze. De asemenea, a notat cu grijă sumele primite ca plată pentru scrierile sale, pentru a-i fi mai uşor la declararea veniturilor şi calcularea impozitului restituit de către stat. Din păcate, nu s-au păstrat decît notațiile referitoare la veniturile sale din iulie 1943 pînă în decembrie 1945; ironia face ca acestea să fie consemnate într-un caiet pe care soția sa, Eileen, îl folosise cînd lucra în Whitehall, la Departamentul de Cenzură. Deşi de obicei nu prea acorda mare importanță păstrării manuscriselor operelor sale publicate, cele care au supraviețuit (de exemplu, textele dactilografiate ale romanelor Ferma animalelor şi O mie nouă sute optzeci şi patru) au avut această soartă probabil pentru că, pur şi simplu, moartea sa prematură a făcut ca scriitorul să nu mai apuce să le distrugă. Cu toate acestea, şi-a păstrat jurnalele, pe care adesea le-a şi transcris la maşină. Au su-praviețuit unsprezece dintre ele. Nu erau jurnale intime, în stil Pepys, scrise într-un cod secret, ci, în principal, însemnări oneste despre viața sa, observații despre natură şi evenimentele politice ale vremii sale. Cînd a plecat din Wallington, în septembrie 1939, Eileen a completat pentru el „Jurnalul domestic" şi, în iarna dintre 1947 şi 1948, cînd era în spital, Avril, sora

autorului, a notat pentru el unele informații uzuale, precum starea vremii şi muncile îndeplinite la Barnhill3.

NS

1. „Era-ntr-o marți, de dimineață".

2. „Răposatul Joseph Higgs, din parohia noastră".

3. Căsuța de pe insula scoțiană Jura, unde Orwell a scris romanul O mie nouă sute optzeci si patru.

Există date, încă neconfirmate, însă nici infirmate, că ar exista şi un al doisprezecelea şi, poate, şi un al treisprezecelea jurnal, secretizate în arhiva NKVD din Moscova. în martie 1996, profesorul Miklos Kun, nepotul liderului maghiar comunist Bela Kun, mi-a spus că NKVD-ul îl avea în vizor pe Orwell şi că el are cunoştință de existența în arhivă a unui dosar ce-i este dedicat. (Băla Kun, căzut în dizgrația autorităților sovietice, a fost probabil împuşcat într-un gulag sovietic la 29 august 1938, deşi un raport sovietic anterior afirmă că a murit într-una dintre închisorile lor la data de 30 noiembrie 1939.) Din păcate, arhiva a fost închisă publicului înainte de a putea fi cercetată. La 2 august 1937, Orwell i-a scris lui Charles Doran (vezi Opere complete, voi. XI, pentru amănunte) că din camera soției lui, de la hotelul Continental din Barcelona, au fost ridicate anumite documente. în Omagiu Cataloniei, el afirmă că şase polițişti în haine civile i-au „luat jurnalele". Dată fiind pasiunea lui de a scrie jurnale, este cel puțin posibil să fi ținut un jurnal şi pe vremea cît a lucrat în poliție în Birmania, dar e puțin probabil ca un asemenea jurnal să apară într-o zi. în „Jurnal domestic", însemnările din 1 iunie 1946, Orwell se referă la o rețetă de tăbăcit pielea de iepure „din celălalt jurnal" - însă acel jurnal nu a fost identificat. în ciuda pierderilor evidente, aceste unsprezece jurnale, împreună cu notațiile din cele două caiete, oferă, cu cîteva lacune, o imagine personală a vieții lui Orwell, de la aventura lui din 1931 în lumea culegătorilor de hamei pînă la ultimele sale zile, din spital.

însemnările din jurnalul lui Orwell, începînd cu 9 august 1938, însoțite de hărți excelente ale călătoriilor autorului din perioadele menționate în aceste însemnări, au fost postate zilnic la exact şaptezeci de ani după scrierea lor, pe website-ul Premiului Orwell, www.orwelldiaries.wordpress.com.

Gîndindu-mă cum să prezint aceste jurnale publicului, m-am încumetat să optez pentru păstrarea trăsăturilor definitorii ale lui Orwell ca scriitor de jurnal, şi nu neapărat pentru perfecționismul autorului, avînd în permanență

grijă ca textul să fie cît se poate de accesibil. Greşeli banale şi de ortografie, ca de pildă „actualy" în loc de „actually" au fost corectate tacit, în vreme ce „i.e." şi „e.g."4 apar aşa cum au fost scrise constant de autor, ca „ie" şi „eg", însă numele ziarelor au fost evidenţiate prin caractere italice. Acolo unde au fost făcute schimbări majore, acestea au fost semnalate. Orwell pune adesea litere mari aleatoriu (într-un loc scrie „Canterbury bells", iar două însemnări mai încolo „Canterbury Bells"5) şi adesea le omite. Cuvintele sînt scrise cu literă mare doar atunci cînd în caz contrar ar putea produce confuzie. Am remarcat că ortografia lui Eileen, atunci cînd scrie ea în jurnal, e

NS

4. Prescurtările expresiilor din latină id est („adică") şi exempli gratia („de exemplu").

5. Campanula medium, plantă cunoscută sub numele de „clopoţel".

mult mai îngrijită decît a soţului ei. Astfel, ea scrie „scabious"6, iar el „scabius". Ambele variante au fost păstrate. Am identificat cîte persoane notate cu iniţială a fost posibil şi, în general, am optat pentru trecerea în clar (cu ajutorul parantezelor pătrate) a numelor frecvent menţionate -de exemplu, A[vril] şi B[ill]. în cazurile în care Orwell şi-a dactilografiat jurnalele originale scrise de mînă, am remarcat doar cîteva schimbări interesante. Multe dintre corecturile făcute de Orwell de mînă în versiunile finale bătute la maşină au fost adoptate tacit. Detalii in extenso pot fi găsite în Operele complete ale lui George Orwell1. (Trimiterile din notele de subsol la Operele complete sînt indicate prin literele OC.) Notele de aici8, ce omit variantele minore menţionate mai sus, sînt considerabil mai ample decît cele din Operele complete.

Mulţumirile mele pline de recunoştinţă se îndreaptă către The Orwell Estate şi, în principal, către Richard Blair şi Bill Hamilton, şi către Gill Furlong, directoarea arhivei Bibliotecii Colecţiilor Speciale de la UCL9, pentru că a permis ca aceste jurnale să fie publicate în această ediţie, îi sînt de asemenea recunoscător Myrei Jones pentru că a aruncat un ochi atît de atent peste şpalturi.

Şi în fine: dat fiind faptul că Orwell avea o asemenea aversiune faţă de ideea de a i se scrie biografia, e cît se poate de ironic că aceste jurnale oferă practic o autobiografie virtuală şi opinii despre atît de multe lucruri din viaţa sa.

Peter Davison

NS

6. Scabios, rîios; sipică (Scabiosa).

7. The Complete Works of George Orwell, Martin Secker & Warburg Ltd (1998), 20 de volume, ediție îngrijită de Peter Davison. în cuprinsul cărții, pentru uşurința lecturii, această referire va fi notată cu „OC".

8. Propriile note ale lui Orwell sînt indicate, în acest volum, printr-un asterisc; ediția românească a Jurnalelor păstrează cea mai mare parte a notelor din ediția originală, mai puțin cele referitoare la anumite expresii sau fenomene lingvistice care ar fi relevante doar pentru un public vorbitor de limbă engleză - notele de acest gen au fost completate sau reformulate de traducătoare, astfel încît să redea cît mai adecvat particularitățile ce s-au vrut semnalate (n. r.).

9. University College London, Special Collections Library este una dintre cele mai importante arhive din Marea Britanie.

JURNALUL UNUI CULEGĂTOR DE HAMEI

25 august 1931 - 8 octombrie 1931

Notă introductivă1

George Orwell s-a născut pe 25 iunie 1903 în Motihari, Bengal, ca fiu al lui Richard Walmesley Blair, pe atunci director adjunct în Departamentul Opiului din Serviciul Civil Indian, şi al soției sale, Ida. A fost botezat Eric Arthur. Avea o soră mai mare, Marjorie. Copiii s-au întors în Anglia în 1904 şi s-au stabilit la Henley-on-Thames. Orwell şi-a revăzut tatăl abia în vara lui 1907, cînd acesta s-a întors acasă în permisie. La 6 aprilie 1908, i s-a născut o soră mai mică, Avril. Cînd domnul Blair s-a pensionat, în 1912, familia s-a mutat la Shiplake, Oxfordshire, unde Orwell s-a împrietenit cu familia Buddicom, mai ales cu fiica cea mare a acesteia, Jacintha. în cartea Eric & Us2 de Jacintha Buddicom se poate găsi o hartă folositoare a cartierului în care au trăit şi s-au jucat cei doi (vezi, mai ales, ediția a doua, pentru postfața lui Dione Venables, 2006). Orwell a fost inițial educat de călugărițele anglicane, apoi la şcoala elementară St Cyprian, Eastbourne (subiectul unui eseu celebru, dar părtinitor, „Such, Such Were the Joys"3, ce conținea două poezii patriotice publicate în Henley and South Oxfordshire Standard). Apoi, cîştigînd o bursă, a plecat pentru un trimestru la colegiul Wellington şi apoi la Eton, cu bursă de merit4. După Primul

NS

1. Notele introductive sînt alcătuite de editorul ediției originale, Peter Davison; prezintă felul în care s-a lucrat cu textul jurnalelor şi, de asemenea, rezumă momente din viața autorului, neînregistrate de propriile sale însemnări, cu scopul de a reda o viziune de ansamblu a evenimentelor ce i-au marcat existența (n.r.).*

2. Eric şi noi, în traducere.

3. „Acestea erau bucuriile noastre".

4. în original, King's Scholar, bursă obținută pe baza rezultatelor deosebite ale elevului la una dintre şcolile publice (colegiul Eton, King's Canterbury şi, mai demult, Westminster School).

Război Mondial, familia Blair s-a mutat în Southwold, pe coasta Suffolkului.

Orwell a făcut parte din Poliția Imperială Indiană din Birmania, din octombrie 1922 pînă în decembrie 1927, o perioadă din viața lui în urma căreia a conceput romanul Zile birmaneze şi două dintre cele mai importante eseuri timpurii ale sale, „Shooting an Elephant" şi „A Hanging"5. Cînd s-a întors în Anglia în permisie, şi-a dat demisia şi a renunțat la slujba sa relativ bine plătită pentru un trai mult mai precar, cu gîndul de a deveni scriitor. A vagabondat şi a făcut mai multe expediții în East Endul Londrei pentru a observa felul în care trăiesc cei săraci şi a le împărtăşi soarta. Din primăvara lui 1928 pînă la finele lui 1929 a locuit într-un cartier muncitoresc din Paris, inițial supraviețuind din economiile din Birmania, şi a scris - şi a publicat - mai multe articole. A scris, de asemenea, unul sau două romane (propriile sale relatări se contrazic aici), însă le-a distrus, lucru pe care mai tîrziu 1-a regretat. Primele sale articole, cu excepția unuia singur, publicate de ziare franțuzeşti de mîna a doua, prevestesc interesele sale literare ulterioare: cenzura, şomajul, săracii, exploatarea imperialistă, literatura (un eseu despre John Galsworthy) şi cultura populară. După ce ultimii bani puşi deoparte i-au fost furați, a lucrat o vreme în bucătăria sordidă a unui hotel aparent luxos, după care s-a întors în Anglia. A locuit cu părinții la Southwold, unde a scris prima variantă a ceea ce avea să devină Vagabondînd prin Paris şi Londra, a scris cronici pentru revista The Adelphi şi a continuat să hoinărească şi să trăiască printre cei fără căpătîi. în toamna lui 1931 a plecat să culeagă hamei în Kent şi acest prim jurnal înregistrează experiențele din acea perioadă. însemnările le reiau pe cele dactilografiate de Orwell pe 10

octombrie 1931. I-a trimis o copie la indigo prietenului său Dennis Collings din Southwold. Collings (1905-2001) a fost antropolog; în 1934 a devenit curator adjunct la Muzeul Raffles din Singapore. La căderea Singaporelui a fugit în Java, însă a fost capturat de japonezi şi închis. Pe 22 ianuarie 1946, Orwell scria că îl văzuse după întoarcere şi că „părea că n-a dus-o absolut deloc rău, ca translator al lagărului". Orwell a sugerat că i-ar putea arăta manuscrisul dactilografiat lui Collett Cresswell Pulleyne, un avocat din Yorkshire şi prieten comun, şi de asemenea lui Eleanor Jaques, pentru care Orwell nutrea anumite sentimente, însă care avea să se mărite cu Collings în 1934. Orwell a mai scris un articol, „Hop-Picking"6, care a fost publicat de The New Statesman and Nation pe 17 octombrie 1931, sub numele de Eric Blair (vezi OC, X); o secțiune din jurnal a fost folosită în respectivul articol. De asemenea, Dorothy Hare, din A Clergyman's Daughter7, îşi petrece timpul culegînd hamei.

NS

5. „Împuşcînd un elefant" şi „O spînzurătoare".

6. „Culegînd hameiul".

7. Fiica unui cleric, roman al lui George Orwell din 1935.

„Notele"autorului de la sfîrşitul acestui jurnal oferă propriile sale definiții în cazul unor cuvinte sau expresii întîlnite pe parcursul experiențelor sale (de multe ori fiind vorba de sensuri sau folosiri în contexte pe care dicționarele vremii nu le înregistrează).

25.8.31: în seara zilei de 25 am plecat din Chelsea cu 14 şilingi în mînă şi m-am dus la Lew Levy, casa cu camere de închiriat8 de pe Westminster Bridge Road. E cam cum era şi cu trei ani în urmă, doar că acum un pat nu mai costă nouă pence, ci un şiling. Asta se datorează intervenției L.C.C., care a dat o lege (ca de obicei, în interesul igienei) că paturile din camerele cu chirie trebuie să se afle la mai mare distanță. Există o serie întreagă de legi de genul ăsta care se referă la pensiuni*, dar nu există şi nu va exista niciodată o lege care să spună că paturile trebuie să fie rezonabil de confortabile. Singurul rezultat al acestei legi e că acum paturile se află la trei picioare9 unul de altul, în loc de două, şi costă cu trei pence mai mult.

** De pildă, Dick's Cafiâ din Billingsgate. Dick's era unul din puținele locuri în care puteai obține un ceai cu un penny, şi erau şi sobe, astfel încît oricine avea un penny se putea încălzi ore întregi, dimineața devreme. Doar*

că săptămîna trecută, L.C.C. a închis-o pe motiv că nu e igienică (nota lui Orwell). L.C.C. era Consiliul Local al Primăriei Londoneze (n. ed. orig.).

26.8.31: A doua zi m-am dus în Trafalgar Square şi m-am instalat lîngă zidul de nord, care este unul dintre locurile recunoscute de întîlnire ale sărmanilor fără adăpost din Londra. în perioada asta a anului, piața are o populație pasageră de 100 sau 200 de persoane (dintre care cam zece la sută femei), iar unele dintre ele o consideră chiar casa lor. Fac rost de mîncare cerşind în jur, după un program deja consacrat (la 4 dimineața în Covent Garden10,

NS

8. Kip: la origine bordel; apoi o pensiune obişnuită (ca aici) şi, prin extensie, pat; azi, loc de dormit (n. ed. orig.).

9. Unitate de măsură englezească, aproximativ 30,5 cm. Pentru autenticitate şi expresivitate, jurnalele de față reproduc, cu excepția cazurilor în care lectura ar fi excesiv îngreunată, de pildă cînd este vorba despre înălțimea umană (situație în care a fost făcută conversia metrică), unitățile de măsură folosite de Orwell.

10. Pe vremea lui Orwell (şi vreme de trei sute de ani înainte), principala piață centrală de fructe şi legume a Londrei. în 1974, piața s-a mutat la Nine Elms, Battersea (n. ed. orig.).

pentru fructe stricate, la diverse lăcaşuri religioase în timpul dimineții, în jurul restaurantelor şi pubelelor de gunoi noaptea etc.) şi reuşesc să-i „tapeze" pe trecătorii cu datele necesare cu suficient cît să aibă de ceai. Ceaiul se serveşte în piață la orice oră, unul făcînd rost de „gamelă"11, altul de zahăr şi aşa mai departe. Laptele e lapte condensat, la 2 pence şi jumătate cutia. Faci două găuri în tablă cu cuțitul, îți lipeşti gura de una dintre ele şi sufli, iar pe cealaltă iese un firicel gri şi lipicios. Pe urmă găurile sînt astupate cu hîrtie mestecată, iar cutia e păstrată zile întregi, umplîndu-se de praf şi mizerie. Apa fierbinte e obținută, de milă, de silă, de la cafenele sau e fiartă noaptea la focul paznicilor, insă asta trebuie făcut pe şest, pentru că polițiştii nu o îngăduie. Unii dintre cei pe care i-am întîlnit în piață sînt aici fără întrerupere de şase săptămîni şi nu păreau să fie mai rău ca înainte, doar că sînt ieşit din comun de jegosi. Aşa cum se întîmplă adesea printre cei sărmani, o mare parte dintre oi sînt irlandezi. Din cînd în cînd, aceşti oameni se duc acasă în vizită, şi se pare că nu se gîndesc niciodată să-şi plătească (Inimul, ci întotdeauna se furişează pe mici vase de transport, cu conaimțămîntul tacit al echipajelor.

Vrusesem să dorm în biserica St Martin12, dar din ce spunea lumea am înțeles că atunci cînd intri eşti luat la tot felul de întrebări amănunțite de către o femeie cunoscută drept Madonna, aşa că m-am hotărît să-mi petrec noaptea în piață. N-a fost atît de rău pe cît mă aşteptasem, însă între îngheț şi poliție mi-a fost imposibil să închid un ochi şi nimeni, în afară de cîțiva vagabonzi bătrîni şi tăbăciți, nici măcar nu se mai încumetă s-o facă. Nu sînt locuri decît pentru vreo cincizeci de persoane, iar restul trebuie să stea pe pămînt, ceea ce, fireşte, e interzis prin lege. La fiecare cîteva minute, se auzea strigătul „Ferea, băieți, că vine sticletele!" şi apărea un polițist care începea să-i scuture pe cei adormiți şi îi punea pe cei de pe jos să se scoale. în clipa în care dispărea, ne trînteam la loc şi jocul ăsta continua aşa de la opt seara pînă pe la trei sau patru dimineața. După miezul nopții era atît de frig că trebuia să fac plimbări lungi pentru a mă încălzi. Străzile au ceva destul de neplăcut la ora aia; toate tăcute şi pustii, şi totuşi luminate ca ziua cu felinarele alea țipătoare, care dau tuturor lucrurilor din jur un aer lugubru, de

parcă Londra ar fi cadavrul unui oraş. Cam pe la trei dimineața, eu şi un individ am coborît pe peticul de iarbă din spatele terenului unde avea loc parada gărzilor şi acolo am văzut perechi de prostituate şi bărbați îmbrățişați în bruma şi rouă frigului muşcător. în piață sînt mereu prostituate; sînt cele fără noroc, care nu reuşesc să cîştige destul cît să-şi plătească un culcuş peste noapte. în noaptea asta, una dintre femei zăcea pe jos plîngînd cu suspine, fiindcă un bărbat plecase fără să-i plătească onorariul, de şase pence. Spre dimineață, nu mai primesc nici măcar şase pence, ci doar o ceaşcă de ceai sau o țigară. Pe la ora patru, cineva a făcut rost de nişte afişe publicitare de ziar13 şi ne-am aşezat cîte şase sau opt pe o bancă, acoperindu-ne cu colile uriaşe de ziar, care ne-au ținut destul de cald, pînă cînd s-a deschis cafeneaua Stewart's din St Martin's Lane. La Stewart's poți să stai de la cinci la nouă cu doar o ceaşcă de ceai (sau, uneori, trei sau patru oameni chiar împart o ceaşcă între ei) şi eşti lăsat să dormi cu capul pe masă pînă la şapte; după asta, proprietarul te trezeşte. Intîlneşti lume foarte amestecată aici -vagabonzi, hamali din Covent Garden, oameni de afaceri treziți cu noaptea-n cap, prostituate -şi există în permanență certuri şi bătăi. De data asta, o femeie în vîrstă, foarte urîtă, nevasta unui hamal, tăbărîse violent pe capul unor prostituate, fiindcă îşi permiteau un mic dejun mai bun decît ea. La fiecare fel de mîncare ce le era adus, arăta cu degetul şi striga acuzator: „Ia uite, se duce încă un futut! Nu prea avem flăcăiandri la

masa de dimineață, așa-i, fetelor? Și matale cum crezi c-au plătit pentru gogoșile-alea? Aia de coloșa s-a cordit c-un negrotei pentru un sfanț" etc. etc, însă prostituatelor nu părea să le pese prea tare.

27.8.31: Pe la ora opt dimineața ne-am bărbierit cu toții în fîntînile din Trafalgar Square, iar eu mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei citind Eugenie Grandet, care era singura carte pe care mi-o adusesem cu mine. Vederea unei cărți franțuzești a dat naștere comentariilor obișnuite -„A, franțuzească? Cred că-ți încălzește un picuț sîngele, ai?". Evident, majoritatea englezilor n-au nici cel mai mic habar că există și cărți franțuzești care n-au nimic pornografic. Cei fără căpătîi par să citească exclusiv cărți de genul „Buffallo Bill". Fiecare vagabond cară cu el una

NS

11. În original, drum - „bidon de tablă".

12. St Martin-in-the-Fields Church: dă spre colțul de nord-est al pieții Trafalgar. Capela sa subterană oferea adăpost pentru cei sărmani. Acest lucru continuă și azi (n. ed.orig.).

13. în original posters: înlocuire de mînă a cuvîntului parcels („pachete") (n. ed.orig.).

dintre acestea, și au un soi de bibliotecă ambulantă, fac schimb între ei de cărți cînd prind vreun locșor cald14.

In noaptea aia, pentru că a doua zi dimineață porneam spre Kent, am hotărît să dorm într-un pat și m-am dus la o pensiune de pe Southwark Bridge Road. Un pat costă șapte penny, unul dintre cele mai ieftine din Londra, și așa și arată. Paturile au cam cinci picioare lungime, n-au perne (îți pui sub cap haina rulată) și sînt infestate de purici, pe lîngă oareșice ploșnițe. Bucătăria e o pivniță mică și inipuțită, unde administratorul stă lîngă o masă cu tarte cu gem, pline de muște, și altele asemenea de vînzare, la doar cîțiva pași de ușa spre toaletă. Șobolanii sînt atît de răi, încît au cîteva pisici care sînt ținute doar pentru a se ocupa de ei. Clienții sînt docheri, cred, și nu par să fie oameni răi. Printre ei era și un tînăr, palid și cu un aer de tuberculos, dar evident muncitor, care era înnebunit după poezie. Repeta cu un patos autentic:

„Nicicînd nu se-auzise așa un glas duios, în luna lui aprile, altfel cînta cucul, Rupînd tăcerea mării celei mari De dincolo de-Ebride și de zări."15 Iar ceilalți nu-1 luau prea tare peste picior.

28.8.31: A doua zi după-masa, patru dintre noi am pornit către cîmpurile de hamei. Cel mai interesant dintre bărbații aflați cu mine era un tînăr pe

nume Ginger, care continuă să-mi fie tovarăş şi acum, cînd scriu aceste rînduri. E un tînăr voinic, atletic, de douăzeci şi şase de ani, aproape analfabet şi destul de sărac cu duhul, dar suficient de curajos pentru a face orice. în afara perioadelor cînd a fost închis, probabil că în ultimii cinci ani a încălcat legea în fiecare zi. Cînd era adolescent, a făcut trei ani la Borstal16, a ieşit, s-a însurat la optsprezece ani după ce a

NS

14. Spike, azil în care celor săraci li se oferea adăpost contra muncă (n. ed.orig.).

15. Variantă modificată a unei strofe din poezia „The Solitary Reaper" („Secerătoarea singuratică") de W. Wordsworth: „Nicicînd nu se-auzise aşa un glas duios, /In timpul primăverii, altfel cînta cucul/, Rupînd tăcerea mării celei mari /Chiar pînă la Hebridele din zări" (1805) (n. ed.orig.).

16. Localitate în Kent care a dezvoltat un sistem de reformare a tinerilor delincvenţi prin pedeapsă, educaţie şi învăţarea unei meserii. A fost aplicat în multe alte instituţii la nivel naţional, însă a fost abolit prin codul penal din 1982 şi înlocuit cu centre de detenţie pentru minori (n. ed. orig.).

strîns ceva cheag în urma unui jaf reuşit, şi apoi s-a înrolat în artilerie. I-a murit soţia şi, la scurt timp după aceea, a avut un accident la ochiul stîng şi a fost declarat inapt pentru armată. I s-a oferit să aleagă între o pensie sau o sumă consistentă şi, firește, a ales suma consistentă, pe care a făcu t-o praf în cam o săptămînă. După asta s-a apucat iar de jafuri şi a fost în închisoare de şase ori, însă niciodată pentru prea mult timp, pentru că n-a fost prins decît cu găinării; una sau două tîlhării i-au adus peste 500 de lire. A fost întotdeauna cît se poate de sincer cu mine, ca tovarăş al său, dar în general e în stare să fure orice lucru care nu e bine ancorat. însă, cu toate astea, mă cam îndoiesc că e un hoţ de succes, căci e prea prostănac ca să fie în stare să prevadă riscurile. E foarte mare păcat, pentru că, dacă ar alege, ar putea să-şi cîştige traiul cinstit. Are un mare talent la vînzarea stradală şi mulţi apelează la el să le vîndă diverse în schimbul unui comision, dar cînd are o zi bună imediat o şterge cu încasările. Are un nas incredibil la chilipiruri şi poate, de pildă, să convingă un măcelar să-i dea o jumătate de kilogram de carne comestibilă pentru două pence - şi totuşi, în acelaşi timp, e un dobitoc sadea cînd vine vorba de bani şi nu-şi pune niciodată deoparte nici jumătate de penny. îi place la nebunie să cînte cîntece de genul „Little Grey Home in the West"17 şi vorbeşte despre soţia lui moartă şi mama lui în termenii unui

sentimentalism de cea mai grețoasă factură. După mine, e un caz destul de tipic de găinar.

Dintre ceilalți doi, unul era un băiat de douăzeci de ani pe nume Young Ginger, care părea un flăcău destul de simpatic, dar era orfan şi nu avusese parte de nici cea mai mică educație, şi tot anul trecut trăise în Trafalgar Square. Celălalt era un evreu din Liverpool de optsprezece ani, o scursură de ultima speță. Nu ştiu dacă am mai văzut pe cineva care să mă dezguste atît de tare ca băiatul ăsta. Era lacom ca un porc cînd venea vorba de mîncare, scormonea întruna prin gunoaie şi avea o față care-ți amintea de nu ştiu ce animal care se hrăneşte cu mortăciuni. Felul în care vorbea despre femei şi expresia de pe chipul lui în asemenea momente erau atît de obscene şi de revoltătoare că aproape mă făceau să vomit. Nu-1 puteam niciodată convinge,

NS

17. „Căsuța cenuşie din vest": cîntec sentimental, compus în 1911. A fost popularizat în timpul Primului Război Mondial de baritonul australian Peter Dawson, a cărui voce splendidă a reuşit să-şi facă ascultătorii să treacă peste calitatea proastă a înregistrării acustice şi a discurilor de şelac (n. ed. orig.).

nici unul dintre noi, să-şi spele mai mult decît nasul şi un mic cerculeț în jurul lui, şi ne-a zis relaxat că are mai multe feluri de păduchi pe el. Şi el era orfan şi „trăgea fum pe nas" aproape din pruncie.

Acum aveam cam 6 şilingi18 şi, înainte de a porni la drum, am cumpărat cu un şiling şi şase pence o aşa-zisă pătură şi ne-am milogit pentru nişte cutii de tablă, pe post de „gamele". Singurul metal de încredere pentru o gamelă este o cutie de tutun de două livre, care nu se găseşte chiar aşa uşor. Aveam, de asemenea, şi o provizie de pîine, margarina şi ceai şi mai multe cuțite şi furculițe etc, toate furate de-a lungul timpului de la Woolworth's. Am luat tramvaiul de doi penny pînă la Bromley şi acolo „am strigat adunarea"19 pe o movilă de gunoi, aşteptînd alte două persoane care urmau să ni se alăture, dar care pînă la urmă n-au mai apărut. Era întuneric cînd am renunțat să-i mai aşteptăm, aşa că nu mai aveam nici o şansă să ne găsim un loc bun de campat şi a trebuit să ne petrecem noaptea în iarba înaltă şi udă de la marginea unui parc. Vremea era cîinoasă. N-aveam decît două pături subțiri pentru toți patru şi nu ne permiteam să facem foc, pentru că peste tot în jurul nostru erau case; în plus, stăteam şi în pantă, aşa că, din cînd în cînd, cîte unul mai aluneca în şanț. Era destul de umilitor să-i văd pe

ceilalți, cu toții mai tineri ca mine, dormind destul de profund în aceste condiții, în vreme ce eu n-am închis un ochi toată noaptea. Pentru a nu fi prinşi, a trebuit s-o pornim la drum înainte de ivirea zorilor şi au trecut cîteva ore bune pînă am reuşit să facem rost de apă fierbinte şi să mîncăm ceva.

29.8.31: După ce străbătuserăm o milă sau două, am ajuns într-o livadă şi ceilalți s-au dus imediat şi au început să fure mere. Nu eram pregătit pentru asta cînd o porniserăm la drum, dar mi-am dat seama că trebuie ori să fac ca ei, ori să-i părăsesc, aşa că am

18. [Notat in text] 6/—; mai tîrziu în aceeaşi frază, 1/6 = un şiling şi şase pence. în moneda de dinaintea introducerii sistemului metric, o liră sterlină (£1) era împărțită în douăzeci de şilingi, iar fiecare şiling în doisprezece penny, astfel încît o liră = 240 pence. E dificil să oferim echivalări exacte ale corespondenței dintre prețurile de atunci şi cele de azi fiindcă există o mare variație între un articol şi altul. Cu toate acestea, pentru a ne face o idee şi a ajunge aproximativ la prețurile de azi le putem înmulți cu patruzeci pe cele din anii 1930. Astfel, şase şilingi valorau (în mare) cam cît valorează azi 12 lire (n. ed. orig.).

NS

19. În original drummed up, expresie care are şi sensul de a atrage recruți, a momi clientela.

mîncat şi eu din merele lor; însă în prima zi n-am participat la furturi, decît ținînd de şase. Ne îndreptam, mai mult sau mai puțin, în direcția Sevenoaks şi pe la ora cinei furaserăm o duzină de mere şi prune şi cincisprezece livre de cartofi. In afară de-asta, ori de cîte ori treceam pe lîngă o brutărie sau o ceainărie, ceilalți intrau şi îi tapau20 pe cei de acolo, şi aşa ne-am ales cu o cantitate îndestulătoare de bucăți de pîine şi carne. Cînd ne-am oprit să facem un foc pentru prînz, ne-au ajuns din urmă doi vagabonzi scoțieni, care furaseră mere dintr-o livadă din apro-piere, şi ne-am întreținut mult timp cu ei. Ceilalți nu vorbeau decît despre subiecte legate de sex, într-o manieră revoltătoare. Vagabonzii sînt dezgustători cînd discută despre subiectul ăsta, fiindcă sărăcia le taie orice legătură cu femeile şi, prin urmare, mintea lor supurează de obscenități. Cei perverşi din fire sînt una, dar cei care ar vrea să fie perverşi, însă nu prea au ocazia, ajung într-un hal înfiorător de degradare din cauza asta. îmi amintesc de cîinii care bîntuie invidioşi în jur în timp ce alți doi cîini se împerechează. In timpul conversației, Young Ginger a povestit cum el şi alți cîțiva țipi din Trafalgar

Square descoperiseră că unul din ceata lor era un „popo" sau „o fetiță". Motiv pentru care tăbărîseră imediat pe el, îi furaseră 12 şilingi şi şase pence, adică toți banii, şi-i cheltuiseră. Evident, li se păruse cît se poate de firesc să-1 jefuiască, avînd în vedere că era o fetiță.

N-am avut cine ştie ce spor la mers, în mare parte fiindcă Young Ginger şi evreul nu prea erau obişnuiți să meargă pe jos şi mereu voiau să se oprească şi să caute resturi de mîncare. La un moment dat, evreul a cules de pe jos nişte cartofi zdrobiți, care fuseseră călcați în picioare, şi i-a mîncat. Cum era deja după-masă, am hotărît să n-o pornim spre Sevenoaks, ci spre azilul Ide Hill, despre care scoțienii ne spuseseră că e mai bun decît se spune de fapt. Ne-am oprit cam la o milă de azil, pentru un ceai, şi îmi amintesc că un domn dintr-un automobil din apropiere ne-a ajutat cu maximă amabilitate să găsim lemne pentru foc şi ne-a dat fiecăruia cîte o țigară. Apoi ne-am continuat drumul către azil şi pe drum am cules un buchet de caprifoi pe care să i-1 dăm şefului21. Ne-am gîndit că asta o să-1 îmbuneze şi-o să-1 convingă să ne dea drumul a doua zi dimineață, pentru că de obicei vagabonzii nu sînt lăsați să iasă de la azil duminica.

NS

20. Tap - „a obține" sau, mai exact, „a cerşi" (n. ed. orig.).

21. Tramp Major, în original: funcționar care răspunde de organizarea şi disciplina zilnică a săracilor de la azil (n. ed. orig.).

însă, cînd am ajuns la azil, şeful a zis că va trebui să ne țină acolo pînă marți dimineață. Se pare că directorul azilului era chitit să-1 facă pe fiecare să muncească o zi, dar în acelaşi timp nici nu voia să audă de munci duminica; aşa că trebuia să trîndăvim toată duminica şi să lucrăm lunea. Young Ginger şi evreul au ales să rămînă pînă marți, iar Ginger şi cu mine ne-am dus şi ne-am adăpostit la marginea unui parc din apropierea bisericii. Era un frig crîncen, dar totuşi puțin mai bine ca noaptea trecută, pentru că aveam suficiente lemne şi ne puteam face un foc. Pentru cină, Ginger 1-a tapat pe măcelarul din zonă, care ne-a dat aproape două livre de cîrnați. Măcelarii sînt întotdeauna foarte generoşi sîmbăta seara.

30.8.31: A doua zi în zori, preotul care venise să țină slujba de dimineață ne-a prins şi ne-a trimis la plimbare, dar nu într-un mod neplăcut. Ne-am continuat drumul prin Sevenoaks către Seal, şi un bărbat pe care l-am întîlnit ne-a sfătuit să încercăm să ne angajăm la ferma Mitchell, aflată la vreo trei mile. Ne-am dus acolo, însă fermierul ne-a zis că nu ne poate oferi de lucru, pentru că nu are unde să ne culce şi că inspectorii trimişi de

guvern îşi tot bagă nasul să vadă dacă toţi culegătorii de hamei au „condiţii adecvate de cazare". (Apropo, aceşti inspectori [* numiţi de guvernul laburist] au reuşit să împiedice cîteva sute de şomeri să-şi găsească de lucru la culesul hameiului anul ăsta. Neavînd „condiţii adecvate de cazare" de oferit zilierilor, fermierii n-au putut să angajeze decît oameni din sat, care locuiau la ei acasă.) Am furat cam o livră de zmeură de pe unul din cîmpurile lui Mitchell, după care ne-am dus şi ne-am oferit serviciile altui fermier, pe nume Kronk, care ne-a dat acelaşi răspuns; dar l-am taxat şi pe el cu cinci sau zece livre de cartofi de pe terenurile lui. Tocmai o porniserăm către Maidstone, cînd am ajuns din urmă o irlandeză bătrînă, care primise de lucru de la Mitchell pe baza faptului că are unde să stea peste noapte în Seal, lucru care nu era adevărat. (Adevărul era că dormea în şopronul de unelte din grădina cuiva. Se furişa înăuntru cînd se lăsa întunericul şi afară cînd se crăpa de ziuă.) Am făcut rost de nişte apă fierbinte de la o casă şi irlandeza a băut un ceai cu noi şi ne-a dat o groază de mîncare pe care o căpătase la cerşit, dar pe care n-o voia; ne-am bucurat, fiindcă acum nu mai aveam decît doi şilingi şi jumătate de penny, şi foarte puţină mîncare. Stătea să plouă, aşa că ne-am dus la o fermă de lîngă biserică şi am cerut permisiunea de a ne adăposti într-unui dintre şoproanele lor de

vite. Fermierul şi familia lui tocmai plecau la liturghia de seară şi ne-au zis, destul de scandalizaţi, că, firește, nu ne pot da această permisiune. Ne-am adăpostit în schimb la poarta bisericii, sperînd că înfăţişarea noastră ponosită şi obosită i-ar putea impresiona pe enoriaşi cînd intră, aducîndu-ne cîţiva bănuţi. N-am primit nimic, dar după slujbă Ginger a reuşit să-1 facă pe preot să-i dea o pereche de pantaloni de flanel destul de buni. Era foarte istovitor să stăm aşa la poartă şi eram uzi pînă la piele, rămăseserăm fără tutun şi merseserăm douăsprezece mile eu şi Ginger; şi totuşi îmi amintesc că eram veseli şi rîdeam tot timpul. Irlandeza (avea şaizeci de ani şi, era limpede, fusese toată viaţa pe drumuri) era o femeie nemaipomenit de veselă şi ştia poveşti cu duiumul. Vorbind de locuri în care te poţi „strecura", ne-a povestit cum, într-o noapte foarte rece, se furişase într-o cocină şi se lipise de o scroafă bătrînă, să se încălzească.

Cînd s-a lăsat noaptea, încă mai ploua, aşa că am hotărît să găsim o casă goală în care să dormim, dar mai întîi ne-am dus să cumpărăm de la băcănie o livră de zahăr şi două luminări. în timp ce eu le cumpăram, Ginger a furat trei mere de pe tejghea, iar irlandeza un pachet de ţigări. Se vorbiseră

înainte şi înadins nu-mi spuseseră, ca să se folosească de inocența mea drept pavăză. După multe căutări, am găsit o casă neterminată şi ne-am strecurat pe o fereastră pe care constructorii o lăsaseră deschisă. Podeaua goală era înfiorător de tare, dar era mai cald ca afară şi am reuşit să dorm vreo două-trei ore. Am ieşit înainte de a se crăpa de ziuă şi, aşa cum stabiliserăm, ne-am întîlnit cu irlandeza într-o pădure din apropiere. Ploua, dar Ginger era în stare să aprindă un foc în orice condiții, aşa că am reuşit să facem ceai şi să coacem nişte cartofi. Cînd s-a luminat de ziuă (1.9.31) irlandeza s-a dus la slujbă, iar Ginger şi cu mine am coborît dealul spre ferma Chambers, aflată la o milă sau două, să întrebăm dacă au de lucru. Cînd am ajuns la fermă, tocmai spînzuraseră o pisică, lucru pe care nu mai auzisem să-l fi făcut cineva vreodată. Vechilul ne-a zis că el crede că ne poate da o slujbă şi ne-a spus să aşteptăm; am aşteptat de la opt dimineața la ora unu, cînd vechilul ne-a spus că, pînă la urmă, n-are de muncă pentru noi. Ne-am cărat, furînd o mare cantitate de mere şi prune goldane şi am luat-o pe drumul spre Maidstone. Pe la ora trei ne-am oprit să mîncăm şi să facem nişte gem din zmeura pe care o furaserăm cu o zi în urmă. Undeva prin zonă, îmi amintesc, la două case au refuzat să ne dea apă rece, fiindcă „stăpîna nu ne lasă să dăm nimic la vagabonzi". Ginger a văzut un domn cu automobil care făcea picnic în apropiere şi s-a dus la

el să facă rost de nişte chibrituri, pentru că, a zis el, e foarte profitabil să-i tapezi pe cei ieşiți la picnic, fiindcă de obicei se întorc acasă cu mîncare. Şi chiar aşa a fost, la scurt timp după aceea, domnul a venit la noi cu nişte unt pe care nu-l folosise şi a început să ne vorbească. Era atît de amabil, încît am uitat să-mi iau accentul cockney; m-a privit atent, zicîndu-mi cît de dureros trebuie să fie pentru un om de felul meu etc. După care a zis: „Ascultă, să ştii că nu vreau să te jignesc. Dar vrei să iei ăsta?". „Ăsta" era un şiling, cu care ne-am cumpărat nişte tutun şi am tras primul fum pe ziua aia. A fost singura dată, de pe parcursul întregii călătorii, cînd reuşeam să obținem şi bani.

Ne-am continuat drumul în direcția Maidstone, dar abia făcu-serăm vreo cîteva mile cînd a început să plouă cu găleata. Gheata stîngă mă rodea îngrozitor; nu-mi scosesem încălțările de trei zile şi, în ultimele cinci nopți, dacă dormisem opt ore cu totul, aşa că nu mă simțeam în stare să mai dorm încă o noapte sub cerul liber. Am hotărît să ne îndreptăm către azilul West Mailing, aflat la vreo opt mile şi, dacă e posibil, să rugăm pe cineva să ne ia şi pe noi cu el, măcar o parte din drum. Cred că am făcut semn la vreo

patruzeci de camioane, pînă cînd în sfîrşit a oprit unul. în ultima vreme, şoferii de camioane nu mai iau pasageri, fiindcă nu sînt asiguraţi pentru riscuri legate de terţe persoane şi, dacă fac vreun accident, sînt daţi afară. In cele din urmă am reuşit să ne urcăm într-un camion, care ne-a dus cam pînă la două mile de azil, unde am ajuns pe la opt seara. Lîngă poartă ne-am întîlnit cu un vagabond surd şi bătrîn care voia să se care, deşi ploua cu găleata, fiindcă noaptea trecută fusese la azil şi, dacă se întorcea, l-ar fi închis acolo o săptămînă. Ne-a spus că e posibil să găsim de lucru la ferma Blest din apropiere şi că probabil cei de la azil ne-ar da drumul să plecăm dimineaţă dacă le-am spune că avem deja o slujbă. Altfel, or să ne ţină închişi toată ziua, dacă nu „sărim gardul" - adică dacă n-o luăm la sănătoasa cînd administratorul nu e atent. Vagabonzii fac deseori asta, dar trebuie să-ţi ascunzi bunurile afară, ceea ce noi n-am putut să facem în ploaia torenţială. Am intrat şi am descoperit (dacă West Mailing e un azil tipic) că azilurile s-au îmbunătăţit considerabil de cînd am fost eu ultima oară într-unui.[* Cîtuşi de puţin: era chiar mai rău decît înainte.] Baia era curată şi îngrijită şi ni s-a dat chiar şi cîte un prosop curat la fiecare. însă mîncarea era aceeaşi pîine veche cu margarina şi administratorul s-a înfuriat cînd l-am întrebat cu toată sinceritatea dacă chestia pe care ne-au dat-o de băut e ceai sau cacao. [* Nici pînă azi n-am aflat

ce-o fi fost.] Aveam paturi cu saltele de paie şi un maldăr de pături, aşa că am dormit amîndoi buştean.

Dimineaţa ne-au spus că trebuie să muncim pînă la unsprezece şi ne-au trimis să facem curat într-un dormitor. Ca de obicei, munca era aici o pură formalitate. (N-am muncit niciodată cu adevărat într-un azil şi n-am cunoscut pe nimeni care s-o fi făcut.) Dormitorul era o cameră cu cincizeci de paturi unul lîngă altul, cu duhoarea aia caldă de fecale de care se pare că nu scapi niciodată într-un azil. Acolo era un biet tembel fără căpătîi, un malac de vreo sută de kile cu o feţişoară mică şi porcină şi um zîmbet pieziş. Se tîrîia alene, golind ţucalele. Toate azilurile astea par la fel şi e ceva profund respingător în atmosfera lor. Gîndul la toţi oamenii ăia cu chipuri cenuşii, din ce în ce mai decrepiţi, trăind o viaţă liniştită şi retrasă într-un miros ca de veceu şi sodomizîndu-se îmi face rău. Dar nu e uşor să transmit exact ce vreau să spun, fiindcă totul e cît se poate de legat de putoarea azilului.

La ora unsprezece ne-au lăsat să ieşim cu bucata obişnuită de pîine şi brînză şi ne-am dus la ferma Blest, aflată la vreo trei mile; însă n-am ajuns

acolo decît la ora unu, fiindcă ne-am oprit pe drum să ne facem o provizie zdravănă de prune goldane. Cînd am ajuns la fermă, brigadierul ne-a spus că are nevoie de culegători şi ne-a trimis imediat pe cîmp. Acum nu mai aveam decît vreo 3 pence şi în seara aia le-am scris alor mei, rugîndu-i să-mi trimită 10 şilingi; au sosit peste două zile, timp în care n-am fi avut absolut nimic de mîncat dacă nu ne-ar fi hrănit ceilalţi culegători. Vreme de aproape trei săptămîni după asta am cules hamei şi cred c-ar fi bine să descriu diferitele aspecte ale procesului separat.

2.9.31 pînă la 19.9731:

(Pasajul dintre X-uri (cel puţin conţinutul său) a fost folosit pentru un articol în Nation (nota lui Orwell). Al doilea X apare şase paragrafe mai tîrziu. Pentru articol, vezi OC, X (n. ed. orig.).]*

(X)Hameiul se agaţă pe araci sau pe sîrme de vreo trei metri şi creşte în şiruri dispuse la un metru sau doi unul de altul. Tot ce trebuie să facă cei care îl culeg e să rupă chiorchinii şi să-i arunce într-un coş, curăţîndu-i cît se poate de frunze. Fireşte că în practică e imposibil să nu mai iei şi cîte o frunză, iar culegătorii cu experienţă îşi umflă recolta punînd cît de multe frunze ştiu că pot accepta fermierii. Te prinzi imediat ce ai de făcut şi singurele probleme sînt statul în picioare (în general, stăteam şi cîte zece ore pe zi), dăunătorii şi faptul că-ţi cam distrugi mîinile.

Mîinile ţi se fac negre ca de negru de la sucul de hamei, de care nu scapi decît frecînd cu noroi [* sau, lucru amuzant, cu suc de hamei] şi după o zi sau două ţi se crapă şi ai numai tăieturi de la tulpinile vrejurilor, care sînt ţepoase. Dimineaţa, înainte ca tăieturile să mi se deschidă, aveam nişte dureri cumplite la mîini şi chiar şi acum, cînd scriu aceste rînduri (10 octombrie), încă se mai văd urmele. Majoritatea celor care se duc la cules o fac în fiecare an de cînd erau copii, au viteza fulgerului şi cunosc toate şmecheriile, cum ar fi să scuture ciorchinii ca să se răsfire mai bine în coş etc. Cel mai mare succes îl au familiile, care au doi sau trei adulţi care să rupă fructele de pe vrej şi cîţiva copii care să ia de pe jos conurile căzute şi să cureţe zonele mai greu accesibile celorlalţi. Legile privind exploatarea minorilor sînt total ignorate şi unii dintre lucrători îşi supun copiii unui regim de muncă destul de dur. Femeia de lîngă noi, o veritabilă fiică a East Endului, îşi trata nepoţii ca pe nişte sclavi: „Hai, Rose, leneşă mică ce eşti, ridică odată ciorchinii ăia. Şi mişcă-te odată, dacă nu vrei să-ţi înroşesc fundu' ăla" etc. Pînă cînd copiii, care aveau între 6 şi 10 ani, cădeau laţi şi

adormeau pe pămînt. însă le plăcea munca şi nu cred că le făcea mai rău decît şcoala.

Cît despre cîştiguri, sistemul de plată e următorul. Recoltele sînt cîntărite de două sau trei ori pe zi şi pentru fiecare baniță22 culeasă primeşti o anumită sumă (în cazul nostru, două pence). Un vrej bun dă cam o jumătate de baniță de conuri, iar un bun culegător poate curăța un vrej în cam 10 minute, aşa că, teoretic, o persoană poate cîştiga cam 30 de şilingi într-o săptămînă de lucru de şaizeci de ore. în practică, însă, e aproape imposibil. în primul rînd, pentru că fructele de hamei variază considerabil. Pe unele vrejuri sînt mari cît nişte pere mai micuțe, iar pe altele sînt abia cît nişte boabe de mazăre; vrejurile proaste sînt mult mai greu de cules decît cele bune - de obicei, sînt mai încurcate -şi uneori ai nevoie de cinci sau şase ca să umpli o baniță. Apoi, sînt tot felul de întîrzieri, iar culegătorii nu primesc nici o com-pensație pentru timpul pierdut. Uneori plouă (dacă plouă tare, hameiul devine prea alunecos ca să-1 poți culege) şi ai mult de aşteptat înainte să te lase să treci la un alt cîmp, astfel încît în fiecare zi pierzi o oră sau două. Şi, mai presus de toate acestea, e problema cîntăririi. Ciorchinii de hamei sînt moi ca buretele şi,

NS

22. În original bushel, unitate de măsură echivalînd cu 35,24 litri (Winchester bushel) sau cu 36,38 litri (Imperial bushel).

dacă vrea, cîntăritorul poate foarte uşor să taseze o baniță pînă cînd ajunge un sfert de galon23. în unele zile, se mulțumeşte doar să golească pur şi simplu hameiul, însă în altele are ordine de la fermieri să „fie mai al dracu'" şi atunci îndeasă bine banițele, în aşa fel încît, în loc să obții 20 de banițe dintr-un coş plin, ajungi să ai doar 12 sau 14 - adică mai puțin cu aproximativ un şiling. Era şi un cîntec despre asta, pe care îl cîntau întruna bătrîna din East End şi nepoții ei:

„Bietul nost'hamei!
Bietul nost'hamei!
Cînd vine să ti-1 cîntărească,
Ridică-1 sus, ridică-1 de pe jos!
Cînd vine să ți-1 cîntărească
Nu ştie niciodată un' să se oprească;
Ai, ai, strînge tot ce e în coş
Şi du-te învîrtindu-te cu el cu tot!"

Din coş, hameiul e pus în nişte saci de 10 banițe24, care trebuiau să cîntărească un sutar25 şi erau de obicei cărați de un singur om. Cînd cîntăritorul se făcea al dracului, era nevoie de doi bărbați să ridice un sac plin.

Din aceste motive, e imposibil să cîştigi 30 de şilingi pe săptămînă sau pe aproape. Dar, lucru curios, foarte puțini dintre culegători păreau să ştie exact cît cîştiga, fiindcă sistemul de plată la bucată te încurcă şi nu-ți prea dai seama cît de puțin eşti plătit de fapt. Cei mai buni culegători din grupul nostru erau o familie de țigani, cinci adulți şi un copil, care, fireşte, culeseseră hamei din primul an cînd puteau merge în picioare, în mai puțin de trei săptămîni, aceştia adunaseră împreună 10 lire — adică, fără copil, făcuseră cam 14 şilingi fiecare. Ginger şi cu mine strînseserăm cam 9 şilingi pe săptămînă fiecare şi mă îndoiesc că a fost vreun culegător care să fi făcut mai mult de 15 şilingi pe săptămînă. Cu banii ăştia, o familie cîştiga cît să-i ajungă de casă şi masă plus drumul înapoi către Londra, însă un

NS

23. În original quart, respectiv 1,136 l.

24. Pokes, în original; de aici şi expresia a pig in a poke (n. ed. orig.). Expresia s-ar traduce prin „porcul din sac" şi derivă de la o formă de înşelătorie care constă în a vinde o pisică într-un sac închis pe post de purcel de lapte. Prin extensie, to buy a pig in a poke („a cumpăra porcul în sac") se referă la orice investiție insuficient documentată în prealabil (n. t.).

25. O sută de livre, 112 fanți, 50,8 kg.

culegător care e singur nu prea reuşeşte nici măcar atît. La unele dintre fermele din apropiere, socoteala pe baza căreia se făcea cîntărirea nu era de 6 banițe la un şiling, ci de 8 sau 9, rată la care ar fi fost foarte greu să strângi 10 şilingi pe săptămînă.

Cînd un sezonier începe lucrul, ferma îi dă o broşură tipărită cu regulile de urmat, care sînt practic menite să reducă un culegător la nivelul de sclav. Conform acestor reguli, fermierul poate concedia un culegător fără preaviz şi cu orice pretext, plătindu-i doar un şiling pe 8 banițe, în loc de 6 - asta însemnînd să-i confişte un sfert din agoniseală. Dacă un muncitor îşi părăseşte slujba înainte să se termine culesul, cîştigurile sale sînt taxate în acelaşi fel. Nu poți să încasezi ce ai cîştigat şi să-ți iei tălpăşița, fiindcă ferma nu te va plăti niciodată mai mult de două treimi din sumă în avans, deci îți e datoare pînă în ultima zi. Cei care răspund de coşuri (adică brigadierii diverselor grupuri) sînt plătiți cu salariu fix, şi nu la bucată,

salarii pe care nu le primesc dacă e o grevă, aşa că, în mod firesc, se fac luntre şi punte să împiedice izbucnirea vreuneia. Una peste alta, fermierii îi au în permanenţă la mînă pe culegători, şi aşa va fi mereu pînă nu există un sindicat al culegătorilor. însă nu prea are rost să încerci să faci un sindicat, întrucît cam jumătate dintre ei sînt femei şi ţigani şi sînt prea proşti ca să priceapă avantajele pe care le-ar putea avea.

Cît despre condiţiile noastre de cazare, cele mai bune locuinţe par să fie, în mod ironic, hambarele părăsite. Cei mai mulţi dintre noi dormeam în nişte barăci cu acoperişul boltit de tablă, cu diametrul de circa zece picioare, fără geamuri la ferestre şi cu tot soiul de găuri prin care intrau în voie vîntul şi ploaia. Mobilierul acestor barăci era format dintr-un morman de paie şi vrejuri de hamei, şi cam atît. In baraca noastră eram patru, dar în altele stăteau cîte şapte sau opt oameni - un avantaj, de fapt, pentru că era mai cald înăuntru. Nu e o plăcere să dormi pe paie (eşti mult mai expus la curent decît în fîn), iar Ginger şi cu mine nu aveam decît cîte o pătură fiecare, aşa că în prima săptămînă ne-a fost îngrozitor de frig; după asta, am furat cîţi saci am avut nevoie ca să ne fie cald. Ferma ne-a dat lemn de foc gratis, deşi nu cît ne trebuia. Cişmeaua era la vreo două sute de metri, iar latrina la aceeaşi distanţă, însă era atît de jegoasă că mai bine mergeai vreo milă decît s-o foloseşti. Era un pîrîu unde îţi puteai spăla rufele, dar să faci o baie în sat ar fi fost la fel de simplu cum ar fi fost să cumperi o balenă îmblînzită. (X)

Culegătorii erau, se pare, de trei feluri: locuitori din East End, cei mai mulţi precupeţi, ţigani şi muncitori agricoli itineranţi, plus cîţiva vagabonzi. Faptul că Ginger şi cu mine eram vagabonzi ne-a adus destul de multă simpatie din partea celorlalţi, mai cu seamă a celor înstăriţi. Era o pereche, un zarzavagiu şi nevasta lui, care ne-au fost ca nişte părinţi. Erau genul de oameni care sîmbăta seara sînt în general beţi şi care ataşează un „dracului" la fiecare substantiv şi, totuşi, n-am văzut niciodată oameni mai cumsecade şi mai plăcuţi decît ei. Ne dădeau întruna mîncare. Venea un copil la noi la baracă cu o cratiţă: „Eric, mama voia oricum să arunce tocana asta, dar a zis că e păcat să se irosească. O vreţi voi?". Evident că nu aveau deloc de gînd s-o arunce, dar ziceau aşa ca să nu pară că ne dau pomană. într-o zi, ne-au dat un cap de porc întreg, gata fript. Oamenii ăştia erau ei înşişi pe drum de ani de zile, şi asta îi făcuse nişte firi milostive — „A, ştiu cum e. Să dormi sub cerul liber în iarba udă ca dracu', şi pe urmă să te rogi de lăptar dimineaţa, înainte să apuci să fi băut măcar un ceai. Doi dintre băieţii mei s-

au născut pe drum" etc. Alt bărbat care s-a purtat frumos cu noi a fost un angajat al unei fabrici de hîrtie. înainte de asta lucrase la deratizare la Lyons26 şi mi-a spus că mizeria şi gîndacii din bucătăriile restaurantelor Lyons, chiar şi din Cadby Hali, întrec orice închipuire. Cînd lucrase la restaurantul Lyons din Throgmorton Street, erau atît de mulţi şobolani că nu era recomandabil să intri noaptea în bucătării neînarmat; trebuia să ai la tine un revolver.27 La cîteva zile după ce mă amestecasem printre oamenii ăştia, a început să mi se pară prea obositor să mai continui cu accentul meu cockney, prin urmare au remarcat că vorbesc „altfel". Ca de obicei, asta i-a făcut să fie şi mai prietenoşi, pentru că oamenii ăştia par să fie convinşi că trebuie să fie de-a dreptul cumplit să „decazi la mai rău".

Dintre cei aproximativ 200 de culegători de la ferma lui Blest, 50 sau 60 erau ţigani. Seamănă, în chip ciudat, cu nişte ţărani

NS

26. J. Lyons & Co., firmă de catering, producţie şi distribuţie de produse alimentare, fondată în 1887, celebră pentru lanţul său de ceainării, care a rezistat pînă în 1981, şi pentru Lyons Corner Houses din West Endul Londrei (complexe comerciale de patru sau cinci etaje, cu magazine, restaurante, florării, saloane de coafură ş.a.), ce se remarcau prin stilul lor art deco. Ulterior, a preluat o serie de hoteluri şi a fost prima firmă care a introdus computerele în administrarea afacerilor, producînd şi vînzîndu-şi propria marcă, LEO, între 1947 şi 1963.*

27. Numele menţionate în acest pasaj au fost omise la prima apariţie a textului, în 1968 (n. ed.orig.).

orientali — aceleaşi feţe masive, deopotrivă şterse şi şirete, aceeaşi agerime cînd vine vorba de domeniul lor şi aceeaşi ignoranţă uimitoare în afara lui. Majoritatea nu ştiau să citească nici măcar un cuvînt, şi se părea că nici unul dintre copiii lor nu se dusese niciodată la şcoală. Un ţigan, de vreo 40 de ani, îmi tot punea întrebări de genul „Cît de departe e Parisul de Franţa ?", „Cîte zile faci cu caravana pînă la Paris?" etc. Un puştan, la vreo douăzeci de ani, spunea ghicitoarea asta de vreo zece ori pe zi -„Vrei să-ţi spun un lucru pe care nu poţi să-1 faci?" - „Ce anume ?" - „Să scarpini un ţînţar în cur cu un stîlp de telegraf. (Urmau, invariabil, rîsete asurzitoare.) Se pare că ţiganii sînt destul de bogaţi, au caravane, cai etc, şi totuşi tot anul lucrează ca muncitori itineranţi şi pun bani de-o parte. Spuneau că felul nostru de a trăi (în case etc.) li se pare dezgustător, şi ne explicau ce deştepţi fuseseră şi cum se fofilaseră de armată în timpul războiului. Cînd vorbeai cu

ei, aveai sentimentul că vorbeşti cu oameni din alt secol. Am auzit deseori cîte un ţigan zicînd: „Dacă aş şti pe unde e cutare, m-aş urca pe cal şi aş goni pînă i s-ar toci copitele, ca să-1 prind" - n-aş zice că e o imagine de secolul XX. într-o zi, nişte ţigani discutau despre un cunoscut hoţ de cai numit George Bigland şi un tip, care i-a luat apărarea, a zis: „Nu cred că George e chiar aşa de rău cum spui. Ştiu că fură cai de la Gorgias (pagini), dar n-ar merge atît de departe, adică să fure de la unul de-ai noştri".

Ţiganii ne spun Gorgias şi lor îşi spun Romi, dar sînt porecliţi Didecai (nu sînt sigur cum se scrie). Cu toţii ştiau romani şi din cînd în cînd mai foloseau cîte un cuvînt sau două, cînd nu voiau să fie înţeleşi. Un lucru curios pe care l-am remarcat la ţigani — nu ştiu dacă e la fel peste tot - era faptul că adesea vedeai cîte o familie ai cărei membri nu semănau deloc unul cu altul. Mai că-ţi vine să crezi poveştile cu ţiganii care fură copii; însă mai probabil aş crede că e un copil făcut prin vrăji şi descîntece etc.

Unul dintre bărbaţii din baraca noastră era vagabondul cel bătrîn şi surd pe care l-am întîlnit în faţa azilului West Mailing -Surdu', i se spunea mereu. în conversaţie, era un soi de mătuşa domnului F.28 şi arăta exact ca un personaj desenat de George

NS

28. Mătuşa soţului răposat al Florei Finching din romanul Mica Dorrit de Charles Dickens. Lăsată în grija Florei, era cunoscută pur şi simplu drept „mătuşa domnului F". însuşirile ei de bază par să fie „severitatea extremă şi taciturnitatea posacă, uneori întreruptă de o pornire de a face observaţii cu o voce joasă şi ameninţătoare, care, nefiind cîtuşi de puţin legate de discuţia celorlalţi, prin nici un fel de asociere posibilă de idei, te bulversa şi te îngrozea". E posibil ca o anume intervenţie a ei să fi avut o rezonanţă specială pentru Orwell, care copilărise în Henley-on-Thames: „După ce privi asistenţa preţ de zece minute cu o căutătură duşmănoasă, mătuşa domnului F. trînti următoarea remarcă înspăimîntătoare: «Cînd trăiam la Henley, gînsacul lui Barnes a fost furat de ţigani»" (cap. 13) (n. ed. orig.).

Belcher29, însă era un tip inteligent şi cu o educaţie decentă şi, fără îndoială, n-ar fi ajuns pe drumuri dacă n-ar fi avut probleme cu auzul. Nu era suficient de viguros pentru a face munci grele şi de ani de zile nu mai făcuse decît activităţi sezoniere, cum ar fi culesul hameiului. A făcut o socoteală că stătuse în peste 400 de uziluri diferite. Celălalt tip, pe nume Barrett, şi un ins din grupul nostru pe nume George, erau specimene tipice

de muncitori ugricoli itineranți. în ultimii ani, lucraseră unde era nevoie de oi, după anotimp: la începutul primăverii, la fătatul oilor, apoi la culesul de mazăre, căpşuni, diverse alte fructe, hamei, „săpat la barabule", napi şi sfeclă de zahăr. Rămîneau foarte rar fără lucru mai mult de o săptămînă sau două, însă era de ajuns să le înghită tot ce agonisiseră. Cînd au ajuns la ferma Blest erau amîndoi fără o leţcaie, iar pe Barrett l-am văzut cum a muncit o zi întreagă fără să ia vreo îmbucătură. Profiturile muncii lor constau în hainele în care stăteau, paie de dormit tot anul, mese compuse din pîine, brînză şi costiță şi, bănuiesc, o băută ca lumea sau două pe an. George era un amărît fără chef de viață şi avea un soi de mîndrie de rimă pentru faptul că era subnutrit şi exploatat şi era mereu pe drum, între o slujbă şi alta. Replica lui era „Oamenii ca noi nu se cade să gîndească prea mult". (Nu ştia nici să scrie şi nici să citească şi părea chiar să considere alfabetizarea un soi de extravaganță.) Cunosc bine filozofia asta, pe care am întîlnit-o de multe ori printre spălătorii de vase din Paris.30 Barrett, care avea 63 de ani, se plîngea întruna de cît de proastă e mîncarea azi, comparativ cu cea de care puteai avea parte cînd era el copil - „Pă vremea mea, nu să trăia cu nenorocita asta de pîine cu margarina, aveam pîine neagră adevărată. Inimă de bou. Găluşti cu costiță. Sîngereți. Cap dă porc". Tonul cleios şi jinduitor pe care a zis „cap dă porc" sugera zeci de ani în care suferise de foame.

NS

29. George Belcher (1875-1947), membru al Academiei Regale printre ale cărui volume de schițe se numără Characters (1922), Taken from life (1929) şi Potted Char (1933) (n. ed. orig.).

30. Orwell a lucrat ca spălător de vase - plongeur - în 1929; vezi Vagabondînd prin Paris şi Londra, publicată în 1933, la doi ani după experiențele lui de culegător de hamei (n. ed. orig.).

În afara acestor culegători regulați, mai erau şi „cei care stăteau la ei acasă": adică localnici care culegeau cînd îi apuca, în principiu doar ca să-şi treacă timpul. Era vorba de soțiile de fermieri şi alte persoane de genul ăsta şi, de regulă, oamenii ăştia şi culegătorii se urăsc de moarte. Cu toate astea, una dintre ele era o femeie foarte cumsecade, care i-a dat lui Ginger o pereche de pantofi şi mie un sacou excelent, cu vestă, şi două cămăşi. Majoritatea localnicilor păreau să se uite la noi ca la nişte gunoaie, iar negustorii erau foarte insolenți, deşi probabil cîştigaseră mai multe sute de lire de pe urma noastră, a tuturor.

Zilele semănau foarte tare una cu alta cînd culegeai hamei. Pe la vreo şase fără un sfert dimineaţa ne tîram afară de pe salteaua de paie, ne puneam vestoanele şi ghetele (cu toate celelalte dormeam pe noi) şi ieşeam să facem focul - treabă destul de anevoioasă, avînd în vedere că toată luna septembrie a plouat întruna. La şase jumătate ceaiul şi pîinea prăjită pentru micul dejun erau gata şi după asta plecam la lucru, cu sendvişuri cu costiţă şi o gamelă cu ceai rece pentru prînz. Dacă nu ploua, munceam temeinic pînă pe la unu, cînd făceam un foc printre araci, ne încălzeam ceaiul şi trăgeam pe dreapta o jumătate de oră. După asta munceam iar pînă la cinci jumătate şi, cînd ajungeam acasă, ne curăţăm petele de hamei de pe mîini şi beam un ceai, apoi era deja întuneric şi ni se închideau ochii de somn. Cu toate astea, în multe nopţi ne duceam şi furam mere. în apropiere era o livadă bogată şi o prădam sistematic, în grupuri de trei sau patru, cărînd cîte un sac, cîte douăzeci şi ceva de kilograme odată, plus cîteva livre de alune. Duminica ne spălam cămăşile şi ciorapii în pîrîu, iar restul zilei dormeam. Din cîte îmi amintesc, nu m-am dezbrăcat niciodată complet în toată perioada cît am stat acolo, nici nu m-am spălat pe dinţi, şi nu mă rădeam decît de două ori pe săptămînă. Se vede treaba că între muncă şi pregătitul meselor (care însemna să cari întruna apă, se te chinui cu legături de vreascuri ude, să te chinui să prăjeşti în capacele cutiilor de metal etc.) nu prea aveai nici măcar o clipă liberă. N-am citit decît o carte în tot timpul cît am stat acolo, şi anume una din seria „Buffalo Bill". Dacă socotesc ce-am cheltuit, văd că Ginger şi cu mine am cheltuit pe mîncare cîte 5 şilingi fiecare, aşa că nu e de mirare că rămîneam mereu în pană de tutun şi ne era în permanenţă foame, în ciuda merelor şi a celorlalte primite de la diverşi oameni. Pare că în permanenţă adunam bănuţii să vedem dacă ne permitem încă o jumătate de uncie de tutun sau costiţă de doi penny. Nu era o viată rea, dar la sfîrşitul zilei, după atîta stat în picioare, dormit

prost şi atîtea tăieturi la mîini, mă simţeam o epavă. Era destul de umilitor pentru mine să văd că majoritatea celor de acolo priveau culesul ca pe un soi de vacanţă - de fapt, chiar din cauză că sezonierii privesc munca asta ca pe o vacanţă, primesc asemenea sume de mizerie. Atunci cînd îţi dai seama că, după standardele muncitorilor agricoli, culesul hameiului e floare la ureche, începi să-ţi faci o idee despre ce înseamnă cu adevărat viaţa lor.

într-o noapte, la uşa barăcii noastre a bătut un tînăr, care ne-a zis că tocmai s-a angajat culegător şi că i s-a spus că va dormi împreună cu noi. L-am lăsat să intre şi dimineaţa i-am dat de mîncare, după care s-a făcut

nevăzut. Se pare că nu era cîtuşi de puţin culegător, ci un vagabond, şi că vagabonzii apelează deseori la stratagema asta în sezonul hameiului, pentru a face rost de un acoperiş deasupra capului. în altă noapte, o femeie care se ducea acasă m-a rugat s-o ajut să-şi ducă bagajul la gara Wateringbury. Pentru că plecase înainte de sfîrşitul culesului, fusese plătită cu un şiling la opt banițe, şi cîştigase abia cît să ujungă cu familia acasă. A trebuit să împing un cărucior, cu o roată descentrată şi încărcat pînă la refuz cu pachete uriaşe, două mile şi jumătate prin beznă, urmat de un alai de copii care țipau. Cînd am ajuns în gară, tocmai intra ultimul tren şi, grăbindu-mă cu căruciorul peste trecerea la nivel cu calea ferată, l-am răsturnat. N-am să uit niciodată acel moment - trenul apropiindu-se amenințător de noi, iar hamalul şi cu mine fugind după o oală de noapte din tablă ce se rostogolea pe şine. în cîteva nopți, Ginger a încercat să mă convingă să vin să jefuiesc biserica cu el, şi ar fi făcut-o şi singur dacă n-aş fi reuşit să-i bag în cap ideea că o să fie primul bănuit, din cauza antecedentelor sale penale. Jefuise şi alte biserici şi a zis, ceea ce m-a mirat, că în cutia milei e întotdeauna ceva pentru care merită s-o faci. într-una sau două sîmbete ne-am simțit foarte bine, stînd în jurul focului pînă la miezul nopții şi făcîndu-ne mere coapte. îmi amintesc că într-o noapte am ajuns la concluzia că, dintre cele cincisprezece persoane din jurul focului, toți ceilalți în afară de mine făcuseră puşcărie. Sîmbăta era mare tărăboi în sat, pentru că cei care aveau bani se îmbătau şi era nevoie să vină poliția ca să-i scoată din circiumă. N-am nici o îndoială că localnicii ne considerau pe toți vulgari şi demni de dispreț, dar n-am putut să nu simt că o asemenea invazie de cockney, o dată pe an, îi prinde foarte bine unui sat atît de anost.

19.9.31: în ultima dimineață, după ce culeseserăm şi ultimul cîmp, s-a jucat un joc ciudat: trebuia să prinzi femeile şi să le bagi în

coşuri. Mai mult ca sigur, trebuie să scrie ceva despre asta în Creanga de aur31. Era evident că e un obicei vechi, şi toate recoltele sînt însoțite de un asemenea obicei. Cei care erau analfabeți sau pe aproape ne-au adus registrele mie şi altora „învățați" ca să le facem socoteala, şi unii dintre ei îți dădeau cîte un bănuț sau doi pentru asta. Am descoperit că, nu o dată, casierii fermei făcuseră cîte o greşeală la adunare, greşeală care era invariabil în favoarea fermei. Fireşte că muncitorii au primit sumele datorate cînd s-au dus să le spună, însă nu le-ar fi primit dacă ar fi luat de bună socoteala casierilor. în afară de-asta, ferma avea o mică regulă meschină, că toți cei care se plîng de greşeli în registru trebuie să aştepte

pînă sînt plătiți toți ceilalți culegători. Asta însemna să aştepte pînă după-masa, astfel încît cei care aveau de prins autobuzul să plece fără să mai ceară suma la care aveau dreptul. (Fireşte că, în majoritatea cazurilor, era vorba doar de cîteva parale. Şi totuşi, la adunarea din registrul unei femei se greşise cu mai mult de o liră.)

Ginger şi cu mine ne-am făcut bagajul şi ne-am dus la Wateringbury, să prindem trenul culegătorilor de hamei. Pe drum, ne-am oprit să ne cumpărăm tutun şi, în chip de rămas-bun adresat Kentului, Ginger a păcălit-o pe fata de la tutungerie cu patru pence, printr-o şmecherie foarte inteligentă. Cînd am ajuns la staţia Wateringbury, vreo cincizeci de muncitori aşteptau trenul şi prima persoană pe care am văzut-o a fost bătrînul Surdu', care stătea pe iarbă cu ziarul în faţă. L-a ridicat într-o parte şi am văzut că avea pantalonii descheiaţi şi-şi expunea penisul femeilor şi copiilor care treceau. Am fost surprins - era un om în vîrstă, chiar decent; însă nu prea există vagabond care să nu aibă şi o uşoară deviaţie sexuală. Trenul culegătorilor era cu nouă pence mai ieftin decît cel normal, şi am făcut cinci ore pînă la Londra - 30 de mile. Pe la 10 noaptea, culegătorii de hamei s-au revărsat în staţia London Bridge, unii dintre ei beţi şi cu toţii cărînd legături de hamei; nu ştiu de ce, trecătorii se năpusteau imediat să cumpere aceste legături. Surdu', care călătorise în vagonul nostru, ne-a invitat la cea mai apropiată circiumă şi ne-a făcut cinste cu cîte o halbă, prima bere pe care o beam de trei săptămîni. Apoi a plecat la Hammersmith şi, fără îndoială, va vagabonda prin ţară pînă începe sezonul fructelor de anul viitor.

Cînd ne-am făcut socoteala, Ginger şi cu mine am descoperit că adunaserăm doar 26 de şilingi fiecare, pentru o muncă de

NS

31. Creanga de aur: Studiu de magie şi religie, 2 volume, 1890; 12 volume, 1906-1915, de Sir James George Frazer (1954-1941).

optsprezece zile. Obţinuserăm cîte 8 şilingi fiecare în avans (sau „subs", cum i se mai spune) şi mai cîştigaserăm alţi 6 şilingi împreună din vînzarea merelor furate. După ce ne-am plătit drumul, am ajuns la Londra cu circa 16 şilingi fiecare. Aşadar, ne cîştigaserăm traiul în Kent şi ne întorseserăm şi cu nişte bănuţi în buzunar: însă reuşiserăm s-o facem mulţumindu-ne efectiv doar cu minimul necesar.

19.9.31 pînă la 8.10.31: Ginger şi cu mine am tras la o casă cu camere de închiriat din Tooley Street, aflată în proprietatea lui Lew Levy, care o are

şi pe cea de pe Westminster Bridge Road. Costă doar şapte pence pe noapte şi e, probabil, cel mai bun aşezămînt care există la banii ăştia în Londra. Paturile au ploşniţe, dar nu prea multe, iar bucătăriile, deşi întunecoase şi murdare, sînt convenabile, cu multe plite şi apă caldă. Chiriaşii sînt nişte nefericiţi ai sorţii - cei mai mulţi, muncitori irlandezi necalificaţi, care, în plus, sînt şi şomeri. Am întîlnit nişte specimene foarte ciudate printre ei. Era un ins, în vîrstă de 68 de ani, care căra lăzi de peşte (fiecare cîntăreşte cam un sutar) în piaţa Billingsgate. Era interesat de politică şi mi-a spus că în Duminica însîngerată din '8832 luase parte la revoltă şi în aceeaşi zi depusese jurămîntul ca gardian de pace voluntar. Alt moş, vînzător de flori, era nebun. Cea mai mare parte a timpului se purta normal, dar cînd îl apucau pandaliile începea să se plimbe agitat prin bucătărie scoţînd ţipete înfiorătoare, animalice, cu o expresie de agonie pe chip. Lucru curios, accesele de nebunie îl apucau doar pe vreme umedă. Altul era hoţ. Fura de pe tejghelele magazinelor şi din automobile fără şofer, mai ales din cele ale comis-voiajorilor, şi vindea marfa unui evreu din Lambeth Cut. în fiecare seară, îl vedeai cum se aranjează să se ducă „în partea de vest". Mi-a spus că face vreo 2 lire pe săptămînă, plus, din cînd în cînd, cîte-un tun. Aproape în fiecare an de Crăciun reuşea să dea spargere la casa de marcat a unei cîrciumi, ocazie cu care se alegea cu 40 sau 50 de lire. Fura de ani de zile şi nu fusese prins decît o dată - şi atunci a fost dat pe mîna poliţiei. Aşa cum

NS

32. Bloody Sunday a avut loc, de fapt, la 13 noiembrie 1887. Circa 10 000 de protestatari au mărşăluit spre Trafalgar Square, unde un număr de vorbitori (printre care şi George Bernard Shaw) urmau să li se adreseze. Prostestau împotriva condiţiilor din Irlanda şi cereau eliberarea din închisoare a unui membru al parlamentului, William O'Brien. Li s-au opus circa două mii de poliţişti şi patru sute de soldaţi (deşi cei din urmă n-au făcut uz de baionetele sau de puştile din dotare) (n. ed. orig.).

pare să se întîmple mereu cu hoţii, nu se alegea cu nimic de pe urma muncii lui, pentru că, atunci cînd avea o sumă mare, o spărgea imediat. Avea una dintre cele mai ticăloase feţe pe care le-am văzut vreodată, exact ca de hienă; şi totuşi era simpatic şi foarte civilizat cînd venea vorba de împărţit hrana şi plătit datoriile.

Cîteva dimineţi, Ginger şi cu mine i-am ajutat pe hamalii de la Billingsgate33. le duci acolo pe la cinci şi stai în colţul uneia dintre străzile care duc din Billingsgate spre Eastcheap. Cînd un hamal nu reuşeşte să-şi

ridice roaba, strigă „'n sus la deal!" şi ţîşneşti imediat (evident, e o competiţie crîncenă pentru slujbe) şi împingi roaba din spate. Plata e de „două pence un sus". Un „sus" înseamnă o roabă încărcată cu două sute de kilograme şi cele mai solicitate îţi sînt coapsele şi coatele, însă nu ai parte de atîtea ture încît să te istoveşti. Stînd acolo de la cinci pînă aproape de miezul zilei, n-am făcut niciodată mai mult de un şiling şi 6 pence. Dacă eşti foarte norocos, un hamal te ia ca ajutor al lui şi pe urmă scoţi cam 4 şilingi şi 6 pence într-o dimineaţă. Se pare că hamalii cîştigă cam 4 sau 5 lire pe săptă-mînă. Mi-au atras atenţia cîteva lucruri la Billingsgate. Unul e că o foarte mare parte din munca făcută aici e complet inutilă şi se datorează lipsei totale a oricărui sistem de transport centralizat. Cu atîţia hamali, cărători cu roaba, împingători etc., acum costă cam o liră să duci o tonă de peşte de la Billingsgate la una dintre gările de la capăt de linie ale Londrei. Dacă treaba ar fi făcută în mod organizat, cu camioane, bănuiesc că ar costa doar cîţiva şilingi. Alt lucru pe care l-am remarcat e că localurile din Billingsgate sînt deschise la ore cînd toate celelalate sînt închise. Şi altul e că cei care cară cu roabele la Billingsgate se ocupă în mod regulat cu traficul de peşte furat şi, dacă-l cunoşti pe vreunul dintre ei, poţi face rost de peşte foarte ieftin.

După cam două săptămîni de stat cu chirie, mi-am dat seama că n-am scris nimic şi că locul cam începe să mă calce pe nervi cu zgomotele şi cu lipsa de intimitate, cu căldura sufocantă de la bucătărie şi, mai presus de orice, cu mizeria. Bucătăria avea în permanenţă o duhoare dulceagă de peşte şi toate chiuvetele erau înfundate cu maţe de peşte intrate în putrefacţie, care puţeau

NS

33. Billingsgate Fish Market (Trafalgar Way, Londra, E14) are peste cincizeci de vînzători, majoritatea vînzînd peşte, însă unii vînd şi păsări şi alte produse. în zilele noastre, e deschisă de marţea pînă sîmbăta, de la 5 la 8 dimineaţa; un negustor vinde scoici duminica, de la 6 la 8 dimineaţa (n. ed. orig.).

înfiorător. Trebuia să-ţi ţii mîncarea în colţuri întunecate infestate de gîndaci negri şi roşii şi peste tot erau nori de muşte oribile şi moleşite. Dormitorul era la fel de dezgustător, cu un fond sonor permanent de tuse şi oameni care scuipă - toţi cei care stau în camere de închiriat au tuse cronică, fără îndoială că din cauza aerului nesănătos. Trebuia să scriu nişte articole, lucru pe care nu-l puteam face în asemenea condiţii, aşa că am scris acasă

şi am cerut bani, după care mi-am luat o odaie pe Windsor Street, în apropiere de Harrow Road. Ginger a plecat iar în lume. Cea mai mare parte a acestui text a fost scrisă în biblioteca publică Bermondsey, care are o sală de lectură confortabilă şi se află aproape de odaia în care stăteam.

Notele lui Orwell de la finalul jurnalului

Cuvinte noi (adică noi pentru mine) descoperite de data asta: Shackles34... supă sau sos de carne. Drum, gamelă de tablă. (Cu verbul to drum up însemnînd să

aprinzi un foc.) Toby, on the... la drumul mare. (De asemenea to toby25 şi a toby,

însemnînd a vagabonda, vagabond. DS36 dă toby ca însemnînd

„la drumul mare".) Chat, a... păduche. (De asemenea, chatty, păduchios. DS dă forma

asta, dar nu şi chat.) Get, a ? (înjurătură, înțeles necunoscut.)37 Didecai, a... țigan.

Sprowsie, a... o monedă de şase pence. Hard-up tobacco... făcut din chiştoace de țigară. (DS dă hard-up

ca „bărbat care adună chiştoace de țigări".) Skipper, to... a dormi sub cerul liber. (DS dă skipper drept hambar.) Scrump, to... a fura. Knock off, to... a aresta. Jack off, to... a pleca. Jack, on his... pe cont propriu. Clods... parale.

NS

34. Cătuşe, lanțuri; a încătuşa, a împiedica.

35. A tîlhări la drumul mare.

36. SD, în original; Slang Dictionary.

37. A get: probabil invectiva „git", ca în „you git" (cu sensul de „tembel ignorant"). Posibil derivat din cuvîntul scoțian „gyte" (pronunțat „git"), utilizat pe vremuri pentru a face referire la un copil (n. ed. orig.).

Argou de hoți:

A stick sau a cane... un şperaclu. (DS dă stick) Peter, a... un seif. (Apare în DS.) Bly, a*... o lampă cu oxiacetilenă

* Am uitat să menționez că aceste lămpi le sînt închiriate hoților. Ginger mi-a zis că a plătit 3 lire şi 10 şilingi pe noapte pentru una. Deci acelaşi regim trebuie să aibă şi celelalte scule, mai elaborate, ale hoților. Cînd deschid un seif cu cifru, spărgătorii inteligenți folosesc un stetoscop pentru a asculta clicul rolelor.

Folosirea cuvîntului „tart" de către cei din East End. Se pare că în ziua de azi cuvîntul ăsta e perfect sinonim cu „fată", fără conotația „prostituată". Oamenii vorbesc despre fiica sau sora lor ca despre a tart.

Argou rimat38. Am crezut că a dispărut, însă e departe de a fi aşa. Culegătorii de hamei foloseau din plin aceste expresii: A dig in the grave, adică un bărbierit. The hot cross bun, adică soarele. Greengages, adică salariul. Mai foloseau şi argoul rimat abreviat, de exemplu „Foloseşte-ți alea două pence" pentru „Foloseşte-ți capul". Raționamentul prin care s-a ajuns la asta e următorul: Cap (head), o pîine franzelă (loafofbread), de două pence.

Viciul homosexual în Londra. Se pare că unul dintre cele mai importante locuri de rendez-vous e stația de metrou Charing Cross. Se pare că cei din Trafalgar Square sînt convinşi că tinerii pot face ceva biştari în felul ăsta şi cîțiva mi-au spus: „Dacă m-aş duce la ăia jos, la Charing Cross, n-ar mai trebui să dorm niciodată în aer liber". Adăugau şi că prețul obişnuit e de un şiling.

NS

38. Argoul rimat este un fenomen lingvistic în care un anumit cuvînt e înlocuit cu un alt cuvînt dintr-o expresie care rimează cu termenul inițial. De exemplu frog and toad („broască şi broască rîioasă") înseamnă road („drum"), iar apples and pears („mere şi pere") înseamnă stairs („scări"). De regulă, dar nu întotdeauna, partea de expresie care rimează cu cuvîntul original e omisă, pentru întărirea codului, ca în l'm going up the apples însemnînd „Urc scările" (n. t.). In exemplele date de Orwell, a dig in the grave („o săpătură în cimitir" - aprox.) rimează cu shave („bărbierit"); the hot cross bun (un fel de brioşe cu stafide) rimează cu sun („soare"); iar greengages (un soi de prune verzi) rimează cu wages („salariu") (n. r.).

JURNALUL DRUMULUI CĂTRE WIGAN PIER

31 ianuarie 1936 - 25 martie

Pe data de 2 decembrie 1943, Orwell a luat parte la o emisiune radio transatlantică, Your Questions Answered1. A fost întrebat despre Cheiul din Wigan2. Iată răspunsul său:

„Ei bine, mi-e teamă că trebuie să vă spun că Cheiul din Wigan nu există. In 1936 am făcut o excursie special pentru a-1 vedea, însă nu l-am putut găsi. Cu toate astea, el a existat odată şi, judecind după fotografiile păstrate, trebuie să fi avut o lungime de circa douăzeci de picioare.

NS

1. „Răspunsul la întrebările tale".

2. Wigan Pier.

Wigan se află în mijlocul zonei miniere şi, deşi e un loc foarte plăcut, din anumite puncte de vedere, peisajul nu e cel mai mare atu al său. Relieful e în mare parte alcătuit din mormare de zgură, care arată ca munții de pe lună, noroi, funingine şi aşa mai departe. Din nu ştiu ce motiv, deşi nu e mai rău decît cincizeci de alte locuri, Wigan a fost mereu ales drept simbolul urîțeniei zonelor industriale. La un moment dat, pe unul dintre micile canale miloase ce înconjurau oraşul exista un dig prăpădit de lemn; şi, în glumă, cineva 1-a poreclit Cheiul din Wigan. Gluma a prins pe plan local, după care comedianții de music-hall au preluat-o din zbor şi ei sînt cei care au reuşit să țină în viață Cheiul din Wigan ca pe o poantă, mult după ce locul în sine a fost demolat." (OC, XVI)

Notă introductivă

După ce Orwell a terminat mai multe variante ale textului ce urma HI devină Vagabondînd prin Paris şi Londra şi a schimbat ordinea ovnnimentelor (la origine, experiențele din Londra le precedaseră pe i'lr din Paris), cartea a fost refuzată de Jonathan Cape şi de T.S. Eliot, din partea editurii Faber & Faber (aşa cum, mai tîrziu, ambii vor iHti/.a Ferma animalelor). Atunci, Orwell a vrut să renunțe. Cu toate MNUUI, o prietenă a scriitorului, doamna Sinclair Fierz, a trimis manuscrisul dur litografiat unei persoane ce avea să devină agentul literar al lui (hrwell, şi anume lui Leonard Moore de la Christy & Moore. Moore 1-a convins pe Victor Gollancz să îl publice. Orwell a dorit să publice anonim, în primul rînd pentru că a considerat că relatările despre viața lui printre declasații sorții i-ar putea deranja părinții şi în al doilea rînd fiindcă, aşa cum i-a mărturisit amicului său, Sir Richard KHOH (redactor la revista The Adelphi, pentru care lucra), avea o spaimă ciudată - o superstiție - că, dacă îți apare tipărit numele real, vreun duşman ți-ar putea „face cine ştie ce vrăji". Cu toate astea, Gollancz voia neapărat să existe un nume şi pînă la urmă, autorul a propus, printre mai multe variante, George Orwell. în anumite contexte şi pnntru prietenii lui avea să rămînă Eric Blair, însă în toate scrierile uiIr ulterioare, cu excepția cîtorva pentru BBC, s-a semnat „George Orwell". Pe 9 ianuarie 1933, Vagabondînd prin Paris

şi Londra a fost publicată de Gollancz şi, şase luni mai tîrziu, la New York.

Din aprilie 1932 pînă în iulie 1933, Orwell a predat la The Hawthorns, 0 şcoală privată pentru băieți între 10 şi 16 ani, din Hayes, Middlesex. De Crăciunul anului 1932, a scris o piesă pentru băieți, Charles al ll-lea. în toamna lui 1933 a predat la o şcoală ceva mai bună, Fra/s College, Uxbridge, şi cît a stat acolo a terminat de scris Zile birmaneze, Cu toate astea, în decembrie s-a îmbolnăvit de pneumonie şi a renunțat la predat. Din ianuarie şi pînă în octombrie 1934 a locuit cu părinții săi la Southwold. Zile birmaneze a fost publicată pentru prima dată la 25 octombrie 1934 la New York, şi apoi, cu anumite modificări pentru a nu putea fi dat în judecată pentru calomnie, de Victor Gollancz, pe 24 iunie 1935. Cît a stat la Southwold a scris Fiica unui cleric (publicată la 11 martie 1935 şi apoi, la 17 august 1936, la New York). Din octombrie 1934

pînă în ianuarie 1936, Orwell a lucrat part-time ca ajutor de librar în Hampstead. In această perioadă a scris Aspidistra să trăiască! - în care apare un tînăr care lucrează într-o librărie şi încearcă să devină poet.

Pe 31 ianuarie 1936, ziua în care Orwell şi-a început călătoria către Wigan - şi a făcut prima însemnare din acest jurnal -, i-a scris şi lui Victor Gollancz. Harold Rubinstein, avocatul lui Gollancz (el însuşi autor, dramaturg şi critic), voia să se asigure că o reclamă la care se referise Orwell din Aspidistra să trăiască „nu se bazează pe nici o reclamă identificabilă sau pe nici o altă reclamă existentă, pe nimic de genul ăsta". Orwell crezuse, în mod greşit, că, dînd această încredințare, a rezolvat toate întrebările legate de un posibil proces de defăimare şi calomnie ce s-ar putea naşte înainte ca manuscrisul său dactilografiat să fie trimis la tipar şi că se poate concentra asupra următorului său proiect: cel de a studia, la sugestia lui Gollancz, condițiile din aşa-numi-tele „zone defavorizate" din nordul Angliei. O neînțelegere a lăsat impresia că Orwell primise un avans de 500 de lire pentru a călători în nord. Acum vedem că este o informație eronată. In plus, ea nu se potriveşte cu faptul, prea bine cunoscut, că Gollancz nu le dădea niciodată sume uriaşe în avans autorilor săi.

Aşa cum se poate vedea din penuria absolută a călătoriei sale, a avut foarte puțin sprijin financiar. Foarte recent, D. J. Taylor a

descoperit că, la 29 octombrie 1936, Victor Gollancz, într-o scrisoare către Leonard Moore, agentul lui Orwell, afirma că n-are nici cea mai mică idee ce scrie Orwell (Taylor, p. 175 - vezi bibliografia de la finalul volumului de față). In acel moment, aproape terminase Drumul către Wigan Pier.

Atunci cînd a scris Drumul către Wigan Pier, Orwell şi-a folosit însemnările din jurnal, dar a făcut şi numeroase cercetări şi multe dintre documentele cu care a lucrat au supraviețuit. Pentru reproducerea unei mari părți din aceste materiale şi a detaliilor suplimentare, vezi OC, X. E posibil ca Orwell să-şi fi transcris jurnalul cît se afla în nord, la maşina de scris pe care o avea cu el şi pe care o folosea la redactat scrisori. Cu toate astea, textul e dactilografiat în două secțiuni separate (o primă parte de la 31 ianuarie pînă la 5 martie inclusiv; o a doua parte, restul, cu titlul „Jurnal"). Pare destul de probabil ca partea a doua să fi fost transcrisă mai tîrziu, iar Eileen să fi dactilografiat o parte din textul original, scris de mînă. La transcrierea manuscrisului au fost operate unele modificări, însă aici nu sînt notate decît cele mai importante. Micile scăpări sînt corectate tacit.

Orwell dă detalii despre cît a cheltuit în călătoria spre nord şi şederea lui acolo. Acestea sînt în „bani vechi", firește, cînd costurile şi prețurile erau mult mai mici decît cele de azi. Pentru uşurința lecturii, amintesc că un şiling avea 12 pence, iar o liră, 20 de şilingi (o liră era, deci, echivalentă cu 240 de penny). Un penny putea fi împărțit în două - un halfpenny sau ha' penny - şi patru (un farthing). E dificil de dat echivalente moderne ale prețurilor din 1936 şaptezeci de ani mai tîrziu,

dar multiplicînd cu 40 ne putem face o idee aproximativă. E important de înțeles că aceasta reprezintă media: în vreme ce unele articole costă mult mai niult decît dacă le multiplici cu 40, prețul altora nu a crescut la fel de exponențial.

Adnotările lui Orwell sînt indicate prin asteriscuri; notele ediției originale şi ale traducătoarei sînt numerotate.

31.1.36: Spre Coventry cu trenul, cum era stabilit, ajuns pe la 4 după-masa. Pensiune cu micul dejun, jalnică, 3 şilingi şi 6 pence. Certificat înrămat în hol, atestînd faptul că (John Smith) a fost ales la rangul de Primo Buffo3. Două paturi în cameră -dacă vrei să stai singur, te costă 5 şilingi. Mirosul - ca într-o casă cu odăi de închiriat. Servitoare uşor retardată cu

trup masiv, cap mic şi colaci de osînză la ceafă; mi-a amintit, în mod curios, de grăsimea unui jambon.

1.2.36: Mic dejun oribil cu un comis voiajor din Yorkshire. Mers pe jos 12 mile pînă la periferia Birminghamului, luat autobuzul pînă în Bull Ring (foarte asemănătoare cu Norwich Market) şi ajuns la 1 după-masă. Prînzul în Birmingham şi autobuz spre Stourbridge. Mers pe jos 4-5 mile pînă la Căminul de Tineret Clent. Pămînt roşu peste tot. Păsările îşi cam făceau curte, cintezoii şi botgroşii foarte colorați, iar masculii de potîrniche scoteau sunete de împerechere. Cu excepția satului Meriden4, dacă am văzut vreo casă decentă între Coventry şi Birmingham. La vest de Birmingham, aceeaşi privelişte obişnuită, dealuri împînzite de vile. A plouat întruna, cu mici pauze.

Distanța străbătută, 16 mile. Cheltuieli cu transportul, 1 şiling şi 4 pence. Pentru mîncare, 2 şilingi şi 3 pence.

2.2.36: Noapte confortabilă la cămin, în care am fost singur. O clădire de lemn, fără etaj, cu o sobă uriaşă cu cocs, care făcea foarte multă căldură. Plăteşti 1 şiling pentru pat, 2 penny pentru sobă şi, dacă vrei să găteşti, pui monede de un penny în contorul de gaz. Pîine, lapte etc, de vînzare la cămin. Trebuie să ai propriul tău sac de dormit, dar ți se dau pături, saltea şi perne. Seară obositoare pentru că fiul directorului, cred că din pură amabilitate, a venit la mine şi ne-am jucat ping-pong pînă cînd abia dacă mă mai puteam ține pe picioare. Dimineața, discuție lungă cu directorul, care creşte păsări şi colecționează sticlă şi cositor. Mi-a povestit cum, în 1918, în Franța, la retragerea nemților, pusese gabja pe nişte sticlărie de mare preț, care i-a fost descoperită şi pe care a pus gabja apoi generalul său de

NS

3. Prim solist comic (n. ed. orig.).

4. Meriden este cunoscut drept centrul tradițional al Angliei (diferit de centrul geografic); tot aici se află un memorial al cicliştilor din Primul Război Mondial (n. ed. orig.).

divizie. Mi-a arătat şi nişte vase frumoase de cositor şi nişte fotografii japoneze foarte stranii, care arătau urme evidente de influență europeană, pe care şi le însuşise tatăl lui în nu ştiu ce expediție navală de pe la 1860.

Plecat la 10 dimineața, mers pe jos pînă la Stourbridge, luat autobuzul spre Wolverhampton, rătăcit un timp prin anumite zone din mahalaua Wolverhamptonului, apoi luat prînzul şi mers pe jos 10 mile pînă la Penkridge. Wolverhampton pare un loc înspăimîntător. Oriunde te uitai, nu

vedeai decît căsuțe meschine încă învăluite în fum plutitor, deşi era duminică, şi, de-a lungul căii ferate, mormane uriaşe de argilă şi hornuri conice („pot-banks")5. Mers pe jos de la W'ton pînă la Penkridge, foarte plicticos, plouat toată ziua. în Penkridge, oprit pe la 4 jumătate, pentru o ceaşcă de ceai. Un salonaş cu aer stătut 6 şi un şemineu drăguț, un ins scund, în vîrstă şi destul de stafidit, şi o femeie enormă înjur de 45 de ani, cu păr scurt cînepiu şi fără dinți în față. Amîndoi m-au privit ca pe un erou pentru că am pornit la drum pe o asemenea vreme. Am luat ceaiul cu ei, en familie. Pe la 5 şi un sfert am plecat şi am mai străbătut cîteva mile, după care am parcurs ultimele 4 mile pînă la Stafford cu autobuzul. Mers la hotelul Temperance, crezînd că o să fie ieftin, dar patul şi micul dejun au fost 5 şilingi. Aceeaşi cameră oribilă şi aşternuturi de tuil cenuşii şi împuțite, ca de obicei. Mers la baie şi găsit comis voiajor developînd poze în cadă. L-am convins să le ia de acolo şi am făcut baie, după care am descoperit că mă dor cumplit picioarele.

Distanță străbătută, vreo 16 mile. Cheltuit pe transport, 1 şiling şi 5 pence. Pe mîncare, 2 şilingi şi 8 pence şi jumătate.

3.2.36: Plecat la 9 dimineața şi luat autobuzul spre Hanley. înconjurat la pas Hanley-ul şi o parte din Burslem. înfiorător de frig, vînt tăios şi azi-noapte a nins; peste tot e zăpadă înnegrită. Hanley şi Burslem sînt printre cele mai îngrozitoare locuri pe care le-am văzut vreodată. Labirinturi de căsuțe înnegrite, iar printre ele mormanele de argilă, ca nişte sticle monstruoase vişinii, pe jumătate îngropate în sol şi trimițînd spre cer nori de fum. Peste tot se vede sărăcia, iar prăvăliile n-au de nici unele, în anumite locuri, au fost săpate hăuri enorme, unul de vreo 200 de iarzi şi cam la fel de adine, iar pe o latură a lui se afla o

NS

5. Fabricile care produc obiecte din ceramică (n. ed. orig.).

6. În original frouzy, urît mirositor, neîngrijit.

şină de tren de vreo douăzeci de metri, pe care se tîrau vagonete ruginite de fier, în timp ce pe partea cealaltă, aproape perpendicular, cîțiva muncitori stăteau agățați ca nişte culegători de anason stelat7, tăind în peretele din fața lor cu tîrnăcoapele, aparent la întîmplare, dar bănuiesc că scoteau argilă. Mers pe jos pînă în Eldon şi luat prînzul la o circiumă de acolo. înfiorător de frig. Peisaj deluros, privelişti superbe, mai ales cînd ajungi mai departe spre est şi gardurile vii sînt înlocuite de ziduri de piatră. Mieii de aici par mai pricăjiți decît cei mai din sud. M-am plimbat pînă la Rudyard Lake8.

Rudyard Lake (în realitate, un bazin de alimentare pentru oraşele în care se producea ceramica), foarte deprimant. Vara e staţiune turistică. Cafenele, case plutitoare şi vase de agrement la fiecare zece iarzi, toate pustii şi murdare, fiind extrasezon. Anunţuri referitoare la pescuit, însă am examinat apa şi nu mi s-a părut că ar avea vreun peşte în ea. Nici ţipenie nicăieri şi sufla un vînt tăios. Toată gheaţa spartă a fost suflată către capătul sudic, iar valurile o legănau în sus şi-n jos, scoţînd un clanc-clanc, clanc-clanc - cel mai melancolic zgomot pe care l-am auzit vreodată. (De ţinut minte să-l folosesc la un moment dat în vreun roman; un pachet gol de ţigări Craven A9 săltînd printre bucăţile de gheaţă.)

Găsit cămin, la aproximativ o milă distanţă, cu greutate. Din nou singur. De data asta, un loc cît se poate de ciudat. O căsoaie ca o cazarmă, în care trage peste tot curentul, construită în stil pseudo-castel - toana cuiva - pe la 1860. Toate camerele, în

NS

7. Rock samphire, Crithmum maritimum, plantă sălbatică din regiunile de coastă ale Marii Britanii, comestibilă.

8. Orwell a trebuit să facă un ocol pentru a ajunge pe jos la Rudyard Lake. Dr. Robert Fyson a arătat de ce a făcut Orwell acest lucru. In 1863, Lockwood Kipling şi Alice Macdonald au făcut un picnic acolo. S-au căsătorit doi ani mai tîrziu şi, cînd li s-a născut primul copil, i-au dat numele de Rudyard. Rudyard Kipling a murit pe 18 ianuarie 1936, iar Orwell scrisese cîteva cuvinte de apreciere la adresa lui, publicate la 23 ianuarie în New English Weekly (OC, X): „Acum, că ştiu că e mort, nu pot să nu-mi doresc să fi fost în stare să ofer un fel de tribut - o salvă de tun, dacă acest lucru ar fi posibil - povestitorului care a fost atît de important pentru copilăria mea". Acest ocol, făcut pe un frig cumplit, a fost tributul său (n. ed. orig.).

9. Marcă de ţigări celebră în epocă, produse de compania Carreras Ltd, al cărei logo era o pisică neagră. A fost foarte populară în rîndul soldaţilor britanici în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

Căminul (acum Cliffe Park Hali, o reşedinţă privată ce dă spre Rudyard, Lake) în care Orwell a stat pe 3 februarie 1936. A fost vonstruit în jurul anului 1811 şi a funcţionat drept cămin pentru tineret între 1933-1969. Putea oferi cazare pentru patruzeci şi şase de bărbaţi şi douăzeci de femei.

afară de trei sau patru, destul de goale. Mile întregi de coridoare de piatră cu ecou, nici o lumină în afară de luminări şi doar nişte sobiţe

afumate cu kerosen pe care poți găti. înfiorător de frig.

Rămas doar cu 2 şilingi şi 8 pence, aşa că mîine trebuie să mă duc la Manchester (pe jos pînă la Macclesfield, pe urmă autobuzul) şi să încasez cec.

Distanță străbătută, 12 mile. Cheltuit cu transportul 1 şiling şi 8 pence. Pe mîncare, 2 şilingi şi 8 pence.

4.2.36: Dat jos din pat atît de înghețat că n-am putut să mă închei la nici un nasture şi a trebuit să [mă duc] jos şi să-mi dezgheț mîinile înainte de a mă putea îmbrăca. Plecat pe la 10 şi jumătate. O dimineață splendidă. Pămîntul înghețat bocnă, nici o adiere de vînt şi soarele strălucind puternic. Nici țipenie de om. Rudyard Lake (lung de vreo milă şi jumătate) înghețase de tot în timpul nopții. Rațe sălbatice aşteptînd cu tristețe pe gheață. A apărut soarele şi lumina s-a reflectat în gheață, cel mai minunat

roşu-auriu pe care l-am văzut vreodată. Petrecut mult timp aruncînd pietre peste lac. O piatră colțuroasă care trece razant pe deasupra gheții face exact acelaşi sunet ca fluierarul cu picioare roşii.

Mers pe jos spre Macclesfield, 10 sau 11 mile, pe urmă luat autobuzul spre Manchester. Dus şi luat scrisorile, pe urmă la bancă pentru a încasa cecul, dar am descoperit că era închis -aici se închide la ora 3. Foarte aiurea, dat fiind că mai aveam doar 3 pence. Mers la sediul căminelor pentru tineret şi întrebat dacă nu pot ei să încaseze cecul, dar am fost refuzat, pe urmă la secția de poliție .pentru a-i ruga să-mi facă cunoştința cu un avocat care îmi poate încasa cecul, dar şi aici am fost refuzat, înfiorător de frig. Străzile încrustate cu movilite alcătuite dintr-o chestie oribilă neagră, care era de fapt zăpadă înghețată bocnă şi înnegrită de fum. N-am vrut să-mi petrec noaptea în stradă. Ajuns în cartierul săracilor (Chester Street), mers la amanet şi încercat să-mi amanetez impermeabilul, dar mi s-a spus că nu-i mai interesează. Pe urmă mi-am dat seama că mi-aş putea amaneta fularul - mi-au dat pe el 1 şiling şi 11 pence. Dus la o casă cu camere de închiriat la comun, una dintre cele trei aflate pe Chester Street.

Scrisoare lungă de la Rees, sfătuindu-mă ce oameni să mă duc să văd - din fericire, unul dintre ei din Manchester.

Distanța străbătută, cam 13 mile. Cheltuieli cu transportul, 2 şilingi. Pe mîncare, 10 pence.

5.2.36: M-am dus şi am încercat să mă întîlnesc cu Meade10, dar era plecat. Petrecut ziua în casa cu camere de închiriat la comun. Foarte asemănătoare cu cele din Londra, 11 pence pentru un pat, dar cămăruțe, nu

dormitoare comune. „Administratorul" era un ins infirm, aşa cum pare că se întîmplă adesea. Metodă oribilă de a face ceaiul aici, în nişte castronaşe de metal. încasat cecul dimineața, dar diseară am să stau aici şi mă duc să-1 văd pe Meade mîine.

6-10.2.36: Am stat cu familia Meade la Brynton Rd. nr. 49, Longsight, Manchester. Brynton Rd. se află într-una dintre zonele cu

NS

10. Frank Meade: funcționar la Amalgamated Society of Woodworkers. El conducea biroul din Manchester al revistei The Adelphi (care, din 1930, publicase unele dintre articolele lui Orwell) şi era directorul administrativ al organului de presă al Partidului Socialist Independent, Labour's Northern Voice (n. ed. orig.).

construcții noi. Case foarte îngrijite, cu băi şi lumină electrică, chiria cred că e undeva în jur de 12 sau 14 şilingi. Meade e un fel de şef de sindicat şi are oarece legătură cu tipărirea ziarului Labour's Northern Voice - cei care se ocupă şi de partea tipografică a revistei Adelphi. Familia lui s-a purtat foarte civilizat cu mine. Amîndoi vin din familii de muncitori, vorbesc cu accent de Lancashire şi în copilărie au purtat saboți de lemn, însă atmosfera dintr-un asemenea loc e sută la sută una de clasă de mijloc. Amîndoi au fost uşor scandalizați cînd au auzit că am stat într-o casă cu camere de închiriat în Manchester. Sînt izbit, din nou, de faptul că imediat ce un muncitor obține o funcție oficială în sindicat sau începe să facă politică laburistă, devine „clasa de mijloc", indiferent dacă vrea sau nu - adică luptînd împotriva burgheziei, devine el însuşi burghez. Ideea e că nu poți să nu trăieşti la nivelul venitului tău şi să-ți dezvolți ideologia adecvată acestuia (cred că venitul familiei Meade e în jur de 4 lire pe săptămînă). Singurul motiv de disensiune dintre mine şi ei e că îmi spun „tovarăşe". Ca de obicei, doamna M. nu prea înțelege ce e cu politica, dar a adoptat punctele de vedere ale soțului ei, aşa cum se cuvine să facă o soție; pronunță cuvîntul „tovarăşe" cu neplăcere vădită. Sînt şocat de manierele de aici, chiar dacă sîntem atît de în nord. Doamna M. pare surprinsă şi nu întru totul de acord să mă ridic în picioare atunci cînd intră ea în cameră sau să mă ofer s-o ajut la spălat vasele etc. Spune că „bărbații de aici se aşteaptă să fie serviți". M. m-a trimis la Wigan să-1 văd pe Joe Kennan11, un electrician care joacă un rol important în mişcarea socialistă. Şi Kennan locuieşte tot într-o clădire îngrijită a municipalității (Beech Hill Building Estate), dar se poartă mult mai ca un muncitor. Un tip scund, îndesat şi

puternic, cu un fel de a fi extraordinar de blînd şi de ospitalier, şi foarte săritor. Copilul său cel mare se afla la etaj în pat (suspect de scarlatină), cel mic era pe podea şi se juca cu nişte soldaţi şi un tun de jucărie. Kennan zîmbeşte şi zice: „Uite şi dumneata - şi se presupune că eu sînt pacifist". M-a trimis la adăpostul N.U.W.M.12 cu o scrisoare către secretar,

NS

11. Joe Kennan: la ora respectivă, miner şomer şi activist în cadrul Partidului Independent Laburist. I-a găsit lui Orwell loc în gazdă, la John şi Lily Anderton (domnul şi doamna Hornby din acest jurnal). Pentru un extraordinar interviu cu Joe Kennan, vezi Orwell Remembered (Amintiri despre Orwell). Vezi de asemenea şi n. 28 de mai jos (n. ed. orig.).

12. National Unemployed Workers'Movement (n. ed. orig.). Mişcarea Naţională a Muncitorilor Şomeri (n. t.).

rugîndu-1 să-mi găsească o locuinţă în Wigan. Adăpostul e o mică clădire îngrozitoare şi dărăpănată, însă un dar ceresc pentru aceşti şomeri, pentru că e cald şi au şi ziare etc. aici. Secretarul, Paddy Grady, un miner şomer. Un tip înalt şi slab de vreo 35 de ani, inteligent, bine informat şi foarte săritor. E neînsurat şi cîştigă 17 poli13 [şilingi] pe săptămînă şi e într-o stare fizică cumplită, de la ani de subnutriţie şi trîndăveală. Are dinţii din faţă mîncaţi aproape în întregime. Toţi bărbaţii de la N.U.W.M., foarte prietenoşi şi gata să-mi ofere informaţii din clipa în care au auzit că sînt scriitor şi că adun date despre condiţiile de trai ale clasei muncitoare. Dar, cu toate astea,_ se pare că nu reuşesc deloc să-i fac să mă trateze ca pe egalul lor. îmi spun fie „domnule", fie „tovarăşe".

11.2.36: Stau la Warrington Lane nr. 72, Wigan14. Casă şi masă, 25 de şilingi pe săptămînă. împart camera cu alt chiriaş (un muncitor feroviar şomer), iau mesele la bucătărie şi mă spăl la chiuveta din oficiu. Mîncarea e în regulă, dar indigestă şi în cantităţi monstruoase. Metoda Lancashire de a mînca burta de vacă (rece, cu oţet) este oribilă.

Familia. Domnul Hornby, în vîrstă de 39 de ani, a lucrat în mină de la 13 ani. Acum nu mai are slujbă de nouă luni. Un bărbat destul de robust, blond, cu mişcări lente, foarte blînd şi cumsecade, care se gîndeşte foarte atent înainte de a răspunde atunci cînd îl întrebi ceva, şi începe cu: „După socoteala mea..." Nu are cine ştie ce accent. în urmă cu zece ani i-a intrat o rafală de praf de cărbune în ochiul stîng şi practic nu mai vede cu el. O vreme a fost pus să lucreze „deasupra", dar s-a întors în mină pentru că acolo putea cîştiga mai bine. Acum nouă luni, a început să aibă probleme şi

cu celălalt ochi (minerii suferă de o boală care se cheamă „nistagmus"15 sau cam aşa ceva) şi nu vede decît la cîţiva metri. Primeşte o „compensaţie" de 29 de şilingi pe săptămînă, dar se discută să fie trecut pe o „compensaţie parţială", de 14 şilingi pe săptămînă. Totul depinde de doctor, dacă îl declară apt de muncă sau nu, deşi, fireşte, nu va mai putea lucra ca înainte; în cel mai bun caz i se va oferi o slujbă „deasupra",

NS

13. În original, bob.

14. Warrington Lane: ilustrată fotografic în cartea lui Peter Lewis, George Orwell: The Road to 1984 (1981; pe aceeaşi pagină, apare şi Cheiul din Wigan) (n. ed. orig.).

15. Nyastygmus: nistagm(us), mişcări continue, rapide şi sacadate ale globilor oculari (n. ed. orig.).

dar sînt foarte puţine asemenea slujbe. Dacă e pus pe compensaţie parţială, poate să ia alocaţie de şomaj cît timp are dreptul legal.

Doamna Hornby. Cu patru ani mai în vîrstă decît soţul ei. N-are nici un metru cincizeci. Arată ca o cană Toby16. Are o fire veselă. Foarte ignorantă - pentru ea, 27 plus 10 face 31. Accent foarte pronunţat. Se pare că aici există două feluri de a trata [articolul hotărît] „the". înainte de consoane, e adesea omis cu totul („Put joog on table"17 etc), înainte de vocale e adesea contopit cu cuvîntul, de exemplu, „My sister's in thospital"18, th ca în thin.

Fiul, „Joe al nostru", care tocmai a făcut 15 ani, lucrează în mină de un an. în prezent, lucrează în schimbul de noapte. Pleacă la lucru pe la 9 seara şi se întoarce între 7 şi 8 dimineaţa, mănîncă ceva şi se bagă repede în patul eliberat de alt chiriaş. De obicei, doarme pînă la 5 sau 6. Iniţial cîştiga 2 şilingi şi 8 pence pe zi, după care i-a fost mărit salariul la 3 şilingi şi 4 pence, adică o liră pe săptămînă. Din el, i se reţin 1 şiling şi opt pence pe săptămînă pentru diverse contribuţii (asigurare etc.) şi 4 şilingi pe zi pentru drumul dus-întors cu tramvaiul, spre mină şi înapoi. Aşa că salariul său net, lucrînd full-time, e de 16 şilingi şi 4 pence pe săptămînă. Pe perioada verii, va lucra însă destul de puţin. Un băiat înăltuţ, fragil, de o paloare cadaverică, vizibil epuizat de muncă, dar pare destul de fericit.

Tom, vărul doamnei Hornby, neînsurat şi care locuieşte aici -plătind 25 de şilingi pe săptămînă. Un tip foarte păros cu buză de iepure, genul liniştit şi foarte simplu. Şi el tot în tura de noapte.

Joe, alt chiriaş, burlac. Şomer, primeşte 17 şilingi pe săptămînă. Plăteşte 6 şilingi pe săptămînă pentru cameră şi cu masa se descurcă singur. Se

trezeşte pe la 8 ca să-i cedeze patul lui „Joe al nostru" şi e plecat mai toată ziua, la biblioteca publică etc. Puțin cam dobitoc, dar are ceva educație şi îi plac cuvintele care sună bine. Explicînd de ce nu s-a însurat niciodată, zice cu

NS

16. Cană de lut în forma unei persoane aşezate sau în formă de cap al unei persoane recognoscibile (adesea un rege britanic). De obicei, silueta reprezentată e a unui bărbat vesel şi îndesat, cu o halbă de bere într-o mînă şi o pipă cu tutun în cealaltă, îmbrăcat în stilul secolului XVIII, cu jachetă lungă şi pălărie tricorn. Cunoscută şi drept Fillpot sau Phillpot.

17. „Pune cană pe masă".

18. Corect este My sister's in the hospital („Sora mea e în spital").

emfază „Lanțurile matrimoniale sînt o chestiune importantă". A repetat propoziția asta de cîteva ori, avînd o afecțiune evidentă pentru ea. N-a mai lucrat de 7 ani. Bea cînd are ocazia, lucru care nu se prea întîmplă, fireşte, în ultima vreme.

Casa are două camere plus un oficiu-bucătărie jos, 3 camere la etaj, o curticică în spate şi veceu în curte. Nu există apă caldă. E într-o stare foarte proastă - zidul din față e uşor curbat în afară. Chiria 12 şilingi, plus costurile întreținerii, 14. Venitul total al familiei Hornby este:

Compensația domnului Hornby. 29 şilingi / săptămînă

Salariul lui Joe 16 şilingi şi 4 pence / — » —

Plata săptămînală a lui Tom 25 şilingi / — » —

Joe idem 6 şilingi / — « —

Total 3 lire, 16 şilingi, 4 pence19.

După plata chiriei şi a celorlate cheltuieli, rămîn cu 3 lire, 2 şilingi şi 4 pence. Cu această sumă trebuie hrăniți şi îmbrăcați 4 oameni, plus asigurate cele de bază altor 3. [* Familia Hornby e înstărită după standardele locale.] Sigur că în prezent există şi contribuția mea, dar e o situație excepțională.

în centrul său, Wigan nu pare atît de rău cum s-a spus - e, în mod clar, mult mai puțin deprimant decît Manchesterul. Se spune că cheiul din Wigan ar fi fost demolat. Multă lume poartă saboți aici şi la fel majoritatea celor din micile localități din apropiere, gen Hindley. Femeile în vîrstă poartă adesea basma pe cap, însă fetele e limpede că o fac doar sub presiunea sărăciei celei mai lucii. Aproape toți cei pe care-i vezi aici sînt foarte prost îmbrăcați, iar tinerii de la colțul străzilor sînt vizibil mai puțin eleganți şi gălăgioşi decît cei din Londra, dar alte semne foarte evidente de sărăcie nu

sînt, în afara numărului de prăvălii goale. Se spune că unul din trei muncitori înregistrați e de fapt şomer.

Aseară am fost la sala Co-op cu diverse persoane de la N.U.W.M. să-l ascultăm pe Wal Hannington20. Slab vorbitor, folosind toate

NS

19. Venitul total al familiei Hornby e, grosso modo, echivalent cu 150 de lire azi (n. ed. orig.).

20. Wal Hannington (1896-1996): lider al N.U.W.M., membru fondator al Partidului Comunist şi autor al mai multor volume, printre care Unemployed Struggles: (Luptele şomerilor: 1919-1936) şi The Problem of the Distressed Areas (.Problema zonelor defavorizate) publicate de Left Book Club în noiembrie 1937. Reg Reynolds, unul dintre amici pacifişti ai lui Orwell, scriind despre simpatia sa pentru participanții la Marşul Foamei, a remarcat că „nu păreau cîtuşi de puțin flămînzi - şi, cel mai puțin dintre ei, acel comunist îndesat, Wal Hannington, care îi conducea" - My Life and Crimes (Viața şi fărădelegile mele), 1956 (n. ed. orig.).

clişeele şi limbajul de lemn al oratorului socialist, şi cu accentul greşit de cockney (încă o dată, deşi comunist, era sută la sută burghez), însă a reuşit să entuziasmeze publicul. Am fost surprins de amploarea sentimentului comunist de aici. Ovații puternice cînd Hannington a declarat că, dacă între Anglia şi U.R.S.S. ar fi război, U.R.S.S.-ui ar cîştiga. Publicul foarte rudimentar şi cu toții evident şomeri (cam 1 din 10 erau femei), dar foarte atenți. După cuvîntare, s-a făcut chetă pentru cheltuieli - chiria sălii şi biletul de tren al lui H de la Londra. S-au strîns o liră şi 6 şilingi -nu era rău pentru 200 de şomeri.

Recunoşti imediat un miner după tatuajul albastru de pe şaua nasului din cauza prafului de cărbune . Unii dintre bărbații mai în vîrstă au venele de pe frunte acoperite cu praf - arată ca o brînză Roquefort.

12.2.36: Cumplit de frig. Lungă plimbare de-a lungul canalului (locul unde odinioară se afla Cheiul din Wigan), către nişte mormane de zgură din depărtare. Peisaj înspăimîntător, cu mormane de zgură şi coşuri din care iese fum. Unele dintre mormanele de zgură sînt cît nişte munți — unul zici că e Stromboli. Vînt tăios. Au trebuit să trimită un vapor cu aburi ca să spargă gheața în fața şlepurilor cu cărbuni de pe canal. Barcagii erau acoperiți pînă la ochi cu pînză de sac. Toate „ochiurile" (mici băltoace de apă stătătoare, create în urma tasării unor gropi ieşite din uz), acoperite cu

gheață de culoarea ambrei brute. Bărbi de gheață pe porțile ecluzei. Cîțiva şobolani alergînd încet prin zăpadă, fără vlagă, probabil lihniți de foame.

13.2.36: Condițiile de locuit din Wigan cumplite. Doamna H. îmi spune că acasă la fratele ei (are doar 25 de ani, deci cred că trebuie să-i fie frate vitreg, dar are deja un copil de 8 ani), 11 oameni, dintre care 5 adulți, făcînd parte din 3 familii diferite, trăiesc în patru camere, „2 sus, 2 jos".

Toți minerii pe care îi cunosc fie au avut accidente serioase ei înşişi, fie au prieteni sau rude care au avut. Vărul doamnei Hornby şi-a fracturat spatele în urma unei căderi de pietre - „Şi a zăcut şapte ani înainte ca să moară şi tot timpul ăsta s-a

pătimit tare rău, săracu'" —, iar cumnatul ei a căzut 400 de metri în puțul unei mine noi. Se pare că, în cădere, s-a lovit de pereții acestuia, aşa că se presupune că a murit înainte de a ajunge jos. Doamna H. adaugă: „Nu i-ar fi adunat niciodată rămăşițele, doar că purta salopetă din aia nouă, ca muşamaua".

15.2.36: Fost cu încasatorii de la N.U.W.M. pe teren, pentru a strînge date despre condițiile de trai, mai ales cele din rulote. Am făcut însemnări despre ele. Q.V.21 Lucrul care m-a izbit cel mai tare a fost expresia de pe chipul unora dintre aceste femei, mai ales cele aflate în rulote mai aglomerate. O femeie avea o față de ziceai că-i moartea. Avea o expresie de tristețe absolută şi de degradare insuportabile. Am avut sentimentul că se simte cum m-aş simți eu dacă aş fi murdar din cap pînă-n picioare de rahat. însă toți aceşti oameni păreau să accepte aceste condiții ca atare. Li se promiseseră la nesfîrşit case, dar nu primiseră nimic şi ajunseseră la concluzia că e absolut imposibil de obținut o casă locuibilă.

Trecînd pe lîngă o alee laterală îngrozitor de sordidă, am văzut o femeie, tînără, dar foarte palidă şi cu aceeaşi privire tulbure şi istovită a celor de aici, îngenunchind lîngă rigola din fața unei case şi înfigînd un băț în țeava de scurgere de plumb, care era înfundată. M-am gîndit cît de îngrozitor destin trebuie să fie să îngenunchezi în şanțul de pe o alee lăturalnică din Wigan, în frigul muşcător, şi să înfigi un băț în țeava astupată. în clipa aia a ridicat ochii şi mi-a surprins privirea, şi expresia ei era cea mai tristă pe care am văzut-o vreodată; mi-am dat seama că şi ea gîndeşte exac£ acelaşi lucru ca şi mine.

Orwell a dezvoltat această însemnare în Drumul către Wigan Pier:

Trenul m-a purtat cu el, prin peisajul monstruos alcătuit din mormane de zgură, coşuri, grămezi de fier vechi, canale puturoase, poteci de noroi

amestecat cu cenuşă traversate de urme de saboți. Era luna martie, însă vremea fusese cumplit de rece şi peste tot erau movile de zăpadă înnegrită. în timp ce străbăteam încet

21. Quod vide - „vezi mai departe" (în acest caz, notele lui Orwell, unele dintre ele sînt reproduse în OC, X; vezi, de asemenea, şi ilustrația nr. 31 din Drumul către Wigan Pier, unde rulotele se află în Durham, şi nu în Wigan) (n. ed. orig.).

periferia oraşului, treceam pe lîngă rînd după rînd de căsuțe cenuşii de mahala, ce duceau, în unghi drept, către dig. în spatele uneia dintre aceste case, o femeie tînără era îngenuncheată pe pietre şi vîrîse un băț în țeava de scurgere din plumb care venea «le la chiuveta dinăuntru şi care, presupun, era înfundată. Am avut timp să o observ cu atenție - i-am văzut şorțul ca un sac, Baboții butucănoşi, brațele înroşite de frig. în timp ce trenul trecea, a ridicat ochii şi am fost atît de aproape de ea că aproape i-am surprins privirea. Avea chipul palid şi rotund, chipul obişnuit fi obosit al fetei de la periferie care are douăzeci şi cinci, dar pare do patruzeci, din cauza sarcinilor pierdute şi a vieții chinuite; şi, tn secunda cît am zărit-o, avea cea mai deznădăjduită şi mai fără de speranță expresie pe care am văzut-o vreodată. M-a izbit atunci KÎndul că ne înşelăm cînd spunem că „Pentru ei nu e cum ar fi pontru noi", şi că oamenii crescuți în mahala nu-şi pot imagina in mic altceva decît mahalaua. Pentru că ceea ce am văzut pe ohipul ei nu era suferința unui animal care nu înțelege nimic. Ştia foarte bine ce i se întîmplă - înțelegea, la fel de bine ca şi mine, ce soartă cumplită este să îngenunchezi aşa în frigul muşcător, pe pietrele lipicioase ale unei curți din spatele unei case de la periferie, înfigînd un băț într-o țeava de scurgere înfundată.

însă, curînd, trenul a ieşit în cîmp deschis, şi asta mi s-a părut I ni dat, aproape nefiresc, de parcă acest cîmp deschis era un fel de parc...

Am schimbat locuința, dat fiind că doamna H. s-a îmbolnăvit de nu ştiu ce maladie misterioasă şi doctorul a solicitat internarea ni în spital. Mi-au găsit o gazdă în Darlington Rd. nr. 2222, deasupra unui local care vinde numai burtă23, şi unde primesc < liniaşi. Soțul, fost miner (de 58 de ani), nevasta bolnavă de inimă, culcată pe sofaua din bucătărie. Atmosfera foarte asemănătoare

22. Darlington Rd. nr. 22 („Rd." scris eronat, în loc de „Street"): Orwell a plecat din Warrington Lane nr. 72 cînd doamna Hornby s-a îmbolnăvit fi a trebuit să fie internată în spital. I s-a găsit locuință deasupra

«ordidei prăvălii unde se vindea burtă, descrisă în capitolul 1 din Drumul către Wigan Pier. De obicei, se consideră că este vorba despre Darlington Street nr. 22 (vezi Bernard Crick, George Orwell: A Life, 1980), dar există surse care susţin că e vorba despre Sovereign Street nr. 35, chiriaşii locuind alături, la nr. 33 (vezi şi Orwell Remembered). Ce este sigur e că, în scrisorile sale, Orwell îşi dă adresa ca fiind Darlington Street nr. 22 (n. ed. orig.).

23. În original tripe shop, prăvălie unde se servesc specialităţi din burtă de vacă, oaie sau capră.

cu cea din casa doamnei H., dar casa considerabil mai murdară şi plină de mirosuri neplăcute. Mai sînt cîţiva chiriaşi. Un fost miner, la vreo 75 de ani, trăieşte din pensia de bătrîneţe plus jumătate de coroană pe săptămînă de la parohie (în total, 12 şilingi şi 6 pence). Altul, despre care se spune că e un tip evoluat, că „a decăzut" şi că ar fi imobilizat la pat. Un irlandez, fost miner, căruia o piatră în cădere i-a fracturat omoplatul şi cîteva coaste şi care trăieşte cu o pensie de invaliditate de vreo 25 de şilingi pe săptămînă. Un tip evident superior, care a început ca funcţionar, dar „a coborît în mină" fiindcă era mare şi solid şi putea cîştiga mai mult ca miner (asta a fost înainte de război). Mai erau şi cîţiva vînzători ambulanţi de abonamente la ziare. Doi de la John Bull24, arătînd ca vai de ei, unul de vreo 40, iar altul de vreo 55 de ani, şi încă unul foarte tînăr, care a lucrat patru ani la o firmă de cauciuc din Calcutta. Nu reuşesc deloc să pricep ce-i cu flăcăul ăsta. Cînd vorbeşte cu ceilalţi îşi ia accent de Lancashire (zona din care e şi el), dar mie îmi vorbeşte cu accentul obişnuit, „educat". în afară de soţ şi soţie, familia Forrest e formată dintr-un fiu grăsan care lucrează undeva şi locuieşte în apropiere, soţia lui, Maggie, care e în prăvălie aproape toată ziua, cei doi puşti ai lor şi Annie, logodnica celuilalt fiu, care e la Londra. Mai au şi o fiică în Canada (doamna F. spune „la Canada"). Maggie şi Annie fac practic toată treaba în casă şi prăvălie. Annie e foarte slabă şi muncită (mai lucrează şi la un atelier de cusut rochii) şi e evident nefericită. Din cîte înţeleg, nu e deloc sigur că nunta chiar va avea loc, însă doamna F. o tratează cu toate astea pe Annie ca pe o rudă, iar Annie cîrteşte din cauza tiraniei ei. Numărul odăilor din casă în afara celor din prăvălie, cinci sau şase şi o baie-veceu. Nouă oameni dorm aici. în camera mea, în afară de mine, mai sînt încă trei persoane.

Şocat de ignoranţa uimitoare şi de risipa de mîncare printre membrii clasei muncitoare de aici -peste cea din sud, cred. într-o dimineaţă, cînd

foloseam bucătăria-spălătorie a familiei H. am făcut un inventar al următoarelor alimente: o bucată de bacon de vreo 5 livre. Cam două livre de picioare de vită. Cam o livră şi jumătate de ficat (toate astea, negătite). Rămăşiţele unei

NS

24. Fondat în 1906 şi iniţial editat de Horatio Bottomley (1860-1933). Ziarul era specializat în ştiri de senzaţie şi concursuri cu premii destul de ridicate. Ironia face că Bottomley, care se descria în Primul Război Mondial drept „prietenul soldatului" şi a făcut campanie pentru arestarea lui Ramsay MacDonald (ulterior, prim-ministru laburist), a fost cel care a sfîrşit prin a fi închis pentru fraudă (n. ed. orig.).

plăcinte de carne monstruoase. (Cînd făcea plăcintă, doamna H. o făcea întotdeauna într-un lighean smălţuit de genul celor care se folosesc pentru spălatul vaselor. La fel şi budinca.) O farfurie cu 15-20 de ouă. Cîteva prăjiturele. O tartă cu fructe şi un fel de plftcintă-prăjitură (foitaj cu stafide). Diverse bucăţi din plăcinte unterioare. 6 franzele mari şi 12 mici (o văzusem pe doamna H. cooîndu-le cu cîteva nopţi în urmă). Diverse resturi de unt, roşii, cutii de lapte desfăcute etc. Mai era, de asemenea, şi mîncare păstrată caldă în cuptorul din bucătărie. Totul, în afară de pîine, «rn de obicei lăsat descoperit, iar rafturile erau murdare. De Itgulă, mîncarea de aici înseamnă aproape numai pîine şi nmidon. Mesele tipice ale unei zile de la H.: micul dejun (pe la H) - două ouă prăjite şi bacon, pîine (fără unt) şi ceai. Prînzul (pe IM 12.30): o farfurie monstruoasă de tocană de vită, găluşte şi cnrtofi fierţi (cam cît 3 porţii la Lyons) şi o porţie mare de budincă de orez sau cu stafide. Ceai (pe la ora 5): o farfurie do friptură rece, pîine cu unt, pateuri dulci şi ceai. Cina (pe la 11 seara): peşte cu cartofi prăjiţi, pîine cu unt şi ceai.

16.2.36: Mare agitaţie fiindcă un cuplu care a stat o lună aici de Crăciun a fost arestat (la Preston) pentru contrafacere de monede fi ne crede că le-au fabricat în timp ce erau aici. Inspectorul de poliţie a stat vreo oră şi a pus întrebări. Doamna F. spune că în timp ce ei erau plecaţi şi-a băgat nasul prin camera lor şi a găsit ub saltea o bucată de ceva ca un aliaj de lipit şi nişte castronele c.n nişte pahare de ou, doar că mai mari. Doamna F. a fost imediat de acord cu tot ce a sugerat inspectorul de poliţie şi, cînd ol ora sus şi se uita prin cameră, am făcut şi eu două sugestii, şi a fost de acord şi cu ele. Vedeam că hotărîse deja că sînt vinovaţi din clipa cînd auzise că nu sînt căsătoriţi. Cînd inspectorul i-a notat declaraţia, a ieşit la iveală că nu ştia

nici să citească, nici să scrie (doar să se iscălească), deşi soţul ei ştie să citească cît de cît. Patul unuia dintre vînzătorii de abonamente e înghesuit chiar la piciorul patului meu. E imposibil să-mi întind picioarele, pentru că, dacă o fac, îmi pun picioarele pe şalele lui. Nu mai ştiu de cînd n-am mai dormit în aşternuturi de olandă. Chiar şi In M[eade], erau tot din tuil. Casa lor (a familiei M.) a fost singura locuinţă în care am stat şi nu mirosea, de cînd am plecat din Londra.

17.2.36: Vînzătorii de abonamente sînt de toată mila. Sigur că e o slujbă pentru cei cu adevărat disperaţi. îmi închipui că cei de la

John Bull angajează oameni care fac eforturi nebuneşti şi reuşesc să pună pe picioare o afacere mai mult sau mai puţin modestă o vreme, după care îi dau afară şi iau alţii şi aşa mai departe. Cred că fiecare dintre ei cîştigă vreo 2 sau 3 lire pe săptămînă. Ambii au familii, iar unul dintre ei e bunic. Sînt atît de strîm-toraţi că nu pot plăti pentru pensiune completă, aşa că plătesc doar pentru camere şi au în bucătărie un bufet mic şi sordid, din care scot pîine, pachete de margarina etc. şi îşi pregătesc masa, cu o expresie ruşinată pe faţă. Le sînt repartizate foarte multe case zilnic şi trebuie să bată la fiecare uşă şi să nu plece pînă nu obţin măcar comanda minim. In clipa de faţă, lucrează la o escrocherie a ziarului John Bull, prin care primeşti un set de ceai „gratuit" trimiţînd timbre în valoare de doi şilingi şi douăzeci şi patru de cupoane. Imediat după ce mănîncă, încep să completeze formulare pentru a doua zi şi, curînd, cel mai în vîrstă adoarme în scaun şi începe să sforăie zgomotos.

Trebuie însă să spun că sînt uimit de cunoştinţele pe care le au despre condiţiile de trai ale clasei muncitoare. Sînt în stare să-ţi spună totul despre case, chirii, impozite, situaţia economică a fiecărui oraş din nordul Angliei.

18.2.36: Dimineaţa devreme, fetele de la fabrică troncănesc în josul străzii pietruite, toate cu saboţi de lemn, scoţînd un zgomot straniu şi formidabil, ca o armată care se avîntă în bătălie. Bănuiesc că ăsta e sunetul tipic din Lancashire. Iar forma tipică imprimată în noroi e conturul flecului de fier, care arată ca jumătate din copita unei vite. Saboţii sînt foarte ieftini. Costă cam 5 şilingi perechea şi ţin ani de zile, fiindcă tot ce le trebuie e cîte o pereche de flecuri noi de fier, de cîteva pence.

Ca întotdeauna şi ca peste tot, îmbrăcămintea tradiţională în localitate e considerată inferioară. O femeie respectabilă, pe care am întîlnit-o într-una din casele pe care le-am vizitat cu încasatorii N.U.W.M., mi-a zis cu mare tristeţe:

„Am avut întotdeauna grijă să fiu îmbrăcată decent. N-am purtat niciodată basma pe cap - n-ai să mă vezi, în ruptul capului, purtînd aşa ceva. De cînd eram mică am purtat mereu pălărie. Dar nu mi-a fost prea de ajutor. De Crăciun, eram atît de strîmtorați cu banii că m-am gîndit să mă duc pe la biserică, poate primesc şi eu ceva de pomană de la vreun suflet milostiv. (Coş cu alimente oferit de anumite organizații de caritate25.)

NS

25. în original, well-wisher.

Cînd ajung acolo, preotul îmi zice «Dumneata n-ai nevoie de pomană», aşa îmi zice. «Sînt mulți alții mult mai rău decît dumneata. Chiar eu ştiu multă lume care trăieşte doar cu pîine şi gem», zice. «Dar de unde ştiți cum trăim noi?» zic eu. Şi el zice: «N-o duceți chiar aşa de rău dacă îți permiți să te îmbraci nşa», zice - referindu-se la pălăria mea. N-am primit nici un coş de pomană. Dacă m-aş fi dus cu o basma pe cap, aş fi primit şi ou. Asta pățeşti dacă te îmbraci bine."

La data la care făcea însemnările de mai sus, 18 februarie, Orwell a răspuns la prima dintre scrisorile de la Victor Gollancz Ltd, care îi cerea să facă mai multe schimbări în Aspidistra să trăiască! pentru a linişti temerile domnului Rubinstein despre un posibil proces de calomnie şi defăimare. Orwell era tot mai enervat de aceste solicitări. Unele dintre ele trebuie să i se fi părut şi mai insignifiante după ziua pe care o petrecuse tărîndu-se cu efort prin subteran şi văzuse condițiile în care se lucrează într-o mină de cărbuni. Pe 24 februarie i-a scris agentului său, Leonard Moore: „Lucrul care m-a deranjat a fost că nu mi-au cerut modificările astea înainte. Cartea a fost trecută în revistă de avocat şi a primit acordul lui, ca de obicei... Aş fi rescris în întregime primul capitol şi aş fi modificat alte cîteva. Dar mi-au cerut să fac modificări cînd cartea era deja la tipar şi mi-au cerut să am grijă să fie acelaşi număr de litere, lucru care fireşte că nu putea fi făcut fără să stric pasaje întregi şi, la un moment dat, chiar un întreg capitol". (înainte de tipărirea computerizată, tiparul se făcea cu ajutorul unor matrițe de plumb, iar orice corecție referitoare la lungimea rîndurilor era o activitate meticuloasă, care cerea foarte mult timp: de aici, cererea de a înlocui cuvintele cu altele avînd acelaşi număr de litere.)

19.2.36: Cînd se prăbuşeşte o „haldă de deşeuri", aşa cum se întîmplă în cele din urmă, aceasta lasă în urma ei o adîncitură ca de hamac, care se tot surpă din cauza faptului că, în timpul grevelor, minerii sapă în unele dintre aceste locuri în căutarea unor cărbuni mai mici. Una dintre aceste halde,

folosită ca teren de joacă, arată ca o mare agitată, înghețată brusc. Localnicii îi spun „salteaua săracului". Solul de deasupra e gri şi acoperit de cenuşă şi aici nu creşte decît o iarbă maronie, cu un aer malefic, în seara asta mă duc la o întrunire pe care N.U.W.M. a convocat-o în ajutorul fondului de apărare al lui Thaelmann26.

NS

26. Ernst Thaelmann (1886-1944): muncitor în transporturi şi preşedinte al Partidului Comunist German începînd din anul 1925. A fost membru al Reichstagului între 1924 şi 1933 şi a candidat la preşedinție împotriva lui Hindenburg în 1932, obținînd cinci milioane de voturi. A fost arestat în 1933; procesul său a fost amînat de cîteva ori, iar în octombrie 1936 s-a anunțat că va fi închis pe viață, fără a fi judecat. S-a raportat oficial că ar fi fost ucis într-un raid aerian, dar de fapt a fost împuşcat de către naziști în august 1944, la Buchenwald. Nemții care au luptat pentru Republică în Spania au format Centuria Thaelmann (mai tîrziu, Brigada...) (n. ed. orig.).

55

Biletul de intrare şi gustare (o ceaşcă de ceai şi o plăcintă cu carne), 6 şilingi. Cam 200 de persoane într-o sală, preponderent femei, majoritatea membre ale Co-Op-ului, în sediul căruia se ținea adunarea, şi majoritatea, cred, trăind direct sau indirect din ajutor de şomaj. In spate, cîțiva mineri în vîrstă şedeau privind în jur cu bunăvoință, iar în față erau o mulțime de fete foarte tinere. Unele dansau pe muzica acordeonului (multe dintre fete au mărturisit că nu ştiu să danseze, ceea ce mi s-a părut destul de penibil), iar altele cîntau înfiorător. Bănuiesc că oamenii ăştia constituiau o parte reprezentativă a elementelor revolu-ționare din Wigan. Dacă e adevărat, Dumnezeu să ne ajute. Era exact aceeaşi mulțime ovină - fete cu gura căscată tîmp şi femei de vîrsta a doua cu trup lipsit de forme moțăind deasupra andrelelor - pe care o vezi peste tot. N-a mai rămas nici un dram de spirit revoluționar în Anglia. Am auzit totuşi un cîntec bun, cîntat de o bătrină, cred că născută în Cockney, care trăieşte din pensia de bătrinețe şi mai face un ban cîntînd pe la cîrciumi, cu refrenul:

„Fi'ncă aicea nu se poate,
Nu, aicea nu se poate.
Oriunde în altă parte se poate,
Da' aicea, la noi, nu se poate"27.

20.2.36: După-amiaza asta cu Paddy Grady, să vedem mineri şomeri jefuind „trenul mizeriei" -sau, cum îi spun ei, „goana după cărbuni". Cea mai şocantă privelişte posibilă. Am luat-o pe rutele înspăi-mîntătoare obişnuite, de-a lungul liniei ferate miniere, mărginite de şiruri de brazi, şi în drumul nostru am întîlnit diverşi bărbaţi şi femei cu saci de cărbuni furaţi pe care-i aruncaseră pe biciclete. Aş vrea să ştiu de unde aveau aceste biciclete - poate erau făcute din piese aruncate la gropile de gunoi. Nici una nu

NS

27. For you can't do that there 'ere; Orwell menţionează această melodie în „Songs We used to Sing", 19 ianuarie 1946 (OC, XVIII) şi sugerează că pare să fie „o reflexie a situaţiei politice existente... poate un răspuns, pe jumătate conştient, la Hitler" (n. ed. orig.).

avea apărătoare de noroi, puţine aveau şei, iar unele nu aveau nici măcar cauciuri. Cînd am ajuns la halda uriaşă de deşeuri în care sînt aruncate vagoane întregi de rocă argiloasă din mină, am găsit cam 50 de bărbaţi scormonind în mizerie, care ne-au îndrumat către locul în care lumea se urcă în tren, aflat puţin mai departe. Cînd am ajuns acolo am dat peste nu mai puţin de 100 de bărbaţi, plus cîţiva băieţi, care aşteptau, fiecare cu un Bac şi un ciocan de cărbuni legat la brîu, sub pulpana hainei. în curînd s-a auzit pufăitul trenului, care a luat curba cu vreo 20 de mile la oră. 50 sau 70 de bărbaţi s-au năpustit spre el, s-au prins de tampoane etc. şi s-au suit în vagoane. Se pare că fiecare vagon se consideră că e proprietatea celor care au reuşit să se urce în el în timpul mersului. Locomotiva a dus vagoanele pînă In groapa de gunoi, le-a decuplat şi s-a întors să le aducă şi pe cele rămase. A urmat aceeaşi goană dementă şi al doilea tren a fost asaltat în acelaşi mod, doar că vreo cîţiva bărbaţi n-au reuşit să se suie. în clipa în care vagoanele au fost decuplate, bărbaţii din vîrf au început să dea cu lopata la morman către femeile şi celelalte ajutoare de mai jos, care sortau rapid mizeria şi băgau toţi cărbunii (o cantitate considerabilă, însă toţi mici cît nişte ouă) în saci. Mai la baza „monstrului" se aflau cei care nu reuşiseră să se urce în nici un tren şi se mulţumeau să adune bucăţelele de cărbune ce alunecau de sus. Fireşte, atunci cînd te urci într-un tren, nu ştii dacă ai nimerit într-un vagon bun sau nu, depinde strict de noroc ce fel de vagon nimereşti. Astfel, unele dintre vagoane, în loc să fie pline cu mizeria din vatra minei, care, evident, conţine o cantitate apreciabilă de cărbune, erau încărcate exclusiv cu rocă argiloasă. Dar se pare, lucru pe care nu l-am mai auzit pînă acum, că printre aceste bucăţi de rocă, cel puţin în unele mine, se

poate întîmpla să se găsească o rocă inflamabilă numită „canei" (nu sînt sigur cum se scrie), care se spune că e un combustibil destul de bun. Nu e rentabil comercial fiindcă e greu de aprins şi arde prea repede, dar e destul de bun în scopuri casnice. Cei aflați în vagoanele cu rocă argiloasă alegeau cânelui, care seamănă foarte bine cu prima, doar că e puțin mai închis la culoare şi îl recunoşti după faptul că se crapă orizontal, aproape ca ardezia. I-am privit cum muncesc pînă cînd aproape golesc vagoanele. Erau douăzeci de vagoane, la care lucrau cam 100 de oameni. După estimările mele, fiecare s-a ales cu vreo douăzeci şi cinci de kilograme fie de cărbune, fie de canei. Lucrul ăsta se întîmpla uneori de mai multe ori pe zi, cînd sînt trimise mai multe trenuri cu mizerie, aşa că e limpede că în fiecare zi se fură cîteva tone de combustibil.

Partea economică şi cea etică a întregii operațiuni e destul de interesantă. în primul rînd, fireşte, e ilegal să jefuieşti trenul cu mizerie, iar cei care se află aici, teoretic prin simpla lor prezență, încalcă o proprietate privată. Din cînd în cînd, unii dintre cei care fură sînt trimişi în judecată - de fapt, chiar în ziarul Examiner de azi-dimineață, există un articol despre un bărbat care a fost amendat pentru asta. Insă nimănui nu pare să-i pese că încalcă legea şi am înțeles că unul dintre cei amendați era din nou acolo după-masă. în acelaşi timp, însă, compania de minerit nu are nici o intenție de a folosi cărbunele etc. aruncat odată cu mizeria, fiindcă nu şi-ar acoperi cheltuielile cusortarea. Prin urmare, dacă n-ar fi furați, s-ar irosi degeaba. în plus, treaba asta scuteşte compania de cheltuielile implicate de golirea vagoanelor, fiindcă, în clipa în care culegătorii de cărbuni termină cu ele, sînt deja goale. Aşa că închid ochii la jefuirea trenului - am remarcat că mecanicul de locomotivă nu are nici o reacție la cei care se cațără în vagoane. Se spune că motivul trimiterii periodice în judecată a- cîte unuia e numărul mare de accidente. Chiar recent, un bărbat a alunecat sub tren şi i-au fost tăiate ambele picioare. Avînd în vedere viteza cu care merge trenul, e uimitor că nu se întîmplă mai des accidente.

Cel mai curios vehicul folosit la transportul cărbunilor pe care l-am văzut a fost un cărucior improvizat dintr-o cutie de carton, cu doi cilindri de calandru în chip de roți.

Se spune că o parte din cărbunele ăsta furat se vinde în oraş cu 1 şiling şi 6 pence sacul.

21.2.36: Murdăria acestei case începe să mă calce pe nervi. Nimic nu e niciodată curățat sau şters de praf, în camere nu se face ordine pînă la ora 5

după-amiaza, iar fața de masă de la bucătărie nu e niciodată măcar scuturată. La cină, încă mai vezi firimiturile de la micul dejun. Lucrul cel mai revoltător e faptul că doamna F. e întotdeauna culcată pe canapeaua din bucătărie făcută pat. Are dezgustătorul obicei de a rupe bucăți de ziar, de a se şterge la gură cu ele şi de a le arunca apoi pe jos. La micul dejun, sub masă se află oala de noapte negolită. Iar mîncarea e la fel de îngrozitoare. Ni se dau cotlete minuscule de doi penny şi plăcinte cu rinichi rămase de cine ştie cînd. Am auzit şi nişte poveşti înfiorătoare despre pivnițele în care se păstrează burta şi care se spune că sînt pline de gîndaci mari, negri. Se pare că nu primesc burtă proaspătă decît la intervale foarte mari. Iată cum datează doamna F. evenimentele: „Păi să vedem. De atunci am mai

primit de trei ori gongelată (burtă congelată)" etc. Estimez că primesc cîte un transport de „gongelată" cam o dată la două săptămîni. în egală măsură de istovitor e şi faptul că nu-mi pot întinde cum trebuie picioarele în timpul nopții.

24.2.36: Ieri am coborît în mina Crippen cu Jerry Kennan28, alt electrician, amic de-al lui, doi fii mai mici ai acestuia, alți doi electricieni şi un inginer al acestei mine, care ne-a făcut turul locului. Adîncimea coliviei de extracție era de 275 de metri. Am coborît la 10.30 şi am urcat înapoi la 1.30, timp în care am străbătut, conform spuselor inginerului care ne-a servit drept ghid, cam 2 mile.

Cînd colivia se lasă în jos, te ia cu obişnuita greață uşoară la stomac, care îți trece curînd, după care ți se înfundă urechile într-un mod ciudat. Pe la mijlocul coborîrii, colivia prinde o viteză înspăimîntătoare (se zice că în unele mine atinge 60 de mile pe oră sau chiar mai mult), după care încetineşte atît de abrupt că ți-e greu să crezi că nu urci la loc. Coliviile sînt micuțe -cam 8 picioare lungime pe 3 şi jumătate lățime şi 6 înălțime. Se Hpune că trebuie să țină 10 bărbați sau (cred) cam o tonă şi jumătate de cărbuni. Nu eram decît şase plus cei doi băieți, dar ne-a fost destul de greu să încăpem şi e important să te aşezi cu fața în direcția în care ştii că o să cobori cînd ajungi la celălalt capăt.

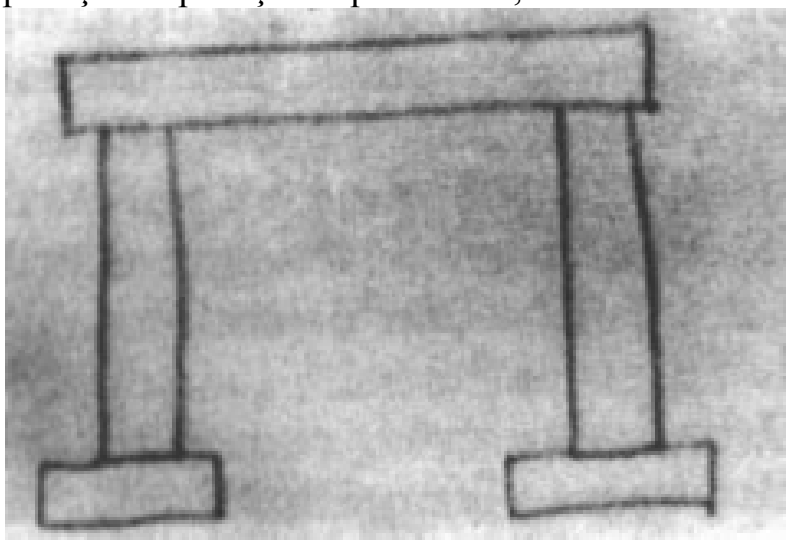
Jos era mai luminat decît mă aşteptam, fiindcă, în afară de lămpile pe care le aveam fiecare cu noi, pe traseele principale exista lumină electrică. Dar lucrul la care nu m-am aşteptat, şi care pentru mine a fost cea mai importantă caracteristică a minei, a fost cît de jos era tavanul. îmi imaginasem vag cum o să ne plimbăm prin locuri cam ca tunelele de la

metrou; dar adevărul e că existau foarte puține locuri în care se putea sta în picioare.

NS

28. Jerry (Joe) Kennan: miner şomer la ora respectivă şi activist în Partidul Laburist Independent. El susţinea că locuinţa de pe Warrington Lane nr. 72 era imaculat de curată, în ciuda afirmaţiilor lui Orwell, şi că „Orwell ăla a plecat de la prăvălia care vinde burtă la mai rău". Pripită sau nu, plecarea lui Orwell se suprapune cu boala doamnei Hornby (.vezi n. 22 de mai sus). Este posibil ca Kennan să fi fost supărat că nu a primit un exemplar cu autograf al cărţii Drumul către Wigan Pier; pe de altă parte, a avut generozitatea de a spune că „e adevărat ce scrie în carte. Nu cred că a exagerat deloc situaţia. Şi cred că ea prezintă o imagine clară a condiţiilor din zonele industriale în anul 1936" (Orwell Remembered) (n. ed. orig.).

în general, tavanul are o înălţime de circa patru picioare sau patru picioare şi 6 ţoii, uneori mult mai scund; din cînd în cînd, dai de cîte o bîrnă mai mare decît celelalte, sub care trebuie să te laşi foarte jos. In unele locuri, zidurile sînt destul de îngrijit construite, cam ca zidurile de piatră din Derbyshire, din plăci de rocă argiloasă. La fiecare aproximativ un iard, tavanul se sprijină pe grinzi de susţinere, majoritatea din lemn. Acestea sînt făcute din trunchiuri de larice, tăiate la lungimea necesară (din cantitatea folosită îmi dau acum seama de ce orice nouă plantaţie conţine aproape întotdeauna şi arbori de larice), şi sînt pur şi simplu aşezate pe nişte stîlpi verticali, care la rindul lor sînt

aşezaţi pe nişte plăci de lemn -fără să fie fixaţi cu nimic altceva. Cu timpul, plăcile de jos se lasă în pămînt sau, cum spun minerii, „se ridică podeaua", însă greutatea de deasupra ţine întreaga structură în picioare. Că veni vorba, grinzile de oţel folosite ici şi colo în loc de proptele de lemn s-au curbat, aşa că îţi poţi face o idee de greutatea tavanului. Pe jos se află praf gros de mină şi şinele, late de vreo 75 de centimetri, pentru cărucioare. Cînd drumul e în pantă, minerii se

lasă adesea să alunece cu saboții, care, fiind scobiți în talpă, capătă o oarecare aderență pe șine.

După cîteva sute de metri de mers cocoşat şi după ce, o dată sau de două ori, a trebuit să mă tîrăsc, am început să simt efectele sub forma unei dureri violente în coapse. îți înțepeneşte cumplit gîtul, fiindcă, deşi stai aplecat, trebuie să ridici mereu privirea de teamă ca nu cumva să te loveşti de vreo bîrnă, însă durerea din coapse e cea mai rea. Fireşte că, pe măsură ce ne apropiam de abataj, tavanul era tot mai jos. La un moment dat, ne-am tîrît printr-un tunel temporar, care era cît o gaură de şobolan puțin mai mare, fără stîlpi verticali de susținere şi, într-un loc, în timpul nopții căzuseră pietre - după estimarea mea, vreo 3 sau 4 tone. [* Jerry Kennan a zis că 20 sau 30. Nu ştiu care dintre noi are dreptate.] Blocaseră tot drumul, cu excepția unei mici deschizături de lîngă tavan, prin care a trebuit să ne strecurăm, fără să atingem deloc grinzile. La scurt timp a trebuit să mă opresc o clipă să-mi odihnesc genunchii, care îmi cedau, şi apoi, după cîteva sute de metri, am ajuns la primul abataj. Era un front de lucru destul de mic, cu o maşină operată de doi bărbați, foarte asemănătoare cu o variantă de dimensiuni extinse a sfredelului electric29 folosit la repararea drumurilor. în apropiere se afla dinamul (sau cum se numeşte), care asigura curentul prin cabluri către acest aparat şi altele; de asemenea, şi sfre-delurile mai mici (care tot cîntăresc douăzeci şi ceva de kilograme fiecare şi trebuie cărate pe umăr), pentru perforat găuri în care se va pune explozibilul; plus scule de minerit legate împreună cu sîrme, ca nişte chei, lucru care trebuie făcut ca să fii sigur că nu le pierzi.

După alte cîteva sute de iarzi, am ajuns la unul dintre abatajele principale. Bărbații nu lucrau aici efectiv, dar tocmai venea un «chimb ce urma să înceapă să lucreze la vreo două sute şi ceva de metri mai încolo. Aici era una dintre maşinile mai mari, la care lucrează un echipaj de 5 persoane. Maşina asta are o roată turnantă cu dinți lungi de vreo doi țoii, aşezați în diverse unghiuri; în principiu, e ca un fierăstrău circular imens şi mult mai solid, cu dinții mult mai depărtați, care acționează orizontal, şi nu vertical. Maşina e tîrîtă în poziție de echipă, iar partea ei frontală poate fi răsucită în orice direcție şi lipită de abataj de către cel care o manevrează. Doi inşi, numiți „curățători", dau cărbunele cu lopata pe o bandă rulantă, care îl duce printr-un tunel spre vagonetele din abatajul principal, de unde e ridicat, cu ajutorul tracțiunii cu abur, spre colivii. N-am ştiut pînă azi că cei care operează haveza lucrează într-un loc mai scund de un metru. Cînd ne-am strecurat sub tavanul abatajului, puteam în cel mai bun caz să îngenunchem, dar nici măcar în unghi drept, şi îmi imaginez că minerii trebuie să-şi facă cea mai mare parte a muncii întinşi pe burtă. Căldura era şi ea înspăimîntătoare -după părerea mea, erau vreo 38 de grade. Echipa scormonea în abataj, tăind o zonă semicirculară, împingînd periodic maşina în față şi punînd

bîrne de susținere pe măsură ce înaintau. Eram intrigat să aflu cum au reuşit să aducă acea maşină monstruoasă -Higur, era plată, dar avea 6 sau 8 picioare lungime, cîntărea cîteva tone şi nu avea roți, ci doar nişte tălpi pe care să alunece -în poziția aia, traversînd aproximativ o milă de galerii. Fie şi să împingi drăcovenia în față pe măsură ce frontul de lucru înaintează trebuie să fie o treabă înfiorător de anevoioasă, dat fiind că, după cîte văd, trebuie s-o faci practic culcat. în apropierea abatajului am văzut nişte şoareci, care se spune că ar fi destul de

NS

29. Probabil că Orwell se referă la burghiul pneumatic (n. ed. orig.).

mulți. Se zice că e un lucru obişnuit în puțurile unde se folosesc sau s-au folosit cai. în primul rînd, nu ştiu cum ajung aici, jos. Probabil în colivii, dar e posibil să cadă pur şi simplu în puț, fiindcă se zice că şoarecii (datorită faptului că sînt foarte uşori comparativ cu suprafața corpului) pot cădea de la orice distanță fără să pățească nimic.

Pe drumul înapoi, eram atît de terminat că abia dacă mă mai puteam tîrî şi, spre final, simțeam nevoia să mă opresc şi să mă odihnesc la fiecare cincizeci de metri. Efortul periodic de a te apleca şi ridica la fiecare grindă era cumplit, iar relaxarea, atunci cînd puteai sta în picioare, de obicei cînd exista o gaură în tavan, era enormă. Uneori, genunchii mei refuzau pur şi simplu să mă ridice după ce îngenuncheam. Situația a fost îngreunată şi de faptul că în părțile mai joase tavanul e de obicei în pantă, astfel încît, în afară de faptul că trebuie să te cocoşezi, eşti forțat să mergi mai mult sau mai puțin pieziş. Eram cu toții destul de ursuzi, cu excepția inginerului care făcea pe ghidul şi care era obişnuit, şi a celor doi băieți, care nu erau nevoiți să se aplece atît de tare; însă mie, fiind cel mai înalt, mi-a fost cel mai greu. Aş vrea să ştiu dacă există şi mineri la fel de înalți ca mine şi, în caz că sînt, dacă se chinuie la fel de tare. Cei cîțiva mineri pe care i-am întîlnit în puț se mişcă cu o agilitate extraordinară, alergînd în patru labe printre stîlpii de susținere, de zici că sînt cîini.

După ce-a dat Dumnezeu şi-am ieşit la suprafață, ne-am curățat de mizeria vizibilă şi am băut cîte o bere, apoi m-am dus acasă şi am mîncat, după care am stat mult timp la înmuiat în cada cu apă fierbinte. Am fost surprins de cantitatea de mizerie care se lipise de mine şi de cît de greu am dat-o jos. Mi se infiltrase în fiecare centimetru de corp, în ciuda salopetei şi a hainelor pe care le aveam pe dedesubtul ei. Sigur că foarte puțini mineri au băi acasă - în general, au doar o cadă cu apă în fața focului din bucătărie. Părerea mea e că ți-e practic imposibil să te speli ca lumea dacă n-ai o baie adevărată, cu cadă.

în camera în care ne-am schimbat de haine se aflau mai multe colivii cu canari. Acestea trebuie ținute aici conform legii, pentru a testa aerul în cazul

unei explozii. Păsările sînt trimise jos cu colivia şi, dacă nu-şi pierd cunoştința, înseamnă că aerul n-are nimic.

Lămpile Davy dau suficientă lumină. Aerul intră pe sus, dar flacăra e separată de partea de sus printr-o plasă fină de sîrmă. Flacăra nu poate trece prin găuri mai mici de un anume diametru. Prin urmare, plasa lasă aerul să susțină flacăra, dar nu îi va

62

permite să facă să explodeze eventualele gaze periculoase. Dacă e plină, o lampă va arde preț de 8-12 ore, însă are un mecanism de închidere care se blochează, astfel încît, dacă se stinge în puț, nu mai poate fi reaprinsă. înainte de a coborî în puț, minerii sînt percheziționați, să nu aibă la ei chibrituri.

27.2.36: Miercuri (pe 25) am fost la Liverpool să-i văd pe soții Deiners30 şi Garrett31. Urma să mă întorc în aceeaşi seară, dar nici n-am ajuns bine la Liverpool că, spre jena mea, m-a cuprins o stare generală de rău şi m-am simțit groaznic, aşa că soții Deiners au insistat să mă bage în pat şi apoi să rămîn la ei peste noapte. M-am întors ieri-seară.

Am fost foarte impresionat de Garrett. Dacă aş fi ştiut dinainte că el e cel care scrie în Adelphi şi în alte cîteva locuri sub pseudonimul Matt Lowe, aş fi făcut tot posibilul să-1 cunosc mai din timp. E un tip înalt şi solid de vreo 36 de ani, irlandez din Liverpool, cu educație catolică, şi acum comunist. Zice că a lucrat vreo 9 luni în (cred) ultimii 6 ani. A plecat pe mare cînd era un băiețandru şi a stat cam 10 ani, după care a lucrat ca docher. în timpul războiului, vasul pe care se afla a fost distrus de o torpilă şi s-a scufundat în 7 minute, dar se aşteptaseră să fie torpilați şi aveau bărcile pregătite - s-au salvat cu toții, cu excepția telegrafistului, care a refuzat să-şi părăsească postul pînă nu primeşte răspuns. A mai lucrat şi într-o distilerie ilegală din Chicago în

NS

30. May şi John Deiner conduceau filiala din Liverpool a cercului (revistei literare - n. t.) The Adelphi. Orwell le-a fost prezentat fie de Middleton Murray, fie de Richard Rees de la The Adelphi. John era inginer de telefonie. Cînd a ajuns, Orwell era foarte bolnav, motiv pentru care a văzut mult mai puțin din Liverpool decît sperase. Le-a vorbit despre dorința sa de a se întoarce la Londra cu vaporul, pentru a trăi personal experiența călătoriei pe mare. Există o relatare încîntătoare despre Orwell în Orwell Remembered, care-i aparține lui May Deiner. Ea con-chide: „Era un om adevărat... Cînd eram cu el, ne simțeam foarte în largul nostru. Doar că nu prea avea multe de spus cînd nu vorbea despre cărțile lui sau despre lucrurile care-1 interesau, despre depresiunea economică... Şi totuşi îi simțeai din plin căldura; îi simțeai interesul, dacă vreți" (n. ed. orig.).

31. George Garrett (1896-1966) era un marinar şomer, cu care Orwell se înţelegea foarte bine. Scria pentru The Adelphi şi diverse povestiri sub pseudonimul „Matt Lowe" (de la matelot). Petrecuse o mare parte a anilor 1920 în S.U.A. şi era membru al „Wobblies", Organizaţia Mondială a Muncitorilor, un sindicat industrial revoluţionar. Talentul său de a imita accentul american i-a adus mici roluri la Merseyside Unity Theatre (n. ed. orig.).

timpul prohibiţiei, a asistat la mai multe jafuri ale gangsterilor, 1-a văzut pe Battling Siki32 imediat după ce a fost împuşcat într-o încăierare de stradă etc, etc. însă toate astea îl interesează mult mai puţin decît politica comunistă. L-am îndemnat să-şi scrie autobiografia, dar, ca de obicei, trăind în două camere cu nevasta (care înţeleg că se opune ideii ca soţul ei să scrie) şi mai mulţi copii, din ajutor de şomaj, îi e imposibil să se aşeze şi să se dedice unei activităţi atît de laborioase şi nu poate să scrie decît povestiri. în afară de faptul că rata şomajului e extrem de ridicată în Liverpool, îi e aproape imposibil să-şi găsească de lucru undeva pentru că peste tot se află pe lista neagră, fiind comunist.

M-a dus la docuri să văd docheri angajaţi la descărcat. Cînd am ajuns acolo, am găsit cam 200 de bărbaţi aşteptînd grupaţi, ţinuţi în frîu de poliţie. Se pare că tocmai venise un vapor cu fructe ce trebuia descărcat şi, la auzul veştii că ar putea găsi de lucru, docherii s-au luat la harţă şi a fost nevoie de intervenţia poliţiei pentru a-i potoli. După un timp, agentul companiei (numit „descărcătorul", cred), a ieşit dintr-o baracă şi a început să strige numele sau poate numerele grupurilor pe care le angajase mai devreme în decursul acelei zile. La sfîrşit, a constatat că îi mai trebuie încă vreo 10 persoane şi a început să se plimbe, alegînd un ins de ici, unul de colo. Se oprea, alegea cîte un bărbat, îl lua de umăr şi-1 împingea în faţă, exact ca la un tîrg de vite. Curînd, a anunţat că asta a fost tot. Dinspre docherii rămaşi s-a auzit un soi de geamăt şi aceştia au plecat tîrşîindu-şi picioarele, din vreo 200 de oameni fiind angajaţi cam 50. Se pare că docherii şomeri trebuie să semneze de două ori pe zi, altfel se presupune că au lucrat (munca lor fiind muncă ocazională, cu ziua), iar ziua respectivă li se scade din şomaj.

Am fost impresionat de faptul că Liverpoolul face mult mai multe pentru îmbunătăţirea condiţiilor de la periferie decît majoritatea celorlalte oraşe. Cartierele mărginaşe sînt încă foarte sărace, dar există foarte multe case ale municipalităţii şi

NS

32. Battling Siki (1897-1925; născut Amadou M'Barick Fall): boxer senegalez care a luptat în Primul Război Mondial, în cadrul unui regiment francez colonial. La începutul anului 1922, spre surpriza tuturor, 1-a făcut knock-out pe marele campion francez la categoria semigrea Georges Carpentier, devenind

campion mondial. La scurt timp, a pierdut titlul în fața irlandezului Mike McTigue. încercarea lui Siki de a-şi face un nume ca boxer în S.U.A. a fost sortită eşecului şi într-o dimineață a fost găsit mort pe o stradă lăturalnică din New York. Meciul Siki-Carpentier a fost filmat şi a rulat în toată lumea; e posibil ca Orwell să-1 fi văzut înainte de a pleca în Birmania (n. ed. orig.).

apartamente cu chirii reduse. Chiar la ieşirea din Liverpool există numeroase localități care constau aproape exclusiv din case ale municipalității, în care se poate trăi cît de cît decent şi care arată destul de bine, unicul impediment fiind faptul că sînt foarte departe de zona în care lucrează cei care stau aici. în centrul oraşului există blocuri impozante de muncitori, copiate după cele din Viena. Sînt construite într-un cerc uriaş, înalte de patru etaje, în jurul unei curți centrale cu diametrul de circa şaizeci de iarzi, care formează terenul de joacă pentru copii. Pe interior au balcoane, iar pe fiecare latură sînt ferestre mari, ca toți cei care stau aici să aibă parte de lumina soarelui. N-am reuşit să intru în nici unul dintre aceste apartamente, dar am înțeles că au fie 2, fie 3 camere [* probabil 3 - sufragerie şi 2 dormitoare], o bucătărioară şi baie cu apă caldă. Chiria variază, de la circa 7 şilingi la ultimul etaj pînă la 10 şilingi, la parter. (Nu sînt lifturi, firește.) E de admirat faptul că cei din Liverpool s-au obişnuit cu ideea de a trăi într-un apartament (sau tenement, cum îi spun ei), în vreme ce în locuri ca Wigan oamenii, deşi-îşi dau seama că apartamentele rezolvă problema transportului, permițîndu-le să locuiască aproape de serviciu, spun cu toții că preferă să aibă casa lor, oricît ar fi de rea.

Sînt unul sau două puncte interesante aici. Asigurarea de locuințe e aproape în întregime rezultatul eforturilor municipalității, care se spune că e foarte pornită împotriva ideii de proprietate privată şi că e chiar în stare să exproprieze casele de la periferie fără nici o compensație. Prin urmare, practic aici avem de-a face cu o legislație socialistă, deşi ea e aplicată de o autoritate locală. însă municipalitatea din Liverpool e aproape în întregime conservatoare. în plus, deşi asigurarea de locuințe sociale din fondurile publice e, cum am spus, o măsură socialistă, munca efectivă e făcută de firme de construcție private, şi poți presupune că şi aici, ca şi peste tot, contractorii trebuie să fie prietenii, frații, nepoții etc. ai celor din municipalitate. Prin urmare, dincolo de un anume punct, nu mai ştii unde începe socialismul şi unde se termină capitalismul, statul şi capitalistul fuzionînd perfect. De cealaltă parte a fluviului, pe malul pe care se află oraşul Birkenhead (am traversat tunelul Mersey), dai peste Port Sunlight, un oraş în interiorul altui oraş, în întregime construit şi aflat în proprietatea fabricii de săpun Leverhulme. Şi aici găseşti case excelente cu chirii cît se poate de acceptabile, dar, aşa cum se întîmplă cu proprietățile de stat, încărcate de restricții. Dacă te uiți la clădirile municipalității aflate pe o

parte a străzii şi la cele ale lordului Leverhulme, de vizavi, ți-ar fi greu să faci diferența între ele.

Alt aspect pe care vreau să-1 subliniez e următorul. Oraşul Liverpool e practic guvernat de romano-catolici. Idealul romano-catolic, în orice caz aşa cum a fost el înfățişat de genul de scriitor Chesterton-Beachcomber33, e întotdeauna în favoarea proprietății private şi împotriva legislației socialiste şi, în general, a „progresului". Genul de scriitor cum e Chesterton vrea să vadă un țăran liber sau alt mic proprietar locuind în căsuța lui, care îi aparține şi e probabil insalubră; şi nu un sclav cu salariu care trăieşte într-un apartament excelent atribuit de municipalitate şi forțat să respecte anumite restricții, precum cele legate de igienă etc. Prin urmare, romano-catolicii din Liverpool acționează împotriva preceptelor propriei lor religii. Dar cred că, dacă Chesterton et hoc genus ar ajunge la concluzia că e posibil ca romano-catolicii să pună gabja pe maşinăria conducerii locale şi a guvernului, chiar cînd aceasta se declară socialistă, ar schimba imediat placa.

în Liverpool n-am văzut nici saboți de lemn, nici basmale, întorcîndu-mă cu automobilul, am observat cît de brusc se sfîr-şeşte acest obicei în vestul imediat al Wiganului*.

încerc să-mi aranjez întoarcerea la Londra pe mare, dacă G. reuşeşte să-mi facă rost de un bilet pe un vapor de marfă.

Cumpărat două sfeşnice de alamă şi o corabie într-o sticlă. Plătit 9 şilingi pentru sfeşnice. G. e de părere că am fost păcălit, dar alama e de bună calitate.

** Toți cei din Wigan spun că s-a cam terminat epoca saboților. însă, după cîte am văzut eu, în cartierele mai sărace o persoană din două poartă saboți şi există 10 prăvălii (cred) care nu vînd nimic altceva.*

2.3.36: Pe Wallace Road nr. 154, Sheffield.

În timp ce mă apropiam, dealurile erau acoperite cu un strat gros de zăpadă. Zidurile de piatră care separă terenurile

NS

33. G. K. Chesterton (1874-1936), apologet al roman-catolicismului, editor şi scriitor prolific, creator al polițistului-detectiv Părintele Brown. Este cel care i-a publicat primul articol profesionist al lui Orwell în Anglia („A Farthing Newspaper", 1928, OC, X). Rubrica „Beachcomber" din Daily Express a fost lansată în 1924 de J. B. Morton (1893-1979), şi el romano-catolic. Rubrica era moderat satirică, iar Orwell o comenta adesea ironic. Pentru o analiză comparativă mai temeinică făcută de Orwell lui Chesterton şi Morton, vezi „As I Please", nr. 30 (23 iunie 1944, OC, XVI) (n. ed. orig.).

traversează zăpada ca o vipuşcă neagră tivind o rochie albă. Cu toate astea, e cald şi soare. Pentru prima oară în viaţa mea, am văzut ciori de cîmp copulînd34. Pe pămînt, nu în copac. Modul lor de a se curta era foarte ciudat. Femela stătea cu ciocul deschis, iar masculul se plimba în jurul ei şi ziceai c-o hrăneşte.

Amintiri din Wigan: mormane de zgură cît nişte munţi, fum, şiruri de case înnegrite, noroi întărit traversat de urme de saboţi, femei tinere şi robuste stînd la colţul străzilor cu bebeluşii înfăşuraţi în basmale, stive imense de bucăţi de ciocolată la preţ redus în vitrinele cofetăriilor.

1.3.36: Casa asta: două camere sus, două jos, sufrageria de aproape 14 picioare pe 12, salonul, cred, mai mic. Chiuvetă şi cazan în sufragerie, fără şemineu, veceul afară. Chiria, plus cheltuielile aferente, circa 8 şilingi şi 6 pence. Sînt şi două pivniţe. Soţul nu lucrează (P.A.C.35 -înainte a fost magazioner la o fabrică care s-a închis şi şi-a concediat tot personalul), nevasta lucrează ca menajeră, plătită cu 6 pence pe oră. Un puşti în vîrstă de 5 ani. James Brown: are 45 de ani, dar pare mai tînăr. Are o malformaţie la mîna dreaptă şi la un picior. Sînt ereditare şi se teme să nu le transmită mai departe, aşa că nu vrea să se însoare. Din cauza asta, nu a prea avut o slujbă regulată. A fost cîţiva ani de zile cu circul, lucrînd ca îngrijitor, clovn şi călăreţ din „Vestul sălbatic" - se pare că poate să manevreze frîul cu mîna beteagă. Acum stă singur şi, nu ştiu din ce motiv, nu primeşte alocaţie de şomaj, doar un ajutor de la biserică şi de la fratele lui. Are o singură cameră cu şemineu, fără nici o plită pe care să gătească. E îngrozitor de înrăit şi declară că ura pentru burghezie, chiar şi ura personală faţă de anumiţi indivizi, e necesară oricărui socialist adevărat. Cu toate astea, e un om cumsecade şi foarte săritor. Sentimentele lui politice sînt amestecate cu patriotismul local obişnuit al locuitorului din Yorkshire şi o mare parte a conversaţiei lui constă în comparaţii între Londra şi Sheffield, în detrimentul primeia. Pentru el, Sheffield bate Londra în orice

NS

34. în toate ediţiile din Drumul către Wigan Pier, pînă la Opere Complete, voi. V, apare „ciori de cîmp călcîndu-se". Al doilea rînd de şpalturi spune „ciori de cîmp curtîndu-se"; însă chiar şi acest cuvînt a fost considerat de editor prea explicit. Conform scrisorii lui Eileen Blair către Gollancz din 17 ianuarie 1937, Orwell scrisese iniţial „copulînd", aşa cum apare şi în acest jurnal (n. ed. orig.).

35. Comitetul de asistenţă publică al autorităţilor locale, la care pot aplica pentru asistenţă financiară cei fără venituri (n. ed. orig.).

privinţă, de pildă, în primul rînd noile scheme locative din Sheffield sînt infinit superioare - pe de altă parte, mahalalele din Sheffield sînt mult mai sordide decît orice se poate vedea în Londra. Constat că, în afara urii dintre

nordic şi sudic, mai există şi o ură între nativul din Yorkshire şi cel din Lancashire şi, de asemenea, o ură nimicitoare între diversele oraşe din Yorkshire. Se pare că nimeni de aici n-a auzit de nici un oraş din sudul Angliei în afară de Londra. Dacă vii din sud, eşti luat drept cockney, indiferent cît te chinui să o negi. Pe de altă parte, în timp ce îl disprețuieşte pe sudic, nordicul are un sentiment neplcut că cel din urmă ştie mai multe despre arta vieții şi-şi doreşte din suflet să-1 impresioneze.

Am avut o zi foarte lungă şi istovitoare (acum, cînd continui, e deja 4 martie), pentru că mi-a fost arătat fiecare cartier din Sheffield la pas şi cu tramvaiul. La ora asta cred că am străbătut deja tot oraşul. La lumina zilei, mi se pare unul dintre cele mai îngrozitoare locuri pe care le-am văzut vreodată. Oriunde te-ai uita, vezi acelaşi peisaj format din coşuri monstruoase din care iese fum, care uneori e negru, iar alteori are o tentă trandafirie, despre care se spune că s-ar datora sulfului. Simți în permanență sulful din aer. La un an sau doi după construire, toate clădirile se înnegresc. La un moment dat ne-am oprit şi am numărat coşurile de fabrică pe care le vedeam - erau 33. însă era şi foarte multă ceață, nu doar fum - dacă cerul era limpede, s-ar fi văzut mult mai multe. Mă îndoiesc că există vreo clădire cu arhitectură decentă în oraşul ăsta. E foarte deluros (se spune că a fost construit pe şapte coline, asemeni Romei) şi peste tot sînt străduțe cu case meschine, înnegrite de fumul ce coboară în unghiuri ascuțite, pavate cu piatră dinadins pusă denivelat ca să ajute caii etc. la urcat şi coborît. Noaptea, toată delurimea asta creează nişte efecte minunate, fiindcă te uiți de pe coama unui deal la altul şi vezi luminițele licărind ca nişte stele. Dinspre acoperişurile topitoriilor țîşnesc periodic jeturi de flăcări uriaşe (în prezent, mulți lucrează în tura de noapte), luminînd un trandafiriu splendid ce străpunge fumul şi aburul. Cînd intri înăuntru, vezi şerpi uriaşi şi amenințători de fier roşu aprins şi incandescent (de fapt, de culoarea lămîii), care sînt turnați în lingouri, în partea centrală a oraşului, în cartierul cel mai sărac, se află atelierele „şefilor mai mici", adică ale micilor patroni, care produc în principal tacîmuri. Unele dintre aceste ateliere nu au aproape nici un geam şi ai crede că nu sînt locuite de nimeni dacă n-ai vedea angajatele, majoritatea femei, lucrînd înăuntru.

Oraşul e întors pe dos şi reconstruit cu viteză uimitoare. în cartierele sărace e plin de mormane sordide de cărămizi, unde casele condamnate au fost demolate şi la toate marginile oraşului se înalță noi corpuri de case ale municipalității. Acestea sînt mult inferioare, cel puțin din punct de vedere estetic, celor din Liverpool. Iar condițiile generale de trai sînt şi ele destul de neprietenoase. Un corp de clădiri, chiar în spatele celei în care locuiesc acum, pe vîrful unui deal, se află pe un sol cumplit de lipicios şi e biciuit de vînturi înghețate. E de

remarcat şi faptul că amărîţii care vor sta în aceste noi case vor plăti întotdeauna chirii mai mari şi vor trebui să cheltuiască mai mult pe combustibil pentru a se încălzi. De asemenea, în multe cazuri, se vor afla mai departe de locul de muncă şi, prin urmare, vor plăti mai mult pe transport.

Seara am fost dus la o biserică metodistă unde, o dată pe săptămînă, se întîlneşte nu ştiu ce asociaţie a bărbaţilor (ei o numesc Frăţie36), pentru a asista la o conferinţă şi a discuta. Săptămînă viitoare vorbeşte un comunist, spre vădita neplăcere a preotului care a făcut anunţul. Săptămînă asta, un preot care a vorbit despre „Apa curată şi apa murdară". Conferinţa lui a constat într-o serie de vorbe goale, de o stupiditate incredibilă şi fără nici o legătură între ele, despre Aventurile unei negrese31 etc. Cea mai mare parte a publicului n-a priceput nici un cuvînt şi adevărul e că nici nu l-a ascultat, iar discuţia şi întrebările de după au fost atît de insuportabile încît Brown şi cu mine ne-am furişat afară, împreună cu prietenul lui, Binns, să-i vedem casa „spate în spate"38, despre care mi-am făcut cîteva însemnări. B. spune

NS

36. În romanul O mie nouă sute optzeci şi patru, O'Brien explică faptul că cei care au citit Testamentul lui Goldstein „vor fi membri plini ai Frăţiei", ce se opune Statului (n. ed. orig.).

37. The Adventures of the Black Girl in Her Search for God de Bernard Shaw, 1932, în care autorul, prin prisma unei fete inocente, dar inteli-gente şi curioase, de culoare, propune o călătorie alegorico-filozofică, ajungînd să pună întrebări de genul „De ce este Dumnezeu bărbat?". în prefaţă, Shaw explică faptul că a fost inspirat să scrie „această poveste" cînd a rămas în Knysna, Africa de Sud, vreme de cinci săptămîrii în timpul „verii africane şi a iernii englezeşti ale anului 1932". Intenţionase să scrie o piesă, „dar m-am trezit scriind în loc povestea fetei de culoare" spune Shaw. După ce a scris-o, continuă el, „am început să mă întreb ce-o fi însemnînd" (n. ed. orig.).

38. Tip de case „spate în spate", în care două case au peretele din spate comun sau în care peretele din spate al casei e direct lipit de o fabrică sau altă clădire (din această cauză fiind prost luminată şi ventilată), în general cu două camere, construite pentru muncitori în centrul unor oraşe ca Leeds, Manchester, Salford, Liverpool, Bradford, Nottingham şi Birmingham, în epoca victoriană.

că majoritatea membrilor acestei Frăţii sînt şomeri, gata să accepte aproape orice ca să aibă un loc cald în care să stea cîteva ore.

Accentul din Sheffield nu e chiar atît de pronunţat precum cel de Lancashire. Foarte puţină lume, cei mai mulţi mineri, din cîte mi se pare, poartă saboţi.

5.3.36: Pe Estcourt Avenue, nr. 21, Headingley, Leeds.39

Am plecat din Sheffield azi-dimineață la 10 şi jumătate şi, în ciuda faptului că e un loc atît de înspăimîntător şi a bucuriei de a mă întoarce într-o casă confortabilă, mi-a părut destul de rău să mă despart de familia Searle. Rareori am întîlnit oameni mai cumsecade. Au fost mai amabili cu mine decît a fost cineva vreodată şi sper şi îmi doresc să le fi plăcut şi eu. Sigur că, încet-încet, am scos de la ei toată povestea vieții lor. Searle are 33 de ani şi a fost singur la părinți. Cînd era tînăr, s-a înrolat în armată şi a făcut parte din corpul de artilerie (sau cum se numeşte) în cadrul armatei de ocupație din Palestina şi Egipt. Are amintiri vii din Egipt şi-şi doreşte să se întoarcă acolo. De atunci, n-a avut decît slujbe de scurtă durată, cum ar fi, magazioner şi controlor-cîntăritor40, la diverse uzine, sau acar. Doamna S. vine dintr-o familie relativ mai prosperă, întrucît, pînă în urmă cu cîteva săptămîni, tatăl ei avea o slujbă bună [* a murit pe neaşteptate şi soția lui nu mai are acum decît pensia de

NS

39. Acasă la Marjorie, sora mai mare a lui Orwell (1898-1946) şi soțul ei, Humphrey Dakin (1896-1970). Se căsătoriseră în iulie 1920. El a lucrat pentru National Savings Committee (Comitet Național de Voluntari creat în 1916 pentru strîngerea de fonduri pentru război şi care susținea comitetele locale, ce vindeau diverse produse de economisire, iar banii erau trimişi la guvern - timbre, certificate şi obligațiuni oferite nu doar de Post Office Savings Bank, ci şi de alte bănci şi instituții financiare, cum ar fi societățile de construcții. în fabrici, magazine etc. s-au format grupuri de strîngere de fonduri de economii, iar un încasator venea săptămînal să ia banii şi certificatele - n. t.). Orwell îi vizita din cînd în cînd „ca să mai scrie cîte ceva şi să fie cocoloşit de sora lui. Se pare că lui Humphrey nu-i prea convenea situația", considerîndu-1 pe Orwell un trîntor care n-are chef de muncă (vezi Orwell Remembered) (n. ed. orig.).

40. Check-weighman, reprezentant ales al minerilor în scopul de a verifica modul în care cîntărea cărbunii cîntăritorul din partea proprietarului minei (minerii erau plătiți în funcție de greutatea cărbunilor extraşi).

bătrînețe şi o poliță de asigurare], CU 5 lire pe săptămînă, şi mai cîştiga şi din undițele pe care le făcea. însă erau o familie numeroasă (11 suflete) şi a trebuit să înceapă să lucreze şi ea. S-a măritat cu S., care atunci trăia din alocația de şomaj, în ciuda opoziției familiei. Inițial n-au putut să-şi ia casă şi au locuit într-o singură odaie, în care li s-au născut doi copii, unul dintre care a murit. Mi-au spus că nu aveau decît un pat pentru toată familia şi au trebuit „să pregătească copilaşul mort de îngropăciune" în cărucior. în fine, după chinuri îngrozitoare (unul dintre motive fiind faptul că proprietarii nu se prea înnebunesc să închirieze celor care trăiesc din şomaj şi atunci trebuie să-i dai şpagă agentului), au reuşit să obțină această casă, pentru care plătesc o chirie de 8 şilingi şi 6

pence. Doamna S. cîştigă cam 9 şilingi pe săptămînă ca femeie de menaj. Nu ştiu cît i se opreşte lui S. din şomaj, dar venitul lor total e de 32 de şilingi şi 6 pence. în ciuda acestui lucru, am avut mari probleme Bă-i conving să accepte o plată adecvată pentru şederea mea acolo - voiau să-mi ia doar 6 şilingi -, pentru pensiune completă, de luni seara pînă joi dimineața. Țin casa foarte curată şi îngrijită, au şi un petic de grădină, deşi nu prea pot face mare lucru cu ea, dat fiind că pe o latură e un coş de fabrică, iar pe cealaltă uzina de gaz, ca să nu mai spun că şi solul e destul amărît. Şi se iubesc foarte tare. Am fost mirat de cît de bine înțelege situația economică doamna S., precum şi ideile abstracte -din punctul ăsta de vedere e cu totul altfel decît majoritatea femeilor ca ea, deşi cred că nu are prea multă şcoală. Nu pare să aibă resentimente față de cei pentru care lucrează - spune chiar că se poartă frumos cu ea -, dar vede limpede care e statutul ei, de ajutor domestic. Mi-a spus că ieri, în timp ce le servea prînzul, a calculat prețul mîncării de pe masă (o masă pentru 5 persoane) şi a constatat că e de 6 şilingi şi 3 pence - cît primeşte ea de la PAC. pentru copil, pentru două săptămîni.

Brown a fost foarte amabil şi mi-a luat cererea de „a-mi arăta Sheffieldul" poate chiar prea în serios, astfel încît, de dimineață pînă noaptea m-a alergat întruna de colo-colo, în general pe jos, ca să văd clădiri publice, cartierele săracilor, clădiri ale muncipali-tății etc. Dar e un om foarte obositor, genul extrem de posac şi mult prea conştient de convingerile sale comuniste. în Rotherham a trebuit să mîncăm de prînz la un restaurant un pic mai scump fiindcă în rest nu păreau să existe decît cîrciumi (B. e abstinent convins) şi, cînd ne-am aşezat la masă, B. a început să tune şi să fulgere despre „atmosfera burgheză" şi să spună că el nu poate să mănînce genul ăsta de mîncare. Dat fiind că declară că e

necesar să urăşti efectiv burghezia, m-am întrebat ce părere o fi avînd despre mine, fiindcă mi-a zis, chiar de la început, că sînt burghez şi a făcut o observație despre „accentul meu nazal, de băiat de la şcoala publică". Cred însă că era dispus să mă trateze ca pe un proletar onorific, în parte fiindcă nu mă deranja să mă spăl la chiuvetă etc, dar şi mai mult fiindcă păream sincer interesat de Sheffield. Era foarte generos şi, deşi îi spusesem de la început că o să-i plătesc mesele etc. cît e cu mine, întotdeauna făcea tot ce putea ca să plătesc cît mai puțin. Se pare că trăieşte cu 10 şilingi pe săptămînă - ştiam asta de la Searle, dar de unde vin exact cei 10 şilingi ai lui B. nu ştiu -, iar chiria odăii lui e de 6 şilingi. Sigur c ar fi imposibil să reziste doar cu banii rămaşi, trebuind să plătească şi încălzirea. Nu se poate trăi cu mai puțin de 4 şilingi pe săptămînă (vezi fragmentul ataşat41), cu condiția să nu dai nici un ban pe combustibil şi nici pe tutun ori haine, înțeleg că B. primeşte din cînd în cînd mîncare de la soții

S. şi alţi prieteni, de asemenea de la fratele lui, care lucrează şi, prin comparaţie cu el, stă mult mai bine. Camera lui e îngrijită şi chiar arată ca locuinţa unei persoane educate, avînd cîteva articole de mobilier „de epocă", pe care şi le-a făcut singur, şi nişte tablouri, amatoriceşti, dar nu neplăcute la vedere, majoritatea cu circuri, pe care le-a pictat chiar el. E limpede că o mare parte din amărăciunea lui vine din neîmplinirea sexuală. Diformitatea îl handicapează în relaţia cu femeile, frica de a nu o transmite mai departe 1-a împiedicat să se însoare (zice că nu s-ar însura decît cu o femeie trecută de vîrsta la care să poată avea copii), iar incapacitatea lui de a cîştiga bani face situaţia şi mai imposibilă. Cu toate astea, la una dintre şcolile de vară de la Adelphi, s-a cuplat cu nu ştiu ce învăţătoare (în vîrstă de 43 de ani), care înţeleg că e amanta lui ori de cîte ori e posibil şi care e de acord să se mărite cu el, însă părinţii ei se opun. Soţii Searle spun că e mult mai bine de cînd s-a cuplat cu femeia asta - înainte, avea din cînd în cînd izbucniri nervoase.

NS

41. Este vorba despre o tăietură din News ofthe World, 1 martie 1936, care arăta cum un anume W. Leach din Lilford Road, Londra, S.E., cheltuia doar 3 şilingi şi 11 pence şi jumătate pe săptămînă pe mîncare (20 de pence în moneda decimală). In noiembrie 1993, cînd am făcut socoteala articolelor de pe lista lui, totalul însumat a fost de aproximativ 8 lire 80. Domnul Leach afirma că, deşi prefera să fiarbă cartofii pe care-i cumpăra, îi mînca cruzi fiindcă „ar costa prea mult să fierb apa". Această remarcă te face să te întrebi cît adevăr e în spusele domnului Leach. Pentru detalii suplimentare, vezi Drumul către Wigan Pier (n. ed. orig.).

Într-o seară, acasă la familia Searle, ne-am certat, fiindcă eu am ajutat-o pe doamna S. la spălatul vaselor. Cei doi bărbaţi n-au fost de acord cu gestul meu, firește. Doamna S. părea să uibă şi ea dubii dacă se cuvine sau nu. Mi-a zis că, în nord, bărbaţii din clasa muncitoare nu fac niciodată gesturi de curtoazie faţă de femei (femeilor li se permite să facă menajul singure, chiar şi cînd bărbatul e şomer, şi întotdeauna bărbatul stă în scaunul cel mai confortabil), iar ea s-a obişnuit cu această stare de lucruri, dar nu vedea de ce nu s-ar putea schimba. Mi-a zis că e de părere că femeilor de azi, mai ales celor tinere, le-ar plăcea ca bărbaţii să le deschidă uşa etc. Situaţia din ziua de azi e anormală. Bărbatul e practic şomer non-stop, în vreme de femeia mai munceşte din cînd în cînd. Şi totuşi, femeia continuă să facă toate treburile casei, iar bărbatul nu mişcă nici un deget, în afară de meşterit cînd se strică cîte ceva sau de grădinărit. Şi totuşi cred că ambele sexe simt instinctiv că bărbatul şi-ar pierde bărbăţia dacă, pentru simplul fapt că n-are serviciu, ar deveni o „fată în casă".

Mi-a rămas în minte o anume imagine din Sheffield. Un teren viran înspăimîntător (nu ştiu cum, un teren viran de aici atinge un grad de mizerie imposibil chiar şi în Londra), cu iarba călcată în picioare, distrusă, şi pe alocuri plin de ziare aruncate, de cratiţe vechi etc. In partea din dreapta a terenului, un rînd de case izolate şi pustii, cu patru camere, roşu închis, înnegrit de fum. In stînga, o panoramă nesfîrşită de coşuri de fabrică, un coş în spatele altuia, dispărînd undeva departe la orizont, într-o pîclă uşor negricioasă. în spatele meu, un terasament de cale ferată făcut din zgura furnalelor. în faţă, vizavi de terenul viran, o clădire cubică de cărămidă murdară, roşie şi galbenă, cu o tăbliţă pe care scrie „John Grocock, firmă de transport".

Alte amintiri din Sheffield: ziduri de piatră înnegrite de fum, un mic rîu galben de chimicale, flăcări serate, ca nişte fierăstraie circulare, venind dinspre apărătoarele coşurilor de la furnale, bufniturile şi ţipetele ciocanelor cu aburi (fierul pare că ţipă cînd e izbit), mirosul de sulf, argila galbenă, spinările femeilor aple-cîndu-se cu greutate într-o parte şi-n alta în timp ce-şi împing cărucioarele în susul dealului.

Reţeta doamnei Searle pentru chec cu fructe (foarte bun cu unt), pe care o scriu să n-o uit:

1 livră de făină. 1 ou. 4 uncii de melasă. 4 uncii de fructe amestecate (sau stafide). 8 uncii de zahăr. 6 uncii de margarina sau untură.

Se amestecă zahărul cu margarina, se adaugă oul bătut, urmează melasa şi apoi făina; se pune în forme unse în prealabil

şi se coace cam o jumătate, trei sferturi de oră în cuptor, la foc potrivit.

Iată şi reţeta ei de pandişpan „54321":

5 uncii făină, 4 uncii zahăr, 3 uncii grăsime (cel mai bun e untul), 2 ouă, 1 linguriţă de praf de copt. Amesteci toate cele de mai sus şi pui la cuptor.

7.3.36: Pînă miere, viitoare stau cu M[arjorie] şi H[umphrey] pe Estcourt Avenue, nr. 21, Headingley. Conştient în permanenţă de diferenţa de atmosferă dintre o locuinţă de clasă de mijloc şi una de clasă muncitoare. Diferenţa esenţială e că aici ai loc să te mişti, în ciuda faptului că sînt 5 adulţi şi 3 copii, în afara animalelor, prezenţi în casă. Copiii nu te prea lasă să ai parte de linişte şi pace, dar, dacă vrei neapărat să fii singur, poţi fi -într-o casă de muncitori lucrul ăsta nu e posibil, nici noaptea, nici ziua.

Una dintre neplăcerile adiacente vieţii de muncitor e faptul că trebuie să-ţi pierzi timpul aşteptînd. Dacă primeşti leafă, aceasta îţi e virată în bancă şi o scoţi cînd doreşti. Dacă eşti retribuit conform cantităţii de muncă depuse, trebuie să te duci să-ţi iei banii de la cineva şi eşti probabil pus să aştepţi şi probabil respectivul se aşteaptă să te porţi ca şi cum faptul că eşti plătit e o mare favoare ce ţi se face. Cînd domnul Hornby din Wigan se ducea la mină să-şi ia

indemnizația, trebuia să se ducă, din nu ştiu ce motiv pe care nu l-am înțeles, în două zile separate, în fiecare săptămînă, şi era ținut să aştepte în frig cam o oră înainte de a primi banii. în total, cele patru drumuri spre şi de la mină cu tramvaiul îl costau un şiling, ceea ce îi scădea cîştigul, de la 29 de şilingi pe săptămînă la 28. El nu vedea nimic ciudat în asta, firește. Rezultatul acestui lung antrenament în asemenea lucruri este că, în vreme ce burghezia trece prin viață aşteptîndu-se să primească ce doreşte, între anumite limite, muncitorul se simte în permanență sclavul unei autorități mai mult sau mai puțin misterioase. Am fost impresionat de faptul că, atunci cînd m-am dus la primăria din Sheffield ca să cer anumite statistici42, atît Brown, cît şi Searle - amîndoi oameni cu caracter mult mai puternic ca al meu - erau agitați, nu voiau să intre în birou cu mine şi erau convinşi că secretarul primăriei o să refuze să le dea informații. Mi-au zis: „Poate dumitale o să

NS

42. Vezi Opere Complete, X, pentru date statistice oferite de medicul igienist al primăriei din Sheffield (n. ed. orig.).

ți le dea, dar nouă sigur nu ni le dă". întîmplarea a făcut ca secretarul să fie cu nasul pe sus şi să nu obțin toate datele pe care le-am cerut. Dar ideea e că eu am plecat de la premisa că voi primi răspuns la întrebările mele, în vreme ce ceilalți doi au fost convinşi de contrariul.

Acesta este motivul pentru care, în țări în care ierarhia de clasă există, cei din clasa superioară ies mereu în față în timpuri grele, în ciuda faptului că nu sînt mai dotați decît alții. întotdeauna şi peste tot pare să fie de la sine înțeles că aşa trebuie să se întîmple. N.B. - să caut pasajul din Istoria Comunei de Lissagaray, care descrie execuțiile de după suprimarea Comunei. împuşcau liderii fără judecată şi, pentru că nu ştiau care sînt aceştia, îi alegeau pe principiul că cei care par să aparțină unei alte clase decît majoritatea trebuie să fie conducătorii. Un bărbat a fost împuşcat pentru că purta ceas, altul pentru că „avea o față inteligentă". N.B. - să caut pasajul ăsta.

Ieri cu H. şi M. la Casa Parohială Hawarth, casa surorilor Bronte, acum muzeu. Cel mai mult m-au impresionat o pereche de botine din pînză ale lui Charlotte, foarte mici, cu bot pătrat şi cu şireturi în părți.

9.3.36: Ieri cu H. şi M. la căsuța lor din Middlesmoor, sus pe deal, la marginea mlaştinilor. Poate e doar din cauza anotimpului, dar chiar şi aici, la înălțime, la mile depărtare de oraşele industriale, pare că fumul, atît de prezent în partea asta de țară, se agață de absolut orice. Iarbă fără culoare, pîraie noroioase, casele înnegrite toate, parcă de fum. Peste tot era zăpadă, însă topită şi transformată în zloată. Oile foarte murdare - se pare că nu aveau miei. Dădeau frunzele şi apăreau boboci de ciu-boțica-cucului; altfel, nu se mişca nimic.

11.3.36: în ultimele două seri am fost la „grupuri de discuție" -societăți formate din oameni ce se întîlnesc o dată pe săptămînă, ascultă vorbăria de la radio, după care comentează pe seama celor auzite. Majoritatea celor de luni seară erau şomeri şi cred că aceste „grupuri de discuție" au început sau, în orice caz, au fost sugerate de cei de la Asistența Socială, care administrează centrele ocupaționale pentru persoanele fără slujbă. întîlnirea de luni a fost cuviincioasă şi destul de plicticoasă. Treisprezece persoane cu noi cu tot (în afară de M[arjorie] mai era o singură femeie) şi ne-am întîlnit într-o încăpere de lîngă o bibliotecă publică.

Tema discuției a fost piesa lui Galsworthy The Skin Game*3 şi discuția s-a concentrat asupra subiectului pînă cînd cei mai mulți dintre noi ne-am hotărît ca, după aceea, să poposim la o circiumă şi să mîncăm nişte sendvişuri cu brînză pe care să le udăm cu bere. Doi oameni au dominat adunarea, unul dintre ei un ins uriaş şi încăpățînat pe nume Rowe, care contrazicea orice spunea antevorbitorul său şi se lansa în cele mai aberante contradicții, iar celălalt un bărbat destul de tînăr, foarte inteligent şi extrem de bine informat, pe nume Creed. După accentul rafinat, glasul stăpînit şi ominiscienta sa vădită, l-am luat drept bibliotecar. Am aflat ulterior că, în realitate, ține o tutungerie şi înainte a fost comis-voiajor. în timpul războiului a fost închis, ca obiector pe motive de conştiință44. Cealaltă întrunire a avut loc la o circiumă şi persoanele de aici au fost mult mai de vază. Stabiliseră ca M[arjorie] şi H[umphrey] să se ducă acolo cu radioul portabil, iar cîrciumarul, care e membru al grupului, să le dea o cameră pentru seara respectivă. De această dată, tema era „Dacă Platon ar trăi azi", însă nimeni nu prea asculta, în afară de mine şi de M. — H. era plecat la Bedford. Cînd discuția a luat sfîrşit, cîrciumarul, un canadian cu căpățîna pleşuvă, un zarzavagiu care era deja destul de afumat şi încă un tip au pus mînă de la mînă şi a început o băută pe cinste, din care am scăpat cu mare dificultate o oră mai tîrziu. în ambele seri s-a vorbit mult despre situația din Europa şi majoritatea erau de părere (unii dintre ei mimînd fără convingere speranța) că războiul e sigur. Cu două excepții, toți progermani.

Azi am fost la Barnsley să-mi caut locuință. Wilde, secretarul filialei South Yorkshire al Working Men's Club & Institute Union, mi-a aranjat totul. Adresa e Agnes Avenue nr. 4. Casă obişnuită, cu 2 camere sus, 2 jos, cu chiuvetă în living, ca la Sheffield. Soțul e miner şi era plecat la lucru cînd am ajuns noi. Casa era cu fundul în sus, fiind zi de spălat, dar părea curată. Wilde, deşi amabil şi săritor, era o persoană foarte greu de citit. A lucrat ca

NS

43. Joc murdar, tragicomedie în trei acte de John Galsworthy, din 1920. Dramatizează rivalitatea dintre două familii, una foarte veche şi din clasa de

sus şi cealaltă din clasa de jos, proaspăt îmbogăţită. în 1931 Alfred Hitchcock a făcut un film pe baza piesei (nu unul dintre cele mai bune ale sale) (n. ed. orig.).

44. Obiectorii pe motive de conştiinţă sînt persoane ce refuză să presteze serviciul militar la care sînt obligate conform legii, în calitatea lor de cetăţeni ai unui stat, invocînd motive temeinice de conştiinţă (non-violenţa) sau religioase (porunca „să nu ucizi").

miner pînă în 1924, dar, ca de obicei, ulterior s-a burghezit, îmbrăcat elegant, cu mănuşi şi umbrelă şi vorbeşte cu foarte puţin accent - după înfăţişare, l-aş fi luat drept avocat.

Barnsley e un pic mai mic decît Wiganul - circa 70 000 de locuitori -, dar vizibil mai înstărit, cel puţin la prima vedere. Prăvălii mult mai bune şi se pare că afacerile sînt mai prospere aici. Mulţi mineri care se întorc acasă din tura de dimineaţă. Majoritatea poartă saboţi, dar unii cu bot pătrat, diferiţi de cei din Lancashire.

13.3.36: La Agnes Terrace45, nr. 4, Barnsley.

Casa asta e mai mare decît mi-am imaginat. Jos sînt două camere şi o cămară micuţă sub scări, 3 sau 4 [* de fapt 3] camere sus. 8 persoane în casă - 5 adulţi şi 3 copii. Odaia din faţă, care ar trebui să fie salon, e folosită ca dormitor. Sufragerie de circa 14 picioare pe 12, are plita şi chiuveta obişnuite, şi cazan. Nu există maşină de gătit cu gaz. Lumină electrică în toate camerele în afară de una singură. Veceu afară.

Familia. Domnul Grey, un bărbat scund şi puternic, de vreo 43 de ani, cu trăsături aspre, nas impozant şi o mină epuizată şi palidă. E destul de chel, are proprii săi dinţi (lucru neobişnuit la o persoană din clasa muncitoare de vîrsta lui), dar sînt foarte îngălbeniţi. Puţin surd, însă foarte dornic să vorbească, mai ales despre aspectele tehnice ale mineritului. A lucrat în mină de cînd era mic. La un moment dat, a fost îngropat sub o cădere de pămînt sau piatră - nu şi-a rupt nimic, dar le-au trebuit zece minute să-1 scoată de acolo şi două să-1 tragă sus în colivie. Mi-a zis că nu există aparatură (tărgi etc.) cu care cei răniţi să poată fi transportaţi de la scena unui accident. Fireşte, se poate improviza o targa pe care s-o pui pe şine, însă asta ar însemna să opreşti tot transportul de cărbuni pentru un anumit interval. Astfel încît cei răniţi trebuie să fie căraţi pînă la colivie de colegi, care trebuie să înainteze chirciţi, şi, prin urmare, nu-i pot duce decît foarte încet. Munca domnului G. constă în a pune cărbunele în vagonete după ce e tăiat -„degajator" cred că se numeşte operaţiunea. El şi colegul lui sînt plătiţi în acord, 2 şilingi şi 2 pence pe tonă. Dacă lucrează program normal, cîştigurile Iui se ridică la 2 lire şi 10 şilingi pe săptămînă. Din acestea, i se opresc impozite în valoare de 6 şilingi şi 11 pence. Lucrează la

45. Orwell a scris „Terrace", şi nu „Avenue", cum făcuse cu circa cincisprezece rînduri mai devreme (n. ed. orig.).

Darton, la circa 4 mile distanță şi se duce cu autobuzul46. Transportul îl costă 6 pence pe zi. Aşa că, lucrând program normal, cîştigă fix 2 lire de săptămînă.

Doamna G. e cam cu 10 ani mai tînără [* de fapt, au 50 şi 38 de ani], genul mămos, care găteşte şi spală întruna, şi are un accent mai puțin pronunțat decît soțul ei. Două fetițe, Doreen şi Ireen (oare cum se scrie?), de 11 şi 10 ani. Ceilalți chiriaşi sînt un tîmplar văduv, care lucrează la construirea unei noi săli pentru cursele de cîini, fiul lui, în vîrstă de vreo 11 ani, şi un cîntăreț profesionist care o să cînte la o circiumă de aici. Toate localurile mai răsărite din Barnsley angajează destul de frecvent cîntăreți şi dansatoare (unele dintre acestea foarte desfrinate, conform spuselor doamnei G.).

Casa e foarte curată şi îngrijită şi odaia mea e cea mai bună în care am stat de cînd mă aflu aici. De data asta, aşternuturi fine din flanelă.

14.3.36: Aseară am vorbit mult cu domnul G. despre experiențele lui din război. Mai ales despre cîți oameni care se dădeau bolnavi a văzut cînd a fost rănit la picior şi de metodele foarte abile ale medicilor de a detecta minciuna. Un tip s-a prefăcut că e complet surd şi a reuşit să o țină aşa două ore, timp în care a fost testat în fel şi chip. In cele din urmă, i s-a spus prin semne că va fi lăsat la vatră şi poate pleca, după care, exact cînd să iasă pe uşă, doctorul i-a zis în treacăt „Eşti bun să tragi uşa după tine, te rog?". Bărbatul s-a întors şi a închis uşa şi a fost bifat drept apt pentru serviciul activ. Altul a mimat nebunia şi a reuşit să-i convingă pe toți. Zile întregi s-a plimbat cu o agrafă îndoită prinsă de o bucată deață, făcîndu-se că dă la peşte. într-un final a fost lăsat la vatră şi, cînd s-a despărțit de G., i-a arătat actele de lăsare la vatră şi a zis: „Asta pescuiam". Mi-am adus aminte de bolnavii prefăcuți din Hopital Cochin47 din Paris, unde şomerii rămîneau luni întregi împreună mimînd boala.

înfiorător de frig, din nou. în dimineața asta, burniță. însă ieri, cînd veneam cu trenul, lumea ara şi pămîntul arăta deja ca primăvara; mai ales pe un cîmp unde solul era foarte negru, nu

NS

46. Orwell a modificat cuvîntul scris inițial, şi anume „tramvaiul" (n. ed. orig.).

47. Orwell a fost internat pentru „une grippe" la acest spital din Paris, unde a stat între 7 şi 22 martie 1929. A descris experiența în „How the Poor Die" („Cum mor săracii"), 6 noiembrie 1946, OC, XVIII (n. ed. orig.).

ca argila asta obişnuită de aici şi, cînd plugul întorcea brazda, arăta ca o ciocolată de casă tăiată cu cuțitul.

Mă simt foarte confortabil în casa asta, dar nu cred că o să găsesc prea multe lucruri care să mă intereseze în Barnsley. Nu cunosc pe nimeni aici, decît pe Wilde, care e genul de la care nu prea poți scoate mai nimic. Nu am de unde să aflu dacă există o filială a N.U.W.M. Biblioteca publică nu e bună de nimic. Nu există o bibliotecă serioasă şi se pare că nici o carte de telefon separată pentru Barnsley.

15.3.36: Aseară cu Wilde şi ceilalți la o adunare generală a filialei South Yorkshire a Working Men's Club & Institute Union, ținută la unul dintre cluburile din Barnsley. Erau cam 200 de persoane, ocupate să dea iama în bere şi sendvişuri, deşi era doar 4 şi jumătate după-masa -primiseră restul după-amiezii liber. Clubul era o clădire impozantă, de fapt o circiumă extinsă ulterior, cu o sală mare ce putea fi folosită pentru concerte etc. şi în care s-a ținut şi întrunirea. A fost furtunoasă pe alocuri, dar Wilde şi preşedintele adunării i-au ținut destul de bine în frîu şi stă-pîneau la perfecție toată frazeologia de lemn şi procedurile. Din fişa de bilanț am aflat că salariul anual al lui W e de 260 de lire. Pînă acum nu mi-am dat niciodată seama de numărul şi importanța acestor cluburi ale muncitorilor, mai ales în nord şi mai cu seamă în Yorkshire. La această întrunire participau cîte doi delegați trimişi de toate cluburile din sudul Yorkshire-ului. Trebuie să fi fost, să zicem, vreo 150 de delegați, care, aşadar, reprezentau 75 de cluburi şi probabil cam 10 000 de membri. Şi asta numai în sudul comitatului Yorkshire. După adunare, am fost invitat la ceai în sala de consiliu, cu vreo 30 de delegați, care deduc că erau cei mai importanți. Am consumat jambon rece, pîine cu unt, prăjituri şi whisky, pe care toată lumea şi 1-a pus în ceai. După asta, am fost cu W. şi ceilalți la Clubul Radical şi Liberal din centrul oraşului, unde mai fusesem. Avea loc un soi de concert la care fumatul era permis, pentru că toate cluburile astea, ca şi cîrciumile, angajau cîntăreți pentru sfîrşitul săptă-mînii. Pe scenă era un comic de varieteu destul de bun, care făcea glume obişnuite de genul gemeni-soacră-ginere excedat, şi se bea destul de mult. Accentul lui Wilde devine mult mai pronunțat cînd se află într-un asemenea mediu. Se pare că aceste cluburi au fost inițial create dintr-un soi de amabilitate caritabilă a burgheziei de la mijlocul secolului XLX şi, firește, nu serveau alcool. însă au scăpat de sub aceste constrîngeri devenind autosuficiente financiar

şi s-au dezvoltat, cum ani spus, într-un fel de localuri cooperatiste mai fățoase. Grey, care aparține Clubului Radical şi Liberal, mi-a spus că abonamentul lui costă 1 şiling şi 6 pence pe trimestru şi toate băuturile sînt cu 1 penny sau 2 mai ieftine halba decît la circiumă. Nu sînt acceptați tinerii sub 21 de ani şi (cred) femeile nu pot fi membre, dar se pot duce acolo cu soții lor. Majoritatea cluburilor sînt declarat non-politice şi acest lucru, plus faptul că

majoritatea membrilor fac parte din clasa muncitoare mai prosperă - sînt destul de puțini şomeri -, conține în germene pericolul de a fi mobilizate politic în scopuri antisocialiste.

Am vorbit cu un ins care a fost miner, dar acum lucrează ca salariat la municipalitate. Mi-a povestit despre condițiile locative din Barnsley din copilăria lui. A crescut într-o casă „spate în spate", în care trăiau 11 persoane (două dormitoare, bănuiesc) şi nu făceai decît 200 de iarzi pînă la privată, pe care o împărțeai, în total, cu 36 de persoane.

Am aranjat ca sîmbăta viitoare să merg la mina Grimethorpe. E un puț foarte modern şi are nişte dotări tehnice cum nu există nicăieri în altă parte în Anglia. De asemenea, să cobor joi după-masă într-o „groapă de zi"48. Tipul cu care am vorbit mi-a zis că faci o milă pînă la abataj, aşa că, dacă „drumul" e rău, n-o să merg pînă la capăt - vreau doar să văd ce e o „groapă de zi" şi n-am de gînd să-mi distrug gîtul şi picioarele ca data trecută.

Cînd G. se întoarce din mină, nu mănîncă pînă nu se spală. Nu ştiu dacă toți fac la fel, dar am văzut adesea mineri aşe-zîndu-se la masă cu fețe de colindători de culoare, complet negri, cu excepția buzelor foarte roşii, care se curăță în timp ce mănîncă. Cînd ajunge acasă, G. e negru ca tuşul, mai ales scalpul — din cauza asta, minerii poartă de obicei părul scurt. îşi toarnă un lighean mare de apă fierbinte, se dezbracă la bustul gol şi se spală foarte metodic, întîi mîinile, pe urmă brațele, apoi ante-brațele, după care pieptul şi umerii, apoi fața şi capul. Apoi se şterge în timp ce nevasta lui îl spală pe spate. Buricul lui e un cuib de praf de mină. Presupun că, de la brîu în jos ar trebui să fie negru ca tăciunele. Există băi publice şi minerii le frecventează, însă de regulă nu mai mult de o dată pe săptămînă -nu e de mirare, avînd în vedere că nu le prea mai rămîne cine ştie cît timp între muncă şi somn. Practic nu există casă de miner, în afară de cele noi, ale municipalității, cu camere de baie. Doar cîteva companii miniere au băi la gura puțului.

NS

48. Day hole, în original, excavație minieră cu deschidere la suprafață.

Am observat că G. nu mănîncă cine ştie cît. în prezent, cînd munceşte în tura de după-masă, mănîncă acelaşi mic dejun ca şi mine (un ou cu bacon, pîine - fără unt - şi ceai) şi ia un prînz uşor, de pildă, pîine cu brînză, pe la douăsprezece jumătate. Zice că, dacă mănîncă prea mult, nu-şi mai poate face treaba. Şi îşi ia cu el la muncă nişte pîine unsă cu grăsimea scursă de la friptură şi ceai rece. Cam ăsta e meniul lui obişnuit. Bărbații nu vor prea multe în aerul înăbuşitor de acolo de jos şi, în plus, nu li se dă pauză de mîncare. Ajunge acasă între 10 şi 11 seara şi atunci ia masa cea mai consistentă a zilei.

16.3.36: Aseară am fost la Public Hali, care arată ca o sală de teatru, să-1 ascult pe Mosley49. Era destul de plin - aş zice că erau vreo 700 de persoane. Cam 100 de Cămăşi Negre la datorie, toți, cu excepția a doi sau trei, nişte specimene uscățive, şi fete care vindeau Action50 etc. Mosley a vorbit preț de o oră şi jumătate şi, spre dezamăgirea mea, a părut să aibă în general publicul de partea sa. A fost huiduit la început, dar aplaudat zgomotos la final. Cîțiva inşi care au încercat să-1 întrerupă cu întrebări la început au fost scoşi afară, unul dintre ei - care, din cîte am văzut eu, nu încerca decît să obțină un răspuns la o întrebare -cu o violență complet inutilă; cîteva Cămăşi Negre s-au năpustit efectiv asupra lui şi au început să-i care pumni în timp ce el era încă aşezat şi nu făcuse nici un gest violent. M. e un orator

NS

49. Sir Oswald Mosley (1896-1980), a luptat în Primul Război Mondial; a fost prima oară ales în Parlament (ca membru al Partidului Conservator) în 1918, după care a devenit independent, s-a alăturat Partidului Independent Laburist în 1924, dar în 1929 a devenit parlamentar laburist. A fondat New Party (Noul Partid) şi apoi, în 1932, British Union of Fascists (BUF - Uniunea Britanică a Fasciştilor). S-a însurat cu Diana, una dintre surorile Mitford (foarte veche familie aristocratică britanică, devenită celebră în secolul XX pentru mondenitatea celor şase surori şi controversele stîrnite de acestea şi, ulterior, pentru poziţiile lor antagonice, unele susţinătoare ale comunismului, iar altele ale fascismului -n. t.), acasă la Dr. Joseph Goebbels, în 1936. In timpul războiului au fost internați într-un lagăr de prizonieri (n. ed. orig.).

50. Ziar al British Union of Fascists. Pe 9 iulie 1936, Orwell a fost întrebat de doamna Hastings Bonara dacă îi permite să citeze un fragment al scenei .din Trafalgar Square din Fiica unui cleric într-un articol pe care-1 scria pentru Action. I-a scris că speră că nu e violent antifascist şi că „prin urmare, nu va spune SIGUR CĂ NU". Evident, chiar asta a făcut Orwell. într-o scrisoare ulterioară, ea a susţinut că măcar BUF avea un program pentru „îmbunătăţirea vieții duse de aceşti Miserables ai noştri" (n. ed. orig.).

foarte bun. Discursul său a fost în aceeaşi, binecunoscută notă demagogică - comerț liber în interiorul imperiului britanic, jos cu evreii şi străinii, salarii mai mari şi reducerea programului de lucru în toate domeniile etc, etc. După huiduielile preliminare, publicul (preponderent) muncitoresc a fost cu uşurință sedus de M., care părea că vorbeşte dintr-un unghi de vedere socialist, condamnînd comportamentul trădător al guvernelor succesive față de muncitori. Vinovate pentru orice erau, conform spuselor sale, anumite grupuri misterioase de evrei care se spunea că finanțează, printre altele, Partidul Laburist Britanic şi Uniunea Sovietică. Iată declarația lui M. despre situația internațională: „Ne-am

luptat cu nemții înainte din cauza unei dispute interne; n-o să ne luptăm cu ei acum din cauza alteia, evreieşti"51, primită cu aplauze asurzitoare. După aceea au urmat întrebări, ca de obicei, şi m-a uimit cît de uşor e să seduci un public needucat dacă ți-ai pregătit dinainte o serie de replici cu care să te fofilezi la întrebările delicate; de exemplu, M. lăuda întruna Italia şi Germania, însă atunci cînd era întrebat despre lagărele de concentrare etc, răspundea întotdeauna: „Noi nu avem modele străine; nu trebuie neapărat ca lucrurile care se întîmplă în Germania să se întîmple aici". La întrebarea „De unde ştiți că propriii dumneavoastră bani nu sînt folosiți la finanțarea forței de muncă ieftine?" (M. atacîndu-i în discurs pe finanțiştii evrei care se spunea că ar face asta), M. a răspuns: „Toți banii mei sînt investiți în Anglia" şi cred că destul de puțini dintre cei din public au înțeles că asta nu înseamnă nimic.

La început, M. a zis că orice persoană care va fi dată afară din sală va fi amendată conform legii adunărilor publice. Nu ştiu dacă chiar s-a întîmplat asta, dar se pare că legea permite. în legătură cu asta, e de mare importanță faptul că în interiorul clădirii nu există polițişti la datorie. Oricine întrerupe vorbitorul poate fi luat de guler şi azvîrlit afară, apoi şi amendat şi, fireşte, organizatorii, adică M. personal, sînt cei care judecă ce constituie o întrerupere. Prin urmare, o persoană care pune o întrebare la care lui M. îi e greu să răspundă se poate alege şi cu o bumbăceală zdravănă, şi cu o amendă.

NS

51. Şapte luni mai tîrziu, în octombrie, la inițiativa lui Mosley, BUF a organizat un marş antievreiesc de protest în East Endul Londrei. Opoziția violentă (între poliția metropolitană care supraveghea marşul şi antifascişti - grupuri de evrei din zonă, socialişti, anarhişti, irlandezi şi comunişti - n. t.) s-a transformat în ceea ce istoria numeşte Bătălia de pe Cable Street (n. ed. orig.).

La sfîrşitul întrunirii, afară s-a strîns o mulțime impresionantă, dat fiind că publicul a fost destul de indignat de felul în care fuseseră scoşi din sală cei cîțiva bărbați. Am aşteptat mult timp în mulțime să văd ce se întîmplă, însă M. şi partidul n-au ieşit. Apoi poliția a reuşit să împrăştie mulțimea şi m-am trezit în față, iar un polițist mi-a poruncit, ce-i drept, destul de civilizat, să plec. Am înconjurat mulțimea şi m-am dus în spate şi am aşteptat iar, dar M. tot n-a apărut şi am conchis că probabil o ştersese pe vreo uşă din dos, aşa că m-am dus acasă. însă dimineață, la biroul de la Chronicle, mi s-a spus că se aruncase cu pietre şi doi bărbați fuseseră arestați şi anchetați.

De azi, G. e în schimbul de dimineață. Se trezeşte la 3.45 şi trebuie să fie la serviciu, adică la abataj, la 6. Ajunge acasă pe la 2.30. Nevasta lui nu se trezeşte să-i pregătească micul dejun şi el zice că puțini mineri îşi lasă nevestele s-o facă. Şi mai sînt şi mineri care, dacă întîlnesc vreo femeie în drumul spre muncă, fac

stînga împrejur şi se întorc acasă. Se spune că îți poartă ghinion dacă vezi o femeie înainte să ajungi la mină. Bănuiesc că asta e valabil doar pentru schimbul de dimineață.

18.3.36: Băile publice din Barnsley sînt foarte proaste. Căzi demodate, nu foarte curate, şi insuficiente. După cum arăta locul, am estimat că sînt cel mult 50 de băi [* de fapt, 19!] - şi asta într-un oraş cu 70-80 de mii de locuitori, majoritatea mineri, dintre care foarte puțini au baie acasă, cu excepția celor care stau în noile case ale municipalității.

Cîteva coincidențe ciudate. Cînd m-am dus să-1 văd pe Len Kaye, el mi-a recomandat să mă întîlnesc cu Tommy Degnan, căruia îi fusesem recomandat, de asemenea, de Paddy Grady la Wigan. însă lucru şi mai curios, D. era unul dintre cei care au fost scoşi din sală la conferința lui Mosley, deşi eu, personal, n-am văzut cînd a fost efectiv dat afară. Aseară m-am dus să-1 caut şi mi-a fost destul de greu să-1 găsesc. Locuieşte într-o casă oribilă, ca o baracă, pe nume Garden House - o clădire aproape în ruină pe care vreo şase şomeri au luat-o şi şi-au făcut un soi de locuință din ea. D. însuşi nu e şomer, deşi în momentul ăsta „are program de voie" întrucît, cu cîteva zile înainte de bumbăceală primită la adunarea lui Mosley, a fost uşor zdrobit de o cădere de piatră dîn mină. Ne-am dus să-1 căutăm pe bărbatul pe care l-am văzut scos afară, pentru că voiam să aflu detalii şi să-i văd vînătăile înainte de a scrie un articol despre asta, dar nu l-am găsit, şi urmează să-1 întîlnesc azi. Apoi, pe stradă, ne-am inter-sectat cu alt bărbat pe care l-am văzut dat afară din sală.

Evacuarea acestuia din urmă a fost un exemplu interesant al 1 modului în care orice acțiune disruptivă poate fi înțeleasă greşit şi răstălmăcită în avantajul unui demagog de genul lui Mosley. în momentul izbucnirii zarvei din fundul sălii, acesta din urmă -îl cheamă Hennesy*, cred - a fost văzut năpustindu-se spre scenă, şi toată lumea a crezut că s-a dus acolo să strige ceva şi ! să întrerupă discursul lui M. La momentul respectiv, mi s-a părut curios că, deşi se afla pe scenă, n-a strigat nimic, iar o clipă mai tîrziu, firește, Cămăşile Negre de la tribună l-au înşfăcat şi l-au luat pe sus. M. a strigat: „Un exemplu tipic de tactică bolşevică!". Acum se pare că de fapt situația a stat cu totul altfel. Hennesey a văzut Cămăşile Negre cărîndu-i pumni lui D. în fundul sălii şi nu a putut ajunge la el să-1 ajute pentru că nu există culoar la mijloc; exista însă un interval liber pe partea dreaptă, şi singurul mod de a ajunge acolo era trecînd peste scenă. După ce a fost evacuat din sală, D. a fost amendat conform Legii Reuniunilor Publice, însă nu şi H. Nu ştiu dacă celălalt, Marshall, a fost sau nu. Femeia care a fost dată afară - asta s-a petrecut undeva în spate şi eu n-am văzut — a fost lovită în cap cu un megafon şi a stat o zi în spital. D. şi H. au făcut armata împreună şi H. a fost rănit la picior, iar D. a fost luat prizonier cînd Armata a

Cincea52 a fost înfrîntă în 1918. Fiind miner, D. a fost trimis să lucreze în minele poloneze. A zis că acolo toate minele aveau băi la ieşirea din puţ. H. zice că şi la francezi e la fel.

** Îl cheamă Firth, am înţeles Hennessey fiindcă mi-a fost prezentat drept Hellis Firth. (Ellis Firth -cei de aici sînt foarte capricioşi cu H-urile) (nota lui Orwell). Variaţiile în scrierea numelui Hennessey îi aparţin lui Orwell (n. ed. orig.).*

G. mi-a istorisit o poveste înfiorătoare despre cum un amic de-al lui, un „zilier", a fost îngropat de viu. A fost îngropat sub o cădere de pietriş, s-au grăbit la el şi, deşi n-au reuşit să-1 scoată de acolo de tot, i-au eliberat capul şi umerii, ca să poată respira. Era viu şi le-a vorbit. în acel moment, au văzut că tavanul se prăbuşeşte iar şi a trebuit să fugă ca să se salveze ei înşişi. A fost din nou îngropat şi au reuşit încă o dată să ajungă la el şi să-i descopere capul, şi iarăşi le-a vorbit, încă viu. Apoi tavanul

NS

52. După cît se pare, D. a fost luat prizonier în timpul ofensivei germane din primăvară din sudul fluviului Somme, conduse de Erich Ludendorff, de la 21 martie 1918. Armata a Cincea a fost forţată să se retragă şi a suferit pierderi însemnate (n. ed. orig.).

s-a prăbuşit iar, şi de data asta n-au mai ajuns la el decît abia peste cîteva ore, moment în care, firește, era mort. însă ideea acestei poveşti, din punctul de vedere al lui G., e că acest om ştiuse dinainte că această parte a minei nu e sigură şi că poate muri îngropat de viu. „Şi gîndul ăsta l-a muncit atît de tare că înainte să plece la lucru şi-a sărutat soţia. Şi ea mi-a spus după nceea că era prima oară după ani de zile că o săruta."

Există o femeie foarte bătrînă - o femeie din Lancashire — care locuieşte aici în apropiere şi care pe vremea ei a muncit în mină, trăgând vagonete de cărbuni cu nişte hamuri şi lanţuri. Acum are 83 de ani, aşa că bănuiesc că asta a fost prin anii '79.

19.3.36: îngrozitor de istovit după ce am coborît în „groapa de zi", întrucît, firește, cînd a venit momentul respectiv, n-am avut tăria de caracter să zic că nu vreau să merg chiar pînă la abataj. Am coborît cu „delegatul" (domnul Lawson), pe la ora 3 după-masa şi ne-am întors sus pe la 6.30. L. a zis că n-am străbătut nici 2 mile. Trebuie să spun că m-am descurcat substanţial mai bine ca la Wigan, fie pentru că galeria era mai prietenoasă, după cum am impresia - probabil că puteai sta în picioare cam o treime din drum —, fie pentru că L., care e un om în vîrstă, şi-a potrivit pasul după al meu. Dincolo de faptul că e o „groapă de zi", ca trăsătură fundamentală, acest puţ e infernal de umed, cam peste tot. întîlneşti foarte multe pîrîiaşe, motiv pentru care trebuie să fie ţinute în funcţiune toată

ziua şi o mare parte din noapte două pompe enorme. Apa e pompată spre suprafață şi a format o baltă consistentă, dar, lucru curios, e apă limpede şi curată - chiar potabilă, zice L. -, iar balta e o privelişte cît se poate de plăcută ochiului, cu găinuşe de baltă înotînd în voie. Am coborît cînd a ieşit schimbul de dimineață şi, dintr-un motiv pe care nu l-am înțeles, în schimbul de după-amiază sînt mult mai puțini oameni. Cînd am ajuns la abataj, minerii erau deja acolo cu haveza, care era oprită în acel moment, dar i-au dat drumul ca să-mi arate cum funcționează. Dinții de pe lanțul fierăstrăului - în esență, e un fierăstrău-panglică extrem de solid şi de puternic - se înfig în abataj, după care bolovani imenşi de cărbune pot fi desprinşi şi fărîmițați cu tîrnăcoapele înainte de a fi încărcați în vagonete. Unii dintre aceşti bolovani de cărbune, înainte de a fi sparți, aveau cam opt picioare lungime, două grosime şi patru înălțime - filonul are cam şase picioare şi şase țoii, cred - şi trebuie să fi cîntărit multe tone. [* Se spune că un iard cubic (0,764 metri cubi) de cărbuni cîntăreşte 27 de sutare (1 372 kg).] Maşina taie

în peretele abatajului plimbîndu-se înainte şi înapoi, manevrată în ce direcție se doreşte, propulsată de propria-i putere. Locul în care lucrau aceşti oameni şi cei care încărcau cărbunii sfărîmați în vagonete era iad curat. Nu mă gîndisem niciodată la asta, dar fireşte că, în timpul cît e pornită, maşina împrăştie nori de praf de mină, care aproape te îneacă şi face imposibil să vezi la mai mult de cîteva picioare. Nu există lămpi, în afară de cîteva lămpi Davy model vechi, care nu depăşesc doi sau trei wați, şi te întrebi cum ar vedea oare oamenii ăştia să lucreze dacă n-ar fi mai mulți. Ca să ajungi dintr-o parte a abatajului într-alta trebuie să te tîrăşti de-a lungul unor tunele cumplite săpate în stratul de cărbune, nalt de un iard şi lat de două picioare, după care să-ți continui drumul săltîndu-ți fundul peste coşcogea bolovanii de cărbune. Desigur că, în timpul acestei operațiuni, mi-am scăpat lampa şi s-a stins. L. a strigat spre unul dintre cei care lucrau, iar acesta mi-a dat lampa lui. Atunci L. a zis „Poți să-ți tai o bucățică de cărbune, să ai amintire" (vizitatorii fac mereu asta) şi, în timp ce-mi tăiam un bulgăre de cărbune cu tîrnăcopul, am răsturnat a doua lampă între noi, lucru care m-a deconcertat şi m-a făcut să-mi dau seama cît de uşor te poți rătăci aici, dacă nu ai norocul de a cunoaşte galeriile.

Am trecut pe lîngă vagonete ce transportau bîrne de susținere etc. şi care plecau şi se întorceau pe şina nesfîrşită, acționată electric. Vagonetele se deplasează cu doar o milă şi jumătate pe oră. Toți minerii din puțul ăsta par să aibă cu ei bastoane, şi mi-au dat şi mie unul, care mi-a fost de mare ajutor. Au cam două picioare şi şase țoii înălțime şi sînt uşor scobite sub mîner. La înălțimi moderate (patru sau cinci picioare) îți ții mîna pe mîner şi, cînd trebuie să te

apleci foarte tare, apuci bastonul de partea scobită. In multe locuri, pămîntul de sub picioarele noastre semăna cu cel din curtea unei ferme. Se spune că cel mai bun mod de înaintare e ţinînd un picior pe şina cărucioarelor şi altul pe o traversă, dacă o găseşti. Minerii care coboară în galerii aleargă, fireşte încovoiaţi, în locuri în care eu dacă reuşesc să păşesc nesigur. Se spune că e mai uşor să alergi decît să mergi la pas, cînd reuşeşti să te obişnuieşti. A fost destul de ruşinos că, la întoarcere, deşi am revenit pe traseul cel mai direct, am făcut trei sferturi de oră, în timp ce minerilor le ia doar un sfert. Insă ne duseserăm la abatajul cel mai apropiat, aflat cam la jumătatea drumului de ultimul. Cei care lucrează la ultimul abataj fac aproape o oră pînă ajung la frontul de lucru. De data asta am primit o cască nouă, pe care acum mulţi, însă nu toţi minerii, o poartă. Cînd te uiţi la ea, ataţă ca o cască de oţel franţuzească

sau italienească, şi întotdeauna mi-am închipuit că sînt făcute din metal. Dar, în realitate, sînt dintr-un fel de fibre comprimate şi foarte uşoare. A mea a fost de groază, fiindcă îmi era prea mică şi îmi cădea cînd mă aplecam prea tare. Dar cît de fericit eram că o am! La întoarcere, fiind obosit şi neputînd să mă încovoi prea mult, cred că m-am izbit cu capul de vreo douăzeci de ori -o dată destul de tare cît să fac să cadă un ditamai pietroiul -, dar n-am simţit absolut nimic.

Am pornit spre casă cu L., pe jos, pînă la Dodworth, pentru că de acolo era mai uşor să iau autobuzul. în afară de cît trebuie să meargă prin mină, odată ajuns acolo, L. mai are de străbătut pînă acasă o distanţă de două mile, care cuprinde şi nişte dealuri destul de anevoioase de urcat şi coborît. Dar presupun că, fiind „delegat", nu face prea multă muncă manuală. Lucrează în mina asta de 22 de ani şi zice că o cunoaşte atît de bine că nici măcar n-are nevoie să ridice ochii ca să observe grinzile.

Toate păsările cîntă. Pe crengile ulmilor au răsărit nişte muguri micuţi şi rozalii pe care nu i-am mai remarcat pînă acum. Flori feminine în aluni. Dar cred că, aşa cum se întîmplă mereu, fetele bătrîne or să le rupă să facă din ele decoraţiuni de Paşti.

Cînd stau şi scriu la maşină, familia, şi mai ales doamna G. şi copiii, se adună cu toţii în jurul meu şi mă privesc captivaţi, şi par să-mi admire dibăcia aproape la fel de mult cum o admir eu pe cea a minerilor.

20.3.36: Am vorbit cu Firth (vezi însemnările despre casa lui53). Primeşte 32 de şilingi pe săptămînă de la U.A.B.54 Doamna F. e din Derbyshire. Doi copii, unul de doi ani şi 5 luni şi altul de 10 luni. Deocamdată sînt destul de voinici şi e limpede că acestor copii le merge mult mai bine în pruncie decît mai tîrziu, dat fiind că pînă la trei ani primesc ajutor de la Asistenţa Socială, Policlinica de Copii. Doamna F. primeşte trei pachete cu hrană pentru sugari (lapte praf) pe săptămînă şi, de asemenea, nişte lapte Nestle. într-o lună, a primit o alocaţie de 2

şilingi pe săptămînă pentru a cumpăra ouă pentru copilul mai mare. Cît eram acolo, am trimis pe cineva după nişte bere. Am observat că ambii soţi F. îi lasă pe copii să bea un pic de bere din paharele lor. Altă puştoaică tot intra şi ieşea din casă, avînd grijă de

NS

53. În OC, X (Albert Street East, nr. 12) (n. ed. orig.).

54. Unemployment Assistance Board (Consiliul pentru Asistenţa Socială a Şomerilor). Pentru detalii, vezi Drumul către Wigan Pier (n. ed. orig.).

bebeluşul cel mic al familiei F. Tatăl ei fusese ucis în urmă cu patru ani. Mama rămasă văduvă primeşte o alocaţie de 22 de şilingi pe săptămînă, nu ştiu din ce sursă, cu care trebuie să se ţină pe ea şi pe cei 4 copii.

N-am ştiut pînă nu mi-a spus F. că, atunci cînd minele au băi la ieşirea din puţ, acestea nu sînt construite de companii, ci de minerii înşişi, din Fondul de Asistenţă Socială, la care cotizează toţi minerii. In orice caz, asta e situaţia aici - trebuie să încerc să aflu dacă aşa e peste tot. Apropo, acesta este încă un argument împotriva afirmaţiei că minerii nu vor sau nu apreciază băile. Un motiv pentru care nu toate puţurile au băi e că atunci cînd o mină e aproape secată, se consideră că nu rentează să construieşti o baie.

Am uitat să amintesc că în groapa de zi de la Wentworth, din cauza umezelii, pe stîlpii de susţinere cresc nişte ciuperci ciudate, exact ca vata. Dacă îi atingi, se dezintegrează, lăsînd un miros neplăcut. Se pare că minerii din Lancashire, în loc să-şi ţină lampa atîrnată de gît, se leagă cu o banderolă la cot şi atîrnă lampa de ea.

Azi, G. n-a cîştigat aproape nimic. S-a stricat haveza, aşa că n-a avut cu ce să umple vagonetele. Cînd se întîmplă asta, cei care lucrează în acord nu primesc nici o compensaţie, doar un şiling sau doi pentru cîte o treabă sau alta, numită muncă auxiliară.

Văd că Manchester Guardian nu a publicat scrisoarea mea referitoare la Mosley şi bănuiesc că nici nu o va face. Nu m-am prea aşteptat ca Times să o publice, dar cred că M. G. ar putea, avînd în vedere că are totuşi o anume imagine şi reputaţie.

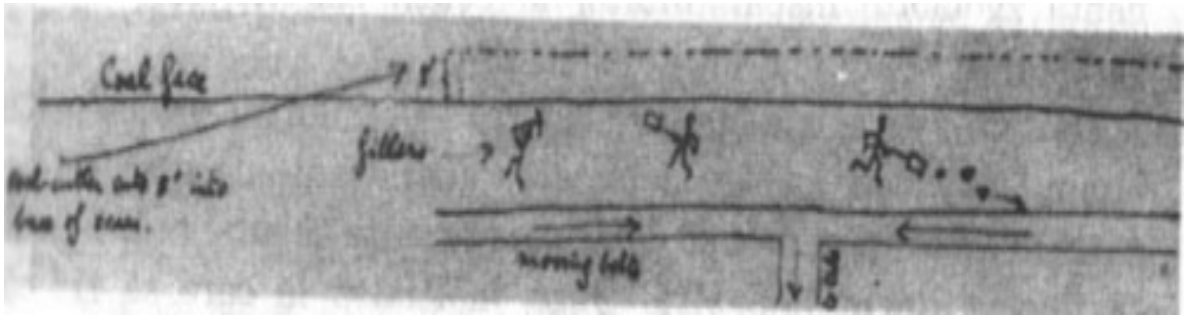
21.3.36: în dimineaţa asta am coborît în mina Grimethorpe. De data asta n-a fost chiar atît de epuizant, fiindcă, pentru a nu ne intersecta cu vizita unor studenţi de la Technical College, ne-am dus la abatajul cel mai apropiat, aflat la vreun sfert de milă, unde nu prea era nevoie să stai cocoşat.

Adîncimea minei, cel puţin în partea în care ne-am dus noi, e de puţin sub 400 de metri. Tînărul inginer care m-a condus era de părere că atunci cînd coboară, coliviile au în medie cam 60 de mile pe oră, caz în care înseamnă că la viteză maximă pot atinge chiar 80 sau mai mult. Cred că trebuie să fie o

exagerare, dar în mod categoric circulă mai rapid decît trenurile obişnuite. Trăsătura specială a acestui puț e „maşina de extracție cu schip", cu ajutorul căreia cărbunele e trimis direct la suprafață în colivii

speciale în loc să fie trimis, mult mai laborios, în vagonete. Vagonetele pline vin încet pe o şină înclinată şi sînt cotrolate în ambele laturi de manipulanți cu ajutorul frînelor. Fiecare vago-net se opreşte o clipă pe o maşină de cîntărit şi i se înregistrează greutatea, după care vagonetele pornesc mai departe, cîte două odată, într-un soi de benă care se fixează dedesubtul lor. Apoi bena basculează, vărsînd cărbunele printr-un rostogol în colivia de dedesubt. Cînd în colivie sînt 8 tone, adică circa 16 vagonete, aceasta se ridică, iar cărbunele e vărsat pe un rostogol asemănător la suprafață. Apoi ajunge la o bandă rulantă şi la nişte ciururi care îl sortează automat, sşi tot aici e şi spălat. Cărbunele care va fi vîndut fabricilor etc. e încărcat direct în vagoane de marfă de pe şina de cale ferată de dedesubt, după care e cîntărit cu vagon cu tot, urmînd să se scadă greutatea acestuia, deja cunoscută. Este singura mină din Anglia ce foloseşte acest sistem - toate celelalte trimit cărbunele sus în vagonete, lucru care ia mult mai mult timp şi care necesită mai multe vagonete. Sistemul a fost îndelung utilizat în Germania şi S.U.A. Mina Grimethorpe produce cam 5 000 de tone de cărbuni pe zi.

De data asta am văzut încărcătorii muncind efectiv la abataj şi acum, după ce am văzut diferitele operațiuni prin care se obține cărbunele, cu excepția celei de detonare, de la a la z, înțeleg, într-o oarecare măsură, cum se face. Haveza se plimbă pe peretele de abataj, străpungînd stratul de cărbune pînă la o adîncime de circa cinci picioare. Apoi cărbunele poate fi tăiat sub formă de bolovani cu tîrnăcoapele sau - aici, la Grimethorpe, cărbunele fiind extrem de dur - e mai întîi desprins cu ajutorul unor explozii controlate şi apoi extras. Pe urmă încărcătorii (aceiaşi care l-au şi extras) îl încarcă pe banda transportoare ce rulează în spatele lor, care îl duce pînă la un rostogol pe care va cădea în vagonete. Iată cum:

în măsura în care este posibil, cele trei operațiuni sînt executate în trei ture separate. Operatorul havezei lucrează în schimbul de după-amiază, detonarea se face în tura de noapte (cînd în puț se află numărul minim de persoane), iar

încărcătorul extrage cărbunele în schimbul de dimineață. Fiecare miner trebuie să

curețe un spațiu cu o lățime de 4 sau 5 iar zi. Prin urmare, filonul de cărbune avînd o înălțime de circa un iard, iar haveza străpungîndu-1 la o adîncime de cinci picioare, fiecare muncitor trebuie să extragă şi să încarce pe bandă (să zicem) 14 x 5 x 3 picioare cubice de cărbune, adică 210 picioare cubice, adică aproape 8 iarzi cubici de cărbune. Dacă e adevărat că un iard cubic de cărbune cîntăreşte 27 de sutare, asta înseamnă mai mult de 10 tone — adică fiecare miner trebuie să manevreze cam o tonă şi jumătate pe oră. La sfîrşitul zilei de lucru, abatajul a avansat cu cinci picioare, aşa că în tura următoare banda rulantă e dezasam-blată, mutată cinci picioare mai încolo şi reasamblată, şi sînt fixate noi grinzi.

Locul în care lucrau încărcătorii era atît de înfiorător încît nu-1 pot descrie în cuvinte. Tot ce pot să spun e că, avînd în vedere condițiile generale din subteran, nu era insuportabil de cald. Dar filonul de cărbune fiind înalt de doar un iard sau un pic peste, muncitorii nu pot lucra decît în genunchi sau tîrîndu-se, niciodată în picioare. Efortul de a arunca întruna cărbunele cu lopata peste umărul stîng, la un iard sau doi distanță, în timp ce stai în genunchi, trebuie să fie cumplit, chiar şi pentru cei deja obişnuiți cu el. La asta se adaugă şi norii de praf de mină ce-ți intră pe gît în permanență şi care nu te lasă să vezi la prea mare distanță. Bărbații erau cu toții la bustul gol, aveau doar pantalonii şi apărătoarele de genunchi. Era greu să treci de banda rulantă, spre abataj. Trebuia să prinzi momentul şi să te strecori rapid, în cele cîteva momente în care banda se oprea. La întoarcere, am încercat s-o traversăm în timp ce mergea; nu fusesem avertizat cît e de dificil şi am căzut imediat, trebuind să fiu tras afară rapid de ceilalți, înainte ca banda să mă arunce în grămada de bîrne etc. azvîrlite una peste alta în apropiere. Pe lîngă toate celelalte neajunsuri ale muncii de aici, te însoțeşte în permanență zgomotul înspăimîntător al benzii rulante, care nu se opreşte niciodată mai mult de o clipă.

De data asta exista lumină electrică - în mină nu erau folosite lămpi Davy, decît pentru depistarea unei eventuale scurgeri de gaze. Acestea îți permit să detectezi prezența gazului prin faptul că flacăra devine albastră. După înălțimea la care se ridică flacăra, continuînd să rămînă albastră, îşi dau seama, în linii mari, cam ce procentaj de gaz e în atmosferă. Toate galeriile pe care le-am străbătut, în afară de una sau două folosite drept scurtături, erau înalte şi bine construite, şi pe alocuri aveau chiar pavaj. în fine, am priceput şi motivul pentru care există, din loc în loc, uşi. Aerul e absorbit pe o intrare de ventilatoare şi

intră singur pe o altă intrare. însă, dacă nu e împiedicat, se va întoarce pe ruta cea mai scurtă, în loc să circule în întreaga mină. De asta există uşi, care nu-

i permit să o ia pe scurtături.

Băi excelente la ieşirea din puţ. Au nu mai puţin de 1 000 de duşuri cu apă rece şi caldă. Fiecare miner are două vestiare, unul pentru hainele de mină şi altul pentru hainele de stradă (astfel încît cele de mină să nu le murdărească pe celelalte). în acest fel, poate veni şi pleca foarte îngrijit. Conform spuselor inginerului, băile au fost construite în parte de Fondul de Asistenţă Socială al Minerilor, în parte de deţinătorii dreptului de exploatare a zăcămîntului, şi a mai contribuit şi compania.

în această săptămînă, G. a scăpat la mustaţă de două căderi de piatră, una dintre care 1-a zgîriat din cap pînă-n picioare. Aceşti oameni n-ar rezista prea mult dacă n-ar fi obişnuiţi cu condiţiile şi dacă n-ar şti cum să se ferească în funcţie de situaţie. Sînt izbit de diferenţa dintre minerii pe care-i vezi în subteran şi aceiaşi mineri cînd îi vezi pe stradă etc. La suprafaţă, în hainele lor grosolane, care le vin prost, par nişte oameni banali, de obicei mici de statură şi cîtuşi de puţin impozanţi, singurul lucru care-i diferenţiază de ceilalţi fiind mersul lor aparte (calcă apăsat, cu umerii foarte drepţi) şi cicatricele albastre de pe nas. în subteran, cînd îi vezi dezbrăcaţi, cu toţii, fie tineri, fie bătrini, au trupuri splendide, cu fiecare muşchi definit şi talii înguste, de invidiat. Am văzut cîţiva mineri în drumul către baie. Aşa cum am crezut, sînt negri din cap pînă-n picioare. Aşa că minerul obişnuit, care nu are acces la baie, trebuie să fie negru de la briu în jos cel puţin şase zile pe săptămînă.

M-am tot întrebat oare ce mănîncă oameni ca familia Firth. Venitul lor total e de 32 de şilingi pe săptămînă. Chiria e de 9 şilingi şi jumătate de penny. Gazul, să zicem că e 1 şiling şi 3 pence. Cărbunele (să zicem 3 sutare, comercializat la 9 pence), 2 şilingi şi 3 pence. Alte cheltuieli minore (de exemplu, F. continuă să-şi plătească cotizaţia la sindicat), să zicem 1 şiling. Asta înseamnă că le rămîn 18 şilingi şi 6 pence. însă doamna F. primeşte o anume cantitate de hrană pentru bebeluşi de la clinică, aşa că să zicem că bebeluşul îi mai costă în plus încă un, şiling pe săptămînă. Deci rămîn cu 17 şilingi şi 6 pence. F. în mod sigur fumează, să zicem încă 1 şiling (6 pachete de Woodbines pe săptămînă). Asta înseamnă că le rămîn 16 şilingi şi 6 pence pe săptămînă pentru hrana a doi adulţi şi a unei fetiţe de 2 ani, deci vreo 5 şilingi şi 6 pence de persoană pe săptămînă. Şi asta fără a pune la socoteală hainele, săpunul, chibriturile etc. Doamna F. mi-a spus că în general mănîncă pîine cu gem. Dacă

am să o pot face delicat, trebuie să-1 rog pe F. să-mi spună cu exactitate în ce constau mesele lor pe parcursul unei zile.

22.3.36: Kaye spune că tatăl lui, fost miner (acum prea în vîrstă să mai muncească), se spăla întotdeauna în partea de sus a trupului, plus tălpile şi

picioarele, mai sus de genunchi. Restul corpului şi-1 spăla doar la intervale foarte lungi, bătrînul fiind convins că spălatul pe tot corpul duce la lumbago.

Adunarea comuniştilor de la Market Place, dezamăgitoare. Problema cu oratorii ăştia comunişti e că, în loc să folosească limbajul popular, construiesc propoziţii înfiorător de lungi, pline de „în pofida faptului", „cu toate acestea" şi „chiar dacă lucrurile ar sta în acest fel" etc, în maniera lui Garvin55, şi asta în ciuda faptului că întotdeauna vorbesc cu accente cît se poate de provinciale sau cockney - în acest caz, de Yorkshire. Bănuiesc că li se dau discursuri gata scrise, pe care le învaţă pe dinafară. După ce a vorbit invitatul, s-a ridicat şi Degnan să vorbească şi era un orator mult mai eficient - vorbeşte cu un foarte pronunţat accent de Lancashire şi, deşi e capabil să se exprime ca din cărţi dacă are chef, alege să n-o facă. Mulţimea obişnuită de bărbaţi de toate vîrstele zgîindu-se cu chipuri lipsite de expresie şi, ca de obicei, o mînă de femei uşor mai însufleţite decît bărbaţii -bănuiesc că asta se întîmplă din cauză că nici o femeie nu s-ar duce la vreo întrunire politică dacă nu ar interesa-o cu adevărat politica. Circa 150 de persoane. Chetă pentru apărarea tinerilor arestaţi în povestea Mosley, s-au strîns 6 şilingi.

M-am plimbat în jurul minei centrale din Barnsley şi al fabricii de sticlă aflate de-a lungul canalului cu F. şi alt bărbat al cărui nume nu-1 cunosc. Mama acestuia din urmă tocmai murise şi zăcea moartă acasă. Avea 89 de ani şi fusese moaşă vreme de 50 de ani. Am remarcat lipsa de ipocrizie cu care tipul rîdea şi glumea şi a venit la circiumă să bea ceva etc. Multe dintre monstruoasele mormane de zgură din jurul minei centrale din Barnsley au luat foc sub pojghiţa de la suprafaţă. în beznă, vezi flăcări şerpuitoare ridicîndu-se din toate direcţiile, nu doar roşii, ci şi flăcări mai sinistre, albastre (de la sulf), care mereu par că sînt pe punctul de a se stinge, însă apoi se însufleţesc iar.

Am observat că şi aici se spune „cinteză" (în loc de piţigoiul mare, cred, dar în orice caz e vorba de o pasăre mică), ca şi în Suffolk.

NS

55. J.L. Garvin (1868-1947): redactor de orientare stîngistă de la The Observer, din perioada 1908-1942 (n. ed. orig.).

23.3.36: La Mapplewell. Casele mai proaste decît am văzut vreodată, deşi n-am reuşit să intrăm în cele mai proaste, care erau nişte barăci de piatră cu o cameră sau două, de vreo 20 de picioare lungime pe 15 şi înalte de 15 sau chiar mai puţin, practic nişte ruine. Chiria acestora, dintre care unele sînt proprietatea minei, se spune că e de 3 şilingi. în şirul de locuinţe numite Spring Gardens am găsit lume indignată fiindcă proprietarii puseseră în cam jumătate dintre ele înştiinţări de evacuare pentru restanţe, în unele cazuri de doar cîţiva şilingi. (Firth, care stă în Barnsley, a primit un ordin de evacuare, deşi n-a rămas în

urmă cu plata decît cu vreo 5 şilingi şi continuă să-i plătească, cîte 3 pence pe săptămînă.) Oamenii ne-au luat înăuntru şi au insistat să ne arate casele. Interioare înspăimîntătoare. în prima casă, tatăl bătrîn, desigur şomer, vizibil şocat de ordinul de evacuare primit după ce a fost chiriaş vreme de 22 de ani, s-a întors neliniştit spre mine şi R, părînd să creadă că noi îl putem ajuta. Mama mult mai stăpînă pe sine. Doi fii de vreo 24 de ani, tineri înalți, cu trupuri bine clădite, fețe înguste şi părul roşu, dar slabi şi agitați din cauza anilor de subnutriție, posaci, cu o expresie abrutizată pe față. Sora lor, puțin mai în vîrstă şi semănînd tare cu ei, cu chipul prematur ridat, privind de la F. la mine, şi ea nutrind, se pare, ideea că poate îi vom ajuta. Unul dintre fii, neluîndu-ne în seamă prezența, îşi scotea fără grabă şosetele în fața focului; avea tălpile aproape negre de la mizeria întărită. Celălalt fiu era la muncă. Locuința era cumplit de golaşă -patul nu avea aşternuturi, doar velință etc. -, dar destul de curată şi de ordonată. în spate, copiii se jucau în noroi, unii dintre ei, de vreo 5 sau 6 ani, desculți şi goi, avînd pe ei doar un soi de cămăşi de noapte. F. Ie-a spus chiriaşilor că dacă ordinul de evacuare nu e ridicat, să vină la Barnsley, să vorbească cu el şi cu Degnan. Le-am spus că proprietarul blufează şi că trebuie să rămînă tari pe poziție şi că, dacă îi amenință că-i dă în judecată, să-1 amenințe şi ei că-1 dau pe el, pentru lipsa reparațiilor. Sper c-am făcut bine.

Mi-am aruncat un ochi peste romanul lui Brown56. E o p—ie.

NS

56. Fiicele Albionului (1935) de Alee Brown - roman pe care Orwell 1-a descris (tangențial, într-o cronică despre o altă carte) ca fiind „o imensă maculatură mediocră" (.OC, X). Linia ce marchează hiatusul dintre „p" şi „ie" (în original b—s, de la bollocks, „porcărie", „prostie" - n. t.) îi aparține lui Orwell.

25.3.36 Mai mulți bărbați de-a lungul căii ferate private ce duce la mina Gauber, care descarcă vagoane de cărbuni mărunți. Se spune că mina „nu se închide pînă nu ajungi la ăia mici" şi, cînd se întîmplă, aceştia sînt puşi deoparte. Lucrul ăsta e privit ca un semn rău. Dacă minele pun deja la păstrare cărbunii mărunți, înseamnă că zăcămîntul e cam pe sfîrşite. Bărbații primesc cîte 4 pence pe tonă de cărbuni descărcați. Un vagon are cam 10 tone, aşa că trebuie să descarce 3 vagoane ca să-şi cîştige traiul pe ziua respectivă.

Cred că ceea ce mă deprimă cel mai tare în interioarele cele mai sordide pe care le văd, mai mult decît orice fel'de mizerie -stivele de vase de lut murdare, diversele resturi de mîncare împrăştiate pe toată masa acoperită cu muşama, preşurile îngrozitoare cu firimituri vechi de ani de zile intrate deja în urzeală — sînt bucățile de ziare aruncate pe jos.

G. are o bronşită destul de urîtă. Ieri nu s-a dus la muncă, după care azi-dimineaţă, deşi încă foarte bolnav, a insistat să meargă la lucru.

Mîine mă întorc la Leeds, iar luni [30 martie] plec la Londra.

JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL I

9 august 1938 - 26 mai 1939 intercalat cu

JURNAL DIN MAROC

7 septembrie 1938 - 28 martie 1939

Notă introductivă

La întoarcerea din Wigan, Orwell a închiriat The Stores, casa mătuşii sale din Wallington, Hertfordshire, pentru 7 şilingi şi 6 pence pe săp-tămînă (echivalentul a circa 15 lire de azi). Casa era rudimentară, mai ales după standardele de azi, însă avea suficient teren pentru a-i permite să dea frîu liber celor două pasiuni ale sale: să aibă propria sa grădină de legume şi să crească găini şi capre. Prima lui capră (cu care s-a şi fotografiat: vezi Crick, ilustraţia nr. 19) se numea Muriel - aşa cum se numeşte şi capra din Ferma animalelor. S-a ocupat cu acest mic negoţ pînă la izbucnirea războiului şi se pare că i-a adus suficiente venituri cît să-şi acopere chiria modestă. Pe 9 iunie 1936 s-a însurat cu Eileen O'Shaugnessy. S-a apucat să scrie Drumul către Wigan Pier şi i-a predat manuscrisul lui Victor Gollancz luni, 21 decembrie 1936. întâmplarea a făcut ca fondatorul Portmeirionului1, Clough Williams Ellis, să-i facă o vizită lui Gollancz chiar în ziua în care a fost primit

NS

1. Portmeirion este o staţiune turistică în stil italian din comitatul Gwynedd, pe coasta parcului naţional

Snowdonia din Ţara Galilor, folosită adesea ca locaţie de film şi televiziune. Sir Clough Wuliams-Ellis, arhitectul Portmeirionului, a negat acuzaţii că s-ar fi inspirat din oraşul Portofino, afirmînd că nu a dorit decît să aducă un omagiu atmosferei din zona mediteraneeană. Williams-Ellis a proiectat şi construit satul între 1925 şi 1975. A incorporat fragmente de clădiri demolate, inclusiv opere ale altor arhitecţi. Prin stilul bricolage şi aerul nostalgic-fantezist, a influenţat dezvoltarea postmodernismului în arhitectura sfîrşitului de secol 20.

manuscrisului şi a sugerat să fie ilustrat. Pe o bucăţică ruptă din hîrtia de sugativă a lui Gollancz, care mai există şi astăzi, se pot vedea cîteva dintre numele propuse (reprodusă în OC). Cartea nu a fost comandată de The Left Book Club2 (aşa cum se presupune uneori), dar la începutul anului 1937 s-a hotărît ca volumul să apară sub egida Clubului. Acest lucru îi asigura vînzări considerabile şi, după plata comisionului către agent, Orwell a primit drepturi de autor care, la data de 28 noiembrie 1939, însumau 604, 57 lire - cu mult peste

cea mai mare sumă pe care o primise pentru vreuna dintre cărțile sale anterioare, de pildă, 127,50 lire, cît primise pentru Vagabondînd prin Paris şi Londra.

De Crăciun, Orwell a plecat în Spania, făcîndu-i o scurtă vizită lui Henry Miller cînd a trecut prin Paris, de unde şi-a ridicat documentele de călătorie. Inițial, avusese intenția de a scrie reportaje despre Războiul Civil Spaniol, dar la scurtă vreme s-a înscris în Miliția POUM (Partido Obrero Unificacion Marxista), pentru a se lupta cu republicanii pe frontul din Aragon. Jennie Lee, soția lui Aneurin Bevan, care a făcut parte din guvernele laburiste între 1964-70 şi care ulterior a devenit primul ministru al artelor, a scris într-o scrisoare că Orwell a sosit la Barcelona fără recomandări, îşi plătise drumul singur şi a cîştigat-o arătînd către bocancii săi, aruncați pe umăr: „Ştia că nu poate găsi bocanci suficient de mari cît îi trebuiau la cei peste un metru optzeci ai lui. Şi aşa au sosit George Orwell şi bocancii săi să lupte în Spania" (OC, XI). După ce a luptat în prima linie a frontului, în timp ce se afla în permisie în Barcelona s-a implicat alături de POUM în lupta împotriva comuniştilor, care voiau să suprime toate partidele revoluționare, inclusiv POUM-ul. S-a întors pe front, a fost rănit la gît, scăpînd viu printr-un foarte mare noroc şi, în timp ce se afla în convalescență, a trebuit să se ascundă în Barcelona pînă cînd el, soția sa, John McNair, liderul Partidului Laburist Independent şi Stafford Cottman, cel mai tînăr membru al unității sale, au reuşit să fugă din Spania, la 23 iunie 1937. Ulterior a fost descoperit un document, parte din dosarul oficial al procesului intentant POUM-ului, care afirma că sînt „troțkişti confirmați" şi, prin urmare, duşmani ai regimului comunist. Orwell nu a ştiut niciodată de existența acestui document. Sir Richard Rees s-a întîlnit cu Eileen la Barcelona cînd ea lucra la Biroul Partidului Laburist

NS

2. Instituție de stînga extrem de influentă de la finele anilor 1930 şi din anii '40 din Marea Britanie, fondată în 1936 de Stafford Cripps, Victor Gollancz şi John Strachey pentru a revitaliza şi educa publicul englez de stînga. Scopul său era cel de a „ajuta în lupta pentru pacea lumii şi împotriva fascismului". în primul an a avut 40 000 de membri, iar în 1939 a ajuns la 57 000. în fiecare lună, Gollancz şi comitetul director alegeau o anume carte, pe care o publicau şi o distribuiau, împreună cu diverse pamflete, exclusiv pentru membri. Volumele publicate, între care existau în permanență reeditări ale clasicilor socialişti sau ale celor considerați progresişti, acopereau diverse domenii (istorie, ştiință, reportaje şi ficțiune), toate cu o tentă stîngistă.

Independent şi a scris „La Eileen Blair am văzut pentru prima oară simptomele unei ființe umane ce trăieşte sub teroare politică". Pe 8 martie 1937, în timp ce Orwell era pe front, a apărut Drumul către Wigan Pier, iar în

weekendul viitor Eileen şi-a petrecut două zile pe front. Aşa cum am explicat în Introducere, jurnalul sau jurnalele lui Orwell scrise cînd era în Spania sînt probabil încă secretizate în arhiva NKVD din Moscova.

Cînd soţii Orwell au revenit la The Stores la începutul lunii iulie, Orwell a scris articole şi relatări prin care a încercat să ofere o descriere exactă a ceea ce se petrecea în Spania şi s-a apucat să scrie Omagiu Cataloniei, în ciuda faptului că primise o scrisoare de la Victor Gollancz, datată 5 iulie 1937, prin care acesta îi spunea că e destul de puţin probabil să o publice deoarece ar putea „să dăuneze luptei împotriva fascismului". Chiar a doua zi, a sosit o scrisoare de la Roger Senhouse, de la Martin Secker & Warburg, care-i aducea la cunoştinţă că ar fi interesaţi de această relatare pentru că ea „nu va fi doar de maxim interes, ci şi de mare însemnătate politică". Astfel a început ruptura cu Gollancz şi, în timp, Secker & Warburg au ajuns să publice întreaga operă a lui Orwell.

Pe 15 martie 1938, Orwell a fost internat în sanatoriul Preston Hali din Aylesford (în apropiere de Maidstone), Kent, în urma unei puternice hemoragii la plămîni. A fost suspectat de tuberculoză, dar s-a ajuns la concluzia că, după toate probabilităţile, e vorba de bronsiectazia3 plămî-nului stîng (vezi Michael Shelden, Orwell: The Authorised Biography, 1991). A rămas în spital pe toată durata verii, iar pe 25 aprilie a apărut Omagiu Cataloniei, într-o ediţie restrînsă, de 1 500 de exemplare. în ciuda faptului că acum este considerată drept una dintre cele mai bune opere ale lui Orwell (şi o relatare personală, extrem de importantă, asupra Războiului Civil Spaniol), pînă în 1951, la ora cînd avea să fie publicată cea de-a doua ediţie a ei, după moartea lui Orwell, această primă ediţie limitată încă nu se epuizase. La 13 iunie 1938, în timp ce ura internat la Preston Hali, Orwell s-a înscris în Partidul Laburist Independent, iar pe 24 ale lunii i-a fost publicat articolul „De ce m-am înscris în PLI" (OC, XI). Avea să părăsească partidul la izbucnirea războiului din cauza atitudinii pacifiste a acestuia şi fiindcă el „considera că PLI-iştii vorbesc prostii", care „or să facă lucrurile mult mai .IInple pentru Hitler". Se descria drept un adept convins al „stîngii", însă ca scriitor prefera să fie „în afara oricăror etichete de partid" (OC, XII). Nu a părăsit spitalul pînă la finele lunii august. I s-a recomandat să-şi petreacă iarna într-un climat mai cald, iar el şi Eileen HU ales să se ducă în Maroc (întîmplător, nu cea mai bună alegere),

NS

3 Afecţiune cronică, ce poate fi congenitală sau dobîndită, caracterizată prin dilatarea bronhiilor mici şi mijlocii şi infectarea lor periodică, datorită distrugerii componentelor elastice şi musculare din peretele bronşic. Bronsiectazia există sub două forme diferite: boala bronsiectazică difuză şi sindromul bronsiectazic localizat.

călătorie făcută posibilă de un cadou sau împrumut de 300 de lire de la un donator anonim. Orwell n-a ştiut niciodată că acesta era romancierul L. H. Myers, dat fiind că aranjamentul a fost stabilit printr-un intermediar, şi anume Dorothy Plowman (vezi OC, XI). Mai tîrziu, avea să răsplătească acest gest generos din încasările de la Ferma animalelor, însă după moartea lui Myers. După o scurtă vizită la Southwold pentru a-şi vedea tatăl, grav bolnav, la 2 septembrie au plecat din Tilbury, pe vasul SS. Stratheden.

în 1938, Orwell a ţinut două jurnale: unul domestic şi unul dedicat timpului petrecut cu Eileen în Maroc, inclusiv călătoria spre Maroc şi cea înapoi, către Anglia. Jurnalul său domestic începe pe 9 august 1938; cel marocan pe 7 septembrie 1938. Jurnalul domestic e scris de mînă, cel marocan, în general, dactilografiat. Micile greşeli au fost corectate tacit. Orwell lipea în jurnalul domestic tăieturi din ziare. Acestea nu au fost reproduse, dar este dată în paranteze pătrate cîte o scurtă notă explicativă sau o scurtă descriere, indicînd ce anume i-a atras atenţia. Textele acestor tăieturi pot fi consultate la Arhiva Orwell, University College London. Orwell şi-a însoţit, de asemenea, unele însemnări cu ilustraţii proprii, de regulă pe reversul paginii goale. Acestea au fost incorporate în textul pe care îl ilustrează. După datele relevante au fost puse note. Datele însemnărilor şi paragrafele (în manuscris, invariabil cu alineat nou) au fost uniformizate.

Jurnalele sînt intercalate în ordinea datelor. Destul de frecvent, Orwell scria în aceeaşi zi în ambele jurnale. în acest caz, a fost trecut întîi jurnalul domestic, indicat cu litera D; intrările din jurnalul marocan sînt indicate prin M. Notele sînt numerotate consecutiv pentru ambele jurnale .

Jurnal domestic, volumul I 9 august 1938 - 28 martie 1939

9 august 1938: Am prins un şarpe uriaş la marginea ierbii de lingă şosea. Lung de circa 2 picioare şi 6 ţoii, cenuşiu, cu pete negre pe burtă, dar nu şi pe spate, în afară de una singură, la ceafă, aducînd cu un vîrf de săgeată (ft) Nu sînt sigur dacă nu cumva e o viperă, pentru că am impresia că ele au de obicei un soi de vîrf de săgeată mai lată (<£y), care le coboară pe toată spinarea. Am zis să fiu precaut, aşa că l-am ridicat de capătul extrem al cozii. Astfel ţinut, a reuşit să se întoarcă aproape pînă la mîna mea, dar nu suficient cît să mă muşte. La început, Marx4 a fost interesat, dar după ce 1-a mirosit, s-a speriat şi a fugit. Oamenii din zonă obişnuiesc să omoare şerpii. Şi, ca de obicei, cînd vorbeşte despre limba şarpelui, lumea îi spune „colţi"5.

10 august: Burniţă. Ceaţă deasă seara. Lună galbenă.

11 august: în dimineaţa asta toate suprafeţele, inclusiv cele din casă, umede din cauza ceţei. Condens ciudat pe toată tabachera mea, rezultat evident al interacţiunii dintre umezeală şi lac.

Foarte cald, dar după-masă ploaie.

NS

4. Cîinele familiei Orwell, un pudel negru. încă nu s-a ajuns la un consens dacă a fost numit aşa după Groucho sau Karl Marx (n. ed. orig.).

5. Fangs, în original - exista o veche credinţă conform căreia şarpele veninos îşi injectează veninul cu ajutorul limbii bifurcate şi nu, ca în acest caz, prin cei doi colţi. în Richard al II-lea, Shakespeare vorbeşte despre „o viperă pîndind, / Ce poate cu-ai ei limbă dublă să arunce / Al morţii văl peste aceia ce suveranu-ţi vrăjmăşesc". Vezi şi însemnarea din data de 11 august (n. ed. orig.).

Mi se spune că azi-dimineaţă oamenii au mai prins un şarpe -de data asta e categoric vorba de un şarpe de casă. Bărbatul care i-a văzut a zis că sătenii îi legaseră o sfoară în jurul gîtului şi încercau să-i taie limba cu cuţitul, ca s nu mai „înţepe".

Azi, primele mere din soiul Beauty of Bath.

12 august: Foarte cald dimineaţă. După-masă, furtună din senin şi ploaie cu rafale. După doar o oră şi jumătate de ploaie, la circa 50 de iarzi de poartă, drumul şi trotuarul inundate, cam pînă la jumătatea gambei.

încep să se înroşească murele.

16 august: In ultimele cîteva zile, vreme nehotărîtă, ploioasă şi uneori arşiţă. Cea mai mare parte a griului şi a orzului acum deja cules şi stivuit. Acum două zile, copiii au cules mure mai

mult sau mai puţin coapte. Acum două nopţi am văzut o bufniţă albă - prima pe care-o văd în ultimii doi ani. Se mai zăreşte o pasăre în depărtare, probabil un pui de bufniţă. Castanele au

crescut mari, dar încă nu sînt coapte. Hameiul e cam cît alunele de pădure. Ieri am fost iar la grădina zoologică [* cea din apropiere de Maidstone]. Alţi pui de leu abia fătaţi, puţin mai mari decît o pisică domestică şi cu pete peste tot. Cei născuţi în urmă cu doar un an sînt acum cît un cîine St Bernard. Raţia de carne pentru un leu - bănuiesc, singura lui masă peste zi - pare să fie de cam 6 sau 7 livre.

Muflonul sardinian6 are ugerul mare ca al unei capre şi probabil că dă vreo jumătate de litru de lapte sau mai mult. Copitele zebrei, am observat, cel puţin cele din faţă, sînt destul de perpendiculare, dar cele ale hibridului de zebră şi măgar sînt precum cele de cal. Hibridul are urechile puţin mai mari, altfel, ca formă, e exact ca o zebră.

17 august: Cald şi senin, cam bate vîntul.

Orzul de pe terenul de 22 de acri încă n-a fost stivuit, dar grîul a fost stivuit şi s-au făcut două stoguri dintre care, după estimarea mea, unul are cam 30 de picioare x 18 pe 24 (înălţime), şi celălalt 18 x 15 pe 20 (înălţime). Dacă aceste

estimări sînt corecte, asta înseamnă 14 040 de picioare cubice de stog la aproximativ 14 acri de pămînt. Dacă zicem o tonă pe acru,

NS

6.Oaie sălbatică ce creşte în munţii din Sardinia şi Corsica şi, prin extensie, orice oaie mare, sălbatică, cu coarne mari (n. ed. orig.).

înseamnă că 1 000 de picioare cubice de stog reprezintă o tonă de cereale. N.B. - de verificat cînd e stivuit tot terenul.

Au înflorit iarba-mîţei, izmă şi calapărul. Răscoagea şi cruguliţa Hînt pe sfîrşit. Cîteva mure coapte. Socul începe să se facă vineţiu.

Scîndurile de stejar etc. făcute din crengi şi nu din trunchi Hînt cunoscute drept stejar hibrid, care e relativ mai ieftin.

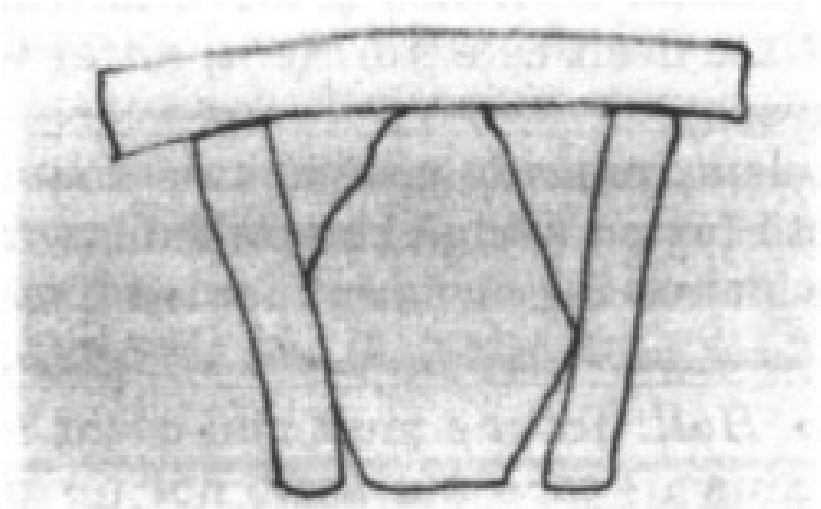
Vagoane de dormit scoase din uz se vînd aici cu o liră şi un şiling 10 sutare. Asta înseamnă că probabil vine cam un şiling fiecare, adică 6 pence şi ceva metrul. [Tăietură de ziar: scurt articol despre cheresteaua verde.]

19 august: Ref. la stogurile de pe cîmp. De fapt, zona de sub claia de grîu şi cea de orz era cam la fel, iar dintr-o recoltă se obţin 4 stoguri, 2 de 30 de picioare * 18 x 24 (înălţime) şi 2 de 18 picioare * 15 x 20 (înălţime). Asta înseamnă cam 28 000 de picioare cubice de stog la 22 de acri. Ieri a fost frumos şi destul de vînt. Destul de multe mure coapte. Socul îşi schimbă culoarea riipid. Alunele aproape formate. Valeriana şi lumînărica deja uscate.

[Tăietură de ziar ce descrie metoda de urmat pentru îmbunătăţirea u «poetului cimentului.!

Azi vremea a fost rece, vîntoasă şi destul de umedă. Florile de Kherghină s-au făcut destul de roşii. După-masă a plouat puţin.

21 august: Ieri, frumos şi destul de cald. După-masă m-am dus să văd Kit's Coty7, un altar druidic sau aşa ceva. Constă în patru pietre aranjate mai mult sau mai puţin în felul următor:

NS

7 Kit's Coty House este un gorgan lung cu boltă - o străveche movilă funerară - pe Blue Bell Hill, aflată la nordul Aylesfordului, nu departe de acesta. Schița lui Orwell, însoțită de descrierea pe care o face, dau o imagine destul de exactă asupra pietrelor existente (n. ed. orig.).

101

întregul eşafodaj are cam 8 picioare înălțime, iar piatra din vîrf e lungă tot de vreo 8 picioare şi are o grosime de aproximativ un picior. Asta înseamnă vreo 70 de picioare cubice de piatră. Un iard cubic (27 de picioare cubice) de cărbune se spune că ar cîntări 27 de sutare, aşa că, dacă piatra de deasupra ar fi din cărbune, ar cîntări circa 3 tone jumate. Probabil mai mult, dacă am estimat dimensiunile corect. Pietrele se află în vîrful unui deal înalt şi se pare că provin din cu totul altă parte a țării. [Tăietură de ziar: „Conserve de fructe fără zahăr, rețetă tradițională".]

22 august: Zi călduță, cu averse de ploaie. Nopțile se răcesc şi începe să se simtă toamna. Cîțiva stejari au căpătat o tentă gălbuie. După ploaie, am văzut nişte limacşi enormi tîrîndu-se peste tot, unul de vreo 3 țoii. Au nişte găuri mari, probabil găurile urechilor, la oarece distanță în spatele capului. Erau de două culori diferite, unii cafeniu deschis, iar alții albi, însă cu toții au o dungă portocaliu aprins la marginea burții, ceea ce te face să crezi că sînt din aceeaşi specie şi că doar culoarea diferă de la un exemplar la altul. Pe vîrful cozii au nişte stropi dintr-o chestie gelatinoasă, precum coaja ouălor de melci de apă. Un cărăbuş mare, cam de mărimea unei femele de rădaşcă, însă diferit de ea, împingînd prin partea din spate afară un tub galben încă o dată cît el. Să fie oare vreun fel de tub prin care face

ouăle ?

[Tăietură de ziar: despre cum să faci gin de porumbar.]

22 august: Southwold*: Frig în dimineața asta şi ploaie în cea mai mare parte a zilei.

Majoritatea recoltei e strînsă şi stivuită. Afinele din Suffolk mult mai întîrziate decît cele din Kent, altfel vegetația e destul de asemănătoare.

Cînd tai penele aripilor de pasăre, taie doar la o aripă, preferabil cea dreaptă (aripa stîngă ține cald la ovare).

Ceaiul rece e un bun îngrăşămînt pentru florile de năprasnică.

25 august: Preston Hali. Totul e mult mai uscat în Suffolk decît în Kent. Pînă în ziua în care am sosit noi nu plouase de multe săptămîni şi multe recolte fuseseră distruse. în apropiere de

NS

8. Avînd în vedere că însemnarea anterioară e de asemenea datată 22 august, aceasta a fost probabil făcută pe 23. Orwell se dusese la Southwold să-şi vadă părinţii înainte de a pleca în Africa de Nord (n. ed. orig.).

S'wold am văzut cîteva cîmpuri cu ovăz şi orz care erau recoltate, deşi nu crescuseră decît 1 picior sau 18 ţoii. Cu toate astea, spicele păreau normale. Se spune că în toată lumea s-a făcut grîu din belşug anul ăsta.

în grădina noastră din spate a fost găsită o molie cap de mort pusă în insectar de Dr. Collings9. Evident, rătăcită de pe continent. Se spune că e prima văzută în zonă în ultimii 50 de ani.

Cucuveaua e foarte răspîndită aici. Se pare că nu prea există bufniţe maro.

Dr. C. spune că şarpele pe care l-am prins era „şarpe de alun", care nu e veninos şi nici foarte răspîndit.

Azi a fost iar arşiţă.

încep să sosească ţiganii la cules de hamei. Imediat ce şi-au fixat tabăra, dau drumul găinilor, care se pare că nu se îndepărtează cît să se rătăcească. Metalul pentru cîrligele de rufe e tăiat din cutii de biscuiţi. Trei persoane se ocupau cu asta, unul dădea formă betelor, altul tăia tabla şi altul le bătea cu cuie. Aş zice că dacă o singură persoană ar face toate astea (plus să le verifice dacă se desfac şi se prind cum trebuie) ar putea produce cam 10-15 cîrlige pe oră.

Altă bufniţă albă în seara asta.

26 august: Vreme toridă. în dimineaţa asta, ceaţă deasă la nivelul Holului. Multe mure acum coapte, foarte mari şi destul de dulci. Destul de mulţi rugi. Nucile aproape complet crescute. Multe mere englezeşti în prăvălii.

28 august: Acum două nopţi a plouat o oră. Ieri a fost cald şi înnorat. Azi la fel, cu cîţiva stropi de ploaie după-masă. Culesul hameiului trebuie să înceapă în cam o săptămînă.

29 august: înnorat şi foarte frig. Azi-noapte a plouat torenţial. Daliile în toată splendoarea.

[Tăietură de ziar: răspuns la reducerea cheltuielilor pentru conservele de fructe, care „se pare că, în multe cazuri, dă rezultate nesatisfăcătoare".]

30 august: Mai cald.

Frunzele de tulipier au început să îngălbenească. Floarea-soarelui şi gladiolele înflorite. Azaleele s-au cam trecut. începe

NS

9. Doctorul familiei Blair. Fiul său, Dennis, era amic cu Orwell: vezi introducerea la „Jurnalul unui culegător de hamei" (n. ed. orig.).

să înflorească montbreţia. Socul s-a copt şi peste tot e găinaţ de păsări, mov închis. Pete mov pe buşteni etc, pe unde au fost. Pare greu de crezut că păsările digeră mult din ce mănîncă. Bărbatul care creşte cobai nu ştie să-mi spună dacă

dorm sau nu. Zice că uneori închid ochii, dar nu e sigur dacă dorm. Azi, primele pere comestibile englezeşti.

31 august: Dimineața foarte rece, apoi caldă şi frumoasă.

1 septembrie: Vreme frumoasă şi destul de caldă.

2 septembrie: Vreme frumoasă şi destul de caldă.

3 septembrie: Scriu pe P.&O. SS. Stratheden10, 22.500 tone. Nr. de

cabine de pasageri 1063. Am părăsit cheiul din Tilbury aseară, la ora 6. Poziția marcată azi-dimineață (nu sînt sigur dacă la 8 dimineața sau la prînz) ca fiind 49.25 N, 3.34 W, distanța parcursă, 288 mile. Distanța de parcurs, 1007 mile. Pe la 5 după-masa am trecut de Ushant, la circa 5-10 mile de port. Acum intrăm în golful Biscaya şi ne îndreptăm, aşa cum e stabilit, spre sud. Ar trebui să vedem din nou pămîntul mîine-noapte. In prezent, marea e calmă. O dată sau de două ori cîte un mic banc de peşti, sardine sau ceva de genul ăsta, sărind din apă de zici că le urmărea cineva. Azi-dimineață, cînd nu se mai zărea pămîntul, a venit pe vapor o pasăre mică de uscat, presură sau aşa ceva. Şi pe velatură s-au cocoțat porumbei.

4 septembrie: Azi traversăm gura golfului Biscaya. Marea uşor mai agitată, vaporul se răsuceşte oarecum. Nu mi-e rău (pilulele de „Vasano", împotriva răului de mare, sînt cît se poate de

eficace). Trecut de C. Finisterre pe la ora 5 după-masa, dar nu se vedea din cauza cetii. Distanța parcursă (de la 12 la 12), 403

NS

10. P&O Cruises a făcut parte din Peninsular & Oriental Steam Navigation Company pînă în 2003 şi a fost prima linie de vase de croazieră din lume („SS" este prescurtarea de la Steamship, „vapor cu aburi") (n.t.). Vasul Stratheden a fost construit la Barrow pentru P & O şi dat în funcțiune în 1938. Avea 664 de picioare lungime, cîntărea 23.722 de tone şi transporta 448 de pasageri la clasa întîi şi 563 la clasa turist. A făcut cincizeci şi cinci de călătorii dus-întors pînă în Australia, ultima în septembrie 1963. în timpul războiului a servit drept vas pentru transportul soldaților (n. ed. orig.).

mile. Gibraltar se află la vreo 5 grade vest de Greenwich. Luni şi marți ceasurile or să fie date cu o jumătate de oră mai tîrziu, apoi date iar înainte la Marsilia. Trebuie să ajungem în Tanger marți la 7 dimineața (pe 6), iar la Gibraltar la 1.30 pm. Distanța de 1007 mile pînă la Tanger se parcurge în circa 89 de ore. Azi, pe lîngă vapor au trecut cîțiva delfini. Ieri am văzut o specie de pescăruşi pe care n-o cunoşteam, maroniu închis cu dungi albe pe aripi. Altfel, nici o vietate.

Vasul are o lungime de vreo 250 de iarzi, şi lățimea maximă e de circa 25 de iarzi. Deasupra nivelului apei sînt 7 punți. încă nu ştiu cîți membri are echipajul,

dar majoritatea acestuia, inclusiv chelnerii, sînt marinari din India.

f> septembrie: Azi-noapte multă ceață, sirena a sunat întruna. în dimineața asta, marea mult mai liniştită, cenuşie şi uleioasă, cam de culoarea plumbului. Mai tîrziu, peste zi, foarte cald, iar marea albastru intens. Pe la 10 dimineața am trecut pe lîngă Capul Roca, dar nu s-a putut vedea din cauza cetii. Am trecut destul de aproape de Capul St Vincent, la vreo 2-3 mile, pe la 6 seara. Distanța străbătută (de ieri la prînz pînă azi la prînz), 342 mile. Trebuie să ajungem la Tanger mîine, dis-de-dimineață.

Pescăruşii de aici sînt dintr-o specie pe care n-o cunosc, maro închis sau negru deasupra, alb dedesubt, zburînd deasupra apei la doar cîteva degete distanță, exact ca o bufniță deasupra ierbii. Grămezi de alge, pe măsură ce ne apropiem de uscat. Cîteva rîndunele sau lăstuni (diferite de cele englezeşti) au pornit în urma vaporului, cînd eram încă departe de pămînt. Se spune că ieri au fost văzute două balene, dar eu le-am ratat.

Nu este, aşa cum am crezut, un vapor cu turbină de aburi, ci unul pe bază de petrol. Se spune că echipajul ar fi format din 600 de persoane. Clasa turist (în realitate, undeva între clasa a doua şi a treia), are trei saloane în afară de sala de mese, două punți unde se pot juca diverse, o mică piscină şi un cinematograf destul de rudimentar. Slujba romano-catolică şi cea anglicană ținute în fiecare zi. Costul unui bilet Londra-Gibraltar la clasa turist e de 6 lire şi 10 şilingi11.

Mai tîrziu. Echipajul e format din 543 de persoane. Vaporul are o încărcătură de 8 sau 9 mii de tone.

Jurnalul domestic este intercalat aici cu jurnalul din Maroc.

NS

11. Probabil circa 250 de lire de azi (n. ed. orig.).

Jurnal din Maroc

7 septembrie 1938 - 28 martie 1939

GIBRALTAR 7.9.38:

Ziarele britanice ajung în Gibraltar cu P&O, cu patru zile mai tîrziu. Cotidianul englezesc local Gibraltar Chronicle & Official Gazette, 8 pagini, dintre care cam 2 şi jumătate de publicitate, 1 penny. Numărul curent, 31 251. Mai mult sau mai puțin profascist. Ziarele locale spaniole El Annunciador şi El Campanse, fiecare de cîte patru pagini, în mare parte reclame, 1 penny fiecare. N-au un punct de vedere politic tranşant, poate uşor pro-Franco. Aici se vînd zece sau unsprezece ziare pro-Franco, plus trei guvernamentale, inclusiv Solidaridad Obrera. Ultimul, cînd reuşeşti să-1 obții, e vechi de cel puțin şase zile, şi nu iese cine ştie ce în evidență. De asemenea, două ziare spaniole progu-vernamentale publicate în Tanger, El Porvenir şi Democracia. Prețul acestora este stabilit conform cotațiilor de la bursa lui Franco.

Imposibil să-mi dau seama de adevăratele sentimente ale populației spaniole locale. Singurele inscripții de pe ziduri sînt „Viva Franco" şi simbolul falangist12, dar şi acestea foarte rare.

NS

12. Un jug cu săgeți. Falangist - membru al Falangei (nume complet: Falange Espanola Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista), principalul partid naționalist spaniol în timpul Războiului Civil dintre 1936 şi 1939, care a opus tabăra națională din jurul generalului Francisco Franco, de orientare în esență fascistă, şi comuniştii şi anarhiştii din cea de-a Doua Republică Spaniolă. Uniforma falangistă era o cămaşă albastră cu broderie roşie, cu simbolul menționat mai sus pe piept, şi era similară cu cele ale mişcărilor fasciste şi național-socialiste europene.

Populația oraşului de circa 20 000 de locuitori, în general de origine italiană, dar aproape toți bilingvi, vorbind engleză şi spaniolă. Mulți spanioli lucrează aici, iar seara se întorc în Spania. Cel puțin 3 000 de refugiați de pe teritoriul controlat de Franco. In prezent, autoritățile încearcă să scape de ei sub pretextul suprapopulării. Imposibil să afli prețurile la hrană şi salariile. Din cîte văd eu, standardul de viață nu e prea coborît, nu văd adulți desculți şi doar foarte puțini copii. Fructele şi legumele foarte ieftine, vinul şi tutunul e evident că nu sînt impozitate sau sînt impozitate foarte puțin (țigările englezeşti se vînd cu 3 şilingi suta, o sută de țigări spaniole la 10 pence), mătasea foarte ieftină. Nu există zahăr sau chibrituri englezeşti, toate sînt belgiene. Laptele de vacă e 6 pence pinta. Unii dintre patronii de prăvălii sînt indieni sau parşi.

Distrugătorul spaniol Jose Luis Diez zace eşuat în port. O gaură de obuz uriaşă, cu diametrul de vreo patru sau cinci picioare, pe aripa lui laterală, chiar deasupra nivelului apei, pe partea portului, la aproximativ cincisprezece spre douăzeci de picioare de la proră. Steagul spaniol arborat. Se pare că inițial echipajului i-a fost interzis să coboare pe țărm, acum i se permite, la anumite ore, accesul în zonele de agrement navale (pentru a nu interacționa cu populația locală). Nu s-a făcut nici o încercare de a repara vasul.

Am auzit din întîmplare un rezident britanic: „Se apropie şi n-avem ce face. Pînă la urmă, Hitler tot pune mîna pe Cehoslovacia. Dacă nu reuşeşte acum, n-o să secase pînă n-o obține. Mai bine să-1 lăsăm s-o ia cît mai repede. în 1941 o să fim gata".

8 septembrie: Gibraltar. Vremea în general fierbinte şi nopțile uneori inconfortabile. Marea schimbătoare, în general destul'de agitată. Cînd nu e vînt, poți să vezi peştii la cel puțin 10 picioare dedesubt.

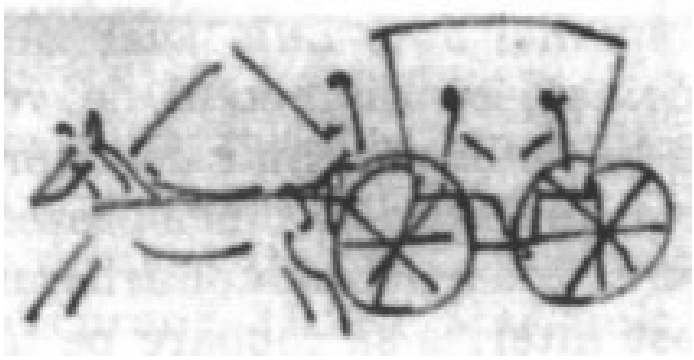
Se spune că macacul este acum foarte rar în Gibraltar, iar autoritățile încearcă să-1 extermine, pentru că le dă mari bătăi de cap. Intr-un anume sezon

al anului (bănuiesc că din cauza lipsei de hrană), coboară de pe stîncă şi invadează casele,şi grădinile oamenilor. Sînt descrise ca fiind nişte maimuțe mari, ca nişte cîini, cu doar un ciot de coadă. Aceeaşi specie se găseşte şi pe coasta africană de vizavi.

Rasa de capre crescută aici e cea malteză sau, în orice caz, asta e cea mai răspîndită. Capra e destul de mică şi are partea superioară a corpului acoperită cu păr lung şi destul de aspru, care îi atîrnă pînă pe la genunchi, dînd impresia că are picioare

foarte scurte. Urechile sînt foarte jos şi lăsate. Cele mai multe capre nu au coarne, iar cele care au le au atît de răsucite spre spate încît par lipite de cap şi de obicei se continuă într-un semicerc, astfel încît vîrful cornului ajunge chiar lîngă ochi. Ugerele li se bălăngăne foarte tare şi de multe ori sînt pur şi simplu un sac fără sfîrc, sau cu sfîrcuri de abia jumătate de țol. Culorile sînt negru, alb şi (mai ales) cafeniu-roşcat. Se spune că dau cam un litru pe zi. Caprele, se pare, se hrănesc cu orice fel de iarbă - de exemplu, turma pe care am urmărit-o eu a rumegat plantele de negrilică pînă la rădăcină.

Rasele de măgari de aici sînt mici, precum cele englezeşti. Mijlocul de transport specific locului e o mică trăsură parțial închisă, cam ca gharry-u.1 indian, cu portierele scoase.

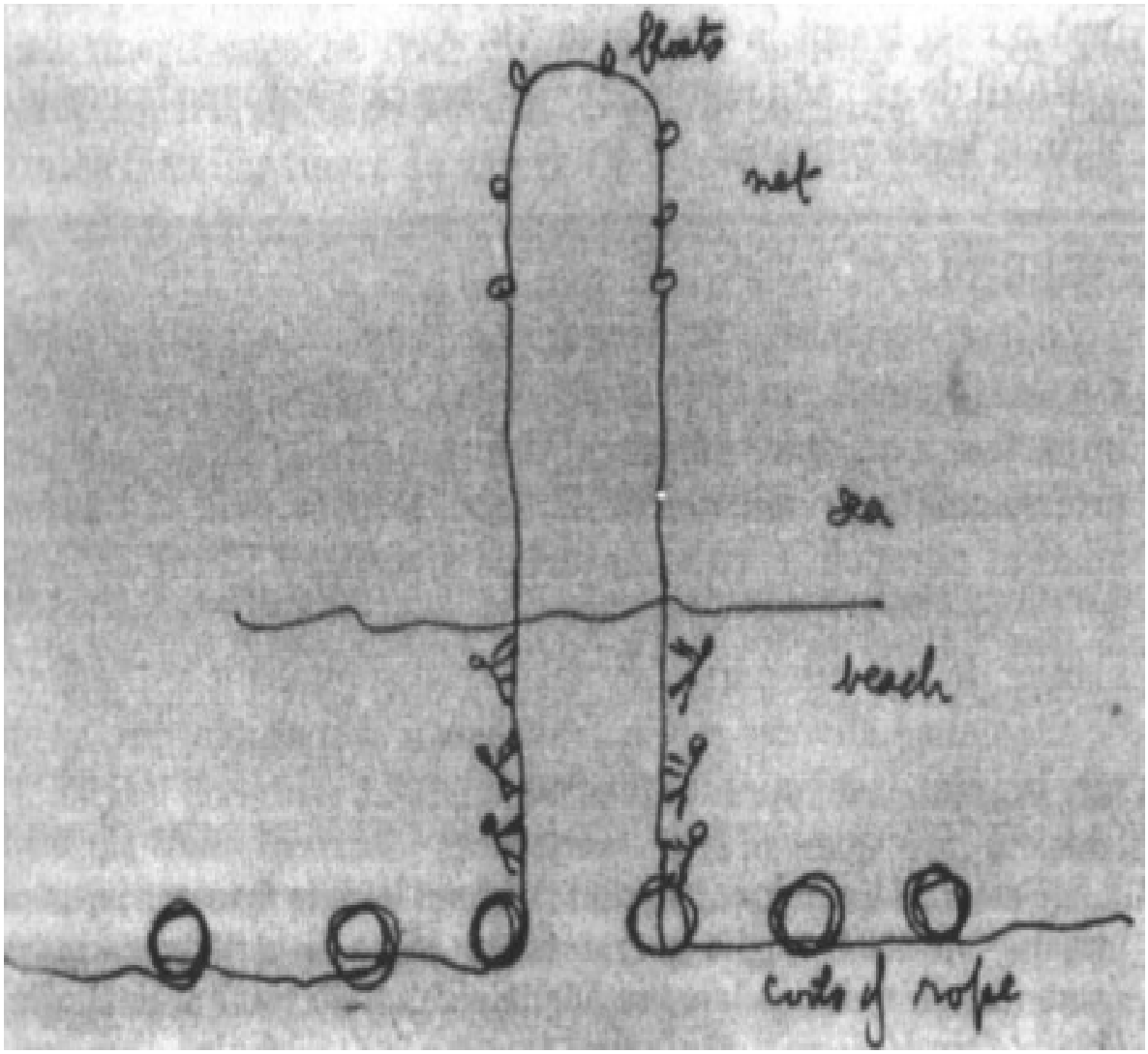
Dealuri abrupte şi, în general, animalele foarte prost tratate. Nu există vaci. Laptele de vacă e 6 pence pinta. Multe fructe de sezon, mere, portocale, smochine, struguri, pepene verde, smochine indiene, vinete şi diverse alte legume englezeşti. Smochinele indiene cresc din belşug pe solul neroditor. Puține găini aici, şi ouăle mici. „Ouăle maureşti" lăudate aici de reclame, ca fiind superioare.

Pisicile sînt malteze. Toți cîinii cu boniță.

10 septembrie: Tanger. Se spune că temperatura de aici nu trece niciodată de 30 de grade. Marea e destul de caldă, apa cît se poate de limpede, atunci cînd nu e vînt, poți vedea la 20 şi 30 de picioare în adînc. De la maree, apa a crescut cu aproximativ un picior. Marea şi portul sînt pline de peşte, dar din nu ştiu ce motiv se pare că nu se prinde decît peşte mic. Există un peşte măricel, de regulă

între 6 țoii şi un picior, cafeniu şi semănînd oarecum cu un cod negru, care poate fi adesea văzut, în cantități extinse, pe lîngă pietrele de pe chei, înotînd în bancuri de 5-20, dar toți pescarii zic că nu-i poți prinde la undiță. Se pare că metoda de a pescui peştele mic cu undița este cea cu nadă. Se face un dispozitiv din vreo şase cîrlige mai mici puse spate în spate, cu o momeală de pîine sau carne chiar deasupra lui, acesta

e coborît în bancul de peşti şi tras rapid în sus în clipa în care peştii se năpustesc în jurul lui. Pescuitul la plasă se face în felul următor. O plasă lungă de circa 150 de picioare şi adîncă de 6, foarte deasă la mijloc şi mai rară către margini, e dusă departe în mare cu bărcile şi fixată pe poziție, fiind ținută la suprafață cu ajutorul unor balize. La fiecare capăt al plasei e o frînghie extrem de lungă, probabil de vreo jumătate de milă sau mai mult. Aceasta e trasă încet în barcă, bărbații care trag de fiecare dintre frînghii apropiindu-se treptat, pînă cînd conținutul plasei se strînge într-o adîncitură curbată. La fiecare frînghie e o echipă de 6 sau 8 bărbați şi băieți. Aceştia nu trag cu mîinile, ci au o funie legată de brîu, cu nod la capăt, ce poate fi imediat prins de frînghie. Apoi, aceştia trag cu corpul, aplecîndu-se spre spate şi ajutîndu-se aproape numai de piciorul drept. Pe măsură ce frînghia e trasă e imediat strînsă şi, în clipa în care fiecare dintre bărbați a strîns colacul, îşi desface funia de la brîu şi se duce repede să se prindă de capătul cel mai dinspre mare al frînghiei. Strînsul plasei durează cam o oră. In cea pe care am văzut-o trasă, se prinseseră cam 30 de livre de sardine (sau alt peşte similar) şi circa 5 livre de peşti amestecați, printre care calmari, barbuni, țipari cu botul ascuțit etc, etc. Cîştigul estimativ (pentru pescari), de circa 5 şilingi, reprezentînd cam 2 ore de lucru a 15 bărbați şi băieți, să zicem 20 de ore de muncă, sau 3 pence pe oră.

Măgarii de aici, îngrozitor de exploatați. Sînt înalți de cam 9-10 palme şi cară greutăți ce adesea depăşesc 200 de livre. După ce-i pune atîta greutate în spinare bietului dobitoc, cel care-l mînă se mai cocoață şi el la mijloc. Dealurile de aici sînt extrem de abrupte, în multe locuri pantele avînd o înclinație de 20 la sută sau aproape, însă măgarii le urcă ducînd poveri atît de uriaşe că de multe ori abia dacă-i mai vezi dedesubt. Cu toate astea, sînt extrem de răbdători şi docili, de obicei nu poartă friu sau căpăstru şi nu e nevoie să fie conduşi şi nici măcar mînați. îşi urmează stăpînul sau merg în fața lui ca un cîine, oprindu-se atunci cînd se opreşte el şi aşteptînd afară atunci cînd el e înăuntru. Se pare că majoritatea nu sînt castrați, lucru valabil şi pentru mulți dintre cai (toți scunzi şi în stare jalnică).

Mirosurile de aici nu sînt neplăcute, în ciuda căldurii şi a bazarurilor labirintice.

Fructe de sezon, smochine indiene, pepeni de multe feluri, struguri, vinete, în rest toate europene. Apa cărată în burdufuri din piele de capră şi vîndută. Un smochin uriaş de aici are în el şi smochine verzi, şi mov, ceea ce nu ştiam că se poate întîmpla. Un fel de volbură, foarte răspîndită aici, şi are flori albastre şi rozalii pe aceeaşi plantă şi uneori chiar şi pe aceeaşi tulpină. Multe flori înflorite, bou(r)gainvillea, năprasnică; pe peluze, iarbă ciudată, aspră.

Două feluri de rîndunici sau lăstuni aici. Nici un pescăruş în port.

Se întunecă mult înainte de ora 7 seara (în realitate ora 7, încă nu s-a trecut la ora de vară).

Untul de aici e în regulă, dar se pare că e aproape imposibil de obținut lapte proaspăt.

TANGER 10.9.38:

Ziarele de vînzare în Tanger: La Presse Marocaine (cotidian din Casablanca), puternic profranchist; Le Petit Marocain (idem), imparțial; La Depeche Marocaine (cotidian din Tanger), oarecum profranchist; Le Journal de Tanger (se pare că e săptămînal), aparent non-politic, cu anunțuri de afaceri etc; Tangier Gazette & Morocco Mail (săptămînal britanic, apare vinerea), corespondent al celor de mai sus, pare uşor antifascist şi puternic antijaponez*; de asemenea, diverse altele, franțuzeşti şi spaniole, dar, se pare, nici un ziar local spaniol profranchist.

** N.B. Comerțul britanic cu Marocul a pierdut mult în favoarea japonezilor începînd cu 1934. Anglia era atunci al doilea importator ca mărime. Acum, Japonia e al doilea, iar Anglia ocupă abia locul 6. (D.H. Warre, Present Day Marocco).*

Două clădiri de aici arborează steagul spaniol republican, una dintre ele, La Casa de Espana, un fel de club, unde sînt expuse afişele obişnuite ale guvernului. Unele prăvălii au afişe cu Franco (cel cu „Arriba Espana" era aproape identic cu cel al guvernului). Nu se prea scrie pe ziduri, iar puținele inscripții, pro-Franco şi pro-guvern, sînt în proporții aproape egale, poate ultimele ceva mai numeroase. în general, scrie simplu, „Viva" sau „Muera Franco", „U.H.P." sau „C.N.T.", „F.A.I." sau, foarte rar, „U.G.T.". Puține inițiale ale partidelor politice, cu excepția „F.A.I", Falanga şi, o singură dată, „J.S.U.". Toate aceste inscripții sînt, invariabil, în spaniolă. N-am nici cea mai mică idee care e atitudinea maurilor. (Vezi tăietura din ziarul Petit Marocain, din 15.9.36.)*13

** Se spune că articolul principal din Le Temps din 23.1.39 (pe care eu nu l-am văzut) sugerează, destul de tranşant, că francezii ar putea să preia Marocul spaniol la încheierea Războiului Civil.*

Sărăcia de aici nu e extremă, pentru un oraş oriental. Cu toate astea, cerşetoria a cunoscut o creştere uriaşă, întregul oraş trăind din comerţul turistic. Nu vezi efectiv atît de mulţi cerşetori, dar eşti încontinuu asaltat de indivizi care se bagă în sufletul tău, lăudîndu-ţi diverse prăvălii de curiozităţi, bordeluri etc. Cei mai mulţi vorbesc spaniola, mulţi vorbesc franceza şi toţi cei care au legătură cu comerţul de jefuire a turiştilor o rup puţin pe englezeşte. Localnicii par destul de bine clădiţi, mai ales tinerii care se trag din mauri şi spanioli etc. în ciuda europenizării, aproape toţi maurii poartă burnuz şi fes, iar majoritatea femeilor tinere au văluri. Cîştigurile estimative ale pescarilor de pe ţărm sînt de 3 pence pe oră.

Există patru poşte, una franceză, una britanică şi două spaniole, una a lui Franco şi una a guvernului. Timbrele sînt englezeşti, iar la ele se adaugă o suprataxă de Tanger. Sistemul monetar este acelaşi ca în Marocul francez.14

NS

13. În 1940, la capitularea Franţei, Spania preia controlul asupra întregului Tanger. După război, acesta a revenit la statutul său internaţional, pînă în 1956, cînd a devenit parte a Regatului Marocului. C.N.T. era Federaţia Sindicatelor Anarhiste; F.A.I., Avangarda Doctrinei Anarhiste; U.G.T., Sindicatul.Socialist; J.S.U., Uniunea Tineretului Socialist; iar U.H.P. însemna Untos Hermanos Proletarios! - „Să ne unim, fraţi proletari!", o lozincă pentru prima oară folosită în timpul grevei minerilor din Asturia, 1934 (n. ed. orig.).

14. Soţii Orwell au ajuns în Maroc pe 11 septembrie 1938, aşa cum afirmă declaraţia dată în faţa consulului britanic în Marrakech, Robert Parr.

MARRAKECH 13.9.38:

Ora de vară se aplică în Marocul spaniol, nu şi în cel francez. Soldaţii lui Franco din gări, îmbrăcaţi aproape identic cu cei ai guvernului spaniol. Bagajele din tren verificate, însă foarte superficial, de către un funcţionar spaniol tipic. Alt funcţionar a intrat şi ne-a luat toate ziarele franţuzeşti, inclusiv pe cele favorabile lui Franco. Pasagerii francezi foarte amuzaţi de asta, ca şi funcţionarul, care îşi dădea seama, evident, de absurditatea situaţiei.

Marocul spaniol e vizibil mai puţin dezvoltat decît cel francez, probabil din cauza aridităţii zonei. Mai spre sud, în Marocul francez, mare contrast între regiunile cultivate de mauri şi europeni. Cei din urmă au zone uriaşe dedicate griului (se spune că cei 3 000 de francezi cultivă 1 000 000 de acri, cu muncitori de culoare), cîmpii atît de vaste că, pe fiecare parte a şinelor de cale ferată, dispar la orizont. Mare contrast ca fertilitate. In unele părţi, solul e bogat şi foarte negru, în altele, aproape ca o cărămidă spartă. în sudul oraşului Casablanca, terenul e în general mai sărac, cea mai mare parte e necultivat şi abia dacă poate servi drept păşune pentru animale. Pe o porţiune de 50-100 de

kilometri, nordul Marrakechului e efectiv deşert, rocă, dune de nisip şi piatră concasată, complet lipsită de vegetație. Animale: pe la granița Marocului spaniol încep să apară cămilele, care

NS

Data de naştere a lui Orwell e consemnată ca fiind 1902, şi nu 1903. în scrisoarea sa către A.H. Joyce, de la data de 12 februarie 1938 (vezi OC, XI), acesta spune că, din greşeală, data sa de naştere fusese scrisă greşit în paşaport. Urmau să stea puțin peste şase luni şi să plece din Casablanca spre Anglia, tot cu vaporul, la data de 26 martie 1939. Pe 18 septembrie, semnîndu-se Eric Blair, Orwell a acceptat contractul de închiriere pentru „une villa et une piece de domestique, route de casa, apartenant a Monsieur Simont, Boucher a Marrakech" („casa" înseamnă Casablanca), pentru o perioadă minimă de şase luni, în schimbul unei chirii de 550 de franci pe lună, începînd cu data de 15 octombrie 1938. Vila se afla la circa 5 kilometri de Marrakech. R.L. Bidwell notează că în martie 1938 francul francez era la paritate 165 la liră (31 la dolar), iar în ianuarie 1939 rata devenise de 176,5 la liră (39,8 la dolar), rată menținută în ianuarie viitor (Currency Conversion Tables, 1970, 20). Astfel, în timpul acestor şase luni, 550 de franci erau circa 3,25 lire (echivalent exact, 515,50 franci). Chiria căsuței din Wallington era de 7 şilingi şi 6 pence pe săptămînă sau 1 liră şi jumătate (în banii de azi, nu neapărat şi la valoarea de azi), pentru patru săptămîni. Pînă cînd au putut să ia în primire vila domnului Simont, soții Orwell au stat în casa doamnei Vellat, strada Edmond Doutte, Marrakech n. ea. orig.).

devin tot mai frecvente pînă cînd, în apropierea Marrakechului, sînt la fel de numeroase ca măgarii. Oile şi caprele cam la fel de numeroase. Nu sînt prea mulți cai, iar catîri aproape deloc. în zonele mai bogate, sînt şi vaci. Boi la plug în apropiere de Marrakech, dar nici unul mai spre nord. Toate animalele, aproape fără excepție, într-o stare deplorabilă. (Se spune că este an de foamete, şi mai urmează unul.) Casablanca arată ca un oraş sută la sută franțuzesc (de circa 150 000-200 000 de locuitori, o treime din care sînt europeni). Fireşte, există o tendință foarte marcată ca membrii celor două rase să nu se prea amestece. Europenii fac muncă manuală şi domestică de toate felurile, dar sînt evident mai bine plătiți decît maurii. (în cinematografe, pe locurile cele mai ieftine stau întotdeauna maurii, iar în autobuze, mulți albi refuză să se aşeze lîngă un maur.) Standardul de viață nu pare deosebit de scăzut. Cerşetoria vizibil mai puțin agresivă decît în Tanger sau Marrakech.

Marrakech are cartiere întinse europene, dar e un oraş maur mai tipic. Europenii nu lucrează ca servitori, decît la restaurante etc. [* Mulți chelneri etc, care arată ca europenii, dar îşi vorbesc în arabă şi sînt probabil eurasiatici.J

Taximetristii din Casablanca sînt europeni, cei din Marrakech mauri. Cerşetoria atît de răspîndită că e efectiv imposibil să mergi pe stradă. Fără îndoială, sărăcia e extremă. Copiii cerşesc pîine şi, cînd le dai, o mănîncă lacomi, în zona bazarului, mulţi oameni care dorm în stradă, practic o familie în fiecare prag. Extrem de mulţi orbi, am văzut şi bolnavi de pecingine şi destule persoane cu malformaţii. Foarte mulţi refugiaţi care şi-au instalat tabăra la ieşirea din oraş. Se spune că sînt unii dintre cei care au fugit spre nord din regiunile cu foamete din sud. Se spune că aici e ilegal să plantezi tutun în grădină. [* Cu excepţia unui anume perimetru, stabilit prin lege.]

14 septembrie: Marrakech. Păsări văzute în timpul călătoriei cu trenul Tanger-Casablanca-Marrakech. Ibişii extrem de numeroşi, vînturelul roşu destul de răspîndit, precum şi două feluri de şoim sau erete, cîteva ciori solitare, foarte asemănătoare cu cele englezeşti. N-am văzut berze, deşi se spune că există. Foarte puţine potîrnichi.

Sticleţii, se pare identici cu cei englezeşti, foarte răspîndiţi în Marrakech. Am văzut un bărbat ducînd un iepure de cîmp, altfel nu sînt prea multe patrupede sălbatice în Maroc. Cîteva cămile în Marocul spaniol, dar nu prea frecvente pînă la sud de Casablanca. în general, se pare că o cămilă ajunge la vreo 18 palme

înălţime. Toate sînt foarte slabe şi au porţiuni cu bătături la toate încheieturile. Cele mai multe au botniţe. Măgarii din Marrakech sînt relativ mai puţin suprasolicitaţi şi mai puţin docili decît cei din Tanger.

Curmalele sînt aproape coapte acum. Cele parţial coapte sînt galben aprins şi atîrnă în ciorchini deşi pe tulpinile lor, chiar în zona în care coroana palmierului se uneşte cu trunchiul. In general, un pom are 6 ciorchini şi probabil că toate ar cîntări cam o jumătate de sutar. Curmala căzută arată exact ca o ghindă, fără cupă. Se pare că există cîteva varietăţi de curmal, inclusiv unul pitic.

Boabele de piper aproape s-au copt în arborii de piper. Se pare că aceştia sînt cunoscuţi drept „piper fals", deşi poate fi folosit la fel ca şi celălalt. Nucile, evident locale, tocmai s-au copt. Perele şi piersicele încă nu s-au copt de tot. Lămîile de aici sînt rotunde şi verzi, mai degrabă ca lămîia verde indiană, doar că mai mare şi cu coaja mai groasă. Strugurii de vin sînt peste tot şi foarte ieftini.

Viaţa marină din Casablanca mi s-a părut aproape la fel precum cea din Anglia. Melci de mare, melci turtiţi, scoici, raci de uscat şi un fel de crevetă, se pare identică. Insă n-am văzut pescăruşi. Am uitat să menţionez că în Tanger se prinde un macrou foarte mare.

Rozmarinul creşte foarte bine în Marrakech. Trandafirilor le priieşte, petuniile cresc în tufişuri imense, ca în India. Şi cîr-ciumăreselor le merge bine.

Se pare că, dacă există suficientă apă, creşte iarbă bună.

15 septembrie: Am prins o țestoasă de apă, de circa 8 țoii lungime, lîngă mica grădină zoologică de aici (evident, nu scăpase dinăuntru, deşi e din aceeaşi specie cu cele ținute înăuntru). Se afla într-un şanț de irigație, înota împotriva curentului şi nu reuşea decît să rămînă pe loc. Cînd s-a răsturnat pe spate, n-a fost în stare să se întoarcă la loc. Mirosea îngrozitor, deşi era activă şi, din cîte am văzut, destul de sănătoasă.

N-am văzut rîndunele obişnuite, doar o mică pasăre din familia sticleților, cu corp cafeniu, cap albăstrui şi coadă lungă, foarte răspîndită.

Cîteva flori de ochiul-boului înflorite în grădina z[oologică], ceea ce m-a surprins. Măslinele sînt aproape coapte. Unele s-au făcut roşu-albăstrui, care poate că e culoarea lor cînd sînt coapte. Portocalele sînt încă verzi. Aceşti pomi au evident nevoie de

mult bălegar. Fasolea cățărătoare plină de păstăi, ca şi acasă. Strugurii de aici sînt săraci, destul de uscați şi fără gust.

Furnicile de aici sînt mari, jumătate roşii şi jumătate negre, şi se chinuie să-şi mărească groapa din pămînt. Una duce o piatră în formă de fasole, lungă de vreun sfert de țol şi groasă de cam jumătate. Muştele de aici sînt foarte obositoare, țînțarii destul de numeroşi, dar pînă acum insectele zburătoare n-au fost o problemă.

Azi s-a înserat pe la 7.

MARRAKECH 16.9.38:

Cele două ziare citite aici în mod regulat sînt cotidienele din Casablanca, Le Petit Marocain, pe care-l poți obține pe la prînz, şi La Vigie Marocaine, pe care nu îl găseşti decît seara. Ambele sînt patriotice, mai mult sau mai puțin antifasciste, însă neutre în privința Războiului Civil Spaniol şi anticomuniste. Ziarul local, L'Atlas, săptămînal, pare total insignifiant. Ieri (pe 15), în ciuda veştii senzaționale legate de vizita lui Chamberlain la Berlin, care a fost întoarsă de ziare pe toate fețele, cei de aici n-au fost cîtuşi de puțin interesați şi e limpede că nu cred deloc că războiul e iminent. Cu toate astea, a avut loc un transfer masiv de trupe în Maroc. Două dintre pacheboturile franceze care făceau cursa Marsilia-Tanger-Casablanca au fost mai mult sau mai puțin încărcate cu soldați. în ultima perioadă, echipajele locale Air Force au fost substanțial mărite şi se spune că au sosit 125 de noi ofițeri.

19 septembrie: Alături de curmalele portocaliu aprins, pe jumătate coapte, se pot cumpăra şi altele, violet la fel de aprins, cam de culoarea vinetelor. Peste tot, se vînd rodii, în grămezi uriaşe. Unele portocale au început să îngălbenească. Dovlecei imenşi de vînzare, cîntărind probabil 20-30 de livre unul. Mai e şi o specie de dovlecel cu coaja fină, verde pal şi foarte alungit - poate vreo spepie

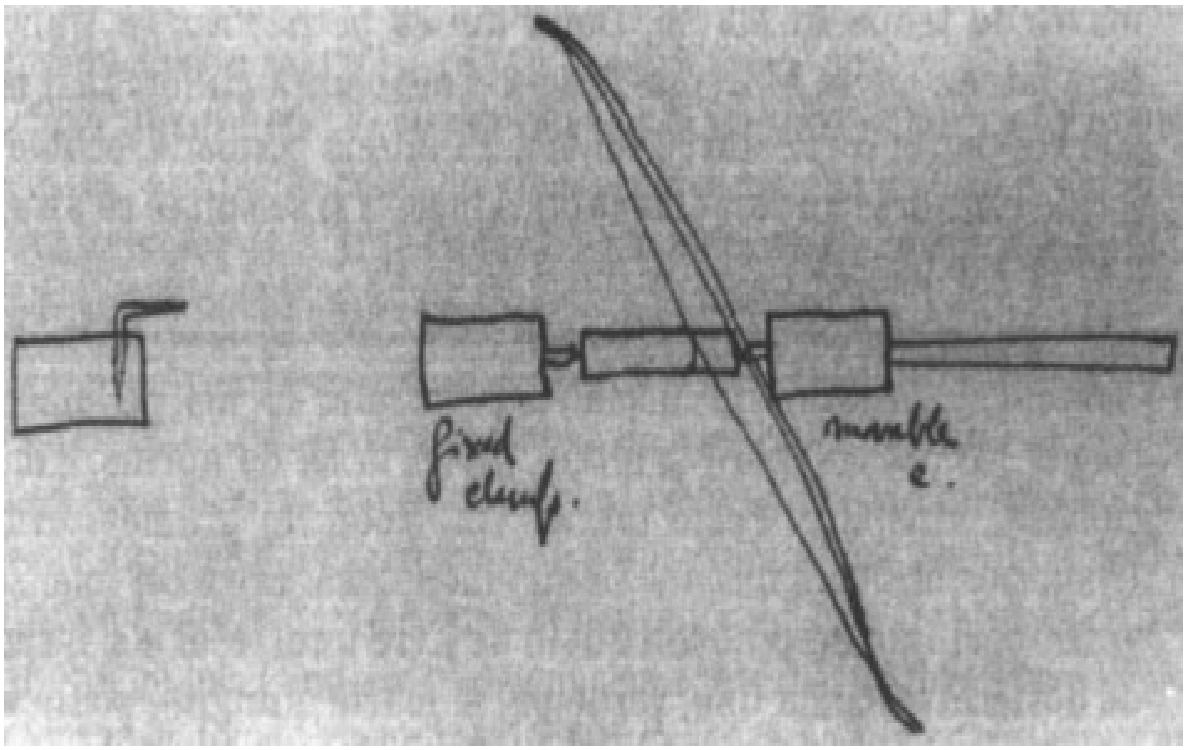
de castravete. Pîinea neagră se face şi se vinde aici în bazar; probabil din orz, dar arată ca secara.

Sticleții foarte răspîndiți aici. Se pare că berzele sînt migratoare şi nu apar aici pînă la mijlocul iernii. Mari variații de temperatură. Azi şi ieri a fost destul de rece, ziua de dinainte insuportabil, temperatura, chiar şi la ora 6 seara, fiind de 25° C (adică 77° F) şi probabil de vreo 40° C la prînz. Se spune că ajunge şi la 45° C (adică 113° F), aceasta fiind cea mai ridicată temperatură din casele de aici. După ce se răcoreşte un pic pe la

4, se pare că pe la ora 6 se încălzeşte iar foarte tare, poate din cauza vîntului cald, care continuă să bată. Noaptea e suficient să te acoperi cu cearşaful, dar în zori îți tragi de obicei şi pătura pe tine.

Se spune că un măgar costă cam 100 franci (cam 12 şilingi şi 6 pence). Se spune că e foarte greu să creşti lăptuci aici.

20 septembrie: Strungurile folosite de dulgherii evrei care fac scaune cu şezutul împletit etc. sînt cît se poate de rudimentare. Există două cleme, cea stîngă e fixată, iar cea dreaptă alunecă pe o tijă de metal, fiecare avînd la capăt un vîrf metalic. Bucata de lemn ce urmează a fi strunjită se fixează între cele două vîrfuri şi se învîrteşte, cele două vîrfuri fiind staționare. înainte de a porni strungul, sfoara arcului e răsucită o dată în jurul lui15. Dulgherul blochează clema mobilă cu piciorul său drept şi învîrte arcul cu mîna dreaptă, ținînd dalta în mîna stîngă şi reglînd pasul cu piciorul stîng. în acest fel, se pare că poate manevra o bucată de lemn la fel de bine ca pe un strung adevărat, judecind ochiometric, cu o precizie de circa 1/100 țoii. Cînd învîrți arcul, lemnul se învîrteşte cu o viteză uimitoare.

Zidurile de lut de aici sînt făcute din lut scos de la o adîncime de 4-6 picioare, fie pentru că e un pămînt diferit, fie pentru că la adîncimea asta e mai uşor să-l găseşti suficient de umed ca să fie maleabil. Are o culoare ciudată, ciocolatie, şi cînd e uscat,

NS

15. Mai exact, în jurul capătului de lemn din stînga, în care e fixată clema; arcul cu sfoară, ce se va mişca pe sistemul fierăstrăului, va imprima mişcarea piesei fixate între cele două vîrfuri.

capătă acel roz deschis atît de specific acestui oraş. După ce a fost săpat, e amestecat cu pietriş şi puţină apă, apoi turnat în diverse secţiuni ale unui cadru de lemn, exact ca cimentul, însă după ce intră în cadrul de lemn trebuie să fie bine presat să intre în rame cu nişte bătătoare zdravene. Cînd o secţiune e destul de întărită ca să poată sta singură în picioare se face următoarea, iar îmbinările nu se văd, lutul devenind aproape la fel de solid ca cimentul. Se spune că aceste ziduri de pămînt pot rezista mulţi ani, în ciuda ploilor torenţiale.

Portocalii care cresc aici în stradă sînt dintr-o specie amăruie, necomestibilă. Aceasta e folosită ca butaş pentru altoirea portocalelor dulci.

Unii măslini au, în afară de măslinele obişnuite verzi, şi cîteva care sînt roşii-albăstrii, dar în rest nu sînt cu nimic diferite de celelalte.

Se pare că superstiţia conform căreia ai noroc dacă atingi un cocoşat e respectată şi printre arabi.

Azi, zăpuşeală pe la prînz, altfel relativ mai răcoare, deşi n-am avut nevoie de haină pînă pe la 6.30 seara. încă n-am avut parte de nici o zi atît de senină încît să vedem dacă munţii Atlas sînt înzăpeziți sau nu.

25 septembrie: Ieri-dimineață, vînt şi înnorat, apoi nişte averse destul de puternice de ploaie. Azi n-a plouat, dar a fost mai rece şi tot cu vînt.

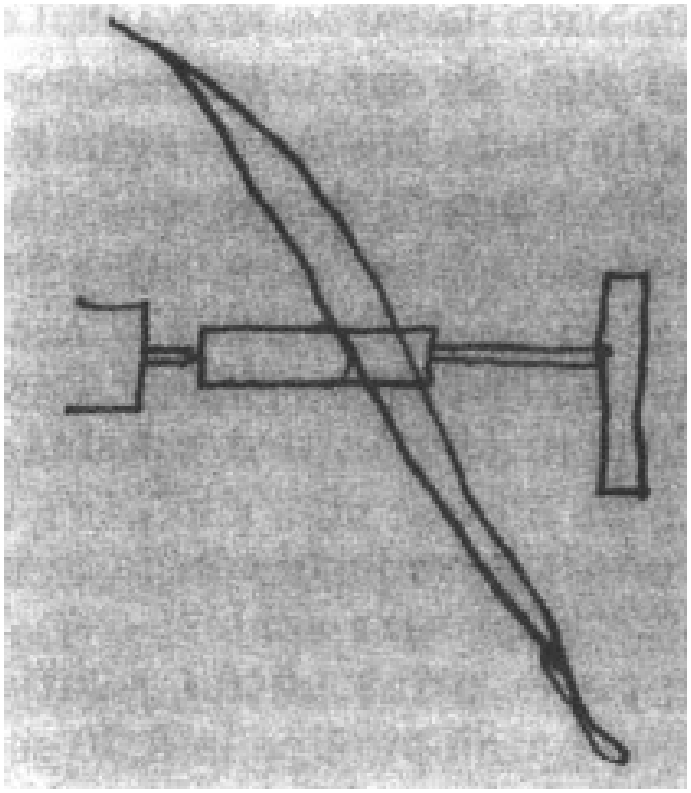
Motivul pentru care cămilele au mereu julituri la încheieturi e că pe ele îngenunchează şi, de obicei, pe pietre etc. Aproape toate cămilele de aici au şi spatele julit. Se spune că de multe ori cămila nu poate fi stăpînită decît de omul pe care-1 cunoaşte şi că trebuie să eviți, cu orice preț, să le bați. în ciuda mărimii lor, cară poveri mult mai mici decît un măgar. Unele dintre ele au muşte şi viermi care şi-au făcut adăpost în jupuiturile de pe spinările lor, cărora nu par să le acorde nici o atenție. Nici copiii nu prea par să se sinchisească de muşte, care sînt uneori efectiv încrustate în rănile din jurul ochilor lor.

Tocmai a trecut sezonul nalbelor de grădină, iar floarea-soarelui 8-a cam terminat. Primele pot atinge o înălțime de 10 sau 12 picioare.

înfloresc crizantemele din grădinile publice. Canele arată foarte bine, în 4 culori.

în clipa asta nu e deloc zăpadă pe munții Atlas. La asfințit, cînd e senin, capătă o culoare extraordinară, violet-roşcată.

Arcul care se foloseşte la strung e folosit şi la dat găuri. Pe un vîrf de oțel se fixează un burghiu cu un mîner cilindric de lemn, ce are la bază o gaură, şi acesta e învîrtit cu arcul. Se ține bine de celălalt capăt, care e în contact cu lemnul de găurit. Se pare că funcționează exact ca un burghiu obişnuit şi e foarte rapid.

Azi-dimineață am cumpărat două turturele. Două turturele, 10 franci (preț exagerat), colivie de bambus de circa 20 de țoii * 15 pe 20, 15 franci. Cost total, cam 3 şilingi. Se pare că păsările astea se domesticesc foarte uşor.

Mierla obişnuită sau o altă pasăre extrem de asemănătoare e foarte răspîndită aici. La fel cucuveaua sau un fel de bufniță. Liliecii de aici sînt foarte mari, cam de două ori cît cei englezeşti.

Acum se întunecă pe la 7 fără un sfert.

27 septembrie: Ieri a fost mai răcoare. După-masă a tunat, apoi seara a plouat non-stop o oră. N-am mai purtat ochelari de soare de cîteva zile.

MARRAKECH 27.9.38:

Celălalt cotidian citit aici e La Presse Marocaine, care e oarecum mai de dreapta (în orice caz mai antisovietic şi mai pro-Franco) decît Petit Marocain.

Se spune că în Marrakech sînt circa 15 000 de soldați. In afară de funcționari şi subofițeri, e vorba de soldați arabi sau negri, cu excepția unui detaşament din legiunea străină. [* Se pare că existau totuşi şi nişte soldați albi în afară de subofițeri.] Cei din urmă sînt, firește, priviți drept nişte bandiți periculoşi, deşi sînt

soldați buni, şi nu li se dă voie să viziteze anumite părți ale oraşului decît cu permis special. Cavaleria arabă (după ecusoane, se pare că e vorba de unitatea a doua, spahii) arată destul de bine, infanteria arabă mai puțin bine, probabil cam ca un regiment indian de mîna a doua. Există de asemenea aici mulți infanterişti senegalezi (numiți tirailleurs - probabil au ca armă puşca -ecusonul lor reprezintă o ancoră [* ancora înseamnă artileria]). Au un fizic de invidiat şi se spune că au mare rezistență la marşuri. Sînt folosiți pentru paza anumitor zone din oraş. In plus, detaşamentul local de artilerie (nu ştiu care e dimensiunea lui, dar recent am văzut o baterie de tunuri de cîmp destul de mari, probabil de calibru peste 75 de mm, în marş) este condus de negri. Ei sînt folosiți doar ca şoferi etc. aflați sub comanda unor subofițeri albi şi nu sînt învățați să tragă cu tunul. Arabii nu sînt folosiți în acest scop, evident, ca nu cumva să învețe prea multe. Se spune că toți soldații de aici sînt pregătiți şi pot acționa în orice moment. Pe dealul fortificat din partea de vest a oraşului, în imediata lui apropiere, sînt tunuri cu vedere spre cartierul arab, „în caz că se întîmplă ceva". Cu toate astea, localnicii francezi manifestă o lipsă totală de interes față de criza europeană, în aşa măsură încît e aproape imposibil să-ți închipui că ei cred că va izbucni războiul. Nu e bătaie pe ziare, nimeni nu atinge subiectul războiului decît dacă e provocat şi în cafenele nu auzi nici o conversație pe tema asta. Un francez, chestionat asupra acestui subiect, zice că cei de aici sînt cît se poate de conştienți că, în caz de război, „o să fie mai bine aici decît în Franța". Toată lumea va fi mobilizată, însă doar contingentele mai tinere vor fi trimise în

Europa. Redeschiderea şcolilor n-a fost amînată, ca în Franța. Nu e uşor să-ți dai seama cu exactitate care e nivelul sărăciei de aici. Regiunea a trecut, indubitabil, printr-o perioadă foarte proastă din cauza celor doi ani de secetă şi, oriunde te-ai uita, vezi cîmpuri care e limpede că au fost cultivate pînă de curînd şi care acum au ajuns în stadiu aproape deşertic, total uscate şi lipsite de orice formă de vegetație, inclusiv buruieni. Drept urmare, multe produse, de pildă cartofii, sînt foarte greu de găsit. A existat o forfotă uriaşă de refugiați dinspre zonele sterpe, cărora francezii s-au străduit să le asigure, cît de cît, cele necesare supraviețuirii. Se spune că marile moşii franțuzeşti cultivate cu grîu sînt lucrate în general cu muncitoare, iar în perioade de penurie, femeile rămase fără slujbă fug la oraşe, ceea ce se spune că a dus la creşterea ratei de prostituție. Nu e nici o îndoială că în oraş sărăcia e foarte severă, după standardele europene. Sute şi mii de oameni dorm pe stradă, iar cerşetorii,

mai ales copii, mişună peste tot. E de remarcat faptul că asta nu se întîmplă doar în cartierele în mod normal frecventate de turişti, ci şi în cele ale băştinaşilor, unde orice european e imediat urmat de un alai de copii. Cei mai mulți cerşetori se mulțumesc imediat cu un sou (douăzeci de sous fac un penny şi jumătate). Două incidente grăitoare: l-am rugat pe un băiețaş de vreo 10 ani să-mi cheme un taxi şi, cînd s-a întors cu taxiul, i-am dat 50 de centime (trei sferturi de penny, după standardele locale, o plată exagerată). în timpul ăsta se adunaseră încă vreo zece alți băieți şi, cînd m-au văzut că scot o mînă de mărunțiş din buzunar, s-au năpustit asupra bănuților cu aşa o violență că mai aveau puțin şi-mi dădeau sîngele. Cînd am reuşit să mă extrag şi i-am dat băiatului cele 50 de centime, cîțiva dintre ceilalți s-au aruncat asupra lui, l-au forțat să deschidă palma şi i-au furat banii. în altă zi, dădeam pîine gazelelor din grădina publică, cînd un arab, angajat al autorității locale, care săpa în apropiere, m-a rugat să-i dau şi lui o bucată de pîine. I-am dat şi a băgat-o în buzunar mulțumit. Singurul lucru la care nu poți să nu te gîndeşti văzînd toate astea e că în anumite cartiere, populația, în orice caz cea tînără, a fost coruptă de turism dincolo de orice închipuire şi convinsă că europenii sînt îngrozitor de bogați şi de uşor de păcălit. Numeroşi tineri îşi cîştigă traiul pozînd în ghizi şi traducători, în realitate practicînd un soi de şantaj ordinar.

Cînd stai să calculezi cît cîştigă micii meseriaşi de aici şi cei plătiți în funcție de cît muncesc, tîmplari, tinichigii, hamali etc, îți dai seama că în general ajung la cam 1 penny sau 2 pe oră. Drept urmare, multe produse sînt foarte ieftine, însă cîteva, de bază, nu sînt, de exemplu pîinea, pe care o mănîncă toți arabii cînd reuşesc să facă rost de ea, e foarte scumpă. O pîine albă inferioară, de trei sferturi de livră, costă un franc sau 1 penny şi jumătate. De obicei, se vinde în bucăți de cîte o jumătate. Se spune că cea mai mică sumă cu care poate subzista

un arab care trăieşte în stradă şi n-are casă e de 2 franci pe zi. Rezidenţii francezi mai săraci consideră suma de 10 sau 8 franci pe zi drept o plată adecvată pentru un servitor arab (din această sumă trebuie să-şi plătească singur şi mîncarea). [* Slujnicele primesc între 3 şi 5 franci pe zi.]

Sărăcia din cartierul evreiesc e şi mai rea, sau în orice caz mai vizibilă decît cea din cartierele arabe. în afara străzilor principale, ele însele foarte înguste, aleile pe care locuiesc oamenii au o lăţime de 6 picioare sau mai puţin şi majoritatea caselor n-au deloc ferestre. Suprapopularea atinge un nivel incredibil aici, iar duhoarea e total insuportabilă - lumea de pe aleile

înguste de obicei urinează în stradă, în faţa zidurilor. Şi totuşi, e limpede că adesea, în mijlocul acestei împuţiciuni, locuiesc şi oameni bogaţi. în oraş sînt cam 10 000 [* 13 000, mai exact] de evrei. Ei se ocupă cam de tot ce înseamnă metalurgie şi tîm-plărie. Printre ei sînt şi cîţiva extrem de bogaţi. Se zice că arabii simt mult mai multă ostilitate faţă de evrei decît faţă de europeni. Evreii sînt vizibil mai murdari, atît în privinţa hainelor cît şi în cea a igienei corporale, decît arabii. E imposibil să-ţi dai seama cît sînt de religioşi, dar e limpede că toţi respectă sărbătorile evreieşti şi aproape toţi, în orice caz cei de peste 30 de ani, poartă costumul evreiesc (mantie neagră şi tichie). în ciuda sărăciei, cerşetoria din cartierele evreieşti nu e mai rea decît cea din cele arabe.

Aici, în Marrakech, atitudinea francezilor faţă de arabi aduce mai tare cu atitudinea englezilor faţă de indieni decît, de pildă, în Casablanca. „Indigen" corespunde exact cuvîntului „nativ" şi se foloseşte cu lejeritate în ziare. Francezii de aici nu fac munci de deservire, ca în Casablanca, cum ar fi cea de şoferi de taxi, deşi există chelneri francezi în cafenele. în cartierul evreiesc există o populaţie franceză foarte săracă, unii dintre membrii ei părînd Bă se fi „indigenizat", însă aceştia nu se diferenţiază prea tare de evrei, majoritatea cărora sînt destul de albi. Există o proporţie infinit mai mare de arabi vorbitori de franceză decît de indieni vorbitori de engleză, fiecare arab care intră destul de mult în contact cu europenii vorbeşte, într-o măsură mai mică sau mai mare, franceza. Francezii aproape întotdeauna îi tutuiesc pe arabi cînd li se adresează, iar arabii fac şi ei la fel, fie că înţeleg implicaţia, fie că nu (în arabă, persoana a doua nu are implicaţiile celei franţuzeşti). Majoritatea francezilor care sînt aici de mult timp vorbesc ceva arabă, dar probabil nu prea bine. Un ofiţer francez care li se adresează subofiţerilor săi vorbeşte în franceză, în orice caz, de cele mai multe ori.

28 septembrie: Noaptea e simţitor mai rece. Azi-noapte am dormit cu pătură toată noaptea. A înflorit hibiscusul roşu.

1 octombrie: Azi, zăpadă pe munţii Atlas. E limpede că a nins azi-noapte.

Cămilele variază foarte mult ca mărime, chiar şi culoare, unele fiind aproape negre. La fel şi măgarii, care pot fi de la cafeniu roşcat la aproape negru, aşa cum sînt cei mai mulţi. Ieri am văzut un măgar, evident matur, mai scund de 3 picioare. Bărbatul care se afla călare pe el îşi ţinea un picior pe pămînt.

Se spune că munţii Atlas ar ajunge la 3 200 de metri (cam 10 000 de picioare). (De fapt, cam 13 500.)

2 octombrie: Rîndunicile de noapte, asemănătoare cu cele din Anglia. Azi am văzut o măgăriţă, cu burta foarte mare, cărînd o cantitate serioasă de lemne, plus stăpînul. încărcătura, puţin peste 200 de livre, plus mînzul din burtă.

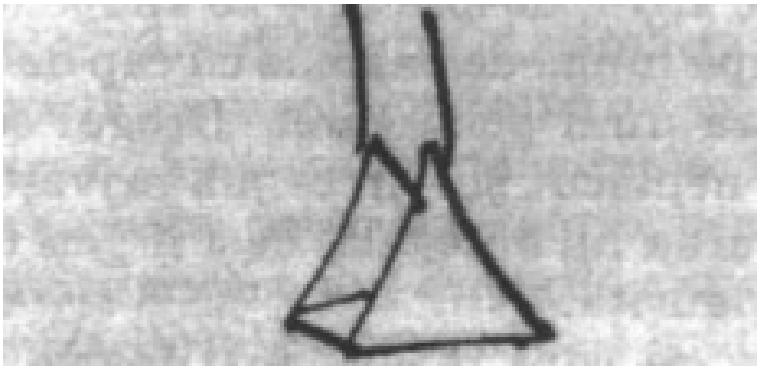
Spahiii călăresc armăsari. Şei arăbeşti, dar fără apărători la ochi. Cai de diverse culori. Măgarii de aici nu sînt niciodată castraţi.

4 octombrie: încă foarte cald în toiul zilei. Bucăţi imense de osînză de cămilă (probabil din cocoaşă), foarte albă, ca grăsimea de porc, de vînzare în bazar. Se spune că nu o consumă decît „cei de la munte". Lingurile de lemn de aici sînt tăiate cu o mică teslă, manevrată cu mare îndemînare pînă cînd lingura e aproape perfect scobită, după care se foloseşte o unealtă ca o daltă (dar cu tăişul lateral), iar apoi şmirghel. Unele dintre aceste linguri au 2 sau 3 picioare lungime şi capul cît o cană pentru micul dejun. Munca asta e făcută de regulă de copii, care fac şi pluguri de lemn (foarte rudimentare şi care se vînd în număr mare, lucru ce sugerează că trebuie să fie înlocuite în fiecare an).

6 octombrie: Ieri, insuportabil de cald, şi a continuat să fie zăpuşeală pînă azi-dimineaţă la ora 6, cînd am simţit nevoia de pătură în pat. Muştele şi ţînţarii încă n-au de gînd să dispară.

Insuportabil de cald toată ziua. Se pare că e un lucru destul de neobişnuit în perioada asta. Puiul de cămilă, care se spune că ar avea 6 luni, e deja înalt de 5 picioare. încă mai sug, chiar şi cînd sînt destul de mari. în ciuda a ceea ce mi s-a spus, cămilele par să fie destul de docile, avînd în vedere că după ce li s-a schimbat stăpînul se poartă destul de normal, doar cele mai tinere au tendinţa de a se speria uşor. Nu variază numai ca mărime şi culoare (de la alb la aproape negru, cele din urmă fiind de obicei şi mai mici), ci şi în privinţa blănii, care uneori e cîrlionţată, alteori cu firul drept, iar cîteva cămile au un soi de barbă în jurul gîtului. Nu prea miros.

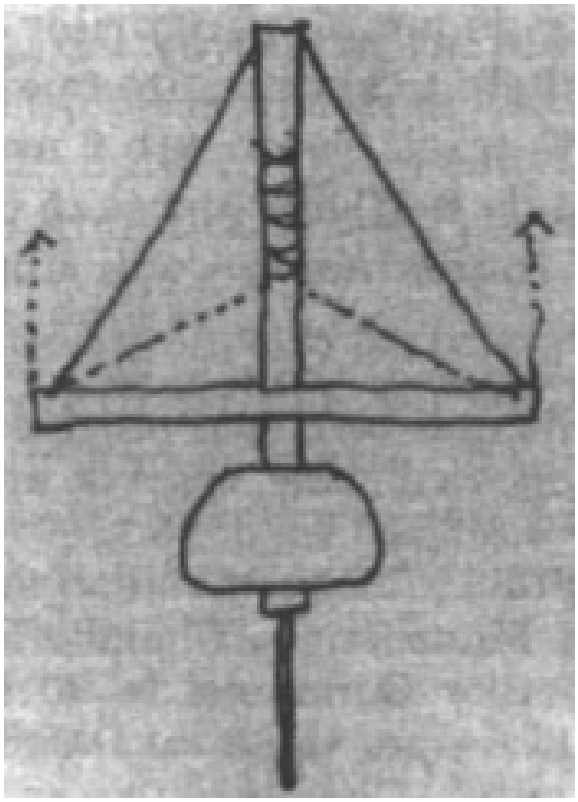
Caii sînt uneori absolut splendizi, întotdeauna necastraţi. Şeile arăbeşti seamănă cu cele mexicane, dar arabii călăresc cu scărite destul de scurte. Scărita e o bucată lungă şi plată de oţel cu colţuri ascuţite, ce servesc drept pinteni. Arabii nu stau foarte graţios în şa, dar stăpînesc perfect calul, care se pare că înaintează, schimbă pasul sau se opreşte, toate cu frîul liber şi mai mult din voce.

Catîrul e întotdeauna călărit pe crupă. E limpede că docilitatea animalelor de aici se datorează faptului că au fost învățate aşa de mici.

9 octombrie: Alaltăieri încă insuportabil de cald, ieri a fost mai răcoare, dar noaptea foarte zăpuşeală. Azi, foarte cald la prînz, după-amiază a fost o furtună de praf violentă, multe tunete şi pe urmă ploaie torențială vreme de o oră. Drept urmare, un noroi cumplit în bazar. Aerul mult mai proaspăt după ploaie.

Burghiul rudimentar folosit de arabi - nu sînt sigur dacă e doar pentru lemn sau e folosit şi pentru piatră şi olărit - construit după cum urmează. Burghiul e ataşat de o tijă trecută printr-o piatră rotundă şi grea, de 5-10 livre. Deasupra acesteia există un mîner în cruce care se fixează în jurul tijei, dar e mobil. Capetele minerului sînt legate de vîrful tijei cu ajutorul unor sfori. Acestea sînt răsucite în jurul tijei şi minerul în cruce e ridicat şi coborît, făcînd ca tija şi prin urmare şi burghiul să se rotească. Piatra serveşte doar ca greutate.

Drogul arăbesc kiff6, despre care se spune că te ameţeşte, se fumează într-o pipă lungă de bambus cu cap de ceramică, aproximativ de mărimea unui portţigaret. Drogul seamănă cu iarba mărunţită. Gust neplăcut şi - în ce mă priveşte - nici un efect. Se spune că vînzarea lui e ilegală, deşi îl poţi cumpăra de peste tot, cu 1 franc linguriţa.

Singurul miros pe care îl întîlneşti foarte rar aici e cel de usturoi, pe care se pare că arabii nu-1 prea folosesc. Aproape toate măslinele coapte ce se vînd acum sînt violete. Poate că din ele se fac măslinele negre. Curmalele s-au copt foarte tare. Se pare că sînt dintr-o specie destul de uscată şi inferioară.

MARRAKECH 9.10.38:

Celălalt cotidian pe care-1 poţi obţine uneori e Maroc Matin, ilustrat, din Casablanca. Mult mai stîngist decît celelalte. Hîrtie şi tipar proaste, evident n-au prea mulţi bani şi nu iese prea tare în evidenţă, de fapt îl găseşti doar foarte rar.

După ce a trecut criza, toţi cei de aici au fost foarte uşuraţi şi au fost mult mai puţin indiferenţi decît fuseseră în perioada cu pricina. O franţuzoaică educată, care ocupă o funcţie importantă şi pe care o cunoaştem personal, îi scrie o scrisoare de felicitare lui Daladier17. E cît se poate de evident din tonul presei că, chiar şi în marile oraşe unde există un proletariat alb, nu exista nici cel mai mic entuziasm la ideea de a merge la război de dragul Cehoslovaciei.

M-am înşelat crezînd că toată munca de prelucrare a alamei etc. e făcută exclusiv de evrei. în realitate, se pare că evreii şi arabii fac cam acelaşi fel de

muncă. Multe din muncile legate de fabricarea plugurilor de lemn, a lingurilor de lemn, a ustensilelor de alamă şi cupru şi chiar şi anumite operaţiuni de fierărie sînt făcute de copii foarte mici. Copiii sub 6 ani îndeplinesc sarcinile cele mai simple. Cei de 8-10 ani lucrează cu tesla şi dalta, foarte harnici şi cu mare îndemînare. Copii aproape prea mici ca să

NS

16. Cînepă indiană, marijuana; termenul provine din cuvîntul arab „kaif, însemnînd desfătare, stare de bine, stare de ameţeală şi reverie. Se mai spune şi „kef, „keef sau „kif (n. ed. orig.).

17. Edouard Daladier (1884-1970): premier socialist al Franţei, 1938-40. A semnat Pactul de la Miinchen cu Chamberlain, Hitler şi Mussolini, cedînd regiunea Sudeţilor Germaniei la 30 septembrie 1938. Pentru relatarea lui Churchill despre vizita lui Daladier la Londra, la 18 sep-tembrie, pentru a discuta cu Chamberlain cerinţele lui Hitler, vezi cartea sa, Al Doilea Război Mondial, voi. I (n. ed. orig.).

stea în picioare sînt puşi să se ocupe, de pildă, de îndepărtatul muştelor de pe stivele de fructe. Lemnăria arabă, deşi relativ grosolană şi făcută cu unelte extrem de primitive, e destul de bună, dar se pare că aproape întotdeauna se foloseşte lemn crud, care, fireşte, se poate deteriora foarte uşor. Mînerele pentru pluguri sînt tăiate direct din crengile verzi. Asta se întîmplă probabil din cauza lipsei de capital şi a spaţiului de depozitare. E de asemenea evident că ţăranii sînt nevoiţi să-şi cumpere un plug nou în fiecare an.

Servitoarele primesc mai puţin decît bărbaţii. Madame V[ellat] o plăteşte pe bucătăreasa ei şefă, Aicha, cu 6,50 franci pe zi, dar se pare că de regulă munca ei se plăteşte cu 5 franci şi în unele cazuri 3,50 şi chiar 3. Servitoarea care primeşte o asemenea retribuţie nu va primi în nici un caz şi mîncare, şi locuinţă. A(icha) e o foarte bună bucătăreasă, fără fasoane, care în Anglia s-ar considera că merită să primească 50 de lire pe an, plus masă şi casă18.

Majoritatea animalelor de călărie şi povară de aici sînt nemaipomenit de ieftine. Următoarele preţuri erau cotate la tîrgul de animale Bab el Khemis (unele dintre ele puteau fi şi mai mici, dacă negociai). O cămilă micuţă, dar adultă, 300 de franci. Cal de călărie, de 15-16 palme înălţime, se pare destul de bun, 275 de franci. Măgarii, 75-150 de franci. Vaci de lapte, 650 de franci. Catîrii, 250-1000 de franci [* cu o taxă de 10% plătită de beneficiar, la fiecare vînzare]. Preţul ridicat al catîrilor se datorează faptului că sînt călăriţi de cei bogaţi, catîrul fiind, de fapt, emblema bogăţiei. Caprele (foarte amărîte), 30-50 de franci.

Un număr uriaş de orbi aici. In unele dintre cartierele cele mai sărace e posibil să treci pe lîngă trei sau patru orbi la fiecare 50 de iarzi. Cîţiva dintre

cerşetorii orbi sînt probabil impostori, dar, fără îndoială, muştele sînt cauza principală, care le fac în permanență copiilor răni cu coajă în jurul ochilor. Lucru curios, copiii sub o anumită vîrstă, să zicem 5 ani, par să nu observe muştele.

Femeile arabe, deşi aproape în permanență acoperite cu văluri, nu sînt cîtuşi de puțin timide, nu le deranjează să meargă singure pe stradă şi, cînd se ceartă, cînd negociază etc, nu par absolut deloc intimidate de vălurile lor. Arabii par să acorde mai mică importanță decît toți orientalii atingerii, a altora de către ei şi a lor de către alții. Merg deseori ținîndu-se de mînă şi,

NS

18. Muncind şapte zile pe săptămîna, putea primi 45 de franci pe săptămîna; 50 de lire pe an însemna cam 170 de franci pe săptămîna (n. ed. orig.).

uneori, chiar de mînă cu o femeie (lucru de neconceput la anumite rase orientale). în autobuze, flirturi uşoare între arăboaice şi europeni. Legile mahomedane privind abstinența la băutură sînt respectate cu strictețe şi practic nu există beți vi. Pe de altă parte, se fumează mult un soi de drog numit „kif", care se spune că ar avea efect narcotic. Se zice că e ilegal, dar îl poți găsi peste tot. Nici unui european nu îi e permis să intre în moscheile de aici.

Autoritățile franceze angajează un fel de polițişti speciali, forțe de ordine cunoscute drept surete, care sînt înarmați cu bîte şi convocați cînd are loc o razie, în vederea prinderii răufăcătorilor, încă nu am date suficiente, dar se pare că ori ei, ori poliția obişnuită pot ordona pe loc biciuirea hoților etc. şi se aplică bătăi sălbatice fără judecată.

Am văzut destul de mulți membri ai Legiunii Străine. Nu mi se par aşa nişte ticăloşi periculoşi. Aproape toți arată cam ca vai de ei. Uniformele chiar mai rele decît cele ale recruților.

Anunț oficial pentru un post de profesoară la o şcoală de stat pentru fetele localnicilor, care evident se presupune că e fiica unui ofițer de armată sau ceva de genul ăsta, salariul urmînd să fie 900 de franci pe lună (cam 25 de şilingi pe săptămînă).

Filmul franțuzesc Legions d'honneur19, film de propagandă din categoria „Bengal Lancer"20, despre Sahara franceză. Ofițerul francez discută cu membrii tribului tuareg aproape numai cu ajutorul traducătorului. Cînd cheamă doi bărbați pentru o anume misiune specială, nu li se adresează pe nume, ci foloseşte numerele ce le-au fost atribuite. Ofițerii (care arată mai mult sau mai puțin a aristocrați) fumează trabucuri fără să le scoată banda cu eticheta21 şi poartă uniforma şi cînd sînt civili, adică pe vaporul care-i duce acasă.

Cînd am făcut rost de ziarele englezeşti din perioada crizei, a fost limpede că presa franceză a minimalizat sistematic întreaga poveste, din motive evidente.

NS

19. Legiuni de onoare, 1938, în regia lui Maurice Gleize, cu Charles Vanei, cunoscut pentru rolurile sale din filmele lui Henri-Georges Clouzot Salariul groazei şi Diabolicele (actorul cu cea mai longevivă carieră în film, a apărut în peste două sute de pelicule între 1908 şi 1989).

20. The Lives of a Bengal Lancer, 1935, film în regia lui Henry Hathaway, cu Gary Cooper în rolul principal.

21. Subiect al unor dezbateri aprinse intre pasionații de trabuc. Codul bunelor maniere europene spune că, înainte de a-1 fuma, trebuie să-i scoți eticheta.

în bazar, poți cumpăra un mic cornet de ceai (verde, chinezesc, din care arabii beau enorm), undeva între un sfert şi o jumătate de uncie, şi cam o uncie de zahăr, cu 25 de centime. în majoritatea oraşelor europene, e total imposibil să cumperi lucruri de genul ăsta în asemenea cantități. Prețul unei ceşti de apă e de 1 sou. Asta poate să însemne că e tot ce poți cumpăra cu un sou.

încă n-am văzut nici un semn de ostilitate față de europeni ca utare, de genul celor pe care le vezi în permanență într-un oraş indian.

10.10.38: Temperatura de azi de la prînz (în casă), 26° C, adică aproximativ 78° F. E mult mai răcoare decît în ultimele cîteva zile. în seara asta suficient de rece cît să-ți pui o haină.

12.10.38: Mult mai frig. Acum nu se vede nici o zăpadă pe munții Atlas, dar poate că e obturată de nori.

Mi-am aranjat găinile şi caprele. Găinile sînt cam de mărimea celor indiene, dar de toate culorile, unele au un soi de creastă; cele albe foarte frumoase. Acestea se spune că vor face pui, dar încă n-au ouat. Am cumpărat douăsprezece, îngrămădite în două coşulețe, după care le-am trimis acasă pe măgar şi au făcut încă 5 mile, la capătul cărora una dintre ele era moartă, probabil ciugulită de celelalte pînă au omorît-o. Se pare că nu le place porumbul, probabil nu sînt obişnuite cu el sau poate că, atunci cînd nu e decorticat, e prea mare pentru ele. Arabii le țin întot-deauna în nişte ogrăzi total lipsite de iarbă. Am încercat să le dau nişte verdeață şi au ciugulit un pic la ea, fără prea mare entuziasm. Sper să se învețe cu ea mai tîrziu.

Caprele sînt micuțe. Am căutat în toată piața şi n-am reuşit să găsesc nici una de o mărime decentă şi cu ugere mari, deşi mai vezi uneori cîte unele nu prea rele în turme ce pasc pe dealuri. Rasa de aici are părul foarte sîrmos, din care cauză îl are şi destul de murdar. Una dintre ale noastre, una micuță şi roşcată, e limpede că o să fete curînd. Cealaltă, relativ mai mare, ar trebui să aibă lapte, dar mă îndoiesc că, la început, o să dea mai mult decît jumătate de pintă pe zi. După ce-o hrănesc vreo 10 zile, poate că o să dea cam o pintă. Toți arabii sînt scandalizați la gîndul de a li se da cereale de vreun fel caprelor. Mi-au zis că n-ar

trebui să le dăm decît iarbă. Dacă mănîncă cereale, beau enorm şi se umflă. în bazar se vinde nutreț gata tăiat destul de bun (lucerna, cred), la 10 centime legătura. Un franc ar trebui să ajungă pentru hrana a două capre pe zi, dacă le dau verdeață. La prima masă, le-am dat să mănînce un amestec

de orz şi tărițe. Probabil nu mai văzuseră niciodată aşa ceva şi nici nu s-au uitat la el. Apoi, mai tîrziu, l-au mirosit şi au început să mănînce. Caprele de aici n-au nici o problemă să mănînce direct de pe jos. Sînt foarte sfioase, dar, fiind micuțe, sînt uşor de manevrat şi nu încearcă să te împungă cu coarnele. Sînt blînde una cu alta şi nu se ceartă pe mîncare. Au fost aduse acasă în coşuri de samar, cîte una pe fiecare parte a măgarului, cu stăpînul măgarului în mijloc.

Singura formă de terci care li se dă păsărilor aici e cel de tărîțe. Băcanii de aici, şi se pare că nici ceilalți, n-au auzit niciodată de seu - adică cel de folosit la budincă etc.

Portocalele domnului Simont22 tocmai încep să se coacă. Curmalele sînt acum pîrguite, dar destul de uscate şi de amărîte. Nucile foarte bune. Rodiile au în interior o culoare splendidă. Se spune că motivul pentru care atîtea curmale sînt culese cînd sînt galben aprins e că sînt o specie folosită la gătit.

Lucru destul de curios, în toată starea asta generală jalnică a animalelor de aici, oilor le merge foarte bine. Sînt o specie cu coadă lungă, destul de mari, se pare că grase (carnea de oaie e destul de bună şi de fragedă) şi cu blana foarte groasă şi aspră. Sînt foarte docile şi le place să se adune toate ciorchine, ceea ce le face uşor de mînat. Cînd cumpără o oaie, un bărbat o poartă pe umeri, unde aceasta stă complet liniştită, ca o plachie uriaşă. Apoi bărbatul se suie pe bicicletă şi pleacă ducînd oaia în felul ăsta.

13.10.38. Azi, destul de rece şi pînă pe la 10 dimineața aproape frig la umbră. In seara asta, altă furtună violentă de praf, urmată de ploaie.

14.10.38: Zăpuşeală, dar nu exagerat de cald. Azi am muls pentru prima oară căprița cea mică (care probabil nu e gestantă). O bună bucată de timp n-am reuşit să scot nici un strop de lapte, deşi ugerul era mare şi era limpede că avea lapte în el. în cele din urmă am descoperit că, dacă în loc să-mi cobor mîna pe țîță aşa cum se face de obicei, îl apuc pe tot şi-1 strîng bine, ca şi cum aş strînge un burete, laptele iese destul de uşor. Se pare că are altfel de uger. Recoltă amărîtă, cam jumătate de pintă de la ambele capre împreună. Dar mănîncă bine şi ar trebui să le meargă mai bine curînd.

Piperul copt cade din arbori. Nici un ou.

NS

22. Proprietarul lui Orwell, măcelar din Marrakech. Vila sa era împrejmuită de o livadă de portocali (n. ed. orig.).

16.10.38: Villa Simont, route de Casablanca: Ieri, insuportabil de cald. Seara, furtună cu tunete şi ploaie torențială, inundații de cîțiva țoii.

în dimineața asta, dezastru. O găină moartă, alta vizibil pe moarte. Am uitat numele bolii, care e ceva legat de gît. Găina nu poate sta în picioare şi îi cade capul în față. E limpede că cea moartă s-a cocoțat în cuibar, la culcare, după care a căzut de pe stinghie. Poate să aibă o legătură cu faptul că au rămas în ploaie, ceea ce au făcut toate, deşi le-am improvizat şi un cuibar acoperit.

Caprele s-au mai îmblînzit un pic. Soția arabului care lucrează pe plantația de portocali şi vede de oi zice că capra maro este gestantă.

18.10.38: Acum am pierdut 3 păsări în afară de cea care am presupus că a murit ciugulită de celelalte. Simptomele sînt aceleaşi - pierderea puterii din picioare şi căderea capului. Paralizie evidentă, deşi arabii o atribuie unui parazit negru ce infestează păsările. Cauza şi efectul destul de neclare. Leacul arabilor e să le frecționeze cu un amestec de scrum de cărbune, sare şi apă. Pare eficient, în orice caz două, care erau uşor afectate, sînt mai bine azi şi pot alerga prin curte. Celelalte 8 păsări par să fie sănătoase, dar nu prea au poftă de mîncare, nici cît ar trebui să aibă, la cît sînt de mici. Nu vor deloc să se atingă de porumb decît dacă e fiert, şi nu se prea dau în vînt după terci.

Caprele sînt mai blînde. O mulg pe cea mică doar o dată pe zi, şi de la amîndouă împreună scot cam o jumătate de pintă. Chiar şi atît e mai mult decît acum cîteva zile. Cea mică a avut o uşoară diaree ieri, probabil din cauză că a mîncat prea mult nutreț verde ud, aşa că acum usuc lucerna pînă cînd se face un soi de fîn. Cam în aceeaşi perioadă a murit, în chip misterios, una dintre oile domnului Simont - se spune că din cauză că a mîncat prea multă iarbă răsărită după ploaie. Caprele sînt gata să mănînce orice - de exemplu, poți să le dai coajă de portocală şi nişte porumb, dacă le fierbi şi le amesteci în terci. Aici nu se găsesc fulgi de porumb. Caprele mă ascultă deja şi cunosc drumul spre staul.

Azi-dimineață am văzut o şopîrlă plimbîndu-se pe pervazul ferestrei. Era lungă de vreo 4 țoii, destul de îndesată, semăna cii un aligator, coadă cu solzi. Prima şopîrlă văzută în Maroc.

Puțin mai răcoare, şi azi fără pic de vînt.

O furnică mare poate căra două boabe de piper şi rămurica ce le uneşte. Furnicile de diferite mărimi duc cîte un bob de grîu fiecare.

Azi-noapte, orătăniile s-au cocoțat pe stinghia cea nouă pentru prima oară.

20.10.38: După vreo două zile, turturelele au prins suficient curaj ca să iasă din căsuță, au zburat şi curînd au dispărut. Arabii au zis că n-or să se mai întoarcă. Şi totuşi, se întorc în fiecare zi să mănînce grăunțe şi dorm în arborele de piper din spatele casei.

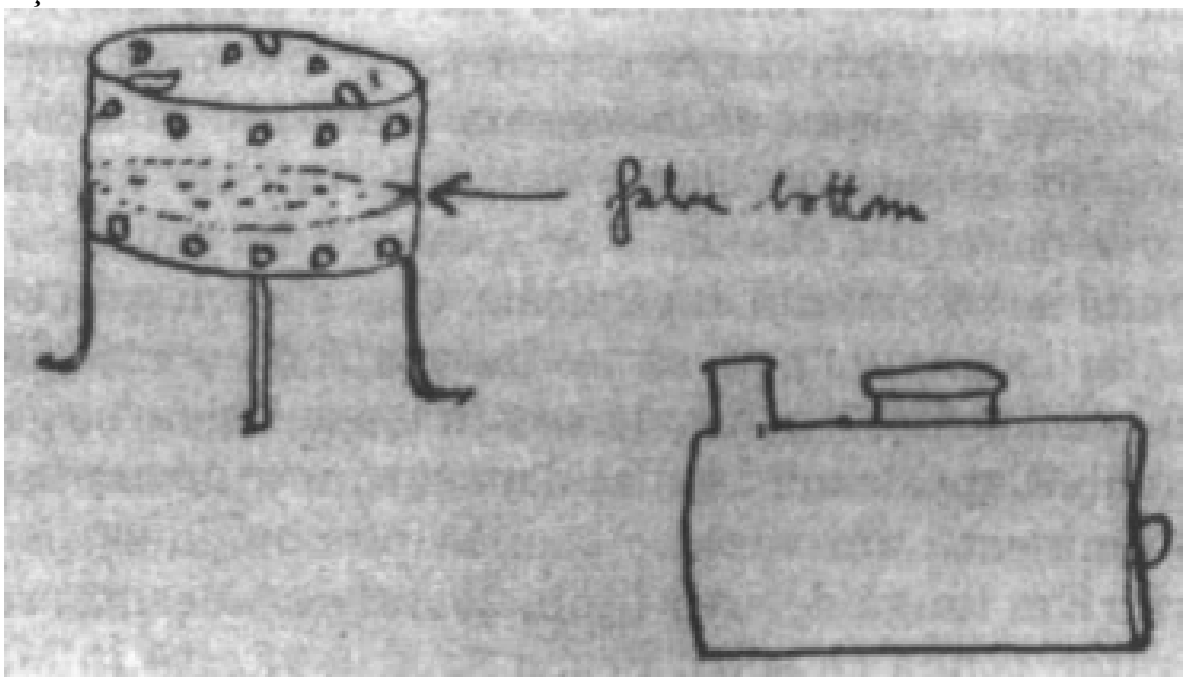
Oile domnului Simont au voie să se plimbe printre portocali. Se pare că ideea e că n-or să mănînce frunzele pomilor (se pare că sînt amărui), dar vor ține sub control buruienile. Adevărul e că mai ronțăie la cîte-o frunză uneori.

Mai răcoare. Dimineața devreme, ai un sentiment plăcut de toamnă. Caprele dau vizibil mai mult lapte. Peste o pintă, deşi pe cea maro n-o mulg decît o dată pe zi.

Găinile sînt bine, dar nu fac ouă. Găinile astea, chiar dacă pui la socoteală faptul că sînt atît de mici, mănîncă extraordinar de puțin.

Arabii de aici cultivă practic toate legumele englezeşti (morcovi, ridichi, salată verde, varză, fasole cățărătoare, anghinare, dovlecei), pe lîngă ardei capia verzi, care sînt extrem de iuți. Majoritatea legumelor de aici sînt de calitate destul de proastă. Curmalele foarte uscate şi amărîte. Oile de aici mănîncă curmale pe jumătate crude.

Cuptoarele cu cărbuni folosite de majoritatea celor de aici sînt destul de bune la gătit. In general, au diametrul de un picior pe 8 țoii adîncime şi ori au foarte multe găuri în părți, ori fund dublu cu găuri în partea de sus. Focul se poate aprinde cu foarte puțină hîrtie şi lemn şi arde mocnit ore întregi. După ce-l ațîți de cîteva ori cu foalele, se aprinde foarte tare. Deasupra se pune o plită mică de tablă şi mîncarea se coace destul de satisfăcător.

21.10.38: Ieri am fost la Oued Tensift, la cam 2 km. de aici, principalul rîu de prin părțile astea. Are o lățime de vreo 5 iarzi şi o adîncime de 1-3 picioare, dar se află destul de în vale şi

probabil că, în anumite momente ale anului, nivelul apei creşte. Apa nu e nemaipomenită, dar se spune că are peşti mici în ea. Malurile şi fundul miloase.

Midii de apă dulce, foarte asemănătoare cu cele din Tamisa, se mişcă încoace şi-ncolo prin nămol, lăsînd dîre adînci în urma lor. în mîl trăiesc fluierarul roşu şi prundă-raşul gulerat mare. Arbust cu frunze dințate, care în Anglia e folosit pentru a face garduri vii în grădini, arbutus23 cred, creşte peste tot. Petice de iarbă aproape ca iarba englezească.

încă foarte cald. Azi-noapte insuportabil, pînă tîrziu.

Apa de aici e aproape imposibil de băut, nu doar pentru că are gust de mîl, dar şi fiindcă e extrem de sărată.

Se spune că portocalele amărui crescute aici ca butaşi de altoi sînt bune pentru marmeladă, probabil aşa cum sînt şi cele de Sevilla.

Unele dintre caprele de aici au o culoare intensă, gri-argintie. Se zice că o capră spaniolă de cea mai bună calitate costă 500 de franci.

23.10.38: E limpede că apa de aici conține nu ştiu ce mineral, care e cauza durerii aproape constante de burtă pe care o am de cînd am venit.

în apropiere de Oued Tensift, am observat că, în locurile din care apa s-a retras, a lăsat în urma ei un fel de depunere albă. Poate să fie ceva de genul sărurilor Epson - în orice caz, nu e un organism viu, pentru că nu e afectat de procesul de fierbere. Am aranjat să primesc apă de robinet de la Marrakech (care e în regulă şi se spune că vine din munții Atlas).

Diverse sortimente de apă îmbuteliată îngrozitor de scumpe, de fapt chiar mai scumpe decît vinul ieftin.

Solul de aici e foarte adînc, cel puțin 4 picioare, fără să i se schimbe compoziția. Destul de uşor şi de roşcat, deşi atunci cînd se usucă devine precum cărămida şi se spune că are nevoie de mult îngrăşământ.

Unele dintre portocalele mici („mandarine"), încep să se îngălbe-nească. Unele lămîi sînt aproape coapte, altele abia înflorite -probabil sînt specii diferite24.

NS

23. Nu e sigur ce anume descrie Orwell aici exact, fiindcă arbutusul are mai degrabă frunzele lucioase, şi nu dințate. Cel mai probabil pare să fie vorba de cătină roşie, care ar putea creşte în condiții precum cele descrise de Orwell (n. ed. orig.).

24. E limpede că Orwell nu ştia că, la lămîi, toate etapele de înflorire şi de rodire au loc simultan, în acelaşi pom. Dar ajunge la această concluzie mai tîrziu (vezi „Jurnalul domestic", 4.3.39) (n. ed. orig.).

Azi a fost prima zi mai răcoroasă tot timpul. înnorat, vînt şi ceva ploaie, ca într-o zi umedă de septembrie din Anglia. Alaltăieri, puțină ploaie cu multe tunete.

Turturelele vin din cînd în cînd în casă şi sînt foarte blînde; dacă le vorbeşti puțin, îți mănîncă din palmă. Ieri am văzut o potîrniche pe domeniul vilei.

Azi am plantat semințe de condurul doamnei, brumărele25 şi panseluțe.

Flytox e foarte bun şi omoară muştele cu miile. Altfel, ar fi insuportabile.

Ardei roşii întinşi să se usuce pe cîmpuri, ca nişte covoare roşii uriaşe.

25.10.38: Mult mai frig. Ieri rece şi înnorat toată ziua, cu averse ocazionale şi puternice. în timpul nopții, furtuni violente cu vînt şi ploaie. Azi-noapte şi azi-dimineață am făcut focul, nu absolut necesar, dar acceptabil.

Capra cafenie, în afară de faptul că e greu de muls, nu prea dă nimic. Poate că se pregăteşte să fete, caz în care probabil va făta în maximum cîteva săptămîni.

Dimineață, porumbeii au intrat singuri în căsuța pe care le-am făcut-o în prima lor zi aici. Acum sînt foarte blînzi.

Caprele mănîncă griul şi porumbul fiert cu mare poftă.

27.10.38: Marți după-masă (pe 25) ploaie cumplită, ca la tropice, doar că era o ploaie foarte rece. Totul s-a inundat, la o adîncime de cîteva picioare, pămîntul încă nu s-a uscat. Oued Tensift e acum un rîu cu debit considerabil şi tot terenul jos din jurul lui a devenit o mlaştină. Azi, în apropiere de Oued Tensift am dat peste un fel de iaz mare în care înotau în voie un stol de rațe sălbatice. Am reuşit să le sperii şi să le fac să-şi ia zborul şi, după ce-au dat roată de cîteva ori, au trecut chiar pe deasupra capului meu. Şaisprezece la număr şi evident rațe mari, ca şi în Anglia, sau foarte asemănătoare. Ulterior am mai văzut un alt stol, mai mare, în depărtare. Cam primele păsări sălbatice văzute aici. Vrăbiile normale destul de obişnuite în grădina de aici. în Marrakech erai obişnuit să nu vezi nici una.

Foarte mulți gîndaci de casă, lungi de vreun țol, care mişună peste tot, evident scoşi de ploaie. Am semănat floarea-soarelui,

NS

25. Probabil phlox drummondii anuale, care există în mai multe varietăți (n. ed. orig.).

sîngele-voinicului şi gălbenele. Celelalte semințe încă n-au răsărit, pentru că a fost mult mai frig (facem focul în fiecare seară). Pămîntul de aici e bolovănos şi neplăcut de lucrat, dar în prezent nu sînt multe buruieni - poate or să fie mai multe după ce-şi face ploaia efectul. Unele buruiene sînt ca-n Anglia, de pildă rochița-rîndunicii şi pirul, însă nu cresc foarte vertiginos. Aici creşte şi plopul alb sau alt copac foarte asemănător. Roşiile de aici sînt cultivate pe parcele extinse, fără araci. Plante amărîte, încovoiate, şi roşii micuțe, dar din belşug.

Ieri, cînd am muls capra cafenie, am constatat că laptele i se acrise şi ieşea destul de gros. Asta e din cauză că e mulsă doar o dată pe zi şi, din cauza

nervozității ei, nu mai fusese mulsă bine de două zile. I-am strîns ugerul, aruncînd laptele stricat pe pămînt şi în seara asta laptele a fost din nou bun. în seara asta, altă găină nu s-a putut ține pe picioare. Am examinat-o şi am găsit nişte păduchi enormi, negri. Sper ca tratamentul să fie la fel de bun ca înainte. Capra dungată dă un pic mai mult lapte, încă nu mult peste o jumătate de pintă pe zi. E foarte slabă, deşi mănîncă bine. Tainul ei actual de mîncare solidă e alcătuit din două mîini de orz şi două de tărîțe dimineața şi seara, la care se adaugă un terci de porumb şi tărîțe fierte, cam o dată pe săptă-mînă. Turturelele mănîncă lacome porumbul dacă e descojit.

Azi am văzut nişte porumbei într-o colivie mare, care aveau ouă.

Fîntîna din fața casei s-a umplut după ploaie şi larvele de țînțari se înmulțesc rapid.

Ieri un ou (primul), nici unul azi.

28.10.38: Un ou. Mulți gîndaci negri storcoşiți pe drum. înăuntru, sînt purpuriu aprins. Bărbați care ară cu perechi de boi după ploaie. Pluguri ca vai de ele, fără roți, care doar afinează solul.

30.10.38: Frumos, nu foarte cald. Un ou.

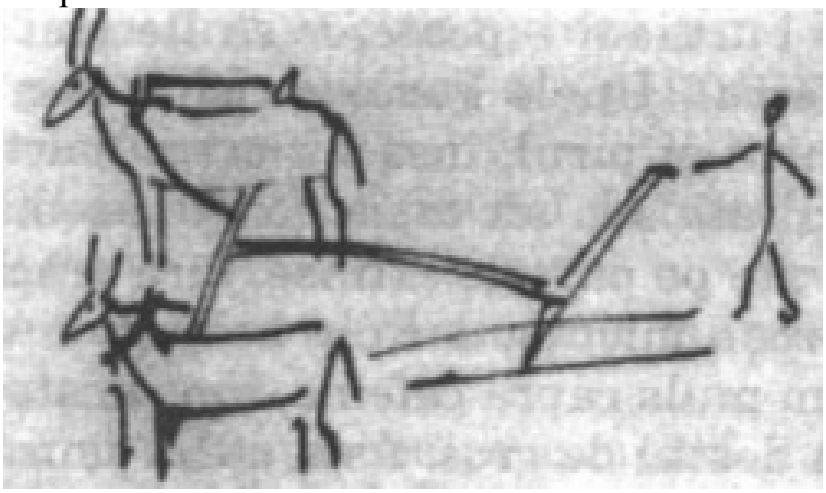
31.10.38: Idem. Un ou. în casă încă e zăduf.

în piață se vinde un fruct ce aduce cu căpşuna, dar e plin de semințe şi are un gust neplăcut, acru.

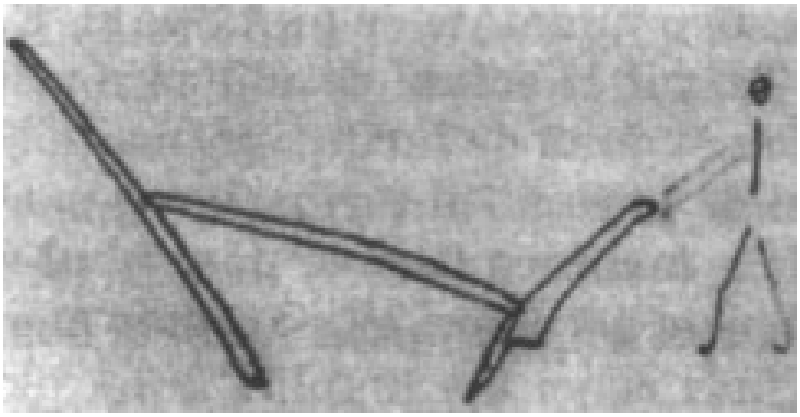
Ieri am pus parafină în apa din fintînă. Cam 30 de picioare pătrate şi a fost de ajuns o cană de parafină. Larvele de țînțari erau moarte azi-dimineață.

Plugul folosit aici are o bară transversală care trece pe sub burțile a două animale de tracțiune, iar de ea e prins jugul - de lemn pentru boi şi din pînză de sac pentru cai etc. Aici, pentru

arat se folosesc boi, catîri, cai şi chiar măgari. Uneori sînt înjugate două animale diferite împreună.

Plugarul merge pe partea deja arată şi ţine minerul cu o mînă, schimbînd la fiecare brazdă. Brăzdarul e un simplu fier scobit, fixat pe o bară de lemn. Tot acest mecanism poate fi cu uşurinţă cărat pe umăr. Absenţa roţilor îl face mult mai greu de condus.

1.11.38: Timp frumos, nu exagerat de canicular. Peste tot, lumea ară. Plugul afinează solul la o adîncime de 4 pînă la 6 ţoii. Solul variază considerabil şi pe alocuri arată destul de bine. Parcele întinse, probabil cultivate cu cîţiva ani în urmă, au fost erodate pînă la stîncă. După ploaie, apar foarte rapid peste tot nişte bălării (dicotiledonate) şi, fără îndoială, în curînd se va fac multă păşune bună. Măslinele căzute sînt destul de negre. Sezon rodiilor e aproape pe sfîrşite. Arborele de rodie e mic şi del impresionant, zici că e o tufă de păducel. Tocmai a răsărit niş" grîu (sau altă cereală) - evident, grîu de iarnă, plantat cam î aceeaşi perioadă ca în Anglia.

Azi am trecut pe lîngă o turmă de oi şi capre, o capră tocma fătase un ied. Ciobanul a ridicat iedul şi a plecat cu el, iar mama a pornit clătinîndu-se în urma lor, ţipînd după ied, cu placenta încă atîrnată de ea. Caprele mănîncă frunze de smochine indiene. Altele, care pasc la tufe de ciulini, se lasă pe spate şi se tîrăsc

sub ciulini aproape ca o pisică, pentru cîteva frunze verzi.

Semînţele de condurul doamnei şi gălbenelele au încolţit, cele-lulte încă nu. în casă încă nu se poate sta.

începe sezonul pentru altă specie de portocale, dar încă nu H-UU copt de tot. Destul de măricele şi de acre, cu coaja cam Kroasă şi cu o mulţime de semînţe, dar cu aromă plăcută.

VILA SIMONT, ROUTE DE CASABLANCA 1.11.38:

Încă nu m-am lămurit prea bine cum e sistemul terenurilor aici. Toate pămînturile de aici sînt fie cultivate, fie aşa-zis cultivările, cu excepţia cîtorva zone aflate pe coasta unor dealuri. Ne aflăm chiar la marginea unei plantaţii imense de palmieri, care înconjoară partea de nord a Marrakechului şi are, probabil, mii de acri. Pămîntul dintre palmieri e cultivat la fel ca terenurile. Insă nu există sau nu sînt prea multe linii de hotar şi nu pot afla dacă ţăranii sînt ei

înşişi proprietari ai pămînturilor sau le iau in arendă, dacă toată lumea are cîte un teren sau dacă pămîntul ne află în proprietate comună. Bănuiesc că aşa se întîmplă cu unele dintre ele, întrucît cîmpiile necultivate sînt lăsate drept păşuni, datorită celor cîteva petice de buruieni ce cresc pe ele, iar turmele de oi şi de capre pasc peste tot. E posibil să existe şi terenuri private cultivate, dar toţi localnicii au dreptul de a-şi paşte animalele acolo unde pasc ale tuturor. Palmierii cresc într-o manieră foarte aleatorie şi e greu de crezut că pot fi proprietatea cuiva. Foarte aproape de casa noastră e o zonă aproape numai cu grădini de legume şi fructe. Se pare că există ţărani care cultivă terenuri destul de întinse şi au mare grijă de ele. Sînt, de asemenea, grădini mari şi bine rînduite de zarzavaturi, în general împrejmuite şi aflate în proprietatea unor europeni sau arabi bogaţi - în general, a celor din urmă, cred. Dacă le compari cu cele ale ţăranilor obişnuiţi, vezi imediat diferenţele enorme şi cît de mult contează să ai capital pentru a construi conducte de apă.

Toată lumea din jur ară, după ploaia torenţială recentă. După mărimea parcelelor, e limpede că e vorba de cereale. Ici şi colo a încolţit puţin grîu sau altă cereală, probabil grîu de iarnă, semănat cam în aceeaşi perioadă cu cel din Anglia. Plugul local e o biată improvizaţie amărîtă, făcută complet din lemn cu excepţia brăz-darului, care e de fapt un fel de vîrf de fier fixat pe o bară de lemn. întregul mecanism poate fi cu uşurinţă purtat pe umăr. Brăzdarul afinează pămîntul la o adîncime de 4 pînă la 6 ţoii, şi presupun că cea mai mare parte a solului nu e niciodată cultivat mai adînc de atît. Cu toate astea, o parte din el nu arată rău şi, pe alocuri, de pildă în livada de portocali din jurul casei noastre,

e extrem de adînc, de circa 4 picioare (mă refer la stratul superior al solului). Faptul că plugul nu are roţi face ca oamenilor şi vitelor să le fie mult mai greu şi aproape imposibil să are brazde drepte. In general se folosesc boii, dar şi toate celelalte animale de tracţiune cu excepţia cămilelor, şi uneori chiar şi un bou şi un măgar înjugaţi împreună. După estimarea mea, o pereche de boi ar putea ara cam jumătate de acru pe zi.

Recoltele cele mai importante de aici: palmieri, măsline, rodii, porumb, ardei, lucerna, majoritatea legumelor europene (fasole, varză, roşii, dovlecei, dovleci, mazăre, ridichi26, vinete, portocale şi unele cereale, dar încă nu ştiu care anume. Se pare că portocalele sînt cultivate cu precădere de europeni, ca şi lămîile. Rodiile sînt pe sfîrşite, curmalele s-au cam terminat. îmi închipui că lucerna, care creşte repede şi e tăiată cînd are cam un picior înălţime, e cultivată tot anul. Este principalul nutreţ de aici şi se vinde cu 10 centime legătura de vreo 3 ţoii grosime. Porumbul, folosit ca nutreţ, e probabil şi el crescut tot anul, la fel ca majoritatea legumelor. Calitatea majorităţii plantelor e oarecum inferioară, fără îndoială din cauza solului infertil şi, mai mult decît atît, lipsei de capital

pentru echipamente agricole. De pildă, roşiile sînt crescute fără araci şi sînt extrem de pricăjite. Dintre animale, se pare că oilor le priește cel mai bine păşunea asta ca vai de ea şi, în afară de faptul că dau o carne foarte bună, au o lînă excelentă. Majoritatea celorlalte animale sînt în suferință, iar cele care ar trebui să dea lapte au ugerele atît de nedezvoltate că nici nu se văd. O capră spaniolă bună costă aproape cît o vacă, ceea ce spune ceva despre cantitatea de lapte pe care o dă cea din urmă. Păsările sînt asemănătoare cu cele indiene. Toate animalele tratate îngrozitor, dar uimitor de ascultătoare. Uneltele sînt cît se poate de primitive. Nu există lopeți sau furci europene, doar sape în stil indian. Plantarea e mult îngreunată de lipsa apei, fiindcă fiecare cîmp trebuie împărțit în mici parcele cu movilite de pămînt între ele, pentru conservarea apei. Nu doar copii mici, ci şi femei foarte în vîrstă muncesc pe cîmp, femei care trebuie să aibă cel puțin 60, probabil chiar 70 de ani, curățînd pămîntul de buruieni, cu hîrlețul. Satul arăbesc tipic e un spațiu larg şi împrejmuit de ziduri înalte de lut, care arată ca o casă uriaşă. înăuntru sînt obişnuitele colibe prăpădite, majoritatea din paie sau cu acoperiş din frunze de palmier, în formă de stup,

NS

26. Pe marginea foii există o notă scrisă de mînă de Orwell, fără nici o indicație despre unde ar trebui să fie inserată: cartofi (amărîți) (n. ed. orig.).

late de vreo opt picioare şi înalte de şapte. Toți cei de pe aici par să se teamă de hoți şi preferă să se zăvorască bine noaptea. In afară de cei ce stau în colibele improvizate de pe cîmp, pentru a supraveghea recoltele, nimeni nu doarme în afara perimetrului închis al satului. încă n-am reuşit să aflu exact care e motivul pentru care cerealele au prețul atît de ridicat. De exemplu, la piață, un decalitru de grîu, cîntărind cam 40 de livre, costă 30 de franci sau peste 1 penny livra, chiar şi în bani englezeşti. Pîinea e şi ea, în consecință, scumpă. (Luna trecută, prețul griului a fost fixat oficial la 158 franci sutarul. Vezi tăietura din La Vigie Marocaine 9.10.38.)

A început Ramadanul. Arabii de aici par să respecte foarte strict datinile, dar înțeleg că uneori mai mănîncă şi lucruri interzise, adică bănuiesc că mai mănîncă uneori cîte un animal mort din cauze naturale. Servitorul nostru şi paznicul domnului S[imont] au fost de părere că nu-i nici un păcat să mănînci o pasăre ciugulită de celelalte pînă a murit. Se pare că sînt destul de stricți cu băutura.27

Pe lîngă casa noastră trec des soldați în drum spre poligonul de tragere din apropiere. Arată destul de bine, au moralul foarte bun şi mărşăluiesc mai bine decît m-am aşteptat, mai bine decît recruții francezi obişnuiți. Harold Maral, care şi-a făcut serviciul militar la zuavi, zice că cei din urmă sînt în general evrei algerieni, extrem de disprețuiți de celelalte regimente. înțeleg că în Maroc evreii

obişnuiţi nu sînt recrutaţi. Aici dai la tot pasul de semne de ostilitate faţă de evrei, nu doar printre arabi, ci şi printre europeni. Se spune că evreii vînd sub preţ, înşală, iau slujbele altora etc, etc. (vezi tăietura din Le Petit Marocain, 18.10.38.)

3.11.38: Ieri un ou. Apus splendid, cu cer verde.

Condurul doamnei şi gălbenelele au crescut frumos.

înăuntru, îngrozitor în timpul nopţii.

Destul de cald. în plopul alb am găsit o omidă păroasă veninoasă, lungă de vreun ţol. Am găsit o carapace de broască ţestoasă moartă. într-un anume moment al vieţii se rănise şi-şi distrusese

NS

27. Notă marginală scrisă de mînă de Orwell (deşi nu neapărat legată de acest paragraf): M. mănîncă de asemenea şi ce rămîne de la masa noastră. Ramadanul interzice să mănînci resturile rămase de la masă. M. se referă la Mahdjoub Mahommed, servitorul nostru, vezi „Jurnalul marocan", 22.11.38. în The Lost Orwell (Orwell inedit, Penguin, 2006), ilustraţia 11, Mahjoub apare ajutîndu-1 pe Orwell să mulgă o capră (n. ed. orig.).

o anumită porţiune din carapace, care i se crestase, după care i se fixase şi crescuse în poziţia respectivă.

Măgarul cam lihnit de foame, cumpărat recent de domnul Simont, din cîte mi se pare, a descoperit orzul care li se dă caprelor şi se duce la ele să li-1 mănînce.

Balta unde am văzut raţele sălbatice s-a uscat aproape în totalitate.

Azi, un ou.

Orzul aproape pe terminate. Au fost cam 20-25 de livre şi au ţinut 3 săptămîni, adică fiecare capră primeşte cam o jumătate de livră pe zi.

4.11.38: Un ou.

5.11.38: Un ou.

6.11.38: Două ouă.

În ultimele nopţi a plouat destul de mult. Ziua e destul de frumos şi de cald. In după-masa asta au început să cadă picături de ploaie, deşi cerul era perfect senin, după care s-a pornit furtună cu tunete şi ploaie destul de torenţială.

După ploaia recentă, pîrîiaşele de pe cîmp s-au umflat mult şi e plin de ţestoase de apă dulce peste tot. Azi am văzut 10-20 şi adesea cîte 3 sau 4. De obicei stau în noroi şi sar în apă cînd se apropie cineva. După un timp vin la suprafaţă şi rămîn cu ochii şi nasul scoase foarte puţin din apă, ca broaştele din Spania, şi la cea mai mică alarmă se scufundă iar. Se pare că se pot mişca foarte rapid.

Caprele aproape rămase fără lapte, poate din cauză că n-au mai avut orz de vreo cîteva zile, deşi, pînă la sosirea orzului, le-am dat alte lucruri, de exemplu boabe de porumb fierte.

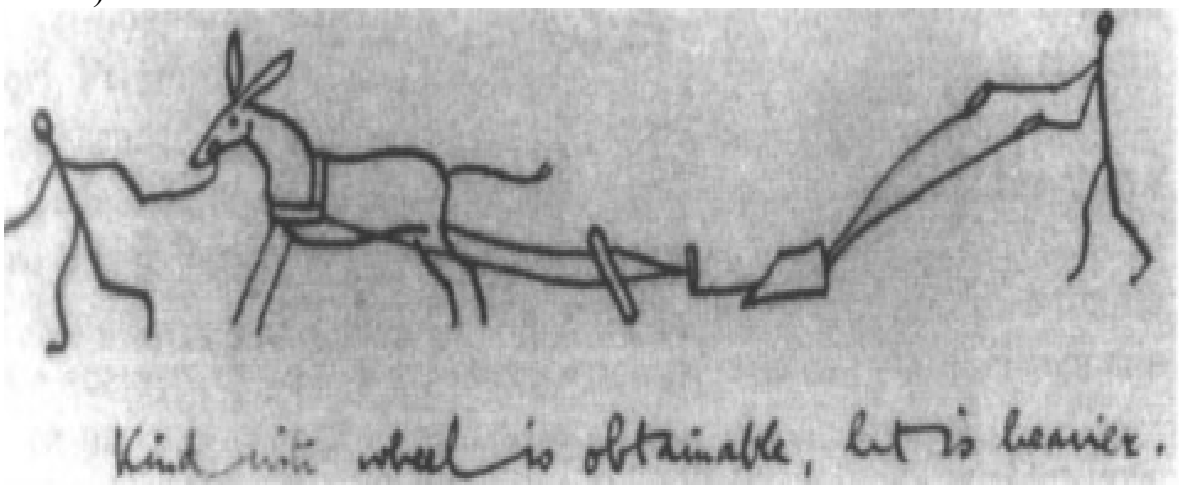
Condurul doamnei s-a făcut destul de mare acum, sîngele-voinicului dă şi el semne. Nici urmă de brumărele sau panseluțe (au trecut două săptămîni), aşa că e limpede că semințele n-au fost bune de nimic.

Unele dintre curmalele locale sînt destul de bune, foarte lucioase şi lipicioase, de formă rotundă, cam de mărimea şi forma nucilor mari.

înăuntru e mai bine.

7.11.38: Azi n-a plouat. Puțin mai răcoare. Lună foarte galbenă.

Azi, printre portocali, arau cu un măgar. Au un plug foarte mic şi uşor, fără roți, dar cu brăzdar în stil european şi destul de ascuțit, făcut în Cehoslovacia, care probabil costă 1-2 lire. E muncă grea, dar evident nu e prea mult pentru un măgar puternic, care poate să are o parcelă destul de mare odată (asta avea cam 25 de iarzi pe 5 şi se afla pe un teren ce fusese mai mult sau mai puțin cotropit de ierburi).

Portocalele sînt practic coapte acum. Ieri am mîncat cîteva (mandarine).

Orz proaspăt azi, circa 30 de livre la 17,50 franci sau un pic mai puțin de un penny livra. E mai puțin decît am plătit înainte.

într-un vechi bazin de piatră din apropierea casei am găsit capul putrezit al unui animal care poate fi cîine, dar eu cred că e un şacal. Se spune că ar exista pe aici. In orice caz, un craniu complet, aşa că l-am înfipt într-un băț, să-l curețe insectele.

8.11.38: Vreme frumoasă, destul de caldă. Azi-noapte a plouat un pic. Au răsărit cîteva flori de sîngele-voinicului.

Un ou.

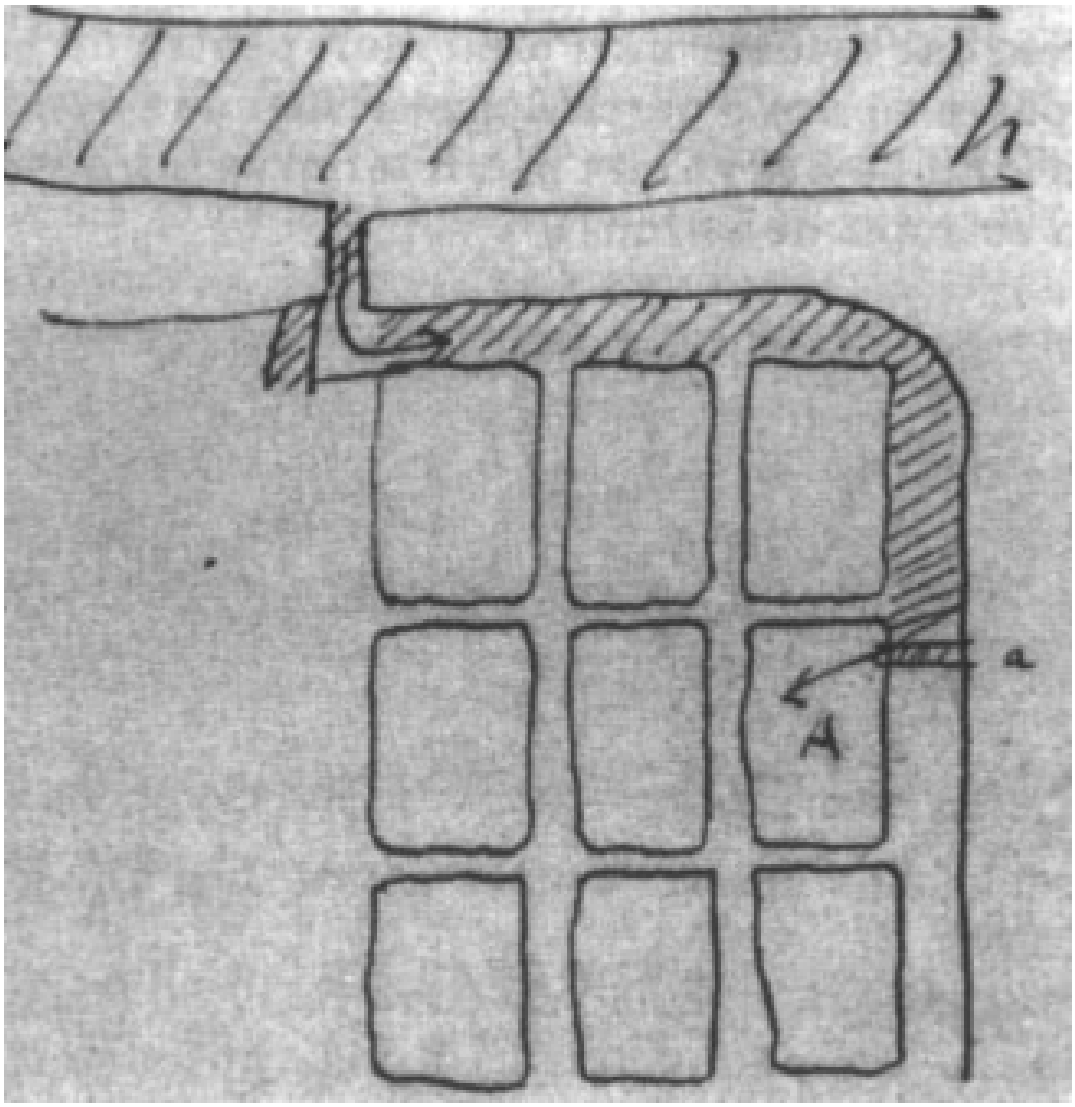
Urmele de broască țestoasă din noroi ar putea fi uşor confundate cu cele de iepure.

9.11.38: Am semănat sîngele-voinicului (dintre primele au încolțit doar vreo șase), garoafe și violete.

10.11.38: Am semănat garofițe, azalee și clarkia.

Ploaie și înnorat toată ziua, dar destul de cald. Apus frumos. Cer verde. Stoluri mari de grauri zboară peste tot.

12.11.38: Un ou.

Metodă de irigație folosită aici. Solul de pe orice teren pe care se cultivă recolte ce au nevoie de irigații e împărțit în mici răzoare de circa 4 iarzi pe 3. Șanțul de irigație, ce poate fi conectat la pîrîu, înconjoară marginea acestora. Dacă se dorește să se irige răzorul A, se pune un stăvilar și se face un șanț în movilita care înconjoară răzorul. Apa intră în A și, cînd a intrat suficientă apă, gura de scurgere a apei se astupă la loc, stăvilarul de pe șanț e ridicat iar și apa e direcționată în orice altă parte este nevoie.

13.11.38: Un ou.

Capra dungată a rămas fără lapte.

în ultima vreme a fost în general foarte cald în timpul zilei. Noaptea am făcut focul, dar nu era neapărat necesar. Stoluri uriaşe de grauri, probabil în jur de 3 000 într-un stol, care atacă măslinele, acum coapte în pomi. Arabii sînt toată ziua în livezile de măslini, strigînd ca să sperie graurii. E[ileen] zice că ciripitul graurilor îi aminteşte de foşnetul unei rochii de mătase.

Ieri am văzut într-un bazin de irigații o mulțime de broaşte țestoase, de la 3 țoii pînă la aproape un picior. Am prins una

mică. Acestea nu pot înota suficient de repede ca să scape dacă te bagi în apă după ele. Comparativ cu cele de uscat, nu sînt foarte retractile, îşi țin capul şi membrele afară chiar şi cînd le iei în mînă, şi nu au putere să-şi retragă coada. îşi bagă capul într-un soi de cilindru de piele, ca un fular. Se pare că nu pot sta Hub apă mult timp fără să iasă la suprafață să ia aer28. în acelaşi bazin, sub o piatră, am găsit nişte lipitori micuțe, lungi de cam un sfert de țol. Primele pe care le-am văzut în țara asta.

Azi-noapte am găsit o broască rîioasă uriaşă în stratul de flori. Prima pe care am văzut-o aici. Aproape de două ori cît una englezească, plină de pete şi în stare de sărituri uriaşe.

Cepele de pe cîmp aproape s-au copt. Țăranii ne-au adus cîteva fire tinere.

Azi am văzut un cîine mort pe marginea drumului. Mi-e teamă că e acelaşi care a venit să cerşească de mîncare acum cîteva zile şi că probabil a murit de foame.

E evident că țăranii de aici nu folosesc grape sau cultivatoare, doar ară pămîntul, după care seamănă pe creasta arăturii. în mod curios, rezultatul e că ai impresia că cerealele sînt semănate în brazde, deşi fireşte că sînt împrăştiate cum se nimereşte. O mare parte din grîu a crescut deja. Bobul29 are cam 6 picioare înălțime.

14.11.38: Am plantat condurul doamnei, cu spații între flori.

16. 11.38: Un ou.

17.11.38 : Un ou.

19.11.38: Două ouă.

NS

28. Comparați cu replica lui George Bowling din O gură de aer (roman pe care Orwell 1-a scris cît a stat în Maroc): „Ştii cum m-am simțit. Ca şi cum aş fi ieşit la suprafață să iau aer! Ca țestoasele alea uriaşe de mare, care ies înotînd din picioare la suprafață, îşi scot nasul afară şi-şi umplu plămînii cu o gură imensă de aer, după care se scufundă iafr printre alge şi caracatițe. Ne sufocăm cu toții pe fundul unei pubele, dar eu am găsit o cale de a ieşi la suprafață".

(OC, VII, Coming Up for Air) Orwell nu menționează un titlu pentru acest roman înainte de publicarea lui, la 12 iunie 1939 (n. ed. orig.).

29. Vicia faba, plantă ierboasă anuală al cărei fruct este o păstaie, la maturitate brun-negricioasă, folosită în medicina populară.

21.11.38: Două ouă.

22.11.38: Un ou.

VILLA SIMONT 22.11.38:

Acum cîteva zile am fost în vizită la consulul britanic. Acesta (se numeşte Robert Parr) e un bărbat înjur de 40 de ani, educat, foarte ospitalier, căsătorit; pare să nu ducă grija zilei de mîine. Vorbeşte franceză, foarte atent şi foarte corect gramatical, dar cu foarte puternic accent şi stil de a vorbi englezesc şi ai întruna sentimentul că recapitulează în minte regulile gramaticale. Consulul-adjunct sau viceconsulul e un englez, fiu al unui misionar, care se pare că a crescut în Maroc. Cu toate astea, are maniere şi accent mult mai tipic englezeşti decît, să zicem, un englez crescut în India.

Parr consideră că m-am înşelat în privința atitudinii localnicilor francezi referitoare la criză. E de părere că ei chiar credeau că va izbucni războiul şi erau pregătiți să-i dea curs, în ciuda faptului că erau complet sastisiți de întreaga situație. Aparenta lor indiferență era doar una de suprafață. Crede că mult timp de acum încolo nu vor mai fi deloc alegeri generale. Zice că scandalurile legate de ministerul aviației au fost îngrozitoare şi cunoscute de toată lumea30, iar guvernul ar prefera să facă toate astea uitate înainte de risca o nouă serie de alegeri. Zice că a fost uimit de numărul de conservatori mai mult sau mai puțin obişnuiți pe care i-a întîlnit şi care încep să fie tulburați de politica externă a guvernului. Crede că în viitorul apropiat e destul de probabil să se încerce revitalizarea vechiului Partid Liberal. Opiniile sale personale par să fie moderat conservatoare. Nu ştiu precis dacă, în postura sa de funcționar al guvernului, are sau nu informații confidențiale despre ce se petrece, dar deduc că nu.

Referitor la nota de mai sus, despre prețul la grîu, un chintal face cam două sutare. Recent am dat 31,50 de franci pentru o

NS

30. Scandalurile legate de Ministerul Aviației s-ar putea referi la solicitarea unor membri ai parlamentului, din 12 mai 1938, de a se lansa o anchetă privind situația apărării aviatice a Marii Britanii. Se spune că Sir Hugh Dowding (1882-1970), care a ocupat funcția de Mareşal al Aerului în timpul Bătăliei pentru Anglia, şi-a exprimat public uşurarea la întoar-cerea lui Neville Chamberlain de la Miinchen după pactul încheiat cu Hitler (oricît de problematic ar fi fost acesta), întrucît flota de avioane Spitfire încă nu era sută la sută operabilă (n. ed. orig.).

măsură, un decalitru cred, care se pare că ar cîntări cam 40 de livre. Şaptezeci de centime fac cam un penny în bani englezeşti, aşa că preţul griului este aici cel puţin la nivelul preţului englezesc, încă n-am reuşit să fac rost de liste complete de preţuri, dar se pare că lucrurile mai ieftine aici (adică atunci cînd francul se consideră la valoarea lui de schimb) sînt carnea, anumite fructe şi legume, majoritatea produselor meseriaşilor locali (piele, olărit, anumite prelucrări metalurgice şi ţesături grele din lînă) şi, fireşte, chiria. Produsele din import, mai ales cele manufacturate, sînt toate scumpe. Uleiul de toate felurile are un preţ destul de ridicat. Se pare că negrii din Senegal sînt cetăţeni francezi, iar arabii din Maroc nu, această provincie fiind încă denumită „Imperiul Şerif". Toţi negrii sînt supuşi serviciului militar, ca şi francezii. In Maroc, doar supuşii francezi, adică în general europenii, fac serviciu militar obligatoriu. Soldaţii arabi sînt persoane înrolate voluntar, pentru perioade lungi. Se pare că primesc o pensie respectabilă (după standardele locale), pentru serviciu îndelungat. De exemplu, servitorul nostru Mahdjoub Mahommed, care a activat cam 15 ani într-un regiment de frontieră arab, primeşte o pensie de circa 5 franci pe zi. Am uitat să amintesc mai devreme că la intrarea în Marrakech e o barieră cu plată unde toate camioanele etc. care intră trebuie să descarce şi să plătească o taxă pentru toate mărfurile aduse spre vînzare. Asta se aplică tuturor legumelor aduse la piaţă de către ţărani. Nu ştiu care e valoarea taxei, dar e o diferenţă apreciabilă între preţul legumelor etc. din piaţă şi cele pe care le cumperi din afara oraşului.

23.11.38: Un ou.

Vremea frumoasă şi caldă, dar nu exagerat de caniculară. In unele seri am făcut focul. Cînd e destul de senin, crestele acoperite de nea ale munţilor Atlas par atît de aproape că ai crede că sînt la doar cîteva mile (în realitate, bănuiesc că sînt 50-100 de mile.) Aproape toate semînţele, în afară de gălbenele, sîngele-voinicului şi condurul doamnei au mers foarte prost şi cele mai multe nici măcar n-au încolţit, fără îndoială din cauză că au fost ţinute ani de zile în magazii. Pare foarte greu să plantezi orice flori mici aici, pentru că sînt imediat omorîte de arşiţă şi de secetă. Grădinile' conţin în special arbuşti.

Am plătit 31,50 franci pentru o măsură de grîu (rotunjind un pic, cam 40 de livre = circa 1 penny livra.)

Am fost bolnav (de piept) de pe data de 16. Ieri m-am dat jos din pat şi azi mi-e ceva mai bine.

24.11.38: Un ou.

Butelia de Butagaz s-a terminat ieri. Asta înseamnă 5 săptă-mîni. A alimentat cam 3 ochiuri de sobă în mod regulat (unul dintre ele mai mare decît celelalte - să zicem 60 de lumeni) şi, ocazional, şi un al patrulea.

25.11.38: Două ouă.

27.11.38: Un ou.

28.11.38: Două ouă. 29.11.38: Un ou. 30.11.38: Două ouă.

1.12.38: Două ouă. (Asta înseamnă 30 de pe 26.10.38.)

2.12.38: Vremea a fost mult mai rece, în unele zile a fost frumos şi senin, foarte asemănător cu primăvara englezească, uneori cu ceaţă deasă. Alaltăieri a plouat destul de torenţial. în zilele senine, munţii Atlas par extrem de aproape, astfel încît le poţi distinge fiece contur, iar în altele sînt total invizibili.

Succes foarte modest cu seminţele de flori. N-au încolţit decît condurul doamnei, sîngele-voinicului, gălbenelele, garoafele şi foarte puţine garofiţe şi clarkia. Brumărelele, panseluţele, viole-tele, azaleele, macii şi floarea-soarelui n-au crescut deloc, deşi condiţiile solului etc. erau aşa cum trebuie. Probabil din cauză că seminţele au zăcut ani de zile prin magazii.

Am descoperit că praştia mai mică poate arunca o piatră (mult mai nesatisfăcător decît o alice) la cel mult 90 de iarzi. Deci o praştie puternică31 ar trebui să arunce o alice la vreo 150 de iarzi.

Trei ouă.

3.12.38: Două ouă.

Cei mai înalţi palmieri au cam 25 de iarzi (pînă la baza frunzelor).

NS

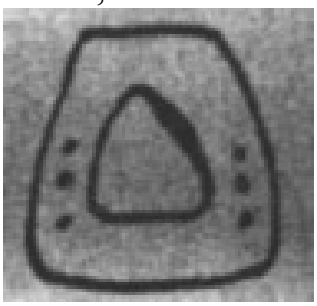
31. în The Lost Orwell (Orwell inedit), ilustraţia 10 îl arată pe scriitor aruncînd cu praştia în Maroc (n. ed. orig.).

4.12.38: Două ouă.

5.12.38: Trei ouă.

Pe o parcelă pe care am văzut-o cum era arată pe 30 octombrie sau cu o zi sau două mai devreme, grînele sînt acum înalte de 4-6 ţoii.

Portocalele sînt acum coapte şi se vînd peste tot. Rodiile care se vînd acum sînt ultracoapte şi au o culoare diferită, maronie în loc de roşie.

Forma unei copite de măgar. 6.12.38: Două ouă. Nopţile sînt simţitor mai răcoroase acum.

7.12.38: Două ouă.

După-masa de ieri mult mai caniculară.

Uitîndu-mă la albiile pîraielor de aici, e limpede că acestea au secat mult, dar nu ştiu dacă e o treabă recentă sau nu. Pîrîul de-a lungul căruia ne-am plimbat ieri avea de fapt trei albii. Albia în care curgea efectiv: probabil lată de 6 picioare şi adîncă de 1, o albie lată de vreo 10 picioare, care e limpede că se umflă în timpul sezonului ploios şi, în afara acesteia, o albie lată, scobită în calcar, care arăta că, la un moment dat în trecut, ceea ce acum e un pîrîu micuț a fost un rîu în toată puterea cuvîntului.

în perioada asta sînt mult mai multe păsări mici. Bănuiesc că unele dintre ele sînt migratoare.

Frunzele arborilor de rodie îngălbenesc.

8. 12.38: Două ouă.

Dimineață furtuni de nisip, apoi ploaie torențială. După-masa rece şi cețoasă, exact ca în Anglia.

9. 12.38: Două ouă.

Am observat că ibişii se strîng întotdeauna în jurul unui om care sapă şi atunci sînt foarte blînzi. Probabil caută rîme etc. în

Birmania nu făceau asta. Probabil că în pîraiele de aici nu prea e nimic de mîncare.

10.12.38: Un ou.

VILLA SIMONT 10.12.38:

Nu reuşesc deloc să aflu exact care e situația terenurilor de aici, dacă țăranii sînt proprietarii propriilor parcele, dacă le iau în arendă etc. Se pare că pămîntul e împărțit în parcele de la 2-3 acri în sus. E clar că există terenuri de păşunat comune şi trebuie neapărat să existe şi un aranjament comunal pentru distribuirea apei. Micile pîraie sînt dirijate în diverse direcții, în funcție de necesități, şi, cu ajutorul canalelor şi al unor digulețe ce există pe cîmpuri, apa poate fi dusă aproape în orice loc. Şi totuşi, există diferențe vizibile şi uriaşe între cantitățile de apă ce ajung la parcelele țăranilor şi cele care udă plantațiile europenilor şi arabilor bogați. Problema apei face munca îngrozitor de grea. Pe alocuri, solul de aici e un fel de calcar moale brăzdat, străbătut de pîraie la vreo vreo douăzeci de picioare distanță. Pentru a ajunge la ele — adesea e vorba de un pîrîu adînc de doar cîțiva țoii — se sapă puțuri, la anumite intervale. Uneori găseşti asemenea puțuri de-a lungul întregii margini a unui cîmp, la cîțiva iarzi unul de altul - nu ştiu de ce atît de multe, dar am văzut asta pe multe ogoare, de pildă unul dintre ele avea 12 puțuri pe margine. Există dovezi clare ale faptului că apa s-a tot împuținat în decursul ultimilor ani. Unele pîraie au cîte trei albii, adică cea actuală, una mai lată care presupun că se umflă în sezonul ploilor şi una mult mai mare în care au curs la un moment dat în trecut. Unele terenuri

recent cultivate par să nu mai fie cultivate. Devine foarte dificil să faci nişte seminţe minuscule să încolţească fără să uzi în permanenţă solul.

E limpede că ţăranii de aici nu folosesc grape, dar par să are pămîntul de mai multe ori, în diverse direcţii. La sfîrşitul operaţiei, acesta continuă să fie plin de brazde. Asta are avantajul că le oferă seminţelor (ce sînt împrăştiate în jur) o anume tendinţă, de a se aşeza în linii drepte. De asemenea, poate că aşa apa se conservă mai bine.

Cerealele de iarnă (bănuiesc, orz) sînt acum înalte de 4-6 ţoii. Pomilor pare să le meargă mai bine aici decît recoltelor mici, de exemplu măslinele (negre, cunoscute pentru amăreala lor) sînt bune. Cu toate astea, practic nu există alţi arbori decît cei cultivaţi, palmieri, măslini etc. Lemnul de foc [* întotdeauna lemn

de măslin, în general rădăcini], gata tăiat şi de bună calitate, costă cam 70-80 de franci (circa 8 şilingi) mia de kilograme (în jur de o tonă). Singurul combustibil folosit aici sînt lemnul şi mangalul, în apropiere e o nouă plantaţie întinsă de măslini, administrată de un francez. Un soi de barăci pentru zilierii arabi. Destul de bune, mult mai bune decît ar fi în India. în afara cîtorva bogaţi, arabii din sate locuiesc cu toţii în colibe mici de paie sau cu acoperiş din frunze de palmier, ca nişte stupuri, late de vreo 8-10 picioare. Cîţiva oameni, cu un aer sălbatic, locuiesc în nişte corturi minuscule ce sînt doar nişte bucăţi de pînză întinse pe un stîlp, fără pereţi sau foi de cort. Evident, mai mult sau mai puţin permanente, avînd în vedere că au construit mici ziduri împrejurul lor. în mod normal, un sat e înconjurat de un zid de lut înalt de vreo 10 picioare, cu ciulini în vîrf. Ca şi în Birmania, doar bărbaţii ară, însă femeile fac alte munci pe cîmp, mai ales unele obositoare, cum ar fi plivitul. Copiii muncesc şi ei, de obicei mînă animalele, de la vîrsta cînd sînt aproape prea mici să vorbească. Sînt extraordinar de ascultători, niciodată nu fug de la locul unde trebuie să fie şi par să înţeleagă exact ce anume au de făcut. Mulţi dintre ţăranii pe care-i vezi vin la tine şi cerşesc cînd treci pe lîngă ei. La unii dintre ei pare să fie un gest reflex la vederea unui european. In general, sînt destul de mulţumiţi cu 20 de centime. Nici una dintre ţărănci, cel puţin cele pe care le vezi muncind, nu poartă văl.

Examinînd Petit Marocain, am descoperit că structura lui e următoarea. 10 pagini (în unele zile 12), adică 60 de coloane. Dintre astea, doar puţin mai mult de o treime sînt cu reclame. Penultima şi ultima pagină conţin numai reclame. Principalele reclame sînt la Perşii şi alte produse Lever (de notat că pe pachet scrie întotdeauna că produsul dinăuntru, care apare sub eticheta Lever, e fabricat în Franţa). Lapte Nestle\ diverse companii de transport maritim, cîteva loţiuni tonice pentru ochi şi alte medicamente brevetate. Mai multe pagini speciale sînt păstrate pentru ştiri din Maroc, care, de regulă, nu apar pe prima pagină. Nici o

cronică de carte şi, deşi prezentarea grafică etc. e bună, tonul general al scriiturii e tern, comparativ cu ziarele franţuzeşti obişnuite. .

Toate ziarele de aici apăsat patriotice. De exemplu, cînd statuia mareşalului Lyautey32 a fost adusă la Casablanca, atît Petit, cît

NS

32. Mareşalul Louis-Hubert-Gonzalve Lyautey (1854-1934): în calitatea sa de Consul General francez al Marocului, a fost direct răspunzător pentru dezvoltarea ţării. între 1916-1917 a fost ministrul de război al Franţei şi a organizat Expoziţia Colonială de la Paris din 1931 (n. ed. orig.).

şi Presse i-au acordat subiectului, adică elogiilor ditirambice la adresa lui Lyautey, timp de trei săptămîni, cel puţin o coloană dar cel mai adesea aproape toată pagina. In ziua efectivă a inaugurării, Presse i-a dedicat întreaga primă pagină. Presse cere frecvent scoaterea în afara legii a Partidului Comunist, Petit nu, deşi Daladier e eroul lui şi vorbeşte cu simpatie despre de la Rocque33. Cel mai citit ziar franţuzesc din Marrakech pare să fie săptămînalul Candide, care se vinde peste tot, pe stradă. Cînd l-am deschis, am constatat că e practic fascist. Ziarele franţuzeşti de stînga par să fie imposibil de găsit aici.

Domnul Simont 1-a concediat pe Hussein, se pare pe motiv că e leneş. Slujba lui (pentru o singură persoană) e să îngrijească aproximativ 2 acri plantaţi cu portocali şi lămîi şi o parte din terenul dintre pomi, probabil vreo 20-30 de prăjini, plantat cu dovlecei etc. De asemenea, să vadă de cîteva oi. După standardele europene, s-ar zice că Hussein muncea din greu. Domnul Simont se plîngea mereu că Hussein (care e limpede că are ceva sînge de negru) e un cleuh34. Aceştia se spune că sînt proşti, blegi etc. Nu ştiu cu cît se plăteşte munca asta, dar probabil că nu mai mult de 10 franci pe zi, plus masă şi casă.

11.12.38: Două ouă.

Răcoros şi înnorat, după-masa ploaie.

12.12.38: Ploaie torenţială toată noaptea. Frig şi înnorat, foarte asemănător cu vremea din noiembrie din Anglia. E[ileen] are nevralgie, probabil din cauză că ieri a ieşit pe ploaie.

A plouat aproape toată ziua.

Două ouă (3 din 26.10.38,23 din 1.12.38). (O găină e acum cloşcă.)

13.12.38: Două ouă.

NS

33. Colonelul Francois de la Rocque (1885-1946): figură de vîrf a extremei drepte, care a condus Croix de Feu, un grup antimarxist şi anticapitalist. A suferit interdicţii, dar a revenit în viaţa publică, punînd bazele Parti-dului Social Francez (1936-1940). A fost antigerman şi nu a colaborat cu ocupanţii. Vezi şi „Jurnal al evenimentelor", 6.8.39 1931 (n. ed. orig.).

34. Cleuh (Orwell îl mai scrie şi chleuh; uneori apare ca shleuh sau shluh - sînt reproduse toate variaţiile de transcriere ale autorului); grup etnic berber ce locuieşte cu precădere în Munţii Atlas din Maroc. Vezi menţiunea lui Orwell despre faptul că aceştia vorbesc „propriul lor dialect berber" şi că „toţi vorbesc araba", în însemnările sale din jurnalul marocan din 27 ianuarie 1939 (n. ed. orig.).

14.12.38: Trei ouă.

Răcoare şi frumos. Rouă foarte deasă zilele astea.

15.12.38: Două ouă.

Senin, frumos şi vreme nu foarte caniculară.

16.12.38: Două ouă.

Bine şi răcoare. Animalele domestice de aici ar mînca aproape orice. Măgarul mănîncă frunze vechi şi uscate de dovlecei, dintr-o grămadă de gunoi. Vacile, caprele şi oile sînt hrănite cu frunzele de anghinare aruncate. De remarcat că, atunci cînd caprele şi oile sînt duse la păscut împreună, caprele se bat între ele, dar nu se dau la oi.

Am cules un cocoloş regurgitat de vreun şoim uriaş. Elitre de insecte şi mai ales isopode. încă n-am văzut nici un şarpe în Maroc, deşi recent am aruncat o piele de şarpe năpîrlită.

Se pare că, atunci cînd sînt destul de coapte pentru a fi culese, portocalele mai pot fi lăsate un timp în pomi fără să cadă. Preţul angro al portocalelor (în orice caz, pe plan local), 2,30 sau 3 franci duzina.

Zilele trecute am văzut un măgar mort - primul pe care l-am văzut vreodată. Bietul animal a căzut pur şi simplu din picioare şi a murit pe marginea unui drum dinspre Marrakech spre Oued şi stăpînul lui l-a lăsat să zacă acolo. Cîţiva cîini îi dădeau tîrcoale, vrînd să se înfigă în el, dar cu un aer vinovat.

17.12.38: Un ou.

Ploaie foarte torenţială în timpul nopţii. Rece dimineaţa, cam o jumătate de oră de soare după-masa, apoi mai multă ploaie. Totul inundat, Oued Tensift umflat considerabil - pe alocuri, albia are şi 50 de iarzi.

Măgarul (pe care l-am văzut mort în data de 11.12.38) e acum un schelet aproape perfect curăţat. De remarcat că lasă căpăţîna la urmă.

18.12.38: Două ouă.

19.12.38: Trei ouă.

Ploaie torenţială în timpul nopţii. Azi frig şi înnorat, cu averse puternice şi vînt violent.

20.12.38: Două ouă.

Ploaie torenţială în timpul nopţii, a plouat cu întreruperi toată ziua. Micul pîrîu pe marginea căruia ne-am plimbat în urmă cu ceva vreme, atunci un firicel

de apă, e acum un torent revărsat, lat de circa 10 iarzi. Azi am văzut două curcubeie paralele pe cer, lucru pe care nu l-am mai văzut niciodată.

21.12.38: Două ouă.

Mai frumos, rece, cîteva picături de ploaie.

Unul dintre porumbei e mort - cauză necunoscută.

22.12.38: Trei ouă.

Mai frumos dimineața, ploaie după-masa.

Porumbelul rămas în viață (probabil femela) stă într-un cuib. Nu ştiu dacă poate supraviețui, dar e posibil să-i facem rost de alt mascul.

Oued Tensift a umplut acum întreaga vale, astfel că la pod e acum lat de 300 de iarzi (înainte avea cam 10 iarzi). Judecind după vegetația din vale, aş zice că e ceva neobişnuit.

VILLA SIMONT 22.12.38:

După ploi torențiale precum cea din ultimele zile, rîurile se umflă enorm. Oued Tensift, care în mod normal e lat de vreo 10 iarzi, a umplut întreaga vale prin care curge, lată de vreo 300 de iarzi. Dar, judecind după vegetația din vale, asta nu se prea întîmplă de obicei.

înmormîntările arabe de aici sînt cele mai sărăcăcioase pe care le-am văzut vreodată. Răposatul e cărat de prieteni şi rude pe un catafalc de lemn necioplit, înfăşurat într-o pînză. Nu ştiu dacă e din cauza sărăciei sau dacă la mahomedani pur şi simplu nu se folosesc sicrie. E săpată în grabă o groapă nu mai adîncă de două picioare, iar trupul e aruncat în ea fără nimic deasupra decît o movilită de pămînt, cu o cărămidă sau un vas spart de lut la un capăt, probabil unde se află capul. De obicei, locurile de veci nu sînt împrejmuite în nici un fel; cu excepția cazului cînd se întîmplă să fie mormîntul unei persoane de vază, nici n-ai zice că acolo e îngropat cineva - arată ca o movilită de pămînt. Pe morminte nu există nici o inscripție care să identifice persoana. Pe unul, probabil cel al unui scrib, am găsit un toc şi o călimară, altfel doar vase de lut sparte etc. Pe altul, o cană de tablă smălțuită. Cîteva gropi goale aşteaptă în permanență, inclusiv

unele mici, pentru copii. Se pare că femeile nu participă niciodată la înmormîntări.

Celălalt săptămînal franțuzesc foarte citit e Gringoire [* Gringoire susține că are un tiraj de jumătate de milion, cifră probabil corectă]. Era un fel de ziar de bîrfe literare, însă acum se apropie mult de Candide. Am observat că aceste ziare, deşi evident prospere şi avînd o groază de reclame, nu se dau deloc în lături de la a publica şi reclame pornografice. Şi, de asemenea, că, în ciuda politicii lor, publică şi foiletoane etc. semnate de scriitori mai mult sau mai puțin

„de stînga". Pe un perete de la toaleta unei cafenele, „A mort Blum"35, cu litere foarte mici. Prima inscripție politică pe care am văzut-o în Marocul francez.

23.12.38: Porumbița a făcut două ouă şi le cloceşte.

Rece şi senin. Oued Tensift a secat pînă la de două ori mărimea sa inițială. Trei ouă.

24.12.38: Patru ouă.

Amîndouă ouăle de porumbel sparte - nu ştiu cum anume, poate o pisică a încercat să se cațăre în cuib şi a speriat pasărea. Evident, ouă fertile, căci erau brăzdate de vinişoare de sînge.

Senin şi frumos.

25.12.38: Ger puternic azi-noapte, totul alb în dimineața asta, şi băltoacele acoperite cu polei. Ciudată privelişte cu portocalele şi lămîile din pomi acoperite de chiciură şi florile de lămîi înghețate bocnă. Nu ştiu încă dacă a provocat pagube mari. Bobocii de floare de hîrtie arată bine. Nu cred că gerul e ceva obişnuit aici, dar în prezent e un val de temperaturi foarte reci în toată lumea. Munții de aici sînt de ceva vreme acoperiți de zăpadă chiar şi pe versanții mai joşi. Patru ouă.

26.12.38:"] Am fost bolnav. Nu ştiu precis cîte ouă au

fost, în jur de 9 probabil.

Vreme senină şi frumoasă.

NS

86. Leon Blum (1872-1950) a fost primul premier socialist al Franței în 1936, 1937, 1938 şi a condus un guvern al frontului popular. între 1942 şi finele celui de-al Doilea Război Mondial a fost încarcerat în Franța şi Germania, după care, în perioada 1946-1947, a fost din nou premier.

A doua butelie de Butagaz s-a terminat pe 27.12.38. Exact 3 săptămîni (la fel ca data trecută)36.

29.12.38: Două ouă.

Senin şi frumos. Am luat un porumbel mascul (4,50 franci) şi l-am pus în colivie cu porumbița, să se cunoască. Ea a început să-i ciugulească delicat capul, cred că-1 curață de păduchi.

30.12.38: Stol mare de berze sau cocori (vreo 200) au trecut pe deasupra noastră. Păsări mari albe, se pare cu marginile aripilor negre. Zburau spre nord, dar probabil că doar dădeau rotocoale pentru a găsi un loc în care să se aciueze, pentru că trebuie să fi migrat din Europa.

Foarte frumos, senin şi răcoros. Fără vînt.

Două ouă.

p 31.12.38: Trei ouă. (102 ouă din 26.10.38 sau circa 12 pe săptămînă.)

1939

1.1.39: Trei ouă.

Porumbelul, care la început îşi cam plîngea de milă, fără îndoială pentru că fusese ținut într-o colivie şi avusese aripile legate, e mai bine acum şi încearcă să zboare un pic. Femela a fost cea care i-a făcut avansuri prima, s-a plimbat în jurul lui şi a făcut reverențe.

Alt măgar mort, şi doi cîini scoțîndu-i măruntaiele. Al treilea pe care l-am văzut. Se pare că nu-i îngroapă niciodată cînd mor.

Arborii de piper, ale căror boabe se copseseră deja în septembrie, au acum o nouă recoltă. Majoritatea florilor de condurul doamnei muşcate de ger au murit. La fel şi dovleceii, iar toate frunzele vinetelor au fost distruse.

Senin şi frumos, nu nemaipomenit de frig, soare frumos şi fără vînt. Efileen] a văzut încă patru berze.

Portocalele etc, şi se pare chiar şi mugurii de lămîi, nu sînt cîtuşi de puțin afectate de ger.

2.1.39: Două ouă.

NS

36. Butelia anterioară ținuse cinci săptămîni; vezi 24.11.38 (n. ed. orig.).

3.1.39: Trei ouă.

4.1.39: Trei ouă.

Senin, frumos şi, în general, destul de frig (port flanelă uşoară de corp, cămaşă de bumbac, pulover, jachetă, indipensabili subțiri şi pantaloni largi de flanel) şi nu mi se pare prea mult. Noaptea cealaltă porumbelul, care abia îşi regăsea puterea de a zbura, a dispărut, evident omorit de un cîine al arabilor. Ieri am cumpărat nitul (6 franci). Aripile acestuia sînt în regulă. Peste noapte l-am pus în colivie, dimineața am găsit femela în fața ei. Am deschis uşița şi au zburat împreună.

5. 1.39: Două ouă.

6.1.39: Trei ouă.

7.1.39: Trei ouă. Acum trei găini stau pe ouă. Porumbeii sînt bine.

Ieri am văzut nişte bărbați pescuind în Oued Tensift. Nişte peştişori mici şi amărîți, de mărimea sardinelor. Momeala e un fel de rîmă mică ce se găseşte în mîlul de lîngă riu.

Alaltăieri am dat peste nişte bărbați care aşteptau lîngă o cămilă ce căzuse în mijlocul podului peste Oued. Se pare că urma să fete. Era cumplit de umflată şi organele sexuale îi sîngerau uşor. Animalul zăcea într-o rină, cu capul suspendat, trăgînd aer pe nas, cu o expresie de vagă uimire, dar evident nu începuseră durerile. După circa o oră, situația era la fel. Azi am trecut iar pe acolo. Mare baltă de sînge pe jos şi semne că ceva greu a fost tîrît de acolo. Probabil că puiul se născuse mort.

Senin, foarte frumos, frig la umbră, cald la soare. Acum avem în fiecare noapte o sticlă cu apă fierbinte, trei pături şi un pled deasupra lor.

8.39: Trei ouă.

VILLASIMONT 8.1.39:

Preţul pentru a trimite patru colete destul de grele în Anglia, cam 400 de franci.

Alte două, nu chiar atît de grele, cam 100 de franci amîndouă. Birocraţia de la oficiile poştale de aici, mai rea ca în Franţa. Cele două pe care E[ileen] şi cu mine le-am expediat personal

ne-au luat peste două ore. Mai întîi, am aşteptat o jumătate de oră să ajungem la ghişeu. N-a avut nici o legătură cu Crăciunul, fiindcă mereu e la fel. Apoi am completat formulare peste formulare, iar funcţionarii au căutat, ca de obicei, în registre groase ca să vadă ce formulare să folosească. Apoi a urmat obişnuita lamentaţie că pachetele nu sînt destul de bine strînse. Unul nu avea sfoară suficient de groasă, celălalt, care era înfăşurat într-un material textil, a trebuit să fie cusut. Ne-am dus şi am cumpărat sfoară, ace şi aţă şi l-am cusut. Apoi ni s-a reproşat faptul că pachetele nu sînt sigilate. Alt drum, să cumpărăm ceară de sigilat. Pare că genul ăsta de chestii sînt definitorii pentru poştele franţuzeşti. Am remarcat că majoritatea funcţionarilor mărunţi de aici, de genul care în India ar fi indieni, sînt francezi. De pildă, toţi lucrătorii poştali şi funcţionarii din alte servicii, şi chiar şi majoritatea poliţiştilor de circulaţie. E limpede că nu există funcţionari din rîndul băştinaşilor. Majoritatea arabilor care se află în contact cu europenii vorbesc puţină franceză, dar încă n-am întîlnit nici un arab a cărui franceză să mi se pară perfectă.

în ajunul Crăciunului a fost un ger cumplit aici, care a făcut multe pagube. După genul de vegetaţie şi ce-mi spun arabii, nu cred că poate fi ceva obişnuit. Am remarcat, cu toate astea, că portocalele şi lămîile n-au fost deloc afectate.

Francezii de aici par să fie şi mai puţin interesaţi de Crăciun decît cei din Franţa. Pentru ei, Anul Nou e important. Toţi arabii ştiu asta şi o folosesc drept pretext pentru a cerşi. Se spune că sînt mai puţini turişti decît de obicei pe vremea asta.

Oamenii care adună lucerna o rup cu mîna în loc să o taie cu secera, în felul ăsta salvînd încă un ţol sau doi la fiecare plantă. Cei din micul sat împrejumuit de lîngă casă lasă impresia că deţin pămîntul la comun, pentru că ies şi fac aceleaşi munci, plivitul, aratul etc, împreună.

Recent am cercetat mormîntul unui om care era limpede că fusese bogat, aflat într-o curticică împrejmuită cu zid de lut. Un mormînt obişnuit din ciment, cu un soi de cuptor în zona capului, evident pentru diverse ofrande aprinse. Pe mormînt nu există nici un nume. De un copac de deasupra mormîntului atîrnă

diverse amulete, caiere de lînă etc. Am furat o amuletă, un fel de punguță mică de piele. în ea am găsit un rotocol de lînă şi o hîrtie pe care scria ceva.

9.1.39: Două ouă. Am văzut un stol mare de nagîți, se pare, la fel precum cei din Anglia. Senin şi frumos, după-masa destul de cald.

10.1.39: Trei ouă.

11.1.39: Un ou.

12.1.39: Trei ouă.

13.1.39: Două ouă (135 din 26.10.38.)

în despicătura stîncii din partea de nord a unuia dintre deluşoarele de aici aud că ar creşte o plantă ca angelica, o plantă cărnoasă cu frunze rotunde şi o mare cantitate de muşchi. E limpede că acestea pot creşte doar în locuri în care soarele nu ajunge niciodată.

14.1.39: 1

pînă la [-Patru ouă (cam 4 dintre găini sînt cloşti acum).

17.1.39: J

Zilele trecute am văzut o barză stînd printre ibişi. E uriaşă -bîtlanul englezesc ar părea mic pe lîngă ea.

E limpede că se găsesc şi florinți şi sticleți, la fel ca în Europa. Bobul crescut aici e foarte bun şi n-are deloc muşte negre. Se pare că mandarinele au fost distruse de ger, deşi portocalele obişnuite n-au fost.

VILLASIMONT 27.1.39:

Tocmai ne-am întors după o săptămînă petrecută la Taddert, în munții Atlas, la aproximativ 95 de km. de Marrakech. T. se află la o altitudine de 1 650 de metri, adică circa 5 000 de picioare. Cînd ajungi la 2 000 de picioare deasupra nivelului solului (care se află şi el la circa 1 000 de picioare deasupra nivelului mării), găseşti un cu totul alt tip de vegetație, stejari şi brazi, mai mult sau mai puțin piperniciți, iarbă destul de bună, de genul celei care creşte pe dealurile calcaroase şi, la peste 4 000 de picioare, nuci, care cresc din belşug şi foarte bine, dar evident, nu sălbatic. Smochinul creşte la circa 5 000 de picioare, dar e limpede că nu-i prea priește. Migdalilor pare să le meargă bine. în general, versanții munților par excesiv de golaşi şi nu încep să fie bine împăduriți decît cînd ajungi la circa 1 000 de picioare deasupra văilor prin care trece drumul principal. Versanții de mai jos, aflați la vreo 500 de metri deasupra unui sat, sînt adesea complet goi, simplă piatră de var, ca un morman

de zgură. Probabil că asta se întîmplă, în parte, din cauza caprelor. Se pare că guv. francez începe să facă ceva în sensul reîmpă-duririi şi are de gînd să interzică păşunatul pe unele dintre dealuri. E limpede că zona asta, chiar şi cea din jurul şoselei, abia a început să fie atent prospectată, dat fiind că punctele topografice pentru cei ce vor face prospecția abia au fost fixate. Drumul e bun,

dar nu prea lat. Autobuzul parcurge ruta de la Marrakech la Taddert în 3 ore şi se întoarce în cam 2 şi jumătate. Se pare că există o mare cantitate de minereu de fier în munți, dar e limpede că nu a fost aproape deloc exploatat. în văile locuite din munți nu pare să fie aşa o lipsă de apă cum e aici jos.

Dacă te uiți în jur de pe un vîrf înalt, vezi că doar o vale din douăzeci, chiar şi dintre cele din jurul şoselei, e locuită. Majoritatea văilor sînt simple despicături în stîncă, şi evident că solul nu e cultivabil decît în cele în care soarele ajunge o mare parte a zilei, în perioada asta a anului e ger în fiecare noapte, care subzistă în zonele umbrite cea mai mare parte a zilei. Peste tot sînt mormane de zăpadă, însă doar de la 6 000 de picioare în sus, unde pantele sînt imposibil de urcat din cauza zăpezii. Terenul e cultivat în stil terasă, foarte asemănător cu ce se întîmplă în Birmania. Terasele sînt foarte ingenios construite, împrejmuite de ziduri de piatră de var, ca în Spania, iar solul pare să fie adînc, de circa 4 picioare, deşi, fireşte, e aşezat de mîna omului.

în văi moderat umbrite şi de-a lungul malurilor de pîraie sînt păşuni mici, dar bune pentru vaci, caprele fiind mînate direct spre coama dealurilor. Caprele sînt ca aici jos, oile sînt, în general, de altă rasă, dar cu lînă deosebit de mătăsoasă. Din ce spun cei de aici şi după cum se pare, toți sătenii au cîte o mică bucată de teren şi, fireşte, păscutul e liber, deşi e limpede că fiecare sat are alocat un anumit interval de acces. Nu mi-am putut da seama exact, dar aş zice că se cultivă maximum un acru pe cap de locuitor. Se pare că orzul e plantat iarna-primăvara (tocmai a început să crească, deşi nu atît de repede ca aici, jos); se recol-tează în iunie, după care se pune porumb. Francezii din zonă sînt de părere că chleuhii sînt buni agricultori, şi, evident, folosesc din belşug bălegarul. Aratul se face cu o vacă şi un măgar, ca aici. Lumea are. multe animale şi fără îndoială că hrana lor se axează în primul rînd pe orz şi lapte de capră.

Satele sînt destul de diferite de cele de la şes, pentru că nu sînt împrejmuite. Sînt ridicate din lut, rar din piatră de var, şi sînt pătrate, cu acoperişuri plate. Acestea sînt acoperite cu frunze de drobiță, apoi cu pămînt, probabil din cauza uscăciunii. Cînd te uiți în jos spre un sat din înălțimi vezi că, de obicei, toate

casele de un anume nivel au acoperiş comun, deşi înăuntru sînt separate. Asta demonstrează un anume grad de viață comunitară. Practic nimeni nu are ferestre de sticlă. Lemnăria existentă e făcută în general din lemn neprelucrat.

Cleuhii par să fie nişte oameni cu totul speciali. Bărbații nu arată foarte diferit de arabi, însă femeile sînt de-a dreptul superbe, în general au pielea destul de albă, uneori suficient de albă cît să se îmbujoreze, cu părul negru şi ochi extraordinari. Nici una nu poartă văl, toate au o pînză în jurul capului, legată cu şnururi albastre sau negre, culorile dominante ale vestimentației lor fiind roşu şi albastru. Toate femeile au tatuaje pe bărbie şi cîteodată chiar pe tot obrazul.

Felul lor de-a fi e mult mai puțin sfios decît cel al majorității femeilor arabe. Practic toată populația e jerpelită şi, la prima vedere, nimeni nu pare mai bogat decît ceilalți. Cea mai mare parte a copiilor n-au pe ei decît o pătură zdrențăroasă. Cerşitul e practicat de aproape toată lumea, iar femeile au descoperit că bijuteriile lor (chihlimbar şi argint brut, unele piese fiind nemaipomenit de bine lucrate) au succes la europeni şi sînt gata să le vîndă la un preț care nu poate depăşi cu mult prețul argintului. Copiii cerşesc imediat ce învață să meargă şi sînt în stare să te urmeze mile întregi pe drumuri de munte în speranța de a se alege cu un bănuț. Tutunul e foarte apreciat de cei care fumează, dar am observat că foarte mulți nu fumează, ceea ce e valabil şi pentru femei. Copiii cerşesc pîine şi se bucură cînd o obțin. Cu toate astea, e greu să-ți dai seama care e gradul exact de sărăcie. Probabil că nu există pauperitate absolută, în orice caz nu există oameni care să nu aibă un acoperiş deasupra capului sau un petic de pămînt sau ceva. Am observat la baza nucilor grămezi de nuci lăsate să putrezească, ceea ce sugerează că nu prea moare nimeni de foame cu adevărat, însă e evident că se trăieşte extrem de modest. în unele părți ale munților se fac covoare, articole de pielărie etc. în apropierea oraşului Taddert, cealaltă ocupație de baz, în afară de agricultură, pare să fie mangalizarea în bocşă. Evident, cei de aici pot face rost de lemn (în general stejar) gratis, deşi e posibil ca guv. să regleze la un moment dat situația, şi îl ard în.nişte cuptoare de lut îngrozitor de primitive, apoi îl vînd cu 12 franci un sac mare (cam 35 de franci în Marrakech). Localnicii arată destul de bine, deşi nu se poate spune că sînt deosebit de vînjoşi sau de atletici. Toți au o bună rezistență la mersul pe jos, iar femeile sînt în stare să urce costişele abrupte cărînd o legătură mare de lemne sau un urcior de piatră cu apă de trei galoane. în afara propriului lor dialect, cel berber, cu toții vorbesc araba,

dar puțini sau nici unul franceza. Cîțiva au părul roşcat. Se pare că în fiecare sat există cîte un evreu sau doi, care nu prea ies în evidență față de restul populației.

Cimitirele nu sînt chiar precum cele arăbeşti, deşi sînt mahomedani. In general, cimitirul e o parcelă de iarbă bună, iar vitele se plimbă printre morminte. Pentru că piatra e din belşug, mormintele sînt acoperite cu mormane conice de piatră, şi nu cu o simplă movilă de pămînt, ca aici, dar nu au trecut nici un nume sau altă inscripție care să individualizeze persoana. Judecind după cele cîteva care s-au prăbuşit în interior, se pare că de regulă mormîntul e un soi de grotă pavată cu lespezi de piatră, care apoi e acoperită, în primul rînd, poate, ca protecție împotriva animalelor sălbatice. Unele dintre morminte sînt extrem de lungi, de 8 sau 10 picioare. Am văzut o înmormîntare. A fost făcută în maniera obişnuită, de către un grup de prieteni, unul dintre care a mormăit un soi

de lamentație recitativă. Ca de obicei, femeile nu participau, dar un grup şedea pe o piatră aflată la vreo 100 de iarzi distanță şi se jeluia cam în dorul lelii.

Am discutat de cîteva ori în Taddert cu un neamț din Legiunea Străină, care are o misiune pe care nu am înțeles-o, ceva legat de instalarea nu ştiu cărei chestii electrice. Un om prietenos şi inteligent, care vorbeşte bine franțuzeşte. E de opt ani în Legiune şi nu pare deloc nemulțumit. Are de gînd să-şi termine angajamentul, ca să poată beneficia de bruma de pensie ce i se cuvine. Zice că în armata franceză nu ți se dă tutun gratis şi că trebuie să faci mult timp serviciu militar ca să ajungi la o soldă de un franc pe zi, aşa că în general nou-veniții nu pot să fumeze. N-are o opinie politică anume. Zice că atunci cînd a părăsit el Germania, în țară erau 5 milioane de şomeri şi că nu se poate întoarce, fiindcă ar fi imediat arestat ca dezertor. Nu a făcut nici un comentariu despre Hitler. Părea uşor pro-guvern în războiul din Spania.

Azi a sosit vestea că a căzut Barcelona. Nimeni din Marrakech nu pare cine ştie ce interesat, deşi toate ziarele o trîmbițează. Constat că în Maroc sînt cel puțin două săptămînale socialiste, Depeche de Fez şi încă unul, al cărui nume l-am uitat. Nu sînt extremiste şi categoric (ăsta e şi motivul pentru care ziarele socialiste franțuzeşti au dreptul să apară şi cele arăbeşti nu) nu sînt antiimperialiste. însă ambele, împreună cu Presse al Parti Social Francais continuă tradiția abuzivă şi injurioasă a ziarelor franțuzeşti, ceea ce presa mai moderată nu face. De pildă, Depeche de Fez acuză presa franceză de corupție germană, şi dă şi nume. Asta nu s-ar putea face nici în ziarele din Anglia, nici în cele din

India fără să fie date în judecată, deşi respectivele publicații ar fi probabil doar amendate. Pe de altă parte, e evident că nici un ziar din Maroc n-ar putea sugera că Marocul ar trebui să fie independent, fără să fie suspendat. Dacă ceea ce relatează presa e adevărat, au fost demonstrații ale spaniolilor din Tanger care au sărbătorit căderea Barcelonei, fără nici un fel de contra-demonstrații. Şi totuşi am avut impresia că spaniolii pro-guvern din Tanger sînt uşor mai numeroşi decît ceilalți. Hotelul din Taddert, exact ca un hotel ieftin din Paris, şi la fel şi cele una-două cafenele de pe drum. Iar cei pe care-i întîlneşti, cît se poate de asemănători cu francezii obişnuiți din clasa medie-de-jos, ducînd exact aceeaşi viață ca în Franța, cu excepția faptului că sînt obligați să vorbească un pic de arabă.

18.2.39: Am petrecut o săptămînă la Taddert, la 1 650 m în munții Atlas, la circa 95 de km de Marrakech, şi de atunci am fost bolnav aproape trei săptămîni (cam 10 zile la pat).

Lucrurile cele mai importante despre Taddert le-am notat în celălalt jurnal37. Păsările văzute aici sînt următoarele: corb (bănuiala mea e că şi ce numesc cei

de aici ciori sînt de fapt tot corbi), potîrniche (destul de răspîndită), şoim, altă pasăre răpitoare mai mare, poate vultur (văzut doar de la distanță), porumbel sălbatic şi porumbel gulerat, pițigoi albastru, alte păsări precum cele de aici, dar nici o barză şi nici un ibis. Nici un animal. în zăpada de pe un vîrf am găsit urme ce păreau a fi de muflon, dar probabil erau de capră. S-a vorbit la un moment dat despre un animal numit biet sau bilet (probabil un cuvînt arab) care ar putea să vină şi să omoare găinile etc. Păunilor domestici ținuți la hotel părea că le merge bine. Rasele de animale domestice foarte asemănătoare cu cele de aici, cu excepția oilor, care sînt foarte diferite, cu lînă foarte mătăsoasă. Se folosesc cămile, dar doar pe drumurile principale. Măgarii par capabili să se cațăre pe orice deal. Copaci etc. : stejar (micuț), stejar pitic foarte mic, drobiță, o chestie ca iarba neagră, ca în Spania, mure, narcisă sălbatică (sau vreo specie de lalea sălbatică - acum nu e înflorită), o specie de frasin, una de brad micuț, diverse plante de genul şerpăriță şi ochii-şoricelului pe culmile munților, cîteva cu flori foarte frumoase, margaretă. Nucii cresc din belşug, dar nu sălbatic. Migdalele s-au copt şi par să le priască. Smochinii cresc la circa

NS

37. Jurnalul său din Maroc (acesta e aici intercalat cu jurnalul domestic) (n. ed. orig.).

5 000 de picioare, dar nu le merge bine. Recolta de primăvară e reprezentată de orz, care e tăiat în iunie şi urmat de porumb. Iarba e pe alocuri foarte bună, aproape ca în Anglia. Asta se întîmplă doar în vecinătatea pîraielor şi, evident, trebuie cultivată, în iarbă am văzut un soi de măcriş comestibil, folosit în salate.

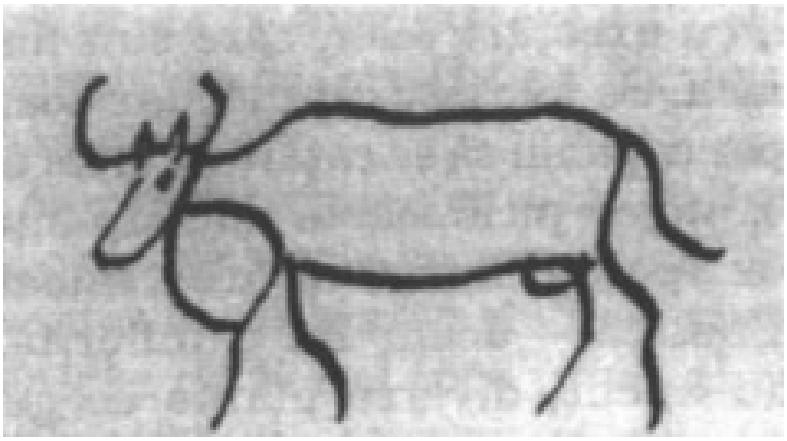
Rîul e din nou foarte umflat după ploaia de acum două zile. Ieri apa a fost foarte limpede şi am putut vedea peştii, care sînt micuți, lungi de vreo 4 țoii, semănînd cu mreana (scurmînd în mîlul de pe fundul apei, în căutarea hranei). O să încerc să prind şi eu cîțiva cînd seacă iar apa. Buruienile au crescut enorm şi ogoarele sînt din nou verzi. Una sau două flori de condurul doamnei de-ale noastre au înflorit, iar sîngele-voinicului etc. a crescut destul de bine, dar am neglijat destul de tare grădina.

Din cauza bolii am pierdut socoteala ouălor. în săptămîna cît am fost plecați, găina a făcut 19 ouă. în momentul ăsta, doar una cloceşte.

Vreme de 10 zile consecutive, caimacul a avut gust de usturoi, în unele zile atît de puternic încît a fost de nebăut. E evident că vacile au găsit pe undeva usturoi sălbatic. Williams38 zice că a văzut cînd a fost ucis ultimul leu din Maroc, în 1924. Se spune că în sudul munților Atlas încă mai sînt pantere şi gazele din belşug.

20.2.39: Micşunelele ruginii (exemplare reuşite) au înflorit la cafeneaua din apropiere. Arborele de rodie abia a dat muguri, care sînt de un roşu strălucitor.

Buruienile au năpădit peste tot. Probabil că e momentul de maximă vegetație al țării, dar tot mai sînt zone complet sterpe. Ieri am văzut nişte grîu verde, spicele arătau destul de bine.

Metodă locală de legat picioarele vacii cu funie din fire de iarbă (de la baza coarnelor pînă sub genunchi).

NS

38. Aproape sigur e vorba despre un american angajat în Legiunea Străină Franceză, descris în jurnalul din Maroc din data de 12 martie 1939. E probabil unul din grupul de trei bărbați care apare în Orwell inedit, ilustrația nr. 16 (n. ed. orig.).

Azi am văzut două berze făcîndu-şi cuib. Cuibul e uriaş, cam de două ori cît unul de bîtlan şi adînc de cîteva picioare, o masă imensă de crenguțe ce umpleau întregul spațiu dintre crengile bifurcate ale unui copac uriaş. Găina era limpede în plin proces de a face un ou, iar cocoşul stătea lîngă ea; în curînd, ea s-a ridicat şi au rămas unul lîngă altul. Porumbița noastră a mai făcut două ouă şi a mai rămas acolo două zile, după care ea şi masculul au dispărut în mod misterios - n-au mai rămas decît cîteva pene. Se spune că pisicile au făcut-o, dar eu bănuiesc o mînă de om. Asta înseamnă că am pierdut 4 şi, fireşte, n-o să mai luăm şi alții. E limpede că se înmulțesc rapid aici. Trei sau patru dintre cei de la cafenea au acum ouă.

E tot mai cald şi muştele încep din nou să ne dea bătăi de cap.

Am uitat să amintesc că la Taddert lumea avea funii din păr de cămilă, foarte pliabile, şi păreau rezistente.

22.2.39: Ieri-dimineață a fost ceață deasă. în general, e tot mai cald. Sînt o mulțime de flori sălbatice acum, două în genul gălbenelelor, un fel de margaretă şi diverse altele.

24.2.39: Azi-noapte şi azi-dimineață a plouat destul de torențial.

Am găsit crenguțe de fenicul, care e limpede că creşte aici. Am văzut nişte păsări uriaşe negru cu alb, ce se mişcau greoi, evident din familia şoimului. Am

uitat să menționez ciudățenia umbrelor omeneşti pe care am remarcat-o la Taddert. Uneori stai pe un pisc a cărui umbră e proiectată la cîteva sute de picioare dedesubt. Dacă stai în picioare chiar pe marginea lui, în mod normal, umbra ta se răsfrînge dincolo de cea a piscului. însă am observat că, în vreme ce umbra stîncii e neagră şi compactă, cea a trupului omenesc, la orice distanță peste circa 50 de picioare, e abia vizibilă şi neclară, ca umbra unui tufiş. La distanțe mici nu se întîmplă asta şi umbra pare solidă, însă la distanțe mari, să zicem 200 de picioare şi peste, pare că nu ai deloc umbră. La anumite distanțe, corpul, ca întreg, are un soi de umbră, dar brațul, de pildă, nu are o umbră a sa. Nu ştiu dacă e din pricină că, prin comparație cu stînca, corpul omenesc nu e opac, sau dacă e pur şi simplu o chestiune de mărime.

4.3.39: Mult mai cald. Dar cu toate astea muştele nu sînt chiar atît de rele, probabil datorită ploii.

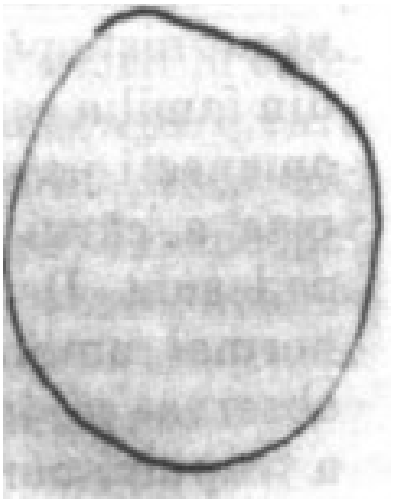
Un băiat mi-a oferit o prepeliță pe care tocmai o prinsese ziua trecută. Foarte asemănătoare cu cele din Spania.

161

Multe flori sălbatice acum, inclusiv unele identice sau asemănătoare cu cele din Anglia. Maci, ghizdei, un fel de margaretă mică destul de similară margaretei englezeşti, o floricică în genul primulelor sau al narciselor, cu flori micuțe asemănătoare cu păpădia şi o floare mov cu petale cam ca acelea de degetar, dar mai mici. De asemenea, limba-boului, ochii-broaştei. Crăițele sînt cele mai des întîlnite şi cresc în tufe dese peste tot.

Pe multe cîmpii, orzul are acum spice bine formate, deşi încă verzi. Acolo unde am putut să-mi dau seama, aproape toate recoltele sînt de orz. Acestea variază, dar per ansamblu par să arate bine. Cireşii înfloriți peste tot. Merii înfrunzesc. Mugurii de rodie cresc - e limpede că întîi fac frunze, şi pe urmă flori. Lămîii au fructe în toate etapele, de la floare la fruct copt, simultan. Se pare că aşa o țin tot anul. Smochinii abia înmu-guresc. Bobul e aproape gata de cules (verde), lăptucile sînt foarte bune acum, la fel mazărea, morcovii şi napii, care sînt destul de mici. E limpede că poți creşte anumite legume aici aproape tot anul. De remarcat faptul că nu sînt prea mulți dăunători la legume. Bărbații taie nişte iarbă înaltă asemănătoare cu griul sau orzul, dar probabil că e altceva, pe care o folosesc ca nutreț. Peste tot în jur, oamenii taie şi cară acasă pe măgari grămezi întregi de buruieni care au crescut peste tot.

Zilele trecute am prins o țestoasă de apă cam de mărimea asta sau poate chiar mai j mică. Perfect formată, însă la vîrsta asta coada e relativ mai lungă. Probabil că nu a ieşit de mult din ou, aşa că trebuie să fie sezonul împerecherilor. N-am mai văzut de ceva vreme țestoase adulte. Ieri am văzut un I miriapod de circa 3-4 țoii lungime - primul pe care l-am văzut aici.

9.3.39: Destul de cald, dar azi înnorat. Cele mai multe flori de condurul doamnei sînt înflorite şi toate celelalte cresc rapid.

Ţînţarii destul de răi.

Domnul Simont foloseşte sîngele, în cantităţi substanţiale (pe care îl poate obţine fiind măcelar), drept îngrăşămînt pentru portocali.

11.3.39: Ieri am găsit un şarpe mort, lung de vreo 2 picioare, primul pe care l-am văzut în Maroc.

Foarte cald. Se spune că anul ăsta a plouat mai mult ca de obicei, aşa că ar trebui să fie un an bun.

Altă floare sălbatică foarte răspîndită e galben pal cu centrul galben mai închis, cu diametrul de vreo 2 ţoii, şi seamănă cu o floarea-soarelui mai mică.

12.3.39 VILLA SIMONT:

Secţiunea „Jurnalului din Maroc" dintre 12 martie şi 28 martie există în manuscris şi în forme dactilografiate. Ambele sînt tran-scrise de Orwell. în cele ce urmează este reprodusă varianta dactilografiată, cu excepţia greşelilor evidente. Variantele sînt trecute în revistă în Opere Complete, voi. XI, după fiecare intrare în jurnal.

Acum cîteva zile, soldaţii ce se întorceau de la pregătirea militară au trecut pe lîngă casa noastră, să fi fost vreo 5 000 de oameni, peste jumătate dintre care erau senegalezi. Spahii arată destul de bine; din punct de vedere fizic, arată în general mai bine decît media populaţiei. Caii înalţi de vreo 14 palme, puternici, dar nu de rase deosebite, de toate culorile, predominînd cei albi şi cenuşii, unii părînd castraţi, iar alţii nu, însă nici o iapă (nu sînt niciodată călărite în ţara asta). Am observat la poligonul de tragere că toţi caii sînt foarte obişnuiţi să se tragă în jurul lor. Acum, cînd îi văd mărşăluind în masă, nu mai sînt de părere (cum am fost înainte) că infanteria senegaleză e superioară arabilor. Arată aşa cum arată orice mulţime. Cavaleria era dotată cu nu ştiu ce fel de arme de calibru mic, cu tragere rapidă - nu le-am putut observa mecanismul, căci erau înfăşurate în foaie

de cort, dar e limpede că diametrul armei era de 1 țol sau mai puțin. Roțile aveau pneuri de cauciuc. Căruțele de transport au roți imense cu discuri sută la sută din oțel şi sînt trase de trei catîri. în plus, existau divizii de artilerie de munte (tunuri). Aceste tunuri aveau calibrul de circa 3 țoii, poate 75 mm, deşi, fireşte, erau diferite de tunul de cîmp cu tragere rapid, de 75 mm. Pentru a transporta întregul tun, cu muniție etc, e limpede că e nevoie de 6-8 catîri. Numai pentru culată e nevoie de un catîr. ' O coloană precum cea pe care am văzut-o poate face manevre fără dificultate oriunde în această țară, în afară de munți. Bărbații sînt trimişi la manevre cu paltoanele lor grele kaki etc, dar nu par la fel de încărcați cum erau pe vremuri. Majoritatea păreau să care cîte 40-50 de livre.

Cinci englezi şi americani din Legiunea Străină ne-au vizitat din cînd în cînd:

Craig: Irlandez din Glasgow, dar portocaliu39. Clasa muncitoare mai răsărită, susține că tatăl său e funcționar bine plătit şi că asta a fost şi el. Are în jur de 25 de ani, e sănătos, cu fizic bun. Semne clare de paranoia (se laudă ce mare şi tare a fost în trecut etc), aşa cum se întîmplă de obicei cu genul ăsta de oameni. E în Legiune de circa 2 ani jumate şi jumătate din ei i-a petrecut în arest, după două tentative de evadare. Vorbeşte puțină franceză. Relativ „antibolşevic", a manifestat ostilitate la pomenirea numelui lui Maxton40. Nu-i plac francezii şi, dacă izbucneşte războiul, o să încerce să nu ia parte la lupte.

Williams: American, brunet, e posibil să aibă şi nişte sînge de negru. Nu stă prea bine nici cu sănătatea, nici cu fizicul. Aproape şi-a terminat cei 15 ani în Legiune, după care va primi o mică pensie (de circa 500 de franci pe lună) şi crede că va rămîne în Maroc. Acum lucrează la popota ofițerilor. Nu e prea cultivat, dar e binevoitor şi se vede că e genul grijuliu.

Rowlands: în jur de 30-35 de ani. Genul „superior" şi are accent curios, care ar putea fi de euroasiatic. Cînd poate, bea. E de 5 ani în Legiune sau pe aproape şi se gîndeşte să renunțe (sînt angajați pe 3 ani, după care, dacă persoana doreşte, se poate reangaja). E limpede că nu a prea avut greutăți în viață. Are o fire amabilă, e genul săritor, dar nu inteligent.

Smith: American, în jur de vreo 40 de ani, angajat ca membru al fanfarei. îi cam place să bea. E de mulți ani în serviciul militar. Nu e inteligent, dar e limpede că e cumsecade.

Plus un scoțian tînăr, pe care nu l-am întîlnit decît o dată. E limpede că în lotul lor (al patrulea) nu mai sînt decît doi sau trei englezi şi americani. E clar că englezii etc. nu se acomodează, nu pot accepta condițiile grele etc. şi sînt de asemenea handicapați de incapacitatea de a învăța franceza, lucru care le vine mai

NS

39. The Orange Institution (mai cunoscută drept Orange Order sau Orange Lodge) e o organizație-frăție protestantă unionistă (ce susține păstrarea şi întărirea legăturilor politice şi culturale dintre Irlanda şi Marea Britanie) fondată în 1796 şi răspîndită cu precădere în Irlanda de Nord şi Scoția, deşi are loje în întregul Commonwealth şi în S.U.A.

40. James Maxton (1885-1946), parlamentar din partea Partidului Laburist Indepedent, 1922-1946; preşedinte al PLI, 1926-31, 1934-39. La 28 septembrie 1938, a aprobat în Parlament anunțul făcut de prim-ministrul Neville Chamberlain că Hitler a acceptat ideea unei conferințe a celor patru mari puteri la Miinchen (n. ed. orig.).

uşor nemților. Toți cei de mai sus sînt încă simpli soldați. Legiunea e predominant germană şi subofițerii sînt de regulă tot nemți. E limpede că viața în legiune e acum cît se poate de plicticoasă. Nici unul dintre cei amintiți n-a luat parte la nici o luptă, în afară de cîteva încăierări inofensive. Uneori, se mai bat între ei, dar duelurile altădată atît de frecvente au fost interzise. După un an sau doi de serviciu, un legionar încă nu cîştigă decît circa 2 franci pe zi (3 pence) şi cam atît îi rămîne solda dacă nu ajunge subofițer. Un sergent primeşte 1 200 de franci pe lună, dar trebuie să-şi plătească mîncarea şi să mai dea ceva pentru haine. Uniformele nu prea sînt pe măsură, dar soldații primesc destul de multe haine. Trebuie să şi le spele singuri. Fiecare primeşte o jumătate de litru de vin pe zi. Nu se pune problema să primească tutun gratis şi, de obicei, recruților le e imposibil să fumeze în primele şase luni.

După căderea Cataloniei, Petit Marocain a devenit imediat mult mai pro-Franco. Orice comparație între ziarele franțuzeşti cu cele pe care le primim din Anglia arată clar că publicul francez şi cel englez primesc ştirile în forme cu totul diferite şi că presa dintr-o țară sau din cealaltă, şi cel mai probabil amîndouă, mint întruna. De pildă, ziarele locale n-au zis nimic despre mitralierea refugiaților din Catalonia, şi nici presa engleză. Dacă e să mă iau după zvonurile care circulă printre legionari, încă există convingerea că va izbucni războiul. La un moment dat, s-a lansat zvonul că vor fi mobilizați chiar diseară. în ultimele cîteva zile, au primit un transport masiv de mitraliere şi alte arme mici la depozitul de aici, parcă în aşteptarea unei noi serii de recruți. Ori de cîte ori o navă de război franceză acostează în Casablanca, mulți marinari sînt trimişi în excursii voluntar-obligatorii în Marrakech, unde fraternizează cu soldații.

Unele dintre recoltele de orz au acum spice frumos formate şi arată destul de bine. Se pare că, după standardele locale, anul ăsta a plouat din belşug şi se aşteaptă ca recoltele să fie bune.

16.3.39: Ieri n-a fost atît de cald, dar a fost mohorît şi cu nori de praf. La fel şi azi, probabil stă să plouă.

Alte flori sălbatice de aici: un fel de sipică, vreo cîteva tulpini de măzăriche de primăvară, una dintre ele foarte frumoasă, cu o floare cam de mărimea uneia de mazăre de grădină, în două culori, roz şi magenta. Alte flori apărute în ultimele zile, pe care nu le pot identifica. Acoperă în multe locuri pămîntul, mai ales crăiţele, o floare galben pal care e evident că e muştar şi o margaretă micuță destul de asemănătoare cu cea englezească.

Ieri, trei florinți, un mascul şi două femele, stăteau pe firele de telefon:

primul florinte: „Cîteva firimituri de pîine"

al doilea: „Cîteva firimituri de pîine"

primul:„Cîteva firimituri de pîine"

al doilea: „Cîteva firimituri de pîine"

al treilea (masculul): „Brî-î-î-î-înză!".

In unele locuri, bărbații încă ară. Ieri un ins semăna, împrăştiind conținutul unui sac. Stoluri de porumbei domestici coborau în zbor, dînd rotocoale şi încercînd să fure semințele, iar bărbații îi

alungau.

Ieri am văzut un pui foarte mic de cămilă, în mod limpede abia născut de cîteva zile, pentru că încă mai avea ataşată o bucățică de cordon ombilical. Cu toate astea, avea picioarele

aproape la fel de lungi ca ale mamei lui.

Ieri a trecut cavaleria. De remarcat că toți caii par să fie armăsari.

21.3.39 HOTEL DES NEGOCIANTS, MARRAKECH:

Ieri, sultanul a făcut o vizită oficială şi a străbătut oraşul, care fusese în prealabil pavoazat cu steaguri etc. şi cîteva mii de soldați aliniați de-a lungul tuturor străzilor. E limpede că scopul vizitei era, probabil, un soi de paradă a loialității, în legătură cu criza curentă. E evident că oamenii de aici, adică arabii, au un mare sentiment de loialitate față de sultan. A fost un entuziasm uriaş chiar şi în Gueliz, unde în mod normal nu există o populație arabă atît de numeroasă. O mulțime de mici căpetenii de triburi şi însoțitorii lor, alcătuind un soi de cavalerie neregulată, toți înarmați cu arme cu încărcare pe țeava. Se vede treaba că francezii nu se tem să lase ca aceste arme (cu care poți tinți, probabil, la 2 sau 3 sute de iarzi) să fie răspîndite în voie prin țară. Loialitatea arabilor față de sultan, care e sub controlul total al francezilor, face lucrurile mult mai simple pentru francezi. Madame V[ellat] mi-a spus că arabii fac plecăciuni chiar şi dacă doar aud vocea sultanului la radio.

Sultanul e un bărbat scund şi nu prea impozant, de 30-40 de ani. Cînd le vezi aşa în bloc, trupele senegaleze arată foarte bine. Am văzut un detaşament al

Legiunii Străine trecînd pe lîngă mine. Contrar impresiilor mele anterioare, fizicul şi ţinuta sînt spectaculoase.

De data asta s-a acordat mai multă atenţie crizei de război. Francezii se referă la ea din senin, ceea ce n-au făcut ultima oară. Pînă şi arabii vorbesc despre ea, de exemplu servitorul

nostru Madhjub Mahomed, care ne-a informat că „o să fie război" şi că o să fie la fel ca ultima dată, adică împotriva Germaniei. E limpede că, în Marele Război, Madhjub a luptat în Europa. Nu ştie să citească în nici o limbă, dar are ceva habar de geografie, de pildă ştie că trebuie să treci marea ca să ajungi în Europa.

E[ileen] a observat că odraslele arabilor nu au nici o jucărie. Se pare că aşa stau lucrurile. In cartierele arăbeşti nu vezi nici o jucărie de vînzare, nici o păpuşă, nici un zmeu, titirez sau vreun alt flecuşteţ, şi cele foarte puţine jucării (uneori o minge) pe care le vezi în mîinile copiilor arabi sînt făcute în Europa. în orice caz, nu par să se joace cine ştie cît. Mulţi dintre ei încep să muncească pe la 6 ani şi majoritatea par să cunoască valoarea banilor aproape imediat după ce învaţă să meargă. Soldaţii din Legiunea Străină nu au voie să intre în farmacii (din cauza medicamentelor şi a otrăvurilor), fără permis special.

28.3.39: La bordul SS. Yasukunimaru (NYK41) în Golful Biscaya.

Următorul pasaj a fost scris în Marrakech pe 21.3.39, urmînd să fie transcris în jurnal cînd acesta avea să fie despachetat.

Pînă în după-masa asta, ultimele 3 sau 4 zile neaşteptat de frig. Acum două zile, în toiul unei furtuni, au fost cîteva minute de grindină. In grădinile publice, multe animale se împerechează. Ţestoasele copulează, masculul stă aproape în picioare, iar femela, atunci cînd se mişcă, îl trage după ea într-o mişcare circulară, ceea ce înseamnă că probabil masculul are un penis lung şi flexibil care poate înconjura marginea carapacei. Struţii dau semne că s-ar împerechea, masculul fugăreşte femela într-un colţ şi se suie pe ea (nu o calcă, aşa cum se întîmplă cu păsările zburătoare); cînd se sperie, femela îşi ascunde capul în colţ, cum ar face un iepure prins, aşa că poate e ceva adevăr în poveştile cu struţii ce-şi îngroapă capul în nisip. Probabil că sînt din aceeaşi specie, dar masculul şi femela sînt foarte diferiţi ca

NS

41. Nippon Yusen Kaisha (navă poştală japoneză - n. t.). Yasukuni înseamnă „ţară paşnică"; navele companiei au fost numite după memoriale celebre, iar acesta era dedicat sufletelor soldaţilor ucişi în războaiele din timpul şi care au urmat Restauraţiei Meiji. Din acest motiv, au avut parte de o atenţie nedorită în ultimii ani. Nava a fost scufundată de submarinul Trigger al S.U.A., la 31 ianuarie 1944, în timp ce călătorea de la Yokosuka la Truk (n. ed. orig.).

înfățișare, penajul masculului fiind negru şi al femelei un soi de cenuşiu murdar. Gîtul masculului e roşu, al femelei cenuşiu. Amîndoi au gîturile şi coapsele golaşe. Ambele păsări au o înălțime de circa 7 picioare. Nu vor să mănînce pîine. Broaştele fac un zgomot asurzitor, deşi aproape erau deja şi mormoloci. Cînd îşi etalează coada, păunii îşi scutură penele cu un foşnet, de parcă ar sufla vîntul prin ele. O maimuță (maimuță de pămînt, fără coadă, aproximativ genul babuin) are un pui. E limpede că n-are mai mult de două zile şi încearcă să meargă singur, lucru cu care mama lui nu e de acord. In timp ce ea fuge în patru labe, puiul se agață de burta ei cu toate cele patru picioare, privind undeva în față, cu capul în jos. Are părul negru, în timp ce al părinților lui e galben-cafeniu. Degetele, spre deosebire de cele ale părinților, sînt fără păr şi mult mai asemănătoare cu ale oamenilor decît ale adulților. Masculul care e limpede că e tatăl, plus încă un mascul, sînt foarte interesați de pui, îl iau în brațe, îl cercetează cu blîndete şi scrîsnesc din dinți la el cînd se înfurie, dar, avînd în vedere că puiul nu pare să se sperie, probabil că nu e un gest ostil. Puiul a țipat de frică atunci cînd ne-a zări pe Efileen] şi pe mine, de două ori.

Țestoasele au un ou. L-au aşezat înăuntrul căsuței lor de piatră, aşa că probabil n-o să se clocească.

Masculul tată a copulat cu mama sau a început s-o facă în timp ce ea ținea puiul în brațe.

Am părăsit Casablanca la 4 după-masa pe 26.3.39, am trecut de Capul Finnisterre la 7 dimineața pe data de 28 şi ar trebui să trecem pe lîngă Ushant la 7 dimineața pe 29. în ultimele 12 ore am parcurs 378 de mile (însemnările de pe vapor se află în celălalt jurnal). Vremea după ce am plecat din Casablanca, destul de agitată; acum, în timp ce traversăm golful, foarte liniştită, adică nu suficient de zbuciumată ca să afecteze un vas de un asemenea tonaj. Dintre cele trei dați în care am traversat golful42, numai una a fost pe vreme rea. N-am văzut nici o vietate, în afară de pescăruşii care au urmat vasul de la Casablanca şi nişte stoluri de rațe ce zburau spre miazănoapte, unele dintre ele la cel puțin 50 de mile de pămînt. N-am avut rău de mare,

NS

42. Orwell a traversat golful Biscaya în drum spre Birmania şi apoi încă de două ori în drumul spre şi dinspre Maroc. Ştim din recenzia lui la The Civilization of France de Ernst Robert Curtius (mai 1932) că: „Cu cîteva zile înainte ca Sacco şi Vanzetti să fie executați (22 august 1927) stăteam în picioare pe treptele unei bănci englezeşti din Marsilia" (OC, X) (n. ed. orig.).

deşi primele 24 de ore vasul s-a răsucit suficient cît să-mi fi venit rău dacă n-aş fi luat Vasano.

Ultimele cîteva zile din Casablaca, înfiorător de frig. Izbit de cît de diferit arată țara cînd vin de la Mfarrakech] spre C[asablanca] cu trenul, adică de cît de verde e totul în acest moment. Recoltele arată destul de bine, deşi sînt mari variații în diverse locuri. Flori sălbatice pe porțiuni uriaşe şi micile terenuri împrejmuite din jurul colibelor arabilor atît de năpădite de buruieni că uneori nu se mai văd nici colibele. E[ileen] a văzut cămile înjugate la plug. Eu nu mai văzusem aşa ceva pînă acum şi credeam că nu se întîmplă, dar e limpede că e ceva destul de obişnuit, ăsta fiind unul dintre lucrurile reprezentate la baza statuii lui Lyautey. Pe vasul ăsta cresc cu succes şi par sănătoase diverse tipuri de plante, din familia palmierilor, alta din cea a dafinului şi speciile obişnuite de brad pitic japonez.

28.3.39 LA BORDUL SS. YASUKUNIMARU (NYK)

TRAVERSÎND GOLFUL BISCAYA:

Yasukuni are 11 950 tone. încă nu ştiu, dar după vibrații deduc că e o motonavă. în afară de puntea superioară, doar trei punți deasupra nivelului apei. Cabinele şi alte facilități destul de bune, dar am avut ceva dificultăți legate de faptul că tot echipajul şi personalul e japonez şi, în afara ofițerilor, majoritatea nu prea vorbesc engleza. Biletul de clasa a doua Casablanca-Londra, 6,10 lire. Avînd în vedere că în mod normal vasul merge direct de la Gibraltar la Londra, dar că de data asta a făcut un oarece ocol pentru a livra o încărcătură de ceai, probabil că biletul de la Gibraltar va costa la fel. Clasa turist la P&O e 6,10 lire Londra-Gibraltar. Mîncarea de pe vasul ăsta e relativ mai bună decît cea de pe P&O şi serviciile categoric mai bune, dar stewarzii de aici au avantajul că nava e aproape goală. Facilitățile pentru cei care ar vrea să bea ceva nu sînt prea ofertante, şi nici cele pentru jocurile de punte, din cauza spațiului relativ restrîns.

Nu ştiu cam cîte locuri pentru pasageri există, dar presupun că cel puțin 500. în prezent sînt doar 15 persoane la clasa a doua, cam 12 la a treia şi, evident, nu prea multe la clasa întîi, deşi nu ştiu exact cîte. Unul sau doi dintre pasagerii de la clasa a doua sau a treia sînt danezi sau alți scandinavi, unul sau doi olandezi, restul englezi, inclusiv cîțiva simpli soldați care au coborît la Gibraltar. Se pare că nava a fost la fel de goală pe parcursul întregii călătorii. De la războiul chinezo-japonez, englezii din Orientul îndepărtat nu mai circulă cu navele japoneze.

Prin urmare, se spune că toate vasele P&O sînt extrem de aglomerate.

Distanța parcursă de navă în ultimele 24 de ore este de 378 de mile. Asta în condiții de vreme destul de bună. A părăsit Casablanca la 4 după-masa pe 26.3.39 şi, luînd în calcul şi cît va trebui să aştepte pe fluviul Londrei mareea etc, se pare că ar trebui să acosteze în seara zilei de 30 sau dimineața de 3143.

Pe navă se distribuie în fiecare zi o foaie de ziar scoasă la ciclostil44. Din cînd în cînd, se dau filme (încă nu le-am văzut).

în Casablanca am fost la cinema şi am văzut filme ce dădeau drept sigur faptul că guvernul francez se aşteaptă la război. Primul a fost un film despre viața unui soldat, care trecea în revistă toate ramurile armatei, cu nişte cadre foarte bune despre dispozitivele interne de luptă de pe linia Maginot. E limpede că a fost încropit în mare viteză şi a intrat în mult mai multe detalii decît e normal în asemenea filme. Celălalt a fost buletinul de ştiri Pathe, în care comentatorul a ținut practic un discurs politic de înfierare a Germaniei. Apoi mai multe cadre cu trupele britanice şi franceze etc. Mai importantă decît filmul a fost însă atitudinea publicului -total lipsită de entuziasm, dacă aplauda cîte unul, cîteva comentarii ostile.

De data asta, toți francezii sînt convinşi că o să fie război. O parte dintre ei au început să ne vorbească despre el spontan, cu toții deplîngînd situația (de ex., într-unui sau două cazuri: „Nu ne serveşte la nimic, doar bogații vor profita de pe urma lui" etc, etc), deşi uneori îl numeau pe Hitler „nenorocit".

Anunțuri A.R.P. (adică F.A.P.A.C.), chemînd ajutoare voluntare, afişate în Marrakech pentru prima oară în jurul datei de 20 martie. Conform spuselor lui Madame M., al cărei fiu e la St Cyr, nici măcar cadeții de acolo nu doresc război, deşi, fireşte, sînt pregătiți de luptă.

NS

43. Adăugire ulterioară: (dimineața zilei de 30) andocare în jur de 9 am = 87 ore Casa-doc (n. ed. orig.).

44. Aparat de multiplicat constînd într-un fel de stilou cu o mică rotiță dințată la capăt, ce perforează găuri minuscule într-o hîrtie special pregătită, întinsă pe o suprafață netedă, folosit la crearea unei matrițe, utilizată apoi la tipărirea de copii.

Caietul din Marrakech

Este un caieţel de aproximativ 13 pe 8,5 cm. Are foile perforate în partea de sus şi fiecare coală are douăzeci şi cinci de linii abia vizibile. Se presupune că Orwell 1-a avut în permanență asupra sa în Marrakech, pentru a-şi nota aici prețurile. A numerotat fiecare pagină. 6 dintre acestea sînt pline. Paritatea de la momentul respectiv era de circa 175 de franci la liră şi 40 de franci la dolarul

*** Tavă de alamă, cu diametrul de circa 2 picioare, cîntărind cam 15 livre, 175 de franci.**

*** Măgar 75-150 de franci.**

*** Cămilă (mică) 300 de franci. Probabil că prețurile urcă pînă la aprox. 1 000 de franci.**

*** Catîr 250-1 000 de franci (sau mai mult).**

*** Vacă de lapte, cam 600 de franci.**

*** Cal (călărit), de la 200 de franci în sus.**

*** Felinar pentru luminare 4-5 franci.**

*** Papuci damă din piele moale 10-15 franci (calitate destul de bunicică).**

*** Tavă de alamă cu diametrul de circa 1 picior şi 6 țoii, la mîna a doua, folosită şi nu prea grea, 35 de franci.**

*** Cuvertură de cam 6 picioare pe 4, lînă sută la sută, 40 de franci.**

*** Grîu, 30 franci măsura mare, cam o baniță, cîntărind cam 40 de livre. Nu sînt sigur dacă nu e exagerat (pe decalitru).**

*** Capre tinere, foarte amărîte, dar de standard mediu, 30 şi 35 de franci. O capră bună (dacă reuşeşti s-o obții) se spune că ar costa 60 de franci.**

*** Lucerna tăiată, 10 centime legătura, groasă de 3-4 țoii.**

*** Închiriatul unui măgar, cam 2-3 franci pe oră.**

*** Găini ouătoare, considerate exemplare reuşite, 7,50 franci fiecare (se zice că e un preț destul de ridicat).**

închiriatul unei biciclete, 6 franci pe zi (probabil suprapreț, ar

trebui să fie 4 sau 5 franci.) Tărîțe 1,35 franci kg. Lemn, 3/4 țoii pe 3/4 (probabil pin importat, tăiat, dar nedat la

rindea), 2 franci metrul. (Idem) 6 țoii pe 3/4, 5 franci metrul. Placaj (calitate proastă), cam 1,75 franci piciorul pătrat. Lemn de foc (mai mult sau mai puțin tăiat bucăți), 80 de franci

1 000 de kg. (O tonă.) închiriatul unui camion, 125 de franci pentru circa 2 ore sau

10 mile. Butelie de Butagaz (un pic mai mică decît Calorgas), 85 de franci

(adică doar prețul gazului). Apă minerală, diverse firme, circa 3,50 franci litrul.

*** Portocalele tip „mandarină" şi lămîile (20 octombrie) cam 50 centime fiecare.**

*** Cealaltă specie de portocale (21 oct., tocmai se coc), 6 bucăți la 3,50 franci.**

Mere canadiene, cam 7 franci kg.

*** Portocale (10.11.38), 10 bucăți la 3,50 franci**

Luminări (cele mai ieftine), 10 pentru 3,50 franci. Calitate mai

bună, 8 la 6,50 franci. Mazăre (13.11.38), 5 franci un kg.

*** Cuvertură vopsită sută la sută lînă (probabil de cămilă), toarsă şi țesută de mină, de aprox. 8 picioare pe 6, 150 de franci.**

*** Tavă de alamă, cu diametrul de circa 2 picioare şi 6 ţoii, cîntărind cam 25 de livre, 300 de franci.**

*** Scaune cu şezutul de sfoară (estimat cam 7 ore de lucru), 7 franci (4 franci (?)).**

*** Cap de topor la mîna a doua, cam 6 livre, 7 franci.**

*** Coş împletit de genul celor care în Anglia costă între 2 şi 3 şilingi şi 6 pence, 5 franci (suprapreţ).**

*** Castron sferic de ceramică, nesmălţuit, cu capac etanş, 4 franci.**

*** cană albă de ceramică nesmălţuită de o pintă, 1 franc.**

*** vază roşie de ceramică de 1 pintă şi jumătate, grosolan smălţuită în interior, 3 franci (probabil suprapreţ).**

Cuvertură de lînă sută la sută un pic mai ieftină, aceleaşi dimensiuni de mai sus, 100 de franci.

Unele mai ieftine, o parte lînă, o parte bumbac, 6 picioare pe 4,

30 de franci. Ibric mic (nu de tablă, care se pare că nu există de vînzare aici),

9,50 franci. t Foaie (în genul celor de 2, 3 şilingi şi 6 pence), 7 franci. Cuie de 1 ţol jumate, 2 franci kilogramul. Cană de apă, 5 centime.

Vin obişnuit, 3-4 franci litrul (cam ca în Franţa). t Ţigări obişnuite, „Favorites", 20 la 1,50 franci (preţul din Franţa

e de 2,50-3 franci).

*** Sandale de piele, făcute pe comandă (în Anglia ar costa cam 5 şilingi),**

25 de franci (probabil preţ exagerat).

*** (produse ale meşterilor şi fermierilor autohtoni) t (produse în Maroc)**

Jurnal domestic, volumul I (continuare)

10 aprilie 1939 - 26 mai 1939

Notă introductivă

Orwell şi Eileen sosiseră în Marrakech pe 14 septembrie 1938, iar două săptămîni mai tîrziu, la Conferinţa de la Munchen, Germania a obţinut acordul Marii Britanii şi al Franţei ca Cehoslovacia să fie sacrificată, în speranţa deşartă că pacea din Europa va putea fi păstrată. E prea facil să-1 condamnăm pe Chamberlain pentru acest „împăciuito-Amintirea bătăliilor de la Mons, Gallipoli, Ypres, Passchendaele şi de pe Somme trebuie să fi cîntărit enorm în ecuaţie, cu atît mai mult, poate, cu cît nu fusese direct implicat în acest măcel. Probabil era îngrozit la gîndul de a provoca atîta suferinţă unei noi generaţii de tineri, femei şi bărbaţi. La urma urmei, la ora respectivă, chiar şi Orwell, membru al PLI, era pacifist şi, aşa cum a scris Eileen, memorabil, „Chamberlain este singura noastră speranţă... şi în mod sigur omul are curaj" (27 septembrie 1938; OC, XI). Indiferent de

limitele lui Chamberlain, este de asemenea un adevăr, chiar dacă unul stînjenitor, că, dacă guvernul lui Chamberlain ar fi hotărît intrarea în război, R.A.F.-ul nu ar fi putut face față Luftwaffe-ului. La 1 octombrie, Germania a ocupat Sudetenlandul (regiunea Sudeților) de pe teritoriul cehesc. Aproape şase luni mai tîrziu, la 15 martie 1939, Germania a ocupat întreaga Cehoslovacie, iar la 28 martie, Madridul a cedat forțelor lui Franco, iar Războiul Civil Spaniol s-a încheiat cu victoria fasciştilor.

Cît a stat în Maroc, Orwell a scris O gură de aer. El şi Eileen au plecat din Casablanca, cu vaporul, la 26 martie 1939. în timpul călătoriei, Orwell a dactilografiat manuscrisul de la O gură de aer. Imediat ce a ajuns în Anglia, i-a predat cartea lui Victor Gollancz (cu care avea contract pentru acest roman), apoi a plecat la Southwold să-şi vadă tatăl, care era grav bolnav. Cei doi soți s-au întors la Wallington pe

11 aprilie. Romanul a apărut, într-un tiraj de 2 000 de exemplare, la 12 iunie 1939; în decursul aceleiaşi luni, au mai fost trase 1 000 de exemplare. La sfîrşitul lunii, tatăl lui Orwell a murit, cu Orwell la

capătîi. După ce tatăl său a murit, ochii acestuia au fost închişi şi, aşa cum se obişnuia, deasupra lor au fost puse cîte o monedă de 1 penny. După înmormîntare, Orwell s-a plimbat pe promenada de la Southwold, gîndindu-se ce să facă cu aceşti doi penny. Nu se simțea în stare să-i cheltuiască şi, pînă la urmă, i-a aruncat în mare.

10.4.39: Southwold: Sîntem aici de pe 1.4.39., dar mi-am petrecut aproape toată ultima săptămînă în pat.

Acum o săptămînă, la sosire, vremea destul de rece, foarte liniştită şi destul de cețoasă. Pe 2.4.29, ceață groasă dinspre mare. Pe alocuri, înfloreşte porumbarul. Ciuboțica-cucului e peste tot. La fel şi narcisele, dar în general nu s-au deschis încă de tot. Arborii fructiferi plini de muguri. Acum două zile, am văzut într-un loc adăpostit unul pe care nu-1 cunosc (cu flori violete). Trandafirii, plantele erbacee etc. au înmugurit puternic. Graurii încă în stoluri la 2.4.39. Ciocîrliile cîntă cu foc. Unii lăstari de sparanghel sînt de cîțiva țoii deasupra pămîntului.

12.4.39: Wallington : Ieri deosebit de cald şi de frumos, se spune că a fost cea mai caldă zi a acestei perioade din ultimii 70 de ani. Azi chiar şi mai şi. Acum avem 26 de găini, cea mai tînără de vreo 11 luni. Ieri 7 ouă (găinile au început doar de puțină vreme să facă iar ouă). Totul extrem de neglijat, plin de buruieni etc, solul foarte tare şi uscat, din cauză că întîi a plouat mult, apoi n-a mai plouat deloc, vreme de cîteva săptămîni.

Deşi gardurile vii etc. sînt mai dezvoltate pe măsură ce te îndepărtezi de mare, primăvara pare să cam întîrzie.

Acum, florile din grădină au înflorit: țîța-vacii, aubrieta, viorele, muscari, oxalis, cîteva narcise galbene. Multe narcise pe cîmpii. Acestea sînt foarte aplecate şi e limpede că nu sînt cu adevărat narcise sălbatice, ci bulbi aruncați accidental. Corcoduşele şi prunele încep să înflorească. Merii înmuguresc, dar încă n-au înflorit. Perii sînt în floare. Trandafirii cresc vertiginos. Am observat că unul dintre trandafirii standard, care a murit, a încolțit din nou de la rădăcină, aşa că se vede treaba că butaşul poate supraviețui chiar şi cînd altoiul a murit. Bujorii au prins foarte bine. Tocmai s-a terminat sezonul brînduşelor de primăvară. Cîteva lalele înmugurite. Cîteva fire de praz şi păstîrnac în grădină (cele din urmă au supraviețuit iernii fără să fie acoperite şi au frunzele încă verzi), în rest nici o legumă. Se pare că, din cauza unor geruri cumplite, în zonă nu prea sînt deloc legume de iarnă.

Liliecii sînt peste tot. încă n-am găsit nici un cuib de pasăre. Au apărut florile sălbatice: violete, ciuboțica-cucului, rostopască,

anemone.

Se iteşte şi nişte rubarbă. Cam toate tufele de coacăze negre etc. sînt năpădite de buruieni, probabil fiindcă n-au fost plivite etc. Căpşunii s-au uscat şi sînt năpădiți de buruieni, dar arată destul de vînjoşi.

Am plantat salată verde.

Compostul de frunze (fag) aşternut la finele lui 1937 a putrezit

frumos.

Am găsit două ouă de sturz sub gardul viu - fără cuib, oarecum misterios, dar poate au fost lăsate acolo de un copil.

Azi am îmblătit un stog - de ovăz - şi din cîte am văzut, nu era nici un şobolan, doar cîțiva şoareci. L-am ispitit pe Marx cu un şoricel viu. L-a mirosit şi 1-a lins, dar n-a făcut nici o tentativă

de a-1 mînca.

în timpul zborului de împerechere, porumbeii se avîntă brusc spre cer, după care coboară în zbor planat.

Patru ouă.

13.4.39: Nu prea cald. Seara, o aversă uşoară de ploaie. Noapte foarte neagră.

încep să înflorească cîteva panseluțe şi micşunele ruginii. Panseluțele s-au înmulțit singure, aproape cît gălbenelele. înfloreşte şi saxifraga roşie.

Zece ouă.

14.4.39: înnorat, cîteva averse scurte. Rece la căderea întunericului.

Am văzut două rîndunici (nu lăstuni). E destul de timpuriu pentru zona asta şi pentru primăvara care încă întîrzie. Nimeni altcineva n-a mai văzut nici una.

Toată ziua am curățat tufele de căpşuni, care n-au mai fost atinse de anul trecut. Se pare că o singură plantă va da pînă la 12 sau 15 mlădițe. Acestea par să-şi dezvolte cel mai bine rădăcinile cînd s-au prins pe un sol foarte tare. Am folosit cîteva dintre ele pentru a umple spațiile goale şi a mai face un rînd. Nu ştiu dacă or să prindă, dar Titley45 zice că nu e prea tîrziu. Micşunelele ruginii aflate în zone adăpostite au înflorit cu totul. încă nu se vede nici o floare de măr.

NS

45. Este vorba despre un vecin (n. ed. orig.).

Cele 12 puici pe care familia Hollingsworth le-a obținut din 24 dintre ouăle noastre (White Lehorn x Buff Orpington - Sussex) au făcut 1 500 de ouă de toamna trecută pînă acum, sau circa 20 de ouă de pasăre pe lună. Tot timpul ăsta au fost hrănite cu mîncare de porci, şi nu cu terci obişnuit, de găini. în aceeaşi perioadă, găinile noastre, provenite din aceeaşi împerechere, n-au ouat (adică abia acum încep), fiind subnutrite.

Opt ouă.

Pentru prima oară M46 a dat azi un litru.

15.4.39: Răcoare, vînt seara şi averse uşoare. Am început să curăț parcela de rubarbă, în rest ocupat cu mutarea cotețelor. Evident, ajută mult dacă poți să le convingi să mănînce în sau foarte aproape de coteț imediat ce l-ai mutat, altfel au mereu tendința de a reveni la locul inițial.

Mfuriel] se poartă de parc-ar fi în călduri. Nu sînt sigur, dar o să notez data (data viitoare ar trebui să fie 5-6 mai).

Am mai văzut o rîndunică. Sturzul cloceşte ouăle pe gardul nostru viu. Urzica moartă a înflorit. Porumbarul e destul de frumuşel. Copăcelul pe care l-am plantat în gardul viu acum doi ani, închipuindu-mi că e măr sălbatic (fiindcă l-am găsit sub un măr şi am crezut că e lăstar de altoi), s-a dovedit a fi corcoduş sau prun sălbatic.

Opt ouă.

16.4.39: Destul de frig cu intervale însorite, nu cine ştie ce vînt. O aversă uşoară dimineață.

Gălbenelele de baltă înflorite ici şi colo. Cred că e destul de timpuriu. încep şi clopoței, cîțiva sînt aproape complet înfloriți. E, fără îndoială, neaşteptat de timpuriu. Vişinii sălbatici înfloriți complet. încep să se deschidă frunzele de platan. Mugurii de măr aproape gata să se deschidă. Alt sturz care stă pe ouă în gardul viu. Am găsit un cuib de mierlă cu ouă. Sînt singurele cuiburi pe care le-am găsit pînă acum.

Balta de lîngă biserică e atît de stătută că nu mai are pic de lintiță, ci doar mîzgă verde. Şi totuşi, încă mai are cîțiva tritoni.

Azi a început ora de vară, prin urmare, dimineață M a dat doar puțin lapte, dar a recuperat seara.

NS

46. Muriel, capra familiei Orwell. Crick, ilustrația nr. 19, îl arată pe Orwell hrănind-o. Muriel, e, fireşte, numele caprei din Ferma animalelor (n. ed. orig.).

Zece ouă. (Prețul ouălor vîndute ieri, 1 şiling şi 9 pence cofrajul.)

17.4.39: Destul de răcoare, puțin vînt, averse ocazionale.

Mugurii nucilor încep să se deschidă. Semințele de salată verde plantate pe 12.4.30 au încolțit. Cîteva lalele aproape deschise. Zece ouă. (57 săptămîna asta.)

18.4.39: Frumos, dar rece.

Am semănat bob. Plantele semănate acum ceva timp sînt deja înăltuțe. Am plantat ciucuşoară şi gura-leului.

Am găsit un ou de sturz din care stă să iasă puiul - primul pe anul ăsta.

Cinci ouă.

Mugurii de nuc se deschid.

19.4.39: Senin, însorit şi destul de cald.

Graurii şi-au făcut curte mai multe zile, zburînd cu cîte un pai în gură. Unul dintre grauri, probabil bărbătuşul, stă pe o creangă, ridicîndu-şi penele de la gît şi scoțînd nişte cloncănituri rapide cu ciocul, în afară de cîntatul obişnuit. Destul de multe rîndunele. încă nici un lăstun.

Am plantat mazăre (Nottcut's Lincoln, de un picior şi jumătate). Am stropit cam jumătate dintre urzicile de sub nuc cu clorat de sodiu. Azi au sosit ouăle pentru clocit, dar încă nu pot să fac rost de cloşti. Mfuriel] agitată şi nu mănîncă, posibil să fie încă în călduri.

Vreme foarte senină pentru eclipsa de soare (inelară), care a început la 6.28 pm şi s-a văzut fără probleme. în momentul maxim al eclipsei, la 7.15 pm, cînd aproape jumătate de soare a fost acoperit, s-a făcut relativ beznă şi răcoare, dar nu suficient cît să provoace reacții notabile la păsări etc. Găinile n-au intrat în cotețe.

Nouă ouă. (Prețul de azi, 1 şiling şi 8 pence cofrajul.)

20.4.39: Frumos şi foarte cald toată ziua.

Clopoței peste tot. O floare albă în formă de stea cu multe petale (Steaua-Bethlehemului?) acum înflorită. în grădină, flori de nu-mă-uita, lalele şi una sau două anemone înflorite.

Femela de sturz de lîngă corcoduş nu şi-a părăsit cuibul, aşa cum am crezut c-o să facă. Prin urmare, e limpede că nu pot sta departe de cuib mult timp, fiindcă se răcesc ouăle.

Florile de măr pe punctul de a se deschide. Imposibil de găsit găini ouătoare undeva. Se pare că nimeni n-are nici una.

Zece ouă (plus alte 5 aflate la clocit, de pe 14 pînă acum).

21.4.39: Frumos şi cald toată ziua. Foarte uscat.

Azi cred că am văzut primul lăstar de rochița-rîndunicii. Am cosit o porțiune cu urzici ca să văd rezultatul. Se spune că le poți eradica dacă le coseşti de 3 sau 4 ori pe an. Cele tratate cu clorat de sodiu mor.

Am plantat broccoli, varză creață, praz, varză de Bruxelles, salată verde.

Treisprezece ouă.

22.4.39: Rece şi vînt, cu unele intervale însorite şi cîteva picături de ploaie.

Stînjeneii galbeni încep să înmugurească. Unele flori de măr s-au deschis complet.

Am plantat cartofi timpurii. (Eclipse, cam 10 livre.)

Am făcut rost de două găini ouătoare, dar nu le pun să clocească pînă mîine, ca să fiu sigur.

Am plătit 3 şilingi şi 6 pence pentru fiecare.

E clar că găinuşele de baltă de pe iaz şi-au făcut cuib.

Douăsprezece ouă.

[Tăietură din ziar: „La ce sînt bune urzicile" - ca legumă ; pentru a face bere]

23.4.39: A plouat, dar nu prea tare, toată ziua.

Liliacul pe punctul de a înflori. Rochița-rîndunicii s-a înălțat bine de tot.

Mari probleme cu aşa-zisele cloşti. Una dintre ele a început fără nici un chef să clocească, însă doar 8 ouă. Cealaltă e limpede că nici nu e cloşcă, a fugit şi s-a amestecat printre celelalte găini. Probabil că lotul ăsta de ouă e compromis (2 şilingi şi 6 pence duzina). Am observat că, atunci cînd găina s-a amestecat printre celelalte, acestea n-au întîmpinat-o cu ostilitate, cum fac oje obicei. Probabil fiindcă nu era nici un cocoş. Tom Ridley47 zice că atunci cînd pregăteşti ouăle pentru cloşcă, trebuie să le întorci zilnic, ca în incubator.

Am pus o butelie nouă de gaz.

NS

47. Tom Ridley - un vecin (n. ed. orig.).

(dar nu şi cei comestibili), precum şi liliacul şi gherghinele. Unele rațe sălbatice au pui. O parte din trandafiri au înmugurit. Lalelele şi micşunelele ruginii în culmea splendorii. Mi-am notat următoarele nume de lalele, toate specii bune: Venus (cireşiu), Allard Pierson (roşu deschis), Miss Blanche (crem), William Pit (purpuriu aprins), Louis XIV (cafeniu-movuliu), Pride of Harlem (roz aprins), Remembrance (mov pal), Ambrosia (trandafirul Daily Mail), Bartington (roşu de ceară de sigilat), Nauticus (magenta), Rev. Ewbank (mov foarte deschis), Sultan (maro foarte închis, aproape negru).

[Tăieturi din ziare: Rețete cu lapte bătut - „Prăjitură ca de Crăciun" ; „O rețetă daneză"; „Iaurt ca în Iugoslavia"; „Filmjolk suedez" (un fel de chefir, mai puțin acru - n. t.); „Dressing pentru salată"; „Scaba Putra din Letonia"; aceste rețete, împreună cu altele decupate de Orwell, au fost trimise ziarului de diverşi cititori.]

21.5.39: Azi şi ieri frumos, dar încă nu e prea cald. Trandafirii de aici au înmugurit şi sînt pe punctul de a înflori. Păduchii verzi sînt foarte răi. Aproape au ieşit şi cafeluțele. A răsărit şi London Pride (specie de saxifraga mai mare). Grădinarul de aici spune că numărul varietăților de trandafir e mult exagerat şi că, în realitate, specii căzute în desuetudine şi aproape uitate sînt din cînd în cînd reînviate sub un nume nou. Ieri am văzut un lăstun mare şi o turturea, prima pe anul ăsta, din cauză că am fost bolnav. Gherghinele au înflorit frumos, mai ales cele roz. Fînul arată destul de bine.

La grădina zoologică pe 19.5.39, foarte interesat de lamantin, de care auzisem doar vag pînă atunci. Un animal cam de mărimea unei foci mai mari, cu coadă lată la spate şi două chestii ca nişte aripioare în față. Capul e ca de cîine, cu ochi mici, suprafața corpului precum cea a elefantului, dar alunecoasă de la statul în apă. Mişcările sînt foarte greoaie. Ceea ce-ți sare în ochi e gura, cu mustăți mari, şi care acționează ca o pompă, atrăgînd mîncarea. E o creatură blinda, care te lasă să o mîngîi. Se pare că e singurul mamifer acvatic vegetarian. Nu ştiu precis dacă trăieşte în apă dulce sau sărată ori ambele.

Elefantul refuză ridichile, pe care atît căprioarele cît şi maimuțele le hăpăie imediat. Marmoseta refuză ceapa de primăvară, pe care majoritatea maimuțelor o mănîncă. De remarcat că unele maimuțe sud-americane aproape că pot atîrna doar de coadă, adică de coadă şi de o mînă sau un picior. Muflonul, genul nord-african, s-a înmulțit liber în grădina zoologică şi arată mai bine decît cel din Marrakech. Două familii de pui de leu în prezent şi e limpede că se fac încercări de a încrucişa un leu şi un tigru51.

25.5.39 : Ieri şi alaltăieri foarte cald. Azi înnorat, destul de rece ca să facem focul, şi cîteva picături de ploaie.

Ieri m-am întors52, după o absență de aproape 3 săptămîni. Solul e foarte uscat, buruienile sînt îngrozitoare, cu excepția grădinii de lîngă bucătărie. Cîmpul e acum aproape complet distrus de urzici şi cucută, însă există o mică parcelă sau două, de circa 200 de iarzi pătrați, care e posibil să dea ceva fin. Iarba e peste tot bogată şi foarte verde. In meri se văd o mulțime de fructe. Practic nici o coacăză sau agrişă în grădina de la bucătărie, dar sînt destule în cîte-o tufă din grădina de flori. Primele tulpini (pitice) de mazăre de circa 4 țoii înălțime, cele ulterior plantate (mai înalte), de circa 2 țoii, primul bob însemînțat, 6 sau 8 țoii, încep să se vadă şi cîțiva cartofi timpurii. Cartofii de

după, fasolea verde, morcovii, ceapa etc. nu dau nici un semn (toate astea au fost plantate foarte tîrziu). încep să apară ridichile. Căpşunii au foarte multe flori, chiar şi pe unele dintre mlădițele de anul trecut. Lalelele şi micşunelele ruginii sînt pe sfîrşite. în floare: aubrieta, ciucuşoara de nisip (foarte frumoasă), nu-mă-uita, ochii-şoricelului, panseluțe. înmuguresc: garofițele, bujorii, garoafele turceşti, tufişurile de trandafiri (nu cățărători). Murii foarte înfloriți.

De la 9.5.39 - 23.5.39 inclusiv, au fost 200 de ouă. Pe 24.5.39 au fost 14. Azi 17. Duminică o să reîncep socoteala, dar cred că n-am uitat nici unul. Şase pui, acum de 10-12 zile, sănătoşi, dar cam micuți. Se pare că pierderile de la cloşca asta (11 ouă) de la început s-au datorat unei cîrtițe adăpostite sub coteț, care a îngropat nişte pui. Ouăle sînt acum foarte bune, mult mai mari decît acum o lună. Ieri un ou mic, cam cît cel de găinuşă de baltă (cei de aici spun că, la fel ca oul cu gălbenuş dublu, e „întotdeauna primul sau ultimul" de la o cloşcă). Trei găini stau pe ouă.

M[uriel] pare bine, un pic cam slăbuță, dar cu poftă de mîncare. încă dă o pintă şi jumătate (dă lapte de aproape un an). Ieri am ' plantat o duzină de garoafe.

NS

51. încercarea a avut succes, grădina zoologică (din Londra, Regent's Park - este cea la care se referă Orwell) reuşind să creeze un tigon (tigoni există şi în sălbăticie) (n. ed. orig.).

52. La Vila The Stores, în Wallington (n. ed. orig.).

26.5.39: Cald. Pămmtul e foarte uscat. Napii sînt atacați de musca rădăcinilor. Merii sînt plini de fructe. Căpşunii trebuie acoperiți cam în două săptămîni.

Titley a scos deja cartofii din pămînt. Zice că specia Catriona nu se păstrează bine pentru semințe, dar îi poți păstra bine dacă ai grijă cum îi pui. Inul albastru a înflorit. Unele agrişe sînt aproape gata de cules. Din celălalt lot de ouă au ieşit deja 5 pui; nu m-am aşteptat să iasă nici unul, dat fiind că ouăle au stat neclocite 3 săptămîni, pînă am găsit cloşcă, apoi cloşca le-a părăsit după o săptămînă şi a trebuit să pun alta.

Am plantat gura-leului.

14 ouă.

N.B. 12.4.-26.5 (inel.), 550 ouă (26 de găini).

Aici se termină „Jurnalul domestic, volumul I".

JURNAL DOMESTIC, VOLUMUL II

27 mai 1939 - 29 aprilie 1940 intercalat cu

JURNAL AL EVENIMENTELOR CARE AU DUS LA RĂZBOI

2 iulie 1939 - 3 septembrie 1939

Jurnal domestic, volumul II

27 mai 1939 - 31 august 1939

27.5.39: Dimineața înnorat, senin şi cald după-masă. Peste tot e plin de veronică albastră şi vinețică. Piciorul cocoşului se află la înălțimea maximă. încolțesc şi păpădiile. Cîmpurile sînt pline de ciuperci mari.

Am acoperit căpşunii cu paie. Am dat cu clorat de sodiu pe parcela rămasă sub nuc.

Ieri am privit un sturz spărgînd un melc pe o piatră plată. Nu cu ciocul, aşa cum crezusem, ci ridicîndu-1 şi izbindu-1 de piatră.

15 ouă. Azi am vîndut 50, cel mai mare lot vîndut pînă acum (1 şiling şi 10 pence cofrajul.)

Ouă pînă azi (vezi voi. I): 565

Săptămîna începe mîine. [Tăieturi din ziare: „Forme de gelatină" - pentru turnat ipsosul; „Un sfat pentru plantarea semințelor" - cu o cutie veche de metal, de cacao; „Cum să prinzi viespea-regină"]

28.5.39: (Duminica Rusaliilor) Foarte frig dis-de-dimineață, restul zilei frumos şi însorit. Aseară am plantat nişte salvie. Trandafirul Daily Mail e acum gata să se deschidă, Dorothy Perkins şi Albertine au îmbobocit. Se formează şi mugurii de Delphinium, bujorii mai au puțin şi se deschid.

13 ouă (plus 7 puse la clocit = 20). Azi începe o nouă săptămîna, deci o nouă socoteală.

29.5.39: Foarte frumos şi cald. Căpşunii sînt acoperiți. Am dus-o pe M[uriel] la țap, dar mă tem că nu e în călduri. Domnul N1

NS

1. Probabil domnul Nicholls, un vecin care avea capre şi care, potrivit spuselor lui Orwell, avea un țap „bătrîn, ca vai de el", care nu era potrivit să se împerecheze cu Muriel (vezi OC, XI) (n. ed. orig.).

spune că de obicei nu sînt decît toamna-primăvara. M. s-a speriat foarte tare de o vacă. Vaca, pe de altă parte, s-a speriat de un ieduț de cîteva luni care se afla acolo.

16 ouă.

[Tăieturi din ziare: „Terci pentru perioada de clocire"; „Hrana puilor"; „Hrana bobocilor de rață"]

30.5.39: Foarte frumos şi cald. Am plantat roşii (12), le-am acoperit cu pînză de sac, pentru a le apăra de soare. A ieşit o garofiță. Dimineața, a fost o vreme burniță. Am observat că faptul că am acoperit căpşunii nu pare să inhibe deloc albinele.

14 ouă.

31.5.39: Frumos şi cald, dar se face foarte frig imediat ce nu mai e soare. Roşiile (protejate de soare cu pînză de sac) sînt OK. Se iţeşte nişte fasole franţuzească şi căţărătoare.

împerecherea lui M a fost degeaba. Cînd am adus-o acasă, am constatat că n-a fost mulsă de cînd am dus-o acolo (adică 48 de ore), şi avea ugerele foarte umflate. Am muls-o şi am obţinut un litru, care nu părea acru şi nici să aibă altă problemă. Nu ştiu dacă o să-şi revină şi o să dea aceeaşi cantitate de lapte.

17 ouă (am vîndut 50 la 2 şilingi cofrajul).

în seara asta am văzut o bufniţă albă.

1.6.39: Frig dimineaţa, mai tîrziu s-a încălzit. Foarte vînt. Am început să pun araci la mazăre, am pus noi stinghii în coteţ. Am descoperit roşiile. 11 ouă.

2.6.39: Foarte cald, foarte uscat, destul de mult vînt. Butaşii tineri tind să se aplece. Bujorii şi căldăruşele lui Titley au înflorit complet. Caprifoiul, de asemenea. Ici şi colo, cîte o garoafă turcească începe să se deschidă. Merele grenadier cam de mărimea unor bile. Am mutat găinile.

Ca urmare a evenimentului recent, laptele lui M a revenit la cotele anterioare. Ieri, mai puţin de o pintă.

15 ouă. Am cîntărit nişte ouă şi am descoperit că doar cîteva sînt sub 2 uncii.

M a dat cam o pintă şi jumătate, aşa că poate revine la normal.

3.6.39: Foarte cald şi uscat. Am plantat douzeci de salate de la T şi cam o duzină (mai mici) de-ale noastre. Le-am protejat cu pînză de sac, la fel ca pe roşii. E[ileen] a plantat 7 dalii.

Găina a dat la o parte 4 dintre ouăle de raţă, care se răciseră foarte tare.

Le-am pus sub altă cloşcă, luînd un ou. Nu sînt sigur dacă asta a omorît ouăle respective (care au fost clocite 24 de ore.)

12 ouă. Am vîndut 40 cu 2 şilingi cofrajul. Totalul de săptă-mîna asta 98 (+7 = 105).

4.6.39: Extrem de cald şi de uscat. Am făcut ogrăzi mai mari pentru găini, punînd pînză de sac deasupra, să ţină umbră. A trebuit să iau pînza de la salate, care nu s-au veştejit, fiind acoperite. Au apărut cîteva garoafe turceşti. încep să iasă şi cîteva garoafe foarte mici. Acestea se închid noaptea, garofiţele nu. Multe muşti de rădăcină la trandafiri. I-am stropit cu apă şi săpun. M. a dat azi o pintă şi trei sferturi, aşa că aproape a revenit la normal.

14 ouă.

E[ileen] a văzut din nou o bufniţă albă azi-noapte.

5.6.39: Insuportabil de cald. Totul se usucă. A ieşit o garoafă turcească. A apărut şi cuculeasa.

Am plantat mazăre (English wonder). Am pus compost la roşii. Fasolea franţuzească şi cea căţărătoare au încolţit foarte prost, aşa că plantez cîteva într-o

cutie, ca să înlocuiesc unele. Cartofii noi sînt gata de scos din pămînt, se văd şi cîţiva din recolta principală.

5 ouă ! (Probabil e din cauza căldurii.)

N.B. O jumătate de pintă de mazăre ajunge să plantezi un rînd întreg (cam 12 iarzi), destul de des.

6.6.39: Prea cald să lucrezi în grădină. Am scos cartofii noi.

Schimbăm terciul găinilor cu Full-o-Pep, care e ceva mai ieftin decît cel de la Clarke. De asemenea, luăm porumb etc. la sutar, ceea ce ne ajută să mai economisim nişte bani. N.B. Azi am început un amestec, un sutar de Full-o-Pep cu unul de grîu, care ar trebui să ajungă pînă pe 12 iulie. Mari probleme cu găina ouătoare, care, la ora mesei, încearcă să se alăture celorlalte, însă cînd o prinzi şi o duci înapoi la coteţ, se întoarce la ouă.

Multe turturele prin zonă.

11 ouă.

7.6.39 : Extrem de cald, dar puţin vînt. Noaptea e o rouă destul de deasă.

Am plantat două tufişuri de dovlecei, acoperindu-le cu cutii de metal. E[ileen] a tăiat iarba gazonului cu foarfecile şi apoi cu maşina de tuns iarba, pe care Albert H.2 a ascuţit-o (am plătit pentru ascuţire 1 şiling şi 6 pence). Am continuat să mut mazărea, scoţînd-o din căzi.

M. dă aproape un litru. Am trimis după altă capră, o încrucişare British-Alpine - a fătat luna trecută, 3 lire.

9 ouă (plus 5 la clocit = 14). Am vîndut 20 (20 de şilingi).

8.6.39: Foarte uscat, nu chiar aşa de cald.

Am pregătit alt răsad de dovlecei, de data asta săpînd mai puţin adînc şi punând şi un strat de 4 ţoii de iarbă tăiată de pe gazon. O să compar rezultatele acestui gen de răsad cu ale celuilalt. Am plivit şi săpat fasolea franţuzească şi căţărătoare. Doar vreo jumătate din ea a încolţit. Am descoperit salatele. Am rărit merele grenadierului. Au mai rămas vreo 60, dar probabil că nu vor mai rămîne decît vreo duzină.

Trandafirul Daily Mail a înflorit complet, nemţişorii de munte aproape au ieşit şi ei.

M. abia dacă se atinge de mîncarea solidă, dar nu dă mai puţin lapte.

12 ouă (plus 7 la clocit = 19).

Ouăle de raţă se spune că au nevoie de 28 de zile sau mai mult, aşa că trebuie să aştept pînă pe 30 iunie - 2 iulie.

9.6.39: Foarte uscat, mai puţin torid. Nici un semn de ploaie.

Am mai plantat doi dovlecei şi am dat la o parte cutiile de tablă de pe ceilalţi. Am mai plivit puţin. Napii au dispărut complet şi au rămas foarte puţine cepe, iar unele dintre ele sînt deja uscate. Trebuie să reînsămînţez şi să plantez

după ce plouă. Cu excepția salatelor, foarte puține au încolțit în răsad. De pildă, doar 11 broccoli dintr-un pachet întreg. Cartofii din recolta principală au ieşit şi ei şi arată destul de bine.

E[ileen] a pus şase găini ouătoare într-un soi de cuşcă de sîrmă, care poate că o să le liniştească.

A sosit capra cea nouă. Evident că nu a fost mulsă, aşa că am muls-o, obținînd o pintă şi jumătate şi în seara asta altă jumătate de pintă. Se spune că trebuie să dea 3-4 pinte, dar toată tevatura

NS

2. „H" înseamnă de obicei „Nea Hatchett", vezi 13.6.39, aşa că Albert H. ar putea fi alt vecin de la Wallington, poate Albert Hollingsworth; vezi 21.8.39 (n. ed. orig.).

e limpede că a dat-o puțin peste cap, cum a pățit şi-M. cu cîteva zile în urmă. N-o s-o forțez pe M. şi încet-încet o s-o mulg doar o dată pe zi, reducîndu-i şi tainul. M. foarte geloasă, o tot loveşte pe capra cea nouă, îi fură mîncarea etc, cealaltă capră (o cheamă Kate) nu-i opune rezistență. 10 ouă.

10.6.39: Extrem de uscat şi destul de cald. Am început să plivesc recolta principală de cartofi, care sînt aproape gata. Salatele şi dovleceii par în regulă. Multe flori din grădină se ofilesc. Rezervorul de apă de ploaie e aproape gol (prima oară cînd se întîmplă, dar E[ileen] a fost singură aici vara trecută).

K. s-a sucit pe după pripon, după care şi-a prins piciorul din spate şi s-a sucit în aşa fel încît i s-a ridicat la ceafă şi se prinsese atît de strîns că n-am reuşit s-o eliberez decît desfăcîndu-i zgarda. Prin urmare, foarte docilă şi cu glezna umflată, dar e evident că nu şi-a rupt nimic. Azi a dat între 2 pinte şi 2 şi jumătate. M. (fără să fie forțată), cam o pintă şi jumătate.

8 ouă (plus 9 la clocit = 17). Vîndut 2 cofraje la 2 şilingi unul.

Nr. săptămîna asta: 90.

11.6.39: Azi-noapte ploaie destul de torențială, vreme de 4-6 ore, care a înviorat considerabil atmosfera. Azi înnorat şi mai rece. Flori sălbatice înflorite: măceş, maci, guşa porumbelului, albăstrele (cîteva), ghizdei, sipică (cîteva), soc, sparcetă3. Cîteva fructe în prunul sălbatic. Piciorul lui K. e mai bine, dar tot nu dă decît cam 2 pinte şi un sfert, aşa că îi măresc tainul. 15 ouă.

12.6.39: E limpede că a plouat azi-noapte. în dimineața asta a fost înnorat şi destul de răcoare, iar după-masă, între 4-6, a plouat cu găleata.

Am terminat de plivit recolta principală de cartofi, care acum sînt practic crescuți. (Sînt patru rînduri de Epicure, 10 de Red King şi 2 de King Edward. Fără Epicure, ar trebui să scot cam 3 sutare de cartofi).

NS

3. Sanfoin, în original (sau transcrierea cuvîntul sainfoin pe care o preferă Orwell). înseamnă fin viguros şi este planta perenă Onobrychis saliva sau viciifolia, plantă legumicolă furajeră uneori cunoscută şi ca iarbă perenă sau franţuzească. Orwell o aminteşte de cîteva ori în O gură de aer, de exemplu: „Locul meu preferat de citit era podul din spatele curţii... Erau stive uriaşe de saci şi un soi de miros de ipsos amestecat cu cel de sparcetă..." (OC, VII) (n. ed. orig.).

Găina care stă pe ouăle de rață le-a mutat de două ori în coteț, probabil din cauză că era deranjată de cîrtițele ce săpau sub ea, dar pare să le clocească bine.

E[ileen] a plantat lobelia.

12 ouă.

13.6.39: înnorat, intervale cu soare, la un moment dat ploaie. Am scos lalelele şi le-am răsădit ca să crească aşa cum trebuie, şi narcisele. M-am ocupat de coteţul cel nou. (Unul de la reduceri, care a stat expus în magazin, am dat pe el 17 şilingi şi 6 pence, a sosit necreozotat şi fără acoperiş de pîslă. încap 10-12 găini adulte.) Nea H.4 a răsădit mai multe lăptuci. Am început să dezgrop cartofii noi, pentru a doua oară. O gaură în cele 4 rînduri. Am scos afară cloştile, sperînd că măcar unele vor fi terminat de clocit. A trebuit să arunc un ou de rață (acum sînt doar 8), fiindcă găina 1-a dat afară.

O stăncuță a dat de două ori tîrcoale cotețelor de găini, vizibil chitită să atace puii. 11 ouă.

14.6.39: Am cumpărat 8 puici R.I.R.5, de 3 luni, 3 luni jumate, dolofane, 4 şilingi şi 6 pence fiecare.

Am terminat de instalat coteţul cel nou, care însă nu e creozotat şi nici n-are încă acoperiş de pîslă, iar uşa are şi ea nevoie de ajustări. Găina cea bătrînă care a îngrijit de primul lot de pui are nu ştiu ce infecţie la ochi şi probabil va trebui omorîtă.

Al treilea lot de mazăre (pitică, semănată la 5.6.39) începe să crească. Se înalță şi fasolea cățărătoare şi cea pitică semănate în cutie (6.6.39).

Cloştile pe care E[ileen] le-a pus în cuşcă (şi ieri le-a dat drumul) au revenit toate (şapte) la normal.

K[ate] consumă acum 11 pumni de mîncare la o masă, şi începe să dea un pic mai mult lapte (aproape 2 pinte şi jumătate). 12 ouă. Am vîndut 30 la 2 şilingi cofrajul.

15.6.39: Vînt, rece şi din cînd în cînd burniță. Am pus araci şi sîrme pe care să întind sforile pentru fasolea cățărătoare. Am reparat uşa coteţului, aşa că acum nu se mai sprijină de pămînt. K. dă puţin mai mult lapte.

NS

4. Nea Hatchett, un vecin (n. ed. orig.).

5. Găini Rhode Island Red (n. ed. orig.).

15 ouă.

(N.B. Ieri am început alt flacon de capsule cu fier.)

16.6.39: Noaptea ploaie torențială, a plouat cu întreruperi cam toată ziua, pînă pe la ora 5 după-masa, cînd s-a înseninat. Prea umed să lucrezi pe afară. Am fixat sforile pentru fasole (mult prea jos), am început să pregătesc o parcelă pentru napi în locul celor care s-au uscat din cauza secetei.

Le dau găinilor uruială şi coji pisate - prima dată cînd le dau, pentru că m-am gîndit că nu e nevoie, pămîntul fiind calcaros. Şi totuşi, în ultimul timp unele dintre cojile de ouă, deşi n-au fost prea subțiri, au fost totuşi destul de prăpădite. Acum că am înălțat cotețul cel nou, puicile ies dimineața pe la marginile lui, aşa că pînă nu-i pun şi podea încă mai stau cu grijă la vulpi.

Cîteva căpşuni s-au făcut roşii. Clopoțeii arată bine, dar le trebuie araci. Iarba e mult mai bună după ploaie. In recolta principală de cartofi nu par să existe spații goale.

15 ouă. [Tăietură din ziar: „Cremă de brînză din lapte de capră"]

17.6.39: Frumos, destul de cald.

Am plantat garoafe (amestec de perene). Am pus acoperiş de pîslă la coteț. Am dat 9 pence pe un iard de pîslă.

Laptele ambelor capre s-a împuținat considerabil, fără îndoială din cauză că n-au prea mîncat ieri. Se pare şi că, stînd în staul, le cam piere pofta de hrană solidă.

14 ouă. Am vîndut 30 la 2 şilingi cofrajul.

Nr. săptămîna asta: 94. [Tăietură din ziar: cum să faci colţare pentru porţi şi garduri]

18.6.39: Frumos dimineaţa, a plouat destul de mult după-masa. Azi, prima căpşună coaptă. In ciuda plasei, păsările deja le fură pe cele parţial coapte.

K. încă dă puţin lapte, azi doar în jur de o pintă. 13 ouă.

19.6.39: Frumos cea mai mare parte a dimineţii, a plouat aproape toată după-amiaza. Nu a fost frig. Pămîntul e prea ud acum ca să lucrez în grădină. Am scos fasolea căţărătoare ca să umplu găurile din rînd, am plantat garoafe turceşti şi micşunele ruginii, am reparat rama, înlocuind sticla cu windolite6. Am observat că

NS

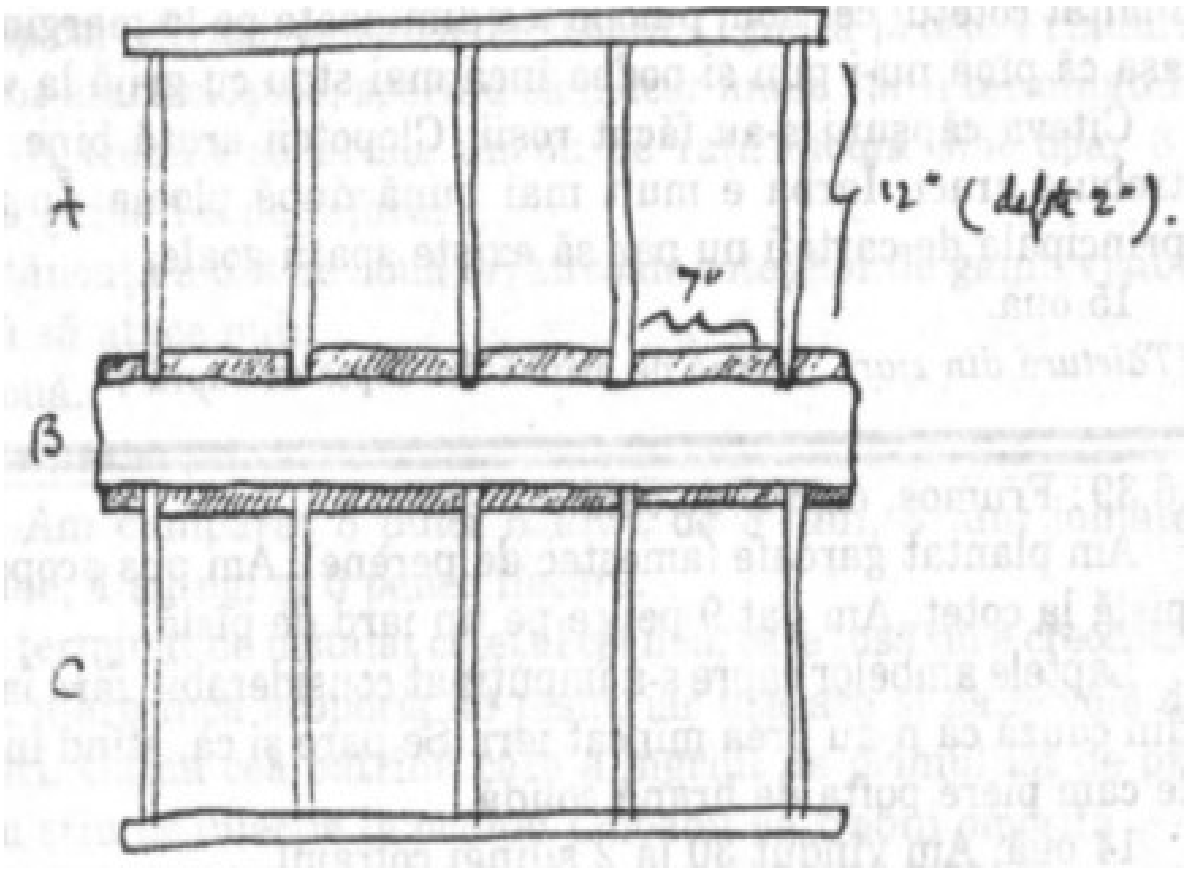
6. Plastic transparent turnat peste o sită metalică.

windolite-ul are tendinţa de a face găuri şi nu ştiu dacă se pot repara. Am început să spaţiez morcovii, care sînt deja rarefiaţi, de la secetă.

Kate dă iar mai mult lapte (cam 47 de uncii).

15 ouă.

20 6.39: Frumos dimineaţa, grindină şi ploaie torenţială după-masă. Pămîntul prea ud, nu poţi face mare lucru. Am început să pregătesc terenul pentru un rînd de broccoli. Aproape au ieşit bujorii. Au înflorit şi trandafirii căţărători (galbeni). 16 ouă.

Formă de turnat dale de ciment. Părțile haşurate sînt bătute în cuie (mai simplu decît să tai dibluri). A şi C sînt făcute, fiecare, dintr-o singură bucată, după care sînt presate bine de B, iar capetele părților laterale sînt fixate în şanțuri cu greutăți. In clipa cînd cimentul începe să se întărească, A şi Cpot fi scoase. Cu excepția secțiunii B, tot restul poate fi făcut de 2 țoii pe jumătate de țol.

21.6.39: Rece, vînt şi puțină burniță. Am făcut focul în casă, toată ziua. N-am făcut nimic afară. N-am scos nici caprele, din cauza frigului. Clopoțeii pereni (o floare foarte amărîtă) a înflorit. 11 ouă. Am vîndut 40 cu 2 şilingi şi 2 pence cofrajul.

14 ouă.

22.6.39: Frig toată ziua şi foarte vînt. Dimineață ceasă deasă. N-am făcut nimic în grădină.

23.6.39: înnorat şi burniță, dar mai puțin frig. N-am făcut nimic în grădină.

Micşuneaua plantată pe 19.6.39 (în ramă) începe să se vadă, iar garoafele plantate cu o zi înainte încă mai germinează. Grație ploii, încep să răsară cîțiva morcovi în locurile înainte goale. Innes a băgat o mare parte a finului în hambar şi 1-a făcut căpițe. Au ieşit bujorii. în grădina doamnei B au ieşit lumînărelele.

13 ouă.

[Pe 24 iunie, Orwell s-a dus la Southwold să-şi vadă tatăl, care era bolnav. Richard Blair a murit de cancer rectal la 28 iunie. Orwell s-a aflat la căpătîiul lui. S-a întors la Wallington pe 30 iunie, între 24-30 iunie, jurnalul e scris de mînă de Eileen.]

24.6.39: înnorat şi cu averse toată dimineața, dar spre seară au fost şi intervale cu soare şi a fost mai puțin frig. Caprele au fost afară pentru prima oară săptămîna asta. Cîteva sipici foarte frumoase în gardul viu, dar florile sălbatice mult mai puține decît în urmă cu o săptămîna sau două. Trandafirul Albertine dă semne de culoare, dar încă n-a înflorit; şi el, şi tufişurile de trandafiri au înmugurit acum mai bine de două săptămîni. Am început să dezgrop cartofii din recolta principală. Nu sînt spații libere, deşi au crescut destul de neregulat.

14 ouă. Total pe săptămîna: 96

25.6.39: Frumos toată ziua şi destul de cald pînă seara. Garoafele turceşti, doi trandafiri roşii şi un Albertine s-au deschis. O tufă de salvie şi una de gălbenele au înmugurit. Nişte şoaldină înflorită toată. Şoaldină pare să înflorească aleatoriu, pentru că o tufă are flori de două sau trei săptămîni şi altele (în acelaşi timp) abia înfloresc.

15 ouă.

26.6.39: Dimineață caldă şi însorită. După-masa dădea semne o furtună, dar n-au fost tunete şi a plouat doar puțin. Am scos cartofii din pămînt. Am umplut golurile de la fasolea franțuzească, adăugind unele plantate într-o cutie în ramă, atunci cînd um descoperit că primele rînduri n-au încolțit cum trebuie -adică după cam 10 zile. Nu e mare diferență în felul în care s-au dezvoltat. Musculițele negre s-au instalat deja la un sfert din tulpinile de bob, deşi nu în număr foarte mare; au ales exact

punctele de creştere. Sforile pentru fasolea cățărătoare au fost încurcate şi întinse de ploaie şi vînt. Se pare că pentru un rînd de-al nostru sînt necesari patru sau cinci araci. Am plivit şi am săpat cepele, care acum sînt înalte de trei sau patru țoii, cu multe spații goale între rînduri. Fasolea şi mazărea au crescut foarte rapid, nişte cîrcei de fasole cățărătoare s-au lungit cu cîțiva țoii de sîmbătă încoace. 12 ouă.

27.6.39: Foarte cald şi soare. Am rărit morcovii şi am săpat mazărea

etc. Am plantat 48 de nemțişori, am scos nişte garoafe turceşti

chinuite. Se pare că uneori garoafele turceşti „înfloresc văzînd

cu ochii" cîțiva ani la rînd, dar n-ai cum să le forțezi tu.

15 ouă + 8 găsite într-un cuib.

28.6.39: Mult mai răcoare şi, din cînd în cînd, averse. Domnul H(atchett) a terminat de tăiat finul şi 1-a strîns azi. Am semănat napi şi am spațiat un şir de

legume amestecate din răsad. Amîndouă cloştile cu pui au ouat azi şi una dintre ele (cea mai tînără) ascunsese încă trei ouă în fundul cotețului.

14 ouă + 3 în coteț.

29.6.39: Cald şi soare cea mai mare parte a zilei. O rață a scos pui de dimineață.

Mai tîrziu, am mutat găina în cotețul cel nou şi am lăsat ouăle întîrziate cu altă cloşcă. Seara aveam 7 pui de rață; al optulea ou nu dă nici un semn, dar l-am pus sub găină, peste noapte. Primele rățuşte sînt înfoiate, dar nu par să aibă nici un chef să se plimbe. Se pare că bobocii de rață merg mult mai tîrziu decît cei de găină, fiind „slabi de picioare" (doamna R7). Am făcut o tendă cu acoperitoare de sac reglabilă şi am pus în coteț o farfurie întinsă cu apă.

Am săpat iar ceapa, care în fine creşte. Cresc şi dovleceii, unul foarte bine. A ieşit un trandafir alb.

15 ouă.

30.6.39: Dimineață, bobocii de rață erau tot sub găină, dar după-masă au ieşit afară să mănînce (pîine neagră pasată cu lapte şi un pic uscată, cu un praf de mîncare de pui). Vreme cu tunete şi averse puternice.

NS

7. Probabil doamna Ridley, o vecină (n. ed. orig.).

1.7.39: Frumos cea mai mare parte a dimineții, dar averse foarte puternice după-amiaza. Grădina, în general, în stare bună. Unele căpşuni s-au copt, cîteva tulpini de bob sînt gata de cules, ceapa şi-a mai revenit, fasolea cățărătoare începe să se urce pe sfori. Fînul e tăiat şi stivuit în căpițe mici de circa 6 picioare pe 5, dar nu ştiu sigur dacă o să reuşim să le păstrăm aşa. M. dă tot mai puțin lapte. Bobocii de rață sînt sănătoşi şi vioi toți, puii de găină cresc şi ei frumos. Coacăzele, aşa cum sînt, încep să se coacă.

Gălbenelele (cîteva) în floare. începe să apară muşcata-dracului.

10 ouă (plus 14 la clocit = 24).

Săptămîna asta am vîndut 72 la 2 şilingi şi 2 pence. Total săptămîna asta = 120.

2.7.39: înnorat cam toată ziua, după-masă o aversă puternică şi destul de frig ca să facem focul.

Ambele cloşti care au grijă de pui au început să facă ouă, cea tînără are tendința de a pleca brambura. De aceea, Efileen] a

pus-o lîngă restul găinilor şi a aşezat toți puii sub cealaltă găină. În dimineața asta, doi dintre cei mai tineri erau ciuguliți rău cu ciocul, mai ales cel care, din nu ştiu ce motiv, e alb. I-am despărțit de restul şi pe ceilalți o să-i întăream imediat. Trei dintre cei mai bătrîni deja s-au cocoțat pe stinghii.

Am cules cam o livră şi jumătate de căpşuni şi nişte bob (tînăr, se mănîncă cu tot cu păstaie). E prima recoltă a grădinii. Cîţiva muri încep să se înroşească. Merele grenadier sînt cît mingile de golf. Clarkia începe să înflorească.

11 ouă.

Azi s-a terminat butelia de gaz Calor, începută pe 8.6.39.

Sutarul de Full-o-Pep, început la 6.6.39, se împuţinează în butoi. Ar trebui să ţină pînă pe 12.7.39. Cred că o să ajungă pînă cam pe 8 sau 10, dar am mai dat din el şi la pui din cînd în cînd.

Jurnal al evenimentelor care au dus la război

2 iulie 1939 - 3 septembrie 1939

Notă introductivă

Acest jurnal al evenimentelor ce au dus la război este, în mare, o listă scrisă de mînă de fragmente din ziare, din 2 iulie pînă la 1 septembrie 1939, ziua în care Germania a invadat Polonia. Se încheie cu un rezumat datat 3 septembrie, ziua cînd Marea Britanie a declarat război Germaniei, în urma refuzului Germaniei de a se retrage din Polonia. în zece dintre zilele acoperite de acest jurnal nu există însemnări. Cu toate astea, ulterior au fost incluse notiţe din zile nespecificate. După pauza dintre 25 şi 27 august, există un rezumat pe 28. Manuscrisul are cincizeci şi cinci de pagini, fiecare dintre ele împărţită orizontal, în partea de sus fiind consemnate evenimente, iar în cea de jos sursele de informare; paginile sînt împărţite în cinci coloane, cu titlurile Extern & General, Social, Viaţa politică, Diverse şi Observaţii. Cu excepţia zilei de 24 august (căreia îi sînt dedicate 2 pagini), fiecărei zile îi e dedicată o pagină. Scrisul e adesea mic şi înghesuit. împărţirea tematică şi aranjarea informaţiilor, reproduse aici, sînt uneori arbitrare, dar îi aparţin lui Orwell. Cînd scriitorul dă o sursă şi o dată, sursa e notată în paranteze pătrate, însă data e menţionată doar dacă diferă de cea din titlul secţiunii. Remarcile lui Orwell urmează textului la care se referă şi sînt marcate cu asterisc. Unele mici corecţii au fost operate tacit. Cînd însemnările din ambele surse se referă la aceeaşi dată, „Jurnalul domestic" îl precede pe cel al evenimentelor ce au dus la război.

Pe parcursul celor 297 de texte, Orwell citează din patruzeci şi una de surse. Dintre acestea, 138 (46,5%) sînt din Daily

Telegraph. Apar tot mai multe referiri la The Times şi News Chronicle (care păreau să împărtăşească punctul de vedere al Partidului Liberal) şi, proporţional, tot mai puţine la Daily Telegraph atunci cînd Orwell s-a dus să stea cu L.H. Myers la Ringwood, pe 24 august. E limpede că pe parcursul acestor luni, Orwell urmărea Daily Telegraph pentru informaţii concrete. Dintre aceste surse, Socialist Correspondence şi Revolutionary Proletarian

merită o atenție specială. Primul era condus de „opoziția de dreapta" din cadrul stîngii PLI. Membrii acesteia erau simpatizanți ai lui Nikolai Buharin, victimă a unui proces-spectacol din 1938 şi ulterior executat. Printre membrii ei se afla şi W.W. Sawyer, matematician la Universitatea Manchester şi autor al unei foarte populare cărți Penguin, Mathematician's Delight. Socialist Correspondence era tipărit în format octavo, de opt sau şaisprezece pagini, unele dintre care erau goale, dar marcate „De închiriat", şi se descria drept „Organ de teorie marxistă". Revolutionary Proletarian era La Revolution Proletarienne, fondat la 1 ianuarie 1925; interzis după numărul 301, din 25 august 1939; numărul 302 a fost publicat în aprilie 1947. Linia sa era antistalinistă. în numărul 255, de la 25 septembrie 1937, a publicat traducerea franceză a reportajului lui Orwell „Martor ocular în Barcelona", despre suprimarea POUM în Barcelona, pe care New Statesman refuzase să-1 publice, dar care a fost preluat de ziarul PLI, Controversy (vezi OC, XI).

însemnările din jurnalul lui Orwell despre evenimentele care au dus la război sînt intercalate cu cele din jurnalul domestic. Intrările din „Jurnal al evenimentelor" (aşa cum e intitulat) sînt marcate cu E. Notele de subsol aferente urmează imediat notațiilor pe ziua respectivă. Ele sînt numerotate de la 1, pentru fiecare zi. Trimiteri ulterioare la aceste note de subsol sînt notate cu „Evenimente" plus data în cauză. însemnările din jurnalul domestic sînt marcate cu D. Notele de subsol ale acestuia sînt numerotate consecutiv, continuînd de la nota 7 de la pagina 196 şi urmează datei în cauză.

.

2.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Polonia afîmă că Dantig1 va fi ocupat dacă Senatul din Dantig votează în favoarea Reichului [Sunday Times]

2. N.L.C.2 al Partidului Laburist difuzat în germană în cam aceiaşi termeni ca şi în timpul crizei din septembrie [Observer]

VIAȚA POLITICĂ

Sinclair3, Ramsay Muir4, Amery5, Eden6, Cripps7, Burgin8 fac practic declarații identice ref. la rezistența în fața agresiunii germane. [Sunday Times]

NS

1. Dantig (acum Gdahsk, Polonia), prima oară menționat ca parte a Poloniei în urmă cu aproximativ o mie de ani, a fost de atunci, pe rînd, polonez şi german (inclusiv prusac). A fost declarat Oraş liber prin Tratatul de la Versailles (1919), dar a devenit subiect de dispută între Polonia şi Germania,

mai ales după ascensiunea la putere a naziştilor. Acesta a fost pretextul invocat de Germania pentru invadarea Poloniei, care a dus la începerea celui de-al Doilea Război Mondial, în 1939 (n. ed. orig.).

2. Este probabil o eroare, autorul dorind să spună NCL (National Council of Labour); vezi Evenimente, 15.7.39, Viața politică, 2. Sensul este eliptic, dar pare să se refere la un apel adresat poporului german, cu titlul „De ce să ne omorîm între noi?" făcut de NCL. Un mesaj concentrat pe această temă a fost difuzat de BBC în noaptea de sîmbătă, 1 iulie 1939, în germană, franceză, italiană, portugheză şi spaniolă. NCL a intermediat de asemenea difuzarea de emisiuni radiofonice adresate muncitorilor germani de la posturi de radio secrete de pe continent şi a distribuit copii ale apelului prin diverse organizații clandestine (n. ed. orig.).

3. Archibald Sinclair (1890-1970; Viconte Thurso de Ulbster, al comitatului Caithness, din Scoția, titlu nobiliar creat special pentru el, din 1952), parlamentar liberal, 1922-45, a fost prieten apropiat al lui Winston Churchill şi a devenit secretarul politic personal al acestuia, cînd cel din urmă a fost secretar de stat pentru colonii, 1921-1923. A fost secretar de stat al Scoției, 1931-32, dar a ajuns să se opună vehement politicii guvernului condus de Chamberlain, făcînd front comun cu Churchill şi Eden. în iulie 1939 a atacat virulent politica lui Chamberlain, iar acest lucru a dus la o dispută aprinsă, centrată asupra refuzului ziarului The Times de a publica replica lui Sinclair; vezi Evenimente, 12.7.39, Social, în coaliția guvernamentală din timpul războiului, condusă de Churchill, a fost ministru al aviației (n. ed. orig.).

4. John Ramsay Muir (1872-1941) a fost profesor de istorie modernă la Universitatea din Manchester, 1913-21, şi politician, întîi liberal, iar din 1931, după scindarea partidului, național-liberal. A fost pe rînd preşedintele consiliului director şi preşedintele Federației Naționale Liberale, 1931-36 (n. ed. orig.).

5. Leopold Charles Maurice Amery (1873-1955), parlamentar conservator, s-a opus dezarmării şi a sprijinit propunerile Hoare-Laval pentru rezolvarea crizei abisiniene din 1935. în mai 1940, după capitularea Norvegiei în fața Germaniei, i-a adresat lui Chamberlain cuvintele rostite de Cromwell în fața Parlamentului celui Lung (1640-53): „Ați stat prea mult aici la cît de puțin bine ați făcut... în numele lui Dumnezeu, plecați!". Cartea sa, My Political Life (1953-55), relatează evenimentele politice ale anilor '30 (n. ed. orig.).

(1. Anthony Eden (1897-1977; conte de Avon, 1961), parlamentar conservator, a fost ministru de externe, 1935-38. A demisionat, în semn de protest față de politica împăciuitoristă a lui Chamberlain. în 1940 a fost secretar de stat pentru război, apoi ministru de externe în timpul Cabinetului de

Război, 1940-45. A fost prim-ministru între 1955-57, dar a demisionat din nou, ca urmare a implicării dezastruoase a Marii Britanii în ocuparea zonei Canalului de Suez, în 1956.

7. Sir Stafford Cripps (1889-1952), avocat (în 1927 a devenit cel mai tînăr avocat regal) şi politician laburist, a intrat în parlament în 1931, dar a fost exclus din Partidul Laburist între 1939 şi 1945. A fost ambasador în Uniunea Sovietică, 1940-42; ministru al producției de aviație, 1942-45 şi ministru de finanțe în guvernul laburist, 1947-50. Vezi „Jurnal din timpul războiului" al lui Orwell, 8.6.40, referitor la numirea sa ca ambasador (n. ed. orig.).

8. Dr. Leslie Burgin (1887-1945), avocat şi liberal (ulterior, național-liberal). Membru al parlamentului din 1930, a fost ministru al transporturilor, 1937-39, şi ministru al aprovizionării (cu armament de război - n. t.), 1939-40. în A Prime Minister on Prime Ministers (Un prim-ministru despre prim-miniştri, 1977), Harold Wilson, care a lucrat pentru Ministerul Aprovizionării pentru o scurtă perioadă, în 1940, face observația că „organizarea în timpul conducerii lui Burgin n-ar fi fost în stare să administreze nici măcar o prăvălie ce vinde peşte şi cartofi prăjiți" (n. ed. orig.).

3.7.39: Mai cald, cea mai mare parte a zilei însorit.

Am plantat dovleci (puțin cam tîrziu şi într-un loc prea umbrit).

Am scos recolta principală de cartofi dinspre nord. Nu erau spații goale, dar unii încă nu erau prea copți. Am sprijinit bulbii de lalea. Un cartof timpuriu s-a veştejit - sper să nu aibă vreo boală, încep să iasă şi napii (semănați la 28.6.39). O puică şchiopătează.

15 ouă.

4.7.39: Frumos şi cald. S-au înroşit cîteva zmeure. Au înmugurit brumărelele, la fel şi menta indiană. Dimineață au scăpat caprele şi au mîncat o groază de muguri de rod, boboci de trandafir şi nişte corole de brumărele. Puica şchiopătează rău şi mă tem să nu aibă vreo paralizie, deşi altfel pare să se simtă bine. Am pus poartă la ograda rațelor şi am lăsat bobocii să iasă din coteț. Azi

am început un nou sutar de Full-o-Pep şi unul de grîu. Din ultimul le dau orătăniilor, dar puicile nu primesc, fireşte, şi uruială de clocit. Pe de altă parte, azi am vîndut 4 păsări bătrîne. Prin urmare, uruiala trebuie să ajungă pentru 24 de găini, griul pentru 32. Deci uruiala trebuie să dureze cam 35 de zile, porumbul cam la fel (vine cam 1 uncie şi jumătate de pasăre). O să încerc ca data viitoare să nu comand o tranşă nouă pînă n-o termin pe cea veche, ca să văd exact cît ține. Asta de acum ar trebui să ajungă cam pînă pe 8 august, care cade într-o marți. Azi am început să le dau găinilor praf stimulent Karswood. 10 ouă.

4.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Relatări despre lupte la granița machukuo1-mongoliană.
[Daily Telegraph]
SOCIAL
2. Producția de ouă a Angliei şi Țării Galilor din 1937 a fost
de circa 3 250 de milioane. (Smallholder, 24.6.39)
NS

1. Manchukuo a fost un stat-marionetă al Manciuriei, creat în perioada ocupării acesteia din urmă de către japonezi, 1932-45. în 1945 a fost retrocedat Chinei (n. ed. orig.).

5.7.39: Cald. Scurtă aversă seara. Menta indiană a înmugurit. Puiul alb arată rău şi nici găina care şchiopătează nu arată mai bine. Cîțiva muri destul de copți pentru a fi culeşi. Am început să creozotez cotețul. Am semănat ridichi, salată verde, pătrunjel. E[ileen] a semănat fasole franțuzească).

10 ouă. Am vîndut 2 cofraje cu 2 şilingi şi 6 pence.

5.7.39:
EXTERN ŞI GENERAL
1. Relatări despre alte lupte la granița cu Manchukuo. [Daily Telegraph]
VIAȚA POLITICĂ
1. Conservatorii din parlament au scris o petiție pentru intrarea lui Churchill1 în Cabinet. în urma articolul din D.T., multe scrisori în acest sens. [Daily Telegraph]
NS

1. Sir Winston Churchill (1874-1965), politician, soldat, jurnalist, scriitor, a deținut funcții importante în guvernele liberale şi conservatoare ale Marii Britanii preț de aproape o jumătate de secol, însă în anii '30 a fost exclus din cauza faptului că se opunea vehement politicii de tolerare a dictatorilor; a fost catalogat drept instigator la război. După căderea Norvegiei, în urma invaziei germane din 1940, a fost alegerea firească pentru funcția de prim-ministru. In ciuda succesului său ca lider pe timp de război, nu a primit nici o funcție în guvern în 1945, însă a devenit prim-ministru al unui guvern pe timp de pace, 1951-55 (n. ed. orig.).

6.7.39: Vînt puternic şi a plouat uşor aproape toată ziua. Prea umed să lucrez pe afară. Condurul doamnei a înflorit. Trandafirii sînt splendizi acum. încă 2 livre de căpşuni. (Pînă acum, 3 livre şi jumătate - notez cantitățile, pentru a vedea ce cantitate de fructe produce acel spațiu.) 11 ouă.

6.7.39:
EXTERN ŞI GENERAL
1. Marea Britanie va acorda un credit de înarmare de 100 de milioane de lire Poloniei, Turciei şi României. [Daily Telegraph]

2. Se spune că guvernul polonez, cel turc şi cel chinez sînt convinse că Stalin doreşte cu adevărat pactul. [Daily Telegraph]

VIAŢA POLITICĂ

1. McGovern1 atacă iar Partidul Laburist în Parlament. [Daily Telegraph]

l. John McGovern (1887-1968), parlamentar laburist independent, 1930-47; parlamentar laburist, 1947-59; în 1934 a condus un marş al foamei de la Glasgow la Londra (n. ed. orig.).

7.7.39: Dimineaţa a plouat puţin, după-masa a fost caniculă. Ceapa răsădită face foarte bine, dar tot mai sînt spaţii goale. Azi am început butelia nouă de Calor Gas.

9 ouă. Am vîndut 8 la 1 şiling şi jumătate de penny.

7.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Luptele de la graniţa cu Manchukuo sînt de data asta relatate de surse ruseşti (agenţia Tass). [Daily Telegraph] VIAŢA POLITICĂ

1. La conferinţa de la Zurich a I.F.T.U.1, liderii de sindicate britanici susţin acum afilierea la sindicatele ruseşti. [Manchester Guardian Weekly]

NS

1. Federaţia Internaţională a Sindicatelor, înfiinţată în 1901, nu a reuşit să supravieţuiască Primului Război Mondial. S-a reînfiinţat în 1919, a intrat în conflict cu Internaţionala Roşie a Uniunilor Muncitoreşti, create după model sovietic. Eşecul reconcilierii diferenţelor dintre sindicatele comuniste şi cele necomuniste a continuat şi după cel de-al Doilea Război Mondial. Sindicatele britanice, sovietice şi americane s-au întîlnit pentru scurt timp, pentru a pune bazele Federaţiei Mondiale a Sindicatelor, dar în 1949 sindicatele necomuniste s-au desprins din aceasta, pentru a forma Confederaţia Internaţională a Sindicatelor Libere. Ştirea din articolul de mai sus vorbeşte despre un dezacord fundamental, care durează de multe decenii (n. ed. orig.).

8.7.39: A plouat o mare parte a zilei, seara a fost vreme frumoasă, vînt foarte puternic. Am mai cules nişte mure. începe să înflorească şi una dintre nalbe. Cîteva tulpini de fasole cățărătoare au făcut muguri. înfloresc roşiile şi cîţiva dovlecei. încep să înflorească şi una sau două gura-leului.. E limpede că le-am dat prea multă mîncare la orătănii, care mai lasă în farfurie. Cea care şchiopătează nu şi-a revenit, deşi altfel pare sănătoasă, aşa că mîine o s-o separ de celelalte. Cîţiva cartofi sălbatici dezgropaţi azi au abia mărimea unor bile. De azi am pus bobocii de raţă pe terci.

10 ouă. Le-am vîndut cu 2 şilingi şi 6 pence. Nr. de săptămîna asta: 76.

8.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Circulara nr. 1 de informare a publicului (Apărarea civilă), tipărită azi de Poştă. Exerciţii de A.R.P.1 la scară largă vor avea loc în seara asta în tot Sud-Estul Angliei. (Nu există alte menţiuni)

VIAŢA POLITICĂ

1. Se pare că I.F.T.U. ar refuza afilierea la ruşi, Franţa, Mexic, Norvegia şi Marea Britanie votează pentru (ultimele două cu unele condiţii), S.U.A. şi majoritatea ţărilor europene împotrivă. [Daily Telegraph]

2. Azi începe la Madrid procesul lui Julien Besteiro [* 30 de ani]2. (J.B. a făcut parte din junta lui Casado3.) [Daily Telegraph]

DIVERSE

1. Numărul de şobolani din M. Britanie estimat la 4-5 milioane. (Smallholder, 7.7.39)

NS

1. Air Raid Precautions (n. ed. orig.).

2. Julien Besteiro (mai exact, Juliăn) (1870-1940), preşedinte al UGT (Sindicatul

Socialist, Spania), a fost purtător de cuvînt al Cortes-ului (parlamentul spaniol) şi, pentru o scurtă perioadă din acelaşi an, preşedinte al Spaniei. A murit în închisoare în 1940, în timp ce-şi ispăşea sentinţa de treizeci de ani dată de guvernul lui Franco (este motivul asteriscului pus de Orwell) (n. ed. orig.).

3. Colonelul Sigismundo Casado L6pez (1893-1968), comandant al Armatei Republicane de Centru, a organizat campania împotriva prim-ministrului republican Negrin şi, către finele războiului civil, a încercat să cîştige condiţii mai bune din partea lui Franco. Nu a reuşit şi s-a refugiat în Anglia, iar mai tîrziu a revenit în Spania (n. ed. orig.).

9.7.39: Cald, fără ploaie. Mărul cel pitic (grenadier pippin)* e atît de îngreunat de fructe că sîntem nevoiţi să-i sprijinim crengile. Kate nu se simte bine, în seara asta a refuzat mîncarea şi i-a fost rău sau a vomitat ce a mîncat. Nici Muriel nu prea are poftă de mîncare. Bănuiesc că e din cauză că au fost priponite în soare, fără umbră.

Am găsit clopoţei sălbatici. Porumbeii guleraţi încă îşi mai păzesc cuiburile. Nici un măr sălbatic pe mărul cel mare anul ăsta, deşi toate merele din grădină sînt bune. Se pare că nu există cireşe sălbatice. Păsările au mîncat cele cîteva coacăze roşii din grădina noastră. în seara asta am prins şi am adus acasă cîţiva mormoloci de triton, în diverse stadii de dezvoltare, întîi le apar picioarele din faţă** (broaştelor rîioase le apar la început picioarele din spate - nu ştiu sigur cum o fi la broaşte) şi au cîte 4 degete la fiecare mînă. Mult mai agili decît mormolocii de broască rîioasă, cînd se simt atacaţi se aruncă în nămol. Edie W.l zice că, dacă pui adulţii de triton în acvariu cu broaşte rîioase, o să le mănînce.

Am găsit un melc de apă dulce cu cochilia cît jumătate din degetul meu arătător ; n-am mai văzut niciodată unul de mărimea asta.

Am plantat un butaş de trandafir cățărător, dar cred că e prea devreme***. Am mai cules nişte mure.

12 ouă.

* Se pare că grenadierul e un măr de gătit, şi nu de mîncat, cum am crezut.

** Nu sînt prea sigur de asta. Par să aibă toate patru picioarele cînd de-abia au jumătate-trei sferturi de țol.

*** A prins bine. Dar a murit la gerul din ianuarie 1940.

NS

1. Edie era fiica doamnei Ridley. „W"-ul vine de la numele de familie al soțului ei (n. ed. orig.).

9.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Madame Tabouis1 e de părere că şansele unui pact total ruso-francezo-britanic sînt acum mici şi sugerează că ruşii vor să recîştige poziția imperiului țarist în provinciile baltice. [Sunday Dispatch]

SOCIAL

1. Populația Scoției este acum de peste 5 milioane. [Sunday Times] VIAȚA POLITICĂ '

1.1.F.T.U. a respins moțiunea de a invita Rusia să li se afilieze, însă nu cu o largă majoritate*. [Sunday Times]

* Se spune că majoritatea s-a datorat în mare măsură voturilor obținute de Green de la A.F.L. (nota lui Orwell). William Green a fost preşedinte al Federației Americane a Muncii, fondată în 1886, care s-a scindat în 1935 prin formarea unei facțiuni ce susținea şi apoi a organizat sindicate industriale, iar în 1938 a devenit Congresul Organizațiilor Industriale, în 1955 cele două s-au unit, formînd AFL-CIO (n. ed. orig.).

NS

1. Genevieve Tabouis (Paris, 1892-1985) a fost o jurnalistă specializată în domeniul diplomatic şi internațional, redactor de ştiri externe la L'Oeuvre, din 1932, şi corespondentă a ziarului Sunday Dispatch. Pe 23 iunie 1940, acest ziar a publicat relatarea ei despre fuga în Anglia via Bordeaux, după căderea Parisului. Aceasta începea cu o afirmație atribuită lui Hitler: „Ea cunoştea de ieri discursul pe eu îl țin azi". Intre 1941-45, a condus la New York săptămînalul Pour la Victoire şi s-a remarcat prin neobişnuita acuratețe cu care prevedea urmările evenimentelor politice (n. ed. orig.).

10.7.39: înnorat, cald şi fără vînt. înfloresc cîteva nalbe. Aproape au ieşit şi crinii albi şi menta indiană. N-am făcut aproape nimic în grădină, doar am plivit.

Pofta de mîncare a lui K s-a îmbunătățit oarecum, dar azi a dat foarte puțin lapte (doar în jur de o pintă şi un sfert).

E[ileen] a cules ieri cam o livră şi jumătate de căpşuni.

10 ouă.

10.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Se spune că Germania cere toată recolta de grîu românească, plus ce a mai rămas din cea din 1938. [Daily Telegraph]

2. Se spune că exercițiul de blackout1, făcut sîmbătă noapte la scară largă, a fost un succes. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Grupuri de prieteni care au fost mobilizați separat, iar frecvența cu care se întîmplă acest lucru a făcut să fie cerute explicații de la W.O.2 [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Ziarele care au făcut pe 3 iulie apel pentru includerea lui Churchill în Cabinet au fost D. Tel, Yorkshire Post, News-C, M.

Guardian & Dy. Mirror. Umblă zvonul că, după ce-au cerut includerea lui C luni de zile, partidele comuniste încep să se alarmeze, acum că e chiar posibil să se întîmple. [Socialist Correspondence, 8.7.39]

2. Alte zvonuri cum că Bela Kun3 ar fi fost împuşcat la Moscova. [La Revolution Proletarienne]

NS

1 Ca parte a precauțiilor împotriva atacurilor aeriene, ferestrele trebuiau aă fie complet acoperite, pentru a se asigura că nu se vede nici o lumină din stradă, felinarele stradale au fost stinse, iar luminile esențiale (cum ar fi farurile de maşini şi cele care ghidează traficul) au fost mascate. Pentru o scurtă, dar elocventă relatare a efectului psihologic al stingerii tuturor luminilor, vezi Malcolm Muggeridge, The Thirties. El scrie că, după două luni de război, numărul victimelor cauzate de bezna totală a fost aproape dublu față de cel al tuturor celor trei sisteme de iluminare publică împreună. Vezi Evenimente, 10.8.39, Social, 4.

2. War Office (Biroul de Război - n. t.). Practica de a separa prietenii, mai ales pe cei din aceeaşi localitate, era menită să asigure faptul că, dacă o unitate suferă pierderi grele, acestea nu erau resimțite toate de aceeaşi localitate. Această politică a fost adoptată în urma cumplitelor experiențe ale victimelor din Bătălia de pe Somme (iulie-octombrie 1916), cînd unități de bărbați din acelaşi loc (de ex., Băieții din Exeter) s-au antrenat împreună, au luptat împreună şi au fost aproape raşi de pe fața pămîntului în cîteva clipe, sporind astfel suferința celor de acasă. Efectele morții celor cinci frați Sullivan, la

scufundarea USS. Juncan, la 13 noiembrie 1942, oferă un exemplu similar, din cel de-al Doilea Război Mondial.

3. Bela Kun (1886-1939?), lider revoluționar comunist maghiar, pentru scurt timp ministru de externe al Ungariei şi figură dominantă în guvernul din 1919. După fuga din Ungaria, a încercat, ca membru al Internaționalei a Treia, să provoace revoluția în Germania şi Austria. A căzut în dizgrație şi a fost ucis într-una dintre epurările lui Stalin. Pentru o relatare ulterioară privind execuția lui, vezi Evenimente, 7.8.39, Viața politică, 2.

11.7.39: Cald, dar nu prea însorit. Am repicat 90 de micşunele (ruginii). T.1 e de părere că puica cea şchioapă ar putea avea „boala orătăniilor" (probabil coccidioză), caz în care ar fi mai bine s-o omor. Simptomul clar e diareea galbenă, dar se pare că de regulă începe cu betegirea piciorului stîng.

Am început să le dau caprelor turte din semințe de bumbac, să văd dacă mănîncă. Laptele lui K. a revenit iar la normal (2 pinte şi jumătate). 2 livre de căpşuni. 12 ouă.

NS

1. Poate e vorba de domnul Titley (n. ed. orig.).

11.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Mai multe relatări despre lupte la granița cu Manchukuo, suficiente cît să confirme că într-adevăr au avut loc lupte (prob. neconcludente). [Daily Telegraph]

2. Discursul lui Chamberlain1 reafirmă faptul că în cazul unei lovituri de stat în Danțig îi vom sprijini pe polonezi, dar pare să lase inițiativa la latitudinea acestora. [Daily Telegraph]

3. Germania vorbeşte despre faptul că flota de submarine a Rusiei e mai mare decît se aştepta. Navele de război folosesc pentru prima oară canalul Stalin2. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Şi mai multe scrisori în D. Tel. care cer includerea lui Churchill în guvern. însă acestea nu implică neapărat şi critici violente la adresa lui Chamberlain. D. Tel. publică vreo cîteva împotrivă. Se spune că Times nu va publica nici una pro. [Daily Telegraph]

DIVERSE

1. Moartea lui Havelock Ellis3, la vîrsta de 80 de ani, e menționată scurt pe prima pagină a D. Tel. [Daily Telegraph]

NS

1. Premierul Neville Chamberlain a fost asociat cu politica de tolerare a lui Hitler şi Mussolini din anii '30. Atitudinea lui era probabil aceeaşi cu a

majorității cetățenilor britanici, inclusiv mulți dintre cei care, ulterior, aveau să-1 critice. J. L. Garvin (1868-1947), redactor de dreapta la The Observer (1908-42), a susținut în ziua de Revelion al anului 1939 că „Domnul Chamberlain a avut înmiită dreptate să salveze pacea lumii la Miinchen, chiar şi cu prețul cerut" (citat de Robert Kee, prieten cu Orwell, în The World We Left Behind - Lumea pe care am lăsat-o în urma noastră -, 1984). Eileen Blair a comentat într-o scrisoare din 27 septem-brie 1938: „E foarte ciudat să simți că Chamberlain e unica noastră şansă, dar cred că nici nu doreşte războiul în momentul ăsta şi e limpede că omul are curaj" (OC, XI) (n. ed. orig.).

2. Canalul Belomor, care lega Arhanghelsk de Leningrad. A fost construit prin muncă silnică între 1931-33 şi are o lungime de 140 de mile, scurtînd o călătorie pe mare de 2 500 de mile. A fost construit de 250 000 de deținuți, dintre care aproape 200 000 au murit sau au fost executați.

3. Henry Havelock Ellis (1859-1939), psiholog, editor şi scriitor, cunoscut îndeosebi pentru activitatea sa centrată asupra relației dintre sex şi societate. Orwell avea să-i recenzeze cartea de memorii My Life (1939) în mai 1940; vezi OC, XII (n. ed. orig.).

12.7.39: Foarte cald. S-au deschis şi crinii albi.

Au înflorit sînzienele, nalbele şi albăstrelele. Pe măceşi sînt gogoşi de viespe de trandafir. Caprele nu mănîncă turtă de fiecare dată, aşa că o să le dau doar o dată pe săptămînă. 12 ouă. Am vîndut 30 de bucăți cu 2 şilingi şi 8 pence.

L2.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Expulzarea străinilor din Tirolul italian nu se referă şi la americani1. Gura lumii spune că scopul ei este să acopere mişcările de trupe nemțeşti în Italia. Corespondentul E. Standard declară că e o debandadă de nedescris. [Daily Telegraph; London Evening Standard]

2. Se pare că discursul lui Chamberlain a fost luat în serios aproape în toată lumea. [Daily Herald]

SOCIAL

1. J.A. Spender a publicat o scrisoare în Times, prin care îl atacă pe Sir A. Sinclair. A fost refuzată publicarea răspunsului lui Sinclair. Azi, mai mulți liberali de prim rang au trimis o scrisoare comună la D. Tel. expunînd situația, scrisoare pe care D. Tel. a publicat-o2. [Daily Telegraph]

2. Amendamentul laburist la Legea Dezvoltării Agricole, pentru creşterea remunerației minime a muncitorilor agricoli la 2 lire (în prezent, în medie aceştia primesc 35 de şilingi), nu a trecut pentru că i-au lipsit 4 voturi. [Daily Herald]

VIAȚA POLITICĂ

1. Presa catolică, aşa cum este ea reprezentată de Universe, e acum puternic antinazistă, însă deocamdată nu foarte antiitaliană şi încă puternic anticomunistă în privința Spaniei. {Universe, 7.7.39)

NS

1. Guvernul italian a expulzat străinii din provincia de frontieră a Bolzano-ului. Cum afirmă Signor Giuseppe Bastiniani, subsecretar de stat în Ministerul Afacerilor Externe, decretul se referă la străinii de toate naționalitățile, iar motivul a fost „politic şi militar". Cei mai afectați au fost cei între 200 şi 300 de elvețieni, mulți dintre ei proprietari de hoteluri. Aceştia au fost forțați să vîndă şi nu au avut voie să scoată din țară lirele în care au fost plătiți.

2. John Alfred Spender (1862-1942), un „vechi şi respectat liberal" (aşa cum îl descria scrisoarea comună menționată mai sus), îl atacase pe Archibald Sinclair, liderul Partidului Liberal, pentru că „1-a atacat pe premierul Neville Chamberlain cu cuvinte nemăsurate şi a încercat să-1 discrediteze în ochii publicului, considerîndu-1 un incompetent şi un molîu". Scrisoarea

comună, semnată întîi de Lady Violet Bonham Carter (vezi Evenimente, 14.7.39, n. 1) apoi de opt alte persoane, afirma că discursul lui Sinclair nu poate în nici un fel fi interpretat aşa. Cu toate acestea, continua, mulți se îndoiau (şi nu doar din rîndul laburiştilor şi al liberalilor) dacă se iau măsuri adecvate „pentru a-i convinge pe cei din afara țării că sîntem la unison şi că guvernul nostru este unul de nădejde" (n. ed. orig.).

13.7.39: Cald. Am despărțit puica bolnavă de celelalte, să văd ce se întîmplă.

14 ouă. înfloreşte menta indiană.

13.7.39: SOCIAL

1. J. A. Spender continuă atacul asupra lui Sinclair. Times publică alte scrisori în acest sens, nici una pro-Sinclair1. (The Times)

VIAȚA POLITICĂ

1. Partidul laburist a refuzat, mai mult sau mai puțin, afilierea condiționată la PLI.2 Este evident că PLI nu are de gînd să accepte decît afilierea necondiționată. [The Times; New Leader,

14.7.39]

NS

1. The Times, într-un al doilea articol de fond prin care îşi justifică poziția, a făcut de asemenea referire la „larma de-acum arhicunoscută... în favoarea includerii imediate a domnului Churchill în Cabinet", larmă față de care „The Times a păstrat în permanență distanța". Ziarul simțea „cu tărie că e foarte posibil să fie nevoie de domnul Churchill din nou în guvern", dar că „Prietenii săi i-au făcut deja extrem de mult rău". Orwell are dreptate cînd spune că The

Times nu a publicat nici o scrisoare „pro-Sinclair" la data de 13 iulie, dar în zilele următoare au apărut mai multe asemenea scrisori.

2. Partidul Laburist Independent, fondat în 1893 de Keir Hardie (vezi Evenimente, 17.8.39, n. 2) era mai vechi decît Partidul Laburist, care a fost format de PLI.şi sindicate în 1900. Orwell era membru PLI; vezi articolul său „De ce mă înscriu în PLI", The New Leader, 24 iunie 1938,

OC, XI. La momentul respectiv, PLI şi Partidul Laburist se divizaseră şi erau reprezentate separat în Camera Comunelor (n. ed. orig.).

14.7.39: Cald, dar ploios. Am scos plasele de la căpşuni şi am început plivitul, care e aproape imposibil din cauza mulțimii de rochița-rîndunicii.

încep să înflorească brumărelele (perene).

12 ouă.

14.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Azi a fost emisă a doua broşură de informare a publicului
(despre mascarea ferestrelor etc). Turiştii germani afirmă că în
Germania nu au fost distribuite măşti de gaz.

SOCIAL

l.M.G. Weekly publică amănunte despre scrisoarea lui Spender şi o scrisoare de la Bonham Carter1 etc. [Manchester Guardian Weekly] VIAȚA POLITICĂ

l.M.G. Weekly consideră că mutarea pro-Churchill din interiorul Partidului Conservator a fost făcută şah mat. [Manchester Guardian Weekly]

2. Pamfletul partidului comunist împotriva recrutării obligatorii a
fost retras din circulație după 3 săptămîni. [Left Forum, iulie 1939]

NS

1. Lady Violet Bonham Carter (1897-1969), fiica lui H. H. Asquith, premier liberal între 1908-16 şi o mare personalitate a Partidului Liberal, a fost membru al grupului lui Churchill Focus on Defence of Freedom and Peace, 1936-39 (n. ed. orig.).

15.7.39: Cald. în seara asta, o aversă uşoară de ploaie. Am plivit căpşunile, atît cît s-a putut, şi le-am cules pe cele coapte. Continuă să se formeze fructe, dar mă îndoiesc că o să mai apucăm vreunele, acum că am dat plasele jos*. Ieri am găsit un cuib tîrziu de sturz cu un singur ou (pasărea stătea pe el). Lipseşte o găină albă - poate cloceşte în vreun cuib, dar mă tem că s-a rătăcit, fiindcă lipseşte de ieri.

14 ouă. Am vîndut 40 la 2 şilingi şi 8 pence. Total săptămîna asta: 86**.

Măcelarul zice că găinile au început să ouă iar bine, aşa că ouăle or să scadă (prețul).

* Pînă să le dau jos, cam 7 livre şi jumătate, la 6 pence o livră, total 3 şilingi şi 9 pence.

** Mai bine decît 10, de săptămîna trecută. Găinile primesc Karswood de pe data de 4.7.39.

15.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Ample demonstrații împotriva Ambasadei Marii Britanii din Tokio. [Daily Telegraph]

2. Sărbătorirea aniversării de 150 de ani de la căderea Bastiliei a inclus şi marşul a 30 000 de soldați, inclusiv britanici. [Daily Telegraph]

3. In Hong Kong s-a decretat încorporarea tuturor persoanelor între 18-55 de ani, dar evident, astfel formulat încît să se aplice cu precădere chinezilor şi să permită exceptarea aproape tuturor albilor. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Se crede că circularele cmd. Stephen King-Hall1 în germană au ajuns la 50 000 de persoane din Germania, scăpînd controlului Gestapo-ului, prin folosirea unor plicuri de diverse mărimi şi a mai multor metode de împăturire. [Daily Telegraph]

2. În Franța a început demascarea unor rețele de spionaj de anvergură (vezi şi S.U.A.), prin arestarea mai multor persoane ce au legături cu ziarele de dreapta. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1.Liga Economică2 acuză PPU3 că e instrument al propagandei naziste. [Daily Telegraph]

2. Se spune că NCL4 are acum 4 500 de membri. Organizații afiliate: 281 de asociații pentru drepturile femeilor, 30 de uniuni de sindicate şi filiale ale acestora, 37 de partide muncitoreşti şi filiale ale femeilor, 10 partide cooperatiste etc, 53 filiale PPU şi altele. Presa comunistă acuză NCL că e o organizație fascistă. [No Conscription, iulie-august 1939; Daily Worker, 13.6.39]

DrVERSE

1. Se spune că la meciul Eton-Harrow5 ar fi asistat circa 10 000 de persoane şi că a fost cea mai elegantă adunare din ultimii ani.

NS

1. Comandantul Stephen King-Hall (1893-1966) s-a retras din Marina Regală în 1929. A fost ales în parlament, ca național-independent, în 1939. în 1936 a început să publice buletinul de ştiri K-H News Service Letter (din 1941, National News Letter). A fost privit ca un comentator politic de dreapta, realist şi avizat, datorită interpretării personale pe care o dădea evenimentelor (n. ed. orig.).

2. Organizație din Marea Britanie ce se opunea oricărei măsuri sau acțiuni care considera că ar îngrădi libera inițiativă. A fost fondată în 1919 de un grup de industriaşi şi de parlamentarul William Reginald Hali sub numele de National Propaganda. Principalul său scop era cel de a promova punctul de vedere al industriaşilor şi oamenilor de afaceri.

3. Peace Pledge Union (organizație pacifistă britanică non-guvernamentală -n. t.) a publicat începînd din 1934 ziarul Peace News. Max Plowman (1883-1941) a fost un suporter înflăcărat al acesteia şi secretarul ei general între 1937-38. Orwell a scris şi el o cronică pentru Peace News, OC, XI. Plowman luptase în Primul Război Mondial şi publicase o carte de memorii, A Subaltern on the Somme. A mai scris şi An Introduction to

the Study ofBlake şi The Faith Called Pacifism. Soția lui, Dorothy, a fost prietenă de-o viață cu Orwell (n. ed. orig.).

4. No Conscription League (Liga Antimobilizare - n. t.) (n. ed. orig.).

5. Meciul anual de crichet dintre aceste şcoli, jucat la începutul lui iunie la Lord's Cricket Ground, Londra. Orwell fusese co-redactor al unui număr special al revistei College Days pentru acest meci în 1920; Lord's Cricket Ground avea o capacitate de circa 25 000 de persoane, atinsă doar la ocazii speciale (n. ed. orig.).

16.7. 39: Aversă destul de rece dimineața, altfel destul de cald. A reapărut găina cea albă, e limpede că a dormit pe undeva. Am remarcat că Innes şi-a cuprat unele dintre lanțurile, şuruburile etc. ale maşinii de făcut căpițe de fin, aşa cum am făcut şi eu experimental cu cuiele, aşa că se vede treaba că, la urma urmei, nu e o idee chiar aşa de proastă. Eu am încercat să acopăr cu cupru filetul şurubului, ca să nu se mai răsucească.

Toate băltoacele din pădure au secat. Am observat că o găinuşă de baltă îşi făcuse cuib într-una din ele şi a trebuit să-şi caute alt loc cînd aceasta a secat.

Clopoțeii au format semințe, măceşii au făcut fruct.

12 ouă.

Pentru a da găuri în sticlă (conform Smallholder): Folosiți un burghiu spiral mic. Marcați locul cu diamantul de tăiat geamuri, învîrtiți o dată sau de două ori burghiul, apoi ungeți cu unsoare, presărați praf abraziv sau carbură de siliciu şi găuriți cu blîndețe, fără să apăsați.

16.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Pe 31 iulie, vor fi convocați 12 000 de rezervişti din marină, pentru circa 7 săptămîni. [Sunday Times]

2. Impresia generală e că pactul anglo-rus nu se va semna. [Sunday Times; Sunday Express]

3. Sunday Express afirmă că cei care se agită pentru includerea lui Churchill în Cabinet doresc de fapt să scape de Chamberlain. [Sunday Express].

SOCIAL

1. Nu se menționează nicăieri că ar fi existat disensiuni în rîndul celor 30 000 de persoane mobilizate ieri.

2. Articol mai mult sau mai puțin panicard (amenințarea submarinelor) de Liddell Hart1, în Sunday Express. [Sunday Express]

VIAȚA POLITICĂ

1. Liberalii obțin N. Cornwall, sporind astfel uşor majoritatea restrînsă prealabilă. Ambii candidați au crescut foarte mult în sondaje. [Daily Telegraph, 15.7.39]

2. Presa lui Beaverbrook2 acuză PPU că e pronazist, citind inexact articolul. [Peace News, 14.7.39]

DIVERSE

1. Meciul Eton-Harrow se termină cu bătaie, prima oară din 1919 3 [Sunday Express]

NS

1. Căpitanul Sir Basil Henry Liddell Hart (1895-1970) a scris peste treizeci de cărţi, printre care şi Istoria celui de-al Doilea Război Mondial (1970). Fusese corespondent militar la Daily Telegraph, 1925-35, şi la The Times, 1935-39, şi redactor militar pentru Encyclopaedia Britannica, ediția a 14-a, 1929. în 1937, a fost consilier personal al ministrului războiului. Apoi a scris manuale de infanterie şi a editat seria The Next War, 6 voi. (1938). Orwell a scris despre el : „Cei doi critici militari cei mai prizați de intelectuali sînt căpitanul Liddell Hart şi general-maiorul Fuller; primul ne învață că apărarea e mai puternică decît atacul, iar cel de-al doilea că atacul e mai puternic decît apărarea. Această contradicție nu i-a împiedicat pe nici unul dintre ei să fie acceptat drept autorități în materie de către acelaşi public. Motivul secret al succesului de care se bucură în rîndul cercurilor de stînga este că amîndoi sînt la cuțite cu Biroul de Război"; vezi „Note despre naționalism" (octombrie), 1945, OC, XVII (n. ed. orig.).

2. Ziarele de dreapta aflate în proprietatea lordului Beaverbrook, printre care Daily Express, Sunday Express şi Evening Standard. Vezi „Scrisoarea din Londra" a lui Orwell din 15 aprilie 1941, OC, XII (n. ed. orig.).

3. În meciul anual de crichet dintre Eton şi Harrow, cei din urmă au obținut o victorie notabilă, cîştigînd cu opt porți. Pe prima pagină din Sunday Express trona un articol cu titlul: „Bucurie cu ploaie de pumni / gentlemenii noştri se distrează". Articolul afirmă: „Jobenurile au fost făcute ferfeniță, umbrelele rupte în bucăți, cravatele sfîşiate - iar unii şi-au dat jos chiar şi pantalonii".

Ziaristul conchide: „N-au mai fost asemenea scene de la meciul din 1919" (cînd Orwell era la Eton), „ceea ce a dus la avertismentul că pe viitor, dacă iese iar cu bătaie, evenimentul va fi anulat" (n. ed. orig.).

17.7.39: Călduț dimineața, furtună şi ploaie torențială cea mai mare parte a după-amiezii.

Am cules primele păstăi de mazăre, cam în jur de o livră. Am răzit napii, care sînt foarte buni şi neatinşi de muscă. Am început să sap o parcelă de legume, dar e prea ud să faci prea multe.

Se pare că găinile care şi-au făcut cuibul afară vor continua să stea acolo chiar şi în toiul furtunii. Mormolocii de triton, foarte micuți, pe care i-am pus în acvariu par să fi dispărut. Tare mi-e că i-au mîncat cei mai mari, dar dacă e aşa, asta probabil se petrece noaptea. Am observat că melcul de apă reuşeşte, nu ştiu cum, să se ridice la suprafața apei şi să plutească — sau poate asta e poziția lui naturală şi nu se scufundă decît atunci cînd respiră cu ajutorul sucțiunii*1.

* Se poate şi ridica la suprafață atunci cînd vrea, sau poate rămîne la fund, fără să se ridice.

1. Cu ajutorul organului respirator auxiliar.

17.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Britanicii trimit un crucişător şi astfel previn demonstrația antibritanică cu care au fost amenințați la Tsingtao1. E limpede că discuțiile cu Tokio nu duc nicăieri. [Daily Telegraph]

2. Pactul anglo-rusesc abia a ajuns pe prima pagină a D. Tel. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Se afirmă foarte clar în D. Tel. că mobilizarea de sîmbătă a gărzii naționale (34 000 de bărbați) a avut loc cu doar o singură absentă (în afara cazurilor de boală etc.) [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Aripa stîngă a Partidului Congresului Indian (aşa cum susține Congress Socialist) mai vehement împotriva războiului decît înainte. Publică un atac înverşunat la adresa PC2, din

unghiul troțkist, dar alt articol cere constituirea unui bloc democratic. [Congress Socialist]

2. Probleme grave în PLI, legate de controversa pacifist-revolu-ționară şi declarație extinsă a membrilor PLI (grupul din Londra), publicată în Socialist Corresponden.ee, care profită de ocazie şi pentru a-1 ataca pe McGovern. [Socialist Correspondence]

NS

1. Tsingtao (acum Qingdao), port în nordul Chinei, construit pentru a rivaliza cu Tientsin (Tianjin) în anii 1930, ocupat de japonezi, 1938-45. Vezi Evenimente, 24.7.39, n. 1 (n. ed. orig.).

2. Partidul Comunist (n. ed. orig.).

18.7. 39: A plouat aproape toată ziua. Prea ud să lucrezi afară. Primului dovlecel i-au dat florile feminine. 11 ouă.

19.7.39: Averse, dar în general slabe. Totul creşte foarte rapid acum. Multă mazăre. Cîteva roşii de mărimea unor bile. Un dovlecel sau doi de mărimea arahidelor.

Nu ştiu dacă o puică a început să ouă timpuriu sau dacă găina-mamă care încă mai e în ograda puilor (şi care face un ou mic) e cea care a ouat, dar azi am găsit în ogradă un ou.

Am semănat clopoței (prob. prea tîrziu, dar cresc bine dacă le tratezi ca plante trienale).

13 ouă (2 foarte mici). Am vîndut 35 cu 4 şilingi şi 3 pence (2 şilingi şi 6 pence un cofraj - ar fi trebuit să le dau cu 4, 4 şilingi şi jumătate).

19.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Guv. sfătuieşte toate gospodinele să-şi facă provizii de alimente neperisabile. în curînd va fi publicată o broşură pe acest subiect. [Daily Telegrapti]

2. D. Tel. dă două pagini pline de fotografii cu întreaga flotă navală a Marii Britanii. [Daily Telegraph]

3. Se spune că misiunea economică germană de la Moscova nu face progrese mai mari decît pactul anglo-rusesc; există sugestii că are loc o negociere tripartită.

VIAȚA POLITICĂ

1. Prima intrare a Partidului Poporului în alegerile parțiale din Hythe. [Daily Telegraph]

2. După cît se pare, cartea lui Liddell Hart Defence ofBritain vorbeşte extrem de elogios despre Hore-Belisha. [Daily Telegraph, 18.7.39]

DIVERSE

1. Se estimează că recolta de anul ăsta va fi bună, nu (ca anul trecut) doar la grîu.

NS

1 Cartea lui B. H. Liddell Hart Defence ofBritain (Apărarea Angliei - n. t.) a fost publicată în 1939. *Leslie Hore-Belisha (1893-1957), politician, avocat şi ziarist (mai ales la publicațiile lui Beaverbrook), a fost liberal, membru în parlament între 1923-45, iar în 1931 a avut un rol esențial în organizarea*

Partidului Naţional Liberal pentru a susţine „Guvernul naţional" condus de Stanley Baldwin (conservator) şi Ramsay MacDonald (laburist). A fost secretar al Ministerului Comerţului şi apoi ministru al transportului, 1934-37. în 1937, Chamberlain 1-a numit secretar de stat pentru război, încredinţîndu-i sarcina de a moderniza forţele armate; a îndeplinit această funcţie pînă în 1940; vezi Evenimente, 29.7.39, Diverse, n. 3 (n. ed. orig.).

20.7. 39: Puţin soare dimineaţa, în rest ploaie aproape neîntreruptă, toată ziua. Imposibil să faci ceva pe afară. Am observat că, pe o vreme precum cea de azi, găinile mănîncă întotdeauna mai puţin.

4

în pofida ploii, partea superioară a căpiţelor de fîn, acoperită cu cîţiva saci, e încă uscată. Caprele dau vagi semne de diaree de la mîncat iarbă udă. Azi am citit, într-o scrisoare din D. Tel., că o persoană care foloseşte electricitatea în toate scopurile, cu excepţia focului periodic făcut pentru încălzire, consumă anual minim 1800-2000 de unităţi.

12 ouă (1 f. mic - găina-mamă e cea care face ouă aşa de mici).

20.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Broşura nr. 3 de informare a publicului (evacuare1) publicată azi. Din satul ăsta nu se văd niciodată mai mult de 4 faruri.

2. Ştirile de la Danţig par să indice faptul că toţi cei de acolo se aşteaptă ca Danţigul să cadă în mîinile nemţilor, în viitorul apropiat. [Daily Telegraph]

3. Se spune că Franţa ar agrea termenii ruseşti ai pactului unglo-rus, care nu au fost modificate ref. la statele baltice. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Unul dintre redactorii de la Humanite2 a fost chestionat de poliţia din Paris cu privire la demascarea spionilor, însă din articol nu e clar dacă pentru a-şi spune părerea sau fiindcă e bănuit de complicitate. [Daily Telegraph]

2. Regulamentul recent emis de W.O.3 le interzice ofiţerilor de armată să demisioneze din funcţie şi se pare că se fac demersuri pentru a împiedica subofiţerii să-şi dea demisia, în schimbul unei sume plătite în contul serviciului militar rămas (în prezent, acesta este de 35 de lire)4. [Daily Telegraph]

NS

1. Foarte mulţi copii de la oraş au fost trimişi pentru siguranţă la ţară, ca să fie feriţi de raidurile aeriene. Mulţi au rămas în căminele lor adoptive pe întreaga durată a războiului. Vezi şi Evenimente, 29.8.39, Extern şi lieneral, 3; 31.8.39, Extern şi general; 1.9.39, Extern şi general, 2 (n. ed. orig.).

2. Principalul cotidian comunist francez.

3. War Office (Biroul de Război).

4. Un militar putea, cu acordul ministerului de resort, să reducă perioada stabilită să activeze în poziția respectivă în momentul înrolării cumpărîndu-şi dreptul de a se elibera. Este o practică valabilă şi azi.

21.7.39: Frumos cea mai mare parte a zilei, dar înnorat şi umed dimineață, şi ploaie cu tunete după-masa. Griul se îngălbeneşte. Am plantat praz (38 pe un rînd). Buruienile au năpădit peste

tot. în dimineața asta, s-a deschis o floare feminină pe dovlecel; seara s-a închis la loc, aşa că probabil a fost fertilizată. Caprele dau mai puțin lapte, din cauza zilei de ieri. Agrişele sînt aproape coapte. 13 ouă.

21.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Un oficial polonez asasinat la granița cu Danțig şi, în consecință, „tensiune"1. [Daily Telegraph] SOCIAL

1. Articolul de fond din Times explică (nu foarte satisfăcător) chestiunea cu scrisoarea Spender. [The Times, 20.7.39]

2. M.G. Weekly tipăreşte o scrisoare lungă care preaslăveşte regimul italian din Abisinia şi o alta care îi răspunde. [Manchester Guardian Weekly]

VIAȚA POLITICĂ

1. Conservatorii îl blochează pe Hythe cu majoritate restrînsă.

Doar 37% din electorat a votat. Candidatul Partidului Poporului

a adunat 5-600 de voturi. [Daily Telegraph]

2. Încă nu se cunosc amănunte despre disputa internă din cadrul PLI Londra, dar e limpede că ea se reduce la cearta dintre E.C.2, care doreşte să atragă pacifişti în partid, şi Consiliul Circumscripției Londoneze, ai cărui membri sînt mai mult sau mai puțin troțkişti. Se pare că există ceva speranțe de a scăpa de cei din urmă. [New Leader]

3. Dezbatare parlamentară despre Palestina, imigrația ilegală etc, petrecută cu mai puțină violență decît se anticipase. [Daily Telegraph]

NS

1. Witold Budziewicz, ofițer vamal polonez, a fost împuşcat mortal după ce a fost provocat de un alt vameş însoțit de doi nazişti. La momentul respectiv, nu s-a ştiut cine a tras. A fost primul dintr-o serie de incidente menite să crească tensiunea în zonă, pentru a-i furniza lui Hitler un pretext pentru intervenție (n. ed. orig.).

2. Comitetul Executiv (n. ed. orig.).

22.7.39: înnorat şi apăsător. Seara a plouat din belşug cam o oră. E[ileen] a scos 2 rădăcini de cartofi noi (semănați abia acum 3 luni). Pe toate trei împreună, cam o livră de cartofi, dar se văd mulți tuberculi.

12 ouă. Am vîndut 30 la 2 şilingi şi 6 pence. Total săptămîna asta: 84.

22.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Zvonuri despre pactul anglo-american iminent cu Germania, care se spune că are legătură cu vizita lui Herr Wohltat, dar încă nu e agreat de Cabinet1. Condițiile ar fi un împrumut de 1 000 de milioane de lire şi acces la materii prime, în schimbul dezarmării sub supraveghere internațională. [Daily Telegraph]

2. Exerciţii ale flotei ruseşti, evident menite să impresioneze statele baltice. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Secțiunea mondenă a D. Tel. remarcă faptul că aproape 100 de membri ai parlamentului conservatori sînt ofițeri în armata teritorială britanică, cadre în rezervă ale R.A.F. etc. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Queipo de Llano2 eliberat din funcție. [Daily Telegraph]

2. Cronică binevoitoare a romanului meu în Daily Worker3. [Daily Worker, 19.7.39]

NS

1. Dr. Helmut Wohltat, consilierul economic al lui Hermann Goring, vizita Marea Britanie cu ocazia unei conferințe pe tema vînătorii de balene. Fără îndoială, a avut, de asemenea, discuţii cu R.S. Hudson de la Departamentul de Comerț Extern. Acum este cunoscut faptul că amîndoi acționau din inițiativă proprie, însă acțiunile lor au stîrnit bănuieli. Premierul Chamberlain a negat în mod categoric în Camera Comunelor, la data de 24 iulie, că au loc mai mult decît discuţii informale pe chestiuni de interes comun şi a asigurat Camera că nu a fost făcută nici o propunere de împrumut.

2. Generalul Gonzalo Queipo de Llano y Serra (1875-1951) a comandat Armata de Sud a lui Franco. Deşi republican, a acceptat titlul de marchiz în 1947. Vezi şi Evenimente, 23.7.39, Viaţa politică, 1, pentru motivul demiterii sale din funcția de inspector-general al poliției (n. ed. orig.).

3. O gură de aer. Surpriza lui Orwell e legată de felul în care Daily Worker îl atacase în 1937; vezi scrisoarea către Victor Gollancz, 20 august 1937 OC, XI.

23.7.39: Ploaie scurtă seara, în rest uscat, dar înnorat şi nu prea cald. Mulți clopoței sălbatici. Am găsit prima mură coaptă. Pe unele terenuri, ovăzul aproape s-a copt, boabele de grîu sînt încă lăptoase. E plin de pescăruşi - de obicei nu-i prea vezi pe aici. Familia Ridley are o dalie înflorită. 12 ouă.

23.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Din presa de azi, pare că oferta despre care am vorbit ieri chiar s-a discutat, însă neoficial. Cabinetul susține că nu e la curent cu aşa ceva, dar e limpede că ştie totul de la a la z. Presupunerea generală e că s-a permis în mod deliberat această scurgere de informații, ca să vadă cum reacționează publicul. Termenii erau: împrumut (suma nu a fost precizată) către Germania, materii prime şi posibil condominiu în anumite zone coloniale africane, contra dezarmării parțiale şi a retragerii din Cehoslovacia. [Sunday Times, Sunday Express]

2. Acum e limpede că pactul rusesc va eşua. [Sunday Express]

3. Convocarea cadrelor militare teritoriale şi a rezerviştilor din marină sugerează că momentul de maxim pericol va fi în prima săptămînă din august. [Sunday Times]

VIAȚA POLITICĂ

1. Se spune că motivul demiterii lui Queipo de Llano a fost faptul că a protestat împotriva implicării Spaniei în Axă şi a amenințat că va declara independența Andaluziei1. [Sunday Express]

2. Naț.-liberalii intenționează să scindeze votul guv. în alegerile parțiale din Brecon2. [Sunday Express]

3. Redactorul de la revista profascistă Aeroplane (Grey3) a demisionat din motive care nu se cunosc4. [Sunday Express]

4. Presa lui Beaverbrook e acum mai fățiş împotriva pactului rusesc şi pentru izolaționism decît acum cîteva luni.

NS

1. Queipo fusese membru în Consiliul Național al Spaniei în 1937, dar rămăsese în afara Cabinetului lui Franco la începutul anului 1938 (n. ed. orig.).

2. Național-liberalii au fost aliați apropiați ai conservatorilor în guvernul lui Baldwin şi în cel al lui Chamberlain. Angajîndu-se în alegeri împotriva unui candidat conservator, național-liberalii ar fi scindat votul pentru guvern. Vezi Evenimente, 4.8.39, Viața politică, 1 (n. ed. orig.).

3. Charley Grey (1875- ?), jurnalist ce a manifestat un interes special pentru problemele aviației; a fondat The Aeroplane în 1911 şi a fost redactor pînă în 1939, cînd a devenit corespondent de aviație pentru mai multe ziare. A scris mai multe cărți despre aviație şi a publicat revista anuală de tehnică AU the World's Aircraft, 1916-41 (n. ed. orig.).

4. În hebdomadarul său procomunist The Week, Claud Cockburn a descris The Aeroplane drept „pronazist declarat". Vezi Evenimente, 4.8.39, n. 1 (n. ed. orig.).

24.7.39: Frumos dimineața, frig şi urît după-masa. Florile sălbatice înflorite acum: turița mare, sunătoarea, rechia, izmă sălbatică,

lăsnicior, răcovină. Am găsit un cuib de albine sălbatice în iarba cimitirului. Un cuib de muşchi destul de asemănător cu cel pe care şi-1 face gaița de munte. înfloresc şi daliile. Azi am cules primele noastre salate verzi şi ieri primele agrişe coapte. Multă mazăre.

14 ouă (1 mic). în seara asta a plouat un pic.

24.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Cel cu care a discutat Wohltat a fost R.S. Hudson (Comerț Exterior), care a doua zi a raportat premierului. E limpede că scurgerea de informații către presă a fost una intenționată. Se relatează că presa italiană sugerează că acest lucru (această asociere cu Germania) e o amenințare menită să impresioneze Uniunea Sovietică. Pactul anglo-rusesc a revenit pe prima pagină cu sugestia că Stalin şi-1 doreşte cu adevărat. Au fost de asemenea reluate discuțiile comerciale cu Germania, aceasta fiind probabil o amenințare la adresa Angliei. [Daily Telegraph]

2. Luptele de la granița Mongoliei sînt evident reale. [Daily Telegraph]

3. Presa japoneză face previziuni referitor la termenii oferiți Marii Britanii în legătură cu Tientsin1, care e limpede că nu vor fi acceptați. [Daily Telegraph]

NS

1. Tientsin (Tianjin) era un port în nordul Chinei, unde Marea Britanie şi Franța primiseră concesiuni prin intermediul unui tratat din 1858, ce au fost ulterior extinse către Germania şi Japonia. între 1937-45 a fost ocupat de japonezi, dar luptele de gherilă şi rezistența „teroristă" au continuat. în cadrul unui incident, cînd directorul chinez al unei bănci Federal Reserve cu capital japonez a fost ucis, iar japonezii căutau patru chinezi pe care îi credeau răspunzători, chinezii s-au refugiat la Legația Britanică. Atunci cînd englezii au refuzat să-i predea, japonezii au luat cu asediu legația britanică şi pe cea franceză, începînd din 14 iunie 1939. Proviziile treceau doar după un control amănunțit. în The Times din 15 iulie 1939, se spunea că, în fine, celor din legație li s-a permis să primească şi lapte. Vezi Evenimente, 1.8.39, Extern şi general, 3, şi 18.8.39, Social, 1 (n. ed. orig.).

25.7.39: Frumos şi destul de cald. M-am apucat să stoguiesc finul. 12 ouă (1 mic).

NS

În jurul datei de 26 iulie 1939, Orwell le-a scris celor de la Scientific Poultry Breeders Association despre schema de achiziționare a hranei pentru păsări, ce se oferea membrilor. Scrisoarea sa nu

s-a păstrat, dar o alta, de la S.R. Harvey, director general şi secretar al SPBA Supplies, Ltd., datată 28 iulie, dă detalii despre reducerile oferite la

mîncarea pentru păsări şi, de asemenea, amănunte despre condiţiile concrete în care poate deveni membru al asociaţiei (n. ed. orig.).

25.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Acordul anglo-japonez are termeni foarte vagi, dar aceştia echivalează cu o cedare din partea britanicilor, care echivalează cu promisiunea de a nu-i ajuta pe chinezi. Chamberlain neagă orice modificare a politicii externe a Marii Britanii. [Daily Telegraph]

2. Pactul anglo-rusesc a revenit pe prima pagină şi pare tot mai probabil. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Legea de suprimare a I.R.A.1 oferă cadrul legislativ de a interzice intrarea străinilor şi de a permite deportarea şi înregistrarea obligatorie a acestora. Totodată, ea împuterniceşte inspectorii de poliţie să facă perchiziţii fără mandat. Se spune că legea va fi aplicată doar pentru următorii 2 ani. Opoziţia a fost nesemficativă (a trecut cu 218-17 voturi). [Daily Telegraph]

NS

1. Prevention of Violence Act, lege promulgată de Parlamentul britanic drept răspuns la campania I.R.A. de bombardare şi sabotaj a întregii infrastructuri civile, economice şi militare a Marii Britanii, planificată să aibă loc între 1939 şi 1940.

26.7.39: Frumos şi cald. Am terminat de stivuit finul, atît cît am fost în stare, adică nu foarte bine. Dar să zicem că m-am antrenat pentru o altă dată, cînd o să fie mai mult fîn. Stogul e de circa 8 picioare pe 6 şi pe 5, în punctul cel mai înalt. Am plivit varza şi napii, care arată foarte bine.

11 ouă (1 mic). Am vîndut 35 la 2 şilingi şi 6 pence cofrajul (4 şilingi şi 3 pence - ar fi trebuit să iau 4/ 4 jumătate).

26.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Impresia generală în presa mondială e că M. Britanie a cedat în acordul de la Tokio. [Daily Telegraph]

2. Alt zbor demonstrativ a 240 de avioane deasupra Franţei. Producţia comună de avioane, franco-britanică, se spune că o egalează acum pe cea a Germaniei. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Propunerii de afiliere a N.U.J.Ma T.U.C.2 i-a lipsit foarte puţin să treacă (la numărarea voturilor s-a constatat că exista o majoritate pentru, dar nu una de 2/3). [Daily Telegraph]

VIAŢA POLITICĂ

1. E limpede că Franco îşi respectă angajamentele luate în cadrul Axei, lucru ce nu e deloc de mirare, după epurările din iunie ale lui Llano, Yagiie3 şi ceilalți. [Daily Telegraph]

2. Se pare că Litvinov4 e în dizgrație. [Daily Telegraph]

NS

1. National Union of Journalists (n. ed. orig.).

2. Trades Union Congress. A fost fondat în 1868 pentru a reprezenta toate sindicatele ce au dorit să i se afilieze (n. ed. orig.).

3. Colonelul Blanco de Yagiie (1891-1952) a fost un comandant naționalist de succes. Hugh Thomas (Războiul Civil Spaniol, 1961) relatează că, la un banchet falangist din 19 aprilie 1938, a lăudat calitățile de luptători ale republicanilor şi i-a descris pe aliații naționaliştilor, nemții şi italienii, drept „animale de pradă" (n. ed. orig.).

4. Maxim Litvinov (1876-1951) a reprezentat Uniunea Sovietică pe plan extern, ocupînd diverse funcții, din 1917, cînd a fost ambasadorul, neacreditat, al acesteia în Marea Britanie, pînă în perioada 1941-43, cînd a fost ambasador în Statele Unite. Fiind evreu şi antinazist recunoscut şi recomandînd acțiunea colectivă împotriva lui Hitler, a fost demis din funcția de comisar pentru afaceri externe la 3 mai 1939 (n. ed. orig.).

27.7.39: Caniculă. Cîteva picături de ploaie seara.

Cotețele sînt pline de căpuşe roşii, fără îndoială că şi de la cele două zile toride. Am încercat să rezolv situația cu apă fierbinte şi apoi sulfur, sperînd că va avea efect. N.B. Cred că cel mai bine ar merge cu lampa de sudură. Găinilor le-a cam scăzut apetitul, cum se întîmplă cînd e caniculă. Am răsădit nişte salată verde, altfel n-am făcut mare lucru, doar am plivit. Dovleacul s-a prins, dar încă e abia o plăntuță. Melcul de apă a făcut nişte ouă. Nu ştiu dacă aceste creaturi sînt sau nu bisexuale.

N.B. Pentru înmagazinare în butoaie etc, într-un spațiu de 20 de galoane* intră cam un sutar de făină sau mai mult de cereale (să zicem un sutar şi un sfert).

14 ouă (2 mici - cred că o puică mai face unul).

* N.B. Se pare că 20 de gal. echivalează aproape exact cu 3 picioare cubice.

27.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Mai multe lupte la granița cu Manchukuo. Se spune că japonezii se gîndesc la o blocadă în partea rusească a Sakhalinului. [Daily Telegraph]

2. S-au aranjat discuții la nivel înalt franco-anglo-sovietice. Se pare că problema statelor baltice încă nu a fost reglată. [Daily Telegraph]

3. Broşura de informare a publicului nr. 4 (provizii de alimente) a apărut azi.

VIAȚA POLITICĂ

1. Conservatorii păstrează circumscripția Monmouth cu majoritate restrînsă. Prezență scăzută la ambele scrutinuri. [Daily Telegraph]

2. Queipo de Llano numit ambasador în Argentina1. [Daily Telegraph]

3. Un rezumat al eforturilor diverselor grupuri împotriva războiului poate fi găsit în New English Weekly 20 şi 27.7.39 [New English Weekly, 20, 27.7.39]

4. Printre parlamentarii (19) care au votat împotriva legii pentru suprimarea I.R.A. s-au numărat Gallacher, Pritt2, Cripps.

[New Leader, 28.7.39]

NS

1. Dar vezi Evenimente, 1.8.39, Viața politică, 1 (n. ed. orig.).

2. William Gallacher (1881-1965), parlamentar comunist, 1935-50. Dennis Noel Pritt (1887-1972), avocat, scriitor şi parlamentar laburist, 1935-40. în urma unor divergențe politice, Pritt a fost exclus din Partidul Laburist, şi a fost parlamentar socialist independent pînă în 1950. A fost un fervent suporter al cauzelor de stînga şi al Uniunii Sovietice, iar în 1954 a primit Premiul Lenin pentru pace. Orwell nu îl prea avea la inimă pe Pritt; vezi scrisoarea lui către Humphry House, 11 aprilie 1940 (OC, XII şi XX) (n. ed. orig.).

28.7.39: Azi-noapte a plouat puțin. Caniculă. N-am reuşit decît să plivesc, să tai scaieții etc. 9 ouă.

28.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. E limpede că americanii s-au hotărît să denunțe tratatul comercial cu Japonia. [Daily Telegraph] SOCIAL

1. Se pare că guvernul se gîndeşte să crească pensia de bătrînețe, fără îndoială cu gîndul la alegerile generale. [Daily Telegraph]

2. Se spune că lîngă lacul Great Slave din Canada s-au găsit zăcăminte bogate de aur. [Daily Telegraph]

3. E evident că micii proprietari şi fermieri sînt foarte incomodați de mobilizare. Primul tribunal special constituit în urma M.T. Act1 a avut de soluționat cazuri a 20 de contestatari, se pare, nici unul pe motive politice. [Smallholder; Daily Telegraph] VIAȚA POLITICĂ

1. O nouă epurare la Moscova, inclusiv Tarioff, ministrul sovietic în Mongolia Exterioară. [Daily Telegraph]

2. Francezii îi predau lui Franco aurul spaniol, în valoare de 8 milioane de lire. [Daily Telegraph]

3. PPU, NCL şi Fellowship of Reconciliation au reuşit să fie reprezentate în fața primului tribunal constituit în urma M.T. Act. [Daily Telegraph]

NS

1. The Military Training Act (Legea privind pregătirea militară) permitea mobilizarea bărbaților pentru serviciul militar şi de asemenea refuzul încorporării, pe motive de conştiință (n. ed. orig.).

29.7.39: Se pare că în timpul nopții au căzut cîteva picături de ploaie. Azi, caniculă. Am cosit urzicile. 6 ouă! (Poate e ceva legat de căldură.) Am vîndut 25 cu 2 şilingi şi 6 pence un cofraj. Totalul de săptămîna asta: 78.

29.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Alegerile generale din Franța amînate prin decret pentru 2 ani (adică pînă în 1942) [Daily Telegraph]

2. E limpede că în Spania au loc lupte destul de serioase între susținătorii Axei (Suner1) şi tradiționalişti (mai ales generalii, Yagiie etc.) şi că există posibilitatea ca Franco să rămînă neutru în caz de război. [Manchester Guardian Weekly; Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Redactorul de la Humanite care a fost judecat în speța legată de acuzațiile de spionaj german în Franța a fost achitat. Ordin de arestare emis împotriva unui alt ziarist, pentru că a scris un articol antisemit*. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Laburiştii şi-au păstrat circumscripția Colne Valley, cu majoritate extinsă. (Votul laburist a crescut cam la o mie, liberalii şi conservatorii au pierdut fiecare vreo 2-3 mii.) [Daily Telegraph]

225

2. Conform cifrelor date de M.G., începînd din mai, în Catalonia sînt împuşcate 2-300 de persoane pe săptămînă2. [Manchester Guardian Weekly]

DIVERSE

1. Ieri, pentru prima oară, paradă militară a regimentelor de gardă grupate pe trei grade militare3. [Daily Telegraph]

* A fost condamnat la închisoare.

NS

1. Ramon Serrano Suner (1901-2003), cumnatul lui Franco şi, ca ministru de interne, al doilea om în stat ca importanță, pînă cînd a fost demis în 1942. Experiențele sale de prizonier al republicanilor i-au produs o amărăciune pe viață. Aşa cum spune Hugh Thomas, acestea au fost de natură „să-1 facă să uite complet de ideea de milă" (n. ed. orig.).

2. Contele Galeazzo Ciano (1903-1944), ministru de externe italian, a vizitat Spania în iulie 1939 şi, în raportul său, a vorbit despre (cuvintele sale sînt citate de Thomas): „procesele ce se desfăşurau în fiecare zi cu o viteză pe care aş numi-o aproape sumară... încă mai sînt foarte multe împuşcături. Doar în

Madrid, între 200 şi 250 pe zi, în Barcelona 150, în Sevilla 80". Thomas comentează: „Sevilla s-a aflat în Spania naţionalizată pe tot parcursul războiului: cum e posibil să mai existe atîtea persoane de împuşcat în ritmul ăsta?". în 1944 s-a raportat că au fost executate 193 000 de persoane, dar Thomas sugerează că acesta e posibil să fie numărul condamnărilor la moarte, unele dintre care au fost comutate, sau că numărul acesta îi include şi pe cei executaţi în timpul războiului (n. ed. orig.).

3. Regimentele de infanterie s-au împărţit pe patru grade pînă la reformele din 1937, iniţiate de secretarul de stat pentru război, Hore-Belisha (vezi Evenimente, 19.7.39, Viaţa politică, 1). Printre acestea s-au numărat schimbările în pregătirea militară, pentru a simplifica mişcările adesea complicate ale trupelor şi a accelera viteza procesului de pregătire. Schimbarea menţionată aici de Orwell se referă la divizarea în trei grade, practică în vigoare şi azi. Reformele lui Hore-Belisha au inclus şi introducerea unei uniforme mai practice şi mai uşor de camuflat şi renunţarea la moletiere.

30.7.39: Azi-noapte a plouat puţin. Azi caniculă. Semințele de clopoței au încolțit. Azi am scos primii morcovi. Urechelnițele dau mult de furcă în perioada asta. 10 ouă (2 mici).

30.7.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Pare limpede că Parlamentul va intra în vacanță, ca de obicei, şi că nu există discuții în sensul de a-şi reîncepe lucrările înainte de octombrie1. [Sunday Times]

2. In Danțig sînt acum 60 000 de soldați germani (adică inclusiv poliție, trupe de şoc etc). [Sunday Times]

3. Un articol ce pare destul de avizat din S. Times afirmă că, în caz de război, Iugoslavia va fi în mod sigur neutră, dar cel mai probabil e că va fi de partea aliaților dacă se semnează pactul cu Rusia şi croații primesc autonomia pe care o doresc. Populația de 14 milioane e formată din 5 mii. de sîrbi, 5 de croați, o jumătate de milion de unguri, o jumătate de milion de nemți, iar restul probabil sloveni. Panslavismul e destul de puternic în rîndul claselor mai sărace. [Sunday Times]

SOCIAL

1. Unul dintre decretele lui Daladier2 înființează un departa

ment special de propagandă sub controlul premierului. Săptămînă

de lucru a funcționarilor publici creşte de la 40 de ore la 45.

Se spune că rezerva de aur a Franței este acum a doua după cea a S.U.A. Valoarea ei e de 560 de milioane de lire. [Sunday Times]

2. Suspecții I.R.A. au fost deja deportați, în număr destul de mare (pînă acum, vreo 20). [Sunday Times; Daily Telegraph,

29.7.39]

NS

1. Vezi Evenimente, 30.8.39, Social, 1, pentru vacanța parlamentară (n. ed. orig.).

2. Edouard Daladier (1884-1970), prim-ministru socialist al Franței, 1938-40; vezi „Jurnal din Maroc", n. 17 (n. ed. orig.).

31.7.39: Cea mai mare parte a zilei înnorat, averse puternice şi tunete pe la prînz. Am plivit ceapa. Am răsădit 35 de garoafe. Micşunelele plantate pe 11.7.39 sînt înalte de 3 spre 4 țoii. O nalbă ce tocmai înfloreşte e albă. Prin urmare, din sămînța originală, închisă la culoare, am obținut 4 culori (roşu închis, roşu deschis, roz pal şi alb). S-a făcut multă mazăre, mai multă decît putem noi mînca. Ultimul sutar de griu terminat azi-dimi-neață. L-am început pe 4.7.39 şi, conform calculelor mele, ar fi trebuit să ajungă pînă pe 10 august, dar în ultimele 3 săptămîni am hrănit din el şi cele 8 puici şi, în oarecare măsură, şi celelalte 6 găini. Din Full-o-Pep-ul cumpărat cam în aceeaşi perioadă mai e cam jumătate.

11 ouă (3 puici? E limpede că cel puțin o puică ouă acum.)

1.8.39: Cald. Cîteva picături de ploaie. Am răsădit micşunelele (galbene) şi garoafele turceşti. Am calculat, în mare, că fiecare rînd de mazăre (cam 12 iarzi) va da 15-20 de livre. Azi am

început un sutar nou de grîu şi porumb măcinat. Asta trebuie să ajungă pentru 23 de păsări adulte şi 8 pui (aproape mari). La o uncie şi jumătate de pasăre pe zi, ar trebui să ajungă pînă pe 8 septembrie.

10 ouă (3 mici - acum ouă 3 puici.)

1.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Misiunea militară va părăsi probabil Moscova săptămîna asta. Conducătorul ei (amiralul Plunkett-Ernle-Erle-Drax1) a luat parte la misiunea în Rusia țaristă care a avut loc chiar înaintea Marelui Război. [Daily Telegraph]

2. Guv. polonez aplică sancțiuni împotriva Danțigului, sub forma refuzului de a importa produse ale anumitor fabrici. [Daily Telegraph]

3. Se pare că autoritățile britanice au căzut de acord să-I predea pe cei 4 chinezi presupuşi drept terorişti, ce se ascund în clădirea legației din Tientsin. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Numărul şomerilor în luna iulie, în jur de 1 250 000.* Cu 500 000 mai puțini decît în aceeaşi perioadă a anului 1938. Numărul total al celor angajați

care beneficiază de asigurare aproape de 13 milioane, mai mult cu peste 500 000 decît în urmă cu un an. [Daily Telegraph]

2. Dintre cei 34 000 de bărbați mobilizați doar 58 au fost absenți nemotivat. [Daily Telegraph]

3. În provincia Bombay2 a fost declarată prohibiția. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Queipo de Llano numit şef al misiunii militare spaniole din Italia. [Daily Telegraph]

2. Socialist Correspondence susține că membrii laburişti care au votat împotriva legii I.R.A. sînt amenințați cu sancțiuni disciplinare de către Grupul Parlamentar. [Socialist Correspondence, 29.7.39]

3. Grupul de tineret al P.O.U.M.3 a reuşit să tipărească broşuri. [Socialist Correspondence, 29.7.39]

DIVERSE

1. Noua metodă de distrugere a ferigilor prin secerat plus clorat de sodiu le eradichează cu succes, cu doar 20 de livre de c.de s. pe acru. [Daily Telegraph; Farmer & Stockbreeder]

2. Producția europeană de grîu de anul ăsta, fără U.R.S.S., estimată la 44 de milioane de tone metrice, uşor peste medie, dar cu 14% mai puțin decît cea de anul trecut [Daily Telegraph]

* Cu 100 000 mai puțini decît se estimase luna trecută.

NS

1. Amiralul (Sir) Reginald Aylmer Ranfurley Plunkett-Ernle-Erle-Drax (1880-1967), comandant-suprem, The Nore (zona de limită a Autorității Portuare Londoneze, la Marea Nordului - n. t.), 1939-41, a fost însoțit de un reprezentant al armatei şi unul al Forțelor Aeriene Regale. Deşi diplomat înzestrat, a fost prost informat de consilieri înaintea misiunii şi s-a făcut de rîs la Moscova, Voroşilov referindu-se în mai multe rînduri la el ironic drept Knight Commander of the „Bath" [Abreviat drept KCB, aproximativ „cavaler, comandant al ordinului Bath" (ordin de cavalerie instituit de George I). Ironia se referă la cuvîntul „bath", care înseamnă „baie, cadă, stațiune balneară". Misiunea sa nu a fost luată în serios de ruşi. - n.t.]. Se semna simplu, „Drax" (William Wilson). A fost autorul cărții Handbook of Solar Heating (J. Looker, Poole, 1965 [cartea a avut trei ediții; a fost un adevărat pionier al încălzirii solare - n. t.J) (n. ed. orig).

2. (În original Bombay Presidency — n. t.) Una dintre cele trei regiuni în care a fost împărțită India în timpul administrării de către East India Company; celelalte erau Bengal şi Madras. Denumirile au rămas şi după ce East India Company a dispărut (n. ed. orig.).

3. Partido Obrero de Unificaci6n Marxista a fost Partidul Revoluţionar Comunist al Spaniei, antistalinist. Orwell s-a luptat cu el în Spania. Vezi Omagiu Cataloniei, OC, VI, mai ales Apendicele II, pentru tentativa Partidului Comunist de a eradica POUM-ul (n. ed. orig.).

D 2.8.39: Cea mai mare parte a zilei înnorat şi destul de răcoare. Doar plivit etc.

12 ouă. (2 puici?) Vîndut 30 la 2 şilingi şi 6 un cofraj.

2.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Azi s-a anunţat că deja s-au tipărit cartelele şi sînt gata. [Daily Telegraph]

2. Discursul lui Chamberlain transmis în întreaga U.R.S.S.1. [Daily Telegraph]

3. Mai mulţi lideri ucrainieni arestaţi în Polonia. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Plîngerile parlamentarilor laburişti în Parlament despre condiţiile în armata mobilizată sînt centrate asupra aspectelor de genul că soldaţii dorm 8 într-un cort. [Daily Telegraph]

2. Se pare că foarte mulţi refugiaţi evrei din Germania încep să se stabilească în anumite părţi din Londra, de ex. Golders Green, şi să-şi cumpere case, ceea ce pot face cu uşurinţă, avînd bani. [sursă privată (C.W.)2]

VIAŢA POLITICĂ

1. Zvonuri despre certuri între refugiaţi spanioli de vază din Paris pe tema banilor şi dezacord între Negrin şi Prieto3. [sursă privată (R.R.)4]

2. Alegătorii catolici ai col. Wedgwood5 (în număr de 5 000, majoritatea din clasa muncitoare), din Newcastle-under-Lyne, au scris o scrisoare publică prin care afirmă că vor vota împotriva lui. [sursă privată (C.W.)]

NS

1. Acest discurs, ţinut în Camera Comunelor la 31 iulie, a anunţat că va fi trimisă o misiune la Moscova, pentru discuţii cu autorităţile sovietice asupra unor chestiuni militare. El reitera scopul guvernului, rezumat în The Times la 1 august, ca fiind pacea şi dreptatea, „modul în care avea să fie obţinută... formarea «Frontului Păcii»" (n. ed. orig.).

2. C.W: Probabil este vorba de Cyril Wright. El şi tovarăşa lui, Mikeal Smith, erau prieteni cu Orwell şi veneau deseori cu maşina din Bedford, unde locuia acesta, la Wallington, pentru a discuta despre cărţi. între 1937-39, Wright a lucrat ca agent de vînzări pentru tatăl său, producător de dulciuri. Mai tîrziu, a devenit agent de vînzări pentru Dean's, fabricantul de obloane pentru prăvălii. E posibil ca Orwell să fi aflat cîte ceva despre viaţa unui comis-voiajor de la Wright, lucru ce i-a fost de ajutor cînd a scris O gură de aer, ca şi de la John

Sceats. Nu a fost membru PLI şi la un moment dat a făcut campanie electorală pentru Partidul Laburist (n. ed. orig.).

3. Dr. Juan Negrin (1889-1956) a fost premier socialist al Republicii Spania, între septembrie 1936-martie 1938. A fugit în Franța, unde a murit în exil. Indalecio Prieto Y Tuero (1883-1962), ministru socialist al apărării naționale în Cabinetul Negrin, a murit în exil în Mexic (n. ed. orig.).

4. Este vorba fie despre amicul lui Orwell, Richard Rees, fie despre Reginald Reynolds (1905-1958), ziarist şi scriitor, quaker şi pacifist, care i-a sprijinit pe republicanii necomunişti din Spania şi a fost un orator strălucit pentru PLI (n. ed. orig.).

5. Josiah Clement Wedgwood (1872-1943; Baron, din 1942 - titlu creat special pentru el - n. t.), a reprezentat în Parlament Newcastle-under-Lyme, 1906-42, întîi ca liberal, iar mai târziu ca laburist; a fost vicepreşedinte al Partidului Laburist, 1921-24 (n. ed. orig.).

3.8.39: Ploaie neîntreruptă de azi-dimineață devreme pînă pe la 8 seara. O dalie sau două sînt acum înflorite. Ieri am examinat unul dintre limacşii mari şi negri obişnuiți pe vremea asta a anului (are cam 4 țoii lungime întins) şi am observat că gaura ciudată pe care o au aproximativ în zona cefei se deschide şi se

închide mai mult sau mai puțin ritmic, iar înăuntru are o chestie albicioasă ca budinca cu zahăr de palmier. Oare pe aici respiră ?

O parte din ovăz e tăiat, orzul e în general copt şi arată foarte bine, nici un spic de grîu copt. Linărița a înflorit. Doar o prună sau două în prunul sălbatic.

I-am dat lui M[uriel] cu mare greutate praful împotriva viermilor, după ce toată ziua nu i-am prea dat nimic de mîncare.

12 ouă (1 mic - 1 puică face acum ouă mai mari).

4.8.39: A plouat aproape toată ziua, cu intervale de soare şi vînt. Pămîntul e acum îmbibat de apă, totul creşte foarte repede. Am mai dezgropat nişte cartofi noi (de vreo 3 luni şi jumătate). Nu sînt prea mulți pe fiecare rădăcină. Azi-dimineață am văzut iar găina pierdută. Doamna A[nderson] zice că a văzut-o în mai multe dimineți şi crede că e în tufişurile dese din partea de vest a terenului. Din cînd în cînd iese să mănînce, de obicei foarte devreme dimineața. Problema ar fi că e posibil ca, pînă termină de clocit, să dea peste ea vreo vulpe sau un cîine.

13 ouă (3 mici).

4.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Misiunea militară franco-britanică pleacă mîine cu un pachebot care va face o săptămînă pînă la Leningrad. The Week1 sugerează că nu e o acțiune

serioasă. Citatele din ziarele finlandeze şi discursul ministrului de externe suedez sugerează că statele baltice sînt cît se poate de îngrijorate. [Daily Telegraph; Manchester Guardian Weekly; The Week, 2.8.39]

2. Se spune că Germania ar lua în calcul transferarea Slovaciei de la Ungaria, cu scopul dezlipirii acesteia de Polonia2. Se mai spune şi că goleşte Slovacia de cherestea, alimente şi utilaje. [Manchester Guardian Weekly].

SOCIAL

1. Parlamentarul Mander (lib.)3 declară că Anglo-German Fellowship4 e o organizaţie progermană şi întreabă dacă ministrul britanic de interne nu o poate suprima. Hoare5 răspunde că nu poate face nimic atîta timp cît o organizaţie nu încalcă legea. [Daily Telegraph]

VIAŢA POLITICĂ

1. Laburiştii au cîştigat Brecon şi Radnor cu o majoritate de 2 500 de voturi. Laburiştii au mai cîştigat cam 750 de voturi, guvernul a pierdut cam 4 000, numărul total al alegătorilor a scăzut.6 [Daily Telegraph]

DIVERSE

1. Cei de la Albatross Press7, care îmi vor publica ultima carte, îmi cer să scot anumite (e adevărat, nu toate) referiri fără menajamente la Hitler. Mi-au spus că sînt obligaţi să facă asta deoarece cărţile lor circulă în primul rînd în Germania. De asemenea, un pasaj de aproximativ o pagină, care sugerează că războiul e iminent. [F.8 - discuţie privată]

NS

1. The Week era un buletin cu circulaţie privată, declarat independent însă procomunist, editat de Claud Cockburn (pseudonim Frank Pitcairn; 1904-81), un ziarist comunist. în martie 1938 a ajutat la fabricarea unei ştiri referitoare la faptul că în Tetouan, în nordul Marocului, ar fi avut loc o revoltă militară împotriva lui Franco. Această propagandă comunistă era menită să dea impresia că e totuşi posibil ca Franco să fie înfrînt şi să-i convingă pe francezi să-şi deschidă graniţele. A fost un adversar înverşunat al POUM, cu care Orwell luptase în Spania. într-un interviu TV difuzat postum, realizat pentru Arena în 1984, a afirmat: „Dacă puteam face ceva împotriva lor, făceam. Categoric. Fără nici o ezitare. Aşa cum, la o adică, eşti gata să împuşti pe cineva cu arma. Mă rog - în cazul meu, maşina de scris era puţin mai puternică decît o puşcă". Vezi cartea sa Reporter in Spain, 1936, şi Crossing the Line, 1956 (care se referă la povestea din Tătouan). The Week a fost publicat între 29 martie 1933 şi 15 ianuarie 1941, cînd a fost suprimat din ordinul guvernului. Din octombrie 1942 a fost permisă publicarea unei noi serii, care a durat pînă în decembrie 1946. Vezi volumul său, The Years of The Week (1968) (n. ed. orig).

2. Acest rezumat abscons se referă la efectele colaterale ale Pactului de la Miinchen. Ca să aibă un sens, ar trebui să fie „la Ungaria". Cum a conchis Churchill, după Miinchen, „La începutul lui noiembrie, Germania a împărțit formal prada. Poloniei i se permite să păstreze Teschen (o zonă din Silezia anexată la un moment dat de Polonia). Slovacii, care fuseseră folosiți drept pioni de către Germania, obțineau o autonomie precară. Ungaria primea o halcă, dar trebuia să renunțe la Slovacia". (Al Doilea Război Mondial, I) (n. ed. orig).

3. Geoffrey Mander (1882-1962; Cavaler, 1945) a fost un parlamentar liberal, 1929-45 (n. ed. orig).

4. „The Link"; vezi Evenimente, 6.8.39, Viața politică, n. 6 (n. ed. orig).

5. Sir Samuel Hoare (1880-1959, Viconte Templewood, 1944), conservator, a fost numit ministru de externe în iunie 1935, dar a demisionat în decembrie din cauza opoziției la planul său de a soluționa criza din Abisinia. în iunie 1936 a devenit Prim Lord al Amiralității, iar mai tîrziu ministru de interne. Fiind un susținător al Pactului de la Miinchen, a căzut odată cu Chamberlain, în mai 1940. Mai tîrziu, ca ambasador al Spaniei, a negociat eliberarea din închisorile spaniole a circa 30 000 de prizonieri şi refugiați (n. ed. orig).

6. Vezi Evenimente, 23.7.39, Viața politică, 2 şi n.2 (n. ed. orig).

7. The Albatross Continental Library era o editură germană care publica şi distribuia cărți broşate în limba engleză pe continent. Deşi era o firmă germană, contractul lui Orwell pentru publicarea volumului O gură de aer a fost întocmit la Paris. Contractul stipula că volumul urmează să fie publicat înainte de luna august 1940. Vezi „Jurnal din timpul războiului", 15.6.40 (n. ed. orig.).

8. Neidentificat (n. ed. orig.).

5.8.39: A plouat aproape continuu pînă pe la 6 seara. în anumite momente ale zilei, a plouat torențial. Se spune că pe strada principală din Baldock e inundație. Dovleceii se umflă destul de rapid. Fasolea franțuzească şi cea cățărătoare e acum de 3 sau 4 țoii. Merele cresc foarte repede.

Ieri s-a terminat butelia de gaz începută pe 7.7.39 (27 de zile). Azi am început una nouă.

9 ouă (2 mici). Am vîndut 30 la 2 şilingi şi 6 pence cofrajul. Total săptămîna asta: 77, dintre care 15 mici.

6.8.39: N-a plouat, destul de cald. Mărul sălbatic cel mare de pe aleea dintre pomii fructiferi n-a făcut nici un măr, dar am găsit alții care au rodit. Murele sînt încă abia înflorite. Alunele de pădure au miezul încă tare. Vacile lui Innes trebuie să fete curînd. Găinuşele de baltă încă au puii foarte mici. Mulți pui de iepuri. Am găsit o pisică moartă pe uliță. Am remarcat că găinile n-au nici o problemă

să mănînce limacşii mari negri. Am uitat să notez că joi am văzut o pasăre care cred că era botgros. în ograda păsărilor mai vin uneori florinți, dar în zonă nu sînt deloc sticleți. 11 ouă (3 mici).

6.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Are loc epurarea conducătorilor din Sudetenland1, evident, la presiunea cehilor şi ca preludiu la metode mai blînde. [Sunday Times]

2. E limpede că guvernul polonez e acum gata să permită ruşilor să folosească bazele aviatice poloneze. [Sunday Times]

3. S. Express consideră că Franco e categoric de partea Axei, dar sugerează că băncile franceze şi elvețiene care i-au împrumutat pînă acum 5 milioane de lire încep să-1 preseze, tergiversînd acordarea de împrumuturi suplimentare. [Sunday Express]

SOCIAL

1. E limpede că au fost probleme cu mîncarea pentru cei mobilizați. Numărul primului val de încorporări care au refuzat să se înroleze pe motive de conştiință se spune că ar fi de 2%. [Sunday Times]

2. Veniturile obținute de diverşi politicieni după o viață de ocupat funcții publice estimate de Peter Howard2 astfel: Runciman 71, Lloyd George 94, Baldwin 70, Hoare 79, Simon 78, Churchill 92 (mii de lire). 3 [Sunday Express]

VIAȚA POLITICĂ

1. Peter Howard e de părere că Sir A. Wilson4 îşi cam pierde popularitatea în circumscripția Hitchin din cauza sentimentelor sale progermane.* [Sunday Express]

2. Se spune că la mitingul de pe Earls Court Stadium al lui Mosley5 ar fi participat 25 000 de persoane. Se spune că M. ar fi pierdut o parte din sprijinul clasei muncitoare din East End, dar că ar fi cîştigat adepți din rîndul micilor întreprinzători etc. [Left Forum, august]

3. Se zice că „The Link"6 e pronazist pe față şi recomandat de PPU [Left Forum, august]

4. E limpede că scandalurile legate de spionii francezi sînt muşamalizate discret la nivel înalt. La Rocque7 îi cere lui Daladier8 să dea un decret-lege care să declare primirea de bani străini pentru alte scopuri decît cele comerciale infracțiune. [Observer]

5. Sunday Express publică articol binevoior despre Japonia (monden). [Sunday Express]

* Herts Pictorial (15.8.39) repetă informația, fără comentarii.

NS

1. Sudetenland, o porţiune din Moravia şi Boemia încorporată în Cehoslovacia de Tratatul de la Versailles, guvernată de Partidul Germanilor Sudeţi, sub conducerea lui Konrad Henlein (1898-1945, sinucidere) a vrut să se reunifice cu Germania. A fost ajutat şi instigat de Hitler. Pactul de la Munchen de la 30 septembrie 1938 îi cerea Cehoslovaciei să cedeze această zonă Germaniei pînă la 10 octombrie 1938 (n. ed. orig.).

2. Peter Howard (1908-1965), scriitor, ziarist, dramaturg şi agricultor, a fost un comentator politic al trustului Express (grupul Beaverbrook), 1933-41 (n. ed. orig.).

3. Walter Runciman (1870-1949; Viconte, 1937), parlamentar liberal, 1899-1931,

apoi naţional liberal, a deţinut multe funcţii, printre care cea de preşedinte al Camerei de Comerţ, 1914-16, 1931-37. în 1938 a condus o misiune în Cehoslovacia. David Lloyd George (1863-1945; Conte Lloyd George of Dwyfor, 1944), ales parlamentar de Caernarfon, 1890; ministru de finanţe 1908-15; ministru al muniţiei (funcţie creată în guvernul britanic în timpul Primului Război Mondial, pentru supravegherea, coordonarea şi distribuţia de muniţie pentru război - n. t.), 1915; secretar de stat pentru război, 1916; şi prim-ministru 1916-22. Ca şi Pâtain, s-a remarcat prin calităţile de conducător şi eroism în timpul Primului Război Mondial, cînd s-a dovedit un premier eficient. El a fost cel care a avut misiunea de a convinge Marina Regală să adopte sistemul de escorte navale pentru protejarea navelor de submarinele germane din Atlantic. După război a fost în minoritate, manifestîndu-se pentru semnarea unui tratat de pace care să concilieze Germania cu cei cu care a luptat, după război. Ca ministru de finanţe, a introdus pensia de bătrineţe şi asigurările naţionale, precursoare ale sistemului de ajutor social. Cînd venea vorba de pensia de bătrineţe, mulţi pensionari dintre cele două războaie ziceau că-şi iau „Lloyd George"-ul. Stanley Baldwin (1867-1947; Conte Baldwin, 1937), a fost de trei ori premier din partea conservatorilor, între 1923-24, 1924-29, 1935-37. A negociat cu succes criza provocată de abdicarea regelui Edward al VlII-lea, dar foarte mulţi îl consideră vinovat pentru incapacitatea Marii Britanii de a se pregăti adecvat pentru războiul iminent. Pentru Samuel Hoare, vezi Evenimente, 4.8.39, n. 5. Sir John Simon (1873-1954; Viconte, 1940) a intrat în Camera Comunelor ca liberal în 1906 şi a fost direct implicat în formarea Partidului Naţional Liberal, în 1931. A fost ministru de externe, 1931-35; a lucrat la Ministerul de Interne, 1935-37, a fost ministru de finanţe, 1937-40, şi Lord Cancelar (cumulînd funcţiile de membru al Cabinetului, custode al Marelui Sigiliu, purtător de cuvînt al Camerei Lorzilor şi ministru de justiţie - n. t.),

1940-45. A încercat să evite implicarea Angliei în situații complicate pe continent. Pentru Winston Churchill, vezi Evenimente, 5.7.39, n. 1 (n. ed. orig.).

4. Sir Arnold Wilson (1884-1940), a fost parlamentar conservator pentru Hitchin, 1933-40, şi preşedinte al Comitetului Ministerului de Interne pentru Precauții Structurale împotriva Atacurile Aeriene, 1936-38 (n. ed. orig.).

5. Oswald Mosley era liderul Uniunii Britanice a Fasciştilor; vezi ,,Jurnalul dumului către Wigan Pier", n. 49 (n. ed. orig.).

6. ,,The Link" era o asociație anglo-germană culturală şi de prietenie declarată. Vezi Evenimente, 4.8.39, Social; 7.8.39, Viața politică (n. ed. orig.).

7. Colonelul Francois de la Rocque. Vezi ,,Jurnal din Maroc", n. 33 (n. ed. orig.).

8. Edouard Daladier. Vezi ,,Jurnal din Maroc", n. 17 (n. ed. orig.).

7.8.39: Mai frumos. Dimineața destul de rece şi a plouat puțin, după-masa înnorat şi cald. Am terminat de pregătit pămîntul pentru legumele de iarnă. Am pus limacşii într-o cutie pregătită special, ca să văd ce plante îi atrag cel mai tare. Ieri am găsit un triton mort pe drum, aşa că probabil încep să se retragă din apă. Destul de multe broaşte de anul ăsta peste tot, cam cît fasolea cățărătoare. 9 ouă (1 mic).

7.8.39:

SOCIAL

1. Soc. Corresp. repetă plîngerile legate de mîncare etc. în taberele militare, cu sugestia că soldații sînt tratați prost mai mult sau mai puțin intenționat. [Socialist Correspondence]

2. Am citit că 57 de persoane au fost împuşcate în legătură cu crimele politice recente din Madrid (pînă acum, se spunea că au fost ucise 3 persoane). [Daily TelegrapK]

VIAȚA POLITICĂ

1. Membri ai P.S.O.P.1 arestați în Franța în legătură cu activitățile împotriva războiului. CP. îi acuză că sînt o agenție nazistă etc. [Socialist Correspondence; The Week, 2.8.39]

2. Din nou, se scrie că ar fi fost împuşcat Bela Kun (de data asta dintr-o sursă vieneză). [Daily Telegraph]

3. Admiralul Sir Barry Domville2, preşedinte al asociației ,,The Link", descrie declarația lui Hoare şi Mander drept o minciună3 şi speră că o vor repeta şi în afara Parlamentului.4 [Daily Telegraph]

NS

1. Parti Socialiste Ouvriers et Paysans, grup de stînga desprins din Partidul Socialist (SFIO, Section Francaise de l'Internationale Ouvriere); vezi Evenimente, 11.8.39, Viața politică, 3 (n. ed. orig.).

2. Amiralul Sir Barry Edward Domville (1878-1971) s-a pensionat din Marină în 1936.

3. Vezi Evenimente, 4.8.39, Social (n. ed. orig.).

4. O declarație făcută de la tribuna Camerei Comunelor beneficiază de imunitate, iar autorul său nu poate fi dat în judecată pentru calomnie (n. ed. orig.).

5. Un titlu din ziarul lordului Beaverbrook, Daily Express, din 7 august, proclama îndrăzneț „Anul ăsta nu va fi război".

8.8.39: Puțină ploaie şi tunete, însă cea mai mare parte a zilei destul de frumoasă, fără a fi caniculară.

Caprele dau mult mai puțin lapte, sub un litru amîndouă, fără îndoială că din cauza celor cîtorva zile în care n-au păscut. Ziua începe să fie vizibil mai scurtă.

12 ouă (3 mici).

8.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Dolarul chinezesc a scăzut acum sub 4 pence. [Daily Telegraph]

2. Senatul din Danțig pare să fi cedat în disputa privind vameşii polonezi. [Daily Telegraph]

3. Se consemnează, din nou, că tot mai mulți soldați asturieni fac rezistență în munți.1 [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. O rubrică întreagă despre „The Link" în D. Tel, în afara materialului dedicat subiectului, de pe pagina întîi. Organizatorii afirmă că nu sînt agenți de propagandă etc. Afirmație că prof. Laurie a primit 150 de lire pentru The Case of Germany de la o

editură nemțească, după ce editurile britanice au refuzat să-i publice cartea, considerată „progermană". Afirmația că filiala din Leeds a asociației „The Link" a fost dizolvată voluntar, organizatorii considerînd că partenerii germani ai acesteia se aflau sub control nazist. [Daily Telegraph]

2. D. Tel. dedică o rubrică (din secțiunea de ştiri) pentru a rezuma Şansele de război ale Germaniei, cartea publicată de Gollancz şi tradusă din maghiară, pentru a cărei publicare autorul e persecutat în Ungaria.2 [Daily Telegraph]

DIVERSE

1. Moartea lui Leonard Merrick3 menționată (în treacăt) pe prima pagină a D. Tel. [Daily Telegraph]

NS

1. Minerii din Asturia, din nordul Spaniei, organizaseră o revoluție în 1934 (vezi Thomas, Războiul Civil Spaniol). în timpul războiului civil spaniol, în septembrie şi octombrie 1937, a fost testată aici tehnica germană de lansare a

unui „covor de bombe", fără să se țină cont de cei rămaşi prizonieri dedesubtul acestuia. Deşi forțele lui Franco au reuşit astfel să obțină toate resursele de cărbune din regiune pentru naționaliști, guerilleros au continuat lupta în zonă pînă 1948 (n. ed. orig.).

2. Titlul complet al cărții, scrisă de Ivan Lajos şi publicată de Gollancz în august 1939, este Germany's War Chances: As Pictured in German Official Literature (n. ed. orig.).

3. Leonard Merrick (1864-1939), nume real Miller, a fost un romancier, acum aproape uitat, însă în 1918 s-a publicat o ediție completă a romanelor sale, fiecare dintre acestea fiind prefațat de către un scriitor de prestigiu. Sir James Barrie 1-a descris drept „romancierul romancierilor", iar William Dean Howells 1-a alăturat, ca importanță, lui Jane Austen. The Position ofPeggy Harper (1911) urma să fie publicat în seria Century Library, pe care Orwell avea să o prefațeze. O pagină de şpalt, datată 1948, a supraviețuit, dar cel mai probabil Orwell a scris cuvîntul introductiv în 1945 (vezi OC, XVIII). Volumul, însă, nu a apărut niciodată (n. ed. orig.).

9.8.39: Ceva ploaie seara, altfel cald, dar înnorat. Am răsădit 60 de broccoli, destul de tîrziu şi toate destul de subțiratice şi ne-promițătoare, dar sper ca totuşi să prindă. N-am reuşit să fac rost de nici o varză pentru frunze etc., pentru care firește că e prea tîrziu. 10 ouă (2 mici). Am vîndut 30 la 2 şilingi şi 6 pence cofrajul.

10.8.39: A plouat aproape toată ziua. Am copilit roşiile (ar fi trebuit s-o fac mult mai devreme). Am început să pregătesc altă parcelă pentru legume, am mai pus un coteț pentru rațe, căci acum fiind 7 abia dacă încap într-unui singur. Am remarcat că, atunci cînd îl aşezi deasupra unui alt strat, bălegarul proaspăt de capră emană oarecare căldură, deşi parcă nu cît cel de cal. 10 ouă (2 mici).

10.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Franco îşi asumă, mai mult sau mai puțin, puteri depline de dictator. [Daily Telegraph]

2. Regele inspectează Flota de Rezervă alcătuită din 133 de nave. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Plîngerile (mi foarte importante) de la tabăra militară din Devon aduc la cunoştință faptul că au fost mobilizați foarte mulți rezerviti, ca instructori. [Daily Telegraph]

2. 14 C(onscientious) O(bjectors) judecați de tribunale, fără să fie tratați cu asprime, dar se insistă asupra faptului că e o chestiune de importanță națională. întrebările foarte asemănătoare cu cele din Marele Război. Nu se relatează nici

un alt motiv de obiecție, în afara celor religioase şi morale. Printre cei judecați, secretarul Federației Minerilor din Sudul Țării Galilor. [Daily Telegraph]

3. Bancuri cu Hitler în Eggs.1 [Eggs, 8.8.39]

4. Lămpile din autobuzele londoneze sînt acum dotate cu capace albastre detaşabile, de folosit în caz de raid aerian. [Daily Telegraph, 9.8.39]

VIAȚA POLITICĂ

1. După 6 săptămîni fără guvern, Olanda are acum un guvern de uniune națională, format din mai multe partide, două dintre care sînt social-democrate. [Daily Telegraph]

2. Am citit că la conferința din septembrie a PLI, Consiliul Național va susține afilierea necondiționată la PL.2 [Daily Telegraph]

NS

1. Eggs, organul oficial săptămînal al Asociației Crescătorilor de Păsări, fondat în 1919. Orwell corespondase cu asociația în legătură cu hrana găinilor, în jur de 26-27 iulie 1939.

2. Vezi Evenimente, 13.7.39, Viața politică, pentru refuzul Partidului Laburist de a accepta afilierea condiționată (n. ed. orig.).

11.8.39: Cald şi frumos. în rezervor am dat peste o găinuşă de baltă cu un pui foarte mic. Acesta din urmă era foarte aproape de margine şi a rămas perfect nemişcat cînd l-am atins şi l-am răsucit cu o tulpină de nalbă, aşa că am crezut că e mort, după care a plonjat brusc şi a rămas cîteva minute sub apă.

Ouăle melcului de apă par să fi eclozat, iar creaturile respective se mişcă, dar încă au o consistență de moluscă şi sînt într-un stadiu relativ embrionic; se pare că, atunci cînd ies, nu sînt total dezvoltați, cum am crezut.

Azi am tăiat primul dovlecel. Acum s-a făcut destul de multă fasole.

11 ouă (3 mici)

11.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Dolarul chinezesc a ajuns pe la 3 pence jumate. [Daily

Telegraph]

2. Douăzeci de parlamentari bulgari primiți la Moscova. [Daily Telegraph]

3. Delegația militară britanico-franceză a ajuns la Leningrad. I Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Relatările din presa franceză despre procesele obiectorilor, judecate de tribunale, nu indică în nici un caz obiectarea pe temeiuri politice (în mod normal, membri ai bisericii crista-delfiene1 etc.) [Daily Telegraph]

2. Atac la „The Link" în Time&Tide, cu sugestia că ar trebui scoasă în afara legii. [Daily Telegraph]

3. Din nou negat faptul că atacul Federației Angrosiștilor la adresa revistei Time are un substrat politic, deşi e limpede că are. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Consiliul Naț. al PLI vorbeşte iar despre afilierea necon-diționată, dar referindu-se la intențiile din interiorul PL sugerează activități ce înseamnă practic opunerea fățişă la linia curentă a PL pe tema reînarmării etc., şi probabil că nu vor fi acceptate. [New Leader]

2. Printre cei prezenți la recepția de la Camera C. în onoarea Mennei Schocat2, reprezentînd Liga pentru Uniunea Iudeo-arabă, s-au numărat parlamentarii H. W. Nevinson, Chalmers Mitchell, lordul Faringdon, Wilson (Cecil), Lansbury, A. Maclaren.3

3. Printre diversele persoane arestate în Franța, în legătură cu activități anti-război şi antiimperialiste, se numără Lucien Weitz4 şi R. Louzon5 (18 luni). [New Leader]

NS

1. Sau „Fraţii lui Cristos", grup creştin dezvoltat în Marea Britanie şi America de Nord în secolul XIX. Membrilor săi le-au fost acordate diverse grade de scutire de serviciul militar, în Marea Britanie, Canada, Noua Zeelandă şi S.U.A. în cel de-al Doilea Război Mondial, persoana care cerea această scutire trebuia să execute munci în folosul comunităţii, sub supravegherea autorităţilor. Au ajutat la relocarea cîtorva sute de copii evrei.

2. Mena Schocat a fost o revoluţionară din Rusia ţaristă care a cunoscut închisoarea şi exilul. A fugit în 1905 şi a plecat în Palestina, unde s-a implicat activ în diverse mişcări ale muncitorilor. A insistat asupra unităţii iudeo-arabe şi a susţinut cauza ţăranilor arabi. PLI îşi propusese să lupte pentru unitatea maselor evreieşti şi arabe împotriva imperialismului britanic, în speranţa întemeierii unui stat al muncitorilor, care să alcătuiască o federaţie împreună cu statele arabe vecine. De asemenea, a susţinut dreptul muncitorilor evrei persecutaţi în Europa de a intra nu doar în Palestina, ci şi în toate ţările, inclusiv Marea Britanie şi coloniile acesteia (n. ed. orig.).

3. Henry Woodd Nevinson (1856-1941), scriitor prolific, ziarist şi corespondent străin, era în 1939 preşedinte al Consiliului pentru Apărarea Libertăţilor Civile. Sir Peter Chalmers Mitchell (1864-1945), zoolog eminent, a fost responsabil pentru reconstruirea unei mari părţi a Grădinii Zoologice din Londra şi pentru crearea grădinii zoologice „deschise" de la Whipsnade. S-a retras în Malaga, dar războiul civil 1-a obligat să revină în Anglia. Orwell a recenzat traducerea acestuia din The Forge, de Arturo Barea, în Time and Tide, 28 iunie 1941 (vezi OC, XII) şi în The Horizon, septembrie 1941 (vezi OC, XIII). în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Mitchell a fost trezorier al

Comitetului Unit pentru Sprijinul Sovieticilor. Alexander Gavin Henderson, al doilea baron Faringdon (1902-1977), coleg cu Orwell la Eton, a fost trezorierul Comitetului de Anchetă a Non-intervenţiei în Spania, 1936, şi trezorier al Consiliului Naţional pentru Libertăţi Civile, 1940-45. Cecil Henry Wilson (1862-1945) a fost parlamentar laburist, 1922-31, 1935-44. George Lansbury (1859-1940), lider al Partidului Laburist, 1931-35, a fost pacifist şi a demisionat din poziţia de preşedinte pe acest temei. Andrew MacLaren (1883-1975) a fost parlamentar PLI, 1922-23, 1924-31, 1935-45 (n. ed. orig.).

4. Lucien Weitz, redactor la cotidianul Independent News, publicat la Paris, care era asociat cu ziarul Solidaridad Internacional Antifascista, la înfiinţarea căruia participase şi Orwell. Weitz şi alte cîteva persoane asociate cu acel ziar şi cu organizaţia PLI înfrăţită cu acesta din Franţa, Parti Socialiste Ouvriers et Paysans (vezi Evenimente, 7.8.39, n. 1) şi ziarul ei, Juin 36, au fost închişi ca urmare a publicării unor articole ce au dat în vileag vînzările clandestine ale unor producători de maşini francezi către Germania şi a unor broşuri antimilitariste (n. ed. orig.).

5. Robert Louzon a fost închis împreună cu Lucien Weitz şi ceilalţi. Dintre cele nouă persoane menţionate în The New Leader ca fiind arestate, Orwell a ales aceste două nume probabil pentru că îi cunoştea personal sau îi citise: pe Weitz în Independent News şi pe Louzon în La Rivolution Proletarienne (n. ed. orig.).

12.8.39: Cald şi frumos. Nişte garoafe au înflorit complet.

10 ouă (2 mici). Am vîndut 25 la 2 şilingi şi 6 cofrajul şi 10 (de puică) la 2 şi 2 pence cofrajul.

Total săptămîna asta: 73 (16 mici).

12.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Corespondentul M. G. relatează că mobilizarea soldaţilor germani va fi maximă pe la jumătatea lui august şi că se vor face unele încercări de ameninţare la adresa Poloniei. Spune că mai mult ca sigur va fi război (ceea ce se afirmă şi în Time & Tide de ieri). Ce te izbeşte e lejeritatea cu care sînt făcute aceste afirmaţii în toate ziarele, de parcă autorii lor ar avea convingerea fermă că nimic de acest gen nu se poate întîmpla. [Manchester Guardian Weekly, 11.8.39; Orwell dă o dată greşită, şi anume 12.8.39]

2. După cît se pare, luptele de la graniţa manciuriană de după incidentul Changkufeng1 au fost destul de intense, dar fără un rezultat concludent. [Manchester Guardian Weekly, 11.8.39; datat greşit ca 12.8.39; La Revolution Proletarienne, nedatat]

SOCIAL

1. Problema refugiaților se pare că devine serioasă în Londra, mai ales în East End. Cu toate astea, se zice că Mosley nu şi-a mărit semnificativ numărul adepților, [sursă privată]

2. Se pare că funcționarii poştei au acum capacitatea de a citi o scrisoare, suficient cît să afle ce fel de informații conține, fără să o deschidă, [sursă privată]

DIVERSE

1. În dimineața asta, toate cărțile mele de la Obelisk Press2 au fost ridicate de poliție, cu avertismentul din partea procurorului public că, dacă mai aduc în țară asemenea lucruri, am să fiu judecat. E limpede că mi-au deschis scrisoarea către Obelisk Press3 la Hitchin. încă nu ştiu dacă din cauza adresei sau fiindcă acum propria mea corespondență e cercetată.

2. Se spune că în U.R.S.S. s-a făcut o încrucişare cu succes a cartofului şi a roşiei. [Smallholder]

NS

1. Pe 29 iulie 1939, circa 3 000 de soldați sovietici, cu 100 de tancuri, au atacat pe un front de patru mile cu centrul la Changkufeng (deal aflat în apropierea de granița dintre U.R.S.S., Coreea şi Manchukuo - n. t.), la circa o sută de mile sud-vest de Vladivostok. Au fost forțați să se retragă, pierzînd aproape 400 de oameni, iar japonezii circa 120. Pe 6 august, ambasadorul german şi cel italian la Tokio au intervenit, propunînd moderarea de către japonezi, pentru rezolvarea disputei pe cale paşnică, astfel încît „triunghiul anti-Comintern" să nu fie amestecat cu Rusia (The Times, 9 august 1939) (n. ed. orig.).

2. Obelisk Press, Paris, publica volume în limba engleză de vînzare pe continent, unele dintre care erau considerate de autoritățile britanice

drept obscene. Importarea lor în Anglia putea avea consecințe legale. Vezi cartea lui Jack Kahane, Memoirs of a Booklegger [Memoriile unui contrabandist de cărți (joc de cuvinte între bootlegger, „contrabandist de băuturi interzise", şi book, „carte") - n. t.] (1939) şi pe cea a lui Neil Pearson, Obelisk: A History of Jack Kahane and the Obelisk Press, 2007 (n. ed. orig.). 3. Nu a fost descoperită (n. ed. orig.).

13.8.39: Cald şi frumos. 10 ouă (2 mici).

14.8.39: Cald şi frumos. Prunele goldane (cîte sînt), aproape coapte. Am terminat de pregătit terenul pentru legume. în fine am găsit găina pierdută, care stătea pe 13 ouă. A lipsit doar o lună. Cu totul, acum avem 6 cloşti (din 23 de găini). După-masă le-am pus pe toate în cuşca lui E[ileen]. Ieri am cîntărit, cu mare greutate, o rață şi, dacă n-am greşit, avea cam 3 livre şi trei sferturi (6

săptămîni jumate). Aşa că mîine o să le trimitem pe cele 2 mai mari la piață, să vedem cît luăm pe ele.

10 ouă (3 mici).

Azi s-a terminat sutarul de Full-o-Pep. L-am început pe 4.7.39 -cam 40 de zile. Ar fi trebuit să țină 35, aşa că poate le-am dat prea puțin. Pe de altă parte, cînd e cald afară, de multe ori nu mănîncă tot ce le dai.

Azi-dimineață am văzut un cuc. In ultima vreme nu i-am auzit deloc şi se pregătesc să plece. Am găsit un chițoran mort pe drum. Nu ştiu de ce, găseşti mereu chițorani morți pe vremea asta.

14.8.39

EXTERN ŞI GENERAL

1. Se spune că s-a ajuns la o soluție „de compromis", ger-mano-italiană, pentru problema poloneză, într-o formă care e limpede că nu va fi acceptată de Polonia. [Daily Telegraph]

2. Au început discuțiile la nivel înalt de la Moscova. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Sunday Express-u\ de ieri a avut un articol îngrozitor despre imigrația evreiască ilegală în Palestina, în realitate propagandă antisemită. [Sunday Express, 13.8.39]

2. Se pare că deschiderea corespondenței persoanelor care au legătură cu partidele de stînga a devenit ceva atît de obişnuit că nimeni nu mai comentează în nici un fel. [E.H.1]

3. G.MK.2 susține că în poliția franceză şi alte servicii publice sînt infiltrați atîția comunişti încît guvernul nu poate face nimic împotriva lor. (Dosar P.S.3 1)

VIAȚA POLITICĂ

1. Conform G.K., PSOP are acum doar 4 000 de membri. (Dosar P.S.l)

2. Conform lui E.H., conferința anti-război din Bermondsey a fost împiedicată să ajungă la o concluzie clară de cîțiva troțkişti care nu vor să aibă nici o legătură cu pacifiştii şi au afirmat-o atît de violent încît i-au înfuriat pe cei dintîi. [E.H.]

3. Conform lui E. H., membrii mai vechi ai PLI se opun în general ideii de afiliere, cei noi sînt pentru, dar singurul PLI-st de frunte ce se opune cu înverşunare este CA. Smith4 [E.H.]

NS

1. Neidentificat; e posibil să fie cineva din PLI (n. ed. orig.).

2. Probabil George Kopp, comandantul lui Orwell din Spania (n. ed. orig.).

3. Dosar al poliției secrete.

4. CA. Smith era redactor la Controversy, mai tîrziu la Left Forum şi apoi la Left, revistă lunară dedicată ideii creării unei societăți fără clase, împreună cu

Orwell şi alţii, a solicitat ca Rudolf Hess să fie interogat în 1946 la Niiremberg în legătură cu o presupusă întîlnire cu Troţki; vezi Forward, 25 februarie 1946 (n. ed. orig.).

15.8.39: Caniculă. Am făcut compot din cîteva goldane (destul de acre). Pămîntul se usucă foarte rapid. Cîţiva nemţişori încep să înflorească, trandafirii înfloresc a doua oară (cei mai mulţi nu arată prea bine din cauza paraziţilor, foarte numeroşi anul ăsta). Cel mai mare lăstar de dovleac e acum de aproximativ un iard şi are o floare feminină. Nu ştiu sigur dacă o să recupereze în timp, adică în următoarele 6-8 săptămîni. Am mai găsit un chiţoran mort. Viespile încep să ne dea mari bătăi de cap. Melcul cel nou a făcut o groază de ouă. Acum că cloşca cea albă nu mai e în cuib, ceva găseşte şi mănîncă ouăle. Bănuiesc pisica, dar ar putea să fie şobolani, stăncuţe sau alte găini.

Doar 2 şilingi şi 11 pence (adică 2 şi 8, fără impozit), pentru o răţuşcă de 7 săptămîni, care cîntăreşte 4 livre şi jumătate. La banii ăştia, abia dacă avem cîteva pence profit la o pasăre, dar cumpărăm uruială în cantităţi mici, care costă 1 şi jumate livra. Dac-am lîia Full-o-Pep (1 şiling şi o zecime de penny pe livră), ar fi mai scump.

11 ouă (2 mici).

16.8.39: Caniculă. Pămîntul e din nou foarte uscat. Am plivit ceapa şi florile în răsadurile din pepinieră, am udat dovlecii şi roşiile, am tăiat tulpinile de bob, care se făcuseră prea mari şi n-are rost să le las să se coacă. Cîţiva napi sînt gata de scos. Am tăiat al doilea dovlecel. Iarba pe care a tăiat-o E[ileen] e acum destul de bună.

10 ouă (3 mici). Am vîndut 25 la 2 şilingi şi 6 cofrajul.

Prunele coapte sînt acum doar 2 pence livra.

17.8.39: Caniculă. încep să se înroşească unele mure. Am găsit cîteva ciuperci. Cea mai mare parte a griului e acum secerat şi toată lumea se grăbeşte să culeagă şi restul cît ţine vremea bună. Stolurile de potîrnichi sînt în general mari (8-12 păsări), dar cele mai tinere par destul de micuţe. Am văzut o pasăre care nu ştiu ce e. După culoare, cum arată şi cum zboară părea o găinuşă de baltă, dar se pare că nu era, pentru că zbura prea bine şi s-a ridicat prea rapid şi, în plus, nu era nici o apă în apropierea ei. Şi-a luat zborul împreună cu o făzăniţă, dar în mod sigur nu era fazan, în nici un stadiu de dezvoltare. Cînd Marx a vrut să se apropie de un stol de potîrnichi, mama a făcut trucul binecunoscut (unii neagă că lucrurile se întîmplă chiar aşa), cel de a-1 induce în eroare pe M. zburînd destul de încet şi cîrîind, în timp ce puii zboară într-o altă direcţie. Cred că am văzut un sturz, deşi pare mult prea devreme. Masculii de sticlete care cheamă la împerechere scot sunete gen „chee-wa" (şi mai puţin stil „cheese", cum fac florinţii.) 8 ouă (3 mici).

17.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. S-a anunțat că întreaga infrastructură necesară pentru crearea registrului național e acum gata.1 [Daily Telegraph] VIAȚA POLITICĂ

1. PLI se disociază de atitudinea amicală a PPU față de „The Link". [New Leader, 18.8.39]

2. Şi mai multe dovezi despre luptele interne dintre Negrin şi Prieto, vezi şi 2.8.39. [Dosar P.S. 1]

3. La comemorarea lui Keir Hardie2 vor vorbi: Maxton, Dallas (C.E.P.L.3), Ebby Edwards (T.U.C.), parlamentarii Jas. Barr, Duncan Graham. [New Leader, 18.8.39]

NS

1. Aceasta implica realizarea de cărți de identitate (pentru majoritatea persoanelor, fără fotografii), ce trebuiau să existe în permanență la purtător. Numerele de identificare personală continuau să se folosească şi în anii 1990 pentru anumite scopuri guvernamentale, deşi acest tip de documente a dispărut acum mult timp (n. ed. orig.).

2. James Keir Hardie (1856-1915) a fost primul socialist ales membru în parlament (1892). A fost liderul grupului laburist din Camera Comunelor, 1906-15 (n. ed. orig.).

3. Comitetul Executiv al Partidului Laburist (n. ed. orig.).

18.8.39: Caniculă. Am reparat uşa de la coteț. 10 ouă (3 mici).

18.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Corespondentul diplomatic al M. G. consideră că Spania va rămîne aproape sigur neutră în caz de război. Noul Cabinet echilibrează numărul soldaților cu cel al falangiştilor. [Manchester Guardian Weekly]

SOCIAL

1. Acum pare aproape sigur că cei 4 chinezi presupuşi terorişti vor fi predați japonezilor, în ciuda apelului Londrei de a se invoca legea habeas corpus} [Manchester Guardian Weekly]

2. Detaliile registrului național au fost puse la punct, dar s-a anunțat că înregistrarea efectivă nu va avea loc decît dacă izbucneşte războiul sau poate la recensămîntul din 1941. [Manchester Guardian Weekly]

3. Se spune că emigrația spaniolă în Mexic are mare succes. [Dosar P.S.l]

NS

1. Vezi Evenimente, 24.7.39, n. 1. Pe 12 august se relatase că guvernul a hotărît ca respectivii patru chinezi să fie predați şi judecați de un tribunal controlat de japonezi. Decizia fusese luată în urma noilor probe aduse de japonezi în Tokio, după ce refuzaseră să le prezinte la Tientsin (n. ed. orig.).

19.8.39: Caniculă. Am răsădit cîte douăzeci de bucăți de varză de Bruxelles, broccoli vineții şi verde. Am dat 3 pence pe fiecare legumă în parte. Nu sînt cine ştie ce plante şi sînt foarte uscate, dar au rădăcini destul de bune, aşa că ar trebui să se prindă. Una dintre plante mi s-a părut că ar avea hernia rădăcinilor (n-am mai avut niciodată aici), aşa că am aruncat-o. Cîțiva napi albi (sădiți la 28.6.39) gata de scos.

Smallholder susține că gîndacii săritori din răzoarele de morcovi etc. pot fi eradicați cu 2 uncii de naftalină, amestecată cu var proaspăt stins, pe iard pătrat.

9 ouă (3 mici). Am vîndut 20 la 2 şi 6 cofrajul şi 10 la 2 şilingi cofrajul.

Total săptămîna asta: 68 (19 mici).

Am cîntărit cele 5 rațe rămase, care mîine merg la piață. Toate 5 împreună cîntăresc cam 24 de livre, cea mai grea cam 5 livre şi un sfert. Au doar 7 săptămîni şi jumătate.

8 ouă (2 mici).

21.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Noi sondaje făcute de I.RO.-ul american1 indică faptul că numărul celor care cred că S.U.A. va fi implicată într-un război mondial a crescut considerabil (cu circa 75%). Numărul celor care cred că S.U.A. va trimite trupe în Europa este încă de doar 25%. [Daily Telegraph]

2. Japonezii pregătesc blocada Hong Kongului, evident că în scopul de a pune presiune pe Londra în legătură cu problema argintului şi a monedei. [Daily Telegraph]

3. S-a semnat un acord comercial pe 2 ani, în valoare de 10 mii. de lire între Germania şi U.R.S.S., mărfuri produse în Germania contra materii prime ruseşti. [Daily Telegraph]

4. A fost finalizat podul strategic între Danțig şi Prusia răsăriteană. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. E foarte posibil ca săptămînă viitoare sau cealaltă să înceapă greva muncitorilor feroviari pentru salariul minim de 50 de şilingi2. [Daily Telegraph]

2. S-a afirmat că, în caz de război, Anglia îşi poate produce singură sticla optică necesară. [Daily Telegraph]

NS

1. Institutul American pentru Studiul Opiniei Publice, care făcea sondaje cunoscute de popor drept sondajele Gallup, după numele fondatorului său, statisticianul George Gallup (1901-1984), începînd din 1935 (n. ed. orig.).

2. Adică 2 lire şi 10 şilingi; echivalentul, în mare, a 100 de lire pe săptămînă în 2009, la puterea de cumpărare de azi (n. ed. orig.).

22.8.39: Burniță dimineața, în restul zilei frumos şi caniculă. Ceața e acum foarte deasă dis-de-dimineață. Am mai săpat la parcelele pentru praz, am pus bălegar lichid la nemțişori etc. E[ileen] a mai plantat nişte primule. Doar 11 şilingi pentru 5 rațe cîntărind 24 de livre. Socoteala completă se află în caietul cu evidența ouălor, dar e bine să notez aici că, dacă las de-o parte pîinea şi laptele din prima lor săptămînă, 91 livre de uruială (de fapt mai mult - să zicem 95 de livre - pentru că, din cînd în cînd, mai primeau şi din mîncarea altor păsări) înseamnă 32 de livre de carne, sau circa (în mare, punînd totul la socoteală) 2 livre şi un sfert de hrană pentru o livră de carne.

Unul dintre tritoni e acum adult. Branhiile externe i-au dispărut şi stă deasupra apei cu capul în aer majoritatea timpului. Ieri, melcul de apă sugea bucata de carne crudă pe care o pusesem pentru tritoni.

Am descoperit că Marx e plin de păduchi, are urechile pline de lindini, fără îndoială şi din cauza vremii toride. E[ileen] îi dă cu săpun antiseptic, praf de purici şi cu oțet, care ajută să-i desprinzi lindinii, ca pe urmă să-i poți lua cu pieptănul.

11 ouă (4 mici). Azi am început un sutar de porumb.

22.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. S-a afirmat oficial în Berlin că Ribbentrop1 va pleca mîine cu avionul la Moscova pentru a semna un pact de neagresiune cu U.R.S.S. Vestea a fost ulterior confirmată de agenția Tass, într-un mod care pare să lase de înțeles că pactul va fi categoric semnat. Foarte puține comentarii în ziare, ştirea ajungînd, evident, la primele ore ale dimineții, iar confirmarea ruşilor venind doar la timp pentru ziarele de la prima oră. Cei de la Washington se pare că lasă de înțeles că ar fi doar o manevră a ruşilor (adică menită să îngenuncheze Anglia şi Franța), dar toți ceilalți par să o ia ca atare. Acțiunile de la bursă în cădere. Nemții continuă să cumpere şelac etc, la greu. Convorbirile armate încă mai continuau ieri. [Daily Telegraph; Daily Mail; News Chronicle; Daily Mirror]

SOCIAL

1. Radio ilegal, oarecum pe linia radioului mişcării germane Freiheit2, difuzează emisiuni de propagandă antiînrolare. Secretarul PPU (Rowntree ?)* neagă că ar avea cunoştință despre acest fapt, dar nu se disociază de discuțiile în cauză. Inginerii poştei afirmă că au localizat radioul, într-un perimetru de cîteva case şi că, în curînd, vor depista sursa transmisiei. Cu

ocazia asta, am aflat că durează cîteva zile să depistezi locul din care emite un radio ilegal. [Daily Telegraph]

* Palmer.

VIAȚA POLITICĂ

1. Letchwort Citizen* republică un lung articol despre Sir A. Wilson4 din Sunday Pictorial, cu aprobare evidentă. [Letchwort Citizen, nedatat]

2. Soc. Corresp. publică o lungă declarație pe tema războiului făcută de Comm. Opp.5, care lansează un program îngrozitor de complicat pentru sprijinirea războiului antifascist şi, în acelaşi timp, distrugerea iluziilor clasei muncitoare etc, etc. Dar face afirmația (probabil adevărată, căci e foarte credibil ca Thalheimer6 şi ceilalți să aibă cunoştințe despre situația din Rusia, cel puțin pînă în urmă cu cîțiva ani) că, deşi Armata Roşie e acum mai mult sau mai puțin ca alte armate, rezervele continuă să fie mai mult sau mai puțin pregătite ca o armată revoluționară. De asemenea, atac violent la adresa PLI semnat cu 3 seturi de inițiale, una dintre care e a lui Audrey Brockway7, lansînd sloganul Internaționalei a 4-a8. [Socialist Correspondence]

NS

1. Joachim von Ribbentrop (1893-1946) a fost ministrul german al afacerilor externe, 1938-45. El a negociat pactul de neagresiune ruso-german din 1939 cu Molotov (vezi Evenimente, 28.8.39, n. 4). A fost spînzurat ca criminal de război după ce a fost găsit vinovat de Tribunalul Militar Internațional de la Niiremberg (n. ed. orig.).

2. Vezi Evenimente, 2.7.39, n. 2. Trei luni după nota de mai sus, „German Freedom Radio" încă mai transmitea apeluri către germani, să se elibereze de regimul lui Hitler (n. ed. orig.).

3. Letchwort Citizen, era ziarul local al lui Orwell, din Wallington (n. ed. orig.).

4. Vezi Evenimente, 6.8.39, n. 4 (n. ed. orig.).

5. Opoziția Comunistă Internațională, cu sediul în Paris. Declinul ei a fost subiectul din suplimentul pe iulie al Socialist Correspondence.

6. August Thalheimer (1884-1948) a fost unul dintre liderii Opoziției Comuniste Internaționale şi a fost descris în New Leader, 20 august 1937 (la care a contribuit cu articolul „A Caii for Revolutionary Socialist Unity"), drept „unul dintre autorii tezei ce a alcătuit baza Internaționalei Comuniste". Timp de mulți ani a fost liderul Partidului Comunist din Germania, dar a fost demis din această funcție de către comitetul executiv

al I.C. pentru că s-a opus politicii dezastruoase de divizare a Mişcării Sindicale prin formarea organizației rivale, Uniunea Sindicatelor Roşii. New Leader era încîntată să-i publice punctul de vedere „fiindcă el indică faptul că există şansa unei cooperări apropiate între partidele (inclusiv PLI) ataşate Biroului Internațional pentru Unitatea Revoluționară Socialistă şi Opoziției Comuniste Internaționale" (n. ed. orig.).

7. Audrey Brockway (1916-1974) a fost secretară a Filialei de Tineret a PLI şi a fost soția lui Jim Wood, membru al grupului troțkist al PLI (n. ed. orig.).

8. Internaționala a patra a fost formată în 1939 de adepții lui Troțki. Ei sperau că războiul iminent va putea crea condiții favorabile pentru revoluția mondială. Se relata faptul că, în timp ce zăcea pe moarte în Mexico City în 1940, victimă a unui asasin, Troțki ar fi zis: „Sînt sigur de victoria Internaționalei a 4-a. Tot înainte!" (n. ed. orig.).

23.8.39: Caniculă. Am mai săpat la parcela pentru praz, am mutat cocoşeii în cuşca cea mică, am despăducheat cotețele. A fost foarte greu de scăpat de căpuşele roşii, care se înmulțesc foarte rapid pe vremea asta. Trebuie să le dai foc, şi nici aşa nu eşti sigur că ai scăpat definitiv de ele. E nevoie de aparat de sudură. Cînd cotețul e foarte rău infestat, găinile nu vor să intre. Am găsit un cuib cu 14 ouă (Rhodes) puse la clocit nu ştiu de cînd, aşa că n-o să le vindem şi nici n-o să le pun la socoteală, deşi cel pe care l-am încercat nu era stricat.

8 ouă (4 mici). Am vîndut 20 la 2 şilingi şi 6 pence, iar 10 la un şiling cofrajul.

23.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Mîine se întruneşte Parlamentul. Va fi adoptată Legea pentru Starea de Urgență1.

Au fost mobilizate anumite categorii de rezervişti. Regele se întoarce la Londra. In Franța şi Germania au fost mobilizați rezerviştii. Legislația trebuie trecută rapid prin Parlament, pentru a împiedica Germania să mai cumpere nichel, cupru etc. Aproape toate acțiunile au scăzut, fără îndoială din cauza asta. Comentariile din presa mondială citate de D. Tel. sînt neutre, dar e limpede că puterile Axei sînt extrem de încîntate de demersul Rusiei. [Daily Telegraph]

SOCIAL

1. Greva feroviarilor e stabilită să înceapă în cîteva zile. [Daily Telegraph]

VIAȚA POLITICĂ

1. Se spune că Partidul Comunist ar avea 17 000 de membri*, ceea ce înseamnă o creştere față de 2 000, cît avea anul trecut. PC a făcut o nouă cerere de afiliere la PL [Daily Telegraph]

* 40% dintre ei în Londra, iar în zonele industriale numărul lor e neglijabil (pamflet PC)

NS

1. În original, The Emergency Powers (Defence) Act, lege ce oferea guvernului britanic puteri lărgite, abilitîndu-1 să ia orice măsuri crede de cuviință îh vederea apărării în caz de război, măsuri ce reglementau aproape orice aspect al vieții din Marea Britanie.

24.8.39: Caniculă. Am plantat 2 rânduri de praz (cam 75 de plante). Ies 5 culori diferite de nemțişori.

9 ouă (4 mici).

24.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. A fost semnat pactul ruso-german. Termenii dați de Berlin (Dosarul Război etc.)1 sugerează că e un pact strîns şi că nu există clauză de „scăpare". Ştirile din seara asta de la radio dau confirmarea Moscovei, în aceiaşi termeni. Declarație oficială de la Moscova că „duşmanii ambelor țări" au încercat să creeze ostilitate între cele două părți. Ambasadorul brit. îi face o vizită lui Hitler şi i se spune că nici o acțiune a noastră nu poate influența decizia Germaniei. E evident că japonezii s-au înfuriat din cauza a ceea ce ei consideră dezertarea Germaniei din pactul anti-Comintern, iar atitudinea spaniolilor (Franco) e limpede afectată din motive similare. Se zice că România şi-a declarat neutralitatea. Din comentariile de la radio, se pare că discursul lui Chamberlain a fost foarte tranşant şi pare să nu lase nici o portiță de ieşire şi că vom fi nevoiți să-i ajutăm pe polonezi.

Azi, cînd s-a dus la W.O.2, E[ileen] a tras concluzia că războiul e aproape sigur. în dimineața asta a venit poliția pentru a aranja cantonamentul soldaților. După-masă au sosit nişte oameni (străini) care au căutat camere - al doilea grup din ultimele 3 zile. Deşi am ascultat foarte atent, mi-a fost imposibil să trag cu urechea în cîrciumi etc. şi să aud vreun comentariu spontan sau un semn de minim interes legat de situație, în ciuda faptului că aproape toți cei cu care vorbeşti cred că va fi război. [The Times;

Daily Telegraph; News Chronicle; Manchester Guardian; Daily Express; Daily Herald; Daily Mail; London Evening News]

SOCIAL

1. Emergency Power Act a trecut, fireşte, fără prea multe probleme. Conține clauze care permit arestarea preventivă, percheziția fără mandat şi judecată cu uşile închise. Dar încă n-a început înrolarea masivă. [Radio, ora 6 pm.]3

2. Aeroportul din Moscova a fost decorat cu svastice pentru sosirea lui Ribbentrop. M. Guardian adaugă că delegația a fost însoțită de un convoi de blindate, pentru a nu fi zărită de restul Moscovei [Manchester Guardian]

VIAȚA POLITICĂ

1. PC vorbeşte de bine despre pactul ruso-german, care e declarat o acțiune făcută în numele păcii. Continuă să ceară semnarea pactului anglo-sovietic. D. Worker nu dă termenii pactului, dar republică fragmente dintr-un tratat anterior ruso-polonez ce conține o clauză de „salvgardare", pentru a lăsa impresia că acest pact trebuie să conțină ceva similar. [Daily Worker]

2. În dezbaterea de azi, Sinclair şi Greenwood4 au vorbit foarte înfocat în sprijinul guv. Mander5, au cerut „întărirea Cabinetului". Maxton6 a declarat că PLI nu va sprijini guv. în război, [radio ora 6 pm]

NS

1 Probabil un dosar pe care Orwell îl ținea pentru acest subiect. Poate e legat de mențiunea „Dosar P.S. 1" (n. ed. orig.).

2. Eileen lucra la Biroul de Război, departamentul de cenzură (n. ed. orig.).

3. Ştirile naționale erau difuzate de BBC la ora 6 pm (n. ed. orig.).

4. Archibald Sinclair; vezi Evenimente, 2.7.39, n. 3. Arthur Greenwood (1880-1954) a fost parlamentar laburist, 1922-31, 1932-54; preşedinte adjunct al partidului, 1935; secretar al departamentului de cercetare al partidului, 1920-43. Opoziția sa la regimurile totalitare a făcut ca el să devină ținta atacului lui Hitler în 1938 (n. ed. orig.).

5. Geoffrey Mander; vezi Evenimente, 4.8.39, n. 3 (n. ed. orig.).

6. James Maxton (1885-1946), parlamentar din partea partidului Laburist Independent; preşedinte al PLI, 1926-31, 1934-39. Vezi şi „Jurnal din Maroc", 12.3.39, n. 40 (n. ed. orig.).

88.8.39:

[Nu există titluri de secțiuni]

în ultimele zile am fost pe drumuri1 etc. şi prin urmare n-am putut să-mi ţin jurnalul, ca de obicei.

Evenimentele s-au derulat după cum urmează:

Hitler a propus nu ştiu ce alt plan care a fost adus la Londra de N. Henderson2 şi a fost discutat la mai multe şedinţe ale Cabinetului, inclusiv la cea de ieri (duminică) după-masă, dar guv. n-a făcut încă nici o declaraţie despre Natura propunerilor lui Hitler. H. va pleca azi spre Berlin cu răspunsul guv. brit., dar chiar şi aşa nu e sigur că atît propunerea lui H., cît şi răspunsul guv. vor fi aduse la cunoştinţa publicului. Mai multe ziare prezintă declaraţii, pe care oficialităţile le dezmint.

încă nu e limpede care este semnificaţia pactului ruso-german. Ziarele de stînga continuă să sugereze că nu are cine ştie ce importanţă, dar pare că toată lumea e sigură că el garantează Germaniei că Rusia îi va furniza materii prime şi poate că este vorba despre un troc de proporţii, prin care Europa e dată Germaniei, iar Asia Rusiei. Motolov3 va face curînd un #nunţ. E limpede că explicaţia ruşilor va fi, cel puţin iniţial, că britanicii au jucat la dublu şi nu şi-au dorit cu adevărat pactul anglo-franco-rusesc. Se zice că opinia publică din U.R.S.S. e destul de contrariată de schimbarea bruscă de macaz, ca şi stîngiştii din vest. Ziarele de stînga continuă să dea vina pe Chamberlain în timp ce încearcă să-1 exonereze pe Stalin, dar e

evident că sînt neliniştiţi. în Franţa a avut loc o schimbare bruscă în rîndul opiniei publice împotriva Partidului Comunist, din care se spune că se demisionează pe capete (D. Tel. repetă ce spune Reuter). Humanite a fost suspendat temporar. Misiunea militară anglo-franceză se întoarce deja.

Germania şi Polonia sînt acum mai mult sau mai puţin complet mobilizate. Franţa a convocat mai multe clase de rezervişti şi se spune că are înrolaţi 4 000 000* de bărbaţi. în Marea Britanie încă nu au fost convocaţi şi alţi rezervişti. Amiralitatea a preluat controlul tuturor navelor. Vînzarea de acţiuni străine e controlată de către guv. Principalele clădiri din Londra sînt acoperite cu saci de nisip. Azi se fac exerciţii de evacuare a copiilor în zonele ce vor fi evacuate. Londonezii nu par cine ştie ce neliniştiţi. E posibil ca, în ultimele două zile, să auzi lumea de pe stradă discutînd situaţia, dar doar în termeni de „o să fie război?". Ieri după-masă, în timpul unei şedinţe a Cabinetului, în Downing St. s-au adunat cam 1 000 de persoane, majoritatea gură-cască, fără pancarte etc. Nici o demonstraţie în Hyde Park. Singurul orator politic de acolo e un troţkist4 care reuşise să adune o mulţime destul de mare (cam 200 de persoane).** Nici un exod în

masă dinspre gări, dar cantități imense de bagaje așteaptă să fie transportate, după cum arată părînd a fi bagaje de oameni cu dare de mînă.

L.M.5 e de părere că, dacă nu implicăm Italia în război, va sta cuminte pînă cînd o să fim la ananghie şi am reuşit să alienăm micile state europene, după care o să intre de partea Germaniei. El e de părere că practic întreaga clasă a celor bogați e total lipsită de loialitate şi e gata să facă o înțelegere cu Germania, fie fără război, fie după un scurt război de ochii lumii, şi care să poată fi prezentată drept o pace onorabilă şi să permită impunerea fascismului în Anglia.*** în prezent, Spania face declarații de neutralitate, iar Turcia continuă să susțină că va fi de partea Franței şi a Angliei.

Prețul aurului a crescut la sume record (cam 155 de şilingi pe uncie6). Prețul griului încă extrem de scăzut (s-a spus recent că prețul pe piețele angro e de sub 4 şilingi la sutar.)

PPU e vizibil pasiv şi nu are de gînd să facă nimic. PLI a dat o declarație oficială cum că ei nu vor sprijini guvernul în război.

Emergency Powers Act a trecut cu peste 400 de voturi la 4. împotrivă au fost Maxton (ceilalți 2 parlamentari PLI au numărat voturile), Lansbury, Cecil Wilson şi un independent; Gallagher s-a abținut.7 Unii dintre extremişti, de pildă Ellen Wilkinson8 şi A. Bevan9 au votat pentru.

[Daily Telegraph; News Chronicle; Daily Mirror; Daily Express; New Statesman; Sunday Times; Observer; Reynold's News; Empire News; nu e menționată nici o dată]

* Azi (29.8.39) s-a spus că ar fi 3 000 000.

** Vezi Evenimente, 31.8.39 (Viața politică).

*** N.B. - L. M. zice că şi-a format opinia asta în urma discuțiilor cu Geoffrey Pike, un comunist.

NS

1. Pe 24 august, Orwell s-a dus la Ringwood, în Hampshire, unde a stat cu romancierul L. H. Myers (1891-1944). Pentru Myers, vezi şi Evenimente, 29.8.39. A rămas la Ringwood pînă cel puțin pe 31 august. Pe 3 septembrie, a fost în Greenwich, unde locuia familia O'Shaughnessy. Nu se ştie cu exactitate unde s-a aflat pe 1 şi 2 septembrie (n. ed. orig.).

2. Sir Neville Henderson (1882-1942) a fost ambasadorul britanic din Berlin, 1937-39. Vezi cartea sa Failure of a Mission (1940) (n. ed. orig.).

3. M. Viaceslav Molotov (1890-1986) a fost preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului al U.R.S.S., 1930-1941 şi comisar pentru afaceri externe, 1939-49, 1953-56. A negociat pactul ruso-german de neagresiune

din august 1939, cu Ribbentrop. Ulterior a fost delegat la Adunarea Generală a Naţiunilor Unite (n. ed. orig.).

4. Iniţial, Orwell scrisese „comunist"(n. ed. orig.).

5. Trebuie să fie vorba despre L. H. Myers, la care locuia Orwell. Myers era comunist, aşa cum era şi sursa sa de informaţii. Vezi G. H. Bantock, L.H. Myers, p. 152 (n. ed. orig.).

6. În ianuarie 1939, preţul aurului era de 150 de şilingi şi 5 pence (7,52 lire). In iunie scăzuse la 149 de şilingi şi 6 pence. în ianuarie 1940 era 168 de şilingi (8,40 lire). Din iunie 1945 a intrat în vigoare un preţ oficial (172 de şilingi şi 3 pence), pînă la redeschiderea pieţei libere în martie 1954, cînd preţul a ajuns la 248 de şilingi (12,40 lire); vezi R.L. Bidwell, Currency Conversion Tables (1970). în ianuarie 1939, paritatea era de 4,63 de dolari la o liră; din ianuarie 1940 pînă în septembrie 1949, rata de schimb a fost de 4,03 dolari la o liră. Ulterior, lira s-a devalorizat şi în 1967 era de 2,80 dolari (n. ed. orig.).

7. James Maxton; vezi „Jurnal din Maroc", 12.3.39; George Lansbury şi Cecil Wilson; vezi Evenimente, 11.8.39; William Gallacher; vezi Evenimente, 27.7.39, n. 2 (n. ed. orig.).

H. Ellen Wilkinson (1891-1947), membru fondator al Partidului Comunist, 1920; a fost aleasă parlamentar laburist, 1924-31. Realeasa pentru Jarrow în 1933; în 1936 a organizat marşul şomerilor, de la Jarrow la Londra. împreună cu Clement Attlee, a fost martor al bombardării Valenciei de către nemţi în timpul Războiului Civil Spaniol. A făcut "parte din Guvernul de coaliţie din timpul războiului şi a fost numită ministru al educaţiei în guvernul laburist din 1945 (n. ed. orig.).

9. Aneurin (Nye) Bevan (1897-1960), miner din Tredegar, a fost un parlamentar laburist care a reprezentat circumscripţia Ebbw Vale, în sudul Ţării Galilor, din 1927 pînă la moarte. Vorbitor pasionat, a fost idolul unei mari părţi a stîngii şi a fost detestat, chiar temut, de mulţi conservatori. Ca ministru al sănătăţii, 1945-50, a fost responsabil pentru crearea Serviciului Naţional de Sănătate. A demisionat din al doilea guvern laburist de după război în 1951, din cauza unor divergenţe pe tema dezarmării, şi a fost înfrînt ca lider al partidului în 1955. A fost director la Tribune pe vremea cînd Orwell colabora la acest ziar şi i-a permis acestuia libertatea totală de a scrie ce doreşte, chiar împotriva politicii curente a partidului. Cartea sa, In Place of Fear (în loc de frică, 1952), vorbeşte despre filozofia sa de

viață. Vezi şi „Al doilea jurnal din timpul războiului", 27.3.42, n. 11 (n. ed. orig.).

29.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. N. Henderson s-a întors la Berlin cu răspunsul guv. brit. şi Parlamentul se întruneşte în după-masa asta, cînd povestea se va fi tranşat deja.

2. Intră în vigoare E.P. Act1. Amiralitatea nu şi-a asumat doar controlul asupra navelor, ci a şi ordonat tuturor vaselor britanice să părăsească urgent Mediterana şi Marea Baltică.

3. Se spune că exercițiul de evacuare a copiilor s-a desfăşurat cu succes. Copiii trebuie să se ducă la şcoală, deşi sînt încă în vacanță.

4. Cabinetul japonez a demisionat ca urmare a pactului ruso-german. E limpede că acum politica japoneză va devein probritanică.

[însemnările 1, 2, 3 şi 4 sînt puse în paranteze şi lîngă ele scrie The Times, News Chronicle -ambele din 29.8.39 - şi Bournemouth Echo, 28.9.39; separat: Daily Telegraph, 29.8.39; şi radio, fără dată] SOCIAL

1. De mai multe zile, automobiliştii particulari cumpără cantități mari de benzină. VIAȚA POLITICĂ

1. Partidul Laburist continuă să susțină că nu va accepta nici o funcție în Cabinet. A zis că, în caz de război, un reprezentant laburist va accepta acest lucru, dar doar în condiții stabilite de partid şi atît de tranşante, încît probabil vor fi de neacceptat pentru guv. naț. [News Chronicle] DrVERSE

1. Conform unei surse private de încredere, Sir O. Mosley e un masochist de tip extrem în viața sexuală personală.

NS

1. Emergency Powers Act; vezi 28.8.39 (n. ed. orig.).

30.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

Practic nici o ştire. Discuții aprinse pe toate planurile, dar Cabinetul nu dezvăluie nimic. Lucrările Parlamentului suspendate pentru o săptămînă. Regele belgian s-a oferit să medieze, ceea ce polonezii au acceptat, iar nemții au comentat amical, dar între timp continuă mişcările de trupe şi agitația la frontiere. România îşi întăreşte granița cu Rusia, se spune că 2-300 000 de soldați ruşi au pornit către frontul de vest.

Parlamentul sovietic nu va ratifica pactul decît la sfîrşitul săptămînii, e limpede că pentru a-i da interpretarea cea mai adecvată circumstanțelor de

la ora respectivă. La nevoie, au chiar libertatea de a refuza ratificarea, gest ce ar putea fi folosit drept demonstrație a democrației sovietice.

Harold Nicolson1 susține că U.R.S.S. nu poate oferi Germaniei prea mult țiței în caz de război. Informație la mîna a treia via Bursa de Valori indică faptul că, acum trei zile, Cabinetul era încrezător că Hitler nu va face nici o mişcare. Pe de altă parte, L. M[yers] zice că acum cîteva săptămîni a vorbit cu W. Churchill, care era foarte pesimist, în urma discuțiilor cu mai mulți generali germani. [The Times; News Chronicle; Daily Mirror; radio - nedatat] S

OCIAL

1. Suspendarea Parlamentului pentru o săptămînă a trecut fără nici un vot împotrivă. [The Times]

NS

1. Harold Nicolson (1886-1968), diplomat (pînă în 1929), biograf şi romancier, a fost parlamentar între 1935-45. Volumele sale de Jurnale şi scrisori (editate de fiul său, Nigel Nicolson, 3 voi, 1966-68) oferă o perspectivă documentată despre viața politică a anilor '30. în cartea sa English History, 1914-1945, A. J. Taylor consemnează scena dementă ce a urmat anunțului făcut de Chamberlaian în Cameră la 28 septembrie 1938, că Hitler a acceptat o conferință a celor patru mari puteri la Miinchen: „Membrii Camerei s-au ridicat în picioare, ovaționînd şi cu lacrimi în ochi. Attlee (liderul laburist), Sinclair, liderul liberal şi Maxton de la PLI au binecuvîntat misiunea lui Chamberlain. Doar Gallacher, comunistul, s-a opus cu duritate". într-o notă de subsol, întreabă: „Cine a rămas aşezat?". în mod sigur Gallacher şi, citindu-1 pe R. W. Seton-Watson, adaugă că şi Churchill, Eden şi Amery. Altă sursă, J. W. Wheeler-Bennett, e citată că ar fi spus: „în ciuda amenințărilor celor din jurul lui, Harold Nicolson a rămas aşezat". Taylor spune că Nicolson nu-şi mai aminteşte decît că a doua zi a primit un reproş de la un conservator pentru că nu s-a ridicat. Nicolson, care se înscrisese în Noul Partid al lui Mosley în 1931, de unde plecase în anul următor, cînd se formase Uniunea Britanică

a Fasciştilor, era membru al guvernului, din partea naţional-laburiştilor. (Ediţie Pelican revizuită, 1970, p. 525) (n. ed. orig.).

31.8.39: Ringwood (Hants). 24-29.9.39. Caniculă, ieri şi azi ploaie destul de torențială. In regiunea noastră, se coc murele. Cintezele încep să se adune în stoluri. Diminețile, ceață foarte deasă.

31.8.39:

EXTERN ŞI GENERAL

1. Nici o veste clară. Polonia a mobilizat şi mai mulţi rezervişti, dar asta nu înseamnă mobilizare totală. Ocupaţia germană a Slovaciei continuă şi se spune că în prezent 300 000 de persoane se află acum în puncte strategice la graniţa poloneză. Hitler şi-a făcut un Cabinet personal din 6 membri, din care nu face parte şi Ribbentrop.

16 000 de copii deja evacuaţi din Paris. In curînd, va avea loc probabil şi evacuarea copiilor din Londra. Nici o ştire, de un fel sau de altul, despre ratificarea pactului ruso-german. Cele cîteva semne de pînă acum sugerează că pactul va fi ratificat. Se spune că persecuţia evreilor din Germania s-a atenuat, film antigerman retras din pavilionul sovietic de la expoziţia universală de la New York. Se spune că Voroşilov1 ar fi afirmat că U.R.S.S. va furniza Poloniei arme. [Daily Telegraph; News Chronicle; Daily Mirror]

SOCIAL

1. Sir J. Anderson2 roagă populaţia să nu cumpere provizii suplimentare de alimente şi să le conserve pe cele pe care le are, şi afirmă că nu există probleme cu hrana. [Daily Telegraph]

2. AEU3 a căzut de acord cu eliminarea restricţiilor la angajarea forţei de muncă. [Daily Telegraph].

VIAŢA POLITICĂ

1. Raportul lui Efileen] despre cuvîntările din Hyde Park sugerează că membrii Partidului Comunist adoptă o linie mai de stînga, dar nu sînt nerăbdători să dezbată chestiunea pactului ruso-german. Vorbitorul (Ted Bramley) susţinea că parlamentarii care au votat împotriva E.P. Act sînt Gallacher, Wilkinson şi A. Bevan şi încă unul (în realitate, Maxton, Lansbury, C. Wilson şi încă unul)4.

NS

1. Kliment Voroşilov (1881-1969), mareşal al Uniunii Sovietice, a fost Comisar al Poporului pentru Apărare, 1925-40, şi preşedinte al U.R.S.S., 1953-60. A fost unul dintre cei responsabili pentru organizarea apărării Leningradului în timpul asediului de 900 de zile, dintre septembrie 1941-ianuarie 1944 (n. ed. orig.).

2. John Anderson (1882-1958; viconte, 1952) a fost parlamentar şi repre-zentant al universităţilor scoţiene, 1938-50. (Pe vremea aceea, cîţiva parlamentari erau aleşi direct de către universităţi). Numit Lord al Sigiliului Privat [The Lord Privy Seal sau Lord Keeper of the Privy Seal este al cincilea dintre aşa-numiţii Great Officers of State din Marea

Britanie, după The Lord President of the Council şi înainte de The Lord Great Chamberlain. Inițial, el era răspunzător pentru sigiliul personal al monarhului (altul decît Marele Sigiliu de Stat, aflat în grija Lordului Cancelar). Astăzi, deținătorul acestei funcții primeşte automat şi o funcție în Cabinet, dar este practic un ministru fără portofoliu. în ultimii zeci de ani, această funcție a fost adesea combinată cu cea de preşedinte al Camerei Lorzilor sau al Camerei Comunelor - n. t.] de către Chamberlain în noiembrie 1938, cu răspunderi speciale în privința forței de muncă şi a apărării civile. A fost răspunzător pentru aşa-numitele adăposturi antiraid „Anderson". Acestea erau amplasate în grădinile din spatele caselor. La izbucnirea războiului, a fost numit ministrul de interne şi ministru al securității interne; mai tîrziu, Lord Preşedinte al Consiliului, 1940-43, şi ministru de finanțe, 1943-45. în Leul şi unicornul, Orwell remarca faptul că a fost nevoie de „suferința inutilă a zeci de mii de oameni din estul Londrei (care s-au înghesuit în adăposturile Anderson) ca să scăpăm, măcar parțial, de Sir John Anderson" (OC, XII). Adăposturile erau extrem de inconfortabile şi se inundau uşor. Pe 3 septembrie 1940, Churchill i-a scris lui Anderson că „trebuie să facem un efort uriaş să-i ajutăm pe oameni să scoată apa din adăposturile Anderson, cu care te-ai împăunat atît..." (Al Doilea Război Mondial) (n. ed. orig.).

3. Amalgamated Engineering Union (n. ed. orig.).

4. Vezi Evenimente, 28.8.39 (n. ed. orig.).

1.9.39:

În dimineața asta a început invazia Poloniei. Varşovia a fost bombardată. In Anglia s-a decretat mobilizare generală, la fel şi în Franța, plus legea marțială. [Radio.]

EXTERN ŞI GENERAL

1. Termenii lui Hitler pentru Polonia se reduc practic la retrocedarea Danțigului şi plebiscit în coridor1, care să se țină în maxim un an din acest moment şi să fie bazat pe recensămîntul

din 1918. Minte cu neruşinare despre momentul cînd au fost prezentați aceşti termeni şi că trebuia să primească răspuns pînă în noaptea zilei de 30.8.39, H.2 susține că aceştia au fost

deja refuzați. [Daily Telegraph]

2. Rezerviştii navali şi restul armatei şi al R.A.F. au fost mobilizați. Evacuarea copiilor etc. începe azi; e vorba de 3 mii.de persoane şi se presupune că va dura 3 zile. [Radio; nedatat]

3. Pactul ruso-german ratificat. Forțele armate ruseşti vor fi sporite. Discursul lui Voroşilov interpretat în sensul că nu se are în vedere o alianță ruso-germană. [Daily Express]

4. Relatare din Berlin care afirmă că misiunea militară rusească e aşteptată să ajungă acolo curînd. [Daily Telegraph]

NS

1. Coridorul Polonez, care a oferit Poloniei ieşire la Marea Baltică între 1919 şi 1939; el separa Prusia Răsăriteană de restul Germaniei şi, împreună cu Danțig, era o sursă de fricțiune şi un pretext perfect pentru izbucnirea războiului (n. ed. orig.).

2. Hitler (n. ed. orig.).

3.9.39 (Greenwich):

Am fost din nou pe drumuri etc. Azi am să pun punct acestui jurnal, care, aşa cum e, va servi drept un jurnal al evenimentelor ce au dus la război.

Se pare că ne aflăm în stare de război de la ora 11 am, azi-dimineață. Nu s-a primit nici un răspuns din partea guv. german la somația de a părăsi teritoriul polonez. Guv. italian a făcut un fel de apel de ultim moment la o conferință prin care divergențele să fie soluționate amiabil, ceea ce a făcut ca unele dintre ziarele din dimineața asta să aibă o uşoară îndoială asupra faptului că va fi cu adevărat război. Daladier a mulțumit Italiei pentru „nobilul efort", ceea ce poate să însemne că Italia chiar îşi va păstra neutralitatea.

Nici o ştire clară încă în privința operațiunilor militare în desfăşurare. Nemții au ocupat Danțigul şi atacă coridorul din 4 puncte, din nord şi sud. în rest, aceleaşi ştiri obişnuite, contracarate de ştiri din direcția opusă, despre raiduri aeriene, numărul avioanelor doborîte etc. Din relatările din Sunday Express şi alte părți pare limpede că primul raid lansat asupra Varşoviei n-a reuşit să ajungă chiar pînă la oraşul în sine. Se zvoneşte că în Franța ar exista deja trupe britanice. Din Waterloo pleacă întruna grupuri de soldați complet echipați, dar nu masive. In dimineața asta, imediat după proclamarea războiului, exercițiu de raid aerian. Se pare că s-a desfăşurat satisfăcător, deşi mulți au fost convinşi că este un raid adevărat. Acum există multe adăposturi publice pentru populație, deşi majoritatea vor fi finalizate abia într-o zi sau două. Se împart gratuit măşti de gaze, iar populația pare să le ia în serios. Brigăzile de pompieri voluntari etc. sînt foarte active şi par destul de eficiente. De azi, poliția poartă căşti de oțel.

Nu e panică, dar pe de altă parte nici entuziasm şi, de fapt, lumea nu e prea interesată. Barajul de

baloane1 acoperă întreaga Londră şi e evident că va face imposibil zborul la altitudini joase. Stingerea e aproape completă pe timpul nopții, iar cei care nu o vor respecta vor suferi rigorile legii. Evacuarea celor 3 mii. de persoane (1 mii. doar din Londra) se desfăşoară rapid. Prin urmare, mersul trenurilor e oarecum dezorganizat.

Churchill şi Eden vor face parte din Cabinet. Deocamdată, laburiştii refuză să intre în guvern. Parlamentarii laburişti din Cameră protestează violent față de lipsa de loialitate, dar tonul presei de stînga e foarte acru, dat fiind că e limpede că îşi dau seama că de-acum nu le prea mai suflă vîntul în pînze. Controversele legate de pactul ruso-german continuă, într-o oarecare măsură. Toate scrisorile publicate de Reynolds's2 laudă pactul, dar au mutat accentul de pe faptul că ar fi un „gest în numele păcii" pe ideea că este o mişcare de autoprotecție a U.R.S.S. Action din 2.9.39 încă se agită împotriva războiului. încă nici o poveste cu atrocități sau propagandă violentă. M.T. Act3 extinsă asupra tuturor bărbaților între 18-41 de ani. Cu toate astea e clar că încă nu au nevoie de o armată uriaşă, dar dau legea pentru a putea ulterior convoca pe orice doresc şi ca să poată decreta mobilizarea generală.

NS

1. Una dintre tehnicile de apărare aeriană era cea de a folosi baraje de baloane. Acestea erau umflate, fără nici o persoană la bord, la o înălțime ce făcea imposibil bombardamentul în picaj la altitudine joasă, din cauza cablurilor care ancorau balonul în poziția respectivă.

2. Reynold's News a fost fondat la 5 mai 1850. Era un ziar de duminică popular, cu tentă socialistă. La 20 august 1944 a fuzionat cu Sunday Citizen, sub numele acestuia din urmă; Citizen şi-a încetat apariția la 18 iunie 1967.

3. Militar Training Act.

Aici ia sfîrşit consemnarea evenimentelor ce au dus la război. Din acest moment, urmează continuarea „Jurnalului domestic".

Jurnal domestic, volumul II (continuare)

5 septembrie 1939 - 29 aprilie 1940

Numărătoarea notelor de subsol o continuă pe cea la care s-a terminat acest volum, început la 27 mai 1939.

5.9.39: N-am reuşit să țin jurnalul din cauză că am fost mereu pe drum încoace şi-ncolo, din cauza dizlocării provocate de război etc. Vremea a fost în general caniculară şi liniştită. în noaptea de 2.9.39 o furtună cumplită cu tunete, ce a continuat aproape fără întrerupere toată noaptea.

La întoarcerea la Wallington, după 10 zile de absență, buruienile au crescut îngrozitor. Napii arată bine şi o parte dintre morcovi au crescut enorm. Fasolea cățărătoare arată destul de bine. Ultimul lot de mazăre n-a prea prins. Cîțiva dovlecei. Un dovleac cam de mărimea unei mingi de biliard. Merele grenadierului aproape coapte. Goldanele şi corcodușele s-au copt. Toate legumele de iarnă au prins foarte bine. Cartofii timpurii destul de amărâți, doar vreo 5-6 tuberculi la o plantă, dar cei de mai tîrziu arată destul de bine. Ceapa creşte frumos. Lăptucile s-au veştejit toate. Florilor din răsaduri (două feluri de micşunele, garoafe simple şi turceşti) le merge destul de bine. Nalbele şi gălbenelele sînt pe sfîrşite. Trandafirii (nu cei cățărători) înfloresc iar. Nemțişorii arată bine. Menta indiană s-a terminat, brumărelele sînt pe final. Daliile sînt în toată splendoarea. A apărut şi nişte ochiul-boului. Iarba s-a făcut foarte înaltă în 10 zile.

Se pare că de pe 24.8.39 (adică în 12 zile), găinile au ouat doar 85 de ouă, majoritatea mari. Toate găinile mai bătrine năpîrlesc. Caprele au mîncat o săptămînă întreagă numai iarbă, doar fiindcă

Clarke n-a reuşit să aducă grăunțe săptămînă trecută, dar sînt în stare bună şi încă dau o cantitate rezonabilă de lapte.

8.9.39: Foarte cald. Am scos prima tranşă de fasole franțuzească şi am săpat apoi parcela, pe care am să pun varză de primăvară. Am copilit roşiile. Nu le-a mers prea bine. Numai frunze şi tulpină, şi plantele au crescut atît de uriaşe că e aproape imposibil »ă le faci să stea drepte, iar roşiile sînt puține şi amărâte (una sau două se coc acum). Cauză probabilă, prea mult bălegar animal şi insuficientă lumină.

10 ouă.

7.9.39: Foarte cald. Am plivit prima tranşă de broccoli şi am săpat între plante. Am tăiat urzicile de sub măr şi am dat cu o livră de clorat de sodium. Multe mere, dar nu arată cine ştie ce şi nici nu sînt mari, şi au căzut foarte multe. Din cele căzute, am făcut 2-3 livre de peltea de mere.

8 ouă (1 mic).

Am uitat să amintesc că la Ringwood am văzut de mai multe ori stoluri imense de sticleți, într-unui erau peste 30.

N.B. - să număr ouăle pentru zilele săptămânii trecute la 7 pe zi, dat fiind că în timpul absenței noastre au făcut 85 de ouă in 12 zile.

8.9.39: Caniculă. Murele nu s-au copt ancă. Am scos şi restul cartofilor, care sint tare amărâți, doar vreo 5 tuberculi la o rădăcină. 8 ouă. [Tăietură din ziar: „Cum se tăbăceşte pielea de capră"8, „Cum se culeg fructele la care nu ajungi"]

9.9.39: Foarte cald. Am scos a treia tranşă de mazăre şi am sădit din nou parcela. Căpuşele roşii sint iar foarte agresive. Multe găini Leghorn năpârlesc acum, dar nu chiar atit de multe Rhodes. Am constatat că păsările işi pierd mereu pofta de mâncare pe vremea asta, ca şi caprele, deşi nici de băut nu prea beau.

NS

8, E posibil ca Orwell să fi fost în mod deosebit interesat de acest subiect în lumina relatării pe care o face în Zile birmaneze despre tentativa dezastruoasă a lui Flory de a tăbăci o piele de leopard pentru Elizabeth Lackersteen (OC, II). Mai tîrziu, la Jura, avea să tăbăcească piei cu succes (n. ed. orig.).

11 ouă. Am vîndut 35, la 3 şilingi cofrajul. Total săptămîna asta: 58.

[Tăietură din ziar: „Cum să-ți cultivi singur hrana"]

10.9.39: Călduț, dar înnorat. Am scos 2 rînduri de cartofi King Edward (de fapt, cei mai mulți nu sînt K.E., ci alt soi, mai mare, poate Great Scott). Din nou amărîți, dar mai buni decît cei timpurii. Cel mai bun avea 16 tuberculi măricei pe rădăcină, în medie cam 8. A trebuit să arunc foarte mulți, pentru că erau foarte moi. Toți localnicii se plîng de asta, aşa că e limpede că e vorba de o boală. Primul tufiş de dovlecei a produs mulți dovlecei. Am tăiat deja 2 sau 3 şi acum are 4 măricei şi apar şi alții. Dovleacul a prins în fine şi el şi se umflă rapid, aşa că ar trebui să aibă timp să ajungă destul de mare înainte să înceapă înghețul.

8 ouă.

N.B. M[uriel] dădea semne de călduri în jurul datelor de 8 şi 9, aşa că o să intre iar în jur de 30.

11.9.39: Nu chiar atît de cald, înnorat, cîteva picături de ploaie pe seară. în ciuda ploii de azi-noapte, pămîntul e la fel.

Am plivit ceapa. O să fie gata de cules în 2-3 săptămîni, dar nu e bună. Am dat cu clorat de sodiu la urzicile de dincolo de nuc. Am cules o livră de goldane şi trei livre şi un sfert de corcoduşe. Goldanele au ajuns pentru aproape 2 livre de gem, aşa că din corcoduşe o să facem 5 sau 6. Din cele

două rînduri de cartofi am strîns trei săculeți, aş zice 50, cel mult 60 de livre, aşa că dacă şi recolta principală e la fel de rea, o să avem în cel mai bun caz încă 300 de livre, care nu cred că or să ne ajungă.

Am ales 2 găini bătrîne (cea Light Sussex şi cea care a făcut al doilea rînd de pui), să merg cu ele la piață.

Rîndunelele încep să se adune pe firele de telegraf.

9 ouă.

12.9.39: Răcoare (suficient cît să facem focul), înnorat şi vînt. Seara, o aversă uşoară. Am început să curăț recolta principală de cartofi şi să le tai tulpinile, pentru a pregăti săpatul. Aş putea să le mai las să stea în pămînt vreo două săptămîni, să-şi mai întărească puțin coaja. Varza de primăvară a lui Titley e prea tînără să o răsădesc, dar o să fie gata în două săptămîni, aşa că data ar fi cam 25.9.39. Ar trebui să fie loc pentru 6 sau 7 rînduri, adică 100-150 de plante. Din corcoduşe n-am făcut decît 4 livre de gem.

Am vîndut două găini bătrîne, am luat 6 şilingi şi 6 pence pentru amîndouă, adică circa 7 şilingi şi 6, din care am scăzut impozitul.

Dimineață am văzut un stol care sînt aproape sigur că era de sitari. Poate migrează. Pe la 8.30, pe deasupra mea a trecut un stol de vreo douăsprezece păsări şi, după ciocurile lungi şi formă, am crezut o clipă că sînt corle, care nu prea există prin părțile astea. Insă erau un pic prea mici ca să fie corle şi zburau un pic cam prea repede. La mică distanță de mine, s-au lăsat în zborul caracteristic în picaj lateral, şi mi-am dat seama că sînt sitari. Lucrul care m-a făcut să mă îndoiesc puțin n-a fost faptul că sînt doisprezece, ci că e mult prea devreme. Cei pe care i-am văzut eu sosind pe coasta Suffolkului au venit în octombrie.

N.B. - să păstrez semințe (cam 28 de livre) cînd scot recolta principală de cartofi.

9 ouă. (Nu mai notez ouăle puicilor separat, pentru că sînt puțin mai mari şi le vînd la acelaşi preț. Titley zice că el ia 3 şilingi şi 4 pence pe 20 de bucăți de la Moss.)

13.9.39: înnorat dimineața, un pic de soare după-masa, apoi puțină burniță. Am terminat de curățat parcela de cartofi, am început să o sap pe cea de lîngă roşii. Un cocoşel sau doi aproape suficient de mari cît să-i duc la piață.

7 ouă. Am vîndut 30 cu 3 şilingi cofrajul.

14.9.39 : înnorat, puțină burniță, dar destul de cald. Am terminat de săpat parcela de lîngă roşii. Am scos primul rînd de Red King, pentru că

toată parcela aia are nevoie de var stins şi e mai simplu să îi scot pe toţi odată. Nu sînt cine ştie ce, dar totuşi sînt puţin mai buni decît cei K. Edwards, şi printre ei, doar unul sau doi sînt stricaţi. Am să arunc roşiile, fiindcă oricum n-or să fie bune de nimic. Am aranjat să vînd toate păsările, pentru că e evident că n-o să mai putem veni aici decît în weekenduri şi e imposibil să continui să ţin animale. Cred că am să-i fac caprele cadou domnului N9.

8 ouă.

15.9.39: Ploios, cu intervale cu soare şi vînt.

Am scos şi restul de Red King. Foarte proşti. După cît mă pricep eu să estimez, aş zice că sînt cel mult 300 de livre

NS

9. Probabil domnul Nicholls, proprietarul ţapului „ca vai de el", la care se referise mai demult Orwell: vezi „Jurnal domestic", volumul II, n. 1 (n. ed. orig.).

(10 rînduri - 200 de plante). Am aruncat roşiile. Am tăiat foarte drastic rîndul cel mai apropiat de zmeură, care poate că merită păstrată, şi o să-i pun bălegar din belşug mai încolo, pentru că am sentimentul că rîndul ăla chiar poate scoate ceva. Probabil că pe celălalt o să-1 arunc. Am început să sap o parcelă de lîngă zmeură. Am făcut 2 livre de gem de mure din circa 2 livre de mure (de grădină) cumpărate de la doamna Hollingsworth cu 6 pence. Am uitat să menţionez că am cules merele din grenadier, care cred că are cinci ani. 22 de mere, cîntărind cam 7 livre jumate. Merele din pomul cel mare sînt în general stricate, dar unele or să fie bune. 8 ouă.

16.9.39: Răcoare şi ceaţă dimineaţa, soare, dar nu prea cald în timpul zilei, aversă după-masa.

Am cules şi am ars ultimul lot de mazăre şi am săpat parcela. Am aranjat să vînd puicile din 8 martie cu 5 şilingi şi 6 pence una (le-am luat cu 4 şilingi şi 6 pence).

11 ouă. Am vîndut 20 de bucăţi, cu 3 şilingi. Total săptămîna asta: 60.

17.9.39: Vînt. Am pus cartofii în saci şi au fost cam 300 de livre. Am pus nişte cenuşă la germenii de broccoli. Am stabilit ce fac cu caprele. Am cules cam 2 livre de mure. 6 ouă.

28.9.39: N-am reuşit să mai ţin jurnalul, fiind plecat. Ouăle sînt însă notate în caietul găinilor, deşi cred că nu toate.

Vreme tipică de toamnă, cu excepţia faptului că în ultimul timp dimineţile n-au mai fost ceţoase. Nopţile foarte senine, iar luna, care a fost

plină de curînd, foarte frumoasă. O parte din frunze se îngălbenesc.

Azi am răsădit 60 de verze de primăvară. Am plătit 2 pence pe plante. Am continuat să curăț răsadul de flori din grădina din față. Marea problemă e rugul de lîngă gard, care cred că acum e prea bătrîn să-l mai mut. Unele tulpini au ajuns la 15 sau 20 de picioare. Ochiul-boului a înflorit, crizantemele încă nu. Dovleacul e cît o minge de fotbal, dar mi-e teamă că aşa o să se şi coacă, pentru că frunzele încep să se îngălbenească uşor. Majoritatea noilor plante, broccoli etc, fac bine. E[ileen] le-a dat cu superfosfat săptămîna trecută. Am mai făcut 3 livre jumate de peltea de mere.

Pînă la urmă, am hotărît să nu dau găinile bătrîne. O să micşorez ograda în care acum se află cele tinere şi, la primăvară, dacă mai sîntem aici, o s-o folosesc drept crescătorie (Leghorn şi Rhode). Cealaltă porțiune poate fi săpată pentru cartofi. Dacă o să revenim cu adevărat aici, poate creştem şi iepuri şi albine. Iepurii nu sînt raționalizați. Măcelarul zice că, în general, lumea nu prea mănîncă iepuri de casă, dar că o să-şi schimbe părerea cînd n-o să mai fie carne. Titley zice că la sfîrşitul ultimului război a făcut o groază de bani din iepuri.

4 ouă! (Săptămîna asta, pînă azi, 36.)

Field şi alții încă mai strîng finul care a fost abia cosit şi zic că are valoare nutritivă, chiar şi aşa. 29.9.39: Noros, dar nu frig. Deocamdată, nopțile şi dimineții sînt destul de calde. Am terminat de curățat răsadul principal de flori şi pe cel din fața bucătăriei. Smallholder sfătuieşte să

semeni bob şi ceapă verde acum, aşa că am s-o fac dacă am timp.

6 ouă.

Am pus mere la macerat, să fac vin de mere.

30.9.39: Frumos, liniştit şi destul de cald. Am continuat plivitul şi am ajuns aproape de spalier. Am observat că trandafirul cățărător alb s-a stratificat ici şi colo. Am pus la tot broccoli-ul nitrat de potasiu. Am mai cules nişte mere. încă mai sînt vreo 10-15 livre în pom, dar nu ştiu cîte or să reziste. încerc doar să le păstrez pe cele mai mari.

5 ouă. Am vîndut 15 la 3 şilingi cofrajul. (Am mai vîndut 15 miercuri.) Total pe săptămîna: 47.

Probabil că ăsta e recordul minim pe anul ăsta.

1.10.39: Frumos, dar destul de răcoare. Am mai făcut 2 livre de peltea de mere. Am cules cîteva mure, dar n-am avut timp să ajung la locurile mai bune. Am mai cules nişte mere. Nu au mai rămas multe mari. Am mai pus

încă 10-15 pe un raft în spatele unui sac ca să fie ferite de lumină, sperînd să țină măcar o lună sau două. Cinci ouă.

2.10.39: Frumos, destul de frig. S-au copt nucile de fag. Ieri am văzut mulți fazani tineri, destul de dezvoltați.

Am ales doi cocoşei să merg mîine cu ei la piață, cam 10 livre amîndoi.

Am continuat să plivesc răsadurile şi am ajuns pînă la şopron. Pot să termin mîine, după care o să împrăştii bălegar şi o să-l las cîteva zile, după care o să-l vîntur să intre mai bine în pămînt.

4 ouă.

Am făcut o livră sau două de gem de mure, dar a ieşit destul de gros.

3.10.39: Frumos şi răcoros. Cîteva picături de ploaie după-masă. Am terminat de plivit grădina şi am repicat cîteva plăntuțe aflate în drum, aşa că mîine pot să împrăştii bălegarul.

5 ouă. Am luat 6 şilingi şi 6 pence pentru cei doi cocoşei (adică

7, minus impozitul). Vine cam 8 pence livra.

[Tăietură din ziar: „Cum să faci brichete de cărbune"10]

4.10.39: Destul de frig, vînt violent. Azi am cules prima nucă coaptă. Dar sînt foarte puține. Am împrăştiat bălegarul. Am plivit prazul. Varza de primăvară n-a prins foarte bine, din cauza secetei. Am scos ceapa, care nu arată prea bine.

6 ouă. Am vîndut 14 la 3 şilingi cofrajul.

Am făcut cam 3 livre de gem de mere cu ghimbir, dar tare mi-e că i-am pus cam prea mult ghimbir.

5.10.39: A plouat puțin noaptea, ziua a fost mohorîtă şi destul de înăbuşitoare. O aversă uşoară sau două după-masa. Pămîntul e încă foarte uscat la cîteva degete adîncime. Am săpat toată grădina de flori, în afară de răsadurile mici. După ce se aşază pămîntul, pot să pun florile cele noi. 6 ouă.

6.10.39: Azi-noapte a plouat şi a mai plouat un pic şi dimineață. Cîteva intervale cu soare, nu a fost frig.

Am terminat cu grădina de flori. Am plantat 2 rînduri de varză (36 de plante). Am curățat locul unde o să pun agrişi (dacă e prea devreme, o să-i mut). Am făcut cîteva brichete din praf de cărbune şi argilă, experimental. Dacă ies bine, îmi fac o matriță şi o sită ca să produc o cantitate mare. Evident, e important să

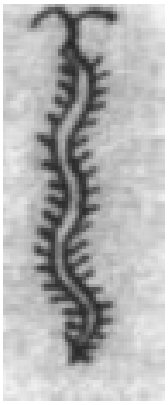
NS

10. În timpul războiului - şi mult după sfirşitul lui - era foarte greu să faci rost de cărbuni. Orwell a încercat să facă brichete - vezi mai jos, 6.10.39. Se putea cumpăra o matriță care să te ajute, dar, deşi dădeau o lumină roşiatică plăcută, brichetele ofereau mult mai puțină căldură chiar decît cărbunele de calitate proastă ce se distribuia (n. ed. orig.).

foloseşti doar praf fin, plus că îți trebuie un vas mare de metal, în care să faci amestecul.

în seara asta am găst un fel de rimă fosforescentă sau miriapod, de care n-am mai văzut sau auzit pînă acum. Cînd m-am dus afară, pe peluză, am remarcat ceva fosforescent, care lăsa o dîră ce creştea întruna. Am crezut c-o fi un licurici, doar că nu văzusem niciodată un licurici care să lase o urmă fosforescentă în urma lui. După ce m-am uitat mai bine cu lanterna, am descoperit că e o creatură foarte filiformă, ca o rimă, cu multe picioruşe subțiri pe fiecare parte şi un soi de antene pe cap. Cu totul, avea cam un țol şi un sfert. Am reuşit să-1 prind într-o eprubetă şi să-1 aduc în casă, dar, la scurt timp, luminozitatea i s-a stins.

5 ouă.

galben pal, foarte agitat (picioarele relativ mai subțiri decît le-am făcut eu)

7.10.39: Cețos, vreme liniştită. Foarte puține picături de ploaie. Nucile de fag sînt acum coapte. Am descojit un dovlecel mai mare (lung de vreo 18 țoii), i-am scos sîmburii şi am constatat că, după ce fac asta, nu mai rămîn decît vreo 2 livre jumate de pulpă. Am cumpărat îngrăşămînt Adco, 2 şilingi şi 3 pence 7 livre, care se spune că ar ajunge să faci 7 sutare de compost. Se pare însă că nu trebuie să pui material lemnos în gunoi, şi nici rădăcini prea mari. Am început să sap un muşuroi pentru compost. Brichetele ard destul de bine cînd le amesteci cu cărbuni, aşa că o să aranjez să fac mai multe. E limpede că metoda e să amesteci argila cu apa pînă cînd se face un fel de

noroi, pe care îl amesteci apoi cu praf de cărbune, folosind doar atîta argilă cît e nevoie ca să lege praful într-o pastă foarte tare. Matrițele trebuie să fie foarte solide, trebuie să le presezi cu mare forță. 7 ouă. Am vîndut 15 la 3 şilingi cofrajul. Total săptămîna.asta 38. (N.B. Azi am început o butelie nouă de gaz.)

8.10.39: Am cules cam două livre jumătate de mure. Am terminat de săpat muşuroiul pentru gunoi şi am turnat Adco peste primele două straturi. Vremea cețoasă, liniştită şi destul de rece. 6 ouă.

9.10.39: Ploaie continuă şi în general puternică pînă pe la ora 4 după-masă. Vînt violent, suficient de puternic cît să rupă o parte dintre tufişurile de trandafiri şi aproape să ridice nişte broccoli de la pămînt. Am pus araci la ultimele, altfel a fost prea umed să fac altceva pe afară. 5 ouă.

10.10.39: Foarte liniştit, cald şi destul de însorit. Cîteva picături de ploaie seara. Pămîntul foarte umed şi o mulțime de crizanteme doborîte la pămînt de vînt. Am săpat un şanț pentru bob, dar pămîntul încă nu permite însămînțarea. Bucata aia de teren (de dincolo de fasolea cățărătoare) e plină de bulgări de lut fin. Am scos o parte din ce era mai rău şi am amestecat nişte nisip şi cenuşă. Am pus bălegarul într-un recipient mai mare, fiindcă de celălalt am nevoie ca să fac compost de frunze. Am mutat cotețul. Am adus înăuntru cepele, care arată ca vai de ele, şi le-am atîrnat să se usuce. Doar 10 legături mari, dintre care n-or să reziste decît 3 sau 4. Am cules cîteva nuci, dar anul ăsta sînt foarte puține.

Ieri am făcut peltea din două livre de mure. Am observat că 2 livre şi jumătate de mure = 2 livre de suc = 2 livre de peltea (de fapt, un pic mai mult).

5 ouă.

11.10.39: Liniştit, însorit şi destul de cald. Pămîntul mult mai uscat. Am răsădit clopoțeii, vreo 20 de garoafe şi alte 20 de garoafe turceşti, 25 de micşunele (ruginii). Continui şi mîine, dacă nu plouă. Am mai pus cîte ceva în mormanul de compost. Am pus araci la cîteva crizanteme etc. Tfitley] n-a făcut încă rost de țăruşi, aşa că nu pot să termin ograda găinilor. Ieri mi s-a rupt minerul lopeții, dar se pare că poți să cumperi un mîner nou, fără să trebuiască să cumperi o lopată. Am făcut puțin gem de mere, să văd cum e, dar nu mi se pare cine ştie ce. în total, am făcut cam 25 de livre de gem.

8 ouă. Am vîndut 25 la 3 şilingi cofrajul.

12.10.39: Vreme frumoasă de toamnă, ca şi ieri. Am mai răsădit vreo 25 de micşunele, cîțiva butaşi de nalbă, 20 de bulbi de lalele cumpărați (2

negri) şi cam 15 de-ai noştri, plus vreo aproximativ 30 de narcise galbene, unele cumpărate, unele ale noastre. Am

tăiat frunzele dovleceilor pentru a-i lăsa să se coacă. Am lăsat cîte una pe fiecare plantă, una dintre frunze e enormă. 8 ouă.

13.10.39: Ceţos, dar nu frig. încă mai sînt rîndunele, care zboară foarte sus. Am tuns gazonul. N-am reuşit să fac mare lucru, pentru că iarba a crescut iar destul de mult, dar probabil că e ultima oară cînd o tai pe anul ăsta. Nu mai e nimic de făcut acum în grădina de flori decît pe mica parcelă de lîngă spalier, să aranjez iarba pe la margini şi să fac nişte poteci, dar nu pot s-o fac pînă nu repar lopata. Am curăţat parcela unde se află rubarba, pregătind-o de săpat. Am dat cu superfosfat la broccoli. E ultima oară cînd fac asta. Nişte varză creaţă trebuie tăiată şi cîteva verze de Bruxelles sînt aproape gata, dar tot primul lot arată tare rău. Am plantat 2 duzini de bulbi de ghiocei. Am pus nişte găinaţ în hambar, să se usuce. Am încercat să amestec nişte praf de cărbune cu frunze de ceai într-o pungă de hîrtie, care o să ardă cît de cît, aşa că o să păstrez cutiile de zahăr pentru asta.

5 ouă (1 ou cu gălbenuş dublu).

14.10.39: Ploaie torenţială toată noaptea şi dimineaţa. După-masă am curăţat puţin în grădină. Am început să sap parcela pentru rubarbă, altfel imposibil să lucrez prea mult pe afară.

5 ouă. Am vîndut 15 cu 3 şilingi cofrajul. Total săptămîna asta: 42.

15.10.39: Ploaie continuă şi în general torenţială toată ziua. Imposibil să fac ceva în grădină. 8 ouă.

16.10.39: Soare, fără pic de vînt, destul de cald. Cred că azi-noapte a fost puţină brumă. Aseară am văzut din nou bufniţa albă. Am dat cu var o parte a parcelei goale, cea mai apropiată de zmeură. Aici n-am să pun bălegar, fiindcă vreau să pun rădăcinoase. Am , mai săpat puţin la parcela de lîngă rubarbă. Pămîntul de aici e destul de acid şi trebuie să-i pui var cînd îl sapi. Am tăiat fasolea căţărătoare şi am mai pus un strat la mormanul de compost. Am mai săpat puţin la cărare.

Am vîndut 4 cocoşei cu 9 şilingi, preţ destul de scăzut, dar erau foarte mici. 3 ouă!

17.10.39: Liniştit, destul de frumos, nu e frig. Am fost la Baldock şi am cumpărat o săpăligă, 6 şilingi. Am luat şi puţină naftalină, care se spune că e bună pentru buruieni cînd o amesteci cu var în proporţie egală. Am curăţat locul în care or să vină murele. Ulmii au început să îngălbenească toţi, fagii mai puţin.

6 ouă.

18.10.39: Destul de frig, cu nişte averse puternice. N-am putut să lucrez prea mult pe afară. Am curăţat o porţiune din potecă şi am pus nişte araci la mure. Mai trebuie încă doi araci.

7 ouă. Am vîndut 20 la 3 şilingi.

19.10.39: A plouat aproape continuu pînă seara tîrziu. Imposibil să faci prea multe pe afară. Am mai săpat puţin la răsadul de rubarbă, am curăţat restul potecii, care oricum nu poate fi acoperită iar cu pietriş pînă cînd nu fac rost de nişte cenuşă (în ultimele 10 zile n-am primit cărbuni). Am încercat experimental o parte din amestecul de var şi naftalină [* Titley crede că, pe termen lung, o să ajute să crească buruienile. în orice caz, se spune că amestecul ăsta e bun şi ca să scapi de viermii sîrmă] şi, de asemenea, sare grunjoasă, ambele fiind, se spune, foarte eficiente împotriva buruienilor. în jurul casei e plin de piţigoi. In ulmii de pe cîmp, în fiecare noapte se aude o pasăre care scoate un zgomot ca de fierăstrău. Nu ştiu dacă or fi bufniţe.

Dacă e posibil, următoarele lucruri trebuie făcute înainte de sfirşitul lui noiembrie:

Să mut gardul de sîrmă al ogrăzii de găini.

Să curăţ toată iarba de pe noua parcelă şi din porţiunea de lîngă ea, dinspre grădina cea veche,

Să pun brazde de iarbă, ca să putrezească.

Să sap cît de cît parcela cea nouă.

Să transplantez toate tufişurile de fructe.

Să curăţ şi să sap parcela unde au fost tufişurile de fructe.

Să dau cu var locul vacant, partea goală a răsadului de rubarbă şi locul unde au fost tufişurile de fructe.

Să curăţ parcela rămasă sub gardul viu şi să pregătesc răsadul pentru trandafirul căţărător.

Să scot toate crizantemele cînd se ofilesc.

Să string şi să pun în magazie rădăcini de dalie.

Să plantez ceapă verde,

Să semăn bob.

Să plantez brumărele, ochiul-boului (dacă nu e prea devreme). Să plantez trandafiri, căţărători şi ţiţa-vacii. Să răsădesc bujorii.

Să răsădesc mărul.

Să fac rost şi să plantez mure.

Să strîng cîțiva saci de frunze moarte.
Să curăț răzorul de căpşuni.
Şi aş mai putea de asemenea:
Să fac poteci în grădina de la bucătărie.
Să fac un răzor nou lîngă poartă.
5 ouă.

20.10.39: Frumos, liniştit, însorit, dar nu deosebit de cald. Am terminat de săpat răzorul de rubarbă, am pregătit rama pentru frunze moarte, am mai lucrat un pic la potecă, am dezgropat ultimul lot de fasole franţuzească. T[itley]nu poate face rost de nici un arac, aşa că va trebui să cumpăr unii de fier. 5 ouă.

21.10.39: Foarte frumos, senin, vreme liniştită de toamnă, cu o idee de ceaţă. Dimineaţa şi seara deosebit de rece. Efileen], Lydia11 şi cu mine am cules 4 livre şi jumate de mure. Se pare că nucile s-au copt deja şi au căzut. Stejarii s-au îngălbenit aproape complet, păduceii şi frasinii încep să-şi piardă frunzele.

7 ouă. Am vîndut 15 la 3 şilingi cofrajul. Total săptămîna asta: 41.

NS

11. Lydia Jackson (născută Jiburtovitch, 1899-1983) a urmat Universitatea din Leningrad, a lucrat pentru Society of Friends în Moscova, după care a venit în Anglia, în 1925. Nu intenționa să rămînă aici definitiv, dar în 1929 s-a măritat cu Meredith Jackson, profesor de drept la Universitatea Cambridge; au divorțat în 1935. A început să studieze psihologia la University College Londra (unde s-a întîlnit cu Eileen în 1934 şi s-au împrietenit); a absolvit în 1942, iar în 1949 a obținut doctoratul, în filozofie la Oxford University. Ulterior, a predat psihologie şi, sub pseudonimul Elisaveta Fen, a tradus piesele lui Cehov, 1951-54, publicate într-un singur volum Penguin în 1959. Vezi cartea sa, A Russian's England (1976), pentru relatări substanțiale despre Eileen, Wallington şi relația dintre Eileen şi Orwell. Eileen lucra în Londra şi venea acasă la sfîrşit de săptămîna, de data aceasta, evident, venind cu Lydia. 21 octombrie era o zi de sîmbătă (n. ed. orig.).

22.10.39: Foarte ceţos, nu rece, după-masa puțin soare. Nici un pic de vînt. Am vărsat şi am verificat cîțiva saci cu cartofi. Am descoperit că unii din soiul K. Edwards se stricaseră, dar nici un Red King sau foarte puțini. I-am aruncat pe cei stricați, i-am pus în saci noi şi am turnat puțin var peste morman. Sper că va fi destul ca să se păstreze mai bine. Am plantat cîțiva

butaşi de aubrieta. Am tăiat dovleacul, care începea să se coacă. Are doar vreo 10 livre. T[itley] vinde mere de gătit de calitatea întîi (numite aici „Meetrop" sau cam aşa ceva - n-am mai văzut specia asta de mere pînă acum) cu 1 penny livra, iar mere de consum (Blenheim) la un penny şi jumătate. Azi am tăiat prima varză creață. Am stabilit să-i dăm lăptarului ouăle cu 3 şi 6 cofrajul, în loc de 3 şilingi, cît ne dă măcelarul. T. zice că la piață poți să iei 3 şi 8 pence, dar în cazul ăsta trebuie să scazi impozitul. 6 ouă.

23.10.39: Nu e frig şi e destul de frumos, dar seara au fost cîteva picături de burniță. Am plivit porțiunea dintre grădina alpină şi spalier, am făcut un răzor cît de cît, în care am plantat 20 de nu-mă-uita, am pregătit un alt răzor pentru trandafirul cățărător. Acum nu mai e nimic de făcut în grădina de flori decît să plantez florile (brumărele etc.), atunci cînd or fi gata, să fac poteci şi poate să mai tund o dată iarba. Ieri am făcut 2 livre de peltea de mere. Am găsit nişte ouă, de rimă sau de melc, cam de mărimea capetelor de chibrit, albicioase, transparente. 6 ouă.

24.10.39: E limpede că a plouat destul de mult azi-noapte. Azi înnorat, nu a fost frig, cîteva picături de ploaie după-masa. Frunzele cad foarte rapid.

Ieri am fost la Baldock. Am cumpărat o mică sită (2 şilingi). Imposibil să găsesc țăruşi de fier pentru plasa de sîrmă. Nici cherestea nu prea ai de unde să iei. Am reuşit să iau nişte țăruşi amărîți de 6 picioare pentru porțile de la ogradă. I-am pus în seara asta şi mîine am să înlocuiesc sîrma, dacă nu plouă. Am încercat să tund iarba, dar, în starea actuală, maşina n-o să poată face mare lucru. Va trebui s-o las pînă la primăvară, şi pe urmă s-o cosesc. Domnul K12 a reparat lopata, punîndu-i minerul de la o furcă ruptă. A reparat-o destul de bine, doar că acum

NS

12. Vecin neidentificat (n. ed. orig.).

lopata e un pic cam scurtă. Am plătit 1 şiling. Imposibil să semăn bob, fiindcă pămîntul încă nu e bun. Azi am primit ceapă verde de la Clarke's13 şi o să le plantez de încercare, cînd am timp. N.B. 2 livre de ceapă verde = cam 60 de bulbi (să zicem 2 rînduri). Acum, în ulmul cel noduros sînt 2 strigi şi e limpede că ele scot zgomotul ăla ca de fierăstrău. Bănuiesc că lor li se spune „huhurezi", bufnița obişnuită maronie e cea care face „buhuhu".

6 ouă. Azi am început să le dau găinilor Karswood*. O să le dau şi mai multă uruială.

* A ținut pînă pe 14.11.39 (26 de găini).

25.10.39: Frumos, însorit, vînt rece. Am început să plivesc locul vacant dintre vechea grădină şi parcela cea nouă. Am ars puțin gunoi. Am mai văruit altă fîşie, plus parcela de rubarbă, dar acolo n-am dat cu var. Am strîns primul sac cu frunze moarte (fag). Observasem că de 2 zile o găină maronie clocea în altă parte. Azi i-am găsit cuibul - 10 ouă, 1 spart. Am luat ouăle, care e posibil să fie bune, pentru că nu erau fertilizate. în seara asta s-a întors în cuibul gol. Am pus-o în coteț şi sper să-i treacă în cîteva zile. în dimineața asta am înlocuit plasa de sîrmă din ogradă. Țăruşii nu sînt destul de lungi pentru porți, dar pot să le aranjez adăugind încă o bucată dacă fac rost de nişte cherestea. Ieri, cînd am făcut gropi pentru țăruşi am descoperit că calcarul e de doar 6 țoii de la suprafață, dar poate nu e aşa peste tot. 4 ouă. Am vîndut 20 la 3 şi 6 (lăptarului).

26.10.39: Azi-noapte a fost o chiciură... Primul ger ascuțit pe anul ăsta.

Ziua a fost mohorîtă, cu un scurt interval însorit, şi destul de rece. Apa din adăpătoarea găinilor era înghețată bocnă dimineață. Am topit-o şi în seara asta încă mai era puțină gheață rămasă. Daliile s-au înnegrit imediat şi tare mi-e că dovleceii pe care i-am lăsat să se coacă sînt terminați, fiindcă au luat o culoare ciudată. I-am băgat înăuntru şi am adăugat tulpini de păioase la mormanul de compost, care e acum complet, cu excepția paielor vechi, care încă se află în grădina de flori. Am terminat de curățat parcela cu gunoi, am aşezat turba într-un morman şi am marcat direcția în care o să vină poteca. Asta lasă încă un iard

NS

13. Distribuitori de semințe şi producători de hrană pentru păsări (n. ed. orig.).

lățime de sol. Am început să îl sap, pentru că e taman bun pentru ceapă. Am mai adunat un sac de frunze moarte şi am presărat puțin salpetru (cum am citit în Smallholder) printre ele. O să încerc să notez numărul de saci adunați ca să văd cît compost obțin. Turba pe care nea H[atchett] a stivuit-o mai demult anul ăsta a putrezit, făcînd un pămînt gras şi frumos, dar cred că am cam distrus iarba de aici cu clorat de sodiu, aşa că mormanul ăsta pe care-1 fac acum n-o să putrezească prea rapid sau complet. Am presărat nişte cenuşă de lemn, pentru bob. Dacă nu reuşesc să fac solul din bucățica asta cum trebuie, o să încerc să găsesc loc în altă parte sau pur şi simplu să dau bine de tot cu var pe parcela cu argilă proastă. Cloşca se duce în fiecare

noapte la cuibul ei. Azi-noapte ar fi murit de la ger dacă n-aş fi găsit-o, din întîmplare. Azi au fost mulți sticleți în grădină. 7 ouă.

27.10.39: Cred că azi-noapte trebuie să fi fost iar puțină chiciură. Azi, pe la prînz, s-a auzit un huruit puternic, care putea să fie ori tunet, ori foc şi la scurt timp după asta a început să plouă torențial, cu lapoviță. Multe averse după-masa. Pămîntul e iar îmbibat cu apă. Din cauza ploii, n-am putut să fac prea multe pe afară. Am săpat puțin la parcela pentru ceapă. 6 ouă.

28.10.39: Ger azi-noapte, din nou (nu atît de puternic ca înainte). Toată ziua a plouat aproape încontinuu. Imposibil să lucrezi afară. Azi, un ou cu gălbenuş dublu. 6 ouă. Total săptămîna asta: 41.

3.11.39: Am fost plecat de duminică şi m-am întors în seara asta. Totul e îmbibat de apă. Am mai plantat nişte bulbi de şofran şi am scos rădăcinile de dalie, care poate merită păstrate. In timpul ăsta, se pare că găinile n-au ouat decît 28 de ouă, mai puțin de 5 pe zi. Am uitat să notez că înainte să plec duminică am vîndut 20 cu 4 şilingi.

4.11.39: Umed, dar n-a plouat cine ştie ce. Am terminat de săpat terenul pentru ceapă (încă foarte îmbibat de apă, are nevoie de mai multe zile frumoase ca să se usuce), am pus bălegar la rubarbă, am început să curăț parcela cea nouă de ciulini etc. Am văzut bufnița albă în timpul zilei. Ciuperci mari, foarte frumoase pe cîmp acum, verde-albăstrui pal, tulpina subțire de aceeaşi culoare,

cu nervuri movalii, şi toată ciuperca acoperită cu un fel de mîzgă. Am mai pus o jumătate de sac de frunze moarte la morman.

5 ouă. Total săptămîna asta: 33. (E limpede, doamna A[nderson]

nu le-a hrănit cum trebuie.)

5.11.39: Puțin vînt dimineața, pe urmă vreme însorită, foarte frumoasă. Pămîntul s-a uscat cît de cît. Seara, vînt violent şi cîteva picături de ploaie. Vîntul a suflat pur şi simplu acoperişul cotețului mai mic. Stoluri uriaşe de grauri, şi cîteva zeci de mii odată, trec pe deasupra cu un zgomot ce pare o ploaie torențială. Au căzut aproape toate frunzele. încep să cadă şi frunzele de soc. Din cîte îmi amintesc, ulmii s-au desfrunzit mult mai devreme anul ăsta decît ceilalți copaci.

Am transplantat tufişurile de agrişe. Sper că nu le-am distrus. Unul sau două încă aveau frunze verzi sau verzui, iar ceilalți aveau rădăcini atît de adînci în pămînt că a trebuit să le trag cu putere, vătămîndu-le destul de tare. Solul de aici (de la marginea asta a grădinii) e pe alocuri argilă pură, la

doar un picior adîncime. L-am săpat, după care am afinat pămîntul cît am putut, cu nisip şi turbă moale. Apoi l-am dat cu var printre tufişuri şi am săpat pe lîngă ele, şi le-am tăiat şi din rămurele. Sper ca vîntul ăsta să nu le culce iar la pămînt. Am mai adăugat un sac de frunze.

9 ouă (probabil unele dintre ele ouate ieri). Am vîndut 30 la 4 şilingi cofrajul.

(Pe pagina opusă, total saci de frunze: 3 şi jumătate.)

6.11.39: E limpede că a plouat torențial azi-noapte. Azi a fost vînt, cîteva averse, dar cea mai mare parte a zilei însorit. Am transplantat bujorii. Se spune că nu stau prea bine în picioare, se cam lăsaseră pe spate, dar am scos cîte un bulgăre serios de pămînt cu fiecare. Am plantat micul butaş de trandafir cățărător, cel care era în ghiveci. S-a prins bine, dar e, fireşte, o plantă foarte micuță. Am săpat şi am pus mraniță într-un şanț în care vreau să plantez primul lot de coacăze, dar nu vreau să le plantez pînă cînd nu se usucă un pic solul. Am mai dat cu var pe o altă mică parcelă de pămînt. Am uitat să notez că unul dintre, tufişurile de agrişe mutate ieri s-a stratificat. E clar că uneori o fac spontan. 5 ouă.

7.11.39: Destul de umed, prea ud ca să lucrez pe afară: în seara asta, a plouat destul de mult. Am plantat primul rînd de coacăze

(adică 6 roşii şi 5 negre). Am început să folosesc pleavă în loc de paie pentru căsuțele de păsărele. Nu ştiu dacă o să se dovedească prea scump, dar ar trebui să fie mai uşor de curățat şi să nu putrezească.

6 ouă.

La rădăcinile unuia dintre tufişurile de coacăze era un cuib de şoareci de cîmp, şi au ieşit în fugă, 5 cu totul, cînd am ridicat planta. Mai dolofani şi mai deschişi la culoare decît şoarecele de casă, cu coada lungă (întotdeauna am fost convins că o au scurtă) şi destul de lenți în mişcări, cu un mers destul de țopăit, deşi au reuşit cu toții să fugă de mine.

8.11.39 : Uscat, vînt, soare, nu frig. Mulți sticleți. Am scos urzicile rămase, sau pe cele mai multe, din noua parcelă. Am mai pus doi araci pentru mure. Am mai dat altă parcelă cu var. Am adăugat un sac de frunze moarte. (Total: 4 şi jumătate.) 6 ouă. Am vîndut 20 cu 4 şilingi şi 4 pence.

9.11.39: însorit şi liniştit. Totul pare foarte ud, dar e limpede că azi-noapte n-a plouat. Am mai lucrat la potecă. N-am prea putut să fac mare lucru în rest, căci roaba abia dacă se mai ține şi am încercat s-o repar.

5 ouă.

10.11.39: Foarte frumos, însorit, vreme liniştită. Am săpat primul şanţ al noii parcele, am plantat eşalot (nu e destul să pun două rînduri), am transplantat 3 butaşi de trandafiri cățărători, 1 Albertine, unul gălbui-alburiu, celălalt nu ştiu de care e. Am ajuns cu poteca pînă la spalier. Titley zice că, atunci cînd vrei să pui la păstrare bulbii de dalie, cel mai important e să îi agăţi o vreme cu tulpina în jos, fiindcă motivul pentru care putrezesc e că umezeala se scurge pe gaura din tulpină şi intră în rădăcini. Am mai cumpărat nişte mere (Blenheim), tot 1 şiling şi jumătate livra. T. zice că el ia 4 şilingi şi 6 pence pentru ouă.

11.11.39: Vreme foarte frumoasă, ca şi ieri. Toate păsările cîntă aproape ca primăvara. Am observat că baliga unor iepe de pe cîmp şi a unor mînzi ai acestora e foarte închisă la culoare, aproape neagră, probabil din cauză că mănîncă doar iarbă, fără porumb. Am mai pus un sac de frunze. (Total: 6.)

5 ouă. Am vîndut 20 de bucăţi cu 4 şilingi şi 4. Total săptămîna asta: 45.

12.11.39: Fără vînt, ceţos, soarele abia vizibil, destul de răcoare. Multe ciuperci în pădure, inclusiv unele care, la un moment dat, se acoperă cu un fel de strat făinos ce miroase asemănător cu carnea stricată. Cantităţi imense de porumbei guleraţi şi stoluri uriaşe de grauri. Am dat peste un cîmp plin cu buruieni care ar putea să fie hrişcă — se cultivă uneori în zonă, pentru potîrnichi. Nişte seminţe mici şi negre, cu trei colţuri, ca o nucă de fag în miniatură. Am adus acasă un fel de muşchi aspru şi l-am lipit în grădina alpină, sperînd că o să crească. Azi la ora 3 după-masă am atîrnat o bucată de slănină pentru piţigoi. La ora 5 o găsiseră deja.

13.11.39: O zi frumoasă, liniştită şi însorită. Azi-noapte n-a fost deloc frig. Nu pot să-mi dau seama dacă cepele sar din pămînt că aşa vor ele sau e de la porumbei. Uneori sînt cam la un picior de locul unde au fost plantate. Am săpat 2 rînduri din parcela cea nouă, am vînturat mraniţa, am mai dat cu var o altă parcelă, am mai adăugat un sac plin cu frunze moarte. (Total pe pagina opusă: 7.) O găină o să fie cloşcă, e clar.

6 ouă.

14.11.39: Destul de vînt, pe la mijlocul zilei părea că o să plouă, dar n-a plouat. Am mai săpat două şanţuri în parcela cea nouă. Nu pot să accelerez ritmul, din cauza filonului calcaros din mijloc, care e greu de spart. Am săpat şanţul pentru coacăzele negre rămase. 6 ouă.

15.11.39: Azi-noapte a plouat puţin, azi a fost frumos, liniştit şi calm. Am mai săpat două şanţuri. Am mai tăiat nişte plante erbacee. Unele dintre brumărele vor trebui despărţite. încă un ou dublu. După cum arată, toate

ouăle cu gălbenuş dublu din ultimul timp vin de la aceeaşi pasăre, deşi cei din zonă spun că un ou dublu înseamnă fie începutul, fie sfîrşitul clocitului.-9 ouă. Am vîndut 20 de bucăți la 4 şilingi şi 4.

16.11.39: Azi-noapte a plouat puțin şi azi a plouat uşor aproape toată ziua. Imposibil să faci prea multe pe afară. Am mai dat o fîşie cu var (nu prea mai e var), am transplantat cîteva tufişuri de coacăze. Majoritatea pomilor sînt acum complet goi. în ulmi

mai sînt doar cîteva frunze. Dintre foioase, frasinii par să reziste cel mai mult. 4 ouă.

17.11.39: Liniştit, înnorat, însă doar cîteva picături de ploaie. Am răsădit tufişurile de coacăze rămase, în afară de două, care încă mai au frunzele destul de verzi. Unul dintre tufişuri s-a stratificat. Am tăiat lăstarii şi i-am plantat, să văd dacă prind. Am mai dat o fîşie cu var. Nu mai am var decît pentru restul parcelei vacante, dar nu şi pentru locul unde au fost tufişurile. Ca să am pentru toată grădina, mi-ar trebui un sutar sau puțin peste. Am mai adunat un sac de frunze moarte. (Total pe pagina opusă: 8.) Am mai adăugat puțin la mormanul de compost. 7 ouă (de fapt 8, dar unul era spart).

18.11.39: Destul de ploios. M-am dus la Baldock, dar n-am găsit nici un tufiş de trandafiri. Am cumpărat o rădăcină de bujor, pe care poate am s-o pot planta în colț, în locul trandafirului. Cei de la Clarke's zic că e lipsă de grăunțe sau că le e greu să le trimită încoace şi-ncolo, situația e de fapt mult mai rea decît susțin ziarele. Am văzut o pasăre care cred că trebuie să fi fost un ploier auriu, deşi, din cîte ştiu, nu prea există prin părțile astea. Puțin mai mare decît o becață (în mod sigur nu era becață), zbura cam ca un fluierar cu picioare roşii, dar avea spinarea cafenie. Prea departe să-i văd ciocul. Singurul lucru care mă face să mă îndoiesc e că avea burta aproape albă.

9 ouă. Am vîndut 20 de bucăți la 4 şilingi şi 4 pence. (Conform celor de la Clarke's, guv. controlează prețul, menținînînîndu-1 la 4 şilingi.). Total săptămîna asta: 46.

19.11.39: Azi-noapte a plouat puțin. Azi liniştit, destul de frumos. Ora de iarnă (decalată cu 2 luni din cauza războiului) începe azi, aşa că trebuie să le dau găinilor să mănînce de seară la ora 3 după-masa. Am săpat un şanț, am transplantat trandafirul cel mic (cel care crescuse foarte mult, lîngă levănțică) şi am plantat bujori (prețul unei rădăcini, 6 pence). De regulă, aceştia nu înfloresc anul următor. Mi-e teamă că am pus 3 bujori prea aproape unul de altul.

5 ouă. (Am remarcat că aproape întotdeauna găinile ouă prost după o zi ploioasă, precum cea de ieri.)

20.11.39: Frumos, liniştit, destul de cald. Am plantat 6 cafeluțe (am plătit 9 pence), zice-se de culori diferite. N.B. Tfitley] spune

că la cafeluțe trebuie răsfirirate rădăcinile şi să nu fie plantate prea adînc. Am dat cu var şi am început să sap ultimul şanț. Aici o să am mai mult de furcă decît în rest, căci pămîntul e foarte acid şi plin de buruieni. Am tăiat restul de brumărele, am legat unele dintre crizantemele spulberate de vînt. E greu să faci prea multe în grădină în ultimele zile pentru că e vreme de iarnă. Crizantemele sînt acum înflorite, cele mai multe roşu închis-cafeniu şi cîteva urîte, mov cu alb, pe care n-am să le păstrez. Trandafirii încă se chinuie să înflorească, în rest nici o floare în grădină acum. Ochiul-boului s-a terminat şi am tăiat cîteva dintre ele. Al doilea lot de varză de Bruxelles (plăntuțe mici, pe care le-am pus pe 19.8.39) a prins, precum şi unele verze crețe plantate cam în aceeaşi perioadă, au început să se înfoaie şi ele un pic. Toate verzele din tranşa respectivă sînt micuțe. Nici o căpățînă de broccoli încă, deşi plantele au crescut frumos. T. zice că frunzele de stejar fac cel mai bun compost, urmate de fag.

8 ouă. Am vîndut 8 cu 2 pence unul (o greşeală - n-am calculat bine prețul).

21.11.39: Liniştit, înnorat, destul de răcoros. N-am făcut nimic pe afară. Azi am început un nou sutar de Full-o-Pep. Cei de la Clarke's zic că grăunțele la care au ceva probleme sînt porumbul şi meiul (uruiala14). Primul vine din Argentina. Al doilea era de obicei importat gata măcinat, iar în prezent morile englezeşti nu reuşesc să-1 proceseze suficient de repede, deşi grîu există suficient.

8 ouă.

22.11.39: Cam ca ieri. Am mai săpat la parcela cu var, am plantat restul de coacăze negre. Din nou un ou cu gălbenuş dublu şi din nou un ou de genul celor pe care Smallholder le descrie drept pestrițe-brobonate. Tom R[idley] spune că ieri a văzut un şobolan ieşind din grădina noastră.

9 ouă.

23.11.39: Azi-noapte a plouat, azi ploaie uşoară toată ziua. Frig. Imposibil să lucrezi afară. Am mai săpat puțin la parcela cu var. 8 ouă.

24.11.39: Frumos, liniştit, destul de frig. Am terminat de săpat parcela dată cu var. Am răsădit mărul. Am avut mari problem

NS

14. Produs obținut din cereale măcinate (mai ales porumb, dar şi grîu, mei, etc.) (n. r.).

să-1 scot din rădăcini şi tare mi-e că i le-am cam distrus. Am tăiat restul de ochiul-boului şi am transplantat un butaş. Am găsit un cuib cu 11 ouă neclocite şi se pare OK, aşa că o să le duc în coteț, dar nu le trec în caiet. 4 ouă.

25.11.39: Ger puternic azi-noapte, care a început pe la ora 4 ieri după-masă. Dimineață s-a mai înmuiat pe la ora 10, dar a fost frig şi urît toată ziua. Bucăți de gheață pe care le-am scos din adăpătoarea găinilor erau încă înghețate bocnă seara. Am făcut foc în curte, am pus nişte fîn putrezit din mormanul de compost. O să mi se cam termine Adco-ul, n-o să-mi ajungă pentru 7 sutare de mraniță, cum scria pe el, dar poate am pus eu prea mult.

7 ouă. Am vîndut 20 cu 4 şilingi şi 4. Total săptămîna asta: 49. Plus 11 ouate afară = 60.

26.11.39 : Rece şi vînt, ploaie o parte a zilei. Am pus o rădăcină de măceş sălbatic, dar nu sînt sigură dacă o să se prindă, fiindcă rădăcina nu era prea mare. O să mai plantez, pentru că la anul vreau să încerc să-1 fac să şi înflorească.

10 ouă. Am vîndut 4 cu 2 pence fiecare şi alte 5 la un şiling.

27.11.39: Ploaie torențială noaptea şi toată dimineața. Mai frumoasă şi fără vînt după-masa. Totul foarte îmbibat cu apă. Am mai săpat un şanț. Acum aproape am terminat ce voiam să fac la parcela cea nouă. Am mai pus două rădăcini de măceş sălbatic. O să plantez vreo 6 de înălțimi diferite şi-o să văd cum se descurcă. Am mai strîns un sac de frunze moarte. Cantitatea pe care o am acum (cam 10 saci) umple rama. Am acoperit-o cu pămînt fin şi n-o să umblu la ea pînă la anul. 7 ouă.

28.11.39: La fel, nu prea cald. Noaptea a fost puțin ger. Am terminat parcela cea nouă. O să încapă vreo 5 sau 6 rinduri de cartofi. I-am arătat butaşii de măceş lui T[itley], care mi-a explicat că trebuie să le tai lăstarii şi mugurii celor care apar la primăvară.

7 ouă.

29.11.39: A plouat în timpul nopții, azi a fost frumos şi destul de cald. Am început să sap parcela unde erau tufişurile. E într-o stare jalnică şi o să-mi ia mult timp, şi pentru că e sol prost şi

calcaros şi are nevoie de mult îngrăşămînt. Am început să fac poteca spre cotețe, pentru că e foarte mult noroi.

6 ouă. Am vîndut 20.de bucăți cu 4 şilingi şi 4 pence.

30.11.39: Vreme blîndă şi liniştită. Foarte puține picături uşoare de ploaie. Au ieşit liliecii (zilele trecute am remarcat că muscu-liţele încă zboară, în ciuda gerurilor recente). Am mai săpat la parcela cu buruieni. Am făcut partea din față a potecii. Am tăiat crenguțele de la trandafirul cățărător alb, sper aşa cum trebuie. N-am mai văzut ori auzit bufnițele în ultimul timp.

8 ouă.

1.12.39: Puțin mai mult vînt şi mai frig decît ieri. Am mai plivit buruienile, am vînturat mormanul de compost, am mai plantat un puiet de măceş, de data asta unul mai matur.

9 ouă.

2.12.39: Frumos, liniştit, nu prea cald.

9 ouă. Am vîndut 20 la 4 şi 4. Total săptămîna asta: 56.

3.12.39: Azi-noapte ger. Azi frumos, cu vînt, recişor. Izlazul comunal îmbibat de apă, pe alocuri pînă la genunchi. Am mai plantat un puiet de măceş. Am remarcat că pe stîlpul pe care l-am pus pe 18.10.39 cresc deja ciuperci (din cele orizontale şi tari care arată ca nişte urechi, late de vreun țol, aşa că e limpede că chestiile astea cresc destul de rapid.

7 ouă.

4.12.39: Ploaie torențială în prima parte a nopții trecute, apoi ger. Dimineață a plouat puțin. Vînt şi frig.

10 ouă. Am vîndut 20 de bucăți la 4 şilingi şi 4 pence.

5.12.39: Vînt, înnorat şi categoric frig. în arbuştii de porumbar încă mai sînt cîteva fructe. Fluierarii stau pe pămînt şi țipă. 10 ouă.

6.12.39: Azi-noapte a fost frig, dar n-a fost ger. Azi frumos şi rece. 5 ouă. Am vîndut 20 la 4 şilingi şi 2 pence.

7.12.39: Ger foarte aspru azi-noapte, care nu s-a îmblînzit decît abia spre după-masă. Ceață deasă seara. Domnul Rfidley] vîntură

pămîntul înghețat, răscolind chiciura, care, zice el, omoară viermii sîrmă etc. 9 ouă.

8.12.39: A plouat toată ziua. 10 ouă.

9.12.39: Frumos şi destul de frig. Puțină ploaie seara. 8 ouă. Total săptămîna asta: 59.

10.12.39: însorit dimineața, înnorat după-masa, fără să fie frig. Am mai răsădit un puiet de trandafir sălbatic. Am mutat 4 pui(în cotețe. 8 ouă.

11.12.39: Vreme aspră, rece, ceață deasă aproape toată ziua. 7 ouă.

12.12.39: (în Londra) Rece şi înnorat.

13.12.39 : Rece, înnorat, fără vînt.

28.12.39: M-am întors la Wallington. Foarte frig, dar fără vînt. În Londra a fost de cîteva ori ger şi în preajma Crăciunului a fost ceaţă foarte groasă, făcînd traficul aproape imposibil. Aici am îngheţat rău de ieri încoace şi azi a nins toată ziua. Zăpadă foarte uşoară şi uscată, care se lipeşte de orice, chiar şi pe plasa de sîrmă. Una dintre plantele pe care zăpada se aşază cel mai frumos e levănţica. Pînă şi tabla ondulată pare frumoasă cu nea pe ea. Pe zăpadă, găinile White Leghorn par galben închis.

în timpul cît am lipsit noi, adică de pe 12.12.39, se pare că au fost 101 ouă - o scădere, dar nu atît de drastică pe cît m-am aşteptat. Va trebui să estimez cîte au fost săptămînal, dar pot să aflu cîte au fost exact. Cît am lipsit eu, şoarecii şi-au făcut de cap în casă, au rupt ziare etc. etc. Trebuie să încerc să-i otrăvesc.

4 ouă (fără îndoială, din cauza frigului.)

[N.B. Despre numărul ouălor: numărul lor total, inclusiv cele ouate în cele 2 zile de dinaintea plecării noastre (neconsemnate) şi azi, e 120. Am socotit ultimele două săptămîni la 45 pe săptămîna, ceea ce înseamnă că trebuie să adaug 30 la cele de vineri-sîmbătă ale săptămînii în curs: adică ouăle de

săptămîna asta or să fie ouăle de vineri + sîmb. +30. Asta o să facă totalul corect, chiar dacă socoteala pe fiecare săptămîna nu e corectă.]

29.12.39: Ger cumplit toată ziua, dar n-a mai nins. Ţevile de apă erau îngheţate dimineaţa. Am văzut un iepure traversînd un iaz, pe gheaţă. La fermă se îmblătesc stogurile de ovăz.

4 ouă.

30.12.39: Totul e îngheţat. Fulguială uşoară.

5 ouă. Total săptămîna asta (vezi mai sus): 39. Ieri am vîndut

5 la 1 şiling.

31.12.39: Simţitor mai cald şi după-masă gheaţa a început să se topească, dar se pare că la noapte va îngheţa iar.

5 ouă.

1940

1.1.40: Azi-noapte a fost din nou îngheţ. Azi s-a mai topit, dar la umbră a rămas gheaţă. Nişte copii s-au jucat pe gheaţa unui iaz. Unii s-au apucat de arat, acolo unde pămîntul nu e prea tare şi se poate intra cu tractorul. Se zice că chiciura face bine pă-mîntului dacă îl sapi, dar nu şi zăpada (adică se spune că nu e bună dacă pămîntul e calcaros). Se spune că subvenţia de 2

lire pe acru pentru aratul păşunilor acoperă costurile aratului plus al forţei de muncă. Şi că tractorul consumă cam 10 galoane de parafină ca să are un acru. 3 ouă!

2.1.40: încă nu se topeşte. Crengile de frasin căzute au fost desfrunzite şi roase de iepuri. Oala cu apă lăsată afară seara e bocnă.

6 ouă.

9.1.40: M-am întors iar acasă, după aproape o săptămîna la Londra. Nu mai e ger, dar e încă frig, în general umed şi ceţos, iar bălţile sînt încă destul de îngheţate. W.C.-ul s-a dezgheţat în fine, dar în bazin încă mai e gheaţă. Crizantemele s-au aplecat la pămînt, aşa că am să le tai şi am să le arunc pe cele urît colorate. Şi celelalte ar trebui scoase şi separate la primăvară, dar probabil că n-o să fie timp.

Se pare că, în 7 zile, găinile n-au ouat decît 25 de ouă. E mult mai rău decît înainte şi e limpede că doamna Afnderson] iar nu le-a hrănit cum trebuie. Doamna A. a vîndut 20 de ouă cu 3 şilingi şi 4 pence.

Pentru a face o medie: pînă la sfîrşitul săptămînii: 27.

Săptămîna în curs, pînă şi inclusiv 9.1.40: 12.

(Asta le include şi pe cele ouate înainte de plecarea mea + 25.)

10.1.40: Din nou ger cumplit. Apa lăsată afară îngheaţă într-o oră sau două. Iazul de lîngă biserică îmi suportă greutatea, dar nu şi cel de pe cîmpul căruia i se spune Warren. Rezervorul nu e deloc îngheţat. Am dat peste 2 iepuri pe cîmp. Au un ascunziş acolo, dar nu ştiu dacă chiar îl folosesc. Pe zidul bisericii am găsit o gaiţă şi o veveriţă cenuşie, probabil împuşcate de cineva şi aruncate acolo. N-am ştiut că există veverițe cenuşii în zonă sau că în perioada asta nu hibernează. Am tăiat crizantemele. Am făcut cîteva încercări să aprind un foc în curte, dar cînd e ger, lucrurile nu sînt atît de uscate pe cît par. Una sau două cepe verzi (plantate pe 10.11.39) încep să înmugurească. Una dintre puici (care a ieşit din ou în mai) a început să ouă. 7 ouă.

11.1.40: încă e gheaţă. Aş putea să patinez pe iazul de la biserică, dar din păcate n-am patine aici. Celelalte iazuri nu te ţin. Sub gheaţă, vezi mişcîndu-se gîndaci de apă (de genul celor care au picioarele ca nişte vîsle). Cînd pe fundul unei ape puţin adînci se află o cărămidă, în gheaţa de deasupra ei apare un desen curios, de mărimea şi forma cărămizii înseşi, probabil e ceva legat de temperatura cărămizii atunci cînd a fost aruncată, probabil mai ridicată decît cea a apei. Pe islazul comunal am dat peste un sitar. Azi n-am văzut nici un iepure pe cîmp. Păsările sînt foarte îndrăzneţe

şi flămînde. Corbi în grădina de legume, unde nu vin de obicei. Cîteva primule şi trandafiri polyantha au îmbobocit, în ciuda gerului care a dat peste ele. Se pare că dintr-unul dintre ulmi curge o mîzgă maronie, sevă sau aşa ceva, formînd nişte ţurţuri mari care atîrnă - arată ca nişte caramele. Cînd îngheaţă, laptele se stratifică ciudat, ca un foietaj. 7 ouă.

12.1.40: în jur de o oră după-masa se pare că n-a mai fost ger, dar încă e îngheţat. Liniştit şi însorit. Găinaţul e tare ca piatra şi uşor de spart, aşa că am împrăştiat bucăţi din el pe o parcelă, ce poate fi săpată mai tîrziu. Parcela asta (de lîngă cea nefertilizată, de lîngă zmeură) o să fie bună pentru ceapă. 9 ouă.

13.1.40: După-masă s-a mai dezgheţat puţin, fiind soare, apoi a îngheţat iar.

4 ouă. Am vîndut 20 de bucăţi (cred că am luat vreo 3 şilingi şi 4 pence). Total săptămîna asta: 39.

14.1.40: Nu s-a topit zăpada. Ceaţă groasă. Extrem de liniştit, nu se vede soarele, dar nu e deosebit de frig.

15.1.40: Azi a fost puţin soare şi o vreme, după-amiaza, s-a mai topit din zăpadă unde era soare, în rest a rămas bocnă. E limpede că în ultimele două nopţi a fost un ger muşcător, pentru că ţevile din casă au îngheţat iar. Farfuriile cu apă lăsate în chiuveta de la bucătărie îngheaţă aproape instantaneu. Trebuie să fie cea mai geroasă iarnă din 1916-17, cînd vremea a fost asemănătoare (pe la finele lui februarie 1917).

9 ouă.

Chiciura de peste tot e aproape ca zăpada. Azi, un ou s-a rostogolit dintr-un coteţ şi a îngheţat. Cînd l-am spart, am descoperit că albuşul se transformă într-o substanţă ca gelatina, cu bule de aer prin ea, iar gălbenuşul capătă consistenţa chitului întărit.

16.1.40: încă nu s-a topit zăpada. Noaptea a nins puţin, aşezîndu-se de cîteva degete.

Azi-noapte mi s-a părut că a fost cea mai geroasă de pînă acum, pentru că pînă şi pompa satului a îngheţat. Zăpada foarte tare şi zgrunţuroasă. Găinaţul îngheţat în coteţ, aşa că l-am spart şi l-am împrăştiat pe altă fîşie, care va fi bună pentru fasole şi mazăre.

5 ouă. Am vîndut 25 la 3 şi 6 cofrajul.

18.1.40: Tot îngheţat. N-am reuşit să dezgheţ ţevile etc. Azi am văzut o cucuvea — n-am mai văzut pînă acum în zonă. 11 ouă.

19.1.40: Tot înghețat. Azi-noapte a mai nins puțin. Nu pot să dezgheț robinetul de la bucătărie, dar am reuşit să dezgheț țeava de evacuare, turnînd apă fiartă pe partea necurbată şi atîrnînd o sticlă cu apă fiartă deasupra cotiturii. Am încercat să sap o groapă ca să îngrop nişte deşeuri, dar mi-a fost imposibil, chiar şi cu tîrnăcopul. Chiar şi la o adîncime de 6 țoii, solul e ca piatra. 9 ouă.

20.1.40: Sub zero grade. Acum se patinează şi pe iazul Warren. Cartofii aduşi din hambar sînt complet înghețați, cu o crustă groasă de gheață sub coajă. Ăştia erau cei neacoperiți. La ceilalți nu m-am uitat.

7 ouă. Total săptămîna asta: 57. Am vîndut 20 cu 3 şilingi şi 6.

21.1.40: Mai frig, mai vînt şi foarte multă zăpadă uşoară şi umedă. Tom Ridley zice că cea mai bună metodă de dezghețat țevile e să treci o lampă de sudură pe deasupra lor. 12 ouă (recordul din ultimele luni) Se spune că ieri ar fi fost 11° F15.

22.1.40: Azi-noapte a mai nins, stratul de zăpadă are acum cam 4 țoii. La fel şi azi. Nu sînt sub zero grade, dar e categoric mult mai puțin frig. Am pus soba cu kerosen în bucătărie şi ca urmare s-au dezghețat țevile, ocazie cu care am descoperit că una e plesnită. Bucătăria şi cămăruța de lîngă ea, inundate de cîteva degete pînă mi-am dat seama ce se întîmplă.

Porumbelul gulerat se plimbă prin grădina de la bucătărie şi nu poate să zboare, probabil de la foame şi frig. Nu i-am făcut nimic, deşi ciugulea din varză etc.

8 ouă. Am vîndut 20 de bucăți la 3 şilingi şi 6.

23.1.40: E limpede că azi-noapte a mai nins puțin. Mai cald, dar tot sub zero grade.

6 ouă. Nu-l pun la socoteală pe cel ouat pe podeaua cotețului puicilor şi care era spart. Acolo erau 3 cu totul, deci în orice caz, 2 puici ouă.

[Tăietură din ziar: „Cum să faci Macon", adică cum să conservi carnea de oaie ca să înlocuieşti baconul; la ora aceea, baconul era greu de găsit.]

NS

15. Aproximativ -12° C. Tamisa a înghețat pentru prima oară din 1888 (n. ed. orig.).

24.1.40: Sub zero grade. Destul de vînt.

6 ouă (fără cel spart). Am vîndut 20 cu 3 şilingi şi 6.

25.1.40: Sub zero grade. Liniştit şi nu prea frig. 11 ouă (e clar, 3 puici ouă).

26.1.40: Sub zero grade. După-masa, vînt destul de puternic şi o ploaie foarte rece care îngheța în clipa în care cădea, acoperind totul cu o pojghiță de gheață. Apoi a nins mult, o zăpadă grea şi destul de moale.

4 ouă.

27.1.40: Sub zero grade. Azi-noapte vizibil mai cald, apoi zăpadă grea, ce se făcea zloată. In seara asta ger foarte aspru iar. Păsările foarte înfometate. Un sturz tot dădea azi tîrcoale hambarului, părînd slăbit de foame.

9 ouă. Total săptămîna asta: 56. Am vîndut 20 de bucăți la 3 şilingi şi 6 pence.

28.1.40: Foarte frig. Azi-noapte a nins foarte mult, stratul de zăpadă are cam un picior. Aproape toată ziua a fulguit. 8 ouă.

29.1.40: Cea mai rece iarnă de pînă acum. Azi-noapte a nins abundent, totul e acoperit cu zăpadă, pe alocuri nămeți de 4-6 picioare, drumurile mai mult sau mai puțin impracticabile, aşa că efectiv nu s-a circulat toată ziua. Vînt violent. Cu toate astea, robinetul de la pompa satului nu e înghețat, deşi în dimineața asta era aproape complet îngropat în omăt. Cu cîteva zile în urmă, după ce a fost dezghețat cu apă fiartă, a fost acoperit cu pînză de sac, după care n-a mai înghețat.

5 ouă.

[Urmează o pauză în jurnal pînă pe 13 martie 1940.]

Pe 11 martie 1940, Victor Gollancz a publicat în burta balenei şi alte eseuri. Doar 1 000 de exemplare au fost publicate, iar unele dintre acestea au fost distruse de bombe. Orwell a primit 20 de lire la publicarea cărții.

13.3.40: Redeschid acest jurnal după o lungă absență din cauza gripei etc.

In ziua în care am plecat, 30.1.40, drumurile erau atît de înzăpezite încît, dintre cele 3 mile şi jumătate pînă la Baldock n-am reuşit să parcurgem decît o jumătate de milă pe şosea. Restul a trebuit să le străbatem luînd-o peste cîmpuri, unde zăpada era întărită şi nu erau atît de mulți nămeți. Pe drum, erau locuri unde nămeții aveau şi 6 picioare. Uneori era imposibil să vezi unde e drumul, pentru că zăpada acoperise ambele laturi ale acestuia. Pe cîmpuri rătăceau turme de iepuri sălbatici, uneori şi cîte 20.

Ca urmare a gerului, toate felurile de varză, în afară de cîteva de Bruxelles, sînt complet distruse. Varza de primăvară nu doar că a murit, dar a dispărut cu totul, fără îndoială mîncată de păsări. Prazul a rezistat, deşi mi se rupe sufletul cînd îl văd. Cele mai multe micşunele au rezistat. Unele, de

vreo 2 ani, pe care le lăsasem în casă, au murit toate. La fel garoafele mai mature, însă cele tinere par să nu aibă nimic. Toți butaşii de trandafir au supraviețuit, în afară de unul. Au ieşit ghioceii şi nişte narcise galbene, cîțiva trandafiri polyantha se chinuie să înflorească, dau şi lalelele şi narcisele, rubarba abia încolțeşte, la fel şi bujorii, coacăzele negre înmuguresc, cele roşii nu, agrişele înmuguresc. Compostul pe care l-am făcut cu Adco n-a putrezit complet. Toată iarba e foarte cafenie şi arată rău. Solul e foarte fin şi friabil ca urmare a gerului.

Acum am pierdut de tot socoteala ouălor şi o să închid caietul de ouă, care oricum prezintă o socoteală foarte exactă pentru mai mult de 7 luni, folositoare în viitor. Din socotelile lăptarului, se pare că de pe 29.1.40 (circa 6 săptămîni), găinile au ouat 270 de ouă. Ieri 10. Acum e greu să vinzi ouă, dat fiind că sînt din belşugj aşa că pe unele am să le pun la păstrare în silicat de sodiu. In ultimele cîteva zile a fost vreme frumoasă, de primăvară. Azi ceva mai frig şi după-amiază asta a plouat torențial.

Am mai săpat puțin. Am plivit prazul.

14 ouă.

14.3.40: Azi-noapte a nins abundent, la fel o mare parte a zilei de azi. O zăpadă urită ce se preschimbă în zloată şi nu se aşază, dar murdăreşte totul. Imposibil să lucrezi ceva pe-afară.

Am început să pun la conservat nişte ouă, să văd cum se face. Se pare că trebuie să foloseşti ouă de 5-12 ore, pentru că, dacă au deja o zi sau două, or să țină mai puțin cu cîteva luni. Am pus 20-30 de ouă mai vechi (ouate acum vreo 6 zile) într-un borcan de sticlă şi pe astea le putem folosi primele. Pentru ouăle mai noi folosesc o oală mare smălțuită şi n-am să pun nici unul mai vechi de 24 de ore. 16 ouă.

15.3.40: Ger aspru în timpul nopții şi în dimineața asta drumuri foarte alunecoase. Azi destul de însorit şi de cald. Se topeşte rapid, dar cea mai mare parte a ierbii e încă acoperită de zăpadă. Apar cîțiva irişi albaştri.

16 ouă.

16.3.40: Zi destul de frumoasă. Zăpada s-a topit aproape de tot. 19 ouă. Total săptămîna asta (5 zile): 75.

17.3.40: A plouat o mare parte a zilei. Totul e acum foarte îmbibat de apă. Trandafirii îmbobocesc frumos. Alfred Hfatchett] zice că nu e prea tîrziu să plantez mlădițe de rugi de mure, deşi n-o să facă fructe anul ăsta. 16 ouă.

18.3.40: Puțin mai uscat. Cîteva picături de ploaie. Am săpat răzorul de ceapă cu furca şi am dat cu superfosfat. Cîteva micşunele încep să înflorească. Dar sînt foarte puține care n-au fost deloc distruse de ger.

15 ouă.

19.3.40: Vînt violent şi a plouat încetişor, cu pauze.

Am pregătit un rînd pentru bob şi altul pentru conopidă, dar e imposibil să fac solul de la suprafață acceptabil deocamdată.

16 ouă.

20.3.40: Puțin mai uscat, cu cîteva averse. Am mai săpat puțin şi am pregătit locul pentru rugii de mure. 9 ouă.

21.3.40: Se usucă, dar foarte încet. Din nou averse. Am sortat cartofii, dintre care cel puțin o treime s-au stricat de la ger. Cu toate astea, dacă ceilalți nu se strică, sînt destui ca să ajungă cîteva luni la rata actuală de consum. Am mai săpat puțin. O aubrieta micuță începe să înflorească. La fel, cîteva viorele. Toate

plantele perene îmbobocesc puternic. Nr. de ouă în silicat de sodiu, în jur de 100. 16 ouă.

22.3.40: Oarecum mai uscat, dar cîteva picături de ploaie. Am plantat 3 rugi de mure (mlădițe) şi 2 puieți de rubarbă. Am început să plivesc răzorul de căpşuni. Au ieşit irişii albaştri şi albi. 13 ouă.

23.3.40: Cam prima zi frumoasă de primăvară, cu o aversă sau două după-masa. Corcoduşii au înmugurit. 13 ouă. Total săptămîna asta: 98.

24.3.40: Vreme frumoasă de primăvară, cea mai mare parte a zilei, înmugureşte şi porumbarul. Mîțişori şi flori feminine pe gherghin. Am găsit nişte broaşte împerechindu-se. Majoritatea au depus deja icre şi ouăle au început deja să se dezvolte. Am adus cîteva acasă. O primulă în grădină (ca şi trandafiri polyantha), dar n-am găsit nici una în pădure, deşi doamna Nicholls, cu care ne-am întîlnit, a găsit cîteva, plus violete. Anemonele n-au ieşit încă. 18 ouă.

25.3.40: Cea mai mare parte a zilei, vreme frumoasă, mai umedă noaptea. Am plivit o parte din răzorul de căpşuni. 15 ouă. (Am vîndut 30 cu 2 şilingi.)

26.3.40: A plouat aproape fără întrerupere toată ziua şi a fost categoric frig. Mormolocii pe care i-am adus acasă sînt deja mai mult sau mai puțin dezvoltați şi se chinuie să iasă din ouă.

15 ouă.

27.3.40: Frumos. încă imposibil de semănat. Am mai săpat puțin, am presărat cenuşă de lemn pe răzorul pentru ceapă. Mormolocii sînt aproape complet dezvoltați acum şi încep să dea din codițe.

16 ouă. Am vîndut 20 cu 2 şilingi şi 10.

28.3.40: Ger ascuțit în timpul nopții, care totuşi se pare că n-a provocat nici o pagubă. Azi frumos, dar destul de frig. Am mai plivit la răzorul de căpşuni, am pregătit răzorul de ceapă, care ar putea fi bun de semănat mîine. Unii dintre mormoloci deja înoată. Prima narcisă înflorită de pe cîmp. încă nici una în grădină, deşi în grădinile altora sînt. Cinci dintre cei şase puieți de măceş pe care i-am plantat au înmugurit. 20 de ouă.

29.3.40: Am semănat ceapă (3 rînduri Jas. Keeping), 2 uncii de semințe care se zice că ar trebui să-mi ajungă pentru 200 de picioare de teren, dar mie nu mi-au ajuns decît pentru vreo 100, fără îndoială fiindcă le-am semănat prea dese. Azi frig, înnorat şi vînt, cu puțină ploaie după-masa.

17 ouă.

20.3.40: Vreme frumoasă de primăvară. Am semănat un rînd de morcovi. Am terminat de plivit căpşunii şi am pus nişte bălegar. Locul pentru bob e acum aproape gata de semănat.

Una sau două narcise din grădină se deschid. în afară de pajiştea lui Innes de dincolo de Lodge, e acum arat tot, de la Wallington la Baldock, cu ajutorul subvențiilor.

19 ouă. Total săptămîna asta: 120 (25 de găini - probabil recordul nostru).

21 .3.40: Destul de frig şi vînt violent toată ziua. Au ieşit destul de multe primule, de asemenea violete alb-albastre şi rostopască. Nici o floare sălbatică. Am văzut o oaie cu doi miei nou-născuți, primii pe anul ăsta. Am observat că icrele de broască din iaz, din care am luat cîteva acum o săptămîna, sînt tot cam în acelaşi stadiu, în vreme ce cele pe care le-am adus acasă s-au dezvoltat şi au început deja să înoate. Fără îndoială, datorită diferenței de temperatură.

18 ouă.

1.4.40: Vînt puternic, care a uscat foarte tare pămîntul, dar vreme frumoasă de primăvară dimineața. Seara înnorat, dar fără ploaie. Foarte multe violete peste tot. Ciocîrliile cîntă, primele pe care le-am auzit anul ăsta, deşi în alți ani le auzi mult mai devreme. Potîrnichile se împerechează, corbii şi pescăruşii încă nu. Cîteva lalele au îmbobocit. Au ieşit şi

gîscărițele. Am observat că vret) cîțiva dintre morcovii pe care i-am lăsat în pămînt nu au fost distruşi de ger, deşi majoritatea s-au făcut terci.

Am semănat bob, o parte din el în cutii, ca să umplu spațiile goale. Am curățat pămîntul unde o să pun mazăre şi păstîrnac. Am mai săpat puțin. 17 ouă.

2.4.40: Cea mai mare parte a zilei vreme frumoasă, dar o aversă puternică de vreo jumătate de oră seara şi una uşoară pe la prînz. îmbobocesc şi cîțiva muscari. Cîteva micşunele sînt aproape înflorite. Am văzut un liliac, primul pe anul ăsta. Pomii fructiferi înmuguresc puternic.

Am pregătit parcela pentru anghinare, care poate fi semănată mîine dacă e frumos. Am plivit un răzor mare de flori.

15 ouă. Am vîndut 3 cofraje la 2 şilingi şi 7 unul (7 şilingi, minus impozitul).

3.4.40: Se pare că azi-noapte a plouat abundent. Burniță uşoară toată dimineața. Frumos cea mai mare parte a zilei. Am semănat anghinarea pe noua parcelă, care e foarte pietroasă, dar probabil că e suficient de bună pentru asta. Am consumat 7 livre, aşa că încă mi-au mai rămas 7. Am plivit mormanul de turbă de sub corcoduş, care o să fie bun ca răzor pentru dovlecei. Porumbeii uguiesc.

16 ouă. Am vîndut 1 cofraj cu 2 şilingi şi 6 pence.

4.4.40: Burniță fină dis-de-dimineață, apoi însorit şi cu vînt, ploaie cam 2 ore la miezul zilei, apoi din nou soare şi vînt. Am mai săpat puțin. Solul e iar extrem de îmbibat. Am pus nitrat de potasiu la praz şi la cepe, aşa cum sînt acum. Nucul a făcut nişte chestii ca nişte conuri micuțe de brad, care bănuiesc că sînt flori masculine. Am plantat nişte butaşi de floarea-soarelui perenă, pe care mi i-a dat domnul Hatchett.

15 ouă. Am vîndut un cofraj cu 2 şilingi şi 6 (? lăptarului).

5.4.40: înnorat, dar pînă la urma n-a plouat. Am mai săpat, am mai plivit căpşunii, am mai plantat nişte puieți de floarea-soarelui. 15 ouă.

6.4.40: Ger ascuțit azi-noapte. Zi frumoasă, liniştită şi însorită, pe seară s-a lăsat iar frigul. Am mai săpat puțin. Gerul a îmbunătățit vizibil solul. Am plivit parcela dintre coacăzi şi căpşuni şi am dat cu var. (I-am plătit lui Titley 6 pence pentru cam 7-10 livre de var.) După ce intră în sol, parcela poate sta nearată pînă în iunie, cînd o să fie taman bună pentru legumele de iarnă. Am semănat dovlecei şi dovleci în ghivece. N.B. Dovleceii se află în ghivecele cele mai apropiate de drum.

19 ouă. 1 ou cu gălbenuş dublu. Am vîndut un cofraj la 2 şilingi (preţ redus). Total săptămîna asta: 115.

7.4.40: Frumos şi cea mai mare parte a zilei destul de cald. Pămîntul s-a uscat destul de bine. Merii înmuguresc frumos. Am terminat de săpat parcela de cartofi şi locul pentru mazăre. Acum nu am nimic de săpat decît parcela dată cu var. Am cules de pe cîmp un cocoloş regurgitat de o bufniţă, foarte mare, aşa că probabil că s-au întors strigile. Gîscăriţele au înflorit de tot. 13 ouă.

8.4.40: Frig, înnorat şi o burniţă uşoară şi scurtă. Pămîntul încă nu s-a uscat, aşa că încă nu pot semăna mazăre. Am săpat parcela văruită, lăsînd-o aşa, lucrată pe jumătate. Poate sta aşa cam 2 luni. Nu mai am de săpat. O mulţime de rochiţa-rîndunicii au prins rădăcină, dar nici una n-a ieşit încă. Se pare că apar mai tîrziu decît majoritatea buruienilor perene. Am plivit florile de nu-mă-uita. 17 ouă.

9.4.40: Frumos, dar destul de frig. Iepurii sălbatici se împerechează. Am văzut ulii păsărari făcîndu-şi curte în aer. Am semănat morcovi (short-horn) şi păstîrnac, cîte un rînd fiecare. Mîine pot să semăn mazăre.

16 ouă.

10.4.40: Foarte puţine picături de ploaie azi-noapte. Azi frig şi vînt. Am semănat mazăre (următorul lot de semănat în jurul datei de 25).

17 ouă. Am vîndut un cofraj la 2 şilingi şi unul la 2 şi 6 pence

(? lăptarului).

11.4.40 : Ger ascuţit azi-noapte. Azi senin, liniştit şi însorit, dar nu deosebit de cald. Pămîntul e acum vizibil uscat. Am tăiat iarba cît am putut de bine. Am plivit răzorul de flori de lîngă şopron. Am pus mraniţă la nalbe etc. Am plantat 3 ochiul-boului pitice (pi. 2 pence una).

17 ouă. Le-am scăpat şi le-am spart pe toate. Nu mi-am închipuit că e posibil să se spargă chiar toate, dar aşa a fost.

Am uitat să amintesc acum 2 zile că Peter Hollingsworth a găsit un cuib de coţofană cu 3 ouă şi un muncitor de la fermă un cuib de măcăleandru cu ouă. Sînt primele cuiburi de care aud anul ăsta, iar eu n-am găsit nici unul. Ouăle de coţofană sînt ca de mierlă, dar oarecum mai închise, adică seamănă cu cele de

corb şi nu sînt mult mai mari decît cele de mierlă, dar sînt foarte ascuţite.

12.4.40: E limpede că azi-noapte a plouat puţin, dar pînă după-masă s-a uscat complet. Am strîns araci pentru ochiul-boului pitic. Am pregătit un loc

în care să semăn conduraş galben (sînt cam 10 zile de atunci), am ars nişte gunoi, am pus bălegar lichid la micşunele, am greblat puțin terenul pentru cartofi. încă nu arată prea bine, dar probabil merge de semănat. Pare să fie loc pentru 250-300 de plante. N-am comandat decît 12,700 kg. de semințe, aşa că ar fi bine să comand încă 14 livre.

Am văzut o mierlă stînd pe cuib. E limpede că porumbeii guleraţi au şi ei cuiburi. încă nu sînt flori sălbatice în afară de primule, violete şi rostopască. Bobocii cresc frumos. In unele grădini sînt deja clopoței.

15 ouă. Am vîndut 1 cofraj la 2 şilingi.

13.4.40: Liniştit, nu prea cald, înnorat, dar fără ploaie. Am semănat varză de frunze, varză creață, varză de Bruxelles, salată verde, ridichi. (Nu şi broccoli, pentru că semințele pe care le am sînt din cele care se seamănă tîrziu, prin mai-iunie). De asemenea, praz, mixandre de 10 săptămîni, degetar. Am plantat 20 de lăptuci. (Am plătit 4 pence.) Nu ştiu dacă o să reziste -probabil că nu, dacă dă un îngheț puternic. Am pus apărători de pînză de sac peste plante. Am dat cu nişte îngrăşăminte pe iarbă (Woolworths, 6 pence). Pămîntului i-ar prinde bine acum un pic de ploaie. 19 ouă. Total săptămîna asta: 114 (dintre care 17 sparte). Ordinea în răzor (începînd cu la butaşii de trandafir): varză de frunze, mixandre, varză de Bruxelles, lăptuci, varză creață, degetari, ridichi, clarkia.

14.4.40: Frumos, uscat, deosebit de cald. Am greblat parcelele goale de pe peluză şi am semănat nişte semințe de iarbă. Am fixat sîrmele pentru rugii de mure. Am semănat clarkia (un răzor de semințe). Am plivit puțin.

17 ouă. Am vîndut 44 la 2 şilingi şi 6 cofrajul.

15.4.40: Se pare că azi-noapte a plouat puțin. Azi a fost vreme foarte schimbătoare. Cea mai mare parte a zilei a fost vînt, puțin soare, dar nu prea cald, cîteva picături de ploaie. Apoi, după-masa, cîțiva fulgi de lapoviță, iar după aceea, pe la ora 6 seara, o aversă puternică de grindină. Am netezit iarba, am pus

bălegar lichid la lalelele tîrzii, care îmbobocesc, şi am pregătit 3 răzoare pentru dovlecei.

17 ouă.

16.4.40: Azi-noapte, din nou, ger. Cea mai mare parte a zilei însorită, dar nu prea cald. După-masa a nins, cu zăpadă sau zloată. Muscarii, cît a mai rămas din ei, au înflorit complet acum. O parte din ceapa franțuzească s-a ramificat. Am plantat 28 de livre de cartofi (Majestic). Cu asta s-au făcut 12 rînduri sau circa 225 de plante. Mai e loc pentru 4 rînduri, aşa că o să

mai iau vreo 10 livre de semințe. A trebuit să înjumătățesc o mare parte din cartofi, lucru pe care nu-mi place să-1 fac şi, în plus, nici nu germinaseră. Cîțiva stricați printre ei. Solul nu e în cea mai bună stare, aşa că, una peste alta, probabil că va trece mult timp pînă o să se vadă ceva. Am pregătit locul pentru napi (adică pentru 2 rînduri).

18 ouă.

17.4.40: Azi-noapte ger. Azi liniştit, însorit şi destul de cald. Am tăiat iarba, am scos păpădiile etc. cele mai rele, am semănat cîteva semințe de conduraş galben, am pregătit locurile de semănat clarkia etc. Am observat că praful de tutun nu pare să aibă prea mare succes în a ține departe vrăbiile. Un sturz cu o pată albă pe creştet intră şi iese întruna din grădină. Cînd reuşeşti să identifici o pasăre, îți dai seama că fiecare are ritmul ei şi că o anume pasăre va fi văzută mereu în acelaşi loc.

16 ouă. Am vîndut 50 cu 3 şilingi cofrajul.

18.4.40: Vînt violent şi cumplit de frig cea mai mare parte a zilei. După-masa, cam o oră de ploaie torențială, după care s-a făcut mai cald şi mai liniştit. Au apărut narcisele. A ieşit şi cimbrul sălbatic. Narcisele încep să se ofilească uşor. Am semănat sîngele-voinicului, clarkia, brumărele, floarea-soarelui (pitică), toate în locul în care or să înflorească. Am schimbat aracii la unii dintre trandafiri şi am pus unii şi pentru clopoței. Prea frig şi ud să lucrezi prea mult pe afară.

17 ouă.

19.4.40: E limpede că a plouat torențial azi-noapte. în dimineața asta înnorat, după-masa liniştită, însorită şi destul de caldă. In seara asta a plouat iar, dar mai degrabă o ploaie uşoară de aprilie decît torențială, precum cea anterioară. în după-masa

asta am văzut prima rîndunică (chiar două - prima pe care am văzut-o de aproape era rîndunică, nu lăstun. De obicei văd întîi lăstuni de mal). E puțin mai tîziu decît de obicei, dar cu mai puțin de o săptămînă. Am semănat încă vreo cîteva semințe de floarea-soarelui. Am netezit iarba. 19 ouă.

20.4.40: înnorat, dar nu deosebit de frig. Unii au auzit cucul de dimineață, dar eu nu. Pe la amiază a plouat. Gardurile vii sînt vizibil golaşe. Unde te uiți, grîul de iarnă arată bine. In unele grădini au apărut lalelele. Coacăzii negri au făcut flori. Am plantat 3 butaşi de cafeluțe (poate se prind, dar anul ăsta n-or să înflorească). Am mai cumpărat 10 livre de semințe de cartofi (K. Edward, 2 şilingi şi 3 pence 14 livre). în dimineața asta, la un moment dat după ora 9, am auzit o explozie. în ziarul de seară s-a

spus că pe la ora aia a explodat o fabrică de muniție din Londra, aşa că ăla trebuie să fi fost zgomotul. Distanța înjur de 45 de mile, în linie dreaptă.

14 ouă. Total săptămînă asta: 118.

Ceapa (semănată pe 29.3.40) răsare deasă, precum şi cîțiva morcovi (semănați la 30.3.40).

21.4.40: însorit şi cald. Prima zi adevărată de primăvară. începe să apară şi ciuboțica-cucului. Au ieşit şi brebenocii. Florile de nu-mă-uita au îmbobocit. încă nici un cuc. Efileen] a semănat luminiță de seară şi albăstrele. Una sau două dintre tulpinile de mazăre (semănate pe 10.4.40) încep să se vadă, bobul însă nu. 18 ouă. Am vîndut 68 la 3 şi 3 cofrajul. (De fapt 50 la 3 şi 3 cofrajul şi 18 la 2 şi 9).

22.4.40: însorit şi destul de cald, dar foarte vînt. într-o asemenea zi, poți să urmăreşti cum se deschide o lalea şi să vezi diferențele, de la o oră la alta. Am semănat napi (2 rînduri, albi), mazăre (English wonder - puțin prea devreme după alții, dar astea n-au fost tratate, ceea ce o să le întîrzie cu o zi sau două), şi cartofii rămaşi (K. Edward). Asta înseamnă 16 rînduri, 20-25 răsaduri de plante pe rînd, adică circa 350 de plante. Dacă le merge rezonabil, ar trebui să vină cam 5 sutare de legume.

în unele locuri, aproape a înflorit porumbarul. Cîteva flori în prunul sălbatic. 16 ouă.

23.4.40: Liniştit, înnorat şi cald. După-masa, cîteva picături de ploaie. înfloresc lalelele, nu-mă-uita şi micşunelele. Pe coacăzi şi agrişi se formează fructele. Florile de prun şi de păr au înflorit complet (foarte tîrziu — cam cu 3 săptămîni mai tîrziu decît în anii obişnuiți). Corbii stau pe cuiburi. Fasolea de pe cîmp a crescut frumos. Am plantat 20 de conopide (genul mic, cred).

13 ouă (strînse pe la ora 3 după-masă).

24.4.40: Burniță aproape continuă de aseară de la asfințit pînă în seara asta. Au răsărit diverse semințe semănate înjur de 10-15.

Iese şi clarkia, semănată cu doar o săptămînă în urmă. 20 de ouă (unele probabil ouate ieri).

25.4.40: Vreme frumoasă de primăvară. Am auzit cucul (prima oară). E plin de musculițe. Au înflorit şi corcoduşii. Am tăiat iarba, am săpat un şanț pentru al treilea rînd de mazăre, am mai pus bălegar la căpşuni. Nu mai au nici o buruiană. Dacă îi mai plivesc o dată bine după ce apare rochița-rîndunicii şi încep buruienile anuale, pe urmă îi pot acoperi cu paie şi plasă. A crescut şi bobul.

16 ouă. Am vîndut 20 la 3 şi 3 (? lăptar).

26.4.40: Din nou zi frumoasă. A încolţit o sămînţă de dovleac (semănată pe 6.4.40). Au apărut şi morcovii semănaţi pe 9.4.40, dar nu şi păstîrnacul. Am scos tot prazul în afară de un singur rînd, care oricum nu era bun, şi am săpat un şanţ pentru fasolea căţărătoare. Am plivit căpşunii. Se pare că sînt foarte puţine fructe în agrişi, poate fiindcă au fost mutaţi. Coacăzii sînt puţin mai bine.

14 ouă.

27.4.40: Azi-noapte a plouat, dimineaţă a fost frumos şi destul de cald, în seara asta au fost cîteva averse. Prunul sălbatic are multe flori. Am văzut un stol imens, de vreo 100 de păsări, care mi s-a părut că sînt turturele, stînd pe firele de telefon. Probabil păsări migratoare, abia sosite. Am plantat 2 duzini de gura-leului (roşu închis şi ruginii) şi o duzină de mixandre (amestecate). Am plătit 8 pence pentru o duzină - foarte scumpe, dar e destul de devreme. Preţul cloratului de sodiu e acum de 10 şilingi şi jumătate de penny livra (înainte de război era 8 pence).

18 ouă. Am vîndut jumătate de cofraj cu 2 şi 6. Total săptă-mîna asta: 117.

înfloresc păpădiile, precum şi urzica moartă.

28.4.40: în timpul nopţii a plouat puţin. Azi a fost frumos, cald şi liniştit. Au răsărit unu-doi conduraşi (autosemănaţi). Apar şi napii semănaţi pe 22.4.40. Musca îi atacă deja, la fel şi germenii de varză de Bruxelles etc. Au ieşit cîţiva păstîrnaci (semănaţi la 9.4.40). Apar şi o anghinare sau două (semănate la 3.4.40) Am dat cu clorat de sodiu pe parcela de gunoi de lîngă nuc. Am început să pun sfoara pentru fasole, dar nu am avut destul timp să termin iindul'. Am plantat în grădină o duzină de lăptuci foarte micuţe, punînd sac pentru protecţie. Am încercat să răresc clarkia, care e totuşi prea mică să o manevrezi. 17 ouă.

29.4.40: Cred că azi-noapte a plouat puţin. Toată ziua mohorită, pe alocuri cu ceaţă ce se transforma în ploaie, dar nu tocmai frig. Am reparat gardul, care nu poate fi terminat fiindcă nu am suficienţi pari. Am plantat o duzină de lăptuci măricele de la T[itley] (2 pence duzina). Le-am descoperit pe cele mici. Le-am dat drumul mormolocilor, pentru că nu ştiu cîte zile am să lipsesc. Am tuns rapid iarba. Apare şi prazul. în unele grădini se văd meri înfloriţi. Am aflat că localnicii spun că de luna plină e mereu ger (adică în mai) şi că lumea îşi seamănă plantele căţă-rătoare ţinînd cont de asta. 15 ouă.

Aici se încheie „Jurnalul domestic, volumul II".

JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI

28 mai 1940 - 28 august 1941

Notă introductivă

În urma invadării Poloniei de către Germania, la 1 septembrie, Marea Britanie a declarat război Germaniei, pe data de 3. Pe 9 septembrie, Orwell şi-a oferit serviciile pentru susținerea eforturilor de război. Scrisoarea sa a dispărut, dar faptul că a făcut acest lucru se cunoaşte dintr-un răspuns pe care 1-a primit de la Ministerul Muncii şi al Serviciului Militar Obligatoriu, care îi spunea că numele Bău a fost trecut într-un Registru Central, dedicat creatorilor şi scriitorilor. După cît se pare, nu s-a apelat niciodată la serviciile lui. Ironia sorții face ca Eileen să fi lucrat la Departamentul de Cenzură din Whitehall, locuind în timpul săptămînii în casa fratelui său din Greenwich şi revenind la Wallington, unde se afla Orwell, în fiecare weekend. Orwell şi-a petrecut timpul la Wallington ocupîndu-se de terenul său, scriind recenzii şi scriind eseurile ce aveau să fie adunate în volumul In burta balenei, publicat de Gollancz la 11 martie 1940. Acestea includ „Charles Dickens", „Boys Weeklies" şi eseul care dă titlul volumului. S-a jucat cu ideea de a publica un lung roman care să apară în trei părți şi, din 30 ianuarie 1940, şi-a petrecut şase săptămîni la Greenwich, timp în care a fost bolnav de gripă. A continuat să scrie recenzii, dar se simțea tot mai frustrat de faptul că nu era implicat în nici o activitate meritorie de război. Pe 1 mai 1940, el şi Eileen s-au mutat în Dorset Gardens, nr. 18, lîngă Regent's Park. Pe 10 mai, nemții au invadat Olanda, Belgia şi Luxemburgul, lucru care a dus la căderea Franței şi la evacuarea de la Dunkerque.

Ambele jurnale din timpul războiului au fost inițial scrise de mînă, dar se pare că au fost dactilografiate ulterior (în septembrie 1942), poate de către Eileen. în timpul transcrierii, au fost operate tăieturi, care sînt indicate de patru pînă la şase puncte de suspensie - practica obişnuită a lui Orwell. Versiunea scrisă de mînă a primului jurnal din timpul războiului nu a supraviețuit. El şi Inez Holden (1906-1974; scriitoare şi ziaristă) intenționau să-şi publice jurnalele împreună, ca o mărturie a vremurilor. Acest proiect comun nu s-a putut realiza deoarce ea a vrut să modifice lucrurile cu care nu era de acord sau pe care le credea eronate din jurnalul lui Orwell. Jurnalul ei a fost

publicat în 1943, cu titlul It Was Different at the Time (Atunci era altfel). Inez Holden şi-a amintit că Gollancz a refuzat jurnalul lui Orwell din timpul războiului pentru că s-a temut că mulți se vor considera jigniți. De asemenea, a oferit note explicative ce au permis identificarea anumitor persoane pentru Opere complete şi, prin urmare, şi pentru volumul de față. Titlul - „Jurnal din timpul războiului" - e cel pe care 1-a dat scriitorul însuşi.

Orwell a început acest jurnal cu o săptămînă înainte să-şi înceapă scurta carieră de critic de teatru şi film şi la două zile după ce a început evacuarea a 338 226 de militari britanici şi aliați de pe plajele din Dunkerque. Această operațiune s-a încheiat pe 4 iunie 1940. Trupele germane au intrat în Paris pe 14 iunie, iar capitularea francezilor a fost acceptată pe 22 iunie.

În notele de subsol există o serie de trimiteri la notele lui Orwell din „Jurnal al evenimentelor care au dus la război". Acestea sînt indicate de cuvîntul „Evenimente" plus data la care fac trimitere.

28.5.40: E prima zi cînd ziarele nu mai au reclame... Jumătate din prima pagină a ziarului Star1, care apare primul, dedicată ştirilor despre capitularea Belgiei, cealaltă ştirilor, care în mare ziceau că belgienii încearcă să fie optimişti şi că regele e cu ei. Asta se datorează probabil lipsei de hîrtie. Cu toate astea, dintre cele opt pagini ale ziarului Star, şase vorbesc despre curse.

De zile întregi nu mai avem ştiri adevărate şi sînt foarte puține şanse să deduci ce se întîmplă. Variantele cele mai plauzibile sînt: i. Că francezii tocmai erau pe punctul de a contraataca, dinspre sud. ii. Că sperau să o facă, însă bombele nemților au făcut imposibilă strîngerea unei armate, iii. Că forțele din nord erau încrezătoare că vor putea opune rezistență şi că se considerase că e mai bine să nu lanseze o contraofensivă pînă cînd nu se consuma total atacul german, iv. Că poziția din nord nu avea de fapt nici o şansă şi că forțele de acolo nu puteau decît să lupte înaintînd spre sud, să capituleze, să fie complet distruse şi să îşi găsească scăparea pe mare, probabil cu foarte mari pierderi în

NS

1. La ora aceea, în Londra existau trei ziare de seară: Star, Evening News şi Evening Standard; ultimul e singurul care a supraviețuit; se mai publică şi azi (n. ed. orig.).

timpul acestui proces. Acum, doar cea de-a patra alternativă pare posibilă. Comunicatele franţuzeşti vorbesc despre stabilizarea frontului de pe Somme şi Aisne, de parcă forţele rămase izolate în nord nici nu există. Oricît ar fi de cumplit, sper că B.E.F.2 e rasă de pe faţa pămîntului mai curînd decît să capituleze.

Lumea vorbeşte puţin mai mult despre război, dar nu prea mult. Ca şi pînă acum, e imposibil să auzi vreun comentariu pe subiect în cîrciumi etc. Azi-noapte, am fost cu E[ileen] la circiumă să ascultăm ştirile de la ora 9. Barmanița n-ar fi deschis radioul dacă nu i-am fi cerut noi şi se pare că nimeni n-a ascultat.3

D.5.40: De la o vreme, trebuie să prinzi din zbor veştile cele mai importante pornind de la cîte un cuvînt sau o aluzie. Senzaţia principală de aseară a fost că ştirile de la ora 9 au fost precedate de un discurs optimist (destul de bun) ţinut de Duff-Cooper4, pentru a face să alunece mai bine pastila, şi că Churchill a spus în cuvîntarea sa că va face o analiză a situaţiei curente la un moment dat la începutul săptămînii viitoare, şi că, spunea el, Camera trebuie să se pregătească pentru „veşti sumbre şi apăsătoare". Asta înseamnă probabil că vor încerca o retragere, dar nimeni nu ştie dacă „veşti sumbre" înseamnă victime uriaşe, capitularea unei părţi din B.E.F. sau ce anume. Am auzit ştirile între actele unei piese mai mult sau mai puţin cu pretenţii intelectuale de la Torch Theatre5. Publicul a ascultat mult mai atent decît ar fi ascultat într-un pub.

NS

2 Forţa expediţionară britanică, ce se afla în Franţa în momentul capitulării acestei ţări în faţa Germaniei (n. ed. orig.).

3. În însemnarea sa din 15 aprilie 1941, Orwell spune că el şi Eileen s-au dus la circiumă ca să asculte ştirile de la ora 9 - deci e limpede că nu aveau radio acasă. Au ajuns cu cîteva minute mai tîrziu şi au întrebat-o pe barmaniţa ce ştiri fuseseră pînă atunci. Aceasta n-a ştiut şi le-a spus că nu dă niciodată drumul la radio, pentru că nu ascultă nimeni (n. ed. orig.).

4. Alfred Duff Cooper (1890-1954; viconte Norwich, 1952) a fost un politician conservator, diplomat şi scriitor. După ce a demisionat din funcţia de Prim Lord al Amiralităţii, din cauza neînţelegerilor cu Chamberlain legate de Miinchen, a devenit figura emblematică a dreptei naţionaliste, în mai 1940, Churchill 1-a numit ministru al informaţiilor. Pentru cariera sa ulterioară, vezi „Al Doilea Jurnal din timpul războiului", 22.3.42, n. 6 (n. ed. orig.).

5. Orwell a recenzat piesa Portrait ofHelen de Audrey Lucas în Time and Tlde pe 8 iunie. Printre alte comentarii, a fost de părere că „piesa are cîteva replici bune, dar regia de scenă e absolut îngrozitoare" (vezi OC, XII) (n. ed. orig.).

E[ileen] spune că cei de la Departamentul Cenzură, unde lucrează ea, adună toate ziarele „roşii" şi consideră că Tribune6 se află în exact aceeaşi clasă ca şi Daily Worker7. Recent, atunci cînd Daily Worker şi Action8 au fost interzise la export, unul dintre colegii ei a întrebat-o: „Tu ştii ziarele astea, Daily Worker şi Action ?".

Zvonuri curente: Că, de la numirea sa, Beaverbrook9 a reuşit să mai producă încă 2 000 de avioane funcționale reciclînd sticlele şi borcanele. Că raidurile aeriene, poate chiar asupra Londrei, urmează să înceapă peste 2 zile. Că Hitler plănuieşte să invadeze Anglia folosind mii de şalupe rapide, ce pot trece pe deasupra cîmpurilor de mine. Că e o lipsă cumplită de puşti (asta din mai multe surse). Că moralul infanteriştilor germani obişnuiți de pe front e jalnic de scăzut. Că la momentul cam-paniei din Norvegia, Biroul de Război era atît de prost informat încît nici măcar nu ştia că nopțile norvegiene sînt scurte şi şi-a imaginat că trupele care au debarcat pe lumină ca ziua vor beneficia de acoperirea nopții.

30.5.40: B.E.F. se retrage din Dunkerque. E imposibil nu doar să estimezi cîți or să scape, dar şi cîți se află acolo. Azi-noapte, o discuție la radio cu un colonel ce se întorsese din Belgia, pe care din păcate n-am auzit-o, dar care, după spusele lui Eileen, a conținut intervenții ale crainicului însuşi, care înştiința publicul că armata a fost subminată (a) de francezi (care n-au contraatacat) şi (b) de autoritățile militare de acasă, care au echipat-o prost. Nicăieri în presă nici un cuvînt despre acuzații aduse francezilor, iar emisiunea lui Duff-Cooper de acum două nopți atenționa insistent asupra acestui lucru... Harta de azi pare să spună că membrii contingentului francez din Belgia se sacrifică pentru a lăsa B.E.F. să scape.

NS

6. Săptămînal socialist, pe atunci publicat de Raymond Postgate, la care Orwell a contribuit cu multe cronici şi eseuri (n. ed. orig.).

7. Organul Partidului Comunist din Marea Britanie (n. ed. orig.).

8. Ziarul Uniunii Britanice a Fasciştilor (n. ed. orig.).

9. în mai, Max Aitken, prim baron Beaverbrook (1879-1964), proprietarul de ziare canadian, fusese numit de Churchill ministru al producției aviatice. Deşi controversat, a fost eficient. Ulterior, a fost

ministru pentru producția de război. în 1918 fusese ministru al informațiilor (n.

ed. orig.).

Borkenau10 zice că Anglia este acum, în mod categoric, în prima etapă a revoluției. Comentînd pe acest subiect, Connolly11 a relatat că, de curînd, dinspre nordul Franței venea un vas cu refugiați la bord şi foarte puțini pasageri normali. Refugiații erau în principal copii, care erau într-o stare cumplită, după ce fuseseră mitraliați etc, etc. Printre pasageri se afla şi Lady 12,

care a încercat să se bage în față la coada de la urcarea pe vas şi, cînd i s-a ordonat să treacă în spate, a zis indignată „Tu ştii cine sînt eu?". La care stewardul a zis: „Nu-mi pasă cine eşti, eşti o cată cu gura mare. Te rog să te aşezi la coadă". Interesant, dacă e adevărat.

încă nu se simte vreun interes al oamenilor față de război. Şi totuşi, alegerile parțiale, răspunsurile la apelurile pentru înrolare etc, arată cu precizie care sînt sentimentele oamenilor. Se pare că le e efectiv imposibil să priceapă că sînt în pericol, deşi există motive întemeiate să creadă că în mai puțin de cîteva zile e posibil să se încerce invadarea Angliei, şi toate ziarele o spun. Nu vor să accepte nimic pînă n-or să cadă bombele. Connolly zice că atunci or să intre în panică, dar eu cred că nu.

31.5.40: Azi-noapte am fost să văd piesa lui Denis Ogden, The Peaceful Inn. O plicticoşenie plină de clişee. Partea interesantă

NS

10. Dr. Franz Borkenau (1900-1957), sociologic şi politolog austriac, născut la Viena, a fost între 1921-1929 membru al Partidului Comunist German. Cartea sa, Zur Soziologie des Faschismus a fost publicată la Tubingen în 1933, anul în care a emigrat din cauza venirii la putere a naziştilor. A publicat Pareto (1936) în seria „Modern Sociologists". Orwell i-a recenzat cărțile The Spanish Cockpit, The Communist International şi The Totalitarian Enemy. Borkenau a murit la Ziirich. Pentru conversațiile sale cu Orwell la momentul Dunkerque, vezi mai jos, 6.6.40 (n. ed. orig.).

11. Cyril Connolly (1903-1974) a fost coleg cu Orwell la St Cyprian şi Eton. S-au reîntîlnit în 1935, după ce Connolly a scris o cronică la Zile birmaneze şi au colaborat la o serie de activități literare, în primul rind la ziarul Horizon, pe care Connolly 1-a publicat şi la care a scris şi Orwell. Cea de-a doua soție a lui Orwell, Sonia Brownell, lucra la Horizon şi s-au cunoscut prin Connolly. în Amintiri despre Orwell, sînt incluse fragmente

din Enemies of Promise (Duşmanii promisiunilor, 1938), în care vorbeşte despre Orwell (n. ed. orig.).

12. Neidentificată (n. ed. orig.).

a fost că, deşi piesa se petrece în 1940, nu conţine nici o referire, directă sau indirectă, la război.13

Izbit de numărul foarte redus al celor care au fost mobilizaţi, chiar şi acum. De obicei, cînd te uiţi pe stradă, e imposibil să zăreşti vreo uniformă... în multe puncte strategice sînt puse reţele de sîrmă ghimpată, de pildă lîngă statuia lui Charles I din Trafalgar Square... Am auzit din atîtea părţi despre lipsa puştilor încît cred că e adevărat.

1.6.40: Azi-noapte, la Waterloo şi Victoria să văd dacă pot să aflu ceva despre [Eric]14. Absolut imposibil, fireşte. Bărbaţii care au fost repatriaţi au ordine să nu discute cu civilii şi, în orice caz, sînt luaţi din gări cît se poate de rapid. Adevărul e că am văzut destul de puţini soldaţi britanici, adică din B.E.F., dar foarte mulţi refugiaţi belgieni sau francezi, cîţiva soldaţi belgieni sau francezi şi nişte marinari, printre care şi unii din marina militară. Refugiaţii păreau în general oameni din clasa de mijloc, de genul comercianţi şi funcţionari, şi arătau destul de bine, cu o sume-denie de bagaje. O familie avea şi o colivie uriaşă cu un papagal. O refugiată j)lîngea sau mai avea puţin şi-i dădeau lacrimile, dar majoritatea păreau doar bulversaţi de mulţime şi de stranietatea situaţiei. La Victoria aştepta o mulţime consistentă, care a trebuit ţinută în frîu de poliţie, pentru a-i lăsa pe refugiaţi şi pe ceilalţi

NS

13. Cronica lui Orwell la The Peaceful Inn (Hanul liniştit) apare împreună cu cronica anterioară, la piesa Portrait ofHelen (OC, XII). Lui Orwell i-a fost imposibil să ia problemele personajelor în serios (n. ed. orig.).

14. Fratele lui Eileen Blair, Laurence Frederick O'Shaughnessy (căruia i se spunea Eric, abreviat de la cel de-al doilea nume al său). Orwell nu îi trece numele în jurnal, reprezentîndu-1 prin patru cratime. A fost un specialist de renume în chirurgia toracică şi cardiacă, cîştigător a pat burse, şi a studiat la Durham şi Berlin. A fost Hunterian Professor Royal College of Surgeons, 1933-35. în 1937 a cîştigat Premiul Hun Medal Triennal pentru munca sa de cercetare în chirurgia toracelui, iar în anul următor a primit un premiu în bani şi o diplomă de merit pentru o dizertaţie despre chirurgia inimii. A publicat o adaptare a cărţii Thoracic Surgery a

lui Sauerbruch (1937), iar în 1939 a colaborat cu alţi doi medici la un proiect de cercetare pe tema tuberculozei pulmonare. La izbucnirea războiului, s-a alăturat corpului militar al armatei regale şi a fost ucis cînd îngrijea răniţii de pe plajele din Dunkerque. La ora respectivă era maior şi avea doar treizeci şi şase de ani (conform necrologului din The Times, 8 iunie 1940). Soţia sa, Gwen, a fost şi ea medic. Moartea fratelui său a afectat-o enorm pe Eileen; vezi Tbsco Fyvel, George Orwell: A Personal Memoir (n. ed. orig.).

să ajungă afară în stradă. Refugiaţii erau salutaţi în tăcere, însă toţi marinarii, de orice fel, ovaţionaţi entuziast. Un ofiţer de marină, într-o uniformă care fusese la apă, cu o parte din echipamentul militar asupra sa, s-a grăbit spre un autobuz, zîmbind şi atingîndu-şi casca de oţel, în timp ce femeile strigau la el şi îl băteau pe umăr.

Am văzut o companie de infanterişti marini mărşăluind prin gară pentru a se urca în trenul către Chatham. Am fost uimit de fizicul lor splendid şi de ţinuta lor, de tropăitul bocancilor lor şi de maiestuozitatea ofiţerilor, care m-au dus, toate, înapoi în 1914, cînd toţi soldaţii mi se păreau uriaşi.

Ziarele din dimineaţa asta susţin unul că patru cincimi, altul că trei sferturi din trupele B.E.F. au fost deja retrase. Fotografiile, probabil alese cu grijă sau trucate, arată bărbaţi în formă maximă, cu echipamentul aproape intact.

2.6.40: E imposibil de spus cîţi soldaţi din B.E.F. au fost cu adevărat repatriaţi, dar datele publicate de diverse ziare susţin că ar fi în jur de 150 000 şi că numărul celor care au intrat în Belgia era de circa 300 000. Nu se spune cîţi soldaţi francezi erau alături de ei. Anumite ziare sugerează că s-ar intenţiona ca aceştia să rămînă în Dunkerque, în loc să-l evacueze complet. Asta mi se pare destul de imposibil fără să legi un mare număr de avioane de acel unic loc. Dar, dacă chiar au fost retraşi 150 000 de soldaţi, înseamnă că e posibil să mai fie retraşi foarte mulţi, în afara acestora. Se estimează că Italia va intra în război în orice moment de după 4 iunie, probabil după ce mai întîi face un soi de ofertă de pace, pentru a avea pretext... Părerea generală e că acum se va face o tentativă de invadare a Angliei, fie şi doar ca diversiune în timp ce Germania şi Italia se unesc pentru a termina rapid Franţa... Mulţi, inclusiv De Valera, cred în posibilitatea unei aterizări în Irlanda.15 Această idee abia dacă a fost pomenită pînă acum cîteva zile, deşi era una cît se poate de evidentă, de la început. Mulţimea obişnuită de duminică mişună încoace şi-ncolo, lan-douri, ciclişti, oameni care îşi

plimbă cîinii, cete de tineri ce-şi pierd timpul pe la colțul străzii, fără nici un semn pe nici un chip şi nici un cuvînt care să-ți spună că oamenii ăştia pricep că în maximum cîteva săptămîni e posibil să fie invadați, deşi

NS

15. Eamon de Valera (1882-1975), lider politic irlandez, a fost la vremea sa prim-ministru al Statului Liber Irlandez. A devenit preşedintele acestuia, în 1959 (n. ed. orig.).

ziarele de azi le spun toate că aşa stau lucrurile. Răspunsul la apelurile repetate de evacuare a copiilor din Londra a fost foarte anemic. E limpede că motivația e „Data trecută n-au fost raiduri aeriene, aşa că n-or să fie nici de data asta". Şi totuşi, oamenii ăştia se vor comporta destul de curajos cînd va veni momentul, cu condiția să li se spună ce au de făcut.

Analiză succintă a reclamelor din numărul People de azi:

Ziarul are 12 pagini - 84 de coloane. Dintre acestea, cam 26 de coloane şi jumătate (peste un sfert) sînt reclame. Acestea se împart după cum urmează:

Mîncare şi băutură: 5 coloane şi trei sferturi.

Medicamente: 9 şi o treime.

Tutun: 1.

Jocuri de noroc: 2 şi o treime.

Haine: 1 şi jumătate.

Diverse: 6 şi trei sferturi.

Dintre cele 9 reclame la mîncare şi băutură, 6 sînt pentru articole de lux, total inutile. Dintre cele 29 de reclame la medicamente, 19 sînt pentru lucruri care fie sînt frauduloase (leacuri minune pentru chelie etc.), mai mult sau mai puțin nocive (Kruschen Salts, Bile Beans etc.16) sau pur şantaj („Stomacul copilului tău are nevoie de magneziu"). Cîteva dintre aceste medicamente ar putea fi totuşi eficiente, nu ştiu. Dintre cele 14 reclame la diverse produse, 4 sînt la săpun, 1 la cosmetice, 1 la o stațiune turistică şi 2 sînt reclame guvernamentale, printre care una extinsă, la fondul național de economisire. Doar 3 reclame, în total, care au legătură cu războiul.

3.6.40: Dintr-o scrisoare trimisă de Lady Oxford17 la Daily Telegraph, pe tema economiilor de război:

„Dat fiind că majoritatea caselor din Londra sînt pustii, nu prea mai ai ce face în oraş... în orice caz, cei mai mulți sînt nevoiți să plece cu bucătarii după ei şi să locuiască în hoteluri".

Se vede treaba că oamenilor ăstora n-o să le intre niciodată în cap că mai există şi restul de 99% al populaţiei.

6.6.40: Atît Borkenau, cît şi eu sîntem de părere că Hitler va ataca întîi Franţa, şi nu Anglia, şi iată că am avut dreptate. Borkenau

NS

16. Laxative cunoscute în epocă.

17.Margot Asquith (1964-1945) a fost văduva lui Herbert Henry Asquith, conte de Oxford şi Asquith, prim-ministru între 1906-16 (n. ed. orig.).

crede că toată povestea cu Dunkerque-ul a demonstrat, odată pentru totdeauna, că avioanele nu pot înfrînge navele de război, dacă celelalte au şi propriile lor avioane. Cifrele făcute publice spun că în evacuarea a aproape 330 000 de soldaţi au fost pierdute 6 distrugătoare şi circa 25 de alte tipuri de vase. Probabil că numărul celor evacuaţi e destul de corect şi, chiar dacă ar fi să pui la îndoială numărul de nave pierdute18, n-ar fi nişte pierderi atît de uriaşe avînd în vedere proporţiile acţiunii şi faptul că aceasta s-a desfăşurat în condiţii destul de vitrege pentru avioane.

Borkenau crede că planul lui Hitler e să distrugă Franţa, după care să ceară flota franceză, ca parte a termenilor tratatului de pace. După asta, invadarea Angliei cu trupe purtate pe mare ar putea fi fezabilă.

Reclamă imensă pe un autobuz: „PRIMUL AJUTOR ÎN TIMP DE RĂZBOI, PENTRU SĂNĂTATE, PUTERE ŞI REZISTENŢĂ. GUMA DE MESTECAT WRIGLEY'S".

7.6.40: Deşi afişele de la tonetele de ziare au fost suprimate19, vezi în mod frecvent diverşi vînzători de ziare punînd cîte un afiş. Se pare că le-au scos din nou pe cele vechi şi le-au folosit, iar cele cu „Raiduri ale R.A.F.-ului asupra Germaniei" sau „Pierderi uriaşe în rîndul nemţilor" pot fi utilizate oricînd.

8.6.40: în toiul unei bătălii cumplite în care, bănuiesc, mii de bărbaţi sînt ucişi în fiecare zi, ai impresia că nu există nici o ştire. Ziarele de seară sînt la fel precum cele de dimineaţă, cele de dimineaţă la fel precum cele de noaptea trecută, iar radioul repetă ce scrie în ziare. Cît despre sinceritatea ştirilor, probabil că e vorba mai mult de omisiuni decît de minciuni efective. Borkenau e de părere că radioul a ajutat vizibil la această relativă acurateţe a ştirilor şi că singurele minciuni sfruntate de pînă acum au fost afirmaţiile Germaniei despre vasele britanice

NS

18. Aceste cifre erau corecte. Deşi cea mai mare parte a echipamentului a fost pierdut, au fost evacuaţi 198 000 de soldaţi britanici şi 140 000, cu precădere francezi şi belgieni. Dintre cele patruzeci şi una de nave militare implicate, şase au fost scufundate şi nouăsprezece parţial distruse, în plus, din porturile din Normandia şi Bretania au fost evacuaţi circa 220 000 de militari (n. ed. orig.).

19. „Suprimate" ar însemna cenzurate; însă asemenea afişe (adică cele folosite de vînzătorii de ziare pentru reclamă) au fost interzise pur şi simplu pentru a face economie de materii prime şi a reduce importurile, prin urmare lăsînd mai mult spaţiu liber pe vapoarele de marfă (n. ed. orig.).

sută la sută englezesc". Spaghetti House, o prăvălie specializată în produse italieneşti, se rebotezase „British Food Snop". Alt magazin se proclamase elveţian, şi chiar şi un restaurant franţuzesc se intitulase britanic. Partea interesantă e că toate aceste pancarte au fost tipărite cu mult timp în urmă şi păstrate la îndemînă, e limpede... Insă, oricît de jenante sînt aceste atacuri asupra unor mici comercianţi italieni, ele reprezintă un fenomen interesant, fiindcă englezii, adică cei de genul celor care ar vandaliza un magazin, de obicei nu manifestă un interes spontan în politica externă. Nu cred că s-a mai întîmplat ceva de genul ăsta în timpul războiului abisinian, iar războiul spaniol pur şi simplu nu a afectat marea masă a poporului. Nici nu a existat o mişcare populară împotriva rezidenţilor germani din Anglia pînă în urmă cu o lună sau două. Probabil că josnicia extremă a declaraţiei de război a lui Mussolini, făcută cu atîta sînge rece, a trezit o reacţie pînă şi la cei care de regulă nu prea citesc ziarele.

13.6.40: Ieri am fost la o conferinţă de grup a L.D.V.23, ţinută în Sala de consiliu de la Lord's24... Ultima oară cînd am fost la Lord's cred că era în 1921, la meciul Eton-Harrow. La ora respectivă simţisem că, să intri în Pavilion, fără să fi membru al M.C.C.25, era ca şi cum ai fi făcut pipi pe altar, şi ani de zile după aceea cred că am rămas cu vagul sentiment că era un delict pentru care puteai fi dat în judecată.

Observ că unul dintre afişele ce recrutează pentru Pionieri, cu o talpă care calcă pe o svastică şi mesajul „Calc-o în picioare", e copiat după un afiş al guvernului din timpul războiului spaniol, adică ideea. Sigur că e vulgarizat şi făcut comic, dar apariţia sa arată cel puţin că guvernul începe să vrea să înveţe.

Candidatul comunist la alegerile parțiale din Bow26 a primit cam 500 de voturi. E un nou record minim, deşi Cămăşile Negre

NS

23. Local Defence Volunteers, mai tîrziu Home Guard (Garda Națională -n. t.). Orwell s-a înrolat la 12 iunie în grupul care avea să devină Compania C, al 5-lea Batalion al Londrei, şi a fost curînd promovat la gradul de sergent, avînd de instruit zece bărbați. Şi-a luat îndatoririle foarte în serios (n. ed. orig.).

24. Lord's Cricket Ground (în general cunoscut drept Lord's) este un stadion de crichet din Londra, numit după cel care 1-a construit, Thomas Lord. Este cunoscut drept „leagănul crichetului" şi deține cel mai vechi muzeu sportiv al lumii (n. ed. orig.).

25. Marylebone Cricket Club, organismul ce controla la ora respectivă criche-tul național şi internațional (n. ed. orig.).

26. O circumscripție de muncitori din East Endul Londrei (n. ed. orig.).

au obținut adesea şi mai puțin (la un moment dat, circa 150). Cu atît mai notabil cu cît Bow era circumscripția lui Lansbury27 şi te aşteptai ca acolo să fie plin de pacifişti. Oricum, participarea la alegeri a fost foarte slabă.

14.6.40: Se ştie deja, nemții sînt în Paris, cu o zi mai devreme decît era prognozat. Poate fi luat drept certitudine faptul că Hitler se va duce la Versailles. De ce nu-i pun o bombă şi nu-1 aruncă în aer cît e acolo ? Trupele spaniole au ocupat Tangerul, evident, în scopul de a le permite italienilor să-1 folosească drept bază. Probabil că, la ora asta, ar fi destul de uşor de cucerit Marocul spaniol de la Marocul francez şi, dacă vor face asta, atît aici, cît şi în celelalte colonii spaniole, şi îl vor pune pe Negrin28 sau pe altul ca el în fruntea unui guvern alternativ, îi vor da o lovitură severă lui Franco. însă nici măcar guvernul britanic actual nu s-ar gîndi niciodată să facă aşa ceva. Aproape că nimeni nu-şi mai poate imagina că guvernele aliate vor lua vreodată inițiativa, în permanență, atunci cînd mă plimb prin stațiile de metrou, mă scîrbesc reclamele, chipurile ce te privesc tîmp şi culorile țipătoare, lupta dementă şi atotprezentă de a convinge oamenii să irosească munca şi materiile prime pentru a consuma articole de lux inutile şi medicamente dăunătoare. Cît gunoi va mătura acest război, dacă am reuşi să rezistăm vara asta! Războiul e pur şi simplu o revenire la viața civilizată, mottoul lui e „Răul fie al meu bine"29, şi atît de mult din binele vieții moderne e de fapt rău, încît e discutabil dacă, una peste alta, războiul face de fapt rău.

15.6.40: Tocmai mi-a trecut prin cap întrebarea dacă nu cumva capitularea Parisului înseamnă sfîrşitul editurii Albatross Library, aşa cum bănuiesc.30 Dacă da, sînt bun de plată 30 de lire. Pare

NS

27. George Lansbury, pacifist înfocat; vezi Evenimente, 11.8.39, n. 3 (n. ed. orig.).

28. Juan Negrin, fost premier al Spaniei; vezi Evenimente; 2.8.39, n. 3 (n. ed. orig.).

29. John Milton, Paradisul pierdut, iv, 110 (n. ed. orig.).

30. Albatross Continental Library se angajase să publice O gură de aer pe continent. Vezi Evenimente, 4.8.39, n.7. Contractul stipula că volumul urmează să fie publicat înainte de august 1940. După ce nemţii au ocupat Parisul, la 14 iunie, a fost promulgat un decret ce interzicea vînzarea de cărţi britanice publicate după 1870, motiv pentru care cartea nu a fost tipărită (n. ed. orig.).

incredibil că în momente precum cele pe care le trăim, oameni încă mai dau vreo importanţă contractelor pe termen lung, depozitelor bancare şi acţiunilor la bursă, poliţelor de asigurări etc. Lucrul cel mai raţional de făcut acum ar fi să iei bani cu împrumut din dreapta şi din stînga şi să cumperi mărfuri solide. Acum puţin timp, E[ileen] s-a interesat dacă poate să cumpere-închi-rieze o maşină de cusut şi a aflat că sînt antamate pe doi ani şi jumătate înainte.

P.W.31 a relatat că Unity Midford32, în afară de faptul că a încercat să se împuşte cînd era în Germania, o să aibă un copil. La care un tip micuţ cu o faţă numai riduri, al cărui nume l-am uitat, a exclamat: „Fiihrerul n-ar face una ca asta!".

16.6.40: Ziarele de dimineaţa asta spun cît se poate de limpede că, în orice caz, S.U.A. nu va face nimic, cel puţin pînă după alegerile prezidenţiale, adică nu va declara război, lucrul cel mai important, de fapt. Fiindcă, dacă S.U.A. nu e implicată efectiv în război, nu va exista niciodată suficient control nici al afacerilor şi nici al forţei de muncă, pentru accelerarea producţiei de armament. In ultimul război, aşa s-a întîmplat, chiar dacă S.U.A. era forţă beligerantă. Deocamdată e imposibil de hotărît ce e de făcut în cazul în care Germania cucereşte Anglia. Singurul lucru pe care n-am să-1 fac va fi să-mi iau tălpăşiţa, în orice caz nu mai departe de Irlanda, presupunînd că acest lucru va fi posibil. Dacă flota e intactă şi devine limpede că războiul va fi continuat din America şi Colonii, atunci

trebuie să rămîi cît se poate de viu, la nevoie chiar în lagărul de concentrare. Dacă S.U.A. va capitula şi ea, atunci n-o să avem altceva de făcut decît să murim luptînd, dar, mai presus de orice, trebuie să mori luptînd şi să ai satisfacţia de a ucide pe altcineva înainte.

NS

31. Victor William (Peter) Watson (1908-1956), un bogătaş care, după ce s-a plimbat mult prin lume, a hotărît, prin anul 1939, să-şi dedice viaţa artelor şi a devenit cofondator, împreună cu prietenul său, Cyril Connolly, al revistei Horizon, pe care a finanţat-o şi căreia i-a furnizat şi toate materialele pentru secţiunea de artă. în 1948 a devenit unul dintre fondatorii Institutului de Arte Contemporane. A fost în permanenţă un mare admirator al scrisului lui Orwell. Vezi Michael Shelden, Friends of Promise: Cyril Connolly and the World of „Horizon" (1989) (n. ed. orig.).

32. The Hon. Unity Valkyrie Mitford (1914-1948), a patra fiică a celui de-al doilea Lord Redesdale, a fost, din 1934, cînd 1-a întîlnit prima oară pe Hitler, o admiratoare a acestuia. în ianuarie 1940 a fost adusă înapoi în Anglia din Germania, cu plăgi la cap, autoprovocate, prin împuşcare. Ulterior a trăit retrasă. Nu era însărcinată (n. ed. orig.).

Ieri, discutnd cu M.33, unul dintre evreii ce fac parte din L.D.V., am zis că dacă şi cînd va trece criza actuală, partidul conservator se va ridica împotriva lui Churchill şi se va încerca din nou scăderea salariilor etc. El a zis că, în cazul asta, va fi o revoluţie, „sau cel puţin el aşa speră". M. e de profesie fabricant şi îmi închipui că destul de înstărit.

17.6.40: Francezii au capitulat. Lucrul ăsta era previzibil după emisiunea de azi-noapte de la radio şi, de fapt, era previzibil din momentul în care n-au reuşit să apere Parisul, singurul loc unde ar fi fost posibil să oprească tancurile germane. Din punct de vedere strategic, totul se reduce la flota franceză, despre care încă nu s-a auzit nimic...

Mare agitaţie azi în legătură cu capitularea Franţei şi, peste tot, lumea discută subiectul. Replica cea mai frecvent auzită e „Slavă Domnului că noi avem marină". Un soldat scoţian, cu medalii din ultimul război, parţial beat, a ţinut un discurs patriotic într-un vagon de metrou, care a părut să fie destul de apreciat de ceilalţi pasageri. A fost o asemenea bătaie pe ziarele de seară că abia la a patra încercare am reuşit să prind unul.

Azi, cînd scriu o recenzie, mă aşez la maşina de scris şi o scriu efectiv. Pînă de curînd, chiar pînă acum şase luni, n-am făcut niciodată asta şi aş fi zis că nici nu sînt în stare s-o fac. Practic tot ce am scris a fost scris de

minimum două ori, iar cărţile mele, în general, de cîte trei ori - anumite pasaje chiar şi de cinci sau zece ori. Nu e vorba că acum mi-ar fi mai uşor, ci pur şi simplu de faptul că nu îmi mai pasă, atîta vreme cît ceea ce fac e pasabil şi îmi aduce nişte bani. E o deteriorare a muncii mele direct legată de război.

Mare aglomeraţie la Canada House, unde m-am dus să întreb una-alta, fiindcă G.34 se gîndeşte să-şi trimită copilul în Canada, în afară de mame, nu lasă să plece pe nimeni între 16 şi 60 de ani, evident, din teama de a nu crea îmbulzeală şi panică.

NS

33. Posibil Michael, proprietarul unei mici fabrici de confecţii menţionate în însemnarea lui Orwell din jurnal, de la data de 3.9.40 (n. ed. orig.).

34. Gwen O'Shaughnessy, cumnata lui Eileen. în prima etapă a războiului, a existat un plan, sponsorizat de guvern, de evacuare a copiilor în Canada şi Statele Unite. Fiul lui Gwen, Laurence, care avea nouăsprezece luni în iunie 1940, a plecat în Canada cu unul dintre ultimele vapoare cu evacuaţi înainte ca vasul City ofBenares să fie scufundat în Atlantic. Vezi mai jos, 25.7.40 (n. ed. orig.).

20.6.40: Am fost la biroul de la [New Statesman]35, să văd ce linie adoptă în legătură cu apărarea internă. C.36, care e acum de fapt marele mahăr de acolo; era destul de împotriva liniei „să înarmăm poporul" şi a zis că pericolele unui asemenea demers îi depăşesc cu mult posibilele avantaje. Dacă o forţă germană invadatoare găseşte civilii înarmaţi, poate comite asemenea atrocităţi încît să sperie complet lumea şi s-o facă să abia aştepte capitularea. A zis că e periculos să contezi pe curajul oamenilor obişnuiţi şi mi-a dat drept exemplu cazul nu ştiu cărei revolte din Glasgow, cînd prin oraş a fost purtat un tanc, iar toţi au fugit ca nişte laşi din faţa lui. însă împrejurările erau diferite, fiindcă atunci oamenii erau neînarmaţi şi, aşa cum se întîmplă mereu în conflicte interne, conştienţi de faptul că luptă cu ştreangul de gît... C. a zis că el crede că Churchill, deşi un bărbat de toată isprava pînă la un punct, e incapabil să facă ce trebuie şi că transformă toate astea într-un război revoluţionar, motiv pentru care i-a protejat pe Chamberlain şi ceilalţi şi ezită să bage ţara în luptă. Fireşte, nu cred că Churchill vede lucrurile în aceeai lumină ca noi, dar nu cred că s-ar da în lături să ia orice măsură (adică egalizarea veniturilor, indepedenţă pentru India) pe care ar considera-o necesară pentru cîştigarea războiului. Sigur că

e posibil ca în şedinţa secretă de azi să se ajungă la concluzia că Chamberlain şi ceilalţi trebuie să dispară definitiv din guvern. L-am întrebat pe C. ce şanse crede că sînt să se întîmple asta, iar el a zis că nici una. Dar îmi amintesc că în ziua în care britanicii au început să evacueze oraşul Namsos37, i-am întrebat pe Bevan şi Strauss38, care tocmai veniseră de la Cameră, ce

NS

35. New Statesman pare probabil aici, deşi în jurnal sînt cinci cratime (n. ed. orig.).

36. Probabil Richard Crossman (1907-1974), erudit, intelectual, jurnalist şi politician de stînga, care a fost redactor-adjunct la The New Statesman, 1938-55 şi redactor, 1970-72. A fost de asemenea parlamentar laburist, 1945-70; ministru al locuinţelor şi adminstraţiei locale, 1964-66, şi ministru al sănătăţii şi securităţii sociale, 1964-70 (n. ed. orig.).

37. A 146-a brigadă de infanterie britanică a aterizat la Namsos, Norvegia, la circa 300 de mile la nord de Oslo, pe 16-17 aprilie 1940. S-au retras la 2-3 mai. Ultimele forţe aliate au părăsit Norvegia la 9 iunie (n. ed. orig.).

38. Pentru Aneurin Bevan, parlamentar laburist, vezi Evenimente, 28.8.39, n. 9. în 1949, Orwell i-a spus unui prieten: „Dacă aş putea să devin eminenţa cenuşie (eminence grise, în fr., în orig. -n. t.) a lui Nye, am pune rapid ţara asta pe picioare". G.R. Strauss (1901-1993, Life Peer - nobil pe viaţă, titlu ce nu se poate moşteni - n. t.) a fost parlamentar laburist şi co-director al revistei Tribune (n. ed. orig.).

şanse sînt ca treaba asta să-1 dea jos pe Chamberlain, iar el mi-au spus că absolut nici una. Şi totuşi, o săptămînă mai tîrziu, a fost format noul guvern.39

Convingerea că am fost trădaţi de cei de la putere e acum extrem de răspîndită, suficient cît să devină periculoasă... Eu, unul, cred că o asemenea trădare conştientă, cîtă e, există doar în rîndul elementelor profasciste ale aristocraţiei şi poate şi la nivelul conducerii armatei. Sigur că sabotajul inconştient şi prostia care ne-au adus în situaţia asta, adică modul idiot în care am tratat Italia şi Spania, e cu totul altă poveste. R.H.40 spune că soldaţii întorşi din Dunkerque, cu care a vorbit, se plîng cu toţii de comportamentul ofiţerilor lor, zicînd că aceştia s-au urcat în maşinile lor şi au şters-o, lăsîndu-i în budă etc, etc. Genul ăsta de chestii se spune mereu după o înfrîngere şi pot să fie sau nu adevărate. Se poate verifica cercetînd

listele de morți și răniți, dacă și cînd sînt publicate in extenso. însă nu e neapărat rău că se spun asemenea lucruri, cu condiția ca ele să nu provoace panică bruscă, din cauza nevoii absolute de a transpune întreaga discuție în termeni de clasă. în noile armate, prin forța lucrurilor, cei din clasa de mijloc sînt de regulă ofițeri; așa s-a întîmplat, de pildă, și în războiul din Spania, dar de fapt, totul se reduce la necesitatea dezîmbuibării. Același lucru și cu L.D.V. Sub imperiul urgenței, o să ne dezîmbuibăm cu toții, doar timp să fie.41

Un gînd care mi-a venit ieri: cum se face că Anglia, cu una dintre cele mai mici armate din lume, are atît de mulți colonei în rezervă ?

NS

39. Guvernul lui Neville Chamberlain a căzut pe 10 mai 1940 și s-a format o coaliție guvernamentală, sub conducerea lui Winston Churchill. Făcînd un gest de generozitate, Churchill 1-a inclus și pe Chamberlain în cabinetul său (n. ed. orig.).

40. Rayner Heppenstall (1911-1981), romancier, critic, pasionat de criminologie și producător la radio BBC. A produs adaptarea radio după romanul Ferma animalelor al lui Orwell și a achiziționat drepturile pentru piesa de teatru radiofonic a acestuia The Voyage of the Beagle, 29 martie 1946 (vezi OC, XVIII). El și Orwell au împărțit un apartament în 1935 (nu fără ceva scîntei), însă au rămas prieteni pe viață. Cartea sa Four Absentees (1960) conține amintiri despre Orwell (reproduse în Orwell Remembered) (n. ed. orig.).

41. „Dezîmbuibarea" (în original unblimping - n. t.) era o idee care îl preocupa destul de serios pe Orwell. Vezi, de exemplu: „Jurnal din timpul războiului", 23.8.40; „The Home Guard and You"; „Don't let Colonel Blimp Ruin the Home Guard"; cronica la Home Guard for Victory!; „London Letter" (redate în OC, XII) (n. ed. orig.).

Am observat că toți intelectualii „de stînga" pe care-i întîlnesc cred că Hitler, dacă ajunge aici, se va ocupa personal să-i împuște pe cei ca noi și va avea liste extinse de indezirabili. C.42 spune că se va iniția un marș care va cere ca dosarele noastre de la Scotland Yard (fără îndoială că avem cu toții) să fie distruse. Slabe speranțe! Polițiștii sînt primii care vor trece de partea lui Hitler odată ce vor fi siguri că a cîștigat. în fine, dac-am rezista măcar cîteva luni, într-un an am vedea Armata Roșie cazată la Ritz, și nu m-ar surprinde prea tare să-i văd pe Churchill sau Lloyd George în fruntea ei.

Mă gîndesc mereu la insula mea din Hebride43, pe care bănuiesc că n-o s-o am şi nici măcar n-am s-o văd vreodată. Compton Mackenzie spune că şi acum majoritatea insulelor sînt nelocuite (sînt vreo 500, care în vremuri normale nu sînt decît 10 la sută locuite) şi majoritatea au apă şi un mic teren cultivabil, şi se pot creşte şi capre. După spusele lui R.H., o femeie care a închiriat o insulă din Hebride pentru a se feri de raidurile aeriene a fost prima victimă a unui raid aerian din timpul războiului, R.A.F.-ul scăpînd din greşeală o bombă acolo. E bună, dacă nu e banc.

Alaltăieri, primul raid important asupra Marii Britanii. Paisprezece persoane ucise; se spune că au fost doborîte şapte avioane germane. Ziarele prezintă fotografii cu trei dintre avioanele germane distruse, aşa că poate cifra e adevărată.

21.6.40: Nici o ştire importantă. Din ziarul de ieri văd că Chiappe44 a fost ales preşedinte al Consiliului Municipal al Parisului,

NS

42. Nu e identificat cu certitudine. Poate să fie vorba tot de Richard Crossman (vezi n. 36 de mai sus) sau Cyril Connolly. Inez Holden a sugerat că ar putea fi ori Christopher Hollis, ori un bărbat misterios cunoscut drept Carter, pe care prietenii lui Orwell nu l-au întîlnit niciodată (n. ed. orig.).

43. Aceasta este prima referire la visul lui Orwell de a locui în Hebride, ce avea să fie îndeplinit în 1945, cînd a închiriat ferma Barnhill, de pe insula Jura. Comparaţi cu viziunea lui Winston Smith despre Ţara de Aur, din O mie nouă sute optzeci şi patru; vezi şi cronica lui Orwell la Priest Island (OC, XII) (n. ed. orig.).

44. Jean Chiappe (1878-1940), şeful corsican al poliţiei din Paris, 1927-34, a fost profascist şi responsabil pentru măsuri severe de represiune împotriva stîngii. Elliot Paul, referindu-se la demiterea sa la 2 februarie 1934,1-a descris drept „unul dintre liderii cagularzilor lui Petain, organizaţie ce conspira pentru instalarea unei dictaturi fasciste" (A Narrow Street, 1942, cap. 24). Pentru însemnarea lui Orwell despre moartea lui Chiappe, vezi „Jurnal din timpul războiului", 1.12.40 (n. ed. orig.).

probabil la presiunea nemţilor. S-a zis cu aberaţia că Hitler e prietenul claselor muncitoare, duşmanul plutocraţiei etc.

Ieri a fost primul exerciţiu al plutonului nostru din L.D.V. Au fost chiar demni de toată admiraţia, doar 3 sau 4 din tot grupul (circa 60 de bărbaţi) care nu erau soldaţi cu state vechi. Nişte ofiţeri care se aflau acolo şi care, cred, veniseră să ne ia peste picior, au fost de-a dreptul impresionaţi.

22.6.40: încă nici o ştire oficială despre termenii impuşi de Germania Franţei. Se spune că sînt „atît de complicaţi", încît necesită o discuţie amplă. Putem presupune, bănuiesc că ceea ce se întîmplă de fapt e că nemţii pe de-o parte şi Petain45 şi ceilalţi pe de alta încearcă să impună cu forţa o formulă care îi va face pe comandanţii francezi din colonii şi marina să se predea. în realitate, Hitler n-are nici o putere asupra acestora, decît prin intermediul guvernului francez... Cred că ne-am pripit destul de tare cu toţii cînd am presupus că Hitler va invada acum Anglia -într-adevăr, a fost un lucru atît de clar aşteptat, încît s-ar putea chiar deduce din asta că n-o s-o facă... Dacă aş fi în locul lui, aş porni în marş spre Spania, aş pune mîna pe Gibraltar şi pe urmă aş lichida orice rezistenţă din Africa de Nord şi Egipt. Dacă britanicii au forţă de manevră de, să zicem, 250 000 de oameni, acţiunea cea mai potrivită ar fi să o transfere în Marocul francez, după care să ia în stăpînire Marocul spaniol şi să ridice steagul republican. Celelalte colonii spaniole ar putea fi înfrînte fără prea multe probleme. Din păcate, nici o şansă să se întîmple aşa ceva.

Comuniştii se repliază, se pare, luînd o poziţie antinazistă. în dimineaţa asta am ridicat de pe jos o broşură care denunţa „trădarea" Franţei de către Petain şi ceilalţi, deşi pînă în urmă cu o săptămînă sau două, oamenii ăştia erau aproape făţiş progermani.

24.6.40: Termenii armistiţiei cu Germania sînt în mare cei aşteptaţi... Lucrul cel mai interesant în toată povestea e gradul în care a fost distrus vechiul model tradiţional al loialităţilor şi al

NS

45. Henri Phillipe Petain (1856-1951), apărător cu succes al Verdunului în 1916, ceea ce i-a adus statutul de erou naţional, a fost făcut Mareşal al Franţei în 1918. A devenit premier în 1940, a prezidat înfrîngerea şi dezmembrarea Franţei de către germani şi a condus guvernul de la Vichy, al zonei ocupate, pînă la sfîrşitul războiului. A fost judecat pentru colaborarea cu naziştii şi condamnat la moarte. Preşedintele De Gaulle i-a comutat pedeapsa în închisoare pe viaţă (n. ed. orig.).

onoarei. Ironia face ca Petain să fie chiar cel care a lansat (la Verdun) mesajul „ils ne passeront pas"46, care a fost atîta timp un slogan antifascist. Acum douăzeci de ani, orice francez care ar fi semnat un asemenea armistiţiu ar fi trebuit să fie ori de extremă stingă, ori un pacifist extrem, şi chiar şi atunci ar fi fost supus oprobiului public. Acum, cei care trec efectiv de partea duşmanului în toiul războiului sînt patrioţii de serviciu. Pentru

Petain, Laval47, Flandin48 şi restul, probabil că tot războiul a fost un soi de luptă dementă şi sîngeroasă, în care duşmanul tău real abia aşteaptă să te măcelărească... De aceea, e practic sigur că marii mahări din Anglia se pregătesc să se vîndă în

acelaşi mod şi, atîta timp cît, de pildă, --- e… , nu există nici o siguranță că n-or să reuşească chiar şi fără să invadeze Anglia. Singurul lucru bun în toată povestea e că cei din pătura de jos au primit un şut puternic şi li s-a spulberat iluzia că Hitler ar fi prietenul celui sărac. Cei care doresc de fapt să facă o înțelegere cu el sînt bancherii, generalii, episcopii, regii, marii industriaşi etc., etc. ...Hitler e conducătorul unui contraatac extrem de puternic al clasei capitaliste, care se transformă într-o vastă corporație, pierzîndu-şi o parte dintre privilegii în timp ce face asta, dar încă păstrîndu-şi puterea asupra clasei muncitoare. Cînd vine vorba să reziste unui asemenea atac, oricine care face parte din

NS

46. „Pe aici nu vor trece" (în fr. în orig).

47. Pierre Laval (1883-1945) a fost, în diverse momente, ministrul al lucrărilor publice, al justiției, al muncii, al coloniilor şi al afacerilor străine, şi premier al Franței între 1931-32, 1935-36. A părăsit Partidul Socialist în 1920 şi încet-încet a virat către extrema dreaptă. Pe 7 ianuarie 1935, ca ministru de externe, a semnat un acord cu Mussolini prin care accepta pretențiile italiene asupra anumitor zone din Abisinia (Etiopia), în schimbul sprijinul italian împotriva intervenției germane din Austria. Italia a invadat Abisinia la 3 octombrie 1935, iar pe 18 decembrie, ministrul de extrene britanic, Sir Samuel Hoare, a fost obligat să demisioneze, cînd s-a aflat că făcuse un pact cu Laval, prin care se angaja să nu ia atitudine împotriva lui Mussolini. După căderea Franței, numele lui Laval a devenit sinonim cu colaboraționismul şi trădarea. Le-a oferit chiar de lucru francezilor în industria germană. Judecat în 1945, a fost executat, după o tentativă nereuşită de sinucidere. Pentru Hoare, vezi Evenimente, 2.7.39, n. 5 şi 4.8.39, n. 5. La momentul respectiv era Ambasador britanic în Spania (n. ed. orig.).

48. Pierre-Etienne Flandin (1889-1958) a ocupat numeroase funcții în guvernele franceze. A fost premier, 1934-35, şi ministru de externe în guvernul lui Petain din 1940, dar a încercat să reziste cererilor Germaniei şi a fost înlocuit de Laval. După război i-a fost interzis să mai facă parte din viața publică (n. ed. orig.).

clasa capitalistă se va dovedi trădător sau parțial trădător, şi va prefera să înghită cele mai îngrozitoare umilințe decît să opună rezistență reală.... Oricum ai privi lucrurile, fie că te uiți la aspectele strategice mai ample sau la cele mai mărunte detalii ale apărării interne, vezi că a opune rezistență reală înseamnă de fapt revoluție. E limpede că Churchill ori nu vede, ori nu vrea să accepte asta, aşa că va trebui să plece. însă dacă pleacă la timp pentru a salva Anglia de la capitulare depinde de cît de repede înțeleg oamenii acestei țări care este situația. Lucrul de care mă tem e că n-o să facă nici o mişcare pînă cînd nu va fi prea tîrziu.

Strategic vorbind, esențialul e să rezistăm pînă la iarnă... în momentul ăla, cu armate uriaşe de ocupație peste tot, cu mîncarea în mod sigur insuficientă şi greutatea de a forța populațiile cucerite să muncească, probabil că Hitler se va afla într-o poziție ciudată. Va fi interesant de văzut dacă reactivează partidul comunist francez, scos în afara legii, şi dacă încearcă să îl folosească împotriva clasei muncitoare din nordul Franței, aşa cum 1-a folosit pe Petain împotriva clasei celor îmbuibați.

Dacă invazia are loc şi eşuează, totul e bine, şi vom avea în mod categoric un guvern de stînga şi o mişcare foarte vocală împotriva clasei guvernanților. Cred, totuşi, că lumea se înşală cînd îşi închipuie că Rusia va fi mai prietenoasă cu noi dacă vom avea un guvern revoluționar. După Spania, nu pot să nu am sentimentul că Rusia, adică Stalin, va fi ostilă oricărei țări care trece printr-o revoluție autentică. Prin urmare, va merge în direcția opusă. O revoluție începe cu o largă propagare a ideilor de libertate, egalitate etc. Apoi urmează creşterea unei oligarhii care e la fel de interesată să-şi păstreze privilegiile ca orice altă clasă guvernantă. O astfel de oligarhie va fi în mod firesc ostilă revoluțiilor din orice altă parte, care în mod inevitabil redeş-teaptă ideile de libertate şi egalitate. News Chronicle de azi-dimi-neață anunță că în Armata Roşie s-a reintrodus salutul către gradele superioare. O armată revoluționară va începe prin a aboli salutul, iar acest mic amănunt e simptomatic pentru întreaga situație. Nu că salutul şi alte asemenea lucruri n-ar fi probabil chiar necesare.

L.D.V. a primit ordin ca toate revolverele să fie predate poliției, pentru că e nevoie de ele pentru armată. Să te agăți de arme inutile precum revolverele, atunci cînd nemții au pistoale mitralieră, e tipic pentru armata britanică, dar cred că adevăratul motiv al ordinului e cel de a împiedica aceste arme să ajungă pe mîini „greşite".

Atît E[ileen] cît şi G[wen] tot insistă că, dacă situaţia se înrăutăţeşte, ar trebui să plec în Canada, ca să rămîn în viaţă şi să pot continua propaganda. Am să mă duc dacă mi se dă o asemenea misiune, adică dacă guvernul se transferă în Canada şi mi se oferă nu ştiu ce slujbă, însă nu ca refugiat, nu ca jurnalist expatriat care ţipă în gura mare, aflat departe, în siguranţă. Sînt prea mulţi asemenea „antifascişti" exilaţi. Mai bine mor dacă trebuie, şi poate că şi moartea cuiva ca propagandist va însemna totuşi mai mult decît să pleci în străinătate şi să trăieşti mai mult sau mai puţin nedorit, din pomana altora. Nu că aş vrea să mor; am atîtea pentru care să trăiesc, în ciuda sănătăţii mele şubrede şi a faptului că n-am copii.

Azi-dimineață, altă broşură a guvernului, despre cum trebuie tratate victimele raidurilor aeriene. Broşurile devin tot mai bune ca ton şi limbaj, ca şi emisiunile radio, mai ales a lui Duff-Cooper, care de fapt sînt ideale pentru oricine, pînă la nivelul celor care cîştigă 5 lire pe săptămînă. însă încă nu e nici un discurs cu adevărat popular, nimic care să mişte clasa muncitoare cea mai săracă sau chiar să fie sută la sută inteligibil. Majoritatea celor educați efectiv nu realizează cît de puțin îi impresionează cuvintele abstracte pe oamenii obişnuiți. Cînd Acland îşi răspîndea idioțenia de „Manifest al omului simplu" (scris de el însuşi şi semnat pe linia punctată de „oameni simpli" selectați de el), mi-a spus că prima versiune a acestuia a fost supusă analizei celor de la Mass Observers49, care au testat-o pe muncitori şi au descoperit că naşte cele mai aberante neînțelegeri... Primul semn că în Anglia chiar se întîmplă lucruri va fi dispariția acelei voci oribil de melodios-afectate de la radio. Privind lumea din baruri, am remarcat că muncitorii nu sînt atenți la emisiuni decît atunci cînd în ele se strecoară un limbaj un pic mai popular. Insă

NS

49. Membrii mişcării lansate în 1937 de Charles Madge, poet, ziarist şi comunist cu carnet, Humphrey Jennings, pictor suprarealist şi regizor de documentare şi Tom Harrisson, antropolog, care sperau ca prin intermediul acesteia să poată crea „hărți meteorologice ale sentimentelor opiniei publice". între cei trei au existat disensiuni de la început, nereuşind să se pună de acord dacă numele grupării înseamnă observare a maselor sau de către mase. între 1937 şi 1945, sute de oameni, cu precădere funcționari celibatari şi profesori, le-au trimis relatări regulate despre viața lor. Temele studiilor puteau fi oricare, de la antisemitism şi antropologia stadioanelor de fotbal la fanteziile de răzbunare ale femeilor din timpul războiului (îl făceau plăcintă pe Hitler

şi-l tăiau felii etc). Rapoartele sale din timpul războiului au influențat modul în care guvernul britanic a abordat morala civică şi chiar şi politica impozitelor.

E[ileen] susține, şi cred că are ceva dreptate, că oamenii needucați sînt adesea mişcați de un discurs ținut într-un limbaj solemn pe care practic nu-l înțeleg, dar îi impresionează. De pildă doamna A.50 e impresionată de cuvîntările lui Churchill, deşi nu le pricepe sută la sută.

25.6.40: Azi-noapte, pe la ora unu, un avertisment despre un posibil raid aerian. A fost alarmă falsă în ce priveşte Londra, dar evident că a existat un

raid adevărat undeva. Ne-am sculat şi ne-am îmbrăcat, dar nu ne-am dus în adăpost. Asta au făcut toţi ceilalţi, adică s-au sculat şi pe urmă pur şi simplu au rămas şi au vorbit, lucru destul de stupid. Dar mi se pare normal să te trezeşti din pat cînd auzi sirena, după care, cînd vezi că nici nu se trage, nici nu se întîmplă altceva important, îţi e ruşine să te duci în adăpost.

într-unui dintre ziarele de ieri am văzut că în America au început să împartă măşti de gaze, deşi trebuie să plăteşti pentru ele. Probabil că măştile de gaze sînt complet inutile pentru populaţia civilă din Anglia şi aproape sigur la fel e şi în America. Distribuirea lor e pur şi simplu un simbol al solidarităţii naţionale, primul pas în acceptarea ideii de a purta uniformă. Imediat după izbucnirea războiului, faptul că aveai sau nu asupra ta o mască de gaze avea conotaţii sociale şi politice. în primele zile, lumea se holba la oamenii ca mine, care refuzau să o care cu ei peste tot şi, în general, se considera că non-purtătorii sînt „de stînga". Apoi lumea s-a plictisit să le tot poarte asupra ei şi părerea generală era că cel care are cu el masca e genul ultra-pru-dent, genul contribuabil de la periferie. în urma ştirilor recente, obiceiul a revenit şi cred că acum cam 20 la sută dintre oameni le au în permanenţă asupra lor. Dar tot se zgîieşte lumea la tine dacă nu porţi şi uniformă. Pînă cînd nu au loc raiduri importante -se pare totuşi că, de fapt, nemţii nu folosesc gaze - gradul de utilizare a măştilor va fi probabil un indicator destul de bun al efectului pe care îl au ştirile despre război asupra publicului.

în seara asta ara fost la oficiul de recrutare pentru a mă înscrie în batalioanele Gărzii Naţionale. Vineri trebuie să mă duc din nou, să mă examineze un medic, dar, fiind pentru bărbaţi între 30 şi 50 de ani, bănuiesc că standardele sînt destul de laxe.

NS

50. Probabil doamna Anderson, care făcea menajul pentru soţii Orwell la Wallington. Deşi, la ora cînd a fost scrisă această însemnare, Orwell stătea în Londra de cinci sau şase săptămîni, încă mai vizita Wallingtonul. Nu a renunţat complet la The Stores pînă în 1947 (n. ed. orig.).

Tipul care mi-a luat numele etc. era un tembel, aşa cum se întîmplă mereu, un soldat cu state vechi şi medalii din războiul trecut, care abia dacă ştia să scrie. Cînd scria cu litere mari, nu o dată le-a făcut cu capul în jos.

27.6.40: Se pare că alaltăieri noapte, în timpul alarmei antiaeriene, mulţi oameni din toată Londra au fost treziţi de semnalul de încetare a alarmei, l-au luat drept alarmă şi au coborît în adăposturi, unde au stat pînă dimineaţă,

aşteptînd semnalul de încetare a alarmei. Asta după zece luni de război şi Dumnezeu ştie cîte explicaţii despre ce să faci în caz de alarmă aeriană.

Faptul că, de data asta, guvernul n-a trebuit să facă o campanie de recrutare a avut efectul de a anihila complet propaganda... Un lucru izbitor este absenţa oricăror afişe de propagandă de ordin general, care îndeamnă la luptă împotriva fascismului etc. Ce bine-ar fi dacă le-ar arăta cineva celor de la M.O.I.51 afişele folosite în războiul din Spania, chiar şi pe cele ale lui Franco. Dar cum ar putea oamenii ăştia să ridice naţiunea împotriva fascismului cînd ei înşişi sînt profascişti convinşi şi cînd i-au cîntat în strună lui Mussolini aproape pînă în clipa cînd Italia a intrat în război? Butler52, răspunzînd întrebrilor despre ocupaţia spaniolă din Tanger, zice că guvernul Majestăţii Sale a „acceptat declaraţia" guvernului spaniol, că spaniolii fac acest lucru doar ca să păstreze neutralitatea Tangerului — asta după demonstraţii falangiste în Madrid, pentru a sărbători „cucerirea" Tangerului... Ziarele din dimineaţa asta publică o „dezminţire" a faptului că Hoare, aflat în Madrid, ar tatona terenul în vederea unui armistiţiu. Cu alte cuvinte, chiar asta face. Singura întrebare e -putem oare să scăpăm de oamenii ăştia în următoarele săptămîni, pînă nu e prea tîrziu?

Lipsa de loialitate a clasei conducătoare britanice, de care nici ea nu e conştientă, în ceea ce e de fapt un război de clasă, e prea

NS

51. Ministerul Informaţiilor, care răspundea de propaganda de război. Avea birouri în Clădirea Senatului Universităţii din Londra, cea mai înaltă nouă clădire a oraşului în perioada interbelică. De aici s-a inspirat Orwell cînd a conceput Ministerului Adevărului din O mie nouă sute optzeci şi patru (n. ed. orig.).

52. R.A. Butler (1902-1984; Life Peer, 1965) a fost subsecretar de stat pentru Ministerul de Externe, 1938-41, ministru de finanţe şi, mai tîrziu, ministru de externe în guvernul conservator din perioada 1951-64 (n. ed. orig.).

evidentă ca să merite discutată. întrebarea cea grea e cîtă trădare deliberată există... L.M.53, care îi ştie sau cel puţin i-a cunoscut pe toţi aceştia, spune că, în afara excepţiilor individuale ca Churchill, întreaga aristocraţie britanică e total coruptă şi lipsită de cel mai bazai patriotism şi că, de fapt, nu îi pasă de nimic, decît să-şi păstreze vechile standarde de viaţă. Zice că sînt, de asemenea, extrem de conştienţi de clasa din care fac parte şi recunosc limpede faptul că interesele lor sînt aceleaşi cu ale

bogaților din oricare altă țară. Ideea că Mussolini ar putea cădea a fost mereu un coşmar pentru ei, zice. Pînă acum, predicțiile lui L.M. despre război, făcute în ziua în care a început, au fost foarte corecte. A zis că nu se va întîmplă nimic toată iarna, Italia va fi tratată cu mare respect, după care se va întoarce brusc împotriva noastră, iar scopul Germaniei va fi cel de a forța instalarea în Anglia a unui guvern-marionetă, prin care Hitler să poată conduce Marea Britanie fără ca marea masă a publicului să priceapă de fapt ce se întîmplă... Unicul punct în care L.M. s-a înşelat e că, asemeni mie, şi el a crezut că Rusia va continua să colaboreze cu Germania, lucru care acum pare că s-ar putea să nu se întîmple. Dar, pe de altă parte, probabil că nici ruşii nu s-au aşteptat ca Franța să se prăbuşească atît de brusc. Dacă reuşesc, Petain şi restul încearcă să facă împotriva Rusiei acelaşi joc dublu pe care Rusia 1-a făcut înainte împotriva Angliei. A fost interesant că, la momentul pactului ruso-german, aproape toată lumea a presupus că e doar în avantajul Rusiei şi că, într-un fel, Stalin „1-a oprit" pe Hitler, deşi era destul să te uiți pe hartă ca să vezi că nu e deloc aşa. In Europa de Vest, comunismul şi extrema stîngă în general sînt acum aproape în totalitate o formă de masturbare. Oameni care de fapt n-au nici o putere asupra evenimentelor se consolează cu iluzia că ar controla într-un fel sau altul evenimentele. Din punctul de vedere comunist, nimic nu contează, atîta timp cît pot să se convingă că Rusia stăpîneşte situația. Acum nu mai pare atît de sigur nici că ruşii au cîştigat prin acest pact altceva decît nişte timp, deşi au făcut asta mult mai bine decît am făcut-o noi la Mtinchen. Poate că Anglia şi U.R.S.S. vor fi pînă la urmă forțate să facă o alianță, un exemplu interesant de interese reale ce reuşesc să depăşească pînă şi cea mai înfocată ură ideologică.

NS

53. L.H. Myers era romancier şi bun prieten cu Orwell. El a finanțat (lucru pe care Orwell nu 1-a ştiut) şederea lui Orwell şi a lui Eileen în Maroc din 1938-39 (n. ed. orig.).

The New Leader54 vorbeşte acum despre „trădarea" lui Petain şi a celorlalți şi de „lupta muncitorilor" împotriva lui Hitler. Probabil că, dacă Hitler ar invada Anglia, ei ar susține rezistența „muncitorilor". Şi cu ce vor lupta muncitorii ? Cu arme. Şi totuşi, în acelaşi timp, P.L.I.-ul țipă sus şi tare că fabricile de armament sînt sabotate. Oamenii ăştia trăiesc într-o fantezie onanistă aproape totală, provocată de faptul că nimic din ce spun

sau fac ei nu va influența vreun dram evenimentele, nici măcar producerea unui singur glonț.

28.6.40: îngrozitor de deprimat de modul în care se desfăşoară lucrurile. Dimineața asta m-am dus la examenul medical şi am fost respins, fiind considerat inapt pentru serviciul militar, categorie din rîndul căreia nu acceptă să înroleze, în nici un corp de armată... Ce mă stupefiază e lipsa de imaginație a unui sistem care nu poate găsi nimic de făcut pentru un om cu o condiție fizică sub medie, dar care măcar nu e invalid. O armată are nevoie de o cantitate enormă de muncă birocratică, cea mai mare parte a căreia e făcută de oameni perfect sănătoşi şi care nu ştiu nici să scrie bine... Ai putea ierta guvernul că nu apelează la intelectuali, care pe ansamblu sînt extrem de inconstanți politic, dacă ar face cea mai mică încercare de a mobiliza forța de muncă a națiunii şi de-a o redirecționa, de la industriile de lux la munca productivă. însă asta pur şi simplu nu se întîmplă, aşa cum se vede dacă te uiți pe orice stradă.

Azi, ruşii au intrat în Basarabia. Acest lucru n-a stîrnit practic nici un interes, iar cele cîteva comentarii pe care le-am auzit erau vag aprobatoare sau cel puțin nu erau ostile. Compar situația cu mînia populară provocată de invadarea Finlandei. Nu cred că diferența se datorează percepției că Finlanda e una, România cu totul alta. Se datorează probabil viziunii noastre înguste şi ideii că această acțiune poate îngreuna mişcările lui Hitler - cum şi cred că se întîmplă, deşi e evident sancționată de el.

29.6.40: Guvernul britanic 1-a recunoscut pe De Gaulle55, dar se pare că într-un mod echivoc, adică nu a declarat că nu va recunoaşte guvernul Petain.

NS

54. Ziar săptămînal al Partidului Laburist Independent, în care Orwell se înscrisese în iunie 1938, după ce luptase împreună cu contingentul PLI în Spania. A părăsit partidul la începutul războiului pentru că acesta adoptase o atitudine pacifistă (n. ed. orig.).

55. Charles de Gaulle (1890-1970) era la momentul respectiv liderul francezilor liberi şi cel care dădea speranțe rezistenței franceze împotriva Germaniei să-şi continue lupta după capitularea Franței. Orgoliul său național, combinat cu umilința pe care o simțea la gîndul căderii Franței şi hotărîrea sa de a-şi elibera țara făceau uneori dificilă colaborarea dintre el şi aliați. După război, a fost preşedinte interimar, 1945-46. A revenit la putere în 1958, ca urmare a crizei din Algeria şi, ca arhitect şi preşedinte al

celei de-a Cincea Republici, 1959-69, a menținut independența militară şi strategică a Franței (n. ed. orig.).

Un lucru care-mi dă speranță e farjtul că presa e de partea noastră şi şi-a păstrat independența... însă acest fapt se îngemănează cu o anume dificultate, aceea că „libertatea" presei depinde de interesele investitorilor şi, în mare măsură (prin intermediul reclamelor), de industriile de lux. Ziarele care ar rezista trădării directe nu pot adopta o linie fermă legată de reducerea articolelor de lux, cînd trăiesc din reclamele la ciocolată şi la ciorapi de mătase.

30.6.40: în după-masa asta, în Regent's Park, a avut loc o paradă a L.D.V.-ului din întreaga „zonă", adică 12 plutoane, teoretic de circa 60 de persoane fiecare (în realitate, puțin sub acest număr), în general, soldați în vîrstă şi, dacă faci abstracție de imaginea jalnică pe care o reprezintă întotdeauna bărbații care fac pregătire militară în haine civile, nu arată chiar aşa de rău. Poate vreo 25 la sută sînt muncitori. Dacă procentajul ăsta există în zona Regent's Park, înseamnă că în altele trebuie să fie mai ridicat. Ce nu ştiu încă e dacă nu cumva a existat tendința de a evita adunarea de contingente L.D.V. în cartierele foarte sărace, unde întreaga conducere ar fi trebuit să se afle în mîinile muncitorilor, în prezent, întreaga organizație se află într-o stare anormală şi confuză, care poate duce la multe lucruri. Oamenii formează deja echipe locale de apărare, cu grenade probabil făcute de amatori. Marii mahări sînt fără îndoială speriați la culme de aceste tendințe... Generalul care a inspectat parada era tembelul senil obişnuit, ba chiar decrepit, şi a ținut unul dintre cele mai nemobilizatoare discursuri pe care le-am auzit vreodată, însă oamenii erau pregătiți să fie mobilizați. Ovații puternice la vestea că, în fine, au sosit puştile.

Ieri, în timp ce mergeam pe stradă cu C. şi soții M.56, pe panourile chioşcurilor de ziare era ştirea despre moartea lui

NS

56. „C." trebuie să fie Cyril Connolly. „Soții M." rămîn neindentificați; probabil L.H. Myers şi soția lui, cărora, totuşi, nu li se potriveşte descrierea „departe de a fi genul pacifist" (n. ed. orig.).

Balbo57. C. şi cu mine am fost extrem de încîntați, C. a povestit cum Balbo şi amicii lui îl luaseră pe şeful sanuşilor58 în avion cu ei şi îl aruncaseră de la înălțime, şi cred că nici soților M. (care erau departe de a fi genul pacifist) nu le-a picat prea rău. Efileen] era şi ea încîntată. Mai tîrziu seara (am petrecut noaptea la Crooms Hill59) am găsit un şoarece care se

strecurase în jos pe chiuvetă şi nu se mai putea ridica. Ne-am chinuit cumplit să-i facem un soi de scăriță din cutia de fulgi de săpun etc, pe care să poată urca, dar la ora aia era atît de înspăimîntat că a fugit şi s-a ascuns sub marginea de plumb a chiuvetei şi a stat acolo nemişcat, chiar şi cînd l-am lăsat singur vreo jumătate de oră sau cam aşa. Pînă la urmă, E[ileen] 1-a scos cu blîndețe cu degetele şi i-a dat drumul să plece. Genul ăsta de lucruri nu contează... Dar cînd îmi amintesc cît de afectat am fost de dezastrul de pe Thetis60, pînă în punctul în care îmi pierise orice poftă de mîncare, chiar cred că e absolut îngrozitor că unul dintre efectele războiului e să fii încîntat cînd auzi că un submarin duşman s-a dus la fund.

1.7.40: Ziarele sînt acum reduse la 6 pagini, adică 3 coli. Literele s-au micşorat. O analiză rapidă a numărului din News Chronicle

NS

57. Italo Balbo (1896-1940), conducătorul Forţei Aeriene Italiene, a fost răspunzător pentru bombardarea etiopienilor în timpul războiului italo-etiopian, 1935-36 (n. ed. orig.).

58. Ordin politico-religios din Libia şi Sudan fondat la Mecca în 1837 de Sayyid Muhammad ibn Aii as-Senussi (cunoscut sub numele de Marele Senussi), preocupat de declinul spiritualității islamice şi de slăbirea integrității politice musulmane. între 1902 şi 1913, sanuşii au luptat împotriva expansiunii franceze din Sahara şi a colonizării Libiei, începute în 1911. în 1969, regele Idris I, nepotul Marelui Senussi, a fost înlăturat de la putere printr-o lovitură militară condusă de colonelul Muammar al-Gaddafi. Circa o treime din populația Libiei face şi azi parte din această mişcare.

59. În iunie 1939, submarinul britanic Thetis, aflat în probe, nu a mai ieşit la suprafață. Doar patru persoane din echipajul de 103 au fost salvate, din cauza echipamentelor de salvare defectuoase. Procesul înfiorător de lent şi practic fără sorți de izbîndă de salvare a fost urmărit cu groază de mulți radio-ascultători. Submarinul a fost apoi recuperat şi a intrat în serviciu activ sub numele de HMS Thunderbolt, în noiembrie 1940. Echipajului i s-a spus istoria submarinului şi i s-a oferit şansa de a refuza să se îmbarce la bordul său. După o carieră de succes, în martie 1943 a fost distrus de o grenadă antisubmarin, împreună cu întreg echipajul. Sfîrşitul însemnării, fără legătură cu ce a fost mai sus, este rezultatul tăieturii operate de Orwell (n. ed. orig.).

60. Locuința lui Gwen O'Shaughnessy din Greenwich (n. ed. orig.).

de azi: 6 pagini = 48 de coloane. Dintre acestea (excluzînd micile reclame de lîngă titlurile de pe prima pagină) 15 coloane sau aproape o treime sînt reclame. Dintre ele, cam o coloană şi jumătate sînt ocupate de anunțuri despre oferte de serviciu etc, dar cea mai mare parte a reclamelor sînt la bunuri de consum, mai mult sau mai puțin inutile. Articolele financiare sînt şi ele înțesate de reclame, rapoarte despre şedințele directorilor etc, probabil plătite chiar de companiile respective.

Express-ul de azi are 6 pagini = 42 de coloane, dintre care 12 sînt ocupate de reclame.

Toate ziarele de azi conțin zvonul că Balbo a fost de fapt lichidat de ai lui, ca şi în cazul generalului von Fritsch61. Azi, cînd o persoană de notorietate e ucisă în luptă, se naşte inevitabil această suspiciune. Aşa au pățit în războiul spaniol Durruti şi generalul Mola62. Zvonul despre Balbo se bazează pe o declarație a R.A.F.-ului, care spune că nu ştie nimic despre lupta aeriană în care se zice că ar fi fost ucis Balbo. Dacă e o minciună, ceea ce e posibil, e una dintre primele reuşite ale propagandei britanice.

3.7.40: Peste tot, un sentiment aproape de disperare printre cei care gîndesc, din cauza eşecului guvernului de a acționa şi a faptului că în pozițiile de comandă continuă să fie capete seci şi profascişti. Tot mai mulți încep să fie convinşi că singurul lucru care ar îndrepta în mod sigur situația ar fi o invazie nereuşită; şi, în legătură cu aceasta, o teamă crescîndă că, pînă la urmă, Hitler nu va încerca nici o invazie, ci va ataca Africa şi Orientul Apropiat.

5.7.40: Lipsa aproape totală de victime din rîndul britanicilor în acțiunea împotriva navelor franceze de război de la Oran63 spune

NS

61. Werner von Fritsch (1880-1939), general din vechea gardă din Staful General al Armatei Germane, nu şi-a ascuns niciodată disprețul pentru Hitler. Toată lumea a fost convinsă că moartea sa în acțiune, în 1939, a fost pusă la cale de Hitler (n. ed. orig.).

62. Buenaventura Durruti, terorist care a devenit general şi lider popular. A fost ucis în apărarea Madridului, posibil de către comunişti. Funeraliile sale au provocat o mare demonstrație populară în Barcelona. Emilio Mola Vidai (1887-1937), partener egal al lui Franco, a fost ucis în prima parte a Războiului Civil, înainte de apariția unei eventuale rivalități pentru putere între el şi Franco (n. ed. orig.).

63. Pe 3 iulie, Marina Regală, sub comanda viceamiralului Sir John Somerville,

a atacat navele franceze de război de la Oran şi Mers el-Kebir, Algeria. Printre navele franceze scufundate şi distruse se aflau şi cuirasatele Provence şi Bretagne şi cuirasatul rapid Dunkerque; 1300 de marinara francezi au fost ucişi. Mai multe nave, printre care şi cuirasatul Strasbourg şi portavionul Commandant Teste, au scăpat, ajungind la Toulon. Au fost de asemenea capturate navele franceze de la Portsmouth şi Plymouth, printre care 2 cuirasate, 2 crucişătoare, 8 distrugătoare, circa 200 de nave mai mici, precum şi mai multe submarine. Echipajelor li s-a oferit posibilitatea de a se alătura aliaţilor sau de a fi repatriaţi.

foarte clar că marinarii francezi trebuie să fi refuzat să tragă sau, în orice caz, au făcut-o fără prea mare entuziasm... In ciuda tonului de „aşa da" din ziare despre „flota franceză n-a acţionat" etc, etc, din lista navelor date reiese că nu se ştie nimic despre aproximativ jumătate din marina franceză, ca şi despre mai mult de jumătate dintre submarine. Despre cîte au căzut, de fapt, în mîinile nemţilor sau ale italienilor şi cîte se mai află pe oceane, ziarele nu spun nimic... înfricoşătoarea izbucnire de furie de la radioul german (dacă relatarea este exactă, se pare că ar fi îndemnat poporul englez să-1 spînzure pe Churchill în Trafalgar Square) arată cît de inspirată a fost această mişcare.

10.7.40: Cuirasatul francez Richelieu, aflat în portul Dakar, a fost scos din luptă.64 Dar nu a fost întreprins nimic în vederea capturării porturilor franceze din vestul Africii, care fără îndoială nu sînt extrem de bine apărate... Conform spuselor lui Vernon Bartlett65, nemţii vor face o ofertă de pace în termenii pe care i-am prevăzut anterior, adică Anglia să nu intervină în Europa, dar să-şi păstreze Imperiul, iar guvernul lui Churchill să fie demis şi înlocuit cu unul mai pe placul lui Hitler. Premisa de la care porneşte aceasta este că în Anglia există deja o facţiune nerăbdătoare să accepte acest lucru, şi fără îndoială că a fost deja format un cabinet fantomă. Pare aproape incredibil că fie şi o singură persoană îşi închipuie că marea masă a populaţiei ar putea tolera un astfel de aranjament, fără a se fi luptat înainte şi a fi ajuns într-un

NS

64. Pe 8 iulie 1940, torpiloare ale Marinei Regale au atacat şi provocat serioase pagube navelor Richelieu la Dakar şi Jean Bart la Casablanca (n. ed. orig.).

65. Vernon Bartlett (1894-1983), autor al multor cărţi de politologie, era în acel moment un ziarist politic liberal de frunte. A lucrat pentru News Chronicle (care se afla oarecum pe linia Partidului Liberal) şi s-a axat îndeosebi pe crizele mondiale, mai ales cele asociate cu Hitler, Mussolini şi Orientul îndepărtat. în 1938 a cîştigat cu brio alegerile parţiale ca parlamentar independent ce se opunea pactului de la Miinchen (n. ed. orig.).

impas... Ducele de Windsor66 a fost expediat ca ambasador în Bahamas, practic o sentinţă de exil... Cartea pe care a scos-o Gollancz, Guilty Men, un rechizitoriu la adresa semnatarilor Pactului de la Miinchen, se vinde ca pîinea caldă. Conform revistei Time, comuniştii americani lucrează mînă-n mînă cu naziştii locali pentru a împiedica armele americane să ajungă în Anglia. Nu se poate şti exact cîtă libertate de acţiune au comuniştii de aici sau alţii. Pînă de curînd, se părea că nici una. In ultimul timp însă, comuniştii din diverse ţări au urmat politici contra-dictorii. E posibil să li se permită să abandoneze „linia de partid" cînd a se ţine de ea cu strictețe ar însemna dispariţia lor.

16.7.40: Nici o ştire importantă de cîteva zile, cu excepţia semicapitulării Marii Britanii în faţa Japoniei, adică a acordului de a înceta să mai trimită echipamentele luptă pe Burma Road67, pentru o anume perioadă stabilită. însă termenii nu sînt atît de clari încît să nu poată fi revocaţi de un guvern viitor. F.68 crede că e ultimul efort al guvernului britanic (adică ultimul efort al celor cu investiţii în Hong Kong etc.) de a face pe placul Japoniei, după care vor începe să susţină China, pe termen nedefinit. Poate că aşa e. Dar ce mod de a face lucrurile - să nu faci niciodată o acţiune decentă pînă nu eşti forţat de alţii s-o faci, iar restul lumii a încetat să mai creadă că e posibil ca motivele tale să fie unele oneste. W.69 spune că intelectualii londonezi „de stînga" sînt acum total defetişti, consideră situaţia fără ieşire şi mai că-şi doresc

NS

66. Edward, duce de Windsor (1894-1972), fusese extrem de popular ca Prinţ de Ţara Galilor, manifestîndu-şi solidaritatea cu şomerii şi cei ce locuiau în zonele defavorizate. La 20 ianuarie 1936 a fost încoronat ca regele Edward al VlII-lea, însă decizia sa de a se căsători cu o femeie de două ori divorţată, doamna Wallis Simpson, a provocat o criză care a dus la abdicarea sa, la 10 decembrie 1936. El şi doamna Simpson s-au căsătorit şi ulterior au trăit în Franţa, în afara anilor de război, cînd el a

fost guvernator în Bahamas. Resentimentele şi controversele despre „criza abdicării" şi asocierea sa cu Germania nazistă nu s-au stins nici azi.

67. Drumul care lega Birmania de China.

68. Neidentificat; poate e vorba de Tosco Fyvel (1907-1985). Era evreu; părinții săi emigraseră din Viena în Palestina de atunci, unde a fost asociat cu mişcarea zionistă şi a lucrat cu Golda Meir. Orwell s-a întîlnit cu el în ianuarie 1940, cu Fredric Warburg şi alții. Rezultatul unui număr de întîlniri viitoare a fost seria „Searchlight Books", prima dintre care a fost The Lion and the Unicorn (1941) a lui Orwell. Vezi şi T.R. Fyvel, George Orwell: A Personal Memoir (1982) (n. ed. orig.).

69. Neidentificat; poate Fredric Warburg (n. ed. orig.).

capitularea. Cît de uşor ar fi fost să prevadă, dincolo de zbieretele Frontului lor Popular, că se vor prăbuşi atunci cînd va începe adevăratul spectacol.

în mod constant, cînd merg pe stradă, mă trezesc uitîndu-mă la ferestre ca să văd care dintre ele ar putea fi folosite cu succes pe post de cuiburi de mitralieră. D.71 zice că şi el la fel.72

22.7.40: Nici o ştire importantă de cîteva zile. Principalul eveniment al momentului e conferința panamericană, care tocmai începe, şi faptul că Rusia şi-a anexat statele baltice, care trebuie direc-ționate împotriva Germaniei. Soția şi fiicele lui Cripps se duc la Moscova, aşa că e limpede că el se aşteaptă să rămînă mult timp acolo. Se spune că Spania importă mari cantități de țiței, evident că pentru uzul nemților, iar noi nu facem nimic s-o oprim. Multe baliverne în News Chronicle de azi-dimineață despre Franco şi cum doreşte el să se țină departe de război, cum încearcă să opună rezistență influenței germane etc, etc. ... O să fie exact cum am zis eu. Franco va continua să se dea probritanic, asta se va folosi drept motiv pentru ca Spania să fie tratată amiabil şi să permită oricîte importuri, iar în cele din urmă, Franco va intra de partea nemților.

25.7.40: Chiar nici o ştire... Diverse persoane care şi-au trimis copiii în Canada o regretă deja. Numărul victimelor raidurilor aeriene de luna trecută, adică morții, a fost de circa 340. Dacă e adevărat, e mult mai puțin decît numărul victimelor din trafic din aceeaşi perioadă... Se spune că L.D.V. are acum 1 300 000 de membri, a oprit recrutarea şi va fi rebotezată drept Garda Națională. De asemenea, sînt zvonuri că subofițerii actuali vor fi înlocuiți de oameni din armata regulată. Asta înseamnă fie că autoritățile încep să ia L.D.V.-ui în serios, drept o forță combatantă, fie că se tem de ea.

Acum sînt zvonuri că Lloyd George70 ar fi potențialul Petain al Angliei... Presa italiană face aceeaşi afirmație şi zice că tăcerea lui L.G. dovedeşte că e adevărat. Fireşte, e destul de uşor să ți-1 imaginezi pe L.G. jucînd acest rol din pură ciudă şi gelozie fiindcă n-a primit nici o funcție, însă nu la fel de uşor să ți-1 închipui colaborînd cu clica conservatorilor ce ar fi de acord cu o atare situație.

NS

70. David Lloyd George fusese, ca şi P6tain, văzut ca un lider eroic în timpul Primului Război Mondial, cînd se dovedise un premier eficient. După război a încercat să facă un tratat de pace cu Germania, dar a fost în minoritate. Pentru Lloyd George vezi şi Evenimente, 6.8.39, n. 3 (n. ed. orig.).

28.7.40: în seara asta am văzut un bîtlan zburînd pe Baker Street. Dar şi mai şocant e ce-am văzut acum o săptămînă sau două, adică un vînturel omorînd o vrabie în mijlocul stadionului de crichet Lord's. Bănuiesc că e posibil ca războiul, adică diminuarea traficului, să crească numărul de păsări din interiorul Londrei. Omulețul al cărui nume îl uit mereu 1-a cunoscut pe Joyce73, naționalist din aripa desprinsă din partidul fascist, cunoscut de toți drept Lordul Haw Haw. El spune că Joyce îl ura pe Mosley74 cu patimă şi vorbea despre el într-un limbaj de nereprodus. Mosley fiind principalul susținător al lui Hitler în Anglia, e interesant că îl foloseşte pe Joyce, şi nu pe unul dintre oamenii săi. Asta pare să confirme ce zicea Borkenau, că Hitler nu doreşte ca în Anglia să existe un partid fascist prea puternic. Evident, motivul e întotdeauna dorința de a dezbina şi de a te asigura că cei dezbinați nu se vor mai uni niciodată. Presa germană atacă guvernul Petain, nu se ştie exact din ce motiv, şi la fel şi elementele presei franceze aflate sub control german. Doriot75 e, fireşte, figură de frunte aici. Am fost şocat cînd şi

NS

71. Neindentificat (n. ed. orig.).

72. Pe 16 iulie 1940, Hitler spusese, în Directiva 16: „Am hotărît să pregătesc o operațiune terestră împotriva Angliei şi, dacă e nevoie, să o şi pun în practică. Țelul... va fi să eliminăm ca țară Anglia... şi, dacă e nevoie, s-o ocupăm în întregime" (Hitler's War Directives 1939-45, editate de Hugh Trevor-Roper, 1964) (n. ed. orig.).

73. William Joyce (1908-1946), cunoscut drept Lordul Haw-Haw, se pare că din cauza modului în care vorbea, era un cetățean american care

nu a primit niciodată cetățenie britanică, deşi şi-a petrecut cea mai mare parte a vieții în Anglia şi era un naționalist înfocat. A ajuns un fascist pentru care linia lui Mosley era prea blîndă. în august 1939 s-a dus în Germania, iar în 1940 a devenit cetățean german naturalizat. Pe parcursul întregii primei părți a războiului, a făcut emisiuni radiofonice de propagandă pentru Anglia. A fost spînzurat de englezi la 3 ianuarie 1946 (n. ed. orig.).

74. Oswald Mosley, liderul Uniunii Britanice a Fasciştilor; vezi „Jurnalul drumului către Wigan Pier", 16.3.36, n. 49 (n. ed. orig.).

75. Jacques Doriot (1898-1945), comunist devenit fascist, a fost liderul Partidului Popular Francez, care a fost finanțat de nemți. La 25 martie 1943, i-a scris lui Hitler: „L'armăe allemande et ses allies ne combattent pas seulement pour FAllemagne, mais pour Europe et par consăquent pour France." („Armata germană şi aliații săi nu se luptă doar pentru Germania, ci pentru Europa întreagă şi, în consecință, pentru Franța", în fr., în orig. - n. r.). El a fost cel care a creat La Lâgion des volontaires franqais contre le bolchevisme (LVF) - un prim pas în colaborarea militară cu Germania în timpul ocupației. Circa 10 000 de voluntari au luptat pentru Wehrmacht pe frontul de răsărit (informații de la Muzeul Memorial, Caen) (n. ed. orig.).

Sunday Times a afirmat că nemții din Paris se folosesc de Bergery76. Insă accept acest lucru cu prudență, ştiind că aceste mici partide de stînga dizidente sînt de regulă mințite deopotrivă de Dreapta, cît şi de Stînga.

8.8.40: Atacul italian asupra Egiptului, sau mai degrabă asupra Somalilandului britanic, a început. Nici o ştire importantă încă, dar ziarele sugerează că Somalilandul nu poate fi păstrat cu trupele pe care le avem acolo. Punctul esențial e Perim, a cărui pierdere va închide practic accesul la Marea Roşie.

H.G. Wells îl cunoaşte bine pe Churchill şi zice că e un om de bună calitate, că nu e mercenar şi nici măcar carierist. întotdeauna a trăit „ca un comisar sovietic", îşi „face automobilele pe comandă" etc, dar nu-i pasă deloc de bani. Dar [H.G. Wells] spune că Churchill are o anume putere de a închide ochii la fapte şi are slăbiciunea de a nu putea să refuze niciodată un prieten apropiat, ceea ce explică faptul că n-a dat afară diverse persoane. [Wells] a făcut deja mare tevatură pe tema persecutării refugiaților. E de părere că centrul de comandă al acestui întreg sabotaj e Biroul de Război. Crede că arestarea refugiaților antifascişti e o acțiune perfect conştientă de

sabotaj bazată pe premisa că unii dintre aceştia au legături cu mişcările clandestine din Europa şi că ar putea, la un moment dat, să provoace o revoluție „bolşevică", care, din punctul de vedere al clasei guvernante, e mai rea decît înfrângerea. El zice că lordul Swinton77 poartă cea mai mare vină. L-am întrebat dacă el crede că lordul [Swinton] a făcut-o cu bună ştiință, acest lucru fiind mereu cel mai greu de stabilit exact. Mi-a zis că el crede că lordul [Swinton] ştie perfect ce face.

NS

76. Gaston Bergery, deputat şi intelectual francez, a trecut de la extrema dreaptă la extrema stînga şi, după căderea Franței, a colaborat cu germanii (n. ed. orig.).

77. Philip Cunliffe-Lister, viconte Swinton (1884-1972; conte, 1955), a intrat în parlament ca unionist (aliat apropiat al conservatorilor) în 1918. A fost secretar de stat pentru colonii, 1931-35; secretar de stat pentru aviație, 1935-38; preşedinte al United Kingdom Commercial Corporation, 1940-42; ministru al Cabinetului Rezident în Africa de Vest, 1942-44, şi ministru al aviației civile, 1944-45 (n. ed. orig.).

În seara asta am fost la o conferință cu diapozitive pe sticlă, ținută de un ofițer care participase la campania din Dunkerque. Foarte proastă conferință. A zis că belgienii au luptat bine şi că nu e adevărat că s-au predat fără avertisment (în realitate, au dat un avertisment de trei zile), dar a vorbit foarte urît despre francezi. Avea o fotografie cu un regiment de zuavi în plină derută după ce jefuiseră totul în jur; pe trotuar era un bărbat beat.

9.8.40: Situația financiară devine absolut insuportabilă... Le-am scris o lungă scrisoare celor de la administrația financiară78, subliniind faptul că războiul mi-a tăiat orice sursă de venit, în timp ce guvernul refuză să îmi dea orice fel de slujbă. Argumentul, extrem de relevant pentru situația scriitorului, că e imposibil să scrii cărți cînd trăieşti un asemenea coşmar permanent, n-are nici o greutate pentru guvernanții noştri... Nu am nici un scrupul față de guvern şi, dacă aş putea, aş căuta căi de a fenta plata taxelor. Şi totuşi, sînt gata să-mi dau oricînd viața pentru Anglia, dacă e nevoie. Nimeni nu e patriot cînd vine vorba de taxe.

Nici o veste importantă de cîteva zile. Doar bătălii aeriene, în care, dacă relatările sînt corecte, englezii marchează la greu. Mi-aş dori să pot discuta cu un ofițer de la R.A.F., ca să-mi fac o idee dacă relatările astea sînt sau nu adevărate79.

NS

78. Faptul că Orwell era strins cu uşa în legătură cu impozitele datorate statului e interesant în lumina situaţiei sale, aproape la limita sărăciei, din anii '30. în 1939, doar vreo douăzeci la sută din populaţie plătea impozit pe venit (vezi Dearden Farrow, 19.2.85). Dificutăţile financiare ale lui Orwell, comune în rîndul scriitorilor, al actorilor şi al altora, e posibil să fi fost cauzate de un venit mai mare în anul anterior (de pildă, drepturile de autor pentru Drumul către Wigan Pier) şi de faptul că veniturile salariale ale lui Eileen erau tratate la ora aceea ca fiind ale lui şi erau supuse impozitării (n. ed. orig.).

79. în realitate, au fost doborîte mai puţine avioane decît susţineau forţele aviatice britanice şi germane la momentul respectiv. Pe 14 august, Royal Air Force declara că a doborît 144 de avioane germane; după război, cînd s-au putut cerceta arhivele germane, numărul acestora a fost redus la 71. în acea zi, R.A.F.-ul a pierdut 16 avioane, dar opt piloţi au fost salvaţi. Pe 15 septembrie, s-a spus că au fost distruse 185 de avioane germane; s-a dovedit că au fost de fapt 56; s-au pierdut 26 de avioane R.A.F., dar jumătate dintre piloţi au fost salvaţi. A fost cel mai mare număr de pierderi într-o singură zi declarate în Bătălia pentru Anglia. Din iulie şi pînă la sfîrşitul lui octombrie, s-a spus că au fost doborîte 2 698 de avioane germane; numărul corect era 1 733. Nemţii au susţinut că au distrus 3 058 de avioane britanice, dar pierderile au fost de 915 avioane. E greu de estimat în ce măsură aceasta a fost o exagerare oficială deliberată şi în ce măsură o raportare ultra-entuziastă a piloţilor (n. ed. orig.).

16.8.40: E evident că în Somaliland, unde are loc o manevră diversionistă pentru atacul asupra Egiptului, lucrurile merg foarte prost. Bătălii aeriene de proporţii deasupra Canalului, cu pierderi germane uriaşe, dacă rapoartele au vreun dram de adevăr în ele. De pildă, ieri s-a raportat că au fost doborîte 145 de avioane... Celor din centrul Londrei le-ar prinde bine un raid aerian, să-i înveţe cum să se poarte. în momentul ăsta, toată lumea se poartă cît se poate de stupid, toate activităţile în afară de transport au fost stopate, dar nu s-a luat nici o măsură de precauţie. In primele 15 secunde, lumea e foarte panicată, suflă în fluiere şi strigă la copii să intre în casă, după care oamenii încep să se adune în stradă şi să se uite curioşi spre cer. Se pare că, în timpul zilei, lumea se jeneză să intre în adăposturi, pînă cînd nu aude bombele.

Marţi şi miercuri am avut două zile splendide la Wallington. Nici un ziar şi nimic care să amintească de război. Se tăia ovăzul şi l-am scos pe Marx

în ambele zile, ca să ne ajute să gonim iepurii, acțiune la care Marx a dat dovadă de o agerime neașteptată. Toată povestea m-a trimis brusc înapoi în copilărie, poate ultima frântură din genul ăsta de viață de care să mai am parte vreodată.

19.8.40: O trăsătură a raidurilor aeriene e credulitatea extremă a aproape tuturor în legătură cu pagubele produse în zone îndepărtate. George M.80 a sosit recent de la Newcastle, despre care cei de aici sînt convinşi că a fost serios afectat, şi ne-a spus că pagubele sînt aproape nesemnificative. Pe de altă parte, cînd a ajuns aici, se aştepta să găsească Londra făcută bucăți şi ne-a întrebat imediat „dacă a fost foarte rău aici". E uşor să-ți dai seama cum se face că oameni aflați tocmai în America pot crede că Londra e în flăcări, Anglia moare de foame etc, etc. Şi, în acelaşi timp, toate astea nasc îndoiala firească dacă nu cumva şi

NS

80. E vorba, probabil, de George Mason, consilier medical şi prieten apropiat al lui Laurence O'Shaughnessy. Eileen a apelat la el la începutul anului 1945 şi într-o scrisoare a scris că atît acesta, cît şi fratele ei aveau o părere bună despre Harvey Evers, chirurgul care a operat-o la 29 martie 1945 (n. ed. orig.).

propriile noastre raiduri în vestul Germaniei nu au cu totul alte proporții decît cele raportate.

8.40: Ziarele prezintă cum pot ele mai optimist retragerea din Somaliland, care e totuşi o înfrîngere serioasă, prima pierdere a unui teritoriu britanic, de secole... E păcat că ziarele (în orice caz, News Chronicle, singurul pe care l-am văzut azi) sînt atît de hotărîte să trateze ştirea drept una pozitivă. Povestea asta ar fi putut provoca o altă agitație, care ar fi dat mai mulți tembeli ufară din guvern.

Plîngeri în rîndul celor din Garda Națională, acum că raidurile aeriene sînt tot mai frecvente, fiindcă santinelele nu au căşti de metal. Explicație de la gen. Macnamara, care ne spune că armatei regulate încă îi lipsesc 300 000 de căşti de metal - asta după aproape un an de război.

12.8.40: Comparativ cu titlurile pe care le-am văzut în alte ziare, presa lui Beaverbrook pare să încerce să discrediteze sugestia că uciderea lui Troțki81 a fost executată de G.P.U. De fapt, Evening Stardard-ul de azi nici n-a amintit de această sugestie, în nici unul dintre cele cîteva articole separate despre Troțki. Fără îndoială, încă mai sînt cu ochii pe Rusia şi vor să-i țină pe ruşi aproape cu orice preț, în ciuda caricaturilor lui Low82, dar

în Hpatele acestei atitudini poate să se afle o manevră şi mai subtilă. Cei care răspund de politica actuală a ziarului Standard, proso-vietică, sînt fără îndoială suficient de versați ca să ştie că „linia" Frontului Popular nu este, de fapt, calea prin care se poate asigura o alianță cu Rusia. însă ei mai ştiu şi că masa celor de orientare stîngistă din Anglia încă e ferm convinsă că o politică antifascistă declarată e singura cale de-a atrage Rusia de partea noastră. Prin urmare, a-i cînta în strună Rusiei e o cale de a direcționa încet-încet opinia publică spre stînga. E foarte ciudat

NS

81. Leon Troțki (1879-1940), conducător al revoluției din octombrie 1917 din Rusia, şi Comisar pentru Afaceri Externe şi pentru Război, 1917-24, a fost fondatorul Armatei Roşii. în lupta pentru putere ce a urmat morții lui Lenin, din 1924, a pierdut în fața lui Stalin şi a fost exilat. A fost asasinat în Mexic pentru că el şi cei care l-au urmat continuau să i se opună lui Stalin. Moartea sa a fost atribuită poliției secrete sovietice, OGPU (n. ed. orig.).

82. David Low (1891-1963) a fost un foarte talentat caricaturist politic de stînga, care a lucrat pentru Evening Standard şi mai tîrziu pentru Manchester Guardian (n. ed. orig.).

că întotdeauna atribui asemenea motive nesincere altora, cînd eu, unul, sînt complet lipsit de orice viclenie şi îmi e foarte greu să folosesc metode indirecte, chiar şi atunci cînd văd că e nevoie de ele.

Azi, în Portman Square, am văzut o birjă cu patru roți, în stare destul de bună, cu un cal bun şi un birjar, cam ca în perioada de dinainte de 1914.

23.8.40: în noaptea asta, pe la ora 3, alarmă de raid. M-am ridicat din pat, m-am uitat la ceas, după care m-am simțit incapabil să fac ceva şi m-am culcat imediat la loc. Se vorbeşte despre reorganizarea sistemului de alarmă - şi vor trebui s-o facă, dacă vor să nu mai lase fiecare alarmă în parte să coste mii de lire în timp irosit, lipsă de somn etc. Faptul că în clipa de față se dă alarma într-o arie foarte extinsă, cînd avioanele germane nu operează decît într-o anumită zonă a acesteia, înseamnă nu doar că oamenii sînt treziți inutil sau luați de la lucru, ci şi că lasă să se creeze impresia că toate alarmele antiaeriene sînt false, lucru evident periculos.

Am primit în fine uniforma de Gardă Națională, după două luni jumătate.

Azi-noapte, am fost la o conferință a Generalului 83, care

comandă circa 250 000 de persoane. A zis că e în armată de 41 de ani. A trecut prin campania din Flandra şi, fără îndoială, a fost limoge8* pentru că era incompetent. Perorînd despre cum Garda Națională e o forță defensivă statică, a zis cu dispreț şi destul de apăsat că nu vede ce sens are să exersăm cum să ne adăpostim, „să ne tîrîm pe burtă" etc, etc, cu trimitere evidentă la şcoala de pregătire din Osterley Park85. Misiunea noastră, a zis, e să

NS

83. Neidentificat. Tom-Hopkinson, unul dintre fondatorii Şcolii neoficiale de pregătire a Gărzii Naționale din Osterley Park, spune cum un anume general de brigadă Whitehead a încercat să desființeze şcoala în toamna lui 1940 fiindcă nu avea licență; vezi cartea sa, Of This Our Time (1982). Orwell nu se poate referi la general-locotenentul Sir T.R. Eastwood, care a preluat comanda Gărzii Naționale în toamna lui 1940; acesta avea sub cincizeci de ani (n. ed. orig.).

84. Trecut cu vederea în momentul promovărilor (n. ed. orig.).

85. Şcoala pregătitoare din Osterley Park a fost condusă de Tom Wintringham (1898-1949) şi Hugh (Humphrey) Slater (1905-1958). Aceştia predau tactici de gherilă şi de lupte de stradă bazate pe experiența lor din cadrul Brigăzii Internaționale din Războiul Civil Spaniol. S-au păstrat notițele lui Orwell despre instruirea membrilor Gărzii Naționale. Acestea se axează în principal pe luptele stradale, fortificațiile de cîmp şi bombele fumigene (vezi OC, XII). Wintringham făcuse parte din Royal Flying Corps în Primul Război Mondial şi editase Left Review, 1934-36. A comandat Batalionul Englez din Brigada Internațională din apropierea Madridului, în 1937. A fost membru fondator al Partidului Comunist din Marea Britanie, pe care 1-a părăsit la şaptesprezece ani după experiența sa din Spania. A fost autorul unei ediții Penguin Special, New Ways of War (1940). Slater a fost pictor şi scriitor. într-o vreme a fost comunist şi la începutul anilor '30 a făcut politică antinazistă, în Berlin. A luptat pentru Republicanii din Spania (1936-38), devenind Şef al Operațiunilor din Brigada Internațională. Manualul său, Home Guard for Victory! Un eseu despre strategie, tactică şi pregătire (1941) a fost recenzat de Orwell (OC, XII). Tot în 1941 a publicat War into Europe: Attack in Depth (n. ed. orig.).

murim la post. Ne-a lăudat apoi enorm lupta la baionetă şi a sugerat că în curînd se vor introduce grade militare şi aici, salutul etc. ...Babalîcii ăştia îmbuibați, atît de vizibil idioți şi senili, decrepiți în toate în afară de curajul fizic, sînt atît de penibili că ți s-ar face milă de el, dacă nu ți-ar atîrna de gît

ca nişte pietre de moară. Atitudinea membrilor obişnuiţi ai gărzii la asemenea evenimente era una încurajatoare - atît de dornici să fie entuziaşti, atît de pregătiţi să ovaţioneze şi să rida la poante, şi totuşi, în tot acest timp, simţind oarecum că ceva e greşit aici -, însă mie de fiecare dată ajunge să mi se pară jalnică. Aproape că a venit momentul cînd va fi suficient să sară cineva la tribună şi să le spună cît de irosite aiurea sînt viețile lor şi cum războiul e pierdut, şi de către cine, ca ei să se revolte şi să-i ia pe îmbuibaţi cu lopata şi să-i arunce la coşul de gunoi. Cînd îi privesc cum ascultă o asemenea discuţie ineptă, îmi amintesc de fiecare dată pasajul din Carnetele lui Samuel Butler, despre un viţel pe care 1-a văzut odată mîncînd baligă.86 Nu se putea deloc hotărî dacă îi place sau nu şi a fost suficient ca o vacă experimentată să-1 împungă cu cornul, după care avea să ţină minte toată viaţa că baliga nu e bună de mîncat.

Ieri m-am întrebat: oare cum se va descurca Rusia fără Troţki ? Sau comuniştii din alte părţi? Probabil vor fi forţaţi să inventeze un înlocuitor.

26.8.40: (Greenwich). Raidul care a avut loc pe data de 24 a fost primul raid adevărat asupra Londrei de pînă acum din cîte ştiu

NS

86. ‚Arta de a şti ce îţi face plăcere", Further Extracts from the Note-Books of Samuel Butler, alese şi editate de A. T. Bartholomew (1934), pp. 165-66. Această carte a fost recenzată de Orwell în 1934 (n. ed. orig.).

eu, adică primul în care am auzit efectiv bombele. Ne uitam din faţa uşii de la intrare, cînd au fost lovite docurile East India. în ziarele de duminică nu se spune nimic despre asta, aşa că e limpede că nu se anunţă atunci cînd sînt atinse obiective importante... S-a auzit o izbitură puternică, dar nu genul care să te bage în sperieţi şi nu mi s-a părut că a făcut să se cutremure pămîntul, aşa că e limpede că bombele pe care le aruncă nu sînt din cele mari. îmi amintesc cele două bombe mari care au căzut lîngă Huesca, atunci cînd am fost în spitalul de la Monflorite. Prima, de la peste 4 kilometri distanţă, a scos un vîjîit înfiorător, care a cutremurat casele şi ne-a făcut să sărim din pat şi să fugim speriaţi. Poate că a fost o bombă de 2 000 de livre87, iar acum se lansează unele de 500 de livre.

în curind, vor trebui să facă ceva pentru localizarea alarmelor. In prezent, milioane de oameni sînt ţinuţi treji sau se opresc din treabă de fiecare dată cînd apare un avion deasupra oricărei părţi din Londra.

29.8.40: Alarmele antiaeriene din ultimele 3 nopţi au durat în total cam cam 16-18 ore... E cît se poate de clar că aceste raiduri de noapte sînt

menite doar să ne agaseze şi, atîta timp cît se ştie că la sunetul unei sirene toată lumea trebuie să coboare rapid în adăposturi, e destul ca Hitler să trimită doar vreo şase avioane ca să ne împiedice să muncim şi să nu ne lase să dormim, oricît timp are chef. însă lumea a cam început să se sature de povestea asta... Pentru prima oară în 20 de ani, am auzit şoferii de autobuze ieşindu-şi din fire şi purtîndu-se urît cu pasagerii.

NS

87. În raidul respectiv, primele bombe au căzut asupra centrului Londrei; a fost atinsă biserica St Giles's, Cripplegate. Deşi, mai tîrziu, R.A.F.-ul a lansat unsprezece tone de bombe de mare calibru, în această perioadă a războiului nu dispunea de bombe de 2 000 de livre. în atacul asupra Arsenalului Woolwich şi asupra docurilor Londrei, de la 7 septembrie 1940, circa 300 de bombardiere germane au lansat 337 de tone de bombe -o medie de 2 500 de livre per avion. Poate că Orwell s-a gîndit aici la bombe cu acţiune întîrziată sau la efectul acestora. La 19 septembrie 1940, Churchill i-a scris generalului Ismay un memorandum în care îi spunea că nemţii au lansat 36 de bombe cu acţiune întîrziată. Voia să reacţioneze pe măsură - bombe de 1 000 de livre, dacă nu se poate bombe cu efect întîrziat. Dezavantajul acestora din urmă, dincolo de faptul că erau o armă ce provoca spaima în rîndul civililor, era că, atunci cînd erau lansate de la 5 000 de picioare, fiind supuse capriciilor vîntului, puteau să nu nimerească o anume ţintă. Vezi Winston Churchill, Al Doilea Război Mondial, II (n. ed. orig.).

De pildă, aseară, o voce din beznă: „Cucoană, cine conduce otobuzu ăsta, io sau mata ?". M-a transportat direct la sfîrşitul ultimului război.

... E[ileen] şi cu mine am acordat minimum de atenţie raidurilor şi am avut sincer impresia că, de fapt, nu mă îngrijorează deloc, decît din cauza dezorganizării etc. pe care o provoacă. Şi totuşi, în dimineaţa asta, aţipind cîteva ore, aşa cum fac de fiecare dată cînd mă întorc de la serviciul de pază, am avut un vis foarte neplăcut, cu o bombă ce cădea lîngă mine şi mă băga în sperieţi. Mi-a amintit de visul pe care îl tot aveam spre sfîrşitul şederii noastre în Spania, că eram pe un dîmb cu iarbă, n-aveam unde să mă adăpostesc şi în jurul meu cădeau obuze de mortieră.

31.8.40: Alarmele antiaeriene, care acum sînt în jur de şase sau cam aşa la fiecare 24 de ore, devin extrem de sîcîitoare. S-a împrăştiat rapid părerea că ar trebui să nici nu le luăm în seamă, decît atunci cînd se ştie că vor fi bombardamente de proporţii şi vor avea loc în zona ta. Aş zice că, dintre cei

care se plimbă prin Regent's Park, cel puțin jumătate nu acordă nici o atenție raidurilor aeriene... Azi-noapte, chiar cînd ne duceam la culcare, o explozie destul de puternică. Mai tîrziu, în toiul nopții, am fost trezit de o bubuitură infernală, care se spune că ar fi fost provocată de o bombă în Maida Vale88. E[ileen] şi cu mine ne-am mulțumit să comentăm cît de asurzitoare a fost, după care am adormit la loc. Cînd am adormit, cu o vagă impresie că se aud tunuri antiaeriene trăgînd, mă aflam iar în războiul din Spania, într-una din acele nopți cînd aveai paie bune pe care să dormi, picioarele uscate, cîteva ore de odihnă în față şi în depărtare se auzea zgomot de foc, ceea ce are un efect soporific, dacă e de la distanță.

1.9.40: Recent mi-am cumpărat o bonetă... Se pare că bonetele peste mărimea 7 sînt o raritate. E limpede că se pleacă de la premisa că toți soldații au capete mici. Asta consonează cu remarca pe care i-a făcut-o nu ştiu ce mahăr lui R.R.89 la Paris,

NS

88. Suburbie din Londra, aflată cam la o milă de locuința soților Orwell, de pe Chagford Street (n. ed. orig.).

89. Sir Richard Rees, Bt. (1900-1970), a fost prieten de-o viață cu Orwell şi binefăcător al său, mai ales la începutul carierei, cînd Orwell încerca să-şi facă un nume. Ravelston din Aspidistra să trăiască! îi seamănă ca generozitate. A fost pictor şi, între 1930-1937, editor al revistei The Adelphi. A fost partenerul lui Orwell la ferma de pe Jura şi a devenit (împreună cu Sonia Orwell) coexecutorul testamentar al operei sale literare. Vezi George Orwell: Fugitive from the Câmp of Victory (Fugar din tabăra victoriei),196l, şi fragmentele din Orwell Remembered (n. ed. orig.).

cînd acesta a încercat să se înroleze - „Dumnezeule mare, doar nu-ți închipui că vrem oameni inteligenți pe front, nu?". Toate uniformele Gărzii Naționale sînt făcute cu gulere de 20 de țoii... Prăvăliile de peste tot încep să prospere pe seama Gărzii Naționale, cămăşi kaki etc. fiind etalate la prețuri exorbitante cu anunțuri de genul „potrivite pentru Garda Națională". Exact ca în Barcelona, în zilele de început, cînd era la modă să fii militar.

3.9.40: Ieri am vorbit cu doamna C.90, care s-a întors recent de la Cardiff. Acolo au fost raiduri aproape neîntrerupte şi în cele din urmă s-a hotărît că munca de pe docuri trebuie să continue, cu sau fără raiduri. Aproape imediat după aceea, un avion german a reuşit să arunce o bombă drept în cala unui vapor şi, conform spuselor doamnei C, rămăşițele a şapte oameni care lucrau acolo „a trebuit să fie adunate cu gălețile". Imediat a

urmat o grevă a docherilor, după care a trebuit să se reinstituie adăpostirea. Ăsta e genul de lucruri care nu ajung niciodată în ziare. Acum, toate taberele afirmă că victimele ultimelor raiduri, adică, de exemplu, cele de la Ramsgate, au fost minimalizate de oficialități, ceea ce-i înfurie enorm pe localnici, cărora nu le place să citească despre „pagube neglijabile", cînd au fost ucise 100 de persoane etc, etc. Sînt foarte curios să aflu numărul victimelor de luna asta, adică august. Aş zice că, dacă sînt pînă la 2 000 pe lună, or să spună adevărul, dar, dacă numărul e mai mare, or să ascundă acest lucru.91

NS

90. Neidentificat (n. ed. orig.).

91. Numărul celor uciși în raidurile din septembrie a fost 6 954; 10 615 au fost grav răniți. Cifrele din timpul iernii ce a urmat, pe întregul teritoriu britanic, au fost:

Uciși Răniți
octombrie 1940 6 334 8 695
noiembrie 4 588 6 202
decembrie 3 793 5 244
ianuarie 1941 1 500 2 012
februarie 789 1 068
martie 4 259 5 557

în bombadamentul asupra oraşului Coventry, de pe 16 noiembrie (nume de cod dat de nemți, „Sonata lunii"), au fost ucise 554 de persoane dintr-o populație de un sfert de milion; un singur avion german a fost doborît. Pe întregul parcurs al războiului, 60 595 de civili au fost uciși în operațiuni lansate de inamic. Prin comparație, pierderile din Marina Comercială au fost de 30 248 de persoane, din Marina Regală 50 758, din R.A.F. 69 606, iar din Armată 144 079. Dintre cei circa 36 500 de civili uciși în raiduri aeriene pînă la finele lui 1941, peste 20 000 au murit în Londra, peste 4 000 în Liverpool, peste 2 000 în Birmingham, şi aproape 2 000 în Glasgow (n. ed. orig.).

Michael92 estimează că în fabrica lui de confecții, evident, o mică întreprindere privată, timpul pierdut cu raidurile de săp-tămîna trecută 1-a costat 50 de lire.

7.9.40: Alarmele antiaeriene sînt acum destul de frecvente şi durează suficient de mult ca oamenii să uite dacă alarma e operativă în acel moment sau a sunat deja sirena de încetare a acesteia. Zgomotul de bombe şi focuri

de armă, în afara cazului cînd sînt foarte aproape (ceea ce înseamnă la mai puțin de două mile) e acum acceptat drept un fundal normal pentru somn sau conversație, încă n-am auzit nici o bombă explodînd într-un mod care să te facă să te simți implicat personal.

în discursul lui Churchill, numărul celor uciși în raiduri aeriene în luna august e dat drept 1 075. Chiar dacă ar fi adevărat, e probabil mult ajustat, pentru că el include doar victimele din rîndul civililor. Secretoşenia practicată de autorități în privința raidurilor e dusă la extrem. Ziarele de azi relatează că într-o piață „din centrul Londrei" a căzut o bombă. E imposibil să afli ce piață era, deşi mii de oameni trebuie să ştie.

10.9.40: Nu pot să scriu prea multe despre aberațiile ultimelor zile. Nu e vorba doar de bombardamente, îngrijorătoare în sine, ci şi de traficul care e dat peste cap, de problemele frecvente cînd vrei să telefonezi cuiva, de închiderea prăvăliilor ori de cîte ori e vreun raid etc, etc, combinate cu nevoia de a-ți vedea de treburile tale obişnuite, toate la un loc te istovesc îngrozitor şi transformă viața într-o goană disperată de a recupera timpul pierdut. Am să mă opresc acum puțin asupra bombelor etc

N-am văzut nici un crater de bombă mai adînc de 12 picioare. Unul, aflat vizavi de casa de la Greenwich, a fost doar (întrerupt de raid aerian: continuat 11.9.40) aproximativ de mărimea celor

NS

92. Probabil că este acelaşi „M" care apare în însemnarea din 16.6.40. 50 de lire erau pe atunci aproximativ salariul săptămînal a 10-12 persoane (n. ed. orig.).

făcute în Spania de obuzele de 15 cm. în general, zgomotele sînt infernale, dar nu cutremură totul în jur, precum cele ale bombelor uriaşe pe care le-am văzut căzînd la Huesca. Lăsînd deoparte bombele „şuierătoare", am auzit adesea vîjîitul cîte unei bombe -ca să îl auzi, cred că trebuie să te afli la cel mult o milă de ea -, urmat de o explozie nu cine ştie ce puternică. Am ajuns la concluzia că, în general, nemții folosesc bombe de mic calibru. Cele care au produs cele mai mari stricăciuni pe Old Kent Road au avut un efect ciudat şi limitat. Adesea, o căsuță e transformată într-un morman de cărămizi, în vreme ce casa de alături abia dacă e puțin atinsă. La fel şi cu bombele incendiare, care uneori incinerează complet interiorul unei case, lăsînd exteriorul aproape intact.

Bombele cu efect întîrziat sînt o mare pacoste, dar se pare că ai noştri reuşesc să le localizeze pe cele mai multe şi să scoată oamenii din case

înainte ca bomba să explodeze. în tot sudul Londrei, mici grupuleţe de oameni cu figuri debusolate rătăcesc în jur cu valize şi boccele, fie oameni care au rămas fără case ori, în cele mai multe cazuri, care au fost evacuaţi de autorităţi din cauza unei bombe neexplodate.

Pagube notabile pînă acum: Bombardamente infernale asupra docurilor, pe 7 şi 8.9.40, şi pe strada Cheapside pe 9.9.40. Banca Angliei, uşor atinsă (craterul bombei de circa 15 picioare de la zid). Colegiul naval de la Greenwich, şi el atins. Multe pagube în Holborn. Bombă în curtea de la Marylebone Goods93. Cinematograful de la Madame Tussauds distrus. Cîteva alte bombardamente de proporţii, multe conducte de gaz şi cabluri electrice au pocnit, traficul a fost dat peste cap, London Bridge şi Westminster Bridge au fost scoase din uz pentru cîteva zile, şi suficiente pagube la căile ferate pentru ca traficul feroviar să fie încetinit pentru o zi sau două. O centrală electrică de undeva din sudul Londrei a fost lovită, oprind tramvaiele cam o jumătate de zi. Se zice că în Woolwich sînt pagube mari94. Şi, dacă e să mă iau după coloana de flăcări şi fum, pe 7.9.40 au fost lovite una sau două rezervoare mari de ţiţei din estuarul Tamisei. Livrările de lapte şi scrisori au fost relativ întîrziate, majoritatea ziarelor

NS

93. Holborn se află în zona centrală a Londrei; Marylebone Railway Station, gara terminus din Londra, se afla la circa 200-300 de metri de locuinţa lui Orwell din Chagford Street (n. ed. orig.).

94. Woolwich, aflat la două-trei mile la est de Greenwich, unde locuia familia O'Shaughnessy, era locaţia depozitului Royal Artillery, Royal Military Academy şi Royal Arsenal (n. ed. orig.).

apar cu cîteva ore mai tîrziu, toate teatrele (în afară de Criterion95 care e la subsol), închise pe 10.9.40 şi cred că şi cinematografele la fel.

Aproape toată noaptea trecută am petrecut-o în adăpostul public, unde am fost trimişi de vîjîitul ritmic şi explozia bombelor în apropiere, la intervale de circa un sfert de oră. Extrem de inconfortabil din cauza aglomeraţiei, deşi locul era bine dotat, cu lumină electrică şi evantaie. Oamenii, majoritatea muncitori în vîrstă, bombănind despre scaunele prea tari şi noaptea care nu mai trece, dar fără să fie defetişti... Acum, pe la ora amurgului, vezi lumea făcînd coadă la uşile adăposturilor, cu aşternuturile după ei. Cei care vin primii ocupă repede locurile de pe podea şi probabil petrec destul de bine noaptea. în afara raidurilor de zi, orele raidurilor sînt

destul de regulate, între 8 seara şi 4.30 dimineața, adică de la amurg pînă înainte de zori.

Cred că 3 luni de raiduri continue la aceeaşi intensitate ca în ultimele 4 nopți ar putea să distrugă moralul oricui. Dar e greu de crezut că e posibil să poată susține cineva un atac de asemenea proporții vreme de 3 luni, mai ales cînd au şi ei parte de cam acelaşi lucru.

12.9.40: Imediat ce au început cu adevărat raidurile aeriene, am remarcat că lumea e mult mai doritoare să vorbească cu străinii pe stradă... în dimineața asta, am întîlnit un tînăr de vreo 20 de ani, într-o salopetă murdară, poate ajutor la un garaj. Foarte supărat şi defetist în legătură cu războiul şi îngrozit de distrugerile pe care le văzuse în sudul Londrei. A zis că Churchill vizitase zona bombardată de lîngă Elephant96 şi, într-un loc în care fuseseră distruse 20 de case din 22, remarcase că „nu e chiar atît de rău". Tînărul: „L-aş fi strîns de gît pe nemernic, dacă mi-ar fi spus-o mie". Era pesimist în legătură cu războiul, era de părere că Hitler îl va cîştiga în mod sigur şi va transforma Londra în ruine, ca pe Varşovia. Vorbea cu amărăciune despre cei din sudul Londrei, rămaşi fără adăpost, şi a fost imediat de acord cu mine cînd am zis că ar putea fi rechizionate casele din West End, iar

NS

95. The Criterion se afla în Piccadilly Circus. Nici The Windmill Theatre, aşa cum se lăuda, nu „s-a închis niciodată"; se afla la nord-est de Piccadilly Circus, la mică distanță (n. ed. orig.).

96. Taverna The Elephant and Castle a dat numele acestei zone de locuințe muncitoreşti, centrului comercial şi locului de întîlnire a mai multe artere principale (n. ed. orig.).

ei să se mute acolo. Zicea că toate războaiele se duc de fapt pentru profitul celor bogați, dar a fost de acord cu mine că ăsta de acum se va sfîrşi probabil cu o revoluție. Cu toate astea, nu era lipsit de patriotism. O parte din frustrarea lui venea din faptul că în ultimele 6 luni încercase de patru ori să se înroleze în Forțele Aeriene şi întotdeauna fusese amînat.

în seara asta şi aseară au încercat noua strategie de a susține un foc continuu de baraj, se pare, trăgînd fără țintă precisă sau doar pe baza sunetelor, deşi bănuiesc că există vreun fel de detector de sunete ce estimează înălțimea la care trebuie să facă să explodeze obuzele... Zgomotul e infernal şi aproape continuu, dar, simțind că e de partea mea, nu mă deranjează. Azi-noapte am fost acasă la S97 şi toată noaptea s-a auzit

artileria trăgînd în piață, la intervale scurte. Dar, cu toate astea, am adormit destul de uşor, pentru că acolo nu se prea auzea nimic.

Toată lumea spune că în estul şi în sudul Londrei e prăpăd... Discursul lui Churchill de azi-noapte a prezentat cît se poate de serios pericolul unei invazii iminente. Dacă se încearcă efectiv o invazie şi nu e o simplă manevră diversionistă, ideea e fie să ne arunce în aer bazele aviatice de pe coasta de sud, după care să ne bombardeze eficient apărarea terestră, între timp provocînd haos în Londra şi comunicațiile sale sudice, fie să ne facă să ne mutăm forțele defensive cît mai spre sud, după care să atace Scoția sau, poate, Irlanda.

între timp, plutonul nostru din Garda Națională, după 3 luni jumate, cred că are cam o puşcă la 6 oameni, nici o altă armă în afară de bombe incendiare şi poate o uniformă la 4 oameni. La urma urmei, s-au opus din răsputeri să lase civilii să ia puştile acasă cu ei.98 Şi toate sînt puse într-un singur loc, unde o bombă le poate distruge pe toate într-o singură noapte.

NS

97. Apartamentul lui Stephen Spender şi biroul revistei Horizon, din Lansdowne Terrace, WC1. Orwell scrisese inițial „acasă la S.S", dar primul S a fost tăiat (n. ed. orig.).

98. La 22 septembrie 1940, Churchill i-a scris preşedintelui Roosevelt, zicîndu-i: „am nevoie urgentă de 250 000 de puşti, pentru că am 250 000 de oameni pregătiți şi îmbrăcați în uniformă (Garda Națională), în mîinile cărora le putem pune". Dacă s-ar găsi aceste puşti, ele „ne-ar permite să luăm cele 250 000 de puşti cu calibru 303 de la Garda Națională şi să le transferăm Armatei Regulate, lăsînd Garda Națională înarmată cu circa 800 000 de puşti americane" (Al Doilea Război Mondial) (n. ed. orig.).

14.9.40: în prima noapte a focului de baraj99, în care a fost cel mai intens, se spune că s-au tras 500 000 de obuze, adică, la un cost mediu de 5 lire pe obuz, în valoare de 2 milioane de lire şi jumătate. Dar a meritat din plin, pentru efectul asupra moralului general.

15.9.40: în dimineața asta, pentru prima oară, am văzut un avion doborît. A căzut încet dintre nori, cu botul în jos, exact ca o becață împuşcată undeva în înălțimi. Extraordinară jubilare printre cei care priveau, punctată, cînd şi cînd, de întrebarea „Eşti sigur că-i nemțesc ?". Atît de contradictorii sînt indicațiile oferite publicului, şi sînt atît de multe tipuri de avioane, că nimeni nu ştie nici măcar care sînt avioane germane şi care ale noastre. Singurul lucru după care mă ghidez cît de cît e că, dacă pe

cerul Londrei se vede un bombardier, trebuie să fie nemțesc, iar dacă e un avion de luptă e, mai probabil, al nostru.

17.9.40: Azi-noapte, bombardamente puternice în zona asta pînă pe la 11... Pe holul acestei case m-am întreținut cu doi tineri şi o fată care era cu ei. Atitudinea lor psihologică a fost interesantă. Recunoşteau deschis şi fără ruşine că sînt speriați, ziceau că li se ciocnesc genunchii de frică etc, şi totuşi în acelaşi timp erau surescitați şi interesați, şi între bombe ieşeau repede să vadă ce se mai întîmplă şi să adune schije de şrapnel. Apoi, în cămăruța de beton, de la subsol, a doamnei C, cu doamna C şi fiica ei, menajera şi cele trei fete tinere care locuiesc cu chirie în casă. Toate femeile, în afară de menajeră, țipau la unison de fiecare dată cînd trecea o bombă pe lîngă noi, strîngîndu-se una într-alta şi ascunzîndu-şi fețele, dar între aceste momente erau destul de vesele şi de normale, conversînd cu însuflețire. Cîinele tuflit şi vizibil speriat, conştient de faptul că ceva nu e în ordine. Şi Marx e la fel între raiduri, adică tuflit şi neliniştit. Există însă cîini care

NS

99. Cînd nemții au bombardat pentru prima oară Londra, părea că nu există nici un fel de apărare antiaeriană. Uneori, cîte un singur avion duşman se plimba pe cer şi lumea nu putea decît să aştepte stresată, adesea pentru lungi intervale de timp, să cadă o bombă. Alteori, era cîte un atac concentrat de bombe incendiare, explozive sau ambele. După ce toate tunurile antiaeriene disponibile au fost comasate în jurul Londrei, în noaptea de 10 septembrie, au deschis brusc focul simultan. Orwell are perfectă dreptate în legătură cu efectul asupra moralului (n. ed. orig.).

înnebunesc în timpul raidurilor şi trebuie împuşcați. Aici se spune, şi Efileen] zice că şi în Greenwich e la fel, că toți cîinii din parc fug acum acasă ca din puşcă atunci cînd aud sirena.

Ieri, cînd m-am tuns în centru, l-am întrebat pe frizer dacă şi-a văzut de treabă în timpul raidurilor. A zis că da. Chiar şi cînd bărbierea pe cineva? am zis. A, da, el îşi vedea de ras. Şi într-o zi, cînd o să cadă o bombă suficient de aproape ca să-1 facă să tresară, o să-i taie unui biet amărît jumătate de față.

Mai tîrziu am fost acostat de un individ, cred că un soi de comis-voiajor, cu o față foarte neplăcută, în timp ce aşteptam autobuzul. A început să peroreze despre cum o să plece cu nevastă-sa din Londra, cum nu mai rezistă cu nervii şi are probleme cu stomacul etc, etc. Nu ştiu cît de mulți

sînt în halul ăsta... A fost, firește, un mare exod din estul Londrei şi în fiecare noapte e practic o migrație în masă către locuri în care se află adăposturi suficient de încăpătoare. Tot mai mulți îşi iau un al doilea bilet şi petrec noaptea într-una din stațiile mai adînci de metrou, cum ar fi Piccadilly... Toți cei cu care am vorbit sînt de acord că locuințele goale şi mobilate din vestul Londrei ar trebui folosite pentru cei rămaşi fără case; dar bănuiesc că porcii de bogați încă mai au suficientă putere cît să împiedice să se întîmple asta. Zilele trecute, 50 de oameni din East End, conduşi de nişte consilieri ai primăriei, au intrat la Savoy şi au cerut să li se dea voie să intre în adăpost. Administrația n-a reuşit să-i dea afară pînă nu s-a terminat raidul, moment în care au plecat de bunăvoie. Cînd vezi cum se poartă cei bogați în acest moment, care se transformă sub ochii noştri într-un război revoluționar, te gîndeşti la Sankt Petersburg, în 1916.

(Seara). Aproape imposibil să scrii în vacarmul ăsta infernal. (Tocmai s-au stins luminile. Noroc că am nişte luminări.) Pe atît de multe străzi (a revenit lumina) din cartier a fost tăiat curentul din cauza unor bombe neexplodate, încît, să ajung acasă din Baker Street, să zicem de la 300 de iarzi, e ca şi cum aş încerca să-mi găsesc drumul prin inima unui labirint.

21.9.40: De zile întregi n-am reuşit să-mi cumpăr alt caiet pentru a continua acest jurnal fiindcă trei dintre cele patru papetarii din vecinătatea imediată au fost înconjurate cu cordoane de polițişti din cauza unor bombe neexplodate.

Imagini pe care le vezi mereu zilele astea: grămezi adunate de cioburi de sticlă, pietriş şi bucăți de cremene, miros de gaz dinspre conducte fisurate, grupuri de gură-cască aşteptînd lîngă polițişti.

Ieri, la capătul unei străduțe din apropiere, se formase o mică mulțime, care aştepta împreună cu un tip de la apărarea antiaeriană, cu cască neagră de metal pe cap, în mijlocul ei. Un huruit îngrozitor, urmat de un nor uriaş de praf etc. Bărbatul cu cască neagră iese alergînd către cartierul general al A.R.P.100, de unde iese un altul, cu cască albă, mestecînd cu gura plină pîine cu unt.

Bărbatul cu cască neagră: „Dorset Street, domnule".

Bărbatul cu cască albă: „OK". (Bifează ceva în caiet.)

Oameni fără culoare şi chip rătăcesc fără țintă, după ce au fost evacuați din case din cauza bombelor cu acțiune întîrziată. Ieri m-au oprit două fete pe stradă, foarte elegante, cu excepția faptului că erau foarte murdare pe față: „Vă rog, domnule, ne puteți spune unde ne aflăm?".

Pe de altă parte, zone întregi din Londra sînt aproape normale, iar toată lumea e destul de fericită în timpul zilei şi niciodată nu pare să se gîndească la noaptea ce va veni, ca animalele care nu sînt capabile să se gîndească la viitor atîta timp cît au un pic de mîncare şi un loc la soare.

24.9.40: Oxford Street ieri, de la Oxford Circus la Marble Arch, complet lipsită de maşini, doar cîţiva pietoni, cu soarele după-amiezii tîrzii reflectîndu-se strălucitor pe drumul pustiu şi scînteind în nenumărate cioburi de sticlă spartă. în faţă la John Lewis101, o grămadă de manechine de ipsos, foarte rozalii şi părînd atît de reale şi atît de asemănătoare cu nişte cadavre că, fie şi de la mică distanţă, ai fi putut crede că asta sînt. Aceeaşi privelişte ca în Barcelona, doar că acolo erau sfinţi de ipsos din bisericile profanate.

Multe discuţii dacă poţi auzi o bombă (adică şuieratul ei) care vine drept către tine. Totul se reduce la întrebarea dacă viteza bombei e mai mare decît cea a sunetului... Un lucru pe care l-am dedus, cred că destul de corect, e că, cu cît cade o bombă mai departe de tine, cu atît îi auzi mai mult timp şuieratul. Scurtul vîjîit e prin urmare sunetul ce trebuie să te avertizeze să te ascunzi rapid. Cred că ăsta e de fapt principiul care funcţionează atunci cînd te fereşti de un obuz, dar se pare că ştim să o facem din instinct.

Avioanele revin şi revin iar, la fiecare cîteva minute. E exact ca într-o ţară orientală, cînd eşti convins că ai omorît ultimul

NS

100. Anti-Raid Precaution.

101. Un mare magazin universal, organizat pe baza unui parteneriat între angajaţi, care prosperă şi azi.

ţînţar dinăuntrul plasei şi, de fiecare dată, în clipa în care ai închis lumina, începe să bîzîie altul.

27.9.40: News Chronicle de azi e apăsat defetist, lucru destul de explicabil după ştirile de ieri de la Dakar102. Dar am sentimentul că News Chronicle o să devină defetist oricum şi o să iasă repede în faţă cînd o să se propună condiţii plauzibile de pace. Oamenii ăştia n-au nici o politică clară şi nici un simţ al răspunderii, nimic în afară de un dispreţ tradiţional al clasei conducătoare britanice, bazat, în ultimă instanţă, pe conştiinţa nonconformistă. Sînt doar genul care face zgomot, ca New Statesman etc. Toţi oamenii ăştia vor capota cu siguranţă atunci cînd condiţiile războiului vor deveni insuportabile.

Multe bombe azi-noapte, deşi cred că nici una mai aproape de o jumătate de milă de casa noastră. Cutremurul pe care-l provoacă simpla trecere a bombei prin aer e uluitor. Toată casa se zduguie, suficient cît să facă să zornăie obiectele de pe masă. Sigur că acum lansează bombe foarte mari. Cea neexplodată din Regent's Park se spune că e „de mărimea unei cutii poştale". Aproape în fiecare noapte luminile se sting cel puțin o dată, nu pîlpîind intermitent, ca atunci cînd nu se face bine legătura, ci stingîndu-se încet, după care, de regulă, revin în cam cinci minute. De ce se stinge aşa lumina cînd trece o bombă prin apropiere nimeni nu pare să ştie.

15.10.40: Scriu aceste rînduri la Wallington, după ce am fost mai mult sau mai puțin bolnav, în jur de o săptămînă, cu o infecție la braț. Nu sînt multe ştiri - adică doar evenimente de importanță mondială; nimic care să mă afecteze personal.

Acum sînt 11 copii evacuați la Wallington (au sosit 12, dar unul a fugit şi a trebuit să fie trimis acasă). Sînt din East End. O fetiță, din Stepney, a zis că bunicul ei a fost scos de bombe din casă de şapte ori. Par copii drăguți şi par că s-au obişnuit fără probleme cu noua locuință. Şi totuşi, există aceleaşi plîngeri obişnuite printre anumiți localnici. De pildă, vorbind despre

băiețelul care stă la doamna , în vîrstă de şapte ani: „E un drăcuşor împielițat, ascultă-mă ce-ți spun. Face pipi în pat şi-şi

NS

102. În septembrie 1940, o expediție britanică, în cooperare cu Forțele Franceze aflate sub comanda generalului De Gaulle, a făcut o încercare de a recaptura portul din Dakar, Africa de Sud, de la guvernul Vichy. Expediția a fost un eşec (n. ed. orig.).

i

350

murdăreşte pantalonii. Dacă ar începea pe mîna mea, l-aş freca cu ei pe la nas de drăcuşor împielițat ce e".

Cîte unul mai bombăne despre numărul evreilor din Baldock.103 declară că cei mai mulți dintre cei care se adăpostesc la

metrou sînt evrei. Trebuie să încerc să verific asta.

Recolta de cartofi foarte bună anul ăsta, în ciuda vremii secetoase, ceea ce mă bucură.

19.10.40. Depresie de nepovestit dată de faptul că în fiecare dimineață aprind focul cu ziare de acum un an şi zăresc titlurile optimiste în timp ce se

topesc, devenind scrum.

21.10.40. Apropo de reclamele din stațiile de metrou, „Fii bărbat" etc. (prin care bărbați în putere sînt rugați să nu se adăpostească aici, ca să lase loc pentru femei şi copii), D104 zice că în toată Londra umblă bancul că a fost o greşeală că au fost tipărite în engleză.

Priestley105, ale cărui emisiuni de duminică noapte erau, prin implicații, propagandă socialistă, a fost scos de pe post, evident, la solicitarea Partidului Conservator... Pare că echipa lui Margesson106 se pregăteşte să-şi facă revenirea.

25.10.40: Noaptea trecută m-am uitat atent la mulțimea celor adăpostiți în stațiile Chancery Lane, Oxford Circus şi Baker Street. Nu sînt toți evrei, dar cred că sînt mai mulți evrei decît ai vedea în mod normal într-o mulțime atît de mare. Partea

NS

103. Nici unul dintre numele indicate prin liniuțe nu a fost identificat (n. ed. orig.).

104. Neidentificat (n. ed. orig.).

105. J.B. Priestley (1894-1984), romancier prolific şi popular, dramaturg şi om de litere. între anii 1940 şi 1941 a ținut o serie de emisiuni la radio prin care îndemna națiunea să se unească şi să ia o poziție botărită împotriva lui Hitler, sperînd să facă țara mai democratică şi mai egalitaristă (n. ed. orig.).

106. David R. Margesson (1890-1965; viconte, 1942), parlamentar conservator al comitatului Rugby, 1924-42; „Chief Whip" al guvernului (funcție politică acordată unui membru ales al partidului de guvernămînt, a cărui sarcină e să garanteze că membrii respectivului partid asigură quorumul necesar şi votează aşa cum doreşte conducerea partidului; de la whip, „bici" -n. t.), 1931-40, a fost loial, pe rind, fiecărui prim-ministru pe care 1-a slujit. Sub Churchill a fost „Joint Government Whip" şi, şase luni mai tîrziu, a devenit secretar de stat pentru război (n. ed. orig.).

proastă cu evreii e nu doar că îți sar în ochi, ci că fac tot posibilul pentru asta. O evreică îngrozitoare, un adevărat desen animat comic ambulant, împărțea pumni tuturor celor care îi stăteau în drum. Mi-a adus instantaneu aminte de zilele de demult, de la metroul din Paris.

Am fost surprins să constat că D., care e cît se poate de stîngist în păreri, e înclinat să împărtăşească sentimentul curent de antipatie față de evrei. Zice că evreii din cercurile de afaceri încep să fie pro-Hitler sau se

pregătesc s-o facă. Pare aproape incredibil, dar D. e de părere că întotdeauna vor admira pe oricine îi şutuieşte. Sentimentul meu e că orice evreu, adică evreu european, ar prefera genul de sistem social al lui Hitler sistemului nostru, dacă nu i-ar persecuta. La fel şi cu aproape toţi cei din Europa Centrală, adică refugiaţii. Se folosesc de Anglia ca de un adăpost, dar nu-şi pot reprima disprețul cel mai profund pentru ea. O vezi în ochii lor, chiar şi cînd ei n-o spun pe şleau. Ideea e că perspectiva noastră insulară şi cea continentală sînt complet incompatibile.

Conform spuselor lui F.107, e destul de adevărat că străinii sînt mai speriaţi de raiduri decît englezii. Nu e războiul lor şi, prin urmare, nu îi animă ceea ce ne animă pe noi. Cred că asta e şi explicația pentru faptul că — sînt destul de convins că e un fapt sigur, deşi nu trebuie s-o afirmi public - muncitorii sînt mai speriaţi decît clasa de mijloc.

Acelaşi sentiment de disperare legat de evenimentele iminente din Franța, Africa, Siria, Spania -sentimentul că vezi clar ce se va întîmpla, dar nu ai puterea de-a o împiedica, şi sentimentul cît se poate de clar că guvernul britanic nu poate ataca el primul.

Raidurile aeriene mult mai blînde în ultimele cîteva zile.

16.11.40 : N-am crezut niciodată că am să ajung atît de blazat înct n-o să mai iau aminte la zgomotul artileriei, dar chiar aşa e.

23.11.40 : Alaltăieri am luat prînzul cu H.P, redactor la …108,

H.P. destul de pesimist în legătură cu războiul. Crede că nu există nici un răspuns la Noua Ordine109, adică guvernul ăsta e incapabil să conceapă un răspuns, iar oamenii de aici şi din

NS

107. Probabil Tosco Fyvel, cu care lucra atunci Orwell; vezi n. 68 de mai sus. „D" nu a fost identificat (n. ed. orig.).

108. Editor şi ziar neidentificat (n. ed. orig.).

109. Noua Ordine pentru Europa, a lui Hitler - nazismul (n. ed. orig.).

America ar putea fi foarte uşor făcuți s-o accepte. L-am întrebat dacă nu crede că lumea nu va vedea, în mod sigur, orice ofertă de pace în asemenea termeni ca pe o capcană. H.P. : „Al dracu' să fiu dacă n-aş fi în stare să o prezint de parc-ar fi cea mai mare victorie din istoria lumii. I-aş face s-o mănînce pe pîine". E adevărat, firește. Totul depinde de forma în care e prezentată poporului. Atîta timp cît ziarele noastre nu intră la luptă, or să fie destul de indiferenți la apelurile Europei. H.P. e însă convins

că şi ceilalţi sînt pe punctul de a se lăsa cumpăraţi. Se pare că deşi nu a fost cenzurat, toate ziarele sînt acum avertizate să nu publice diverse interpretări ale politicii guvernului

faţă de Spania. Acum cîteva săptămîni, Duff-Cooper110 a convocat corespondenţii de presă şi i-a asigurat „pe cuvînt de onoare" că „lucrurile merg cu adevărat bine în Spania". Tot ce pot spune e că totuşi cuvîntul de onoare al lui Duff-Cooper face mai mult decît al lui Hoare111.

H.P. zice că, la capitularea Franţei, a fost o şedinţă de cabinet care să hotărască dacă să continuăm războiul sau să facem armistiţiu. Votul a fost de fapt 50-50, plus un singur vot decisiv, şi, după spusele lui H.P, acesta a fost al lui Chamberlain. Dacă e adevărat, mă întreb dacă acest lucru va fi făcut vreodată public. A fost ultimul gest public al bietului Chamberlain, cum s-ar putea spune, bietul de el.

Sunet caracteristic de iarnă, în timpul războiului: clinchetul muzical al picăturilor de ploaie pe casca ta.

28.11.40: Ieri am luat prînzul cu C.112, editor al France... Spre mirarea mea, era binedispus şi nu părea să aibă nici o problemă. M-aş fi aşteptat ca un refugiat francez să se plîngă întruna de

NS

110. Alfred Duff Cooper, ministru al informaţiilor; vezi „Jurnal din timpul războiului", 29.5.40, n. 4 (n. ed. orig.).

111. E posibil ca antipatia lui Orwell pentru Sir Samuel Hoare (vezi ultima propoziţie din paragraf) să-1 fi făcut să-i împărtăşească părerea lui H.P. In Al Doilea Război Mondial, Churchill, discutînd formarea Cabinetului de Război, în mai 1940, îi apără pe Hoare, Halifax şi Simon împotriva acuzaţiilor că ei ar răspunde pentru greşelile din perioada de dinaintea războiului. Deşi pe cei doi lorzi i-a inclus în cabinet, pe Hoare 1-a numit ambasador în Spania la 17 mai. Mai tîrziu, a comentat că „nimeni n-ar fi putut îndeplini mai bine această misiune obositoare, delicată şi extrem de importantă vreme de cinci ani" (II, p. 459). Pentru Hoare, vezi Evenimente, 4.8.39, n. 5 (n. ed. orig.).

112. Pierre Comerţ, jurnalist francez şi fost diplomat, a venit în Anglia după căderea Franţei (n. ed. orig.).

mîncare etc. Dar, ce-i drept, C. cunoaşte bine Anglia şi a mai locuit aici.

El zice că atît în zona ocupată a Franţei, cît şi în cea liberă, rezistenţa e mult mai puternică decît cred cei de aici. Presa noastră spune mai puţin decît ştie, fără îndoială din cauza faptului că avem în continuare relaţii cu

Vichy-ul. El zice că în momentul capitulării Franței nici un european n-ar fi crezut că Anglia va continua să lupte şi, în general, nici americanii. El e evident destul de anglofil şi consideră monarhia un mare avantaj pentru Anglia. După părerea lui, ea a fost un factor important în împiedicarea instalării aici a fascismului. El consideră că abdicarea lui Edward al VlII-lea a fost cauzată de legăturile fasciste cunoscute ale doamnei S.113... E un fapt că, în general, antifasciştii din Anglia au fost pro-Edward, dar e limpede că C. repetă ce se spunea atunci pe continent.

C. a fost şeful departamentului de presă în timpul guvernării Laval. Laval i-a zis în 1935 că Anglia „nu mai e ce-a fost" şi că Italia e o țară cu adevărat puternică azi, aşa că Franța trebuie să se desprindă de Anglia şi să se orienteze către Italia. La întoarcerea de la semnarea pactului franco-rusesc, a zis că Stalin e cel mai puternic om din Europa. Per ansamblu, se pare că profețiile lui Laval, oricît de deştept e el, nu s-au prea împlinit.

Relatări care se bat cap în cap ale martorilor despre dezastrul de la Coventry114. Se pare că e imposibil să afli adevărul despre

NS

113. Doamna Wallis Simpson, la ora respectivă măritată cu ducele de Windsor; vezi „Jurnal din timpul războiului", 10.7.40, n. 66 (n. ed. orig.).

114. Coventry a fost atacat în noaptea de 14 noiembrie 1940. Titlurile din Daily Herald de pe 16 noiembrie spun: „Un oraş din Midlands e acum ca un oraş francez bombardat", „în dimineața asta, locuitorii din Coventry rămaşi fără adăpost au dormit pe marginea drumului", „N-a fost o lovitură mortală - lucrul va fi reluat". S-a raportat că au fost implicate 500 de avioane, că nemții au afirmat că au aruncat 30 000 de bombe incendiare într-un raid din amurg pînă în zori şi că Ministerul Siguranței Naționale a spus că sînt mii de victime (War Papers; The War Papers e o serie retipărită de ziare, în 74 de părți, 1977-78.) 2194 Days of War spune că 449 de avioane germane au aruncat un „covor de bombe" asupra centrului oraşului Coventry, distrugînd multe clădiri istorice, printre care şi catedrala din secolul XIV. Au fost 550 de morți şi mulți răniți; au fost distruse 21 de fabrici, însă capacitatea de producție a oraşului nu a fost serios afectată. Cartea conchide: „De aici, germanii au inventat cuvîntul Coventrisieren, însemnînd «a anihila, a rade de pe fața pămîntului»". Churchill dă o cifră de 400 de morți şi mult mai mulți răniți şi adaugă „Radioul german a declarat că şi celelalte oraşe ale noastre vor fi coventrate în mod asemănător" (Al Doilea Război Mondial, II, p. 332). Vezi

şi Tom Harrisson, Living Through the Blitz (1976), mai ales capitolul VI, „Coventration" (n. ed. orig.).

bombardarea zonelor îndepărtate. Am descoperit că, atunci cînd avem o noapte liniştită, multora de aici li se strînge inima, fiind siguri că asta înseamnă că tirul s-a mutat asupra oraşelor industriale. Toată lumea simte, undeva în fundul minții sale, că noi ne-am întărit acum, iar cei din alte părți sînt cu moralul la pămînt.

1.12.40: Japița aia de Chiappe a crăpat. Toată lumea e încîntată, ca atunci cînd a murit Balbo. Măcar atîta lucru bun face şi războiul ăsta, ne scapă de cîțiva fascişti.

8.12.40: Emisiune de alaltăieri115... Acolo am întîlnit un polonez care tocmai scăpase din Polonia pe nu ştiu ce rută clandestină pe care nu voia s-o facă publică... A zis că în asediul Varşoviei, 95 la sută dintre case au fost grav afectate şi cam 25 la sută demolate. Toate utilitățile, electricitate, apă etc, au fost distruse şi, spre final, lumea nu mai avea nici un fel de apărare împotriva avioanelor şi, ce era mai rău, a artileriei. A descris scene cu oameni care ieşeau în fugă să taie bucăți dintr-un cal ucis de un obuz şi erau alungați înapoi în adăpost de alte obuze, apoi ieşeau iar în fugă. Cînd Varşovia a fost complet izolată, oamenii au fost ținuți în viață de gîndul că o să vină englezii să-i salveze, zvonuri permanente că la Danțig se află o armată britanică etc, etc...

Acum vreo săptămînă a circulat povestea că ştirea din ziare, potrivit căreia comandantul italian din Albania s-a împuşcat, s-a^ datorat unei erori de tipar.

în timpul perioadei celei mai grele de bombardament, cînd toată lumea era semiînnebunită, nu atît din cauza bombelor efective, cît a lipsei somnului, a convorbirilor telefonice întrerupte, a dificultății de a comunica etc, etc, am descoperit că îmi tot vin în minte frînturi de poezie fără sens. Nu erau niciodată mai mult de un vers-două şi au încetat cînd s-au mai rărit bombardamentele, dar cîteva exemple ar fi:

Un țăran român bătrîn
Care stătea la Mornington Crescent
Şi cheia nu se potriveşte şi clopoțelul nu sună,
NS

115. E vorba despre un talk-show radiofonic cu Desmond Hawkins despre „scriitorul proletar". Retranscrisă în OC, XII, pp. 244-9.

Dar ne ridicăm cu toţii în picioare la Dumnezeu să aibă grijă de Rege116 şi

Cînd consilierul local s-a dus să se culce-n cuibar, Pe stinghia, pe şipca sau pe craca lui.

29.12.40: Dintr-o relatare de ziar referitoare la un raid (deloc ironică): „Bombele cădeau precum mana".

1941

2.1.41: Dreapta e pe val, iar intrarea lui Margesson în Cabinet e fără îndoială o urmare clară a victoriei lui Wavell din Egipt. Destul de comic, o cronică a vieţii lui Allenby de Wavell, pe care am scris-o acum cîteva luni, a fost publicată de Horizon exact în momentul cînd a venit vestea despre Sidi Barrani. în cronică spuneam că, dat fiind că Wavell deţinea o funcţie atît de importantă, în calitate de conducător al armatei, interesul principal al cărţii era lumina pe care o aruncă asupra intelectului său şi lăsam să se deducă că nu aveam o părere prea bună despre el. Aşa că eu am picat prost — deşi, slavă Cerului, sînt cît se poate de fericit că m-am înşelat117.

Cuvîntul „blitz" e acum folosit peste tot, în sensul de atac, de orice fel. Cum a fost şi „strafe" în ultimul război. „Blitz" nu e încă folosit şi ca verb, lucru la care mă aştept.

NS

116. Vezi observaţia din „My Country Right or Left" despre faptul că lumea nu era cine ştie ce şocată la ridiculizarea monarhiei, OC, XII (n. ed. orig.).

117. Pentru cronica lui Orwell, publicată în decembrie 1940, vezi OC, XII. Forţele generalului Wavell au străpuns linia frontului italian condus de generalul Graziani la Sidi Barrani pe 9 decembrie 1940. în numărul din martie al revistei Horizon, editorialul redactorului-şef se termina cu paragraful: „Cititorilor revistei Spectator şi numeroşilor cititori ai revistei Horizon care au obiectat la cronica lui Orwell despre cartea Allenby, a lui Wavell, editorul doreşte să sublinieze faptul că respectiva cronică a fost scrisă la începutul verii, într-un moment cînd, după Franţa, titlul de general nu liniştea pe nimeni, şi cînd Orwell nu avea nici cel mai mic habar că biograful lui Allenby avea să se dovedească mai măreţ decît subiectul său. Au trecut cîteva luni pînă cînd s-a găsit spaţiu pentru publicarea ei, iar domnul Orwell declară azi că s-a înşelat în legătură cu generalul Wavell, e bucuros că s-a înşelat şi îi pare rău că a făcut această greşeală" (n. ed. orig.).

22.1.41: … e convins, poate pe bună dreptate, că pericolul

agitației provocate de People's Convention118 e mult subestimat şi că trebuie să ripostezi şi să nu-1 ignori. El zice că mii de oameni simpli sînt seduşi de mesajele programului lansat de People's Convention şi nu îşi dau seama că e o manevră defetistă menită să-1 ajute pe Hitler. A citat o scrisoare de la Decanul de Canterbury119, care spunea „vreau să înțelegeți că îmi doresc din toată inima să cîştigăm războiul, şi că sînt convins că Winston Churchill e singurul lider posibil pentru noi, pînă la sfîrşitul războiului" (sau ceva în sensul ăsta), şi totuşi sprijinea People's Convention. Se pare că sînt mii de oameni ca el.

Apropo de ce spune 120, cu siguranță cei de la People's

Convention au strîns o groază de bani de undeva. Afişele lor sînt acum peste tot, precum şi unele noi pentru Daily Worker. Nu au plătit spațiul publicitar, dar chiar şi aşa, tipografia etc. ar costa o grămadă. Ieri am rupt vreo cîteva asemenea afişe, prima oară cînd am făcut aşa ceva. Mi-am amintit de vara cînd am scris cu cretă „Dați-1 afară pe Chamberlain" etc. şi cînd, în Barcelona, după suprimarea POUM-ului, am scris cu creta „Visca POUM". In vremuri normale e împotriva firii mele să scriu pe un zid sau să intervin în ce a scris altcineva.

Lipsa de ceapă i-a făcut pe toți foarte sensibili la mirosul ei. Un sfert de ceapă mărunțită într-o tocană pare extrem de puternică. Zilele trecute, E[ileen] a ştiut în clipa cînd am sărutat-o că mîncasem ceapă cu 6 ore în urmă.

Un exemplu despre specula care începe în clipa în care un articol al cărui preț nu e controlat de stat devine greu de găsit -

NS

118. The People's Convention (un „guvern popular", propus de comuniştii din Marea Britanie în perioada 1940-1941 - n. t.) s-a organizat în ianuarie 1941, aparent pentru a lupta pentru drepturile cetățeneşti, salarii mai mari, un sistem mai bun de apărare împotriva raidurilor aeriene şi prietenia cu U.R.S.S., dar unii istorici au afirmat că adevă-ratul său scop era cel ele a face agitație şi a submina eforturile de război ale guvernului. In iulie 1941, după intrarea Rusiei în_ război, The People's Convention a cerut imediat un al doilea front. în 1942 activitatea sa încetase (n. ed. orig.).

119. Preasfinția Sa Hewlett Johnson (1874-1966), decan de Canterbury, 1931-63, a devenit cunoscut ca „Decanul Roşu", din cauza simpatiilor sale

prosovietice. Printre cărţile pe care le-a scris, s-au numărat The Socialist Sixth ofthe World, Soviet Strength şi Christians and Communism (n. ed. orig.).

120. Numele indicate de liniuţe au rămas neidentificate (n. ed. orig.).

preţul ceasurilor deşteptătoare. Cele mai ieftine pe care le poţi găsi acum costă 15 şilingi; şi aici mă refer la genul de ceasuri ieftine nemţeşti, care altădată se vindeau cu 3 şilingi şi 6 pence. Cele micuţe franţuzeşti, de metal, care erau 5 şilingi sînt acum 18 şilingi şi 6 pence, şi toate celelalte s-au scumpit în proporţii similare.

Daily Express a folosit „blitz" ca verb.

Ştirile de dimineaţa asta - linia defensivă de la Tobruk străpunsă121, şi Daily Worker suprimat122. Nu ştiu dacă să mă bucure cea din urmă.

26.1.41: Alocarea spaţiului în New Statesman de săptămîna asta: Căderea Tobrukului (cu 20 000 de prizonieri) - 2 rînduri. Suprimarea ziarului Daily Worker şi a buletinului The Week -108 rînduri.

...Toţi cei care gîndesc sînt uşor stresaţi de acalmia din acest moment al războiului, avînd sentimentul că se pregăteşte ceva şi mai şi. Dar probabil că oamenii încep din nou să fie optimişti, iar încetarea raidurilor, fie şi pentru doar cîteva zile, are pericolele ei. Zilele trecute ascultam conversaţia telefonică a altcuiva123, aşa cum se întîmplă mereu acum din cauza suprapunerii cablurilor, am auzit două femei care vorbeau despre faptul că „acum n-o să mai dureze mult" etc, etc. A doua zi dimineaţă, cînd m-am dus la prăvălia doamnei J., am zis în treacăt că războiul va mai dura probabil încă 3 ani. Doamna J. a rămas împietrită şi îngrozită. „Vai, nu se poate să credeţi asta ! Nu se poate! De ce, doar acum

NS

121. Tobruk a fost cucerit de britanici pe 22 ianuarie 1941. A fost recucerit, la 21 iunie 1942, de forţele germane sub comanda generalului Erwin Rommel (1891-1944), strălucitul comandant al Afrika Korps, 1941-43, şi din nordul Franţei în perioada debarcărilor aliaţilor, în 1944 (n. ed. orig.).

122. Suprimarea a durat din 22 ianuarie 1941 pînă la 6 septembrie 1942 (n. ed. orig.).

123. Probabil că a auzit această conversaţie imediat după 5 ianuarie 1941, cînd a căzut Bardia, la care a făcut referire doamna J. în ziua următoare. Tobrukul nu a capitulat definitiv decît abia pe 22 ianuarie, cînd garnizoana italiană s-a predat. Au fost luaţi circa 30 000 de prizonieri

(comparativ cu 40 - 45 000 la Bardia), cu preţul pierderii a 1 000 de britanici şi aliaţi ucişi şi răniţi. Prin urmare, încrederea doamnei J. nu era chiar atît de deplasată, avînd în vedere evenimentele recente. Faptul că The New Statesman a alocat doar două rînduri căderii Tobrukului a fost în parte rezultatul faptului că era o ştire de ultimă oră (încă neconfirmată) (n. ed. orig.).

i-am pus pe fugă. Avem Bardia, şi de acolo putem să pornim în marş spre Italia şi de-acolo ajungi imediat în Germania, nu?" Trebuie să spun că doamna J. e o femeie extrem de inteligentă, cu capul pe umeri. Şi cu toate astea habar nu are că Africa se află de cealaltă parte a Mediteranei.

7.2.41: Părerile încep să fie tot mai împărţite - întrebarea e implicită din start, dar lumea a devenit doar de curînd conştientă de ea -şi anume, cu cine luptăm, cu naziştii sau cu poporul german? Asta e direct legată şi de întrebarea dacă Anglia ar trebui să-şi declare obiectivele de război sau dacă trebuie într-adevăr să aibă vreun obiectiv de război. Opinia general considerată respectabilă e cea de a nu atribui nici o semnificaţie războiului („Treaba noastră e să-i batem pe nemţi - ăsta e singurul nostru obiectiv de război despre care merită să vorbim"), iar asta o să devină probabil şi politica oficială. Se spune că pamfletul lui Vansittart, „Ură Germaniei"124 se vinde ca pîinea caldă.

Nici o ştire clară din Franţa. E limpede că Pătain va ceda şi îl va lua pe Laval în Cabinet. Apoi va fi lansat un nou plan de acţiune legat de trecerea trupelor prin Franţa neocupată, bazele din Africa etc, altă „poziţie fermă", apoi se va ceda şi mai mult. Totul depinde de factorul timp, adică dacă nemţii îşi pot face o bază în Africa înainte ca armatele italiene de acolo să se prăbuşească. Poate că armele vor fi apoi îndreptate asupra Spaniei şi ni se va spune că Franco ia o „poziţie fermă" şi că asta arată cîtă dreptate a avut guvernul britanic să adopte o atitudine conciliantă faţă de Spania, pînă cînd Franco va ceda şi va ataca Gibraltarul sau le va permite armatelor germane să-i traverseze teritoriul. Sau poate că, odată ajuns la putere, Laval va rezista pentru scurt timp cererilor extreme ale Germaniei, după care se va preschimba brusc dintr-un ticălos într-un patriot ce ia o „poziţie fermă", ca Petain, acum. Lucrul pe care conservatorii britanici nu vor să-1 înţeleagă e că forţele dreptei nu au nici o putere şi există doar pentru a fi zdrobite.

NS

124. Robert Vansittart (1881-1957; Cav., 1929; Baron Vansittart de Denham, 1941), diplomat şi scriitor, subsecretar de stat permanent pentru

afacerile externe, 1930-38, consilier diplomatic-şef al ministrului de externe, 1938-41, a fost foarte cunoscut, înaintea şi în timpul primei părţi a războiului pentru critica deschisă la adresa Germaniei şi a nemţilor. Pamfletul la care se face referire aici se numea Black Record: Germans Past and Present (1941). Peter Vansittart (1920-2008), romancier şi amic cu Orwell, era văr îndepărtat al acestuia (n. ed. orig.).

12.2.41: Arthur Koestler125 va fi mobilizat în săptămîna asta şi va fi înrolat în Corpul de Pioneri126, alte divizii ale armatei fiindu-i inaccesibile, pentru că e neamţ. Ce idioţenie cumplită, cînd ai în faţa ta un tip încă tînăr şi foarte înzestrat, care vorbeşte nu ştiu cîte limbi străine şi chiar ştie cîte ceva despre Europa, mai ales despre mişcările politice europene, să nu fii în stare să-1 foloseşti la altceva decît să-1 pui să dea cu lopata la cărămizi.

Azi, îngrozit de haosul din jurul catedralei St Paul, cum n-am mai văzut pînă acum. St Paul, abia atins, înălţîndu-se ca o stîncă. M-a izbit, pentru prima oară, gîndul că e păcat de crucea din vîrful cupolei că e atît de încărcată. Ar trebui să fie o cruce simplă şi să se înalţe asemeni minerului unei spade.

Destul de ciudat, faptul că dobitocul ăla bătrîn de Ironside şi-a luat titlul de „Lord Ironside of the Archangel"127se pare că n-a avut nici o consecinţă. A fost chiar un gest de o insolenţă strigătoare la cer, un lucru la care trebuia protestat, indiferent ce părere ai avea despre regimul sovietic.

125. Arthur Koestler (1905-1983), romancier şi eseist născut la Budapesta, s-a înscris în 1931 în Partidul Comunist (din care s-a retras la finele anilor 1930) şi a petrecut un an în U.R.S.S.. în timpul Războiului Civil Spaniol a lucrat ca reporter, a fost capturat şi condamnat la moarte; a scăpat cînd a fost inclus într-un schimb de prizonieri. în 1940 a fost internat într-un lagăr din Franţa şi închis de britanici, ca străin. Spanish Testament (1937) descrie experienţele sale din Spania, iar Scum of the Earth (1941; prima sa carte în engleză) experienţele ulterioare. Orwell i-a recenzat în 1941 volumul Darkness at Noon, şi au devenit buni amici; vezi textul lui Orwell „Arthur Koestler", scris în 1944 şi inclus în Criticai Essays (1946) (n. ed. orig.).

126 .Corpul de Pioneri era echivalentul Batalioanelor de Construcţii din Marina Statelor Unite. O parte dintre membrii săi erau recrutaţi dintre cei pe care autorităţile îi considerau a fi nesiguri din punct de vedere politic - deşi de multe ori erau refugiaţi evrei din Germania şi din alte părţi, care aveau cele mai întemeiate motive de a se opune naziştilor. Mai tîrziu, unii dintre

aceşti Pionieri au fost transferaţi în unităţi mai periculoase şi mai sensibile din punct de vedere politic, unde cunoş-tinţele speciale şi inteligenţa lor puteau fi utilizate în misiuni mult mai folositoare şi mai riscante (n. ed. orig.).

NS

127.William Edmund Ironside, prim Baron de Arhanghelsk şi Ironside (1880-1959), a fost comandantul forţelor aliate trimise să se lupte cu bolşevicii la Arhangelsk, în 1918. Mai tîrziu a fost şeful Stafului General Imperial, 1939-40 şi şeful Forţelor de Apărare Internă, mai-iulie 1940. înainte de a ieşi la pensie, în 1940, a fost promovat la rangul de mareşal (n. ed. orig.).

1.3.41: Soţii B., care sînt la Londra de abia cîteva săptămîni şi n-au văzut nimic din blitz, zic că londonezii li se par foarte schimbaţi, toată lumea foarte isterică, vorbind mult mai tare etc, etc. Dacă e adevărat, e un lucru care se întîmplă treptat şi pe care nu-1 remarci cînd te afli în mijlocul lui, aşa cum se întîmplă şi cu un copil care creşte. Unica schimbare pe care am remarcat-o categoric de la începerea raidurilor aeriene e că oamenii sînt mult mai dornici să discute cu străinii pe stradă... Staţiile de metrou nu mai put acum, noile cuşete de metal sînt destul de bine făcute128, iar oamenii pe care-i vezi aici au aşternuturi destul de bune şi par mulţumiţi şi normali în toate privinţele - însă tocmai asta mă nelinişteşte pe mine. Ce poţi spune despre oamenii care continuă să trăiască viaţa asta subumană noapte după noapte vreme de luni de zile, inclusiv în perioade şi de cîte 3 săptămîni sau mai mult, cînd nici un avion nu s-a apropiat de Londra?... E înfiorător să vezi copii încă aflaţi în staţiile de metrou, care par să găsească situaţia firească şi se distrează pe cinste făcînd ture după ture ale staţiilor din centru. Cu puţin timp în urmă, D.J.129 venea la Londra din Cheltenham,

NS

128. În staţiile de metrou (folosite ca adăposturi antiaeriene) au fost puse la dispoziţia celor interesaţi cuşete de metal etajate în care aceştia puteau să doarmă în siguranţă şi destul de confortabil. Pentru imagini despre acest mod de adăpostire, vezi desenele lui Henry Moore: acestea sînt mai edificatoare decît fotografiile. Moore sugerează că adăpostiţii aveau un aer „condamnat şi bîntuit", suferind de o „stingherealâ care e cît se poate de tulburătoare" (Dennis Rudder, citat de Eric Newton în introducerea sa la War Through Artists Eyes, 1945, p. 9. Moore e reprezentat la pag. 62, 63, 65) (n. ed. orig.).

129. Denzil Jacobs, care se întorcea de la Cheltenham, unde efectuase un audit (scrisoare către prezentul editor, 23 mai 1997). împreună cu unchiul şi tutorele său, Victor Jacobs, un fabricant de piane (pentru care lucra), s-a înrolat în Garda Națională (pe atunci Local Defence Volunteers) la Lord's Cricket Ground, pe 12 iunie 1940. A făcut parte din plutonul lui Orwell pînă cînd a devenit pilot R.A.F., în 1941. Domnul Jacobs i-a descris prezentului editor compoziția plutonului, pe 22 august 1996. Acesta era alcătuit din oameni foarte diferiți, de la angrosişti bogați, la Victor Gollancz (care luptase ca locotenent la Paschendaele în 1917), şi pînă la un şofer de dubă ce lucra pentru magazinul Selfridge's de pe Oxford Street. în momente tihnite, bogații jucau pocher. într-o zi li s-a alăturat şi Orwell, dar după ce a pierdut zece şilingi (50 de pence în monedă metrică, aproximativ 20 de lire de azi) s-a oprit, considerind miza prea ridicată. Orwell, a spus el, era un bun conducător şi excela mai cu seamă la luptele de stradă. De asemenea, povesteşte că adunase o rezervă de proporții (şi foarte periculoasă) de bombe cu petrol, pe care le depozitase într-o magazie scoasă din uz. O fotografie cu Orwell şi unii dintre membrii detaşamentului său de Gardă Națională (printre care şi Fredric Warburg) este reprodusă în ilustrația nr. 18 din The Lost Orwell (n. ed. orig.).

361

iar în tren se afla o tînără cu cei doi copii ai ei, care fuseseră evacuați de undeva din vestul țării şi pe care ea îi aducea acum înapoi. în timp ce trenul se apropia de Londra, a început un raid aerian şi femeia şi-a petrecut restul călătoriei în lacrimi. Ceea ce o hotărîse să se întoarcă era faptul că în acel moment nu mai fusese nici un raid în Londra de o săptămînă sau mai bine, aşa că ea conchisese că „acum e bine". Ce să zici de mentalitatea unor asemenea persoane ?

3.3.41: Azi-noapte cu G.130, să văd adăpostul din cripta de sub biserica Greenwich. Paturile de cazarmă obişnuite, din lemn şi pînză de sac, jegoase (fără îndoială, şi pline de păduchi cînd se mai încălzeşte), prost luminate şi împuțite, dar în noaptea asta nu cine ştie ce aglomerate. Cripta e de fapt doar un sistem de culoare înguste ce fac legătura între cavouri pe care se află numele familiilor îngropate în ele, cel mai recent fiind de pe la 1800... G. şi ceilalți au insistat că nu l-am văzut în cel mai prost moment al lui, fiindcă în nopțile cînd e aglomerat (cam 250 de persoane), duhoarea se spune că e aproape insuportabilă. însă eu am rămas la părerea mea, cu care nimeni dintre ceilalți nu era de acord, că e mult mai rău pentru copii să se

joace printre cavouri pline de cadavre decît să trebuiască să suporte un anumit grad de pestilențialitate de pe urma mirosurilor pe care le au oamenii vii.

4.3.41: La Wallington. Au ieşit irişii, au înflorit şi cîteva micşunele, ghioceii sînt în toiul splendorii. Perechi de iepuri sălbatici s-au aciuat prin griul de iarnă şi se privesc. Din cînd în cînd, în timpul războiului, la intervale de luni de zile, scoți nasul deasupra apei cîteva clipe şi observi că pămîntul continuă să se învîrtă în jurul soarelui.

14.3.41: în ultimele zile au fost zvonuri peste tot, precum şi aluzii în ziare, că în Balcani „o să se întîmple ceva", adică vom trimite

130. Gwen O'Shaughnessy, cumnata lui Eileen (n. ed. orig.).

o forță expediționară în Grecia. Dacă e aşa, trebuie să fie vorba despre armata aflată acum în Libia sau cea mai mare parte a ei.131 Acum o lună auzisem că, înainte de a muri, Metaxas132 ne ceruse 10 divizii, iar noi îi oferiserăm 4. Pare un lucru îngrozitor de periculos să rişti să trimiți o armată oriunde la vest de strîmtori. Pentru a-ți face cît de cît o idee clară despre strategia unei asemenea campanii, ar trebui să ştii de cîți oameni dispune Wavell şi cîți ar fi necesari pentru păstrarea Libiei, cum stăm cu navele de război, cum sînt comunicațiile dintre Bulgaria şi Grecia, cîte echipamente mecanizate au reuşit nemții să-şi aducă în Europa şi cine controlează efectiv marea între Sicilia şi Tripoli. Ar fi un dezastru cumplit dacă, în timp ce efectivele noastre principale ar fi blocate în Salonic, nemții ar reuşi să traverseze marea dinspre Sicilia şi să recucerească tot ce au pierdut italienii. Toți cei care se gîndesc la chestiunea asta sînt cu inima îndoită. Să trimiți o armată în Grecia e un risc imens şi nu ai cine ştie ce avantaj clar, cu excepția faptului că, odată implicată în război Turcia, navele noastre pot intra în Marea Neagră; pe de altă parte, dacă lăsăm de izbelişte Grecia, am demonstrat odată pentru totdeauna că nu putem şi nu vrem să ajutăm nici o națiune europeană să-şi păstreze independența. Lucrul de care mă tem cel mai tare e o intervenție şovăielnică şi un eşec penibil, precum cel din Norvegia. Eu sînt pentru ideea de a ne pune toate ouăle într-un coş şi de a risca o înfrîngere de proporții, fiindcă eu cred că orice înfrîngere sau victorie în sens strict militar nu face decît să demonstreze că sîntem de partea celor slabi, împotriva celor puternici.

Problema e că devine tot mai greu să înțelegi reacțiile popoarelor europene, aşa cum şi acestea par la fel de incapabile să le

131. Pe 12 februarie, Churchill, în aceeaşi telegramă în care 1-a felicitat pe generalul Wavell pentru capturarea oraşului Benghazi, i-a ordonat să lase o forță minimă pentru a păzi Cirenaica şi, poate, să trimită cîți oameni putea în Grecia. Cursul evenimentelor a dovedit corecte cele mai negre temeri ale lui Orwell (n. ed. orig.).

132. Generalul loannis Metaxas (1871-1941), prim-ministru al Greciei din 1935, a instaurat o formă de dictatură, în ciuda faptului că era un mare susținător al monarhiei. A organizat cu succes apărarea la invazia italiană din 1940, dar a refuzat oferta de unități de tancuri şi de artilerie a britanicilor, prevăzînd că Churchill nu îi poate oferi decît un ajutor limitat, care poate provoca o invazie din partea nemților. în urma morții lui, pe 29 ianuarie, Churchill a reiterat oferta, care a fost acceptată. O forță expediționară britanică a aterizat pe 7 martie la Pireu, nemții au invadat Grecia pe 6 aprilie, care la 28 aprilie a fost cucerită (n. ed. orig.).

înțeleagă pe ale noastre. Mai mulți nemți cu care am vorbit şi-au manifestat vehement mirarea față de greşeala noastră cumplită de la începutul războiului, că nu am bombardat imediat Berlinul, ci ne-am mulțumit să împrăştiem foi volante absolut stupide.133 Şi totuşi eu cred că toți englezii au fost încîntați de gestul ăsta (şi am fi fost şi dacă am fi ştiut la momentul respectiv că foile volante sînt complet inutile), fiindcă am fi văzut-o ca pe o demonstrație a faptului că n-avem nimic de împărțit cu oamenii de rînd din Germania. Pe de altă parte, în cartea lui, pe care tocmai i-am publicat-o, Haffner134 susține că e o prostie din partea noastră să le permitem irlandezilor să dețină baze de importanță vitală şi că ar trebui pur şi simplu să le luăm aceste baze în stăpînire, fără mare tamtam. El spune că spectacolul oferit de faptul că lăsăm o țară aparent independentă ca Irlanda să ne sfideze ne face de rîsul întregii Europe. Iată perspectiva europeană, care nu pricepe absolut deloc popoarele vorbitoare de engleză. în realitate, dacă am lua bazele irlandeze cu forța, fără o campanie de propangandă susținută înainte, efectul asupra opiniei publice, nu doar în S.U.A. ci şi în Anglia, ar fi dezastruos.

133. La începutul războiului, R.A.F.-ului i s-a cerut să arunce manifeste asupra Germaniei, în loc de bombe, în speranța deşartă de a convinge poporul german de absurditatea ideilor propagate de conducătorii săi. Nu era o acțiune care să impună respect în ochii omului obişnuit, de pe stradă, la ora aceea. Popularul roman Landfall, al lui Nevii Shute, vorbea destul de exact despre răspunsul la această campanie: piloții care zburau în asemenea

misiuni în 1940 „erau amuzați și disprețuiau misiunea pe care o aveau de îndeplinit. Opinia generală era «Lui Hitler i se... de povestea asta».... Ei erau de părere că Fiihrerul se bucură de această hîrtie făcută cadou, din motive sanitare" (capitolul V) (n. ed. orig.).

NS

134. Sebastian Haffner (1907-1999) venise în Anglia din Germania în 1938. Nu era evreu, dar soția sa era, și era un opozant fervent al nazismului. Deși Secker & Warburg îi publicaseră „strălucita analiză a nazismului, Germany - Jekyll and Hyde", ce apăruse în ziua căderii Parisului, 14 iunie 1940, autoritățile britanice l-au internat în lagăr și a fost nevoie de toată puterea de convingere a lui Warburg pentru eliberarea sa. A devenit corespondent pentru Germania la The Observer și a scris pentru Fyvel și Orwell cartea Offensive Against Germany, apărută în colecția Searchlight, la care face referire Orwell aici. Cartea, care încerca să facă distincția între „Germania" și „nazism" a ieșit la finele lunii februarie sau la începutul lui martie 1941. Haffner s-a întors la muncă în Germania în 1954. Numele său real era Raimund Pretzel; pseudonimul a fost adoptat din titlul unei simfonii de Mozart. Vezi Frederic Warburg, AU Authors are Equal, pp. 6-8 (n. ed. orig.).

Nu-mi place tonul declarațiilor oficiale despre Abisinia. Se tot vorbește despre un „rezident" britanic, ca la curțile rajahilor indieni, cînd împăratul e reînscăunat. Efectul poate fi cumplit și dacă lăsăm să se spună, în mod plauzibil, că vrem să punem mîna pe Abisinia. Dacă îi scoatem rapid din joc pe italieni135, avem șansa de a face un gest absolut extraordinar, demonstrînd dincolo de orice îndoială că nu luptăm doar pentru propriul nostru interes. Iar el va face rapid înconjurul lumii. Dar vor avea oare curajul și decența de-a o face? Nu poți să știi. Poți prevedea deja argumentele ipocrite care vor fi motiva înșfăcarea Abisiniei de către noi, prostiile despre sclavie etc, etc.

Destul de multe avioane germane doborîte în ultimele cîteva nopți, probabil fiindcă cerul a fost senin și favorabil avioanelor de luptă, dar e multă surescitare legată de nu știu ce „armă secretă" care se spune că s-ar folosi. Zvonul cel mai răspîndit e că ar fi vorba de o plasă de sîrmă ce se aruncă în aer și în care sînt prinse avioanele.136

20.3.41: Raiduri destul de puternice azi-noapte, dar doar un avion doborît, așa că, fără îndoială, toate zvonurile referitoare la o „armă secretă" sînt simple baliverne.

O groază de bombe la Greenwich, una dintre ele în timp ce vorbeam cu E[ileen] la telefon. O pauză bruscă în conversaţie şi un clinchet:

NS

135. Eliberarea Eritreei şi a Abisiniei (cum se numea Etiopia pe atunci) de italieni a fost dusă la îndeplinire rapid şi eficient. Haile Selassie, împăratul exilat, a fost escortat înapoi în Etiopia la 20 ianuarie 1941 şi a reintrat în capitală la 5 mai, însoţit de generalul Orde Wingate. Ducele de Aosta, viceregele italian al Etiopiei, s-a predat la 19 mai. Cu această capitulare, forţele conduse de generalul Wavell au luat circa 230 000 de prizonieri în Africa de Nord şi de Est. Eliminarea ultimelor forţe de opoziţie a durat pînă în octombrie; la ora aceea, comandantul britanic, generalul Alan Cunningham, plecase pentru a comanda Armata a Opta. în ciuda temerilor lui Orwell, Anglia a recunoscut independenţa Etiopiei la 31 ianuarie 1942 (n. ed. orig.).

136. în timpul războiului, zvonurile se propagă cu viteză, iar acesta pare cît se poate de fantezist. însă ar fi posibil să se refere la folosirea radarului (pe atunci numit în Anglia radiolocaţie), despre care R.A.F.-ul a anunţat la 17 iunie 1941 că a fost de maximă importanţă în înfrîngerea Luftwaffe-ului sau, poate, la IFF - sistemul de identificare Friend or Foe (prieten sau duşman - n. t.), o formă îmbunătăţită a căruia fusese instalată în toate avioanele din escadrila de luptă a R.A.F.-ului, după căderea Franţei. Ar putea fi vorba de o „plasă electronică" (informaţii de la Muzeul R.A.F.) (n. ed. orig.).

I. „Ce s-a auzit?"

B. „A, sînt doar geamurile."137

Bomba căzuse în parcul de vizavi de casă, rupsese cablul balonului de baraj şi-i rănise pe unul dintre cei de la baraj şi pe un membru al Gărzii Naţionale. Biserica din Greenwich luase foc, iar lumea continua să se adăpostească în criptă, cu focul arzînd deasupra capetelor lor şi apa curgînd pe ei, fără să facă nici o mişcare pentru a ieşi pînă cînd paznicii nu le-au făcut semn că se poate.

Consul german în Tanger (prima oară din 1914). Se pare că, pentru a face pe placul americanilor, o să trimitem mai multă mîncare în Franţa. Chiar dacă se va face nu ştiu ce fel de comisie neutră pentru a superviza treaba asta, tot nu va fi în folosul francezilor. Nemţii îi vor lăsa pur şi simplu să păstreze griul etc. şi ce le mai trimitem şi îşi vor opri o cantitate echivalentă în altă parte. In timp ce ne pregătim să trimitem navele cu

alimente, nu se vede nici un semn că guvernul ar cere altceva la schimb - cum ar fi, expulzarea agenților germani din Africa de Nord. Logic ar fi să aşteptăm pînă cînd Franța e la limita foametei şi, prin urmare, guvernul lui Pe tain se clatină şi abia atunci să le dăm o cantitate substanțială de hrană în schimbul unei concesii substanțiale, cum ar fi cedarea unor unități importante ale flotei franceze. Fireşte că, în momentul de față, o asemenea politică e absolut de neconceput. Ce bine-ar fi dacă am putea măcar să fim siguri că… , …. şi cei de teapa lor sînt cu adevărat trădători, sau doar tîmpiți.

Răsfoind jurnalul ăsta, văd că în ultimul timp am scris în el la intervale mult mai mari şi mult mai puțin despre evenimente publice decît atunci cînd l-am început. Lumea se simte tot mai neputincioasă. Simți că schimbarea necesară de opinie nu se poate face acum decît cu prețul unui alt dezastru, pe care nu ni-1 putem permite, drept pentru care nu îndrăznim să sperăm că se va întîmpla. Partea cea mai rea e că criza care va veni acum va fi una alimentară, iar poporul englez nu a mai trăit niciodată aşa ceva. In curînd, totul se va reduce la întrebarea dacă să importăm arme sau mîncare. E un mare noroc că perioada cea mai grea va fi în lunile de vară, dar va fi al dracului de greu să convingi lumea să facă foamea cînd, cel puțin din cîte văd ei, războiul ăsta n-are nici un rost şi cînd bogații îşi văd de viață ca şi pînă acum, aşa cum vor face mereu, fireşte, dacă nu sînt constrînşi în nici un fel de lege. Nu contează că n-ai motive clare

NS

137. Umorul laconic e tipic pentru Eileen (n. ed. orig.).

de război cînd trebuie să te lupți împotriva unei invazii, căci, din punctul de vedere al oamenilor obişnuiți, să ții duşmanul la distanță de Anglia e în sine un țel de război suficient. Dar cum să le ceri să-şi înfometeze copiii pentru a construi tancuri cu care să lupți în Africa, cînd în prezent li se spune că în toate astea nu există nici un motiv clar pentru care a lupta în Africa sau în Europa are de-a face cu apărarea Angliei?

Pe un zid din sudul Londrei, un comunist sau un fascist a scris cu creta „Cheese, not Churchill"138. Ce slogan idiot. Rezumă ignoranța crasă a acestor oameni, care nici măcar acum n-au înțeles că, în vreme ce sînt unii care şi-ar da viața pentru Churchill, nu va muri nimeni pentru brînză.

23.3.41: Ieri am participat, mai mult sau mai puțin forțat, la parada religioasă a Gărzii Naționale, luînd parte la ziua națională a rugăciunii. Au fost de asemenea contingente ale Serviciului Auxiliar de Pompieri, cădeți

din Air Fqrce, membre ale Aviației Auxiliare Militare Feminine etc, etc. îngrozit de şovinismul şi ipocrizia întregii situații... Nu sînt şocat de faptul că biserica acceptă războiul, pentru că mulți sînt de aceeaşi părere - aproape întotdeauna oameni nu foarte religioşi, am remarcat. Dacă accepți guvernul, accepți şi războiul, iar dacă accepți războiul, atunci, în majoritatea cazurilor, îți doreşti să cîştige o parte sau alta. Nu pot să spun că mă dezgustă ideea că episcopii binecuvîntează uniformele regimentelor etc. Toate lucrurile astea se bazează pe ideea sentimentală că lupta e incompatibilă cu iubirea față de dușmani. Adevărul e că nu-ți poți iubi dușmanii decît dacă eşti de acord să-i ucizi în anumite circumstanțe. Dar ce mi se pare dezgustător la asemenea slujbe e absența oricărei autocritici. Se pare că Dumnezeu ar trebui să ne ajute pe motiv că noi sîntem mai buni decît nemții. în rugăciunea scrisă pentru această ocazie, lui Dumnezeu i se cere „să înmoaie inimile dușmanilor şi să ne ajute să-i iertăm; să le semene în suflet căința pentru greşelile lor şi voință grabnică de a se îndrepta". Nimic despre iertarea noastră de către dușmani. După mine, atitudinea creştină ar fi că nici noi nu sîntem mai buni ca dușmanii noştri, sîntem cu toții nişte bieți păcătoşi, dar că din întîmplare ar fi mai bine să triumfe cauza noastră şi, prin urmare, e legitim să ne rugăm pentru asta... Bănuiesc că se consideră că ar fi rău pentru moralul general să lăsăm lumea să-şi dea seama că are şi dușmanul

NS

138. „Brînză, nu Churchill".

cauza lui, deşi chiar asta e, după mine, o greşeală psihologică. Dar poate că ei nu se gîndesc în primul rînd la efectul asupra celor care iau parte efectiv la slujbă, ci aşteaptă pur şi simplu rezultate directe ale campaniei lor naționale de rugăciune, un soi de foc de baraj ațintit asupra îngerilor.

24.3.41: Relatările despre crucişătoare germane puternice în Atlantic par să fie zvonuri false, menite să trimită navele britanice de vîrf aiurea.139 Acesta ar putea fi preludiul pentru invazie. Lumea nu prea mai crede în invazie, fiindcă părerea generală e că acum Hitler nu ar putea cuceri Anglia doar cu forțele pe care le-ar putea trimite aici, decît dacă forțele maritime şi cele aviatice britanice au fost extrem de secătuite în prealabil. Probabil chiar aşa şi e, iar Hitler nu va face nici o tentativă în sensul ăsta pînă cînd nu obține un succes răsunător în altă parte, fiindcă altfel invazia în sine ar părea un eşec şi ar avea nevoie de ceva care să o contrabalanseze. Dar cred că o invazie ratată, însemnînd pierderea a, să zicem, 100 000 sau chiar a 500 000 de oameni, tot va fi în avantajul lui, pentru că ar putea provoca

paralizarea totală a industriei şi a sistemului intern de circulaţie a alimentelor. Dacă puteau fi debarcaţi cîteva sute de mii de soldaţi şi aceştia rezistau fie şi doar trei săptămîni, ar fi provocat mai multe pagube decît mii de raiduri aeriene. Insă efectele acestei acţiuni nu se vor vedea imediat, motiv pentru care e probabil că Hitler nu o va încerca decît dacă are mare succes pe toate celelalte linii.

E limpede că e mare lipsă de echipamente în Garda Naţională, adică de arme. Pe de altă parte, se spune că armele capturate în Africa sînt atît de multe, încît au fost trimişi experţi să le inventarieze. Apoi se vor face schiţe, după care se vor produce noi arme, cele capturate fiind suficiente ca nucleu pentru o întreagă nouă gamă de armamente.

7.4.41: Ieri a fost bombardat Belgradul, şi primul anunţ oficial de azi-dimineaţă a fost că în Grecia există o armată britanică - 150 000 de oameni, se spune. Deci misterul dispariţiei armatei britanice din Libia a fost în fine rezolvat, deşi fusese destul de clar cînd

NS

139. Nu era un zvon nefondat. Vasul de luptă de mic tonaj Scheer şi cruci-şătoarele de luptă Scharnhorst şi Gneisenau scufundaseră sau capturaseră şaptesprezece nave pînă în acel moment (bombardierele cu rază lungă de acţiune au scufundat 41; submarinele, 41). Crucişătoarele de luptă au ajuns la Brest pe 22 martie, dar ulterior au fost imobilizate, în urma unor raiduri aeriene britanice asupra portului.

englezii s-au retras din Benghazi. E imposibil de spus dacă tratatul de prietenie dintre Iugoslavia şi U.R.S.S. înseamnă ceva sau nu, dar e greu de crezut că el nu va duce la înrăutăţirea relaţiilor ruso-germane. Vom vedea din nou atitudinea Rusiei cînd şi dacă împăratul Abisiniei e reîntronat - adică dacă guvernul sovietic îl recunoaşte şi trimite un ambasador la curtea acestuia.

...Lipsa de forţă de muncă tot mai vizibilă, iar preţurile unor produse precum textilele şi mobila cresc înspăimîntător... După mulţi ani de criză, comerţul cu mobilă la mîna a doua înfloreşte... E limpede că chemarea sub arme e acum folosită conştient ca metodă de a astupa gura indezirabililor. Vîrsta de intrare în rezervă a jurnaliştilor a fost ridicată la 41 de ani - asta nu le va aduce mai mult de cîteva sute de persoane, dar poate fi folosită împotriva unui individ sau a altuia, după cum se doreşte. Ar fi comic ca, după ce am fost refuzat la înrolarea în armata regulată pe motive medicale

acum zece luni, să se considere că sănătatea mi s-a îmbunătățit subit şi să mă trezesc că sînt bun de soldat la Pionieri.

...Mă gîndesc mereu la armata noastră din Grecia şi la riscul extrem la care se supune, de a fi hăituită spre mare. Ți-i şi închipui pe strategii gen Liddell Hart140 frîngîndu-şi mîinile pe tema acestei mişcări pripite. Şi totuşi, politic vorbind, dacă te gîndeşti la următorii 2-3 ani care ne aşteaptă, e corectă. Tot ce poți spune e că pînă şi în sens strategic îngust, nu se poate să nu ofere oarece sorți, fie şi minime, de izbîndă, or generalii implicați ar fi refuzat să ia parte la operațiune. E dificil cînd simți că Hitler nu şi-a calculat deloc greşit manevra, şi această perioadă de circa o lună va fi categoric în avantajul lui. In orice caz, Abisinia s-a dus, iar dezastrul naval italian e imposibil să fi fost intenționat.141 Plus că, dacă războiul din Balcani ține fie şi numai trei luni, efectele asupra proviziilor de alimente ale Germaniei din toamnă vor fi unele destul de serioase.

NS

140. Căpitanul Sir Basil Liddell Hart; vezi Evenimente, 16.7.39, n. 1. Cartea sa, The British Way in Warfare (Strategiile şi tacticile britanice de război) a fost recenzată de Orwell în The New Statesman and Nation, 21 noiembrie 1942 (OC, XIV). Deşi critic, Orwell a scris şi că: „Nici un scriitor militar de azi nu a făcut mai multe pentru edificarea opiniei publice" (n. ed. orig.).

141.1nfrîngerea din Bătălia de la Capul Matapan. Britanicii au scufundat, fără nici o pierdere în rîndul lor, crucişătoarele italiene Zara, Fiume şi Pola şi distrugătoarele Alfteri şi Carducci. Nava de luptă Vittorio Veneto a fost parțial distrusă (n. ed. orig.).

8.4.41: Tbcmai am citit Bătălia Angliei, bestsellerul Ministerului Informațiilor (a fost o cerere atît de mare încît zile întregi nu s-a putut procura). Se spune că ar fi fost compilat de Francis Beeding, scriitorul de romane polițiste. Bănuiesc că nu e chiar atît de rău, dar văzînd că e tradus în multe limbi şi că va fi, fără îndoială, citit de tot mapamondul - e prima relatare oficială, cel puțin în limba engleză, a primei mari bătălii aeriene din istorie - cred că e păcat că n-au avut atîta minte să lase deoparte tonul de propagandă. Pamfletul e plin de „eroic", „fapte de vitejie" etc, iar nemții sînt tratați destul de peiorativ. De ce n-au putut să prezinte pur şi simplu faptele, care sînt la urma urmei suficient de favorabile, la rece şi exact? De dragul dorinței de a-i face pe englezi să se simtă bine, ratează pur şi simplu

şansa de a oferi un text care să fie acceptat în toată lumea drept unul de referinţă şi care să contracareze minciunile germane.

însă ceea ce mă impresionează cînd citesc Bătălia Angliei şi cînd mă uit la datele respective din jurnalul meu e faptul că evenimentele „istorice" nu par niciodată foarte importante la momentul în care se produc. îmi amintesc perfect ziua cînd nemţii au străpuns apărarea noastră şi au incendiat docurile (cred că a fost 7 septembrie), dar cel mai bine îmi amintesc amănunte absolut banale. în primul rind, cum am luat autobuzul şi m-am dus să iau ceaiul cu Connolly şi cum cele două femei din faţa mea insistau că obuzele ce explodau în aer erau de fapt paraşute, pînă cînd cu greu am rezistat să nu intervin şi să le corectez. Apoi, cum m-am adăpostit în arcada unei uşi din Piccadilly de un obuz, aşa cum te adăposteşti de o rupere de nori. Apoi un lung şir de avioane germane înşirate pe cer şi nişte ofiţeri R.A.F. şi de marină foarte tineri ieşind în fugă dintr-un hotel şi trecîndu-şi un binoclu unul altuia. Apoi cum am stat în apartamentul de la ultimul etaj al lui Connolly şi am privit incendiile uriaşe de dincolo de St Paul şi dîra uriaşă de fum de la un rezervor de ţiţei de undeva de pe malul fluviului, şi pe Hugh Slater aşezat pe pervaz şi zicînd „E exact ca la Madrid - mă apucă nostalgia". Singura persoană adecvat impresionată era Connolly, care ne-a dus sus pe acoperiş şi, după ce s-a mai uitat o vreme la incendii, a zis „E sfîrşitul capitalismului. Plătim pentru tot ce-am făcut". Eu nu simţeam asta, dar eram rit se poate de captivat de mărimea şi frumuseţea flăcărilor. în noaptea aia m-au trezit exploziile şi am ieşit efectiv în stradă să vad dacă încă mai sînt incendii -întîmplarea face că era lumină aproape ca ziua, chiar şi în cartierul N.W. - dar tot n-am simţit că se petrece cine ştie ce

eveniment istoric important. După asta, cînd era limpede că s-a renunţat total la ideea de a cuceri Anglia prin bombardamente aeriene, i-am zis lui Fyvel „Asta a fost Trafalgarul. Acum urmează Austerlitzul"142, însă la ora respectivă nu vedeam această analogie. News Chronicle e iar defetist, lamentîndu-se cumplit că am abandonat Benghazi-ul, cu sugestia că ar fi trebuit să ne ducem la Tripoli cît sorţii ţineau cu noi, în loc să retragem trupele pentru a le trimite în Grecia. Şi ăştia sînt exact oamenii care ar fi guiţat cel mai tare dacă am fi continuat cu cucerirea imperiului italian şi i-am fi lăsat pe greci de izbelişte.

9.4.41: Chestiunea bugetului aproape că a scos de tot campania din Balcani de la ştiri. Peste tot, lumea numai despre cea dintîi discută.143

Se pare că ştirile din seara asta sînt foarte proaste. Consulul grec din C. a făcut o declarație prin care afirmă că sîrbii s-au retras şi au lăsat descoperit flancul stîng. Semnificația acestor cuvinte se leagă de faptul că oamenii nu fac asemenea afirmații publice - practic o declarație care spune că sîrbii i-au lăsat pe greci de căruță - dacă nu simt că lucrurile merg foarte prost.

Garda Națională are acum pistoale Thommy, cel puțin două pe companie. Situația s-a schimbat radical de cînd se vorbea că vom fi înarmați cu puşti de vînătoare - doar că nu existau puşti de vînătoare — şi la întrebarea mea, dacă putem spera să primim nişte puşti mitralieră, s-a rîs, fiind considerată o absurditate.

11.4.41: în ziarele de ieri s-a scris că Marea Britanie urmează să împrumute Spaniei 2 500 000 de lire - drept răsplată pentru capturarea Tangerului, bănuiesc. E un semn foarte rău. Pe întreg parcursul războiului, ori de cîte ori ne-am aflat în situații extrem de disperate, am început să facem concesii statelor totalitare de mîna a doua.

12.4.41: Ideea că trupele germane din Libia, sau o parte dintre ele, au ajuns acolo pe nave franceze, străbătînd teritoriul africano-francez

NS

142. Amiralul Nelson a înfrînt flota franceză în Bătălia de la Trafalgar, însă, în ciuda acestui lucru, Napoleon şi-a continuat campania şi a ieşit victorios la Austerlitz mai tîrziu în acel an, înfrîngînd forţele unite ale Rusiei şi Austriei şi forţînd Austria să iasă din război. Orwell se referea la faptul că, era adevărat, Hitler a pierdut Bătălia Londrei, dar englezii trebuiau să se aştepte ca el să obţină alte victorii în alte părţi (n. ed. orig.).

143. Bugetul a crescut impozitele pe venit, la 10 şilingi pe liră (50%) (n. ed. orig.).

e acceptată imediat de orice interlocutor. Şi totuşi, în presă nu există nici măcar o sugestie în acest sens. Poate că încă au instrucţiuni precise să o lase mai moale cu critica la adresa Vichy-ului francez.

Alaltăieri am văzut peşte de apă dulce (biban) de vînzare la o pescărie. Acum un an, englezii, adică cei de la oraş, nici nu s-ar fi atins de aşa ceva.

13.4.41: Nici o veste despre Grecia, nici despre Libia... Dintre cele două ziare pe care am reuşit să mi le procur azi, Sunday Pictorial era ultra-pesimist, iar Sunday Express nu era nici el prea departe. Evening Standard-u\ de ieri are un articol semnat de „Corespondentul nostru de război"..., care era şi mai şi. Toate astea sugerează că e posibil ca ziarele să primească veşti foarte rele, pe care nu au voie să le transmită mai departe... Dumnezeu ştie că e o harababură îngrozitoare. Singurul lucru poate încurajator e că toţi experţii militari sînt convinşi că intervenţia noastră în Grecia e un dezastru, iar experţii militari se înşală mereu.

Atunci cînd campania din Orientul Apropiat se va soluţiona într-un fel sau în altul, iar situaţia se va stabiliza într-un fel, am să pun punct acestui jurnal. El acoperă perioada dintre campaniile lui Hitler din primăvara lui 1940 şi 1941. La un moment dat, într-o lună sau două, trebuie să înceapă o nouă fază politică. Primele şase luni ale acestui jurnal au acoperit perioada cvasire-voluţionară ce a urmat dezastrului din Franţa. Acum e limpede că ne aşteaptă o nouă perioadă de dezastru, dar de un alt gen, mai puţin inteligibil oamenilor de rînd şi care nu va produce neapărat şi o ameliorare a situaţiei politice. Acum, cînd mă uit peste prima parte a acestui jurnal, văd cum previziunile mele politice s-au dovedit eronate, şi totuşi, ca să zic aşa, schimbările revoluţionare la care m-am aşteptat se întîmplă, dar într-un ritm foarte lent. Văd că am scris la un moment dat că în maximum un an,

reclamele private vor dispărea de pe ziduri. N-au dispărut, firește - încă vezi peste tot afişe cu reclama aia oribilă la siropul de tuse Famel, ca şi la He's Twice the Man on Worthington şi Somebody's Mother isn't Using PersilUi - dar sînt mult mai puține, iar afişele guvernului mult mai numeroase. Connolly a zis odată că intelectualii au în general dreptate în privința direcției pe care o vor lua evenimentele, dar se înşală în privința tempoului acestora, lucru foarte adevărat.

NS

144. „Berea Worthington te face bărbat de bărbat" şi „Există o mamă care nu foloseşte Perşii".

Sîmbătă m-am înrolat, împreună cu grupul celor de 38 de ani, şi am fost îngrozit să văd cît de rău arată. Lucrul care te izbeşte cînd vezi un asemenea grup de oameni, aleşi pur şi simplu după data de naştere, e cît de rapid îmbătrînesc cei din clasa muncitoare. Şi totuşi nu trăiesc mai puțin, adică doar cu cîțiva ani mai puțin, decît clasa de mijloc. Insă vîrsta a doua durează foarte mult la ei, întinzîndu-se între treizeci şi şaizeci de ani.

14.4.41: Ştirile de azi sînt cumplite. Nemții se află la granița egipteană şi s-ar părea că o forță britanică din Tobruk ar fi fost izolată, deşi Cairo neagă.145 Părerile sînt împărțite, unii zic că nemții chiar au o armată extinsă în Libia, iar alții că au una destul de mică, însă noi nu avem aproape nici una, majoritatea trupelor şi a vehiculelor de luptă fiind retrase către alte fronturi imediat ce am capturat Benghazi-ul. După părerea mea, ultima variantă e mai probabilă, la fel cum e şi faptul că am trimis în Grecia doar trupe europene, iar în Egipt avem în general indieni şi negri. D., vorbind ca om care cunoaşte Africa de Sud, crede că, după ce a fost capturat Benghazi-ul, armata a fost retrasă nu atît pentru a fi folosită în Grecia, cît pentru a finaliza campania din Abisinia, şi că motivul acestei acțiuni a fost unul politic, şi anume, pentru a le oferi celor din Africa de Sud, care ne sînt mai mult sau mai puțin ostili, o victorie menită să le ridice moralul. Dacă putem rezista în Egipt, în ideea de a curăța Marea Roşie şi a deschide drum navelor americane, totul va fi meritat. Dar este deopotrivă nevoie şi de porturile franceze din Africa de Vest, pe care le-am fi putut captura acum un an, aproape fără luptă.

Pact de neagresiune dintre Rusia şi Japonia, ai cărui termeni, publicați în presă, sînt cît se poate de vagi. Dar trebuie să existe o clauză secretă prin care Rusia se declară de acord să cedeze China, fără îndoială treptat şi fără

să o recunoască, la fel ca în în cazul Spaniei. Altminteri e greu de înțeles ce sens poate avea pactul.

Nici un fel de veste din Grecia. O poveste idioată despre o maşină blindată britanică de patrulare care a dat peste un detaşament german e repetată de trei zile, încontinuu.

NS

145. Trupele generalului Rommel au încercuit Tobrukul la 12 aprilie. Forțele britanice au fost măturate rapid din Cirenaica (fiind foarte subțiate prin trimiterea unei armate în Grecia). Şi totuşi, Tobrukul a rezistat pînă cînd a fost eliberat la 4 decembrie 1941 (n. ed. orig.).

15.4.41: Azi-noapte m-am dus la circiumă să ascult ştirile de la ora 9 şi, ajungând acolo cîteva minute mai tîrziu, am întrebat-o pe proprietăreasă ce ştiri au fost. „A, noi nu-i dăm drumul niciodată. Nimeni nu ascultă radioul, vedeți dumneavoastră. Şi în celălalt bar cîntă pianul, şi n-or să-1 oprească doar pentru ştiri." Asta într-un moment cînd asupra Canalului Suez planează o mare amenințare. E ca atunci, în 1936, cînd nemții au reocupat Renania. Pe vremea aia eram în Barnsley. Chiar după anunțarea veştii, m-am dus într-o circiumă şi am zis, fără să mă adresez cuiva anume: „Armata germană a trecut Rinul". Cu un vag aer că îşi aminteşte ceva, cineva a murmurat „Parley-voo"146. A fost singurul răspuns... Aşa cum a fost la fiecare moment de criză din 1931 încoace. Ai mereu senzația că te izbeşti de un zid impenetrabil de stupiditate. însă, fireşte, uneori, stupiditatea le-a prins bine. Orice națiune europeană aflată în situația noastră ar fi țipat că vrea pace cu mult timp în urmă.

17.4.41: Raid foarte puternic azi-noapte, probabil cel mai puternic de mai multe luni, cel puțin în Londra... O bombă a căzut pe terenul de crichet Lord's (elevii antrenîndu-se la porți ca de obicei în dimineața asta, la cîțiva iarzi de crater) şi alta în biserica St John's Wood. Din fericire, cea din urmă n-a căzut printre morminte, lucru de care m-am temut... în dimineața asta am trecut pe lîngă o străduță laterală de undeva din Hampstead, pe care se afla o casă preschimbată de o bombă într-un morman de moloz - o privelişte atît de obişnuită că abia dac-o mai observi. Dar strada e înconjurată de un cordon de polițişti, de echipe de muncitori care sapă şi un şir de ambulanțe ce aşteaptă. Sub mormanul uriaş de cărămizi se află trupuri ciopîrțite, unele dintre ele poate încă vii.

Două tunuri au continuat să tragă aproape toată noaptea. Azi n-am întîlnit pe nimeni care să spună c-a dormit azi-noapte, şi la fel zice şi

E[ileen]. Formula standard e: „N-am închis ochii nici măcar o clipă". Cred că e o aberație. Firește că e foarte greu să dormi în așa balamuc, dar cred că eu și E[ileen] trebuie să fi dormit măcar jumătate de noapte.

22.4.41: Am fost 2 sau 3 zile la Wallington. Blitz-ul de sîmbătă noapte s-a auzit perfect și aici - la 45 de mile.

NS

146. Refren al melodiei „Mademoiselle from Armentieres" sau „Armenteers", cum era cîntată, din timpul Primului Război Mondial (n. ed. orig.).

Cînd eram la Wallington, am semănat 40 sau 50 de livre de cartofi, care ar putea da între 200 și 600 de livre, în funcție de anotimp etc. Ar fi ciudat - sper să nu fie așa, dar se prea poate să fie -dacă, în toamnă, cartofii ăștia or să mi se pară o realizare mai măreață decît toate articolele, emisiunile etc. pe care le-am făcut anul ăsta.

Se pare că frontul greco-britanic s-a mutat spre sud, concen-trîndu-se în zona Ioannina, într-o poziție destul de aproape de nordul Atenei. Dacă ziarele spun adevărul, au traversat cîmpia Tesalia fără prea multe pierderi. Lucrul care-i tulbură pe toți și care e limpede că va provoca furtună în Australia e lipsa de știri reale. în discursul său, Churchill a spus că pînă și guvernul are dificultăți în a afla veşti din Grecia. Ceea ce mă tulbură cel mai tare pe mine e declarația repetată că ai noștri fac foarte multe victime, că nemții avansează în formație strînsă și sînt seceraţi, rînduri întregi odată etc, etc. Exact ce se spunea și în Bătălia Franței... E limpede că în curînd se plănuieşte un atac asupra Gibraltarului sau, în orice caz, o altă mișcare ofensivă în Spania. Cuvîntările lui Churchill încep să semene cu ale lui Chamberlain -evită întrebările etc, etc.

Trupele britanice au intrat în Irak în urmă cu cîteva zile. încrt nici o veste dacă fac ceea ce trebuie, dacă rad agenții germani etc. Oameni din toate taberele spun: „Hitler n-are ce face cu Moşului, chiar dacă ajunge acolo. Britanicii vor incendia sondelor de petrol cu mult înainte". Oare chiar o vor face? Au incendiat sondele româneşti, cînd au avut ocazia? Lucrul cel mai deprimant din războiul ăsta nu sînt dezastrele pe care le vom suferi în etapa asta, ci conștiința faptului că sîntem conduși de nişte nevolnici... E ca și cum viața ta ar depinde de o partidă de șah, iar tu trebuie să stai și să asişti la ea, să vezi cum sînt făcute cele mai idioate mișcări și să n-ai nici o putere să le previi.

23.4.41: Se pare că grecii sînt pe punctul de a ceda. E limpede că o să avem multe explicații de dat în Australia.147 Atîta vreme cît

NS

147. Neliniştea resimțită de australieni şi de neozeelandezi la gîndul că trupele lor au fost irosite în zadar a constituit, poate, motivul pentru care Churchill a dat, în cartea sa, pierderile totale în procentaje: 55,8% pentru trupele Marii Britanii, 25.1 pentru australieni şi 19,1 pentru neozeelandezi (Al Doilea Război Mondial, III, p. 206). Procentajul celor căzuți în Grecia la momentul atacului (pe care Churchill nu îl dă) a fost de 34% soldați englezi, 17,33% australieni şi 13,55% neozeelandezi. Un neozeelandez, generalul Bernard Freyburg, Ordinul Crucea Victoria, a preluat comanda în Creta (n. ed. orig.).

toate astea vor conduce la o anchetă privind campania din Grecia şi o dezbatere generală în care se va defini poziția Australiei în cadrul imperiului şi poate se va democratiza cît de cît şi felul în care e purtat acest război, tot răul e spre bine.

24.4.41: Nici o veste clară din Grecia. Tot ce se ştie e că o armată grecească, ori o parte a unei armate greceşti sau poate întreaga armată grecească a capitulat. Nu se spune nimic despre cîți oameni erau, în ce poziție se aflau, dacă va fi posibil să rezistăm şi dacă da, unde anume etc, etc. Sugestiile aruncate în Daily Express dau de înțeles că nu avem practic nici un avion acolo. E clar că termenii armistițiului întocmiți de italieni implică posibilitatea folosirii prizonierilor greci mai tîrziu ca ostatici, pentru a şantaja britanicii să cedeze Creta şi alte insule.

Nimic despre atitudinea Rusiei. Nemții sînt acum în apropierea Dardanelelor şi e limpede că atacul asupra Turciei e iminent. Ruşii vor trebui atunci să decidă dacă se vor opune Germaniei, vor pune presiune pe Turcia să nu opună rezistență şi poate vor obține Iranul la schimb sau nu vor face nimic şi se vor uita cum întregul țărm sudic al Mării Negre trece în mîini germane. în opinia mea vor aborda cea de-a doua variantă sau, mai puțin probabil, pe cea de-a treia, în fiecare dintre cazuri cu manifestări deşănțate de ipocrizie.

25.4.41: C, din detaşamentul meu de Gardă Națională, de felul lui vînzător de păsări, dar în prezent de orice fel de carne, a cumpărat ieri 20 de zebre pe care le vinde Grădina Zoologică. Probabil ca hrană pentru cîini, nu şi pentru consum uman.148 Mi se pare aşa o risipă... Se spune că în Anglia încă mai sînt 2 000 de cai de curse, fiecare dintre ei consumînd între 10 şi

15 livre de cereale pe zi. Adică aceste dobitoace dau gata în fiecare zi echivalentul raţiei de pîine pentru o întreagă divizie de soldaţi.

28.4.41: Foarte bun discursul lui Churchill de aseară - ca discurs. Dar imposibil de aflat vreo informaţie de pe urma lui. Unicul amănunt pe care l-am putut extrage a fost că, în momentul ofensivei din Libia, Wavell n-a reuşit niciodată să concentreze mai mult de 2 divizii, să spunem 30 000 de oameni. Am auzit discursul cînd eram de pază la Garda Naţională. Colegii mei au

NS

148. Animalele de la grădina zoologică din Londra erau vîndute din cauza lipsei de hrană (n. ed. orig.).

fost impresionaţi, chiar mişcaţi. Dar cred că doar doi dintre cei prezenţi erau oameni care cîştigă sub 5 lire pe săptămînă. Churchill are un real talent oratoric, oarecum de modă veche, deşi mie nu-mi place stilul lui. Ce păcat că fie nu poate, fie nu vrea, fie n-are voie să zică nimic concret niciodată!

2.5.41: Ieri-dimineaţă a venit un ins de la … să ia măsuri pentru husa fotoliului nostru. Genul tipic de postăvar, micuţ, îngrijit, cu un aer uşor feminin şi plin de bolduri ascunse prin buzunare.

M-a încunoştinţat că e singura măsurătoare la domiciliu pe care o face astăzi. Aproape tot restul timpului face prelate pentru armament, care se pare că se fac la fel ca husele de scaun. Cam

din asta trăieşte firma, mi-a zis.

3.5.41: Numărul celor evacuaţi din Grecia e acum estimat la 41-43 000 de persoane, dar se spune că am avut mai puţini oameni acolo decît se presupusese, probabil înjur de 55 000. Se presupune că pierderile sînt de 3 000 de oameni, iar prizonierii circa 7 sau 8 mii, ceea ce concordă şi cu cifrele germane.149 Nimic despre nave pierdute, deşi probabil că există. Spender150, unul dintre miniştrii

NS

149. Conform spuselor lui Liddell Hart, pe 7 martie, primul contingent format din 50 000 de soldaţi britanici a acostat în Grecia. Au reuşit în ultima clipă să evite dezastrul, „lăsînd în mîinile nemţilor toate tancurile, cea mai mare parte a echipamentului şi 12 000 de oameni" (Istoria celui de-al Doilea Război Mondial, 1970, p. 125). Churchill dă „pierderile" ca fiind: Marea Britanie, 6 606 (probabil inclusiv forţele poloneze), Australia, 2 968, Noua Zeelandă 2 266, sau 11 840 dintre cei 53 051 de oameni aflaţi în Grecia la momentul atacului german. Dintre supravieţuitori, 18 850 au

fost evacuaţi în Creta; 7 000 s-au dus în Creta şi ulterior în Egipt; 15 361, incluzînd răniţii, s-au dus direct în Egipt; alţii, circa 9 451, civili, au fost de asemenea evacuaţi - un total de 50 662 (Al Doilea Război Mondial, III, pp. 205-06). 2194 Days of War (2194 de zile de război) afirmă că forţa expediţionară a pierdut 12 712 oameni, 9 000 dintre care au fost luaţi prizonieri; pierderile italienilor în primele şase luni de campanie au fost de 13 755 de morţi, 50 000 de răniţi, 12 368 suferind de degeraturi extreme, iar 25 067 fiind daţi lipsă; pierderile germane din Grecia şi Iugoslavia au fost de 1 684 de morţi, 3 752 răniţi, 548 dispăruţi (departe de „seceraţi, rînduri întregi odată", vezi mai sus, 22.4.41); grecii au pierdut 15 700, morţi şi dispăruţi. Evacuarea, efectuată în pricipal de Marina Regală, dar cu ajutorul navelor aliate, a fost făcută cu succes (2194 de zile de război, p. 120) (n. ed. orig.).

150. Sir Percy Spender (1897-1985), avocat şi politician, era în acel moment ministru al armatei în Cabinetul Australian de Război. La Conferinţa din 1950 a Commonwealth-ului a propus o schemă pentru dezvoltarea economică în sudul şi sud-estul Asiei, care a devenit cunoscută drept Planul Colombo. A fost judecător la Tribunalul Internaţional de la Haga, 1958-64, şi preşedinte al Tribunalului, 1964-67 (n. ed. orig.).

australieni, afirmă public că „puştile sînt la fel de inutile împotriva tancurilor ca arcurile şi săgeţile". Măcar facem un mic pas înainte.

Se pare că în Irak este ceea ce se poate numi război. în cel mai bun caz, e un dezastru... După toate probabilităţile, n-o să ne ocupăm cum trebuie nici de aşa-numita armată a Irakului, care poate, fără îndoială, să fie bombardată şi făcută zob în cîteva ore. Fie va fi semnat vreun acord prin care noi le cedăm tot ce avem acolo şi părăsim scena, lăsînd să se repete acelaşi lucru, fie vom auzi cum guvernul irakian deţine controlul asupra puţurilor de petrol, dar asta nu contează, dat fiind că şi-au dat acordul pentru a ne oferi toate facilităţile necesare etc, etc, după care o să auzim că experţii germani sosesc cu avionul sau via Turcia, fie rămînem în defensivă şi nu facem nimic pînă cînd nemţii nu reuşesc să transporte o armată pe calea aerului, moment în care vom intra în luptă dezavantajaţi. Ori de cîte ori te uiţi la ce face guvernul britanic, şi a fost valabil fără întrerupere din 1931, ai acelaşi sentiment, ca şi cum ai apăsa pedala de acceleraţie a unei maşini care merge cu un singur cilindru, un sentiment de neputinţă fatală. Nu poţi şti dinainte ce vor face, dar ce ştii sigur e că în nici un caz nu au cum să reuşească. Şi nici că vor reacţiona înainte de a fi prea tîrziu... E

ciudat cum te simți relativ încrezător atunci cînd nu e vorba decît de luptă efectivă şi cît de neputincios cînd e o problemă de strategie sau diplomație. Ştii dinainte că strategia unui guvern britanic conservator nu are cum să aibă succes, căci voința de a obține victoria nu există. Scrupulele lor privind atacarea unor țări neutre - iar asta e diferența strategică majoră dintre noi şi Germania în războiul în curs - sînt doar semne ale dorinței subconştiente de a eşua. Oamenii n-au scrupule cînd se luptă pentru o cauză în care cred. -

6.5.41: Turcii s-au oferit să medieze în Irak, probabil un semn rău. Mobilizare în Iran. Guvernul american opreşte transporturile maritime de materiale de război către U.R.S.S., lucru bun în sine, dar probabil alt semn rău.

Privelişti uimitoare în stațiile de metrou, cînd treci prin ele noaptea tîrziu. Cel mai izbitor e aerul îngrijit, normal şi civilizat pe care îl are totul acum. Mai cu seamă tinerele cupluri căsătorite,

genul casnic şi precaut, care îşi cumpără probabil casă cu credit de la stat şi care dorm cuibăriți unul într-altul sub plapuma lor roz. Şi familiile numeroase pe care le vezi ici şi colo, mama şi cîțiva copii culcați unul lîngă altul pe dalele pardoselii, ca iepurii. Dorm cu toții foarte liniştiți la lumina intensă a felinarelor. Copiii sînt întinşi pe spate, cu obrăjorii lor trandafirii ca de păpuşi de ceară, şi dorm tun.

11.5.41: Cea mai importantă ştire a ultimelor cîteva zile, care a fost aruncată pe ultima pagină a ziarelor, e anunțul ruşilor că nu mai pot recunoaşte guvernul Norvegiei şi al Belgiei. La fel şi cu Iugoslavia, conform presei de ieri. E prima mişcare diplomatică de cînd Stalin s-a numit premier, şi echivalează cu anunțul că Rusia va accepta tacit orice act de agresiune. Trebuie să fi fost făcut la presiunea Germaniei şi, venind odată cu îndepărtarea lui Molotov151, probabil că indică o orientare clară a politicii ruseşti de partea nemților, care are nevoie de autoritatea personală a lui Stalin pentru a fi pusă în practică. Nu va dura mult şi probabil că vor face o mişcare ostil împotriva Turciei sau a Iranului, sau a amîndurora.

Raid aerian puternic azi-noapte. O bombă a atins uşor clădirea noastră, prima oară cînd s-a întîmplat asta cu o casă în care am stat. Pe la 2 dimineața, în toiul focului de artilerie obişnuit şi al bombelor îndepărtate, un bubuit cumplit, care ne-a trezit, dar nu a spart geamurile şi nici n-a făcut să se cutremure vizibil pereții camerei. E[ileen] s-a ridicat şi s-a dus la fereastră, unde a auzit pe cineva strigînd că ne-a fost atinsă casa. Puțin mai tîrziu am ieşit pe palier, unde era mult fum şi miros de cauciuc ars. Urcînd

pe acoperiş, am văzut focuri uriaşe în mai toate punctele busolei, unul dintre acestea la vest, la cîteva mile distanţă, cu flăcări imense ce se avîntau spre cer, probabil la vreun depozit de materiale inflamabile. Fumul plutea deasupra acoperişului, dar în cele din urmă am conchis că nu blocul nostru fusese cel atins. Cînd am coborît iar, ni s-a spus că ba da, al nostru fusese atins, dar că toată lumea trebuie să stea la ea în apartament. La ora asta, fumul era atît de gros că nu vedeai nimic pe scară. In curînd am auzit strigăte de „Da! Da! încă mai

NS

151. Viaceslav Molotov (vezi Evenimente, 28.8.39, n. 3) fusese preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului (ulterior Consiliul de Miniştri) începînd din 1930, dar a fost înlocuit în mai 1941; a rămas preşedinte adjunct.

e cineva la numărul III"152, iar paznicii au început să strige la I noi să ieşim. Ne-am tras nişte haine pe noi, am înşfăcat cîteva lucruri şi am ieşit, la ora asta imaginîndu-ne deja că clădirea e în flăcări şi că poate nu vom mai reuşi să ne întoarcem. In asemenea clipe îţi iei cu tine ce crezi că e cel mai important, şi mi-am dat seama după aceea că nu mi-am luat maşina de scris şi nici un document, ci doar armele şi un rucsac cu mîncare etc, care era mereu pregătit. In realitate, bomba dăduse foc garajului şi arsese maşinile aflate în el. Ne-am dus la familia D., care ne-a dat cîte un ceai şi am mîncat o tabletă de ciocolată pe care o păstram de luni de zile. Mai tîrziu, am făcut o remarcă apropo de faţa înnegrită a lui E(ileen), iar ea mi-a spus „Dar a ta cum crezi că e?". M-am uitat în oglindă şi am văzut că eram negru la faţă. Pînă în momentul respectiv nu mă gîndisem la cum oi arăta şi eu.

13.5.41: N-am absolut nici o teorie despre motivul sosirii lui Hess153. E mister total. Tot ce ştiu e că, dacă există o posibilitate de a rata această oportunitate de a-şi face propagandă, guvernul britanic o va găsi.

18.5.41: Irak, Siria, Maroc, Spania, Darlan154, Stalin, Rashid

NS

152. Numărul III era apartamentul lui Orwell din Langford Court, Abbey Road NW8 (n. ed. orig.).

153. Rudolf Hess (1894-1987), adjunctul Fuhrerului nazist, prieten apropiat al lui Hitler, a zburat cu un Messerschmitt-110 în Scoţia, la 10 mai 1941. A sărit cu paraşuta, a fost capturat de Garda Naţională şi, dîndu-şi numele de Alfred Horn, a cerut să-1 vadă pe ducele de Hamilton: spera ca, prin el, să negocieze un acord de pace. Churchill, nedorind să discute

despre pace cînd situaţia îi era atît de nefavorabilă, păstrase tăcerea asupra sosirii lui Hess, însă nemţii dăduseră ştirea pe 13 mai şi declaraseră că Hess e nebun. In 1946, la procesul crimelor de război de la Nuremberg, a fost condamnat la închisoare pe viaţă şi a fost încarcerat în închisoarea Spandau pînă la sfîrşitul vieţii, în împrejurări controversate. Au existat speculaţii că bărbatul care a zburat în Marea Britanie şi a murit la Spandau ar fi fost de fapt un impostor (n. ed. orig.).

154. Amiralul Franţois Darlan (1881-1942) a fost Comandant Suprem al Marinei Franceze începînd din 1939; vicepremier şi ministru de externe în guvernul Vichy, februarie 1941-aprilie 1942. A fost asasinat la 24 decembrie 1942; vezi „Jurnal din timpul războiului", 30.5.42 (n. ed. orig.).

Ali155, Franco - senzaţie de neputinţă totală.156 Dacă există vreo greşeală care se poate face, ea va fi în mod categoric făcută. Am ajuns să credem în acest principiu, ca într-o lege a naturii.

Ieri sau alaltăieri, pe panourile de reclamă ale ziarelor, „Naziştii folosesc bazele aviatice siriene", şi relatări în ziare că, atunci cînd s-a anunţat asta în Parlament, s-au auzit strigăte de „Ruşine!" Se pare că există oameni în stare să fie surprinşi cînd termenii armistiţiului sînt încălcaţi şi naziştii se folosesc de resursele imperiului francez. Şi totuşi, orice simplu spectator, ca mine, a văzut din ziua cînd Franţa a ieşit din război că se va întîmpla acest lucru.

E limpede că s-a pierdut absolut orice şansă de a cîştiga războiul în mod decent. Se pare că planul lui Churchill et. Co. e să cedeze totul, după care să îl recîştige cu ajutorul avioanelor americane şi a vărsării de rîuri de sînge. Fireşte că nu pot reuşi, întreaga lume se va întoarce împotriva lor, probabil inclusiv America. In doi ani, fie vom fi cuceriţi, fie vom fi o republică socialistă luptîndu-se pentru viaţa ei, cu o poliţie secretă puternică şi jumătate din populaţie înfometată. Clasa conducătoare britanică s-a condamnat singură la moarte cînd nu a profitat de

NS

155. Rashid Aii al-Gailani (1892-1965), prim-ministru pronazist al Irakului, a refuzat la 19 aprilie 1941 să le permită forţelor britanice să treacă prin ţara sa pe baza unui tratat din 1930. După o scurtă luptă, s-a ajuns la armistiţiu şi a fost instalat un guvern probritanic. Rashid Aii a zburat în Iran la 30 mai 1941 (n. ed. orig.).

156. Sentimentul lui Orwell de neputinţă pare să fie exprimat de faptul că pune la un loc numele liderilor nazişti şi comunişti ce se opuneau Marii

Britanii şi teritoriile ce puteau fi vulnerabile la atac şi care puteau oferi căi de a încercui Germania şi Italia. Şi totuşi, resursele britanice de oameni, nave şi avioane erau extrem de secătuite, ceea ce făcea imposibilă luarea Dakarului, a insulelor Canare, a Tangerului, Siriei, Marocului şi Irakului. Cu toate astea, trupele deja aflate în Irak au fost întărite la 24 aprilie, Bagdadul a fost ocupat la 1 iunie şi pe 5 iunie a fost numit un cabinet irakian probritanic. Pe 8 iunie, trupele britanice şi cele franceze libere au intrat în Siria, iar trupele franceze loiale guvernului Vichy au acceptat un armistiţiu pe 11 iulie. Date fiind aceste operaţiuni, luptele din Africa de Nord, campania de bombardament împotriva Marii Britanii din timpul primăverii, dezastrele din Grecia şi cele în desfăşurare în Creta, ideea de a captura un punct strategic de vîrf precum Dakarul, cu navele sale de război aflate sub comanda Vichy-ului, era mai mult decît puteau spera aliaţii. încercarea de ofensivă asupra Dakarului, de la data de 24-25 septembrie 1940, nu fusese reeditată, atunci cînd se constatase cît de eficiente şi hotărîte erau forţele de apărare (n. ed. orig.).

şansa de a intra în Dakar, Canare, Tanger şi Siria, atunci cînd ea a existat.

21.5.41: Toate privirile asupra Cretei. Toţi zic acelaşi lucru - că asta va demonstra dacă se poate sau nu invada Anglia. Ar putea fi aşa, dacă ni s-ar spune unicul lucru relevant, şi anume cîţi oameni avem acolo şi cît de echipaţi. Dacă avem doar 10-20 000 de oameni157, iar aceştia sînt infanterişti, nemţii îi pot înfrînge pur şi simplu numeric, chiar dacă nu reuşesc să aducă în zonă tancuri etc. Pe de altă parte, circumstanţele din Creta le sînt mult mai favorabile nemţilor decît le-ar fi cele din Anglia. Dacă atacul asupra Cretei e un antrenament, e mult mai probabil că e un antrenament pentru atacul asupra Gibraltarului.

Ştirile din Creta par să fie destul de bune, dar în subtext se simte în permanenţă o notă de pesimism. Nici o veste din Siria sau Irak, iar asta nu poate fi decît rău. Darlan a anunţat că nu are de gînd să predea flota franceză. Fără îndoială că se va bate mult apa în piuă pe tema acestei minciuni gogonate şi palpabile.

25.5.41: Am auzit de la nişte cunoştinţe că am pierdut trei crucişătoare în operaţiunile din Creta.158 Multe scuze în ziare pentru

NS

157. În total, în Creta erau 42 500 de soldaţi: 17 960 britanici, 10 300 greci, 7 700 neozeelandezi, 6 540 australieni. (Liddell Hart spune că ar fi

fost 28 600 britanici, australieni şi neozeelandezi şi „aproape la fel de mulţi greci".) Abia scăpaţi din Grecia, aceştia erau prost organizaţi şi aveau o protecţie aeriană precară. Aveau doar şaizeci şi opt de tunuri de aviaţie pentru a acoperi o insulă de aproape 160 de mile. Forţa aeriană germană a atacat în dimineaţa zilei de 20 mai cu mare succes, după care au fost trimise trupele, cu paraşuta sau avionul. Ofiţerul comandant, generalul Freyburg, îi spusese lui Churchill pe 5 mai că nu e „cîtuşi de puţin neliniştit la gîndul unui atac aerian... pot să mă descurc perfect cu trupele pe care le am la dipoziţie" (Al Doilea Război Mondial, III, p. 246). In ciuda succesului paraşutiştilor germani, Hitler n-a agreat ideea de a încerca un nou atac cu trupe paraşutate (n. ed. orig.).

158. Dintre cele peste cincizeci de nave de război angajate în luptă, multe în încercarea de a proteja trupele de atacurile aeriene, au fost scufundate trei crucişătoare şi opt distrugătoare; trei nave de luptă, un portavion, şapte crucişătoare, nouă distrugătoare şi alte cîteva nave mai mici au suferit pagube; marina a pierdut 2261 de oameni (The War Papers [Documentele de război], No. 15; Liddell Hart dă cifre uşor diferite, p. 142) (n. ed. orig.).

faptul că nu avem nici un avion de luptă acolo.159 Nici o explicaţie de ce terenurile de aterizare din Creta, atîtea cîte sînt, n-au fost făcute impracticabile pentru avioanele de transportat trupe ale nemţilor, şi nici de ce n-am reuşit să înarmăm populaţia Cretei la timp.

31.5.41: încă nu sînt prea încîntat de Abisinia. Azi am văzut jurnalul de ştiri cu trupele sud-africane intrînd în Addis Abeba. La palatul împăratului (sau ce-o fi fost clădirea cu pricina), întîi a fost ridicat steagul Marii Britanii şi abia apoi cel abisinian.

1.6.41: Ne retragem din Creta. Se vorbeşte că ar fi evacuaţi 13 000 de soldaţi. încă nu se spune numărul total al celor implicaţi. Vom lăsa cea mai proastă impresie posibilă dacă evacuăm trupele britanice şi-i lăsăm pe greci de izbelişte, deşi din punct de vedere militar şi pragmatic poate că asta ar trebui să facem.

Britanicii sînt în Bagdad. Ar fi şi mai bine dac-am auzi că sînt în Damasc. Ştim de la început că nu vom negocia nişte termeni foarte duri cu irakienii, adică nu le vom cere puţurile de petrol în schimbul armistiţiului. Hess a dispărut pur şi simplu de la ştiri în ultimele cîteva zile. Răspunsurile evazive la întrebări legate de el puse în Parlament, faptul că ducele de Hamilton neagă că ar fi primit vreo scrisoare de la el, declaraţia că

Ministerul Informațiilor ar fi fost „dezinformat" cînd a prezentat această ştire, omisiunea din partea întregii Camere de a întreba cine a dezinformat M.I. şi de ce, toate acestea au fost atît de penibile încît mai că-mi vine să caut dezbaterea în Hansard160 şi să văd dacă n-a fost cenzurată în relatările din presă.

Tocmai au sunat sirenele, după 3 săptămîni în care n-a fost nici măcar un raid aerian.

NS

159. Nu erau nişte scuze goale. Comandamentul britanic al Orientului Mijlociu a pierdut circa 200 de avioane în Grecia. R.A.F.-ul a avut doar 21 de avioane Hurricane pentru apărarea Libiei şi 14 pentru protejarea Suezului şi a Alexandriei. De aici povara ce apăsa asupra Marinei Regale şi cîntecelul cel răutăcios lansat de marină: „Să iasă-n larg Nelson, Rodney şi Hood I Că mama ei de aviație nimica n-a putut". Din păcate, Hood exista aici doar ca să iasă rima; a fost scufundată de Bismark pe 24 mai 1941, în ziua imediat anterioară acestei însemnări din jurnal (The War Papers, No. 15) (n. ed. orig.).

160. Echivalentul britanic al Monitorului Oficial, care publică stenogramele şedințelor Parlamentului.

3.6.41: Acum că evacuarea trupelor din Creta s-a sfîrşit, se vorbeşte despre eliberarea a 20 000 de oameni. Prin urmare, e limpede că trebuie să fi început evacuarea mult înainte ca informația să apară în presă, iar navele scufundate au fost probabil pierdute în timpul operației. Probabil că pierderile totale sînt în jur de 10 000 de persoane, 7 nave de război (3 crucişătoare, 4 distrugătoare), probabil şi nişte vase comerciale, destul de multe tunuri antiaeriene şi cîteva tancuri şi avioane. Şi toate astea pentru absolut nimic... Ziarele critică mai fățiş decît au făcut-o pînă acum. Unul dintre ziarele australiene zice deschis că n-are nici un rost să apărăm Ciprul, dacă nu luăm nici o măsură împotriva Siriei. însă nici un semn în sensul ăsta. în dimineața asta, presa a scris că nemții şi-au instalat deja unități blindate la Latakia.161 Totodată, vagi aluzii că britanicii „ar putea" să invadeze Siria. Peste cîteva zile ar putea fi prea tîrziu, dacă nu e deja cu şase luni prea tîrziu.

8.6.41: în dimineața asta, britanicii au intrat în Siria.

14.6.41: Mister total, în legătură cu care nimeni nu ştie absolut nimic, în jurul relației curente dintre Rusia şi Germania. încă n-am găsit pe nimeni

care să-1 fi văzut pe Cripps de la întoarcerea sa.162 Nu putem judeca decît după probabilități generale,

NS

161. Latakia din Siria (principalul port la Marea Mediterană al Siriei - n. t). Relatarea era eronată. Britanicii se aşteptau ca, imediat după capturarea Cretei, nemții să „ia cu asalt Ciprul, Siria, Suezul sau Malta". După război, generalul K. Student, Comandantul Suprem al Forțelor Aeropurtate Germane, a dezvăluit faptul că Hitler ezita să rişte un atac asupra Cretei. După pierderile uriaşe suferite pentru cîştigarea Cretei (deşi ale aliaților erau şi mai mari), a refuzat „un asalt din Cipru pentru capturarea Canalului Suez" (Liddell Hart, pp. 144-45) (n. ed. orig.).

162. Stafford Cripps (1889-1952), pe atunci Ambasadorul Britanic la Moscova, se întorsese la Londra pe 11 iunie. Pe 13 iunie, contele Friedrich von Schulenburg, ambasadorul german la Moscova, telegrafiase Ministerului de Externe German: „...Chiar înainte de revenirea ambasadorului englez Cripps la Londra, dar mai ales după întoarcerea sa, au existat tot mai multe zvonuri despre un război iminent între U.R.S.S. şi Germania în presa engleză şi străină". El a descris aceste zvonuri drept evident absurde, dar considerase necesar ca cercurile de la cel mai înalt nivel din Moscova „să declare că acestea sînt o manevră stângace de propagandă" (Churchill, Al Doilea Război Mondial, III, pp. 326-37). Vezi şi Evenimente, 2.7.39, n. 7 (n. ed. orig.).

şi mi se pare că cei doi factori cheie sînt (i) Stalin nu va declara război Germaniei dacă există vreo altă cale în afara sinuciderii de-a o evita şi (ii) nu e în avantajul lui Hitler să-1 pună pe Stalin într-o lumină proastă în acest moment, cînd îl foloseşte împotriva clasei muncitoare de pe întreg globul. Prin urmare, mai degrabă decît un atac direct asupra Rusiei, sau orice tratat vizibil în dezavantajul Rusiei, e o concesie mascată în alianță, poate camuflată de un atac asupra Iranului sau a Turciei. Apoi vom auzi că a avut loc un „schimb de tehnicieni" etc, etc. şi că se pare că la Baku există destul de mulți ingineri germani. Dar nu trebuie să pierdem din vedere nici faptul că e posibil ca întreaga manevră să fie o pură cacealma menită să acopere o mişcare iminentă din altă parte, poate chiar invazia Angliei.

19.6.41: Pact de neagresiune între Germania şi Turcia. Asta e răsplata noastră pentru că n-am terminat Siria rapid. De acum încolo, presa turcă ne va ataca non-stop, iar asta va influența considerabil popoarele arabe.

Ieri s-a ținut derby-ul, la Newmarket, şi se pare că a participat o mulțime uriaşă. Pînă şi Daily Express a fost ironic pe tema asta. Evening Standard a declarat că Hitler trebuie să invadeze Marea Britanie în următoarele 80 de zile şi sugerează că manevrele din Europa de Est sînt probabil o fațadă pentru asta - însă asta, cred eu, în scopul de a speria lumea şi a o face să lucreze mai cu spor.

Guvernul britanic a încetat să mai emită certificate navale163 pentru Petsamo şi a oprit trei vase finlandeze, pe motiv că Finlanda e acum, din toate punctele de vedere, un teritoriu ocupat de duşmani. Acesta este cel mai categoric indiciu că totuşi ceva se petrece între Rusia şi Germania.

20.6.41: De cîteva zile, sîntem cu toții cu inima uşor strînsă. Mi-am dat seama că un beneficiu minor al acestui război e faptul că a făcut ziarele să iasă din obiceiul lor idiot de a face titluri de-o şchioapă din ştiri legate de vremea de ieri.

22.6.41: în dimineața asta, nemții au invadat U.R.S.S.

NS

163. Navele țărilor neutre (precum Finlanda) puteau primi certificate navale din partea consulatelor proprii, prin care se declara că nava şi încărcătura acesteia au drept de liberă trecere, fără a fi controlate (n. ed. orig.).

Toată lumea e extrem de surescitată. Toți sînt de părere că acest lucru e în avantajul nostru. însă e aşa doar dacă ruşii chiar au de gînd să riposteze şi pot să opună o rezistență serioasă, dacă nu suficient cît să stopeze înaintarea nemților, în orice caz, suficient cît să le provoace mari pierderi în aviație şi marină. E limpede că obiectivul imediat al nemților nu e nici expansiunea teritorială şi nici petrolul, ci pur şi simplu cel de a distruge complet aviația rusă, eliminînd astfel un pericol din spate în timp ce ei atacă, într-un sfîrşit, Anglia. E imposibil să-ți dai seama cîtă rezistență le vor opune ruşii. Cel mai rău semn e că probabil nemții n-ar fi încercat asta dacă n-ar fi fost siguri că pot reuşi ce şi-au propus, şi încă destul de rapid.

23.6.41: După părerea mea, discursul lui Churchill a fost foarte bun. Nu va fi pe placul stîngii, dar ei uită că el trebuie să se adreseze întregii lumi, adică americanilor din Vestul Mijlociu, piloților şi ofițerilor din marină, micilor prăvăliaşi şi agricultori nemulțumiți, şi de asemenea ruşilor înşişi, precum şi partidelor politice de stînga. Ostilitatea remarcilor sale la adresa comunismului erau pe deplin întemeiate şi pur şi simplu întărite de faptul că oferta sa de ajutor era una sinceră. Sînt uşor de închipuit strigătele de

protest pe care le vor stîrni acestea din partea corespondenților de la New Stateman etc. Ce fel de impresie cred ei că le-ar face Stalin, dacă s-ar ridica şi ar anunța „am fost dintotdeauna un suporter ferm al capitalismului" ?

E imposibil de estimat ce impresie va face această mişcare a lui Hitler în S.U.A. Ideea că ea va duce la naşterea unui puternic partid pronazist în Europa e total greşită. Fără îndoială, există bogătaşi care ar vrea să-1 vadă pe Hitler distrugînd regimul sovietic, dar ei vor fi o minoritate restrînsă. Printre ei se vor afla în mod sigur şi catolicii, însă ei vor fi probabil mult prea ocupați să-şi frece mîinile pînă cînd rezistența ruşilor începe să cedeze. Vorbind cu cei din Garda Națională, inclusiv cu îmbuibații şi nişte oameni de afaceri foarte înstăriți, am constatat că toată lumea e complet prosovietică, deşi părerile despre capacitatea Rusiei de a rezista sînt destul de împărțite. Conversația tipică, înregistrată cît de bine am ținut-o minte:

Angrosist de păsări: „Ce să zic, sper că ruşii or să le dea o mamă de bătaie zdravănă".

Producător de textile (evreu): „Speri degeaba. Or s-o încaseze, ca şi data trecută. O să vezi".

Doctor (un străin, nu ştiu de unde, poate refugiat): „Te înşeli amarnic. Toată lumea a subestimat forța Rusiei. O să spele pe jos cu naziştii".

Băcan angrosist: „Naiba să-i ia, sînt două sute de milioane".

Producător de textile: „Da, dar nu sînt organizați" etc., etc., etc.

Toate astea spuse în necunoştință de cauză, dar arătînd care sînt sentimentele oamenilor. Acum trei ani, marea majoritate a celor cu peste 1 000 de lire pe an sau chiar a celor cu 6 lire pe săptămînă, ar fi luat partea nemților împotriva ruşilor. însă la ora asta ura față de Germania i-a făcut să uite tot restul.

Totul se reduce la întrebarea dacă Rusia şi Anglia sînt efectiv gata să coopereze, fără nici un arriere-pensee şi fără să încerce să arunce greul luptei una pe umerii celeilalte. Fără îndoială că în Rusia există un puternic partid pronazist, şi îndrăznesc să spun că în fruntea acestuia se află Stalin. Dacă Rusia schimbă iar tabăra şi Stalin joacă rolul lui Petain, fără îndoială că toți comuniştii de aici îl vor urma şi vor redeveni pronazişti. Dacă regimul sovietic e pur şi simplu ras de pe fața pămîntului, iar Stalin e ucis sau luat prizonier, după părerea mea, mulți comunişti îşi vor transfera loialitatea lui Hitler. în prezent, comuniştii englezi au scos nu ştiu ce manifest care cere un „Guvern al poporului" etc, etc. O să-şi schimbe placa imediat ce vine comunicatul oficial de la Moscova. Dacă ruşii chiar se opun

acestei idei, nu e în interesul lor să aibă un guvern slab în Marea Britanie sau să lase să acționeze aici influențe subversive. în următoarele zece zile, comuniştii vor fi categoric ultrapatrioți -sloganul lor va fi, probabil, „Toată puterea lui Churchill" - şi complet ignorați. Dar dacă alianța dintre cele două țări e autentică, şi fiecare ştie să facă compromisurile necesare, probabil că efectele politicii interne vor fi benefice pentru ambele părți. împrejurările speciale ce au făcut din sprijinul rusesc o influență negativă în Spania nu există aici.

Toată lumea anticipează că Ruşii Liberi vor fi îngrozitori. Se spune că vor fi exact ca Ruşii Albi. Lumea îl şi vede pe Stalin într-o prăvălioară din Putney, vînzînd samovare şi dansînd dansuri caucaziene etc, etc.

30.6.41: Nici o ştire concretă despre campania ruso-germană. Fiecare tabără a făcut toată săptămînă declarații extravagante, despre numărul de tancuri duşmane etc. distruse. Tot ce poți crede e cînd spun că au capturat un oraş sau altul etc, iar pînă acum nemții nu se laudă cu mare lucru. Au luat Lembergul şi se pare că au ocupat Lituania, şi susțin că au trecut de Minsk, deşi ruşii afirmă că le-au oprit înaintarea. în orice caz, nu există nici o străpungere de front. Toată lumea e deja ultra-optimistă. „Nemții

şi-au supraestimat forțele. Dacă Hitler nu străpunge frontul inamic săptămîna viitoare, e terminat" etc, etc. Sînt puțini cei care sînt de părere că nemții sînt buni soldați şi n-ar fi început această campanie dacă nu şi-ar fi cîntărit bine şansele înainte. Scepticii o spun astfel: „Dacă în octombrie încă mai există o armată rusească, iar ea continuă să lupte împotriva lui Hitler, e terminat, probabil chiar în iarna asta". Nu ştiu ce să zic despre măsura guvernului sovietic de a confisca toate radiourile private. Ea permite mai multe interpretări.

Nimic clar despre natura alianței noastre cu U.R.S.S. Aseară, toată lumea aştepta foarte amuzată să vadă dacă după imnurile naționale ale celorlalți aliați o să cînte şi Internaționala.164 N-a fost aşa, fireşte. Şi totuşi, a durat destul de mult pînă cînd a fost adăugat pe listă şi imnul Abisiniei. Pînă la urmă vor trebui să transmită o melodie care să reprezinte U.R.S.S-ul, dar alegerea ei va fi o treabă delicată.

3.7.41: Discursul lui Stalin de la radio este o întoarcere directă la Frontul Popular, linia apărării democrației, şi de fapt e în totală contradicție cu ceea ce el şi susținătorii lui zic întruna de doi ani. Cu toate astea, a fost un discurs mobilizator de mare ținută, corolar perfect al celui ținut de Churchill, şi a spus limpede că nu se doreşte nici un compromis, cel puțin

nu în acest moment. Anumite pasaje ale acestuia păreau să sugereze totuşi că nu este exclusă nici varianta retragerii. Marea Britanie şi S.U.A. l-au comentat în termeni amicali, mai mult sau mai puțin ca aliați165, deşi se pare că deocamdată încă nu există o alianță

NS

164. BBC-ul avea obiceiul de a transmite imnurile naționale ale tuturor națiunilor aliate, în fiecare seară de sîmbătă.

165. A fost extrem de semnificativă evitarea cuvîntului „aliați" la momentul respectiv. Pe 12 iulie, Sir Staffbrd Cripps şi Viaceslav Molotov au semnat un pact anglo-sovietic la Moscova. Acesta declara că fiecare parte o va susține pe cealaltă „în războiul actual împotriva Germaniei hitleriste" şi nu va semna un armistițiu sau un acord de pace separat, în comentariile aferente s-a făcut în mod repetat distincția între statutul de aliat şi cel de „co-beligerant". Astfel, Vernon Barlett, corespondent politic la News Chronicle, a scris la 14 iulie (data la care a fost anunțat pactul) un articol cu titlul „Moscova nu e un aliat, ci un «co-beligerant»": „Oamenii întrebau ieri dacă Uniunea Sovietică va fi tratată acum drept aliat sau ca putere asociată. Asemenea întrebări sînt... stupide". Cît despre expresia „Germania hitleristă", s-a zis că ea sugerează că „ruşii încă mai speră ca opinia publică din Germania să se împartă în două tabere" (n. ed. orig.).

formală. Ribbentrop şi ceilalți au fost numiți „canibali", apelativ pe care 1-a folosit şi Pravda. Se pare că un motiv al ciudatei frazeologii pe care o auzim cînd sînt traduse discursurile ruseşti e faptul că rusa conține atît de mulți termeni abuzivi, încît e imposibil să le găseşti echivalent în engleză.

Nu există un exemplu mai bun despre superficialitatea morală şi emoțională a timpurilor noastre decît faptul că acum sîntem cu toții mai mult sau mai puțin pro-Stalin. Acest criminal dezgustător e temporar de partea noastră, aşa că epurările etc. sînt brusc uitate. La fel se va întîmpla şi cu Franco, Mussolini etc, dacă în cele din urmă ni se vor alătura. Tbt ce poți spune despre Stalin e că el, ca individ, e probabil sincer, aşa cum nu pot fi şi adepții lui, pentru că nesfîrşitele schimbări de macaz pe care le face acesta sînt, cel puțin, propria sa decizie. E o situație de genul „cînd tătuca se întoarce pe o parte, ne întoarcem toți"166, iar tătuca se întoarce după cum îi dă ghesul.

6.7.41: Mai multe ziare sînt foarte neliniştite că nu facem mai multe să ajutăm U.R.S.S.-ul. Nu ştiu dacă se are în vedere vreo altă acțiune în afară de atacuri aeriene, dar dacă nu se face nimic, dincolo de consecințele

militare şi politice pe care acest lucru le poate avea, e un semn îngrijorător. Căci, dacă nu putem lansa o ofensivă terestră acum, cînd nemții au 150 de divizii ocupate în Rusia, ce naiba o să fim în stare să facem? N-am auzit nici un zvon despre eventuale mişcări de trupe, deci se pare că nu se pregăteşte nici o expediție, cel puțin nu din Anglia.167 Singurul lucru care se întîmpla e că Beaverbrook a început acum să ceară tot mai multe tancuri, aşa cum anul trecut a cerut avioane. Insă rezultatele concrete nu se vor vedea decît peste abia cîteva luni - şi nu se spune unde anume vor fi folosite aceste tancuri. Nu-mi închipui că vor să le folosească într-o eventuală invazie germană. Dacă nemții ar fi în situația de a putea aduce mari unități de blindate aici, adică dacă ar avea control total asupra mării şi aerului, am fi pierdut deja războiul. Nu se spune nimic despre o alianță formală cu Rusia şi nimic care să clarifice relația dintre noi, în ciuda cuvintelor mai mult

NS

166. Poate mai cunoscut ca „Erau zece în pat şi mezinul a zis: «Răsuciți-vă»" (dintr-un cîntec popular) (n. ed. orig.).

167. Din clipa în care Uniunea Sovietică a intrat în război, de partea Marii Britanii, a existat presiune constantă pentru deschiderea unui al doilea front, în mare parte datorată comuniştilor şi simpatizanților comunişti (n. ed. orig.).

sau mai puțin amicale din partea ambelor părți. Firește, nu ne I putem asuma un risc major pînă cînd nu e sigur că avem o] alianță fermă cu ei, adică vor continua să lupte şi dacă reuşesc I să stopeze invazia.

Nici o veste sigură de pe fronturi. Nemții au trecut Prutul, dar nu se ştie sigur dacă au trecut sau nu Berezina. Pagubele] susținute de ambele părți sînt evident umflate. Ruşii susțin că 1 nemții au pierdut deja 700 000 de oameni, adică 10 la sută din 1 totalul armatei lui Hitler.

M-am uitat pe mai multe ziare catolice, precum şi pe mai multe numere din Truth168, ca să văd care e atitudinea lor referi- I toare la această semialiantă a noastră cu U.R.S.S.-ul. Ziarele j catolice nu au devenit pronaziste şi probabil nici n-o vor face. ! „Linia" e, se pare, că e şi normal ca Rusia să se afle de partea noastră şi trebuie să fie sprijinită, dar că nu trebuie să existe o] alianță fermă. Truth, care îl urăşte pe Churchill, adoptă o linie] asemănătoare, dar e un pic mai pronunțat antisovietic, poate, j Unele dintre ziarele irlandeze catolice au devenit acum fățiş pronaziste, se pare. Dacă e adevărat, înseamnă că şi în S.U.A. se va întîmpla cam la fel.

Va fi interesant de văzut dacă „neutralitatea" impusă presei irlandeze, care-i interzice să facă vreun | comentariu despre oricare dintre beligeranți, va funcționa şi în cazul Rusiei, acum că aceasta se află în război.

The People's Convention a votat susținerea totală a guvernului j şi cere o „implicare viguroasă în război" - asta la doar două săptămîni de cînd cerea „pace pentru popor". Se zvoneşte că, I atunci cînd vestea invaziei Rusiei de către Hitler a ajuns într-o I cafenea din New York în care discutau nişte comunişti, unul j dintre ei, care era plecat la toaletă a constatat că, în timpul] absenței sale, „linia partidului" se schimbase.

28.8.41: Acum sînt angajat cu acte în regulă la BBC.

Linia frontului de răsărit, dacă se poate vorbi de o linie, trece, în linii mari, prin Talin, Gomei, Smolensk, Kiev, Dniepropetrovsk, ! Herson. Nemții au ocupat o zonă care e probabil mai mare ca j Germania, dar nu au distrus armatele ruseşti. Britanicii şi ruşii au invadat Iranul în urmă cu 3 zile, iar iranienii s-au predat ; deja. Nu se spune nimic despre posibilitatea de a prelua comanda asupra mişcărilor de trupe din această țară. Au doar circa o lună acum în care să înceapă ceva pe continent, şi nu

NS

168. Un ziar de extremă dreaptă (n. ed. orig.).

cred că intenționează aşa ceva. Printre rîndurile termenilor din declarația Churchill-Roosevelt se simte că sentimentul american anti-Hitler s-a mai domolit, ca urmare a invaziei U.R.S.S. Pe de altă parte, nu există nici un semn că, din această cauză, ideea de a îndura sacrificii s-a întărit în această țară. Există voci care încă se mai plîng că nu facem destul pentru a ajuta U.R.S.S.-ul, dar numărul lor e destul de restrins. în opinia mea, campania rusească poate fi considerată rezolvată în sensul că Hitler nu poate străbate Caucazul şi Orientul Mijlociu în iarna asta, dar că nu are de gînd să cedeze şi că a făcut mai multe pagube decît a suferit. în prezent, nu se vede nici o victorie. Ne aşteaptă un război lung, cumplit şi istovitor, în care sărăcim cu toții pe zi ce trece. Etapa pe care o prevăzusem a început acum, iar perioada cvasirevoluționară care a început la Dunkerque s-a sfîrşit. Prin urmare, pun punct aici acestui jurnal, aşa cum am avut de gînd atunci cînd a început etapa anterioară.

Aceasta a fost ultima însemnare din „Jurnalul din timpul războiului" scris de Orwell, pînă la 14 martie 1942.

AL DOILEA JURNAL DIN TIMPUL RĂZBOIULUI

14 martie 1942 - 15 noiembrie 1942

Notă introductivă

La 18 august 1941, Orwell a fost numit asistent de producție pentru talk-show-uri în Departamentul Extern al BBC, cu un salariu de 640 de lire pe an - poate în jur de 22 000 de lire în banii de azi. A urmat un curs de inițiere intensiv de 2 săptămîni a cîte 5 zile şi jumătate, ținut la Bedford College, Universitatea din Londra, din Regent's Park. Cursul ora numit, în mod sarcastic, de către poetul şi omul de cultură William Kmpson, „Şcoala mincinoşilor". In realitate, programa de discuții şi ore (care s-a păstrat) sugerează că era o introducere, ce-i drept bazală, de bun-simț în domeniul transmisiunilor radio, în limita timpului tilocat. Orwell s-a alăturat apoi Departamentului Extern pentru Orient şi a făcut emisiuni pentru India, Malaysia şi Indonezia, pînă la 24 noiembrie 1943, cînd a devenit redactor literar la Tribune. Inițial, H lucrat în Portland Place 55, care i-a servit drept model pentru .Camera 101". Acolo se afla sala de consiliu în care Orwell a trebuit să îndure şedințele Consiliului Departamentului pentru Orient. Deşi în O mie nouă sute optzeci şi patru Camera 101 e un loc de tortură fizică, nu trebuie uitat că O'Brien descrie Camera 101 ca variind de la un individ la altul: „Poți să fii îngropat de viu, sau să mori înecat ori tras în țeapă, sau să mori în cincizeci de alte feluri. Dar sînt şi cazuri în care c vorba de ceva absolut banal, nici măcar fatal". Pentru Orwell, era vorba despre plictiseala de moarte a şedințelor; pentru Winston Smith era vorba despre şobolani - şi, firește, şobolanii îi făcuseră mari probleme lui Orwell în diverse momente, mai ales pe frontul spaniol. La începutul lui iunie 1942, departamentul său s-a mutat în Oxford Street 200. Regretatul Eric Robertson, care a lucrat acolo şi 1-a cunoscut pe Orwell, mi-a povestit că nu-i spuneau „200" ci „ZOO" - iar asta, era de părere el, avea legătură cu Ferma animalelor. Orwell a produs şi a scris un număr uriaş de emisiuni. De pildă, a scris 104 sau 105 buletine de ştiri în engleză şi 115 sau 116 pentru a fi traduse în diverse limbi larg răspîndite. S-au păstrat cincizeci de scenarii ale emisiunilor pentru India. Ideea lui Orwell despre propagandă era extrem de axată pe literatură şi cultură. Un serial important a fost „Let's Act it Out" („Hai să regizăm"), în care participanții învățau tehnici pe care le-au introdus apoi, la întorcerea în India, în turneele lor de teatru ambulant. A inițiat, de asemenea, ceea ce acum s-ar numi cursuri de „Universitate deschisă", despre literatură, ştiință şi psihologie. Pentru acestea, a

reuşit să obțină sprijinul unor scriitori şi oameni de cultură de prim rang, precum T.S. Eliot, Herbert Reed, E.M. Forster, Joseph Needham şi CD. Darlington. în bine-cunoscutul său ton autodenigrator, a descris perioada sa de la BBC drept „doi ani irosiți". în mod sigur, emisiunile au fost ascultate de puține persoane, însă asta nu din cauza calității muncii sale, şi nu reflectau adecvat lăudabilele sale intenții, dar asta din cauză că existau foarte puține radiouri, recepția era proastă, erau mari diferențe de fus orar, şi se transmitea în foarte multe limbi. Detalii complete despre Orwell la BBC se găsesc în Opere complete, volumele XIII, XIV şi XV.

O mare parte din perioada cuprinsă în aceste însemnări de jurnal, Orwell a fost de asemenea membru activ al Gărzii Naționale. Era sergent şi conducea un detaşament, din care făcea parte şi editorul său, Fredric Warburg (care fusese locotenent secund la Passchendaele); vezi şi „Jurnal din timpul războiului", 12.2.41. încă mai găsea timp să scrie articole, în primul rînd „Scrisoare din Londra" pentru ziarul american Partisan Review.

Acest jurnal există în două versiuni: una în manuscris (fără titlu) şi alta dactilografiată de Orwell, cu titlul „JURNAL DE RĂZBOI (continuare)". Manuscrisul conține cuvinte şi pasaje omise din varianta transcrisă (care notează tăieturile făcute). Probabil că Orwell a intenționat să publice versiunea mai scurtă, dactilografiată, împreună cu jurnalul lui Inez Holden (vezi nota introductivă la „Jurnal din timpul războiului", 28 mai 1940 - 28 august 1941), însă jurnalul n-a fost publicat în timpul vieții lui Orwell. Aici, paginile ce apar doar în manuscris sînt tipărite cu italice, în paranteze pătrate; ele urmează versiunii dactilografiate. Titlurile (ale publicațiilor, de pildă) au fost lăsate în italice în pasajele cu italice, dar sînt subliniate. Dacă un nume e dat doar cu inițiale în versiunea dactilografiată, dar apare în clar în manuscris, întregul nume a fost încorporat ca atare în text. Mai multe detalii se găsesc în Opere complete.

Notele de subsol sînt numerotate de la 1.

14.3.42: Redeschid acest jurnal după un interval de circa 6 luni, dat fiind că a început o nouă fază a războiului.

Nu a fost făcută publică la data efectivă a plecării lui Cripps în India1, dar se presupune că în acest moment a plecat deja. Oamenii de rînd de aici sînt în general destul de pesimişti în legătură cu plecarea lui. Un comentariu

frecvent - „Au făcut-o ca să scape de el" (care este, de asemenea, unul dintre motivele asupra cărora se concentrează şi radioul german). E o mare prostie, reflectă provincialismul englezilor care nu pot pricepe că India ar avea vreo importanță. Cei mai informați sînt pesimişti fiindcă nepublicarea termenilor guvernului pentru India indică aproape sigur că nu sînt nişte termeni avantajoşi. Imposibil să afli ce putere are exact Cripps. Cei care ar putea şti nu vor să spună nimic şi nu poți obține de la ei decît cel mult vagi aluzii indirecte. De pildă, în buletinele mele de ştiri, avînd instrucțiuni să-i fac publicitate, am propus să-1 prezint ca pe un extremist politic. Asta îmi atrage avertismentul „Nu te duce prea departe în direcția asta", ceea ce dă de înțeles că mai-marii zilei n-au prea mari speranțe că Indiei i se va acorda independență totală.

Circulă tot soiul de zvonuri. Mulți par să fie de părere că Rusia şi Germania vor încheia o pace separată anul ăsta. Studiind emisiunile de radio nemțeşti şi ruseşti am ajuns de mult la concluzia că relatările despre victoriile ruşilor sînt în mare parte umflate, deşi, evident, campania nu a mers conform planurilor nemților [cred că ruşii n-au făcut decît să cîştige genul de victorie pe care-am ciştigat-o noi în Bătălia Angliei - adică să stopeze înfrîngerea pentru moment, dar fără să decidă efectiv soarta războiului]. Eu nu cred într-o pace separată pînă cînd Rusia nu e zdrobită total, fiindcă nu văd cum Rusia sau Germania ar putea fi de acord să cedeze Ucraina. [Pe de altă parte, unii cred (ştiu asta de pildă de la Abrams, un rus din zona baltică, cu puternice simpatii staliniste, însă probabil nu membru al PC) că, dacă ruşii ar putea să-i scoată pe nemți de pe teritoriul lor, ar

NS

1. Sir Stafford Cripps (vezi Evenimente, 2.7.39 şi 14.6.41) a fost cu avionul în India pe 22 martie, pentru a stabili termenii compromisului cu Partidul Congresului Indian, partidul independenței indiene. Spera să obțină cooperarea indienilor în timpul războiului şi acordul Indiei pentru tranziția treptată spre independență, la finele războiului. Nehru şi Partidul Congresului n-au vrut să accepte altă variantă decît inde-pendența totală, iar convorbirile au fost sistate pe 10 aprilie (n. ed. orig.).

face probabil o pace nedeclarată, după care ar continua lupta doar de formă.]

Zvonuri despre plecarea lui Beaverbrook2.

a. Cripps a insistat în sensul ăsta, ca o condiție a intrării sale

în guvern.

b. Au scăpat de Beaverbrook fiindcă se cunoaşte faptul că se află în contact cu Goring, pentru a compromite pacea.

c. Armata a insistat pentru îndepărtarea lui Beaverbrook pentru că acesta trimitea toate avioanele etc. în Rusia, în loc de Libia şi Orientul îndepărtat.

Sînt 6 luni de dînd sînt la BBC. O să rămîn aici dacă schimbările politice pe care le anticipez vor avea loc, altfel probabil că nu. Atmosfera de aici e un amestec de internat de fete şi azil de nebuni, şi tot ce facem în prezent e inutil sau chiar mai rău decît atît. Strategia noastră radiofonică e chiar mai penibilă decît strategia noastră militară. Cu toate astea, te prinzi rapid cum e cu propaganda şi te trezeşti capabil de o inventivitate pe care n-o aveai înainte. Ex.: în buletinele mele, spun mereu că japonezii plănuiesc să atace Rusia. Nu cred că e aşa, însă calculul e următorul:

a. Dacă japonezii atacă Rusia, putem pe urmă spune „V-am spus noi".

b. Dacă ruşii atacă primii, putem, după ce-am construit imaginea unui plan japonez, să pretindem că japonezii au început primii.

c. Dacă nu izbucneşte nici un război, putem pretinde că e din cauză că japonezii se tem prea tare de Rusia.

Toată propaganda e minciună, chiar şi atunci cînd spui adevărul. Nu cred că asta contează atîta timp cît ştii ce faci şi de ce.

[O anecdotă care circulă:

O membră A. T.3 opreşte un tip din Garda Națională: „Scuzați-mă, dar uşa dumneavoastră de la intrare e deschisă".

G.N.: “A. Şi ați văzut cumva o santinelă înaltă şi solidă păzind-o ?"

A.T:„Nu, n-am văzut decît un ins bătrîn din Garda Națională culcat pe nişte saci de nisip".

NS

2. În timpul lui Churchill, lordul Beaverbrook (vezi „Jurnal din timpul războiului", 29.5.40) fusese ministrul producției aviatice, 1940-41, şi ministrul aprovizionării cu armament, 1941-42. Contribuția sa e controversată, însă energia sa debordantă era contagioasă, iar producția de avioane a crescut (n. ed. orig.).

3. O membră a Serviciului Teritorial Auxiliar (al femeilor), mai tîrziu WRAC - Women's Royal Army Corps (n. ed. orig.).

Pe 11.3.42 am lansat zvonul că se va raționaliza berea, şi l-am spus la trei persoane diferite. Sînt curios să văd la ce dată o să se întoarcă zvonul la mine. 30.5.42: Nu s-a întors. Aşa că n-am aflat nimic despre modul cum se formează zvonurile.]

Zilele trecute am vorbit un pic cu William Hickey4, care tocmai s-a întors din S.U.A. Zice că moralul americanilor e la pămînt. Producția merge foarte prost, iar sentimentele antibritanice de toate felurile cresc în ritm galopant, ca şi cele antiruseşti, stimulate de catolici.

15.3.42: Scurtă alarmă de raid aerian pe la 11.30 azi-dimineață. însă n-au urmat nici bombe, nici tunuri. Prima oară în 10 luni cînd aud acest sunet. în adîncul sufletului, destul de speriat, şi ceilalți la fel, deşi se fac că nu le pasă şi, într-adevăr, nici n-au pomenit de raid pînă nu s-a auzit sunetul de încetare a alarmei.

22.3.42: Mi-a spus Empson că Ministerul de Externe a interzis orice sugestie că Japonia ar ataca U.R.S.S.-ul. Aşa că acest subiect e evitat cu grijă în transmisiunile din Orientul îndepărtat şi intens vehiculat în cele din India. încă n-au aflat că spunem asta, noi n-am fost avertizați şi nici înştiințați oficial de această interdicție, aşa că profităm şi noi cît putem. Acelaşi haos pe întreg frontul propagandei. [Ex. Horizon a fost aproape de a rămîne fără hîrtia suplimentară pentru tipărirea exemplarelor pentru export din cauza articolului meu despre Kipling (totul s-a rezolvat în ultima clipă, la intervenția lui Harold Nicolson5 şi a

NS

4. „William Hickey" a avut o rubrică de jurnal social în Daily Express vreme de peste cincizeci de ani; articolele erau redactate de mai mulți ziariști. La ora respectivă, rubrica era ținută de inițiatorul său, Tom Driberg (1905-1976), un politician de stînga care ulterior a devenit parlamentar laburist. Orwell a adăugat o notă de mînă manuscrisului dactilo, identi-ficîndu-1 pe „William Hickey" drept Tom Driberg. Driberg a ajuns preşedinte al "Partidului Laburist (1957-58), deşi anterior lucrase pentru KGB. Numele său de cod era „Lepage" (vezi Christopher Andrew şi Vasili Mitrokin, The Mitrokhin Archive, 1999, pp. 522-6). Orwell îl bănuia de trădare şi 1-a inclus pe „Lista de criptocomuniști şi simpatizanți" pe care o întocmise (vezi OC, XX) (n. ed. orig.).

5. Pentru Harold Nicolson (1886-1986), critic, biograf şi parlamentar, vezi Evenimente, 30.8.39. Printre biografiile scrise de el s-au numărat cele ale lui Tennyson, Byron, Swinburne, Lord Curzon, regele George al V-lea şi Sainte-Beuve (n. ed. orig.).

lui Duff Cooper6), în timp ce BBC-ul mi-a cerut să scriu un „material" despre acest articol.]

Propaganda germană e inconsecventă în alt mod - adică deliberat, cu o lipsă totală de scrupule, oferind tuturor tot ce doresc, Indiei libertate, Spaniei imperiu colonial, kafirilor emancipare şi legi rasiale mai stricte burilor etc, etc. Toate destul de logice din punctul de vedere al propagandei, după mine, văzînd cît de ignoraţi într-ale politicii sînt majoritatea oamenilor, cît de neinteresaţi de nimic altceva în afară de interesele lor imediate, şi cît de puţin îi interesează lipsa ei de consecvenţă. Acum cîteva săptămîni, NBBS7 a atacat efectiv Workers Challenge [Station], avertizînd lumea să nu-1 asculte, pentru că e „finanţat de Moscova".

Comuniştii din Mexic îi urmăresc iar pe Victor Serge8 şi alţi refugiaţi troţkişti care au ajuns acolo din Franţa, cerînd expulzarea lor etc., etc. Aceleaşi tactici ca în Spania. Am fost groaznic de

NS

6. Pentru Alfred Duff Cooper (1890-1954), viconte Norwich, 1952), diplomat, biograf a lui Talleyrand şi Earl Haig, vezi „Jurnal din timpul războiului", 29.5.40. A fost, pentru o scurtă perioadă, reprezentant al Cabinetului de Război la Singapore, iar răspunderea căderii acestuia i-a fost pusă parţial, deşi nu tocmai justificat, în cîrcă. A fost reprezentantul britanic la Comitetul Francez pentru Eliberare Naţională din Africa de Nord (condus de generalul De Gaulle) şi, vreme de trei ani, începînd din septembrie 1944, a fost ambasadorul Marii Britanii la Paris (n. ed. orig.).

7. New British Broadcasting Station, postul de propagandă radio în limba engleză, din Germania. Pentru descrierea politicii acestuia de către Orwell, vezi „Scrisoare din Londra", 1 ianuarie 1942 (OC, XIII). W.J. West îi dedică acestui post de radio un capitol în cartea sa Truth Betrayed (Adevăr trădat,1987). El vorbeşte de asemenea şi despre alte două posturi germane ce emiteau pentru Anglia, the Workers Challenge Station şi the Christian Peace Movement [station]; publică trei emisiuni ale acestora într-un apendice (n. ed. orig.).

8. 'Victor Serge (Kilbacici; 1890-1947), scriitor şi ziarist, născut la Bruxelles din părinţi intelectuali ruşi exilaţi, a fost francez prin adopţie. A fost asociat cu mişcarea anarhistă din Paris. După Revoluţia Rusă, şi-a transferat activităţile la Moscova, Leningrad şi Berlin (unde a condus un ziar, Communist International). Asocierea sa cu Troţki a dus la deportarea sa în Siberia, în 1933. După eliberare, a fost corespondentul de la Paris al POUM-ului, în timpul Războiului Civil Spaniol. în 1941 s-a stabilit în Mexic, unde a murit în sărăcie. Printre multele sale cărţi se numără From

Lenin to Stalin (1937; tradusă din franceză); Vie et mort de Trotsky (Paris, 1951) şi Memoires d'un râvolutionnaire 1901-1941 (Paris, 1951). A scris o introducere la Revolution et contre-revolution en Espagne de Joaquin Maurin (1896-1973), cofondator al POUM (1937) (n. ed. orig.).

deprimat cînd am văzut aceste intrigi străvechi renăscînd, nu atît fiindcă sînt dezgustătoare din punct de vedere moral, cît din următorul motiv: Cominternul foloseşte de 20 de ani aceste metode şi a fost mereu şi peste tot învins de fascişti; prin urmare noi, fiind legaţi de ei printr-o soi de alianţă, vom fi înfrînţi alături de ei.

Se pare că suspiciunea că Rusia are de gînd să încheie o pace separată e tot mai răspîndită. Dintre cele două ţări, Rusiei i-ar fi mai uşor să cedeze Ucraina, pe temeiuri atît geografice, cît şi psihologice, dar e limpede că nu vor putea ceda terenurile de petrol din Caucaz fără luptă. O variantă posibilă ar fi ca Hitler să facă un pact secret cu Stalin, ca Hitler să păstreze teritoriul rusesc pe care-1 ocupă acum, sau părţi ale acestuia, dar apoi să nu mai atace Rusia, ci să-şi îndrepte ofensiva spre sud, către terenurile de petrol din Irak şi Iran, iar Rusia şi Germania să continue războiul doar de ochii lumii. Mi se pare că o pace separată e mult mai probabilă dacă lansăm o invazie continentală anul ăsta, fiindcă, dacă reuşim să punem în dificultate Germania şi s-o facem să-şi retragă o mare parte din armate, Rusia va fi imediat într-o poziţie mult mai bună, din care-şi poate recîştiga teritoriile ocupate şi poate negocia. Cu toate astea, cred că ar trebui să invadăm Europa, dacă forţele navale ne-o permit. Unicul lucru ce poate împiedica această înşelăciune perversă e o alianţă fermă între noi şi U.R.S.S., cu scopuri de război declarate în detaliu. Imposibil cu guvernul care ne conduce, şi probabil şi atît timp cît Stalin rămîne la putere. [Cel puţin, e posibil doar dacă vom avea un alt fel de guvern, după care vom găsi o cale de a ne adresa poporului rus peste capul lui Stalin.]

Acelaşi sentiment pe care l-am avut şi în timpul Bătăliei Franţei - că nu există nici o ştire. Asta vine în principal din faptul că toată lumea citeşte întruna ziarele. [Pentru buletinele mele de ştiri, pe Ungă raportul de monitorizare a presei de dimineaţă, acum citesc şi patru sau cinci ziare de dimineaţă în fiecare zi.] Cantitatea de informaţii noi din fiecare ziar pe care-1 citeşti e atît de mică încît ai impresia că nu se petrece nimic. în plus, cînd lucrurile merg rău, poţi prevedea tot ce va urma. Singurul eveniment care m-a surprins în ultimele cîteva săptămîni a fost misiunea lui Cripps în India.

27.3.42: Se spune că mîine se vor face publici termenii cu care s-a dus Cripps în India. între timp, doar zvonuri, toate plauzibile, dar total incompatibile unul cu altul. Cel mai întemeiat - că

Indiei i se va oferi un tratat similar cu cel egiptean. K.S.S.9, care e duşmanul nostru cel mai de moarte, consideră că acesta va fi acceptat dacă indienii vor primi Ministerul Apărării, al Finanțelor şi al Afacerilor Interne. Toți indienii de aici, după o săptămînă sau două de pesimism, sînt acum mult mai optimişti, părînd să fi mirosit ei ceva (poate studiind fețele lungi ale celor din India Office): faptul că, una peste alta, termenii nu par deloc răi.

[Dezbatere extrem de aprinsă în Cameră despre afacerea Daily Mirror10. A. Bevan11 a citit numeroase fragmente din articolele lui Morrison12 din D.M., scrise de la începutul războiului, spre amuzamentul conservatorilor care sînt anti-D.M., dar nu pot niciodată rezista spectacolului dat de doi socialişti care se

NS

9. Dr. Krishna S. Shelvankar (1906-1996), scriitor şi ziarist indian. A fost în Anglia în timpul războiului, în calitate de corespondent al ziarelor indiene. Cartea sa, The problem of India (Penguin Special, 1940), a fost interzisă în India. Şeful lui Orwell de la BBC, Z.A. Bokhari, i-a scris directorului de la Eastern Service să-i spună că se opune categoric ca Shelvankar să apară pe post: „Numiți-mă conservator dacă vreți, dar după părerea mea, încă nu a venit timpul s-o ațîțăm în acest fel pe barbara domnişoară - Miss Naționalism" (OC, XIII). în ciuda referirii lui Orwell la Shelvakar drept „duşmanul nostru cel mai de moarte", acesta a apărut în emisiuni pentru India, sub egida lui Orwell. Cînd Pakistanul a devenit independent, Bokhari a fost numit director general la Radioul Pakistanez (n. ed. orig.).

10. The Daily Mirror, cotidian popular de stînga, fusese chemat la ordine de Churchill pentru adoptarea unei linii pe care acesta o numea defetistă, mai exact critică la adresa modului în care guvernul gestionează războiul. După dezbaterea din Camera Comunelor, povestea s-a stins (n. ed. orig.).

11. Aneurin (Nye) Bevan (vezi Evenimente, 28.8.39), parlamentar laburist, se aflase, pe aproape întregul parcurs al anului 1939, în conflict cu partidul său şi a fost dat afară pentru că a sprijinit campania Frontului Popular susținută de Sir Stafford Cripps, deşi nu i-a fost niciodată pusă la

îndoială integritatea. A editat Tribune, 1942-45 (o realizarea remarcabilă pentru cineva care abia ştia să citească la treisprezece ani, cînd părăsise şcoala), şi 1-a sprijinit pe Orwell chiar şi atunci cînd era în dezacord cu el. însă marea sa realizare a fost crearea Sistemului Naţional de Sănătate, în urma analizării mai multor variante anterioare (n. ed. orig.).

12. Herbert Morrison (1888-1965), baron Morrison of Lambeth, parlamentar laburist din 1923, preşedinte al Consiliului Municipal al Londrei, 1933-40; secretar de interne şi ministru al siguranţei naţionale, 1940-45. A fost preşedintele Camerei Comunelor şi vicepremier, în cele două administraţii ale lui Clement Attlee, 1945-51. în dezbaterea la care se referă Orwell, au fost citate şi scrierile sale subversive din Primul Război Mondial, cînd era obiector pe motive de conştiinţă (n. ed. orig.).

porcăiesc. Cassandra13 anunță că demisionează pentru a se înrola în armată. Estimez că se va întoarce la jurnalism în 3 luni. Dar oare unde o să fim cu toții în trei luni ?]

Candidatul guvernului înfrânt (majoritate foarte mică) în alegerile parțiale din Grantham. Cred că e prima oară cînd se întîmplă asta de la izbucnirea războiului.

Mobilizare-surpriză a companiei noastre de Gardă Națională acum o săptămînă sau două. Ne-a luat 4 ore jumătate să ne adunăm şi să împărțim armamentul, şi le-ar mai fi luat încă o oră să-şi ocupe pozițiile de luptă. Asta în principal din cauza înghesuielii provocate de refuzul de a distribui muniția, obligînd fiecare persoană să vină la cartierul general, să o ia de acolo. I-am trimis un memo pe tema asta lui Tom Jones14 care i 1-a înmînat direct lui Sir Jas. Grigg15. în propria mea unitate, n-aş fi putut să fac ca acest memo să ajungă nici măcar la comandantul companiei - sau, în orice caz, nu m-ar fi băgat nimeni în seamă.

Au înflorit irişii. îi mai zăreşti cînd şi cînd, în treacăt, prin nebuloasa ştirilor de război.

[Scrisoare injurioasă de la H.G. Wells, care mi se adresează, printre altele, cu Japiță".16

NS

13. Acesta era pseudonimul lui William Connor (1900-1967), bine-cunoscut ziarist radical care avea propria sa rubrică în Daily Mirror. Cartea sa English at War (aprilie 1941) a fost cea mai populară din colecția Searchlight Books editată de T.R. Fyvel şi de Orwell; a fost retipărită de trei ori (n. ed. orig.).

14. Dr. Tom Jones (1870-1955), secretar al cabinetului lui Lloyd George. în 1939 a avut un rol de mare importanţă în crearea CEMA - Consiliul pentru Susţinerea Muzicii şi a Artelor, care ulterior a devenit Consiliul Artelor al Marii Britanii (n. ed. orig.).

15. Sir James Grigg (1890-1964), subsecretar permanent pentru război, 1939-42, şi secretar de stat pentru război, 1942-45. A fost reprezentant al finanţelor în Consiliul Viceregelui Indiei şi, la 25 februarie 1942, cînd Churchill a creat Consiliul Indiei, a fost ales consilier pe probleme indiene. Churchill a vrut să-i ofere un titlu nobiliar, însă el a refuzat. Soţia sa, Lady Grigg, care era implicată în serialul radiofonic „Women Generally Speaking", pentru Eastern Service al BBC-ului, era un spin în coasta lui Orwell (n. ed. orig.).

16. Aceasta a fost iniţial provocată de articolul lui Orwell „Wells, Hitler and the World State", Horizon, august 1941, şi a fost alimentată de discuţia din emisiunea sa, „The Re-discovery of Europe", despre care Orwell a scris la The Listener. Inez Holden a fost prezentă la o „ceartă cumplită" între Wells şi Orwell, stîrnită de articolul din Horizon. Orwell era de părere că afirmaţia publică a lui Wells, că nemţii ar putea fi înfrînţi curînd, face un mare deserviciu opiniei publice; Wells 1-a acuzat pe Orwell că e defetist, după care a retractat. Această izbucnire s-a terminat amiabil, dar a fost reaprinsă cînd textul emisiunii lui Orwell a fost publicat în The Listener, ducînd la scrisoarea injurioasă amintită mai sus. Ines Holden i-a scris lui Ian Angus, la 21 mai 1967, că Orwell regreta foarte tare articolul din Horizon şi că îi pare rău că 1-a supărat pe Wells, pe care îl admiră de-o viaţă (n. ed. orig.).

Vaticanul face schimb de reprezentanţi diplomatici cu Tokio. Vaticanul are acum relaţii diplomatice cu toate puterile Axei şi -cred - cu nici unul dintre Aliaţi. Semn rău, şi totuşi, într-un anume sens, un semn bun, întrucît acest ultim pas înseamnă că acum s-au hotărît definitiv că Axa duce politica cea mai reacţionară, şi nu noi.]

1.4.42: Foarte deprimat de eşecul aparent al misiunii lui Cripps. Cei mai mulţi indieni par şi ei afectaţi. Chiar şi cei care urăsc Anglia doresc o soluţie, cred. [Şi totuşi, cred că, în ciuda atitudinii „vreţi bine, nu vreţi, să fiţi sănătoşi", cu care a demarat guvernul nostru discuţia, termenii pot fi de fapt modificaţi, poate ca urmare a presiunii de aici.] Unii cred că în spatele planului lui Cripps se află ruşii şi că aşa se explică încrederea lui Cripps într-un plan la prima vedere atît de neatractiv. Nefiind în război împotriva

Japoniei, ruşii nu pot avea nici o atitudine oficială despre situaţia din India, însă pot emite o directivă susţinătorilor lor, de la care aceasta va ajunge la alţi simpatizanţi ai Rusiei. însă nu sînt prea mulţi indieni care să fie clar pro-Rusia. încă nici un semn de la partidul comunist englez, a cărui atitudine ar putea da un indiciu despre atitudinea ruşilor. Pe genul ăsta de deducţii bîjbîite trebuie să ne bazăm propaganda, fără nici o directivă clară sau folositoare de mai sus.

Ieri, Connolly a vrut să citeze în emisiunea lui un pasaj din Omagiu Cataloniei. Am deschis cartea şi am dat peste următoarele fraze:

„Una dintre cele mai îngrozitoare caracteristici ale războiului e că toată propaganda de război, toate ţipetele, minciunile şi ura, vin invariabil de la oameni care nu luptă efectiv... Aşa e în toate războaiele; soldaţii luptă, jurnaliştii ţipă, şi nici un adevărat patriot nu se apropie de vreun tranşeu de pe front, decît cu ocazia unor foarte scurte turnee de propagandă. Uneori mă linişteşte gîndul că avionul schimbă condiţiile războiului. Poate că, la viitorul război, o să vedem o privelişte nemaivăzută în istoria lumii, un naţionalist cu gura mare cu un glonţ în el".

Şi iată-mă la BBC, la nici 5 ani de cînd am scris asta. Cred că, mai devreme sau mai tîrziu, ne scriem cu toţii propriile epitafuri.

3.4.42 : Decizia lui Cripps de a mai sta o săptămînă în India e luată drept un semn bun. Altfel, nu prea avem motive de speranţă. Gandhi face probleme intenţionat [trimiţînd telegrame de condoleanţe familiei lui Bose17 la anunţarea morţii acestuia şi apoi telegrame de felicitare cînd s-a dovedit că ştirea era falsă. De asemenea, îndemnînd indienii să nu adopte tactica incendierii pămîntului dacă India va fi invadată]. Imposibil să ştii precis care e jocul. Cei care sînt împotriva lui Gandhi susţin că în spatele lui se află cele mai cumplite interese capitaliste (indiene), şi adevărul e că mereu pare că stă la reşedinţa unui milionar [sau a altuia. Lucrul ăsta nu e neapărat incompatibil cu aşa-zisa lui sfinţenie. Şi totuşi, pacifismul său poate fi veritabil. Şi în perioada cea mai grea din 1940 a îndemnat la non-rezistenţă, în cazul invadării Angliei]. Nu ştiu dacă Gandhi sau Buchman18 e cel mai apropiat echivalent al lui Rasputin de azi.

Anand19 zice că indienii din exil sînt cu moralul la pămînt. Aceştia tot mai cred că Japonia n-are nici un gînd rău cu India

NS

17. Subhas Chandra Bose (1897-1945) a fost un lider indian naţionalist şi membru de stînga al Congresului Naţional Indian. Antibritanic fervent, a

organizat o Armată Naţională Indiană pentru a-i sprijini pe japonezi, pe care a condus-o, fără succes, împotriva britanicilor. Credea că, atunci cînd ANI va întîlni trupe indiene conduse de englezi, cele din urmă nu vor riposta, ci vor fi convertite. „însă revoluţionarii şi-au reluat statutul confortabil de mercenari. Soldaţii ANI au început să jefuiască triburile locale" (Mihir Bose, The Lost Hero, 1982). Susţinătorii lui au crezut mult timp că el încă trăieşte (în ciuda a două anchete guvernamentale), dar e aproape sigur că a murit în urma unui accident de avion pe 19 august 1945. Documentele desecretizate de Biroul de Război în noiembrie 1993 arată că un mare număr de indieni, prizonieri de război, au fugit la italieni, primii 3 000 ajungînd în Italia în august 1942. Un raport al spionajului britanic afirma: „Prin politica noastră faţă de India am format o nouă clasă de ofiţeri care pot fi loiali Indiei sau poate Congresului, dar nu ne sînt neapărat loiali nouă" (Daily Telegraph, 5 decembrie 1993). (n. ed. orig.)

18. Frank Nathan Daniel Buchman (1878-1961), evanghelist şi propagandist, a fondat în 1921 Mişcarea Reînarmării Morale, cunoscută şi ca Mişcarea Grupului de la Oxford, după locul unde a fost fondată, şi uneori şi ca „Buchmanism" (n. ed. orig.).

19. Mulk Raj Anand (1905-2004), romancier, autor de proză scurtă, eseist şi critic. S-a născut în India, a luptat în Războiul Civil Spaniol (deşi nu l-a cunoscut pe Orwell acolo) şi a predat literatura şi filozofia la cursurile Consiliului Municipal al Londrei pentru adulţi. A scris scenarii pentru BBC, 1939-45. După război s-a întors în India şi a ţinut conferinţe la diverse universităţi şi a fost făcut profesor de arte frumoase, de către Universitatea din Punjab, în 1963. Orwell i-a recenzat The Sword and the Sickle (Sabia şi secera) în Horizon, iulie 1942. într-o scrisoare din 29 septembrie 1983, iată ce a scris Anand despre Orwell: „în viaţa personală vocea lui era destul de reţinută. Vorbea aproape în şoaptă. Adesea şfichiuia urîţenia realităţii cu un umor cinic. Şi foarte rar l-am văzut arătîndu-şi mînia, deşi cele două linii adînci de pe obrajii lui şi fruntea încruntată sugerau o disperare permanentă. La ora ceaiului zîmbea, iar la circiumă era un companion foarte plăcut. însă îşi trimitea săgeţile în eter cu o voce foarte melodioasă, ceva cît se poate de englezesc, ce deriva din simţul umorului de cockney" (n. ed. orig.).

şi toţi vorbesc despre o pace separată cu Japonia. Asta apropo de declaraţiile lor de loialitate faţă de Rusia şi China. I-am spus lui A[nand] că

ceea ce-i uneşte pe aproape toţi intelectualii indieni e faptul că ei nu se aşteaptă la independenţă, nu şi-o pot închipui şi, în adîncul inimii, nici n-o doresc. Vor să se afle în permanenţă în opoziţie, să sufere un martiriu fără durere, şi sînt suficient de idioţi să-şi închipuie că pot juca aceleaşi jocuri de elevi de şcoală cu Japonia şi cu Germania, pe care le-au jucat cu Anglia. Oarecum spre surpriza mea, a fost de acord. Mi-a zis că „mentalitatea de opoziţie" e generală în rîndul lor, mai ales printre comunişti, şi că Krishna Menon20 „abia aşteaptă momentul cînd negocierile vor intra în impas". în timp ce vorbesc foarte lejer despre trădarea Chinei prin semnarea unei păci separate, strigă că trupele chineze din Birmania nu primesc sprijin aviatic adecvat. Am făcut observaţia că e o atitudine puerilă. A: „George, nu le poţi supraestima puerilitatea. E fără margini". [întrebarea e cît de tare reflectă indienii de aici punctul de vedere al intelectualilor din India. Ei sînt mai departe de pericol şi, ca şi noi ceilalţi, au fost probabil infectaţi de atmosfera paşnică a ultimelor 10 luni, dar pe de altă parte, aproape toţi cei care rămîn aici destul timp capătă o atitudine vestic-socialistă, astfel că indienii din India sînt probabil mult mai rău. A. a scăpat, n-are aceste vicii. E un antifascist autentic şi a acţionat împotriva propriilor sentimente, şi probabil

NS

20. V.K. Krishna Menon (1897-1974), om de stat indian, avocat, scriitor şi jurnalist, locuia la ora aceea în Anglia. Era activ în politica de stînga şi a fost purtătorul de cuvînt al Partidului Congresului Indian în Anglia, în lupta pentru independenţă. în 1947, cînd India şi-a cîştigat independenţa, a fost înalt comisar pentru India şi a reprezentat-o la Naţiunile Unite, 1952-61. La 31 ianuarie 1943, a fost unul dintre cei şase vorbitori de la „Demonstraţia Indiei" ţinută la London Coliseum (Tribune, 29 ianuarie 1943) (n. ed. orig.).

şi a reputaţiei sale, susţinînd Anglia, fiindcă recunoaşte că Marea Britanie se află, în mod obiectiv, de partea antifascistă.}

6.4.42: [Ieri m-am uitat la drumul de centură ce se construieşte între Uxbridge şi Denham. Uimit de proporţiile uriaşe ale întreprinderii. La vest de Uxbridge se află valea rîului Colne, iar deasupra ei, drumul continuă pe un viaduct din cărămidă şi stîlpi de beton, iar viaductul are, cred, cam un sfert de milă. După asta ajunge pe un rambleu ridicat. Fiecare dintre aceşti stîlpi e înalt de circa 20 de picioare sau cam aşa, gros de vreo 15 picioare pe 10, şi sînt cîte doi la fiecare aproximativ cincisprezece iarzi. Aş zice că

fiecare stîlp e format din 40 000 de cărămizi, asta fără fundații şi fără betonul de deasupra - cred că intră tone de oțel şi de beton pentru fiecare iard de şosea. In jur zac cantități absolut uriaşe de oțel (pentru armare), plus lespezi imense de granit. Numai construcția acestui viaduct e probabil un efort comparabil, din punctul de vedere al forței de muncă utilizate, cu construirea unei nave de război de dimensiuni destul de mari. Iar drumul de centură e foarte puțin probabil că va fi folosit pînă la sfîrşitul războiului, chiar dacă va fi finalizat pînă atunci. Intre timp, peste tot e lipsă de forță de muncă. Se pare că cei care vînd cărămizi sînt atotputernici. (Mă gîndesc la inutilele adăposturi de suprafață, care, chiar şi în timp ce erau ridicate, au fost declarate inutile de toți cei care ştiu cîte ceva despre construcții, şi la inutilele reparații ale caselor nelocuite, care au loc în toată Londra). Evident, cînd un scandal se stinge, motivul izbucnirii lui se uită.]

Am văzut în Denham pe cineva conducînd un docar, în stare destul de bună.

10.4.42: Pierderile navale britanice din ultimele 3 sau 4 zile: 2 crucişătoare şi un portavion scufundate, un distrugător parțial distrus.21 Pierderile Axei: un crucişător scufundat.

NS

21. Pe 5 aprilie, crucişătoarele de mare tonaj Dorsetshire şi Cornwall, distrugătorul Tenedos şi nava comercială blindată Hector au fost scufundate de aviația japoneză ce opera pe portavioane din Oceanul Indian. Pe 9 aprilie (ziua în care 64 000 de filipinezi şi 12 000 de americani s-au predat la Bataan), portavionul Hermes şi distrugătorul Vampire s-au numărat printre navele scufundate de japonezi în Oceanul Indian, în total peste 135 000 de tone de nave comerciale şi de tranport trupe (n. ed. orig.).

Din discursul lui Nehru de azi: „Cine moare dacă India trăieşte ?". Cît de impresionați vor fi socialiştii de salon - şi cum vor ride pe înfundate la „Cine moare dacă Anglia trăieşte ?"22.

11.4.42: Pînă la urmă, s-a soldat cu eşec. însă eu zic că poate nu s-a terminat totul aici.

Am ascultat discursul lui Cripps la întoarcerea de la Delhi, pe care-1 retransmitem, pentru Anglia etc. Aceste transmisiuni pe care le mai ascultăm uneori la Delhi sînt singurele din care aflăm cum ne sună emisiunile în India. Recepție foarte proastă şi mult zgomot de fundal pe care e imposibil să-1 scoți în înregistrări. [Discursul bun în prima parte şi destul de direct ca să provoace multe reacții, după părerea mea. In a doua

parte a cam luat-o un pic pe cîmpii.] E ciudat, dar în pasajele mai exaltate, Cripps pare să fi preluat anumite inflexiuni ale vocii lui Churchill. Asta poate sugera faptul - care ar explica de ce a întreprins această misiune cînd nu avea de oferit decît aceşti termeni, deloc generoşi - că în prezent se află în mare măsură sub influența lui Churchill.

18.4.42: Nu există îndoială că discursurile lui Cripps etc. au provocat multe reacții, vreau să zic în India. în afara Indiei, mă îndoiesc că sînt mulți cei care dau vina pe guvernul britanic pentru eşecul acțiunii. O problemă în clipa de față sînt declarațiile lipsite de tact ale americanilor, care ani de zile au ținut-o sus şi tare cu „libertatea indienilor" şi imperialismul britanic, şi brusc li s-au deschis ochii asupra faptului că intelectualitatea indiană nu-şi doreşte independență, adică responsabilitate. Nehru ține discursuri provocatoare, pe ideea că englezii sînt toți la fel, din orice partid politic ar face parte, şi încearcă să bage zîzanie între Marea Britanie şi SUA sugerînd că SUA e cea care a dus de fapt adevărata luptă. în acelaşi timp, din cînd în cînd reiterează că el personal nu e projaponez, iar Congresul va apăra India pînă la sfîrşit. Prin urmare, BBC-ul alege aceste pasaje din discursurile

NS

22. „Cine moare dacă Anglia trăieşte?" vine din textul lui Kipling „For AII We Have and Are" (1914) şi a fost citat de Orwell în „Notes on the Way", 30 martie şi 6 aprilie 1940; conține de asemenea propoziția „Hunul e la poartă!" Deşi termenul de „hun" era folosit derogativ pentru un neamț în secolul XIX, sensul în care s-a folosit în secolul XX a fost introdus de Kaiserul Wilhelm al II-lea într-un discurs intens citat, prin care li se adresa soldaților săi la 27 iulie 1900, înainte de plecarea acestora în China (n. ed. orig.).

lui şi le transmite fără să amintească şi pasajele antibritanice, în care Nehru se plînge (pe drept cuvînt) că el a zis cu totul altceva. [O directivă recentă ne-a spus că, atunci cînd discursul său conține atît pasaje antibritanice, cît şi pasaje antijaponeze, mai bine le ignorăm pe ambele. Ce harababură. însă eu cred că, una peste alta, misiunea lui Cripps a avut un efect, fiindcă, fără a-l discredita pe Cripps în țară (aşa cum s-ar fi putut întîmpla cu uşurință), ea a clarificat situația. Orice ar spune oficialitățile, concluzia pe care o va trage întreaga lume e că (a) clasa conducătoare britanică n-are de gînd să abdice şi (b) India nu-şi doreşte independență, aşa că n-o va obține, indiferent de rezultatul răz-boiului.

Discutînd cu Wintringham23 despre posibila atitudine rusească privind negocierile lui Cripps (firește, nefiind în război împotriva Japoniei, nu pot avea o atitudine oficială), am zis că poate ar fi mai simplu dacă o mare parte dintre instructorii militari etc. care vor fi ulterior trimişi în India ar fi ruşi. Un efect posibil ar fi ca India să fie pînă la urmă preluată de U.R.S.S. şi, deşi n-am crezut niciodată că ruşii s-ar purta mai bine în India decît noi, poate că s-ar purta altfel, datorită diferenței de sistem economic. Wintringham a zis că şi în Spania, unii dintre delegații ruşi aveau tendința de a-i trata pe spanioli drept „băştinaşi" şi, fără îndoială, aveau să facă la fel şi în India. E foarte greu să n-o facă, văzînd că, în practică, majoritatea indienilor sînt inferiori europenilor şi nu ai cum să n-o simți şi, după un timp, să te porți în consecință.]

Opinia publică americană va reveni curînd şi va da iar vina pe englezi pentru toată situația din India, la fel ca înainte. Din puținele ziare americane accesibile e limpede că acest sentiment antibritanic e în plin avînt şi că toți izolaționiştii, după un moment de respiro, au ieşit iar la atac cu aceleaşi sloganuri ca înainte. [Cu toate astea, ziarul părintelui Coughlin24 a fost exclus

NS

23. Thomas Henry Wintringham, scriitor şi soldat, a condus Batalionul Britanic al Brigăzii Internaționale din Războiul Civil Spaniol. Mai tîrziu, a înființat Centrul de instruire pentru Garda Națională Osterley Park. Printre cărțile lui se numără New Ways of War, Politics of Victory şi People's War (Noi strategii de război, Politica războiul, Războiul poporului) (n. ed. orig.).

24. Părintele Charles E. Coughlin (1891-1979), născut şi educat în Canada, a devenit preot romano-catolic şi a ajuns celebru în Statele Unite în anii 1930 prin intermediul radioului. Chiar din 1934, cînd a fondat Uniunea Națională pentru Justiție Socială, a susținut că Marea Britanie a manipulat Statele Unite să se implice într-un nou război european; „Ridic vocea", a zis, „ca America să se țină departe de război". Orwell se referă la revista Social Justice, în care acesta îşi exprima opiniile aproape fasciste. Distribuirea sa prin poştă a fost interzisă în Statele Unite, contravenind „Legii Spionajului". A încetat să mai fie publicată în 1942, anul în care Coughlin a fost redus la tăcere de superiorii săi ecleziastici (n. ed. orig.).

de la distribuția presei.} Ceea ce m-a îngrozit mereu la sentimentul antibritanic american e ignoranța sa crasă. La fel se întîmplă probabil şi cu

sentimentul antiamerican din Anglia.

19.4.42: Ieri a fost bombardat Tokio, sau se spune că ar fi fost bombardat.25 Pînă acum, vestea vine doar din surse japoneze şi germane. In ziua de azi toată lumea e atît de obişnuită să fie minţită că o asemenea ştire nu e niciodată crezută pînă nu e confirmată de ambele tabere. Chiar şi faptul că duşmanul recunoaşte că i-a fost bombardată capitala ar putea, dintr-un motiv sau altul, să fie o minciună.

[Eileen zice că Anand i-a spus ieri, ca şi cum ar fi fost de la sine înţeles, că anul ăsta Anglia va face o pace separată, şi a părut mirat cînd ea a protestat. Dar e normal ca indienii să spună asta, şi o tot spun din 1940, fiindcă le oferă, în caz de nevoie, o scuză pentru atitudinea lor anti-război şi, de asemenea, fiindcă dacă şi-ar permite să gîndească bine despre India, starea lor mentală, oricare ar fi ea, ar fi distrusă. Fyvel mi-a povestit cum în 1940, pe vremea cînd Chamberlain încă se mai afla în guvern, a fost la o şedinţă la care au luat parte şi Pritt şi mai mulţi indieni. Indienii au afirmat, în maniera lor pseudo-marxistă: „Sigur că guvernul Churchill-Chamberlain va face o pace de compromis", la care Pritt le-a spus că Churchill nu va face niciodată pace şi că unica diferenţă de opinie (de atunci) din Marea Britanie era cea dintre Churchill şi Chamberlain.]

Se vorbeşte tot mai mult despre o invazie a Europei - atît de mult, încît te gîndeşti că e posibil chiar să se pregătească aşa ceva, altfel ziarele n-ar risca să provoace dezamăgirea vorbind atîta despre asta. Sînt uluit de lipsa de realism a majorităţii

NS

25. Pe 18 aprilie 1942, şaisprezece bombardiere B-25, conduse de colonelul James H. Doolittle, au decolat de pe portavionul Hornet şi au bombardat oraşul Tokio. Efectul a fost psihologic, mai mult decît militar. întrucît avioanele nu aveau suficient combustibil să se întoarcă, şi-au continuat drumul spre China. Vremea proastă a provocat cîteva aterizări forţate; un avion a aterizat în apropiere de Vladivostok, iar echipajul a fost luat prizonier; două au aterizat în teritoriul ocupat de japonezi şi cîţiva piloţi au fost executaţi pe 15 octombrie 1942. Dintre cei 80 de membri ai echipajului, au supravieţuit 71 (n. ed. orig.).

acestor discuţii. Aproape toată lumea pare să continue să creadă că recunoştinţa e un element important în politica de forţă. Cele două afirmaţii ce se vehiculează de obicei prin presa de stînga sînt a. că deschiderea unui al doilea front e o cale de a împiedica Rusia să încheie o pace separată, şi b.

cu cît luptăm mai mult, cu atît mai greu va fi cuvîntul nostru la înțelegerea de pace finală. Sînt puțini acei^ care par să-şi dea seama că dacă o invazie a Europei reuşeşte să scoată armatele germane din Rusia, Stalin nu va mai avea nici un motiv serios să continue lupta [şi că o asemenea trădare va fi cît se poate de în ton cu pactul ruso-german şi cu acordul pe care e limpede că U.R.S.S.-ul l-a semnat cu Japonia]. Cît despre cealaltă afirmație, mulți vorbesc de parcă puterea de a decide politic la finele unui război ar fi un soi de răsplată pentru că o anume țară a luptat bine în război. E clar că cei care vor domina situația vor fi cei care au cea mai mare putere militară, cum a fost America la sfîrşitul ultimului război.

Intre timp, cei doi paşi care ar putea îndrepta situația, a. un acord clar cu U.R.S.S. şi o declarație comună (şi foarte detaliată) a scopurilor de război ale celor două țări şi b. o invazie a Spaniei, sînt efectiv imposibile politic sub prezentul guvern.

25.4.42: Piloții americani care au aterizat forțat pe teritoriul Rusiei după ce au bombardat Tokio au fost luați prizonieri. Conform radioului japonez, ruşii au urgentat trimiterea agenților japonezi prin Rusia, din Suedia (şi de aici din Germania) spre Japonia. [Dacă e adevărat, e o nouă operațiune, acest trafic fiind stopat în clipa cînd Germania a atacat U.R.S.S.]

Misterul locului în care s-ar putea afla Subhas Chandra Bose rămîne impenetrabil. [Elementele esențiale sînt:

i. La momentul dispariției lui, guvernul britanic a declarat că s-a dus la Berlin.

ii. O voce, identificată ca fiind a lui, difuzată la radioul Free India (Germania).

iii. Radioul italian a afirmat, cel puțin o dată, că Bose se află pe teritoriul japonez.

iv. Majoritatea indienilor de aici par să creadă că el se află pe teritoriul japonez.

v. I-ar fi fost mai uşor să fugă la japonezi decît în direcția opusă, deşi nici asta n-ar fi fost imposibil.

vi. Raportul guvernului Vichy despre moartea lui într-un accident de avion între Bangkok şi Tokio, deşi aproape sigur eronat, părea

să sugereze că cei de la Vichy erau convinşi că se află pe teritoriu japonez.

vii. Inginerii spun că n-ar fi imposibil să-i transmiți vocea cifrată de la Tokio la Berlin şi apoi s-o descifrezi şi s-o retransmiți.

Mai sînt nenumărate alte scenarii şi nesfîrşite zvonuri.] Cele două întrebări la care e cel mai greu de răspuns sînt: Dacă Bose se află pe teritoriu japonez, de ce acest efort elaborat să se lase să se creadă că e la Berlin, unde prezența lui ar avea un efect incomparabil mai mic ? Dacă Bose e pe teritoriu german, cum a ajuns acolo? Sigur că, logic vorbind, e destul de probabil să fi ajuns acolo cu complicitatea ruşilor. însă pe urmă vine întrebarea: dacă ruşii l-au ajutat pe Bose să treacă dincolo, după aceea, cînd au intrat în război de partea noastră, ne-au dat informații secrete despre el ? Dacă am şti răspunsul, am avea un indiciu clar despre atitudinea lor față de noi. Sigur că nu poți primi informații de genul ăsta aici. Trebuie să-ți faci propaganda fără să ți se spună nimic, sabotînd discret directivele politice atunci cînd par şi mai prosteşti decît de obicei.26

Dacă ne luăm după radioul lor, nemții cred într-o invazie iminentă, fie a Franței, fie a Norvegiei. Ce şansă de pus mîna pe Spania! Dar, cum au fixat chiar şi o dată pentru ea (1 mai), poate că doar discută posibilitatea unei invazii pentru a ne lua peste picior cînd ea nu are loc. Aici nu există nici un semn de pregătiri de invazie - nici un zvon despre comasare de trupe sau de nave, schimbări în mersul trenurilor etc. Semnul cel mai clar e discursul pro-invazie al lui Beaverbrook din SUA.

[Pare să nu existe absolut nici o ştire. Cred că sînt luni de zile de cînd ziarele n-au mai fost atît de goale.]

Am fost şocat de fizicul mediocru şi înfățişarea destul de amărîtă a soldaților americani pe care-i vezi uneori pe stradă. Totuşi, ofițerii arată de obicei mai bine decît soldații.

27.4.42: [Multe speculații despre semnificația discursului lui Hitler de ieri. In general, lasă o impresie de pesimism. Cuvîntarea pro-invazie a lui Beaverbrook e interpretată în diverse moduri, mot-ă-mot, drept un discurs de îmbărbătare pentru americani, ca o încercare de a-i convinge pe ruşi că nu-i lăsăm de izbelişte,

NS

26. Bose a fugit din India, cu ajutorul nemților, via Afganistan, în iarna lui 1940-41. Cînd a ajuns la Moscova, ruşii au fost „cît se poate de ospitalieri, dar categoric evazivi în a-1 ajuta. La Berlin, nemții au fost mai receptivi (Mihir Bose, The Lost Hero). S-a aflat în Germania pînă pe 8 februarie 1943, cînd a părăsit Kielul cu un submarin (n. ed. orig.).

şi drept început al unui atac asupra lui Churchill (care ar putea fi forțat să se opună acțiunii ofensive). Azi, indiferent ce face sau spune cineva,

cauți imediat motivele ascunse şi pleci de la premisa că vorbele înseamnă orice în afară de ce par să spună.]

De la radioul italian, descriind viața din Londra:

„Ieri, un ou costa cinci şilingi, iar un kilogram de cartofi o liră sterlină. Orezul a dispărut, chiar şi de pe piața neagră, iar mazărea nu se mai găseşte decît în farfuriile milionarilor. Nu există pic de zahăr pe piață, deşi încă mai poți găsi mici cantități, la prețuri prohibitive".

Ai zice că e o propagandă tembelă, fiindcă, dacă situația ar sta cu adevărat aşa, Anglia ar înceta să mai lupte în cîteva săptămîni şi, cînd vede că nu se întîmplă asta, ascultătorul ar trebui să vadă că a fost înşelat. Dar, de fapt, nu există asemenea reacții. Poți să spui minciuni la nesfîrşit, şi chiar unele vizibil gogonate şi, chiar dacă nu sînt efectiv crezute, acestea nici nu provoacă reacții puternice.

Ne înecăm în mizerie. Cînd discut cu cineva sau citesc ceva scris de cineva care are ceva de împărțit cu cineva, simt că onestitatea intelectuală şi judecata echilibrată au dispărut efectiv de pe fața pămîntului. Toată lumea face pe judecătorul, toți prezintă „cazul" ignorînd complet punctul de vedere al celuilalt şi, cel mai grav, cu totală insensibilitate la orice suferință în afară de cea a sa şi a prietenilor săi. Naționalistul indian e scufundat în autovictimizare şi ură față de Anglia şi total indiferent față de nenorocirile din China, pacifistul englez se înfierbîntă cumplit cînd vorbeşte despre lagărele de concentrare din Isle of Man şi uită de cele din Germania etc, etc. Remarci asta la cei cu care nu eşti de acord, ca fasciştii şi pacifiştii, dar de fapt toată lumea e la fel, cel puțin toți cei care au păreri ferme. Toți sînt necinstiți, şi toți sînt total nemiloşi față de oameni aflați dincolo de raza intereselor lor imediate. Lucrul cel mai izbitor dintre toate e modul în care simpatia poate fi activată şi stopată ca un robinet, în funcție de necesitățile momentului. [Toți socialiştii, sau majoritatea lor, care au tunat şi-au fulgerat împotriva atrocităților naziştilor înainte de război, au uitat complet de ele şi şi-au pierdut în mod vizibil simpatia pentru evrei etc. imediat ce războiul a început să-i apese. La fel şi cu cei care urau Rusia ca pe un praf în ochi pînă la 22 iunie 1941 şi apoi, brusc, au uitat de epurări, de G.P.U. etc, în clipa în care Rusia a intrat în război. Nu mă gîndesc la minciuni în scopuri politice, ci la schimbări reale în sufletele oamenilor.] Dar oare nu există nimeni care să aibă atît păreri ferme, cît şi o perspectivă echilibrată?

De fapt, sînt destul de mulți, dar aceştia n-au nici o putere. Toată puterea e în mîna paranoicilor.

29.4.42: Ieri la Cameră, să ascult dezbaterea despre India. Jalnică, în afară de_discursul lui Cripps. Acum ţin şedinţele în Camera Lorzilor27. în timpul discursului lui Cripps, aveai impresia că sala e plină, dar cînd am numărat, am constatat că nu erau decît circa 200-250 de persoane, care sînt suficiente pentru a acoperi scaunele. Totul arăta destul de deplorabil. Perne de vinilin roşu pe bănci - aş putea să jur că odată erau din pluş roşu. Uşierii aveau plastroanele în stare foarte jalnică. Cînd văd cum se continuă prostiile astea penibile, sau zilele trecute, cînd am citit despre Liga Naţiunilor sau despre acţiunile de tot rîsul ale politicienilor indieni, cu nesfîrşitele lor schimbări de fronturi, alianţe, demersuri, denunţări, proteste şi gesturi, în general, îmi amintesc mereu că Senatul Roman încă mai exista în cel de-al doilea Imperiu. [E amurgul democraţiei parlamentare şi] creaturile astea sînt pur şi simplu fantome ce fantazează într-un colţ în timp ce evenimentele reale se petrec în altă parte.

6.5.42: Lumea nu pare prea încîntată de Madagascar28, cum a fost de Siria29, poate fiindcă nu-i percepe importanţa strategică egală, ci mai mult, cred, fiindcă n-a fost suficient pregătită de propagandă în avans. [în cazul Siriei, iminenţa pericolului, poveştile permanente despre infiltrarea nemţilor şi îndoiala cronică asupra faptului că guvernul va acţiona, au dat oamenilor impresia că opinia publică a fost cea care a forţat decizia. Nu m-aş mira chiar aşa să fi fost, într-o anume măsură. în cazul ăsta, nu există însă premise similare.] Imediat ce a devenit limpede că Singapore e în pericol, am subliniat că poate vom fi nevoiţi să capturăm Madagascarul şi că poate ar trebui să începem deja să pregătim terenul în buletinele noastre de ştiri pentru India. Am fost oarecum dojenit chiar şi atunci, şi acum cîteva săptămîni

NS

27. Sala Camerei Comunelor a fost grav avariată într-un raid aerian din 10 mai 1941. Comunele s-au mutat în Camera Lorzilor, care fusese doar vag afectată. Lorzii s-au mutat în vestiarul acesteia (n. ed. orig.).

28. Forţele aliate au debarcat la Diego-Suarez, Madagascar, pe 5 mai, iar în septembrie preluaseră deja insula, importantă strategic în lumina pier-derilor navale din Oceanul Indian. Liderii de aici sprijiniseră guvernul Vichy sub P6tain (n. ed. orig.).

29. Se zvonea că nemţii se vor retrage în estul Cretei în iunie 1941. Prin urmare, forţele aliate au invadat Siria, smulgînd-o armatei franceze sub comanda guvernului de la Vichy (n. ed. orig.).

ne-a parvenit o directivă, cred că de la Ministerul de Externe, că nu avem voie să pomenim de Madagascar. Motivul dat (după debarcarea trupelor britanice): „ca să nu ne dezvăluim planurile". Rezultatul, capturarea Madagascarului poate fi prezentată în întreaga Asie drept un exemplu de lăcomie imperialistă.

Azi am văzut două femei mergînd cu o şaretă cu uşă în spate. Acum o săptămînă sau două am văzut doi bărbaţi într-o trăsură cu doi cai, iar unul dintre bărbaţi avea chiar şi melon gri.

[Multe speculaţii despre autorul articolelor din Tribune, care îl atacă violent pe Churchill şi sînt semnate „Thomas Rainsborough"30. Unii zic că ar fi Frank Owenz\ dar eu nu cred.]

NS

30. Thomas Rainsborough, sau Rainborow, a fost un repulican care a luptat pentru Commonwealth în Războiul Civil. El a comandat nava de război Swallow în 1643, iar doi ani mai tîrziu, un regiment din Noua Armată Model. în 1646 a devenit parlamentar şi a condus republicanii din Parlament, dar în cele din urmă a ajuns la o reconciliere cu Cromwell. A fost rănit mortal într-o bătălie din 1648. Numele său a fost adoptat în revista Tribune drept exemplu de radical extremist, cu păreri ca ale nivelatorilor (levellers, în original, partid democratic din timpul Războiului Civil britanic. Membrii partidului s-au bucurat de o mare susţinere în rîndul Armatei Noului Model înfiinţate de Cromwell, precum şi din partea micilor fermieri, a meşteşugarilor şi a micilor comercianţi, făcînd dovada unei puternice forţe politice între 1647 şi 1649. Programul lor cuprindea instituirea republicii, instituirea unui parlament unicameral, ales prin sufragiu masculin, toleranţă religioasă şi reforme sociale profunde - n. t.). Pseudonimul era într-adevăr folosit de Frank Owen (n. ed. orig.).

31. Frank Owen, ziarist, scriitor şi crainic, a fost parlamentar liberal, 1929-31; a editat Daily Express, 1931-37 şi Evening Stardard, 1938-41 (ambele, ziare de dreapta ale lui Beaverbrook). împreună cu Michael Foot (editor coordonator, Evening Standard, 1942; mai tîrziu, preşedinte-adjunct şi preşedinte al Partidului Laburist, 1976-83) şi Peter Howard, a scris Guilty Men (Oameni vinovaţi, Gollancz 1940), sub pseudonimul Cato, care îi ataca pe Chamberlain, Halifax şi alţi lideri conservatori, pentru că au fost toleranţi cu Hitler. în Beaverbrook :A Study in Power and Frustration (1956), Tom Driberg îl menţionează pe Owen, „care a fost mobilizat recent, dar scria în Tribune, sub pseudonimul Thomas Rainsborough, aticole

extrem de critice despre Churchill şi strategia sa de război". A activat în Corpul Regal de blindate şi Comandamentul pentru Asia de Sud-est, 1942-46, şi a fost promovat de lordul Louis Mountbatten, de la gradul de soldat la cel de locotenent-colonel, care i-a dat sarcina de a scoate, începînd din 1943, un ziar zilnic pentru ofiţerii superiori, în ciuda înverşunatei opoziţii a lui Sir James Grigg. A republicat în SEAC şapte dintre articolele disparate scrise de Orwell pentru Evening Standard, 1945-46. A editat Daily Mail, 1947-50, şi a scris, printre alte cărţi, volumele The Three Dictators (Cei trei dictatori, 1940) şi The Fall of Singapore (Căderea Singapore-lui, 1960) (n. ed. orig.).

8.5.42: Conform spuselor lui W.32, în curînd va fi semnată o alianţă anglo-sovietică în toată regula, iar delegaţii ruşi se află deja la Londra. Eu nu cred asta.

Radioul turcesc (de ceva vreme am sentimentul că acesta a fost una dintre cele mai serioase surse de informaţie) susţine că atît nemţii cît şi ruşii se pregătesc să folosească gaz toxic în viitoarea bătălie.

[In Marea Coralilor se desfăşoară o importantă bătălie navală.33 Ambele tabere declară atît de multe vase scufundate că nu mai ştii ce să crezi. Insă, din plăcerea cu care radioul japonez discută despre bătălie (au botezat-o deja Bătălia de la Marea Coralilor), se presupune că ei contează pe faptul că-şi vor atinge obiectivul.

Bănuiala mea despre identitatea lui „Thomas Rainsborough" este: Tom Wintringham. (Aşa e !)

(30.5.42. Wintringham neagă că ar fi autorul articolelor, dar eu tot cred că el le-a scris.)]

11.5.42: Aseară, alt avertisment legat de gaze (în discursul lui Churchill de azi-noapte). Bănuiesc că totuşi mai durează cel puţin cîteva săptămîni pînă intră în vigoare.

Dintr-o emisiune japoneză: „Pentru a face dreptate spiritului patriotic al coreenilor, guvernul japonez a decis să introducă serviciul militar în Coreea".

Data pe care zvonurile o dau drept cea mai sigură pentru invazia germană în Marea Britanie: 25 mai.

15.5.42: Miercuri l-am văzut pe Cripps, prima oară cînd am vorbit efectiv cu el. Mi-a făcut o impresie destul de bună. Era mult mai abordabil şi mai relaxat decît m-am aşteptat, şi destul de doritor să răspundă la întrebări. Deşi are 53 de ani, are în mişcări ceva de băieţandru. Pe de altă

parte, are nasul categoric roşu. [L-am văzut într-una dintre sălile de recepție, sau cum se numesc, de lingă Camera Lorzilor. Pe pereți sînt nişte vechi gravuri, pe

NS

32. Fredric Warburg (1898-1980), director general la Secker & Warburg şi editorul lui Orwell (n. ed. orig.).

33. Bătălia de la Marea Coralilor, 4-8 mai, a fost prima confruntare navală purtată în întregime de aviație, navele implicate practic nevăzîndu-se una pe alta. Americanii au pierdut portavionul Lexington, un tanc petrolier, un distrugător, 74 de avioane şi 543 de oameni; japonezii au pierdut portavionul uşor Shoho, un distrugător, peste 80 de avioane şi peste 1 000 de oameni (Liddell Hart, Istoria celui de-al Doilea Război Mondial) (n. ed. orig.).

scaune şi pe scrumiere sînt coroane, însă totul are acel aer vag jerpelit pe care îl au acum toate instituțiile parlamentare. O groază de oameni de toate felurile aşteaptă să-l vadă pe Cripps. In timp ce aşteptam, încercînd să vorbesc cu secretara lui, mi-a venit în minte o expresie pe care mi-o amintesc mereu în asemenea ocazii - „tremurînd în anticamere". In biografiile din secolul optsprezece, citeşti mereu despre oameni care îşi aşteaptă patronii şi „tremură în anticamere". E una dintre expresiile alea clişeu, ca „a nu lăsa nici o piatră neîntoarsâ", şi totuşi, cît e de adevărată atunci cînd te apropii cît de cît de politică, sau chiar şi de jurnalismul de lux.]

Cripps e de părere că Bose se află în mod categoric pe teritoriu german. Zice că se ştie că a fugit prin Afganistan. L-am întrebat ce părere are de Bose, pe care îl ştia bine, şi mi 1-a descris drept „un ou clocit de tot". Am zis că par să nu existe dubii că are simpatii profasciste. Cripps: „E pro-Subhas. E singurul lucru de care-i pasă. Ar face orice lucru care are impresia că-1 va ajuta în carieră".

Nu sînt sigur, pe baza transmisiunilor lui Bose, că e chiar aşa. Am zis că, din cîte cred eu, foarte puțini indieni sînt profascişti veritabili. Cripps n-a fost de acord, cel puțin în ceea ce priveşte generația mai tînără. A zis că tinerii comunişti şi socialiştii de stînga sînt antifascişti cu trup şi suflet şi au o concepție occidentală despre socialism şi internaționalism. Să sperăm că aşa e.

19.5.42: Cînd îl văd pe Attlee, nu-mi vine în minte decît imaginea unui peşte mort de curînd, înainte de a înțepeni.

21.5.42: Se spune că Molotov se află la Londra. Eu nu cred asta.

22.5.42: Se spune nu doar că Molotov se află la Londra, dar şi că noul tratat anglo-sovietic e deja semnat.34 însă informaţia asta vine de la Warburg, care e ba ultraoptimist, ba ultrapesimist -în orice caz, mereu crede în iminenţa unor schimbări uriaşe şi dramatice. Dacă e adevărat, ar fi mană cerească pentru buletinele mele de ştiri (BBC). E tot mai greu să găseşti lucruri de spus în ele, pentru că, în afară de frontul rusesc, nu se prea întîmplă mare lucru, iar ştirile de acolo, fie din surse ruseşti, fie din cele germane, par tot mai necredibile. Aş vrea să-mi pot lua o săptămînă

NS

34. Un tratat de colaborare pe douăzeci de ani a fost semnat de Rusia şi Marea Britanie la Londra, pe 26 mai 1942 (n. ed. orig.).

să fac un inventar al emisiunilor sovietice şi germane din ultimul an şi să-mi notez diversele afirmaţii făcute. Dac-ar fi să te iei după ei, pînă la ora asta nemţii au ucis cam 10 milioane de persoane şi ruşii au avansat cam pînă în mijlocul Oceanului Atlantic.

27.5.42: Tăietură din D. Express, din 26.5.42:

CAIRO, luni - Generalul Auchinleck35, revoltat de birocraţia ce împiedică efortul de război din Orientul Mijlociu, a trimis această scrisoare „tuturor ofiţerilor şi cartierelor generale de sub comanda sa":

„Un fragment dintr-o scrisoare scrisă de Wellington din Spania, în jurul anului 1810, lordului Bradford, secretarul de război:

«Stimate domn, dacă aş încerca să răspund întregului volum de corespondenţă inutilă ce mă înconjoară, n-aş mai avea nici un pic de timp să-mi văd de campanie.

Atîta timp cît nu va trebui să dau socoteală nimănui, am să am grijă ca nici un ofiţer de sub comanda mea să nu-şi irosească vremea ocupîndu-se de cuvintele goale mîzgălite de conţopiştii din biroul dumneavoastră, în loc să-şi vadă de datoria lui - care este, ca întotdeauna, cea de a-i pregăti pe soldaţii de sub comanda sa»".

Generalul Auchinleck adaugă: „Ştiu că acest lucru nu este valabil în cazul dumneavoastră, dar vă rog să aveţi grijă ca el să nu fie valabil nici pentru dumneavoastră, nici pentru cei de sub dumneavoastră." - A.P.

Scrisoarea e publicată de toate ziarele şi chiar difuzată la radio, dar, la urma urmei, fapt e că azi nimeni nu vorbeşte sau nu poate vorbi aşa Biroului de Război.

Şi mai multe zvonuri cum că Molotov ar fi la Londra. De asemenea, paragrafe criptice în ziare sugerînd că e posibil chiar aşa să fie (nu se spune nici un nume, fireşte).

30.5.42: Aproape în fiecare zi, pe Upper Regent Street, vezi un japonez micuț, în vîrstă şi foarte galben, cu o față ca de maimuță

NS

35. Generalul (mai tîrziu mareşalul) Sir Claude Auchinleck (cunoscut de apropiați drept „The Auk") (1884-1981), a activat în Primul Război Mondial în campania din Mesopotamia. în cel de-al Doilea Război Mondial a participat la campania norvegiană ratată din 1940. în iulie 1941 a preluat Armata a Opta de la mareşalul Wavell, în Africa de Nord. în ciuda unui relativ succes, a pierdut încrederea lui Winston Churchill şi a fost transferat în India. Aici a organizat cu destul de mare succes pregătirea forţelor pentru campania din Birmania şi furnizarea de materiale pentru Armata a Paisprezecea (n. ed. orig.).

suferindă, plimbîndu-se încet, însoțit de o matahală de polițist. In unele zile, au o conversație solemnă. Bănuiesc că e un funcționar al ambasadei. Dar nimeni nu ştie dacă polițistul se află cu el ca să-1 împiedice să facă vreun act de sabotaj sau să-1 protejeze de mulțimea furioasă.

Se pare că zvonul despre Molotov începe să se stingă. Warburg, care a acceptat povestea Molotov fără nici un semn de întrebare, a uitat-o acum şi nu discută decît despre motivul pentru care Garvin36 a fost dat afară de la Observer. A fost din cauză că a refuzat să-1 atace pe Churchill. Astorii sînt hotărîți să scape de Churchill fiindcă e prosovietic şi transformarea ziarului Observer face parte din această manevră. Observer trebuie să conducă atacul asupra lui Churchill şi în acelaşi timp să-i canalizeze pe tinerii ziarişti talentați să dea războiului un sens revoluționar, făcîndu-i să-şi irosească energiile în zadar, ca apoi să-i dea afară. Totul cît se poate de probabil. Pe de altă parte, nu cred că David Astor37, care e pus acolo de fațadă, ia parte conştient la aşa ceva.* E amuzant să vezi că nu numai presa lui Beaverbrook, care e acum plus royaliste que le roi în privința Rusiei, ci şi săptămînalul sindicatelor de muncitori, Labour's Northern Voice, a descoperit brusc că Garvin e un bine-cunoscut antifascist, care a fost dat afară pentru opiniile sale radicale. Un lucru care mă uimeşte la aproape toată lumea azi e memoria scurtă. Desmond Hawkins38 mi-a spus acum puțin timp că de curînd a cumpărat

NS

36. J.L.Garvin, jurnalist de dreapta, a fost redactor la The Observer, din 1908 pînă la 28 februarie 1942. La începutul războiului, a avut o dispută cu vicontele Astor, proprietarul ziarului, care a pus sub semnul întrebării ideea ca Churchill să fie atît premier, cît şi ministru al apărării (n. ed. orig.).

37. David Astor (1912-2001) a activat în Marina Regală, 1940-45 (Croix de Guerre, 1944) şi a fost redactor de externe, 1946-48, redactor, 1948-75, şi director, 1976-81, la Observer. A făcut din Observer un ziar de idei, care în 1946 a depăşit în tiraj Sunday Times. Credea în proza engleză curată şi le împărţea noilor săi angajaţi cîte o copie a textului lui Orwell „Politics and the English Language" („Politica şi limba engleză"), drept model de gîndire logică şi scriitură la obiect. Astor şi Orwell au devenit buni prieteni şi acesta i-a spus editorului său că, ori de cîte ori avea nevoie să se binedispună, aranja să se vadă cu Orwell la o circiumă, ca să se bucure de simţul umorului al acestuia din urmă. Astor este cel care a aranjat înmormîntarea lui Orwell, aşa cum a dorit scriitorul, conform ritualurilor Bisericii Angliei (vezi Remembering Orwell) (n. ed. orig.).

38. Desmond Hawkins (1908-1999), romancier, critic literar şi crainic. în timpul războiului, a lucrat mult cu BBC-ul, în calitate de colaborator extern. A scris London Letter pentru Partisan Review înainte de Orwell şi a recomandat ca Orwell să fie cel care o continuă (n. ed. orig.).

nişte peşte prăjit învelit într-o foaie de ziar din 1940. Pe o faţă a acesteia se afla un articol ce dovedea că Armata Roşie nu-i bună de nimic, iar pe cealaltă unul favorabil la adresa acelui marinar galant şi bine-cunoscut anglofil, amiralul Darlan.39

* Am vorbit despre asta cu Tom Harrison, care are mai multe date pentru a judeca situaţia. El e de părere că ea e destul de fondată. Zice că Astorii, mai ales lady A., sînt extrem de inteligenţi în felul lor şi îşi dau seama că ar putea pierde tot ce au dacă nu facem o pace de compromis. Ei sînt, firește, antisovietici şi, drept urmare, e musai să fie şi anti-Churchill. La un moment dat, chiar îşi făcuseră planul să-1 numească prim-ministru pe Trenchard. Omul ideal pentru scopul lor ar fi Lloyd George, „dacă mai poate merge". Aici sînt de acord, dar am fost relativ surprins să-1 aud pe Harrison spunînd-o - m-aş fi aşteptat să fie pro-Lloyd George. A mai zis şi că el crede că e destul de posibil ca Beaverbrook să finanţeze Partidul Comunist.

Lipit în jurnal se află o poezie de Nicholas Moore40, „That Monstruous Man", urmată de comentariul lui Orwell:

De comparat cu scrisoarea lui Alexander Comfort din ultimul Horizon*1.

NS

39. Amiralul Francois Darlan (1881-1942), comandant suprem al Marinei Franceze şi vicepremier şi ministru de externe în guvernul Vichy, în perioada februarie 1941-aprilie 1942. Cînd Aliaţii au invadat Marocul şi Tunisia (pe atunci teritorii franceze) în noiembrie 1942, a fost negociat cu el un pact, intens criticat în Anglia şi America, pentru reducerea pierderilor provocate de ocuparea totală a ambelor ţări, ocazie cu care a devenit înalt comisar şi comandant suprem al forţelor navale. A fost asasinat pe 24 decembrie 1942, de Bonnier de la Chapelle. Ucigaşul său, în vîrstă de douăzeci de ani, a fost judecat de curtea marţială şi executat două zile mai tîrziu. Cum a scris Churchill, asta „i-a scutit pe Aliaţi de jena colaborării cu el" {Al Doilea Război Mondial, IV). Churchill îi face lui Darlan un necrolog critic, dar generos: „Puţini sînt cei care au plătit mai greu pentru erori de judecată şi defecte de caracter decît amiralul Darlan... A muncit o viaţă pentru a recrea Marina Franceză, şi a ridicat-o la înălţimi pe care nu le mai atinsese din vremea regilor Franţei... Odihnească-se în pace, şi să fim recunoscători că n-a trebuit să trecem prin încercările care l-au distrus" (n. ed. orig.).

40. Nicholas Moore (1918-1986) a fost editor al revistei Spleen, 1938-40 (de asemenea, titlu al volumului său de versuri, 1973). A editat nouă volume de poezie înainte de 1949; ulterior, Spleen şi trei antologii publicate postum. Pentru scrisoarea sa către Partisan Review despre „London Letter" scrisă de Orwell la 15 aprilie 1941, vezi OC, XII (n. ed. orig.).

41. Alexander Comfort (1920-2000), poet, romancier şi specialist în biologie medicală. Cartea sa, The Joy of Sex (1972) s-a vîndut în peste zece milioane de exemplare. Horizon i-a publicat (în mai 1942) o lungă scrisoare pe tema absenţei poeziei de război şi motivele acesteia, care, după el, erau trei campanii duse împotriva poeţilor. în contribuţia sa la „Pacifism and War: A Controversy", Orwell citează cîteva rînduri ale scrisorii lui Comfort către Horizon

4.6.42: Vreme foarte caniculară. Uimit de normalitatea din jur - lipsa de grabă, numărul redus de uniforme, mulţimile a căror înfăţişare nu aminteşte deloc de război, care se plimbă agale pe stradă, împingînd cărucioare sau colindînd pieţele publice pentru a admira tufişurile de păducel. Oricum, se vede deja că sînt mult mai puţine maşini. Ici şi colo cîte un automobil cu

convertizor de cuplu în spate, care îți aminteşte oarecum de o căruță de lăptar de pe vremuri. Un lucru e limpede, nu prea există benzină nici pe piața neagră.

6.6.42: Zvonul legat de Molotov încă persistă. A fost aici să negocieze tratatul şi a plecat, aşa se spune. Insă în nici un ziar nu scrie nimic. Se zice că în redacția de la New Statesman sînt discuții aprinse pe tema celui de-al doilea front.42 După ce a țipat un an întreg că trebuie să deschidem urgent un al doilea front, lui Kinsley Martin43 i-a cam pierit tot curajul. Zice că acum se pare că nu poți avea încredere în armată, că soldații sînt gata să-şi împuşte ofițerii în spate etc. - asta după ce s-a chinuit tot războiul să-i facă pe soldați să nu aibă încredere în ofițerii lor. In vremea asta, cred că acum va fi sigur lansat un al doilea front, asta dacă se poate încropi o flotă cît de cît.

7.6.42: Sunday Express pare să fie şi el speriat de un al doilea front. Se pare că linia oficială e acum că raidurile noastre aeriene sînt de fapt al doilea front. E limpede că ziarele au primit o circulară cu directive de la guvern, care le-a spus s-o lase mai

NS

42. în momentul acela, se aştepta din zi în zi lansarea unui al doilea front. La 26 iunie 1942, cînd sosirea lui Dwight D. Eisenhower în Anglia a fost relatată în Daily Express, deasupra fotografiei sale scria: „A sosit generalul american al celui de-al doilea front". Deşi, drept răspuns la cererea lui Stalin de a se deschide un al doilea front, s-a discutat varianta unei debarcări pe continent, dinspre Canalul Mînecii, în august sau septembrie 1942, primul nou front (pe care majoritatea nu îl considerau al doilea front) nu a fost lansat decît abia pe 8 noiembrie 1942, şi atunci în Africa de Nord (n. ed. orig.).

43. Kingsley Martin (1897-1969), jurnalist de stînga şi editor al ziarului The New Statesman (1931-60), a făcut multe probleme departamentului pentru India, cu cele ziseşi cu desele certuri provocate de tarifele primite. BBC-ul considera că nu se poate baza pe el fiindcă nu se ținea de scenariile aprobate şi i-a fost chiar barat accesul la informații de la Ministerul de Interne şi Ministerul Informațiilor (n. ed. orig.).

moale cu subiectul. [Dacă guvernul nu vrea decît să-i oprească să împrăştie zvonuri care să inducă în eroare, întrebarea e de ce n-au fost reduşi la tăcere mai devreme.] E destul de posibil ca invazia să fi fost acum categoric decisă, iar ziarele să fi primit indicația de a discredita ideea unui

al doilea front pentru a pune duşmanul pe o pistă falsă. în acest labirint de minciuni în care trăim, singura explicaţie pe care nimeni n-o mai crede e chiar cea mai evidentă. [Mi-aduc aminte de bancul lui David Astor, cu doi evrei germani care se întîlnesc în tren:

Primul evreu: Unde te duci ?

Al doilea evreu: Berlin.

Primul evreu: Mincinosule! Spui asta doar ca să mă induci în eroare. Ştii că, dacă zici că te duci la Berlin, eu am să cred că te duci la Leipzig, şi tu, ticălos nemernic ce eşti, chiar te duci la Berlin .'"]

Marţea trecută [2 iunie 1942] am petrecut o seară lungă cu Cripps (care şi-a manifestat dorinţa de a se întîlni cu nişte oameni de litere), împreună cu Empson, Jack Common, David Owen, Norman Cameron, Guy Burgess44 şi alt tip (cineva de la

NS

44. William Empson (1906-83), poet, critic şi, înainte de război, profesor universitar de engleză, la Tokio şi Pekin. Ca şi Orwell, a lucrat pentru Departamentul BBC pentru Orient, dar a făcut emisiuni pentru China. A fost profesor de literatură engleză la Sheffield University, 1953-71. Obţinuse deja recunoaşterea academică odată cu Şapte tipuri de ambiguitate (1930); printre scrierile sale de mai tîrziu s-a numărat Structura cuvintelor complexe (1951). Necrologul său din Times îl descria drept „cel mai faimos om ultra-sofisticat al timpului său, care a revoluţionat modul în care citim o poezie".

Jack Common (1903-68), muncitor din Tyneside angajat la TheAdelphi, mai întîi ca agent de distribuţie, din iunie 1930, apoi ca asistent de redactor, din 1932. El şi Orwell s-au împrietenit; în perioada în care soţii Orwell erau în Marrakech, Common a stat în căsuţa lor de la Wallington. A cunoscut succesul cu The Freedom ofthe Streets (Libertatea străzii), pe care Orwell a recenzat-o la 16 iunie 1938. Arthur David Kemp Owen (1904-70), asistent personal al lui Sir Stafford Cripps, între 19 februarie şi 21 noiembrie 1942.

Norman Cameron (1905-53) era prieten şi discipol al lui Robert Graves, cu care el şi Alan Hodge au editat Work in Hand (Muncă de supraveghere, 1942). Volumul său, The Winter House and Other Poems, a fost publicat în 1935. Guy Burgess (1911-63), absolvent de Eton şi al Trinity College, Cambridge, era un bun orator şi o persoană cu multe talente, pe care le-a folosit pentru a propaga cauza comunismului. A lucrat

pentru serviciile de siguranţă britanice şi BBC (ca producător de talk-show-uri pentru Departamentul Intern), după care s-a angajat la Ministerul de Externe. Activităţile sale prosovietice nu au fost bănuite pînă cînd, în mai 1951, a plecat inopinat la Moscova, împreună cu Donald Maclean, şi a rămas acolo pînă la moartea sa (n. ed. orig.).

guvern), al cărui nume nu l-am reținut. Cam două ore jumătate, fără nimic de băut. Aceeaşi discuție fără nici o finalitate. Cripps, totuşi, foarte uman şi bun ascultător. Persoana care i-a ținut piept cu cel mai mare succes a fost Jack Common. Cripps a zis cîteva lucruri care m-au mirat şi m-au îngrozit puțin. Unul a fost că mulți oameni a căror opinie merită luată în seamă credeau că războiul se va termina pînă în octombrie - adică, la ora aia, Germania va fi capotat complet. Cînd am zis că mie ăsta mi s-ar părea pur şi simplu un dezastru (fiindcă, dacă războiul ar fi cîştigat atît de uşor, aici n-ar mai fi nici o revoluție, iar milionarii americani şi-ar păstra toate privilegiile), a părut să nu mă înțeleagă. A zis că, odată războiul cîştigat, marile puteri rămase în joc vor trebui, în orice caz, să gestioneze lumea ca pe un mare tot unitar, şi părea să nu simtă cît de mult contează dacă respectivele mari puteri sînt capitaliste sau socialiste.* [Atît David Owen cît şi bărbatul al cărui nume nu-l ştiu au fost de acord cu el.] Am văzut că mă confrunt cu viziunea oficială, care vede totul ca pe problemă de administrație şi nu pricepe că, într-un anume moment, adică atunci cînd anumite interese economice sînt amenințate, opinia publică nu mai are nici un cuvînt de spus. [Acest gen de oameni pleacă de la premisa că toată lumea vrea ca lumea să funcționeze cum trebuie şi va face tot ce poate ca roțile să se învîrtă. Ei nu-şi dau seama că majorității celor de la putere nu le pasă absolut deloc de lume în ansamblul ei şi nu-i interesează decît să-şi aranjeze cît mai confortabil propriul cuib.] Nu pot scăpa de puternicul sentiment că Cripps a fost deja scos din joc. Nu cu bani sau ceva de genul ăsta, firește, nici măcar prin flatare sau momirea cu vreo funcție importantă, de care, după toate probabilitățile, chiar nu-i pasă: ci pur şi simplu de simțul responsabilității, care face un om, în mod automat, timid. în plus, imediat ce te afli la putere, viziunea ți se îngustează radical. Poate că perspectiva de pasăre e de fapt la fel de distorsionată precum cea de rimă. [Wintringham neagă că el ar fi „Thomas Rainborough", şi cred că e posibil să aibă dreptate. Dacă nu e Wintringham, atunci poate că e lordul Winster (Comandor Fletcher)45.]

* Foarte interesant, dar poate am fost cam dur cu Cripps, relatînd un asemenea schimb de replici petrecut într-o discuție privată.

NS

45. Lordul Winster (Comandor R. T. H. Fletcher, 1885-1961), parlamentar liberal, 1923-24; parlamentar laburist, 1935-42, a fost secretarul privat al Primului Lord al Amiralității, numit de parlament, mai 1940-decem-brie 1941. Pseudonimul „Rainsborough" era la ora respectivă folosit de Frank Owen (n. ed. orig.).

10.6.42: Singurul moment cînd auzi lumea cîntînd la BBC e dimineața devreme, între 6 şi 8. Este intervalul în care femeile de serviciu îşi fac treaba. O armată uriaşă de femei sosesc toate odată, se aşază în sala de la intrare, aşteptînd să li se dea măturile şi făcînd atîta zgomot că zici că e o colivie de papagali, după care le auzi unindu-şi vocile în coruri minunate, cîntînd împreună în timp ce mătură holurile. Atmosfera locului e cu totul alta decît peste zi.

11.6.42: [Nemții au anunțat la radio că, dat fiind că locuitorii unui sat cehesc pe nume Lidice (în jur de 1 200 de persoane) erau vinovați pentru adăpostirea ucigaşilor lui Heydrich, i-au împuşcat pe toți bărbații din sat, au trimis femeile în lagăre de concentrare şi toți copiii la „reeducare", au ras tot satul de pe fața pământului şi i-au schimbat numele. Păstrez o copie a anunțului, aşa cum a fost înregistrat de raportul de monitorizare al BBC.) Din raportul de monitorizare BBC :

PRAGA (POSTURILE DE RADIO CEHE), ÎN GERMANĂ,
FIIND UN TERITORIU AFLAT SUB PROTECTORAT. 10.6.42
Răzbunarea lui Hevdrich. Sat şters de pe fața pământului.
Toți bărbații împuşcați. ANUNȚ

S-a anunțat oficial: Căutarea şi investigația privind ucigaşii lui S.S. Obergruppenfuhrer Gen. Heydrich46 a stabilit indicații mai presus de orice bănuială {sic) că populația localității Lidice, din apropiere de Kladno, a sprijinit şi a acordat asistență cercului (sic) de criminali în chestiune. în ciuda interogării localnicilor, probele pertinente au fost prelevate fără ajutorul populației. Atitudinea locuitorilor față de ultragiu se manifestă şi prin alte acte ostile Reichului, prin

NS

46. Reinhard Heydrich (1904-1942), şeful Direcției Generale a Securității Reichului (Gestapo-ul, poliția criminală şi Departamentul Securității SS), adjunctul lui Heinrich Himmler, principal organizator al

„soluției finale" naziste, a fost numit „Protector al Boemiei şi al Moraviei", în septembrie 1941. Pe 27 mai 1942, a fost rănit de un comando de patrioți cehi antrenați în Anglia, şi a murit pe 4 iunie. Drept răzbunare, satul Lidice a fost „exterminat". Populația sa era de circa 2 000 de persoane; foarte puține au supraviețuit. Humphrey Jennings a făcut un film foarte emoționant despre acest incident, ca şi cum el ar fi avut loc în satul galez Ystradgynlais (The Silent Village, 1943), ca parte a propagandei guvernului britanic pentru înfrângerea nazismului. In colecția de pamflete a lui Orwell, acum aflată la British Library, există o copie a pamfletului ce descrie filmul (n. ed. orig.).

descoperirea de materiale tipărite ostile Reichului, de gropi pline cu armament şi muniție, a unui transmițător radio, a unor cantități uriaşe de mărfuri raționalizate, ca şi prin faptul că locuitorii localității activează intens peste graniță, în slujba duşmanului. Dat fiind că locuitorii acestui sat (sic) au violat flagrant legile în vigoare, prin activitatea lor şi prin sprijinul acordat ucigaşilor S.S. Obergruppenfuhrerului Heydrich, bărbații adulți au fost împuşcați, femeile au fost trimise într-un lagăr de concentrare şi copiii au fost predați autorităților educative adecvate. Clădirile localității au fost făcute una cu pământul, iar numele localității a fost şters.

(Notă: Aceasta este o repetiție identică, în limba germană, a unui anunț făcut în cehă din Praga, la ora 19.00, când recepția a fost foarte proastă.)

Nu mă suprinde prea tare că oamenii fac aşa ceva, nici măcar că anunță că o fac. Insă ceea ce mă surprinde, totuşi, e că reacția altora la asemenea evenimente e guvernată exclusiv de moda politică a momentului. Astfel, înainte de război, socialiştii credeau absolut orice poveste de groază care venea din Germania sau China. Acum, socialiştii nu mai cred în atrocitățile germane sau japoneze şi declară automat orice poveste de groază drept „propagandă". Peste puțin timp, o să ți se rîdă în nas dacă afirmi că povestea cu Lidice ar putea fi adevărată. Şi totuşi, acele fapte în cauză au fost anunțate de nemți înşişi şi înregistrate pe discuri de gramofon, care vor fi, fără îndoială, accesibile. Mă gîndesc la lunga listă de atrocități din 1914 încoace [atrocități germane în Belgia, atrocități bolşevice, atrocități turceşti, atrocități britanice în India, atrocități americane în Nicaragua, atrocități naziste, atrocități italiene în Abisinia şi Cirenaica, atrocități albe şi atrocități roşii în Spania, atrocități japoneze în China], de fiecare dată crezute sau necrezute în funcție de preferințele politice, cu o lipsă totală de interes în

privința faptelor şi cu maximă solitici-tudine din partea persoanei în cauză de a-şi schimba viziunea în clipa în care se schimbă scena politică.

Atrocități (post 1918)

Data Crezute de dreapta Crezute de stînga

1920 atrocități turceşti (Smirna) atrocități turceşti (Smirna)

1920 atrocități ale Sinn Fein atrocități ale trupelor Black and Tan
(circa) atrocități bolşevice atrocități britanice în India (Amritsar)
1923 atrocități franceze (Ruhr)
1928 atrocități americane (Nicaragua)
1933 atrocităi bolşevice
(canalul de la Marea Albă etc.)
atrocitățile japoneze
atrocități britanice (Isle of Man etc.)
atrocități germane atrocități italiene (Abisinia) atrocități fasciste în Spania
1934-9
1935
1936-9 atrocități ale roşilor
în Spania
1937 atrocități bolşevice
(epurările)
1939 atrocități germane
et seq.
1941 atrocități japoneze
et seq.

13.6.42: Cel mai impresionant fapt în legătură cu Molotov este că nemții n-au ştiut nimic despre vizita lui aici. Nici o vorbă la radio despre prezența lui Molotov la Londra pînă cînd nu s-a anunțat oficial la radio semnarea tratatului, deşi tot timpul ăsta radioul german striga că Anglia se bolşevizează. E limpede că ar fi dat vestea dacă ar fi ştiut. Pus în conexiune cu altele (de ex. capturarea, anul trecut, a doi spioni cît se poate de amatori căzuți cu paraşuta, cu transmițători radio portabili şi chiar şi cu bucăți de cîrnați nemțeşti în valize), lucrul ăsta sugerează că sistemul de spionaj german din țara asta nu poate fi cine ştie ce.

Aici urmează, lipite în manuscrisul jurnalului, patru tăieturi din ziare. Pentru detalii, vezi Opere complete, XIII:

1. Din editorialul revistei Tribune din 12.6.42, despre moartea lui Wm. Meilor47. Ideea lor de „stil viguros".

2. Din discursurile lui Hitler, citate în Reynold's News (ziar de orientare laburistă) din 21.6.42.

3. Tribune din 12.6.42. (articol de Wilfred Macartney). Vezi şi referile antebelice la cenzura practicată de Axă, hipnoza radio etc. Vezi şi

declarațiile oficiale germane despre raidurile asupra Kolnului.

4. Cum trăim în 1942 - tăietură din E. Standard: Ilustrația prezintă cinci femei, iar dedesubt scrie „Russia's Tommy-Gun

NS

47. William Meilor (1888-1942), ziarist de stînga şi scriitor, a editat Daily Herald, căruia i se alăturase în 1903, între 1926 şi 1930. A fost apoi redactor-şef adjunct la Odhams Press pînă a devenit editor la Tribune, la 1 ianuarie 1937. A scris Direct Action (1920) şi, împreună cu G.D.H. Cole, The Meaning of Industrial Freedom (Sensul libertăţii industriale, 1918). A fost membru al Consiliului Naţional al Ligii Socialiste (n. ed. orig.).

Girls are Ready to Fight" („După ce-au făcut pistoale mitralieră, rusoaicele sînt gata de luptă" -n. t.).

15.6.42: Nu mai există nici un dubiu acum că s-a hotărît lansarea unui nou front. Toate ziarele îl dau ca pe o certitudine, iar Moscova discută pe larg subiectul. Rămîne însă, fireşte, de văzut dacă e chiar posibil de pus în practică.

Tăietură din raportul de monitorizare BBC. Anunț tipic german, similar cu celelalte.

Lipit într-o parte a manuscrisului se află raportul de monitorizare BBC şi propriul său raport dactilografiat despre lichidarea satului Lidice.

21.6.42: Ceea ce te izbeşte la BBC - şi e limpede că la fel e şi în celelalte departamente - nu e atît josnicia morală şi inutilitatea crasă a ceea ce facem, cît sentimentul de frustrare, imposibilitatea de a duce ceva pînă la capăt, fie şi un act de lichelism soldat cu succes. Politica noastră e atît de nedefinită, dezorganizarea atît de mare [sînt atîtea schimbări de plan], iar frica şi ura față de agenții secreți sînt atît de copleşitoare că nu poți planifica absolut nici un fel de campanie radio. [Cînd planifici o serie de discuții, cu o linie mai mult sau mai puțin clară de propagandă în spatele lor, întîi ți se dă undă verde, apoi eşti mustrat pe motiv că e „imprudent" sau „prematur", apoi ți se dă iar undă verde, după care ți se spune să atenuezi totul şi să tai orice afirmație clară care e posibil să se fi strecurat ici şi colo, după care ți se spune să „modifici" seria de emisiuni într-un mod care îi schimbă radical sensul inițial; şi apoi, în chiar ultima clipă, totul e brusc anulat de nu ştiu ce edict misterios venit de sus şi ți se zice să improvizezi o cu totul altă serie, care nu te interesează deloc şi care, în orice caz, nu are la bază nici o idee clar definită.] Şi aşa te trezeşti difuzînd pe post numai prostii, fiindcă discuțiile ce păreau prea inteligente ți-au fost anulate în ultimul moment. în

plus, organizarea e atît de birocratizată din cauza excesului de personal, încît foarte mulți angajați aproape că n-au absolut nimic de făcut. însă chiar şi cînd reuşeşti să dai pe post ceva destul de în regulă, te copleşeşte gîndul că nu te ascultă aproape nimeni. în afară de Europa, cred că BBC-ul pur şi simplu nu e ascultat în străinătate, lucru cunoscut de toți cei care se ocupă de emisiunile pentru străinătate. [în America s-au făcut nişte studii despre obişnuințele ascultătorilor şi se ştie că,

în întreaga Americă, doar în jur de 300 000 de persoane ascultă BBC. în India sau Australia, numărul ascultătorilor e infinit mai mic] Am aflat recent că (la doi ani după ce a început să emită acest departament pentru coloniile britanice), mulți indieni cu aparate pe unde scurte nici măcar nu ştiu că BBC-ul emite pentru India.

La fel e şi cu cealaltă activitate publică la care particip, Garda Națională. După doi ani, nu s-a făcut nici o pregătire reală, nu s-a exersat nici o tactică specială, nu s-a stabilit nici o poziție pentru luptă, nu s-a construit nici o fortificație - toate astea din cauza unor nesfîrşite schimbări de plan şi a faptului că nimeni n-are habar care ar trebui să fie misiunea noastră. Detaliile de organizare, pozițiile de luptă etc. au fost schimbate atît de des că nimeni nu mai ştie cînd îl întrebi ce are de făcut în acel moment şi de ce. Ca să dau doar un exemplu, de mai bine de un an, compania noastră se chinuie să sape un sistem de tranşee în Regent's Park, în caz că trupele aeropurtate aterizează acolo. Deşi au fost săpate iar şi iar, aceste tranşee n-au fost niciodată finalizate, fiindcă atunci cînd sînt gata pe jumătate, se schimbă mereu planul şi se dau alte ordine. La fel se întîmplă cu toate. Indiferent ce vrei să faci, te apuci ştiind că în curînd vor veni alte ordine subite, apoi o nouă schimbare, şi tot aşa, la nesfîrşit. Nu se întîmplă nimic decît şovăieli peste şovăieli, ce provoacă tuturor deziluzii tot mai mari. Tot ce poți să speri e că şi în tabăra opusă e la fel.

24.6.42: Azi-noapte l-am ascultat pe Lord Haw Haw - nu pe Joyce48, care se pare că n-a mai fost pe post de ceva timp, ci pe un ins care mi s-a părut sud-african după accent, urmat de altul cu o voce mai de cockney. S-a vorbit destul de mult despre mişcarea Congresului Indiei Libere din Bangkok. Am fost mirat să constat că toate numele indiene erau pronunțate greşit, unele chiar ridicol — ex. Ras Behari Bose49 a ajuns pe post ca „Rash Beery Bose". Şi totuşi, toți indienii care fac transmisiuni din Germania

NS

48. Pentru William Joyce, care transmitea din Berlin ca „Lordul Haw Haw", vezi „Jurnal din timpul războiului", 28.7.40, n. 73 (n. ed. orig.).

49. Ras Behare Bose (18807-1945) nu avea nici o legătură cu Subhas Chandra Bose. Susținuse intens independența Indiei, începînd din 1911. După eşecul misiunii Cripps, japonezii îi ceruseră să-i cedeze locul lui Subhas. El fusese de acord şi, pe 17 aprilie 1942, cabinetul japonez hotărîse să-l folosească pe Subhas pentru „politica noastră curentă" (Mihir Bose, The Lost Hero) (n. ed. orig.).

sînt disponibili pentru a da sfaturi de acest gen. Probabil că ei şi Lordul Haw Haw intră şi ies în fiecare zi din aceeaşi clădire. E destul de încurajator să vezi că genul ăsta de neglijență se petrece şi la ceilalți.

26.6.42: Toată lumea e foarte defetistă după povestea cu Libia.50 Unele dintre ziare au lăsat-o iar mai moale cu al doilea front. Tom Driberg („William Hickey") a cîştigat alegerile parțiale din Malden, adunînd de două ori mai multe voturi decît contracandidatul său. Asta înseamnă că guvernul a pierdut 4 din ultimele 6 alegeri.

1.7.42: La Callow End, Worcs. (locuiesc la o fermă). Nici un zgomot în afară de cel de avioane, păsări şi cositoare care seceră finul. Nu se vorbeşte despre război, decît cînd se face referire la prizonierii italieni, care lucrează la unele dintre ferme. Par să fie considerați muncitori pricepuți şi sînt preferați la culesul fructelor orăşenilor din Worcester, care sînt descrişi drept „şmecheri". In ciuda problemelor cu hrana animalelor, e plin de porci, orătănii, gîşte şi curcani. Aici, ai smîntînă la fiecare masă.52

NS

50. Căderea subită a Tobrukului în fața forțelor lui Rommel, la 21 iunie 1942, în ciuda faptului că rezistase vreme de opt luni în 1941, înainte de a fi eliberat în decembrie al aceluiaşi an. Pierderea a fost o lovitură la adresa moralului trupelor, depăşită doar de căderea Singapore-ului. Douăzeci şi cinci de mii de soldați au fost luați prizonieri. O mare parte a vinei a fost atribuită generalului Sir Claude Auchinleck (vezi şi 27.5.42, n. 35), care a fost demis din funcție după ce Churchill a vizitat Cairo, pe 4 august. Era extrem de apreciat de Rommel, care era de părere că şi-a manevrat trupele cu mare inteligență. După război, i-a fost dată sarcina ingrată de a împărți armata indiană între proaspăt independenta India şi Pakistan. A făcut-o atît de bine, încît a fost numit comandant al ambelor armate de către noile guverne independente (n. ed. orig.).

51. A fost singura vacanță, de orice fel, a lui Orwell cît a lucrat la BBC. A stat la Callow End, Worcestershire, şi şi-a petrecut o mare parte a timpului pescuind, de duminică, 28 iunie, pînă sîmbătă, 11 iulie. Era un pescar pasionat, deşi, de data aceasta, atît peştele, cît şi berea cam lipseau. A făcut o listă cu ce a prins pe penultima pagină din volumul III al acestui jurnal din timpul războiului. Ea conținea optsprezece eleni (deşi unul dintre ei ar fi putut fi babuşcă), doi țipari şi un biban. Vreme de cinci zile n-a prins nimic (n. ed. orig.).

52. Deşi se permitea producerea unei mici cantități de smîntînă local, ritmul normal de producție şi distribuirea către clienți fusese stopată pentru a se conserva resursele (n. ed. orig.).

[Tbată ziua, pe deasupra capului îți zboară bombardiere uriaşe. In plus, avioane care fac lucruri extraordinare, de pildă trag alte avioane după ele, legate de un cablu (poate planoare ?) sau transportă alte avioane mai mici, cocoțate pe spatele lor.]

3.7.42: Moțiunea de cenzură a căzut, cu 475 de voturi la 25. Asta înseamnă că au fost foarte puține abțineri. Aceeaşi şmecherie obişnuită - dezbaterea s-a transformat într-un vot de încredere pentru Churchill personal, care trebuie dat, căci nu e nimeni care să-i ia locul. Lucrurile sînt mult simplificate pentru guvern de către motivele vizibil rău-intenționate ale unora dintre principalii săi atacatori, de ex. Hore-Belisha53. Nu ştiu cît mai poate continua comedia asta, dar nu prea mult.

In discursul său, Churchill nu face nici o referire la al doilea front.

E limpede că japonezii vor ataca Rusia cît de curînd. Par să fie ferm amplasați în insulele Aleutine, lucru ce nu poate fi decît o manevră pentru a tăia comunicarea dintre Rusia şi SUA.

Socialiştii sînt panicați, cum n-au mai fost de la Dunkerque. Articolul de fond din New Statesman e intitulat „Sub spectrul dezastrului". Pentru ei e clar că vom pierde Egiptul. Dumnezeu ştie dacă chiar se va întîmpla asta, dar oamenii ăştia au prorocit pierderea Egiptului de atîtea ori pînă acum, încît faptul că o fac iar acum aproape că mă convinge că n-o să se întîmple. E curios cum ei fac mereu ce vor nemții să facă - de ex., de ceva vreme cer întruna să ne oprim raidurile asupra Germaniei şi să ne trimitem bombardierele în Egipt. Acum puțin timp, voiau să le trimitem în India. în fiecare caz, era exact mişcarea pe care ne-o cereau nemții la posturile de radio „libere". Alt lucru care te izbeşte e şi disprețul suveran cu care vorbesc toți socialiştii despre raidurile noastre din Germania - raidurile

aeriene n-au prea mare efect etc, etc. Şi ăştia sînt cei care au ţipat cel mai tare în timpul blitz-ului din Londra.

NS

53. Leslie Hore-Belisha a fost secretar de stat pentru război, 1937-40; parlamentar independent, 1942-45. Chamberlain 1-a numit secretar pentru război în 1937, dar 1-a demis în 1940. Churchill nu i-a oferit un loc în guvern şi nu a mai avut nici o funcţie politică importantă pe întreg parcursul războiului. Pentru cariera sa anterioară, vezi Eveni-mente, 19.7.39 (n. ed. orig.).

4.7.42: Tbată lumea pare stupefiată de sugestia lui Wardlaw-Milne54 [în discursul privind iniţierea unei moţiuni de cenzură] că ducele de Gloucester ar trebui să fie numit Comandant Suprem. Cea mai probabilă explicaţie e că Gloucester urma să fie o marionetă a altcuiva [(poate Mountbatten ?) dar chiar şi aşa, cu greu îţi pot închipui o alegere mai neinspirată pentru un om de paie decît dobitocul ăsta patentat].

Cîrciumile din satul ăsta se închid destul de des din cauza lipsei de bere. Poate e doar din cauza caniculei recente. E o zonă cu hamei şi am aflat că fermierilor li s-a cerut să nu-şi reducă recoltele, iar unii chiar şi le-au sporit. Tot hameiul ăsta e pentru bere, cel puţin cel de calitate superioară.

10.7.42: Acum o zi-două, au sosit două camioane ale marinei cu un detaşament de Wrens55 şi marinari, care au muncit cîteva ore la plivit napii de pe cîmpul domnului Phillips56. Toate sătencele încîntate de apariţia marinarilor cu pantalonii lor albaştri şi maiouri albe. „Aşa-i că-s îngrijiţi? îmi plac marinarii. Mereu arată aşa de îngrijiţi!" [Şi marinarilor şi femeilor din Wrens părea că le fac plăcere ieşirea şi băutura de la circiumă de după. S-ar părea că fac parte din nu ştiu ce organizaţie de voluntari care trimite muncitori unde e nevoie.] Doamna Phillips explică: „E organizaţia de voluntari din Malvern57. Uneori trimit A.Ts.58, alteori marinari. Sigur că ne place că ne-ajută. Vedeţi dumneavoastră, nu mai eşti chiar aşa la mîna muncitorilor tăi. Muncitorii

NS

54. Sir John Wardlaw-Milne (1879-1967) a fost parlamentar unionist de Kidderminster, 1922-45; preşedinte al Comisiei speciale pentru Chel-tuieli Publice al Camerei Comunelor şi autor al unor pamflete pe teme financiare. A fost un opozant înverşunat al lui Churchill şi a fost cel care a iniţiat moţiunea de cenzură în care a făcut această propunere. Cum spune Churchill, „Asta s-a întors împotriva lui". Vezi Al Doilea Război Mondial,

IV, pentru dezbatere şi îndeosebi pentru propunerea lui Wardlaw-Milne (n. ed. orig.).

55. Women's Royal Naval Service (Corpul Regal de Marină al Femeilor - n. t.) (n. ed. orig.).

56. Probabil e vorba despre fermierul la care stătea Orwell. Nu exist nici o indicaţie că Eileen ar fi reuşit să-şi ia liber în acelaşi timp cu soţul său (n. ed. orig.).

57. Malvern, situat mult în interiorul ţării, ar putea părea o locaţie impro-babilă pentru un centru naval, dar acolo existau o bază de cercetare radar şi o unitate pentru pregătirea de bază (n. ed. orig.).

58. Serviciul Teritorial Auxiliar, serviciul militar feminin (n. ed. orig.).

sînt groaznici azi. Nu fac decît ce vor ei, nimic altceva. [Vedeţi dumneavoastră, ştiu că nu poţi fără ei. Şi azi tare greu mai găseşti o femeie să te ajute în casă. Fetele nu vor să rămînă în sat, dacă nu avem cinema. Am o femeie care mă ajută, dar nu face mare lucru.] E bine cînd ai cîteva ajutoare voluntare. Cum să zic, parcă eşti mai independent".

Cît de normal şi adecvat e totul [cînd te gîndeşti cît de necesar e să nu fie neglijată munca agricolă şi, de asemenea, cît de normal şi adecvai, e ca orăşenii să mai ia şi ei puţin contact cu pămîntul]. Şi totuşi, aceste organizaţii voluntare, plus munca prestată de soldaţi cînd adună căpiţe etc, şi de prizonierii italieni, înseamnă pur şi simplu muncă la negru.

Guvernul a învins la Salisbury. Hipwell, editorul ziarului Reveille, era candidat independent. Ori de cîte ori şarlatanul ăsta candidează pentru guvern, cîştigă automat. Cît de recunoscători trebuie să-i fie, dacă într-adevăr nu-l plătesc efectiv pentru asta.

Blue Bell e din nou închis din cauza lipsei de bere. Lumea bea pe rupte 4 sau 5 zile pe săptămînă, după care e secetă. [însă uneori, cînd e închis, ofiţerii locali sînt văzuţi consumînd alcool într-o cameră privată, în care n-au acces nici soldaţii de rînd, nici muncitorii. Red Lion, din satul alăturat, funcţionează după un alt sistem: „Eu nu sînt pentru ideea de a da totul clienţilor ocazionali, din timpul verii. Dacă nu-i destulă bere, să vină întîi localnicii, zic. Multe zile ţin închis, şi doar localnicii ştiu să vină prin spate. Un bărbat care lucrează pe cîmp are nevoie de bere, mai ales de cînd mîncarea e aşa cum e. Da' le dau cu ţîrîita. Le zic: «Ia ascultă la mine, vrei să ai mereu bere, aşa-i ? N-ai vrea mai bine să ai o halbă de bere la masă în fiecare zi, decît patru halbe într-o zi şi trei a doua zi ?». La fel şi cu soldaţii. Nu-mi place să-i zic la un soldat că n-am să-i dau bere, da' prima oară le

dau doar cîte o halbă. Pe urmă le zic «Doar juma' de halbă, băieți». Şi uite-aşa, ne ajungem".]

22.7.42: Din ultima scrisoare a lui Ahmed Aii59, din India:

NS

59. Ahmed Ali (1910-1994), scriitor pakistanez şi profesor de engleză, Bengal. A ocupat funcția de director al Departamentului de Cercetare Ascultători al BBC din New Delhi, 1942-45. A lucrat pentru guvernul din Pakistan, 1949-60. A fost co-redactor al Indian Writing (Londra, 1940-45) şi Tomorrow Bombay (India, 1942-44). A publicat în urdu şi engleză şi printre operele sale în engleză se numără Twilight in Delhi (1940) şi Ocean of Night (1964), ce reflectă moştenirea musulmană din India. Lucrarea sa de critică, Mr Eliot's Penny-World ofDreams, a fost publicată în 1941 (n. ed. orig.).

„Iată o fărîmă din vechiul Delhi care te poate interesa.

Pe o stradă aglomerată, un băiat de la ziare striga în urdu: «Pandit Jawaharlal60 îşi spune rugăciunea invers». Ce voia el să zică era că acesta şi-a schimbat atitudinea față de guvern. Cînd l-am întrebat, a zis: «Nu ştii niciodată cu el, azi zice să ții cu guvernul şi să ajuți la efortul de război, mîine taman pe dos». Mi-a întors spatele şi a început să strige, adăugind: «Jawaharlal a dat un ultimatum guvernului». N-am găsit însă «ultimatumul» ăsta în ziare.

Alt băiat care vindea ziare în urdu: «Germania a zdrobit Rusia chiar de la primul atac». Nu mai trebuie să zic că, a doua zi dimineață, am citit în ziarele mele englezeşti exact opusul. E limpede că ziarele în urdu au repetat ce au spus nemții. Nimeni nu-1 poate opri pe băiatul de la ziare să strige ce vrea el.

într-o zi, urcîndu-mă într-o şaretă, l-am auzit pe birjar stri-gîndu-i calului, care se speriase: «Ce te tragi aşa înapoi, ca Sarkar al nostru? Mergi înainte ca Hitler!» şi a înjurat".

["E destul de amuzant să mergi prin bazaruri şi piețe şi să asculți bîrfele asurzitoare - firește, cu condiția să nu fie insuportabil de zăpuşeală. O să-ți mai povestesc din cînd în cînd, dacă te interesează."]

23.7.42: Acum scriu în acest jurnal mult mai rar decît înainte, pentru simplul motiv că nu am nici un pic de timp liber. Şi totuşi, tot ce fac e inutil şi nu prea am ce arăta pentru timpul irosit. La fel pare să fie cu toată lumea - cel mai cumplit sentiment de frustrare, că îți pierzi vremea făcînd lucruri inutile, nu imbecile fiindcă fac parte din război, iar războiul e un lucru cît se

poate de imbecil, ci lucruri care, în realitate, nu ajută şi nici nu afectează în nici un fel efortul de război, dar sînt considerate necesare de imensa maşinărie birocratică în care sîntem angrenaţi cu toţii. O mare parte din chestiile transmise de BBC sînt pur şi simplu aruncate în stratosfera, nu le ascultă nimeni, iar cei care răspund de ele ştiu că nu le ascultă nimeni. Şi, în jurul acestei chestii inutile, sînt grupaţi sute de muncitori calificaţi

NS

60. Pandit Jawarharlal Nehru (1889-1964), secretar general şi ulterior preşe-dinte al Congresului Naţional Indian, a fost educat la Harrow şi Cambridge. După masacrul de la Amritsar din 1919, s-a alăturat luptei pentru independenţă şi a fost asociat în primul rînd cu Gandhi, deşi uneori au avut opinii politice divergente. De multe ori încarcerat de britanici, a devenit premierul Indiei atunci cînd aceasta şi-a proclamat independenţa, în 1947 (n. ed. orig.).

[care costă ţara zeci de mii de lire pe an] şi de aceştia sînt legaţi mii de alţii care de fapt nu au nimic de făcut, dar şi-au găsit o nişă liniştită şi se cuibăresc în ea, făcîndu-se că muncesc. La fel peste tot, mai ales în ministere.

[Şi totuşi, sticla pe care o aruncăm în mare ajunge uneori în locuri ciudate. Am difuzat o serie de 6 talk-show-uri despre literatura engleză modernă, foarte specioase şi, cred, ne-ascultate de nimeni din India. Hsiao Chi'en, studentul chinez, citeşte discuţiile în Listener şi e atît de impresionat că începe să scrie o carte despre literatura occidentală în limba chineză, în mare măsură inspirată din emisiunile noastre. Astfel că propaganda ţintită asupra Indiei nu ajunge în India şi loveşte accidental China. Poate că modalitatea cea mai bună de a influenţa India ar fi să transmitem în China.]

Partidul Comunist Indian şi presa lui, din nou legalizată. Aş zice că, după asta, vor trebui să relegalizeze şi ei Daily Worker, altfel poziţia e prea absurdă.

Asta îmi aminteşte de povestea pe care mi-a spus-o David Owen* şi care cred că n-a intrat în acest jurnal. La sosirea lui în India, Cripps i-a cerut viceregelui să-i elibereze pe comuniştii internaţi în lagăre. Viceregele a fost de acord (cred că majoritatea acestora au fost eliberaţi de atunci), dar în ultimul moment s-a speriat şi a zis stresat: „Dar de unde ştim sigur că sînt comunişti?".

Se spune că trebuie să ne creştem consumul de cartofi cu 20 la sută. Parţial ca să facem economie la pîine, şi parţial ca să valorificăm recolta de

cartofi de anul ăsta, care e uriaşă.61

* Pe atunci secretarul lui Stafford Cripps.

26.7.42: Ieri şi azi, în manevrele Gărzii Naţionale, am trecut pe lîngă mici tabere de soldaţi din pădure, staţii de radiolocaţie etc. Am fost şocat de aspectul soldaţilor, de sănătatea lor splendidă şi de expresiile abrutizate de pe chipurile lor. Toţi tineri şi proaspeţi, cu membre rotofeie şi durdulii şi feţe rozalii, cu piele frumoasă şi curată. însă cu expresii brutale şi posomorite - nu încrîncenate sau perverse în nici un fel, ci efectiv copleşite de plictiseală, singurătate, nemulţumire, oboseală nesfîrşită şi sănătate fizică precară.

NS

61. Ministerul Alimentelor (la care lucra Eileen) promova un personaj de desene animate, Potato Pete (Pete Cartoful - n. t.), într-o campanie menită să convingă lumea să mănînce o livră de cartofi pe zi (n. ed. orig.).

27.7.42: Azi am vorbit cu Sultana, unul dintre crainicii maltezi. Zice că ţine bine legătura cu Malta şi condiţiile de acolo sînt foarte proaste. „Ultima scrisoare pe care am primit-o azi-dimineaţă a fost - cum spuneţi voi? (multă gesticulaţie) - ca o sită. Tot ce a tăiat cenzorul, înţelegi. Dar tot reuşesc să pricep ceva din ea, chiar şi aşa." A continuat spunîndu-mi, printre altele, că acum, 5 livre de cartofi costă echivalentul a 8 şilingi. [E de părere că, dintre cele două convoaie care s-au aventurat recent spre Malta, cel din Anglia, care a reuşit să ajungă, transporta armament, iar cel din Egipt, care n-a ajuns, ducea alimente.] Am zis : „Dar de ce nu se trimite mîncare deshidratată cu avionul ?". A ridicat din umeri, părind să simtă instinctiv că guvernul britanic nu s-ar deranja niciodată atît pentru Malta. Şi totuşi, se pare că maltezii sînt puternic probritanici, fără îndoială, graţie lui Mussolini.

[Radioul german susţine că Voroşilov62 e în Londra, lucru care nu e prea probabil şi aici nu s-a zvonit nimic de genul ăsta. Probabil e doar o încercare disperată de a-şi camufla recentul eşec cu Molotov63, făcută pe baza socotelii că e foarte posibil ca vreun delegat militar rus de la nivel înalt să se afle aici acum. Dacă povestea se adevereşte, va trebui să-mi revizuiesc ideile despre serviciul german de spionaj din ţara noastră.]

Mulţimea de la mitingul din Trafalgar Square pentru al doilea front, estimată la 40 000 în ziarele de dreapta şi 60 000 în cele de stînga. în realitate, poate în jur de 50 000. Spionul meu spune că, în ciuda liniei

comuniste actuale, „toată puterea lui Churchill", vorbitorii comunişti au atacat de fapt, foarte înverşunat, guvernul.

28.7.42: Azi am citit mai puține ziare ca de obicei, dar cele pe care le-am văzut au lăsat-o mai moale cu al doilea front, cu excepția lui News Chronicle. [Evening News a publicat un articol împotriva celui de-al doilea front (de generalul Brownrigg64) pe prima

NS

62. Pentru Generalul Kliment Voroşilov, vezi Evenimente, 31.8.39. Churchill urma să-l întilnească, pe 12 august 1942, dar la Moscova (vezi Winston Churchill, Al Doilea Război Mondial, IV) (n. ed. orig.).

63. Pentru Viaceslav Molotov, vezi Evenimente, 28.8.39. Churchill relatează o discuție privată cu el în perioada respectivă în Al Doilea Război Mondial (IV). Principalul subiect abordat era deschiderea unui al doilea front (n. ed. orig.).

64. Locotenent-generalul Sir W. Douglas S. Brownrigg (1886-1946) a fost aghiotant general al Forței Expediționare Britanice, 1939-40. S-a pensionat în 1940, dar a fost numit comandant de zonă şi sector al Gărzii Naționale, 1941 (n. ed. orig.).

pagină.] I-am spus asta lui Herbert Read65, care a zis posac: „Guvernul le-a spus să-şi țină pliscul". [E adevărat, firește, că, dacă vor să demareze ceva, trebuie să lase impresia că o neagă.] Read a zis că el crede că poziția ruşilor e foarte disperată şi a părut foarte supărat de asta, deşi în trecut el era şi mai anti-Stalin decît mine. I-am spus: „Nu ai cu totul alte sentimente față de ruşi acum, cînd sînt la ananghie ?", iar el a fost de acord. Că veni vorba, şi sentimentele mele față de Anglia s-au schimbat cînd am văzut că Anglia e la ananghie. Cînd mă uit în urmă, îmi dau seama că am fost antisovietic (sau mai precis anti-Stalin) în anii cînd Rusia părea puternică, militar şi politic, adică între 1933 şi 1941. înainte şi după această perioadă, am fost prosovietic. Treaba asta s-ar putea interpreta în diverse moduri.

Mic raid la periferia Londrei azi-noapte. S-a făcut uz de noile lansatoare de rachete, unele dintre care sînt (acum) mînuite de Garda Națională [şi se spune că ar fi doborît nişte avioane (în total, 8 avioane)].

E prima oară cînd se poate spune că Garda Națională a acționat efectiv, la mai mult de doi ani după înființarea ei.

Nemții nu recunosc niciodată cînd le sînt afectate obiectivele militare, însă admit că au avut victime civile după raidurile noastre de proporții. După raidul asupra Hamburgului, de acum 2 nopți, au vorbit despre

numeroase victime. Presa noastră le reproduce cu mîndrie afirmația. Acum doi ani, am fi fost îngroziți la gîndul uciderii de civili. îmi amintesc că, în timpul blitz-ului, cînd R.A.F.-ul riposta cît putea de tare, i-am spus cuiva „Peste un an, o să vedem titluri de-o şchioapă în Daily Express: „Raid de succes asupra.orfelinatului din Berlin. Bebeluşilor li s-a dat foc". încă nu s-a ajuns aici, dar în direcția asta mergem.

1.8.42: Dacă cifrele date sînt corecte, nemții şi-au pierdut cam 10 la sută din efective în fiecare dintre ultimele raiduri. Conform spuselor lui Peter Masefield, treaba asta n-are nici o legătură cu noile tunuri, ci cu avioanele de noapte. Tot el mi-a spus şi că noul avion de luptă FW 190 e mult mai bun decît orice alt avion

NS

65. Herbert Read (1893-1968), poet, critic, pedagog şi exeget al artei moderne. A luptat în Primul Război Mondial şi a fost extrem de influent în anii '30 şi '40. A fost curator asistent la Victoria & Albert Museum şi a predat la Edinburgh University, 1931-1932. A editat Burlington Magazine, 1933-39. Cartea sa Education through Art a exercitat o mare influență după război. A fost un susținător de marcă al anarhismului după Primul Război Mondial, cel puțin pînă cînd a fost făcut cavaler (n. ed. orig.).

de luptă pe care îl folosim în momentul ăsta. [Un tip implicat în construcția de avioane, pe nume Bowyer, care era cu el în emisiune, a fost de acord cu asta.] Oliver Stewart consideră că raidurile germane recente sînt raiduri de recunoaştere şi că nemții au de gînd să reînceapă iar un mare blitz, în orice caz dacă reuşesc să scape cu bine din Rusia.66

N-am prea avut ce face în weekendul liber. Cînd mă plictiseam, mai lucram la un coteț. Genul ăsta de activitate necesită multă pricepere acum, fiind atît de greu să faci rost de cherestea. Nu mă simt deloc vinovat cînd îmi irosesc timpul aşa - dimpotrivă, am un vag sentiment că orice ocupație sănătoasă poate fi utilă, sau în orice caz justificabilă.

3.8.42: D[avid] A[stor] zice că Churchill e la Moscova.67 Mai zice şi că n-o să existe un al doilea front. însă, dacă chiar vrea să lanseze un al doilea front, guvernul trebuie să facă tot posibilul să răspîndească impresia opusă. [Iar D.A. poate fi unul dintre cei care au sarcina de a împrăştia zvonul.

D.A. zice că, atunci cînd aterizează comandourile germane, acestea nu luptă niciodată, ci o şterg imediat. Fără îndoială că au ordine în sensul ăsta. Nu e voie ca lucrul ăsta să fie făcut public - e de înțeles, dacă ar şti, publicul ar deveni mult prea încrezător.]

Conform spuselor lui D.A., Cripps chiar are de gînd să demisioneze din guvern68 şi şi-a pregătit deja o politică alternativă. Firește, nu poate vorbi despre asta în public, dar o poate face în particular. Cu toate astea, am înțeles că, atunci cînd a stat puțin

NS

66. Peter Masefield (1914-2006), a fost corespondent de război al R.A.F. şi US Eight Air Force, 1939-43. A devenit director executiv al British European Airways, 1949-52. Urma să participe la o discuţie despre aviaţie într-una dintre emisiunile lui Orwell pentru India, la 31 iulie 1942, cu Oliver Stewart (1895-1976, editor al revistei Aeronautics, 1939-62), dar cînd a anunțat că nu poate participa, Orwell 1-a invitat pe E. O Bowyer, care făcea parte din Societatea Constructorilor de Avioane din Marea Britanie (n. ed. orig.).

67. Churchill sosise la Cairo în ziua respectivă, iar apoi, via Teheran, a ajuns la Moscova pe 12 august. El şi Stalin au discutat într-adevăr despre deschiderea unui al doilea front (vezi Al Doilea Război Mondial, IV) (n. ed. orig.).

68. Cripps a fost la un pas de a demisiona, dar nu a părăsit Cabinetul de Război decît abia pe 22 noiembrie 1942, ziua cînd a fost numit ministru al producției aviatice, post pe care 1-a deținut pînă la finele războiului în Europa (n. ed. orig.).

cu el, recent, Macmurray69 n-a reuşit să scoată nimic de la el, în privința intențiilor sale politice.

IM 4.8.42: Radioul turcesc (şi nu e singurul) zice şi el că Churchill se află în Moscova.

5.8.42: Panică generală stîrnită de gestul pripit al guvernului indian de a publica documentele ridicate de razia poliției la sediul principal al Congresului.70 [Ca de obicei, documentul crucial poate fi interpretat în mai multe feluri, iar cearta care va urma îi va face pe cei ezitanți din Congres şi mai antibritanici.] Sentimentul antiindian pe care 1-a provocat publicarea documentelor în America, şi poate şi în Rusia şi în China, nu ne face deloc bine pe termen lung. Guvernul sovietic anunță că a descoperit o conspirație țaristă, de genul celor de altădată. Nu-mi pot reprima un vag sentiment că asta are cumva legătură cu descoperirea simultană a conspirației lui Ghandi cu japonezii.

7.8.42: [Hugh Slater e foarte pesimist în legătură cu războiul. Zice că, la ritmul în care se retrag ruşii, nu e posibil ca Timoşenko să scape cu armata

întreagă, aşa cum s-a spus. Mai zice şi că tonul presei şi al radioului din Moscova arată că moralul ruşilor e cam la pămînt.] Ca aproape toţi cei pe care-i cunosc, în afară de Warburg, Hugh Slater consideră că nu va fi nici un al doilea front. Asta e concluzia pe care a tras-o toată lumea din vizita lui Churchill la Moscova. Oamenii zic: „De ce să se fi dus acolo să le spună că o să deschidem un al doilea front ? Probabil că s-a dus acolo să le spună că nu putem..." Toţi sînt de acord cu sugestia mea, că ar fi bine dacă Churchill s-ar scufunda pe drumul înapoi, precum Kitchener71. [Sigur că există totuşi posibilitatea ca Churchill să nu fie la Moscova.]

NS

69. John Macmurray (1891-1976) a fost profesor emerit de filozofia minţii şi logică, Universitatea din Londra (n. ed. orig.).

70. După eşecul misiunii lui Cripps în India, Congresul devenise tot mai intransigent. La începutul lui august, Gandhi a lansat o campanie de nesupunere civilă. In încercarea de a asigura ordinea, guvernul Indiei a făcut o razie la sediul Congresului şi a confiscat textul original al Rezoluţiei pentru Independenţa Indiei înaintată Comisiei de Lucru a Congresului i a publicat-o (n. ed. orig.).

71. Mareşalul Horatio Herbert Kitchener (1850-1916; prim conte Kitchener), care a recucerit Sudanul (1896-98) şi a învins burii în Războiul Sud-African (1900-02), a fost privit de populaţia britanică drept un erou. La izbucnirea Primului Război Mondial a fost numit secretar de stat pentru război. A murit înecat cînd HMS Hampshire, care-1 ducea într-o misiune în Rusia, a lovit o mină. El a înţeles, mai devreme decît majoritatea, nevoia de a crea o armată extinsă şi a sporit rapid puterea „Armatei lui Kitchener", cum i se spunea, de la douăzeci la şaptezeci de divizii. îi era greu să colaboreze cu alţii şi a fost mai apreciat de publicul larg decît de colegii săi de cabinet. Cel de-al doilea text publicat de Orwell, cînd era încă la cursurile pregătitoare, a fost o poezie pe subiec-tul morţii lui Kitchener (vezi OC, X) (n. ed. orig.).

Aseară am dezmembrat pentru prima oară un pistol Sten72. Aproape că n-ai nimic de învăţat din el. [N-are piese de schimb. Dacă ţi se strică, pur şi simplu îl arunci şi-ţi iei altul.] Greutatea pistolului fără încărcător e de 5 livre jumate - [greutatea pistolului mitralieră Tommy ar fi de12-15 livre. Preţul aproximativ nu e 50 de şilingi, cum îmi imaginasem, ci 18]. îmi şi închipui un milion sau două de chestii din astea, fiecare cu cîte 500 de cartuşe şi un manual de instrucţiuni, plutind deasupra Europei pe mici

paraşute. Dacă guvernul ar avea curajul de-a face asta, n-ar mai avea loc de întors.

9.8.42: Azi am tras prima oară cu un pistol Sten. Nici un recul, nici o vibraţie, foarte puţin zgomot şi acurateţe rezonabilă. Dintre cele circa 2 500 de focuri trase, 2 blocări, de fiecare dată din cauza unui cartuş defect - soluţie, pur şi simplu să acţionezi butonul selector.

10.8.42: Nehru, Gandhi, Azad73 şi mulţi alţii închişi. Revolte în aproape toată India, mai mulţi morţi, nenumărate arestări. Discurs

NS

72. în 1940, singurul pistol mitralieră accesibil armatei britanice era pistolul american Thompson „Tommy", dar cel puţin 100 000 de asemenea pistoale au fost pierdute pe mare, cînd au fost aduse din SUA provocînd o nevoie urgentă de pistoale automate produse local. Pistolul Sten, numit aşa după proiectanţii săi, maiorul R. Vernon Sheppard şi Harold J. Turpin, şi locul fabricării sale, Enfield, costa doar 2 lire şi 10 şilingi. Nu avea dispozitive mecanizate şi nici pat de lemn. Magazia, inspirată după pistolul german MP 40 de 9 mm, avea tendinţa de a se bloca sau de a trage cîte un cartuş pe neaşteptate. Dar Sten-ul s-a dovedit de mare succes şi a fost foarte apreciat de luptătorii din rezistenţă (n. ed. orig.).

73. Abdul Kalam Azad (1888-1958), lider naţionalist indian musulman, a fost purtătorul de cuvînt al Congresului Naţional Indian în negocierile pentru independenţă,.din 1945. Cartea sa, India Wins Freedom, a fost publicată în 1959 (n. ed. orig.).

îngrozitor al lui Amery74, vorbind despre Nehru şi ceilalţi ca despre nişte „ticăloşi", „sabotori" etc. Fireşte, difuzat de secţia BBC pentru Colonii şi redifuzat de AIR. Cea mai bună glumă posibilă a fost că nemţii au făcut tot ce-au putut să-1 bruieze, din păcate fără succes.

Depresie generală în rîndul indienilor şi toată lumea plină de compasiune pentru India. [Pînă şi lui Bokhari, membru al partidului Moslem League75, mai să-i dea lacrimile, zicea chiar că vrea să-şi dea demisia de la BBC] E ciudat, dar, sincer să fiu, felul în care se poartă acum guvernul britanic mă deranjează mai mult decît o înfrîngere militară.

12.8.42: Comunicat de presă guvernamental absolut penibil azi-dimineaţă despre starea lucrurilor din India. Revoltele sînt unele total insignifiante - situaţia e sub control -, la urma urmei, numărul morţilor nu e mare etc, etc. Cît despre participarea studenţilor la revolte, aceasta e explicată prin clişee de tip „ale tinereţii valuri". „Ştim cu toţii că studenţii,

de oriunde ar fi, abia aşteaptă să se alăture oricărui protest" etc, etc. Aproape toată lumea profund dezgustată. Cînd aud asemenea chestii, unii dintre indieni se albesc brusc la faţă, privelişte destul de stranie.

Majoritatea presei a adoptat o linie foarte dură, iar trustul lui Rothermere chiar la modul dezgustător. Dacă aceste măsuri represive din India par să aibă succes pentru moment, efectul lor în ţara noastră va fi unul foarte negativ. Totul pare pregătit pentru o revenire în forţă a reacţionarilor şi aproape că începe să pară că lăsarea Rusiei de izbelişte face parte din manevră. [în după-masa asta mi-a fost arătată, strict confidenţial, declaraţia lui David Owen Amery despre politica postbelică faţă de Birmania, bazată pe raportul lui Dorman-Smith76. Ea preconizează o revenire

NS

74. Leo Amery, parlamentar conservator, a fost secretar de stat pentru India, 1940-45; vezi Evenimente, 2.7.39 (n. ed. orig.).

75. Moslem League a fost iniţial fondată ca organizaţie religioasă pentru protejarea intereselor musulmanilor din India britanică. A sprijinit Congresul Naţional Indian pînă în 1935, cînd Partidul Congresului a început să fie dominat de interesele hinduse, iar Liga s-a transformat într-o organizaţie politică. Era condusă de Mohammed Aii Jinnah şi cerea divizarea Indiei. La crearea Pakistanului, în 1947, Liga a dominat prima Adunare Constituantă a acestuia (n. ed. orig.).

76. Sir Reginald Hugh Dorman-Smith (1899-1977) a fost guvernator al Birmaniei în 1941 şi în timpul retragerii britanicilor din 1942 (n. ed. orig.).

la „guvernarea directă" pentru o perioadă de 5-7 ani, finanţarea reconstruirii Birmaniei de către Marea Britanie şi reînfiinţarea marilor firme britanice în condiţii asemănătoare cu cele anterioare. Mă rog lui Dumnezeu ca un asemenea document să nu ajungă niciodată în mîinile duşmanilor. Am aflat însă o informaţie foarte utilă, de la Owen şi din documentul confidenţial -şi anume că, din cîte se cunosc, tactica de pîrjolire a pămîntului chiar a fost practicată cît se poate de temeinic]

14.8.42: Horrabin a fost azi la radio şi, ca de obicei, l-am prezentat drept cel care a desenat hărţile pentru Outline ofHistory77 a lui Wells şi Glimpses of World History78 a lui Nehru. Aceasta din urmă a fost intens promovată şi mediatizată în prealabil, legătura lui Horrabin cu Nehru şi India fiind un element important din prezentare. Azi, referirea la Nehru a fost tăiată din anunţ - N. e închis şi, prin urmare, a devenit Rău.

18.8.42: Din ultima scrisoare a lui Georges Kopp79 de la Marsilia (după nişte elucubraţii despre nu ştiu ce activităţi inginereşti în care e implicat): „... Urmează să încep producţia la scară industrială. Dar nu sînt deloc sigur că asta chiar se va întîmpla, căci am contracte clare cu firma mea, care, din păcate, în ultimul timp a făcut nişte compromisuri ce îi reduc considerabil independenţa şi e posibil ca altă firmă să profite pînă la urmă de munca mea, lucru care o să-mi displacă profund, dat fiind că nu am nici un aranjament cu cea din urmă şi, pentru moment, nu voi fi pregătit să semnez vreunul. Dacă voi fi obligat să mă opresc, chiar nu ştiu ce-am să fac; mi-aş dori ca unii dintre dragii mei prieteni cărora le-am scris de mai multe ori să nu fie

NS

77. Breviar istoric (1919).

78. Frînturi din istoria lumii: scrisori din detenţie către fiica lui, cu divagaţii despre istorie pe înţelesul tinerilor (titlu complet).

79. Georges Kopp (1902-51) s-a prezentat sub multe identităţi ficţionale, dar nu e nici o îndoială că a fost comandantul lui Orwell în Spania, un om curajos care a lucrat pentru poliţia secretă franceză şi apoi-pentru MI5. Ironia sorţii a făcut ca unul dintre cei implicaţi în recrutarea lui pentru MI5. să fie trădătorul Anthony Blunt (1907-83). Orwell şi el au fost prieteni şi, în ciuda perspicacităţii lui Orwell, care 1-a ajutat să-1 citească exact pe Peter Smollett, acesta a crezut poveştile pe care Kopp le spunea despre sine. Bert Govaerts din Antwerp a dezvăluit multe lucruri despre viaţa şi invenţiile lui Kopp (vezi The Lost Orwell) (n. ed. orig.).

atît de lenţi şi de pasivi cum par să fie. Dacă nu se deschide nici o perpectivă în zona asta, mă gîndesc să revin la un alt obiect de activitate, cel legat de construcţia de poduri [pe care, dacă-ţi aminteşti, l-am pus cu succes în practică la San Mateo înainte de război]".

Traducere: „Mi-e teamă că Franţa va face alianţă totală cu Germania. Dacă al doilea front nu se lansează curînd, o să fac tot posibilul să fug în Anglia".

19.8.42: Raid în forţă al trupelor de comando azi, la Dieppe. Raidul a continuat şi în timpul serii. Probabil e primul pas al unei invazii sau o încercare de prim pas, deşi nu prea cred. In cazul ăsta, avertismentul lansat francezilor, că e doar un raid şi că nu trebuie să se alăture, e un bluf.

22.8.42: D[avid] A[stor] foarte deprimat în legătură cu raidul de la Dieppe, pe care el 1-a văzut mai mult sau mai puţin de aproape şi care,

spune el, a fost un eşec aproape total, poate în afară de distrugerea avioanelor de luptă germane, care nu făceau parte din plan. Zice că toată povestea a fost categoric greşit interpretată de presă80 şi acum e greşit prezentată în rapoartele către premier şi că faptele de bază ar fi următoarele: Au fost implicaţi peste 5 000 de oameni, 2 000 dintre care au fost ucişi sau luaţi prizonieri. Planul nu fusese ca aceştia să rămînă mai mult pe ţărm (adică pînă pe la ora 4 pm), dar ideea era ca ei să distrugă toată apărarea oraşului Dieppe, iar încercarea lor de a face asta a fost un eşec total. De fapt, n-au reuşit să provoace decît pagube minore, au distrus cîteva baterii de tunuri etc, şi

NS

80. Raidul de la Dieppe s-a dovedit o risipă inutilă de forţe, cel puţin pe termen scurt, însă militarii cu experienţă au învăţat de aici lecţii importante pentru viitoarele debarcări. Au fost implicaţi peste 6 000 de soldaţi, majoritatea canadieni, mai mult de jumătate dintre aceştia fiind ucişi, răniţi sau capturaţi. Churchill afirmă că, dintre cei 5 000 de canadieni, 18% au fost ucişi şi aproape 2 000 capturaţi {Al Doilea Război Mondial, IV). Toate cele 27 de tancuri debarcate au fost aproape imediat distruse; R.A.F.-ul a pierdut 70 de avioane, iar 34 de nave au fost scufundate. Nemţii au recunoscut că au pierdut 297 de soldaţi ucişi, 294 răniţi sau luaţi prizonieri şi 48 de avioane. La momentul respectiv, ziarele titrau „Pierderi uriaşe ale inamicilor" (Daily Mirror, 20 august 1942), dar, cum se spune în The War Papers, 22 (1977), ar fi putut să adauge „Pierderi şi mai mari la Aliaţi". David Astor a activat în Marina Regală, 1940-45 şi a fost decorat cu Crucea de Război (n. ed. orig.).

doar una dintre cele trei trupe de comando şi-a atins de fapt obiectivul. Celelalte n-au ajuns prea departe şi au fost în general masacrate pe plajă, de focul artileriei. Dispozitivele de apărare au fost extraordinare şi ar fi fost greu de distrus chiar şi cu sprijin din partea artileriei, căci tunurile erau îngropate în stîncă sau se aflau sub acoperitoare uriaşe de beton. Mai multe nave de desant au fost scufundate, decît au ajuns pe ţărm. Circa 20 sau 30 de tancuri au fost debarcate, dar nici unul n-a mai fost recuperat. Fotografiile de ziar ce arătau revenirea tancurilor în Anglia erau menite să menajeze moralul populaţiei. Impresia generală era că nemţii ştiau de raid dinainte.81 Aproape imediat ce a început, la radio s-a difuzat o relatare mincinoasă a unui „martor", de undeva mai din susul coastei, şi un alt bărbat a început să transmită ordine false în engleză. Pe de altă parte, nemţii

au fost evident surprinşi de forţa sprijinului aviatic. Dacă în mod normal şi-ar fi ţinut avioanele de luptă la sol pentru a le conserva combustibilul, le-au trimis în aer imediat ce au auzit că sînt debarcate tancuri şi au pierdut un număr de avioane estimat diferit, dar mai mulţi ofiţeri R.A.F. spuneau că ar fi ridicat înjur de 270. Datorită forţei aviatice britanice, distrugătoarele au putut rămîne lîngă Dieppe toată ziua. Unul a fost scufundat, dar de o baterie de pe ţărm. Cînd s-a primit ordinul de a ataca un anume obiectiv de pe ţărm, distrugătoarele s-au aliniat şi au pornit spre ţărm, trăgînd cu tunurile, sprijinite de avioanele de luptă, aflate deasupra lor.

David Astor consideră că asta dovedeşte categoric că o invazie a Europei e imposibilă. [Bineînţeles nu putem fi siguri că n-a fost

NS

81. S-a spus că nemţii spărseseră codurile britanice, aflînd astfel despre raidul iminent, dar se pare că primele care au dat de ştire, în timp ce flotila aliată se apropia de coastă, au fost traulerele germane. Eşecul raidului a fost pus de presă pe seama „neglijenţei verbale" sau chiar a unei reclame la fulgi de săpun, ce prezenta o femeie îmbrăcată (aşa cum scria mare titlul) în „HALAT DE PLAJĂ de la Dieppe". Există o tăietură de ziar cu această reclamă, apărută în Daily Telegraph, 15.8.42, adnotată de Orwell: „Reclamă, despre care toată lumea crede că i-a prevenit pe nemţi despre raidul de la Dieppe". Filmul Next ofKin (Cea mai apropiată rudă a ta, film în regia lui Thorold Dickinson, 1942), făcut pentru a inculca englezilor ideea că neglijenţa verbală poate pune în pericol asemenea acţiuni, a fost folosit în cadrul pregătirii militare intensive. Churchill susţine însă: „Cercetările pe care le-am făcut după război în arhivele lor arată că nemţii nu au primit, prin nici o scurgere de informaţii, nici un avertisment special legat de intenţia noastră de a ataca" (Al Doilea Război Mondial, IV) (n. ed. orig.).

pus să zică asta, avînd în vedere cine îi sînt părinţii.] Nu pot să scap de sentimentul că simplul fapt de a ajunge pe ţărm într-un loc atît de apărat, fără sprijinul bombardierelor şi al artileriei, cu excepţia tunurilor de pe distrugătoare (tunuri de calibru 125 mm, cred), şi fără trupe aeropurtate - a fost în sine o mare realizare.

25.8.42: Unul dintre multe zvonuri care circulă printre indienii de aici e că Nehru, Gandhi şi alţii au fost deportaţi în Africa de Sud. Asta e unul dintre efectele cenzurii presei şi ale suprimării ziarelor.

27.8.42: Daily Worker va apărea din nou. [Va apărea din nou pe 7 sept. (ziua cînd Churchill se adresează Parlamentului).]

[Radioul german afirmă iar că S.C. Bose e în Penang. Dar există sugestii că s-ar fi referit de fapt la R. B. Bose.]

29.8.42: Reclamă la circiumă pentru tablete energizante - „fenacetină" sau aşa ceva:

BLITZ
Recomandate cu căldura de
toți medicii
„LIGHTNING"
O descoperire extraordinara
Milioane de oameni iau această pa
pentru
Mahmureala
Nevroză de război
Gripă
Migrene
Dureri de dinți
Nevralgii
Insomnie
Reumatism
Depresie etc. etc.
Nu conține aspirină.

Alt zvon printre indieni e cel despre Nehru - de data asta, că a evadat.

7.9.42: E limpede că în Siria sînt probleme. Comunicat al guvernului în dimineața asta, pe ideea că - din nefericire, şi total

împotriva voinței guvernului Majestății Sale -, generalul De Gaulle insistă că Siria încă se află sub mandat francez şi deocamdată e imposibil să semneze vreun tratat, ca şi Irakul. Toată lumea consideră atitudinea lui De Gaulle absolut deplorabilă, dar, avînd în vedere că el este, la urma urmei, liderul recunoscut al Francezilor Liberi şi întreaga sa poziție legală e foarte obscură (chestiunea ar trebui decisă de Liga Națiunilor, care, din păcate, nu mai există), guvernul Majestății Sale nu poate etc. etc. Cu alte cuvinte, sirienii nu obțin nici un tratat, vina pentru asta fiind pasată marionetei noastre, De Gaulle, şi, dacă va fi posibil, vom pune noi înşine mîna pe Siria. Cînd am auzit asemenea baliverne debitate azi-dimineață de Rushbrooke Williams82, şi a trebuit să stăm cu toții şi să-l ascultăm serioşi, mi-au venit

în minte, nu ştiu de ce, versurile piesei Dynasts83, de Hardy, despre încoronarea lui Napoleon la Roma:

„Mai poate marele prelat cu glasu-i mulţimea s-o ridice Cînd gura i se strîmbă luptîndu-se cu rîsul Că-1 binecuvîntează pe cel ce vrea doar să cîştige Auriul scaun încălzit de dosurile ce au stat într-însul ?".

Azi a reapărut Daily Worker - foarte moderat, dar susţine vehement (a) un al doilea front, (b) ajutor total pentru Rusia sub formă de armament etc. şi (c) un program demagogic de salarii mai mari pentru toţi, care e total incompatibil cu (a) şi (b).

10.9.42: Aseară am ţinut o conferinţă la Morley College, Lambeth. Sala mică, de vreo 100 de persoane, intelectualitate munci-

NS

82. Laurence Frederic Rushbrook Williams (1890-1978), a fost profesor de istorie indiană modernă la Allahabad University, 1914-19, şi director al Biroului Central de Informaţii Indian, 1920-26. A fost director al Departamentului BBC pentru Orient, din 1941 pînă în noiembrie 1944. După această dată, s-a alăturat revistei The Times (pînă în 1955). Atitudinea sa faţă de India era una luminată şi e perfect ilustrată de cartea sa India (Oxford Pamphlets on World Affairs, 1940). A mai scris şi The State of Pakistan, 1962, şi The East Pakistan Tragedy, 1972 (n. ed. orig.).

83. Dinastii este o „dramă epică despre războiul cu Napoleon, în trei părţi, nouăsprezece acte şi o sută treizeci de scene" (cum anunţă subtitlul de Thomas Hardy, publicată pe fragmente în 1904, 1906 şi 1908. Este scrisă în versuri, iar acţiunea e imposibil de reprodus pe scenă din cauza elaboratelor scene de bătălie, motiv pentru care e în general considerată o piesă de tip spectacol-lectură.

torească (acelaşi gen de public ca şi la filiala Left Book Club84). In timpul discuţiilor de după, nu mai puţin de 6 persoane m-au întrebat „Nu credeţi că a fost o greşeală ridicarea interdicţiei de apariţie a ziarului Daily Worker" - motivul fiind că loialitatea D. W. e una discutabilă şi e o risipă inutilă de hîrtie. [O singură femeie a luat apărarea D.W., evident o comunistă, la care una sau două persoane dintre ceilalţi şi-au exprimat enervarea („Lăsaţi-o, că aşa spune mereu!").] Asta după un an întreg în care s-a cerut întruna ridicarea interdicţiei. Mereu constaţi că ai calculat greşit, fiindcă tu asculţi de o minoritate avizată şi uiţi de ceilalţi 99 la sută. Ca şi la Miinchen, cînd marea masă era aproape sigur de partea lui Chamberlain, deşi, dacă ai fi citit New Statesman etc, n-ai fi zis deloc asta.

15.9.42: Cumplit sentiment de neputință în legătură cu situația din India, discursurile lui Churchill, intenția evidentă a îmbuibaților de a mai încerca o dată să facă pe durii, şi modul neruşinat în care ziarele pot denatura întreaga chestiune, ştiind prea bine că publicul nu va cunoaşte niciodată destule sau nu va fi niciodată suficient de interesat pentru a verifica faptele. Ultimul e cel mai groaznic simptom dintre toate - deşi apatia noastră legată de India nu e nici ea mai rea decît lipsa de interes a intelectualilor indieni pentru lupta europenilor împotriva fascismului.

21.9.42: Ieri l-am întîlnit pentru prima oară pe Liddell Hart. Foarte defetist şi chiar, după părerea mea, oarecum înclinat să fie progerman, la modul subiectiv. [Foarte revoltat de barbarismul bombardării Liibeckului. Era de părere că în războaiele ultimelor secole, englezii sînt responsabili pentru cele mai cumplite atrocități şi distrugeri.] Deşi, firește, se opunea vehement unui al doilea front, la fel de tare îşi dorea să oprim bombardamentele. N-are nici un rost să facem asta, pentru că nu rezolvăm nimic şi nici nu slăbim Germania. Pe de altă parte, nici n-ar fi trebuit să începem bombardamentele (a susținut sus şi tare că noi le-am început), pentru că n-am reuşit decît să-i facem să riposteze mai înverşunat.

NS

84. The Left Book Club, fondat de Victor Gollancz în 1936, încă publica o carte lunar, pe teme antifasciste sau socialiste. La mijlocul anului 1942, întîlnirile locale se reluaseră şi se formaseră circa cincizeci de filiale. Sub aceste auspicii a fost publicat şi Drumul către Wigan Pier (n. ed. orig.).

Era acolo şi Osbert Sitwell85. [La un moment dat, era implicat în mişcarea lui Mosley, dar probabil oarecum mai puțin înclinat să fie progerman decît L. H.] Amîndoi s-au declarat dezgustați de faptul că am capturat coloniile Vîchy-ului. Sitwell a zis că mottoul nostru e „Cînd lucrurile merg prost, punem iar mîna pe Madagascar". A zis că în Cornwall, în caz de invazie, Garda Națională are ordine să împuşte toți artiştii. I-am zis că poate fi perfect valabil pentru Cornwall. Sitwell: „Instinctul i-ar conduce către cei cei buni".

22.9.42: Cea mai mare parte a muniției pentru pistoalele noastre Sten e italiană sau, mai exact, făcută în Germania pentru Italia, îmi închipui că e prima armă din armata britanică al cărei calibru e măsurat în milimetri, şi nu în țoii. Aveau de gînd să facă o nouă armată automată ieftină şi, avînd la dispoziție uriaşele stocuri de muniție capturate în Abisinia, au fabricat aceste arme pentru a se potrivi cu cartuşele, în loc să facă invers. Avantajul

e că i se potriveşte aproape orice muniţie de pistol mitralieră. Va fi interesant de văzut dacă nemţii sau japonezii vor veni cu o armă de calibrul .303 care să se potrivească muniţiei britanice capturate.

28.9.42: Ieri, paradă religioasă în aer liber, în Regent's Park. Cît de emoţionantă ar trebui să fie scena - un batalion în piaţeta din vale, fanfara Coldstream Guards, bărbaţii cu capul descoperit (zi frumoasă de toamnă, uşoară ceaţă şi nici o frunză mişcîndu-se, cîinii hîrjonindu-se în apropiere) şi cîntînd imnurile din toată inima. Din păcate, a existat însă şi predica obişnuită în asemenea ocazii, cu un dezgustător iz naţionalist şi care mă face din prima secundă cînd o aud să devin progerman. Plus o rugăciune specială „pentru cei de la Stalingrad" - sărutul lui Iuda. [Un amănunt ce mă deprimă mereu în aceste ocazii e stiharul alb al preotului, care e ca nuca-n perete pe fondul uniformelor militare. Impresionat de profesionalismul fanfarei şi mai ales al dirijorului (un

NS

85. Sir Osbert Sitwell (1892-1969) a fost educat la Eton şi a făcut parte din Regimentul de Gardă, 1912-19. în 1916 poeziile sale, împreună cu ale surorii sale Edith, au fost publicate sub titlul Twentieh-Century Harlequinade. A mai scris povestiri, mai multe romane, eseuri şi nişte studii critice (mai ales despre Dickens). Orwell i-a descris volumele autobiografice, Left Hand, Right Hand!, The Scarlet Tree şi Great Morning! (1944-47) drept „unele dintre cele mai bune autobiografii ale timpului nostru" (vezi OC, XIX) (n. ed. orig.).

17.10.42: Aseară, pe scena de la teatrul Players am auzit un „banc cu evrei" - unul blînd, şi spus de un evreu, dar tot vag antisemit ca sens. Tot mai multe zvonuri despre un al doilea front. Data care se dă acum este 20 octombrie, o dată improbabilă, fiind într-o zi de marţi. Totuşi, e foarte limpede că în vestul sau nord-vestul Africii se va petrece ceva.

15.11.42: Azi-dimineaţă au bătut clopotele - pentru celebrarea victoriei din Egipt.88 E prima oară cînd le aud în ultimii doi ani şi ceva.

Aici se încheie jurnalele lui Orwell din timpul războiului.

NS

88. În urma atacului lansat la El Alamein pe 23 octombrie 1942, Armata a Opta a eliberat Egiptul definitiv la 11 noiembrie 1942; Tobrukul, din Libia, a fost recucerit la 12 noiembrie. Forţele Aliate au debarcat în Maroc şi Algeria pe 8 noiembrie, iar pe 12 noiembrie se aflau în apropierea

graniței tunisiene. Victoria finală în nordul Africii nu avea să fie însă obținută decît abia la mijlocul lunii mai a anului 1943 (n. ed. orig.).

JURNALELE DE PE INSULA JURA

Jurnal domestic, volumul III

7 mai 1946 - 5 ianuarie 1947

Notă introductivă

Pe 23 noiembrie, cînd a plecat de la BBC, Orwell a demisionat, pe motive medicale, şi din Garda Națională. Principala misiune a acesteia în 1943 şi 1944 era să se ocupe de Bateriile Antiaeriene (mai ales baterii „Z" sau baterii de rachete antiaeriene, pentru care nu era declarat apt). Pe 3 decembrie 1943 a scris prima dintre cele optzeci de rubrici personale „Cum îmi place", pentru Tribune, şi mai tîrziu în aceeaşi lună a început să scrie cronici pentru The Manchester Evening News. în timpul iernii 1943-44 a scris Ferma animalelor. La sfîrşitul lui mai 1944 terminase Englezii1, deşi aceasta nu avea să fie publicată decît abia în august 1947. în iunie 1944, soții Orwell au adoptat un fiu, Richard. Luna următoare, pe 28, apartamentul le-a fost bombardat, multe dintre cărțile scriitorului au fost distruse, iar dactilograma de la Ferma animalelor, aşa cum i-a explicat lui T.S. Ebot, a fost „un pic şifonată". Eliot a respins cartea (aşa cum făcuse şi cu Vagabondîndprin Paris şi Londra), în numele editurii Faber. Inez Holden, prietena lui Orwell, scria că apartamentul nu mai e locuibil, însă Orwell se duce acolo în fiecare zi ca să scormonească prin moloz, pentru a recupera cît mai multe cărți şi a le căra cu roaba. „în fiecare zi, la ora prînzului, pleacă din Fleet Street ca să facă asta." în vara aceea, Orwell a vizitat Jura pentru prima oară, iar în octombrie, el şi Eileen s-au mutat într-un apartament din Canonbury Square, Islington. Aceasta avea să fie ultima sa locuință din Londra.

între 15 februarie şi 24 mai 1945, Orwell a fost corespondent de război în Franța, Germania şi Austria, scriind articole pentru The

NS

1 The English People. Volumul face parte din seria Jiritain in Pictures", care în anii 1980 era la mare căutare printre colecționari şi acoperă în mare aceleaşi teme din The Lion and the Unicorn, deşi textul de aici e mai blînd. Ideea sa de bază, subliniată de Orwell, era „decența" poporului englez. Ulterior, a cerut ca această operă să nu-i fie republicată.

Manchester Evening News şi The Observer. Eileen fusese de mai multe ori bolnavă pe parcursul ultimilor ani, iar în martie 1945 medicul a hotărît s-o opereze. Din păcate, a murit în timpul anesteziei, pe 29. Schimbul lor de scrisori din zilele respective e deosebit de emoționant; ultima scrisoare a lui Eileen a rămas neterminată, pentru că, în timp ce o scria, ea a fost pusă în cărucior şi dusă în sala de operație. După ce a găsit pe cineva care să aibă grijă de fiul lui, Orwell şi-a terminat periplul de serviciu, de corespondent de război.

Deşi Orwell i-a spus lui Fredric Warburg că prima oară s-a gîndit la O mie nouă sute optzeci şi patru în 1943, acum ştim că scriitorul a fost impulsionat să înceapă să scrie romanul după ce 1-a auzit pe John Baker vorbind despre falsificarea ştiinței în U.R.S.S., la Conferința PEN din Londra, din perioada 22-26 august 1944 (vezi The Lost Orwell). Scrisul mergea greu. Pe 25 iunie 1945, Fredric Warburg anunța că Orwell „a scris primele doisprezece pagini din noul său roman" (O mie nouă sută optzeci şi patru), iar pe 26 septembrie 1946 (la mijlocul intervalului cuprins în acest jurnal), autorul i-a scris lui Humphrey Slater: „am început în fine romanul despre viitor, dar la ora asta n-am decît vreo 50 de pagini". Romanul avea să fie terminat în decembrie 1948. între timp, pe 17 august 1945, după multe refuzuri din partea editurilor, cartea Ferma animalelor a fost publicată de Secker&Warburg. în 1946 a fost publicată în America, unde a fost aleasă drept cartea lunii de către Book-of-the-Month Club. Pe 14 februarie 1946, volumul său, Eseuri critice, a fost publicat de Secker&Warburg.

în septembrie 1945, cînd a locuit în casa unui pescar de pe insula Jura, a vizitat Barnhillul, aflat în nordul insulei, şi s-a hotărît să-1 închirieze din 23 mai pînă pe 13 octombrie 1946.

Cel de-al treilea „Jurnal domestic", pe care 1-a intitulat „Voi. III", a fost scris pe un caiet şcolăresc de o sută de coli, aproape în întregime pe paginile impare (numerotate de editor de la 1 la 182). Pe verso, există planuri pentru grădină (reproduse aici) şi liste de metafore, clişee ş.a.m.d. Acestea nu au fost preluate aici, dar se găsesc în OC, XVII. însemnările acoperă perioada 7 mai - 8 octombrie 1946. Orwell a părăsit Jura, plecînd la Londra, pe 9 octombrie. A revenit la Jura la începutul lunii ianuarie 1947 şi a mai scris două însemnări, pe 4 şi 5 ianuarie 1947. Acest jurnal se află doar în formă de manuscris, scris de

mînă de Orwell, şi nu a fost dactilografiat, precum celelalte. în identificarea unora dintre persoanele menționate mi-a fost de ajutor lista întocmită de Avril Dunn.

Jura, o insulă din Hebridele Interioare, se află, în mare, pe aceeaşi paralelă cu Edinburgh şi Glasgow. Are aproximativ douăzeci şi şase de mile lungime şi o lățime ce variază de la opt mile la circa trei mile la Barnhill, care se află la aproximativ trei mile la sud de vîrful nordic al insulei. în 1946, avea 250 de locuitori, dar în următorii treizeci de ani numărul acestora a crescut la 400. Strîmtoarea The Sound of Jura, care desparte insula de țărm, atinge cam patru mile

la Barnhill; traversarea ei, care poate fi afectată de talazuri furioase dinspre Atlantic, e şi mai lată înspre sud. De la Tarbert, de pe țărm (de fapt, West Tarbert), la Craighouse sînt cam treizeci de mile, iar traversarea dura pe atunci între două ore şi două ore şi jumătate. La Craighouse, de unde Orwell îşi ridica rațiile de alimente, se aflau singura prăvălie şi unicul medic de pe insulă; exista şi telefon. In linie dreaptă, se află la douăzeci şi trei de mile la sud de Barnhill, însă, cu „povîrnişurile" (vezi 2.6.46) sînt, poate, douăzeci şi şapte de mile. Drumul, adesea doar un simplu drum de pămînt, era în stare foarte proastă şi provoca multe pene de automobil. în plus, călătoriile durau mai mult decît ai crede privind harta. Cînd Orwell trăia la Barnhill, la Jura venea de trei ori pe săptămînă un vapor. De la Barnhill la Ardlussa sînt cam şapte mile. El spune că Kinuachdrachd (pe care îl scria mereu fără „d"-ul final) ar fi la o milă şi jumătate în nord de Barnhill, dar în linie dreaptă e relativ mai puțin. Partea sudică a insulei e înconjurată de o şosea, A846, care o ia apoi spre nord, prin Craighouse şi Tarbert şi apoi spre sud de Ardlussa, de unde începe un drum de lut. Harta topografică Landranger Map 61, „Jura & Colonsay", 1987, marchează şi Barnhillul.

7.5.46: Londra: Fac însemnări pentru a le compara mai tîrziu cu Edinburgh & Jura.

Ultimele două zile petrecute în vecinătatea Newarkului2, apoi întors cu maşina Nottingham-Amersham.

Vegetația din Nottinghamshire pare că se dezvoltă mai timpuriu decît cea din zona Londrei. Majoritatea copacilor au înfrunzit complet. Stejarii, cam pe jumătate. Frunzele ultimilor sînt gălbui, ca toamna. Frunzele fagului roşu mult mai pale decît atunci cînd sînt complet dezvoltate. Castanii

înfloriți. Merii înfloriți, sau aproape, peste tot. Cîtorva chiar li s-au şi scuturat florile. A ieşit şi păducelul - aproape că acoperă unele tufişuri. Clopoțeii au înflorit şi ei. La fel şi iarba-dragostei (? o buruiană înaltă, mov-roşcată). Lalelele sînt la apogeu, ca şi micşunelele, aubrietele, gîscărițele. A înflorit destul de bine şi liliacul. Şoaldina încă n-a ieşit. Totul în jur înverzit bine, în ciuda frigului cumplit din ultimele cîteva zile. N-am văzut nici o rîndunică şi nici n-am auzit cucul.

Iarba pare mai deschisă la culoare pe calcar decît pe solul de argilă.

NS

2. Orwell a fost la înmormîntarea surorii sale Marjorie, soția lui Humphrey Dakin. înmormîntarea a avut probabil loc pe 6 mai 1946. Vezi scrisoarea lui către Dakin, de pe 8 mai 1946, OC, XVIII (n. ed. orig.).

14.5.46: Edinburgh: Pomii au înfrunzit bine, dar florile destul de întîrziate față de cele din Nottingham şi Londra. Cel mai frumos înflorite sînt lalelele, ochii-şoricelului, aubrieta, clopoțeii, florile sălbatice de nu-mă-uita. A înmugurit şi liliacul, dar încă n-a înflorit. Bujorii încă au mugurii verzi. Merii abia dacă au înflorit, în afară de cei din zone adăpostite. Drobița a înflorit frumos. Foarte mulți iepuri în zonă, față de s. Angliei, de la război încoace. Se pare că sînt multe gîşte negre. Trilurile de împerechere ale corlelor sînt destul de diferite de cele pe care le fac în timpul iernii. Seceta a fost mai aspră aici decît în s. Angliei, iar iazurile etc. sînt aproape secate şi limpezi. în zona asta3, „cereale" înseamnă în principal ovăz. Recolta de ovăz estimată, 12 sutare pe acru.

16.5.46: Ieri am împuşcat un iepure negru (unul tînăr). Foarte negru, cu burta gri. Se pare că sînt foarte răspîndiți aici.

Terenul cu ovăz (un acru şi trei sferturi) a fost arat, discuit şi semănat în două zile. Era un teren cu iarbă, cu pămînt încă foarte tare după ce a fost arat şi discuit de două ori. Semințele au fost împrăştiate, cum se pare că se obişnuieşte aici la terenurile mici. Semănătorul are ceea ce se numeşte o „foaie de semănat", constînd într-un coş din foaie de cort, în formă de bob de fasole, pe un cadru de lemn. Acesta se lipeşte de burtă şi e prins de umeri cu nişte curele. Semănătorul se plimbă pe parcelă, împrăştiind semințele în ambele direcții cu fiecare mînă, pe rînd. Se împrăştie destul de egal, grunțele fiind în general la circa 3 țoii unele de altele. A semănat astfel un acru şi trei sferturi în mai puțin de-o după-masă. Insă e nevoie totuşi de încă o persoană, care să vină în urma lui cu o găleată şi să-i dea la mînă semințe. Plus încă un om care să țină ciorile departe. E nevoie de 3 saci de semințe,

însumînd (cred) 12 banițe în total, dar i-au ajuns doi saci şi jumătate. Azi a fost greblat pămîntul. A doua discuire de după semănat acoperă destul de bine pămîntul.

Capra care a fătat acum trei zile dă atîta lapte că cei doi iezi ai ei sînt supraalimentați şi au o diaree urîtă. Trebuie să

NS

3. „Zona asta" era Biggar, aflată la circa treizeci de mile la sud-vest de Edinburgh şi treizeci şi cinci de mile sud-est de Glasgow. Georges şi Doreen Kopp îşi luaseră o fermă acolo, iar Orwell a stat la ei o săptămînă. (Doreen era sora vitregă a lui Gwen O'Shaughnessy; pentru George Kopp, vezi „Al doilea jurnal din timpul războiului", 18.8.42). Orwell nu îl luase pe Richard cu el la Biggar (n. ed. orig.).

fie mulsă destul de mult - cam 3 pinte, pe lîngă ce consumă iezii.

Din cîte văd, caprele au alte obiceiuri aici. Acestea două se află într-un cîmp de iarbă îngrădit, fără acces la frunze. Pasc liniştite, fără să facă vreo încercare de a evada, deşi gardul e scund. în după-masa asta zăpadă, pe un deal apropiat (2 700 de picioare).

22.5.46: Lăcrămioara încă n-a ieşit de tot, nicăieri.

Sîmbătă (18 mai) am făcut o sperietoare de ciori. La început, ciorile chiar s-au speriat de ea, dar luni seară deja mîncau liniştite la 20 de iarzi de ea.

Trandafirii Polyantha de pe mormîntul lui Efileen]4 au prins bine, toți. Am plantat aubrieta, scînteiuțe, ochii-şoricelului, un fel de grozamă, un soi de urechelniță şi garofițe. Plantele nu erau în stare prea bună, dar era vreme ploioasă, aşa că ar trebui să le priască.

Vremea mai umedă, dar fără ploi torențiale. Azi frumos, dar nu prea cald.

Am traversat Gourroch - Craighouse.

Am plecat de la Gourroch pe la 9.30 am (Glasgow 8 am)

Dunoon în jur de ora 10.

Rothesay 10.35

Colintraive 11.10

Tigh-na-bruaich 11.30

Tarbert East 12.30 (f. tîrziu).

Tarbert East - Tarbert West 5 mile pe drum

Plecat din Tarbert W. 1.30 (cu 50 de min. mai tîrziu)

23.5.46: Jura: încă foarte uscat şi caniculă. Din cauza secetei prelungite, pîraiele care sînt de regulă adevărate torente au secat. Nu doar arbuştilor de fructe, ci şi merilor pare că le prieşte dacă sînt mai feriți. Azaleelor le merge bine, rododendronii devin cît buruienile, fucsiile se fac nişte tufişuri imense lemnoase şi (cred) sălbatice. O mulțime de copaci aici, dar foarte cioturoşi şi nu prea mari. Căprioarele sînt foarte blînde. Numeroşi iepuri, dar cei adulți destul de timizi. Prea ocupat cu aranjatul casei ca

NS

4. Cît era la Biggar, Orwell a vizitat mormîntul lui Eileen din St Andrew's şi Jesmond Cemetery, aflat la două sau trei mile la nord de Newcastle upon Tyne. La întoarcere, pe şosea, drumul avea puțin peste două sute de mile (n. ed. orig.).

să fac prea multe pe afară, dar am împuşcat un iepure în grădină (unul tînăr). Nici o legumă în afară de fasole haricot. O să încerc, de probă, să-l fac tocană cu ceapă murată.

Peste tot, clopoței din belşug. Primulele sînt încă înflorite, ca şi limba-peştelui (pe stînci, aproape în mare). înfloresc şi irişii sălbatici. Aceştia cresc la cîțiva iarzi de punctul maxim de flux. în ciuda secetei, iarba e foarte verde unde nu e acaparată de stuf, care e probabil cea mai groaznică buruiană de aici, chiar mai groaznică decît ferigile. Ciorile vinete sînt aici toată vara, nu doar iarna, ca în estul Angliei. Scoicarul e destul de numeros.

Pescuitul, adică în mare, a fost foarte prost pînă acum anul ăsta. Se spune că e din cauza vremii secetoase şi a vîntului dinspre răsărit.

24.5.46: Am început să sap grădina, adică să afinez pămîntul. Muncă foarte istovitoare. Solul nu e doar uscat ca iasca, ci şi foarte pietros. Şi totuşi, azi-noapte a plouat puțin. Imediat ce-o să am o parcelă destul de mare săpată, o să plantez legume de salată. Toamna asta am să pun tufe, rubarbă şi pomi fructiferi dacă se poate, dar o să am nevoie de un gard foarte înalt şi solid pentru a ține căprioarele departe. La amurg am împuşcat un iepure şi l-am ratat. Văd mereu la capătul grădinii un iepure tînăr foarte deschis la culoare, de un cafeniu atît de deschis că într-o anumită lumină pare aproape alb. N-am mai văzut niciodată un iepure de culoarea asta. Ca de fiecare dată cînd vezi un animal ieşit din comun ca acesta, îți dai seama de cîte ori vezi respectivul animal.

Am văzut o focă destul de aproape de țărm. S-a ridicat încet şi s-a scufundat, cu nasul aproape perpendicular, ca un periscop.

Donald Darroch5 mi-a spus luna trecută că două juniei au murit otrăvite cu ferigi — ăsta a fost diagnosticul veterinarului. Ai zice că, dacă ferigile sînt otrăvitoare pentru ele, fie ar avea bunul-simț de a le lăsa în pace, fie nici o vită nu poate supraviețui într-un asemenea loc.

26.5.46: Vremea şi mai mohorîtă în ultimele două zile, dar încă foarte caldă şi uscată. Cînd sapi în grădină, e mai confortabil să

NS

5. Donald Darroch şi sora lui, Katie, aveau un petic de grădină la cam o milă de Barnhill, la Kinuachdrachd. Orwell se ducea acolo în fiecare zi după lapte, pînă cînd şi-a cumpărat o vacă. El şi Donald, care împărțea profitul cu moşierul lui Orwell, Robin Fletcher, erau foarte buni prieteni. Orwell se referea adesea la el ca „D.D.", şi la sora acestuia cu inițialele „K.D." (n. ed. orig.).

fii pe jumătate dezbrăcat. Am semănat salată verde, ridichi, ceapă de primăvară, creson. N-o să mai fac nimic pînă nu plouă. Pămîntul e uscat ca iasca, pînă la o adîncime de două palme.

Azi am dat peste o căpuşă durdulie, care cred că tocmai căzuse de pe o vacă. Era puțin mai mare ca un bob de mazăre, dar de formă ovală, cam de mărimea unui bob mic şi uscat de fasole haricot. Pielea cenuşie, lucioasă şi destul de tare. Am tăiat-o şi am găsit-o plină de sînge vîscos.

27.5.46: Azi-noapte şi dimineață a plouat puțin, dar apa n-a intrat în pămînt nici măcar un țol. Azi, toată ziua vînt puternic şi în general înnorat. Vîntul a bătut din toate direcțiile. Uneori, norii extrem de joşi, dar tot n-a plouat.

Am mai săpat puțin. Doar o mică porțiune a grădinii poate fi afinată imediat, restul va trebui să fie dat cu clorat de sodiu pentru a scăpa de stuf, după care ar fi bine să fie arat.

Am impresia că am văzut un vultur, dar era destul de departe şi nu sînt prea familiarizat cu marile păsări de pradă, aşa că poate a fost vreun soi de şorecar. Sînt şi porumbei sălbatici, ca şi porumbei guleraţi.

28.5.46: în seara asta a plouat mai torențial ca ieri, vreme de circa o oră şi jumătate. De data asta o parte din apă a ajuns şi în pămînt. Ploaia pare să aibă mereu efectul de a calma marea.

Ieri am făcut o capră pentru tăiat buşteni. E o treabă foarte complicată să faci ceva cu cheresteaua pe care o tai din pădure, fiindcă pomii sînt atît de strîmbi că e greu să găseşti o bucată dreaptă. Azi am făcut o sanie - pe post de roabă primitivă - din buşteni plutitori şi nişte uluce vechi. Poți să

cari destul de multe cu ea, dacă ai grijă pe unde o iei. Cei de aici folosesc sănii pentru a urca diverse încărcături în susul dealurilor abrupte, dar probabil fiecare şi-a făcut un alt sistem. Am început să-mi construiesc un cuptor de ardere, din piatră. Treabă foarte obositoare din cauza greutății de a găsi bucăți de piatră dreaptă. Am găsit nişte turbării şi mîine o să încerc să sap în ele, dacă e vreme frumoasă. De obicei, turba se sapă în mai sau nu mai tîrziu de prima săptămînă din iunie - motivul e că în toiul verii iarba creşte foarte mare şi turba n-apucă să se usuce. De obicei, se aşază bucățile de turbă în şiruri, după care, cînd partea de sus se usucă, le aşezi în mici piramide, ca să continue să se usuce, iar apoi le duci acasă. Pe o vreme excepțional de secetoasă, se usucă în trei săptămîni. Dacă o familie depinde exclusiv de turbă, asta

înseamnă, în linii mari, muncă de o lună pentru combustibil cît să-ți ajungă un an.

Vitele de pe platoul muntos sînt categoric o rasă de mici dimensiuni. Ciurda de vite pe care le-am văzut şi care am crezut că sînt nişte juniei au trei ani. Se zice că au lapte gras, dar nu prea mult. Cîteva sînt negre. E o revenire la rasa originară, care pe vremuri se numea „vaca neagră".

„Ovăzul" se seamănă de obicei aici împrăştiat. Cu toate astea, se aşază pe rînduri, fiindcă brazdele de la arat rămîn şi după plivit, iar grăunțele se rostogolesc în şanțuri. La fel ca în Maroc, unde nu doar că se seamănă împrăştiat, dar nici măcar nu se pliveşte pămîntul, care e doar arat de nu ştiu cîte ori.

29.5.46: Azi-noapte tîrziu, extrem de frig. Azi toată ziua foarte vînt şi în general mohorît. Vîntul bate din toate direcțiile. Pescăruşi cu spinarea neagră vin spre țărm şi uneori marea se ridică în strîmtori. Totuşi, încă nu plouă. Ploaia de aseară a umplut jgheabul suficient de mult ca nişte apă să se scurgă în rezervor, dar azi e iar aproape uscat.

Am terminat de săpat parcela de sub fereastră. Am curățat nişte ciulini, am pus nişte rafturi. N-am mai făcut mare lucru în rest, simțindu-mă foarte obosit, şi am dormit două sau trei ore după-masă.

în seara asta am ratat un iepure măricel, care stătea efectiv, la 35 de iarzi! în parte, din cauză că puşca asta are un trăgaci mai greoi decît sînt obişnuit.

30.5.46: Foarte cald, uscat şi liniştit toată ziua. Marea ca sticla. în seara asta tîrziu, au căzut doar cîteva picături de ploaie, la propriu, cam cinci minute.

Am văzut 3 iepuri cafenii - de diferite mărimi şi în diverse locuri, aşa că probabil au un cuib pe aici pe undeva.

Am început să sap parcela de lîngă parapet. Solul de aici e mai adînc şi mai puțin pietros. Am scos cam 100 de bucăți de turbă şi le-am aşezat rînduri-rînduri. Am fost surprins de uşurința acestei operații: mi-a luat sub o oră să sap 100 de bucăți de turbă. Am observat că aceasta nu se află neapărat în zăcăminte foarte adînci. Imediat sub promontoriu era turbă pură, după care am dat peste o chestie mai deschisă la culoare, care arăta ca solul nisipos, destul de umed.

Am mai pus nişte rafturi, am tapițat un taburet.

E clar că pițigoii au un cuib pe stîlpul porții (de fier), pentru că îi văd uneori ieşind din gaură. Acum două zile, unul dintre ei s-a blocat la un moment dat în gaură cînd mă apropiam şi a țipat îngrozit.

31.5.46: Aversă uşoară după-masă.

Am împuşcat unul dintre iepurii cafenii (femelă). O piele destul de specială, aproape cafeniu-roşcată. Am să încerc să o tăbăcesc.

1.6.46: Am pregătit pielea de iepure după rețeta din celălalt jurnal6, dar nu ştiu dacă am reuşit să îndepărtez grăsimea complet. N.B. să o verific în jur de 15.6.46.

înnorat şi puțină burniță, dar nu frig.

Pe stîncă, am dat peste un corb care cred că dormea sau aşa ceva - în orice caz, s-a cam chinuit să iasă dintre ferigi înainte de a-şi lua zborul.

In spatele casei se află aproape în permanență un şoim uriaş, nu ştiu dacă e vreo specie aparte -cu un stil de zbor asemănător cu cel al vînturelului roşu, dar îşi mişcă aripile mai lent. Probabil vreun soi de şorecar. In pădure, am dat peste o pasăre de mărime mijlocie, de culoare maro, care părea să fie un sitar. Am crezut că nu rămîn peste vară aici. Cocoşul de mesteacăn destul de numeros. Cînd îi vezi perechi, amîndoi de aceeaşi culoare - am crezut că femela (numită „găinuşă cenuşie") e mai deschisă la culoare.

Şoaldina cu frunze roşcate, atît de răspîndită pe stîncile de aici, a înflorit. Flori alb-trandafirii. Am încercat să răsădesc una, dar cred că asta se face probabil mai tîrziu.

2.6.46: Foarte cald şi uscat toată ziua, pînă pe seară, cînd a fost o burniță uşoară. Am traversat de la Kinuachdrachd la Glentrosdale - la circa 3 mile jumătate în linie dreaptă, dar cam 5, cu povîrnişuri şi ocoluri. Timpul de mers, 2 ore: întoarcere, o oră şi trei sferturi.

Am omorît un şarpe. Cafeniu, lung de circa 18 ţoii, cu un soi de zigzag pe spate. Din nou, n-am ştiut sigur dacă e veninos, dar am hotărît să omor toţi şerpii din apropierea casei, pentru siguranţa lui R[ichard]. L-am omorît tăindu-l în jumătate. Apoi l-am ridicat, am crezut eu, de capătul fără probleme, dar era capul, care a sărit să mă muşte. Mai văzusem şi un alt şarpe, însă acela a dispărut imediat.

NS

6. Unele dintre jurnalele lui Orwell nu au fost descoperite, printre ele şi cel amintit aici (n. ed. orig.).

Am văzut trei capre sălbatice. Se aflau la circa 400 de iarzi depărtare şi, la distanţa aia, păreau categoric negre. Comparativ cu căprioarele, se mişcau mai greoi.

Am văzut (cred) un auşel cu cap galben.

3.6.46: în dimineaţa asta înnorat şi puţină burniţă, restul zilei uscat, dar cu vînt. Se spune că azi-noapte ar fi plouat.

Am semănat creson, ridichi, ceapă de primăvară, salată verde, încep să încolţească cresonul şi alte seminţe (cred că de salată), amîndouă semănate pe 26.5.46.

Doi pui de cuc, încă nu tocmai gata să zboare, stau pe gard. Rîndunica şi-a făcut cuib în staulul cel mare.

4.6.46 : Ploaie destul de torenţială pînă pe la 5.30 după-masa, apoi frumos. Seara, vreme plăcută şi blîndă, cu ceva soare. Marea destul de tulbure dimineaţă, seara liniştită brusc.

Au ieşit ridichile (semănate pe 26.5.46). Am pus funingine în jurul tuturor seminţelor care au încolţit. Limacşii îngrozitori.

5.6.46: Vreme foarte agitată toată ziua. Vînt dinspre vest. Ploaia s-a mai oprit cînd şi cînd, însă vîntul continuă. Marea se izbeşte cu putere de ţărm.

Prea umed ca să faci multe pe afară. Am făcut curat în hambarul cel mare ca să fac loc pentru cărbune etc. Podeaua bine acoperită cu bălegar foarte uscat, cu o pojghiţă albă la suprafaţă, probabil nitrat. în felul ăsta am făcut rost de o cantitate considerabilă de îngrăşămînt.

Două păsări enorme din neamul şoimului, care cred că trebuie să fi fost vulturi, dădeau tîrcoale destul de aproape de casă, uneori la doar 20 sau 30 de iarzi de pămînt. Ciorile le atacau, uneori aproape cocoţîndu-li-se în spinare. Am ieşit la o plimbare şi am văzut un singur iepure. Poate că nu se aventurează pe vreme atît de vîntoasă. Iar am dat peste un sitar.

6.6.46: Frumos toată ziua, cu doar o aversă sau două, foarte uşoare, de cîteva minute. Marea destul de liniştită.

Azi-noapte tîrziu am împuşcat alt iepure cafeniu. I-am pregătit pielea pentru tăbăcit. N.B. - să o verific în jur de 10.6.46. Un procent destul de ridicat, poate chiar şi de unul din zece, dintre iepurii de aici sînt de culoarea asta. Cu toate astea, probabil că au o rată de supraviețuire foarte scăzută, fiind mult mai vizibili.

Pe ăsta l-am văzut în beznă absolută, cînd nu aş fi putut vedea un iepure obişnuit.

A sosit săpăliga, aşa că am început să sap ca să scot stuful din curtea din spate. Mult mai uşor, cu ajutorul ei.

Am dat cep unui butoi de 40 de galoane de parafină. Dacă folosim 2 galoane pe săptămînă (am să verific asta mai tîrziu), ar trebui să ne ajungă pînă aproape la sfîrşitul lui octombrie.

7.6.46: Frumos toată ziua. M-am plimbat pînă la golful Glengarrisdale şi înapoi. Fix 3 ore dus şi 3 întors, dar probabil că aş fi făcut mai mult dacă nu mi-aş fi ales cu grijă drumul. în linie dreaptă, sînt cam 10 mile, dar pe drumul pe care trebuie s-o iei, cam 14 (cu totul). Am văzut turme de capre sălbatice. Sînt categoric mai sperioase decît căprioarele. Majoritatea destul de negre, dar unele au pete albe. La depărtarea la care le vezi, adică la vreo 300 de iarzi, par foarte mari, aşa încît aproape le poți confunda cu nişte vite. Probabil din cauza blănii mițoase.

Pe plaja de la Glengarrisdale am găsit un vechi craniu uman, împreună cu alte cîteva oase. Se spune că sînt ale unui supraviețuitor al masacrării clanului McClean de către Campbelli7, în orice caz, probabil vechi de 200 de ani. încă mai are doi dinți. Şi încă în stare destul de bună.

Deşi homarii de aici sînt destul de numeroşi şi de buni, racii nu sînt prea mari şi nu prea merită să te chinui cu ei. Prinzi destul de des cîte doi homari la o singură aruncare a coşului. Prețul curent de pe piață al homarilor, 2 şilingi şi 11 penny şi jumătate livra. Ieri am gătit doi homari fierbîndu-i de vii -singura metodă de a-i omorî. După cît se pare, au rămas vii (sau cel puțin s-au luptat) încă vreo cîteva secunde după ce i-am pus în apa fiartă. însă anumite părți din carapacea lor încep să se înroşească din clipa cînd îi pui în apă.

Jumătate de galon de parafină ajunge pentru o lampă Aladdin, o lampă obişnuită şi o lampă de perete destul de plină, plus altă lampă de perete plină cam pe jumătate. Toate astea ar trebui să lumineze cam 2 zile. Dacă

folosesc şi o jumătate de galon pe săptămînă pentru soba de gătit, consumul de parafină ar trebui să fie de circa 2 galoane şi jumătate pe săptămînă, sau să zicem 3 galoane dacă altă sobă mică e folosită pentru uscare. Deci 40

NS

7. Este vorba despre unul dintre masacrele mai puțin cunoscute, comise de clanul Campbell, nu acela asupra clanului Macdonald, de la Glencoe, în 1692 (n. ed. orig.).

de galoane de parafină ar trebui să țină pînă la sfîrşitul lui august.

8.6.46: Frumos toată ziua. Cald, însă nu foarte însorit. Marea calmă. Socul a început să înflorească (cam tîrziu, parcă ?). Merişorul a înflorit de ceva timp. Cresonul semănat pe 3.6.46 a germinat deja. Primul lot de ceapă nu dă nici un semn. Codobatura şi-a făcut cuib în hambar. A cărat de zor bucăți de muşchi în cioc, încoace şi-ncolo. Am remarcat că nu prea vezi sturzi sau mierle prin zonă. Iar cintezoii, şi chiar şi vrăbiile apar foarte rar - de fapt, nu cred că am văzut o vrabie de cînd am venit aici. La fel şi cu graurii. Sînt şi ciocîrlii, dar nu sînt foarte răspîndite. Şoarecii de cîmp sînt foarte răspîndiți. Pînă acum, în jurul casei n-am văzut nici şoareci, nici şobolani.

Prețul unor boboci de gîscă de (cred) 6 săptămîni, 25 de şilingi unul. Adevărul e că nu sînt prea scumpi pentru ziua de azi, dacă te gîndeşti că aproape toată viața se hrănesc mai mult cu iarbă.

9.6.46: Frumos, dar înnorat pînă pe la ora 5 după-masă, apoi ploaie. Marea calmă. Cerbii au călcat în picioare o mare parte din turba pe care am pus-o la uscat. Probabil fiindcă n-am întins-o pe iarbă, ci chiar în turbărie, pe care cerbii o folosesc drept storişte.

AJvril]8 a găsit un animal mort lîngă poartă, care s-a dovedit a fi un pui de şobolan. Pînă acum, n-a fost nici un şobolan sau şoarece (adică în afară de cei de cîmp) în perimetrul acestei case.

10.6.46: Ploaie toată dimineața, frumos după-masă. Vînt destul de tare dinspre apus o parte a amiezii, şi nu deosebit de cald. Marea calmă.

Am semănat salată. Al doilea lot (semănat pe 3.6.46) a germinat. Cepele semănate la 26.5.46 abia încep să dea semne. Am pus funingine la semințele care au încolțit.

Barca cu motor suspendat (adică o mică barcă cu rame şi motor suspendat) face drumul dintre Ardlussa la Glengarrisdale (care se spune că are 15 mile, dar eu aş fi zis că sînt mai multe) în 2-3 ore, uneori şi în doar 2

ore, cu 1 galon şi jumătate de benzină. Asta înseamnă că vine cam un galon la 8 mile. Motorul

NS

8. Avril (de obicei menţionată ca „A.") era sora mai mică a lui Orwell. Ea este cea care avea să aibă grijă de fiul lui Orwell, Richard Blair, după moartea lui Orwell (n. ed. orig.).

suspendat poate fi pus la orice barcă, pînă şi la una cu fundul plat.

E evident că peştele numit aici „lythe" e un cod negru, dar uneori lumea se referă la el ca la o varietate de „saythe" (i se spune „rock saythe"), celălalt nume sub care e cunoscut acesta fiind, cred, „coal-fish"9. N-am mai văzut de ceva timp nici un astfel de peşte, dar mă îndoiesc că sînt din aceeaşi familie.

15.6.46: Am fost plecat cîteva zile la Biggar şi Glasgow.

Azi cald şi înnorat. Puţină burniţă după-masă.

Am semănat morcovi, sfeclă, spanac, fasole franţuzească, napi, napi galbeni, creson - cele mai multe, în cantităţi mici. Lăptucile semănate pe 10.6.46 dau deja semn. Butaşii de ridichi sînt mîncaţi de ceva. Am bănuit limacşii şi am pus mai multă funingine, dar curînd după asta am văzut un pui de iepure, dintr-o familie care locuieşte în grădină, scormonind prin răzorul de salată, aşa că presupun că el a fost de vină. M-aş fi aşteptat să atace mai întîi butaşii de lăptuci. Am acoperit răzorul cît de cît cu nişte fîşii din plasă de sîrmă - sper că o să fie destul ca să ţină iepurii departe.

Am adus acasă bobocii de gîscă. Acum au 2 luni. Perfect dezvoltaţi şi cîntărind fiecare, aş zice, 8-10 livre. Poate din cauză că au fost mutaţi, n-au ieşit să se plimbe pe afară, ci şi-au petrecut ziua cuibăriţi la uşa din spate şi fără să prea mănînce.

Azi, trei vînturei roşii stăteau împreună pe gard. Probabil sînt pui şi abia au învăţat să zboare.

Griul semănat la Biggar a prins bine, iar distribuţia semînţelor e destul de uniformă. Singura problemă pare să fie că în colţ, unde ciorile au fost cele mai rele, sînt mai dese. Aşa că poate am dat degeaba vina pe ciori, şi acestea vin doar pentru insecte.

16.6.46: înnorat toată ziua, a plouat fără încetare de pe la 11.30 încoace.

M-am plimbat pînă la golfurile în formă de W de lîngă Glentrosdale. Cam o oră şi jumătate de mers dus şi tot atît întors. Am văzut un şarpe - veninos, cred. N-am reuşit să-l

NS

9. Este vorba despre un peşte negricios, cu spinarea verde, din familia codului. Mai e cunoscut şi ca saithe sau pollack. Pe 22.8.46, Orwell notează că ortografierea corectă e „saithe", deşi felul în care scrie cuvîntul ulterior variază (n. ed. orig.).

omor, neavînd un băţ potrivit. Douăsprezece sau mai multe foci într-unui din golfuri. Vreo şase foci stăteau pe stînci. Cînd ne-au văzut, au înotat spre ţărm, se pare, din curiozitate. încă n-am văzut nici un pui - cel puţin, n-am ştiut. Se spune că puii sînt albi.

Pasărea neidentificată pe care am văzut-o aseară ar putea să fi fost o notăriţă cu cioc subţire. Cioc lung, ca de becaţă, corp destul de îndesat, aripi scurtuţe şi un ţipăt ca un piuit. Puţin mai mare decît un sturz.

începe să dea semne ceapa semănată la 3.6.46.

Peste tot e plin de sînziene. încă nu s-au terminat clopoţeii. Ici şi colo încă mai înfloreşte cîte o primulă. Degetarul roşu e în toiul splendorii.

17.6.46: Frumos toată ziua. Am semănat praz, cafelute, nemtişori de munte, pansele, aubrieta, şoaldină, ochii-şoricelului, garofiţe.

18.6.46: Frumos şi cald. Am semănat napi.

După-masă am început să tai stuful de pe drum. îţi ia cam 2 ore şi jumătate de muncă să cureţi 200 de iarzi de drum, adică unde stuful e aproape continuu. N-am făcut nimic cu coasa, aşa că a trebuit să folosesc secera. Am remarcat că secera mică şi grea, cu tăiş doar pe interior, poate fi folosită şi înainte, şi înapoi.

Am pus turba rămasă în „grămezi de trei". încă foarte umedă pe dedesubt. Circa 100-150 de blocuri mari, alte vreo 100 fiind călcate în picioare de cerbi. însă îmi ajung pentru experimentele mele. De ştiut că trebuie întotdeauna s-o întinzi să se usuce pe iarbă şi nu în turbărie, unde, în afară de cerbii care vin şi-o calcă în picioare, zona de dedesubt rămîne mereu mai umedă. Cei de aici zic că nu trebuie s-o tai după prima săptămînă din iunie, căci după asta iarba se face prea înaltă şi n-are nici o şansă să se usuce.

Am mai pus la tăbăcit încă o piele de iepure (unul obişnuit). N.B. - să o verific la începutul lui iulie.

19.6.46: Vreo două averse dis-de-dimineaţă, altfel frumos şi cald toată ziua.

Dimineaţa am fost pe jos pînă la Ardlussa. Am făcut fix 2 ore şi un sfert, aşa că distanţa nu poate fi 9 mile, cum zice lumea. Pot să fie 9 mile pînă la Kinuachdrach, şi cam 7 şi jumătate pînă la Barnhill.

E limpede că rindunelele din hambar au depus ouă, fiindcă am găsit unul pus la clocit.

20.6.46: Puțină ploaie dimineață, altfel frumos şi destul de mult vînt.

Lăptucile semănate pe 25.5.46 sînt aproape gata de răsădit. Bobocii continuă să-şi facă veacul pe la uşa din spate, după cît se pare, le place să stea pe pietre şi o să intre în orice hambar găsit deschis. Pasc destul de mult, dar nu ies prea departe pe cîmp şi, dacă îi scoți pe cîmpul din spatele casei par îngroziți şi nu vor decît să se întoarcă. Nu le dăm decît firimituri de la bucătărie, dar par graşi şi frumoşi. Obiceiul lor de a sta într-un singur loc te face să-ți dai seama ce cantități imense de excremente produc. Judecind după cantitatea pe care o adunăm şi o punem în grămada de bălegar, toți 6 împreună produc o livră sau două pe zi.

Azi-noapte am văzut o pasăre de pradă neidentificată stînd la pîndă pe țărm. Era alburie şi zbura ca o bufniță, dar, din cîte am văzut eu (de la 2-300 de iarzi depărtare), avea nişte pete negre şi albe pe cap şi gît, cum n-am mai văzut niciodată la o bufniță.

21.6.46: Frumos, dar înnorat toată ziua pînă la 9 seara, după care a fost o „ceață scoțiană" deasă, suficient cît să te ude pînă la piele.

Am repicat cam douăsprezece lăptuci. Foarte mici, aşa că le-am acoperit cu nişte pînză de sac, să le protejeze. Am mai pus o piele de iepure la tăbăcit (de controlat în jur de 5.7.46).

22.6.46: Frumos şi cald de la prînz încolo. în acelaşi timp, cețuri dese dinspre mare, din senin. Marea ca de sticlă. Am semănat morcovi. Am mai plantat un rînd de salată verde. Au ieşit napii semănați pe 15.6.46, iar napii galbeni semănați în aceeaşi zi abia dau semn.

23.6.46: Burniță cea mai mare parte a zilei. Seara s-a înseninat, dar ceața deasă întruna, în vălătuci, uneori foarte joasă, astfel încît coasta țărmului era invizibilă, în timp ce înălțimile din interiorul insulei, de la multe mile distanță, se vedeau limpede.

Prea umed ca să lucrezi mult pe-afară. Am luat pînza de sac de pe salate, care păreau că o să le meargă bine dacă pot să țin limacşii şi iepurii departe de ele. Au ieşit şi napii semănați pe 18.6.46.

începe să înflorească şi trandafirul sălbatic obişnuit în zonă. O floare albă care virează în roz spre margini. Bobocii mari şi foarte frumoşi, cu vîrful roz aprins. Frunzele au un miros vag de

măceş. E evident că este trandafir „scoțian" sau „burnet" (roşa spinosissima). Unele dintre tulpini sînt foarte spinoase, însă variază. Nu ştiu

dacă poate fi altoit.

Gîştele au prins mai mult curaj. Azi s-au bucurat de ploaie şi au făcut baie în băltoace. Drept urmare, sînt murdare şi pline de noroi, opusul a ce te-ai aştepta.

24.6.46: Frumos şi cald cea mai mare parte a zilei. Sfecla (semănată pe 15.6.46) abia a încolțit.

Seara mi-am petrecut aproape 2 ore încercînd să scot o vacă dintr-o mlaştină. Căzuse într-un şanț îngust de lîngă drum şi era scufundată în mîl pînă la gît. Probabil că, dacă şanțul n-ar fi fost atît de îngust şi marginile acestuia n-ar fi sprijinit-o, s-ar fi scufundat cu totul. Eu şi încă un bărbat am făcut eforturi să o tragem afară şi s-o săltăm cu bucăți de scîndură, dar era evident nevoie de cel puțin 5 sau 6 bărbați pentru a face asta. în cele din urmă, a fost trasă afară de un camion. Am auzit că n-avea nici o problemă, deşi probabil stătuse acolo cel puțin 5 ore.

E limpede că gardul electric, care ar fi trebuit să țină turmele de vite separate, nu funcționează. Nu doar că l-au rupt şi au sărit peste el, dar D[onald] D[arroch] susține că a văzut o vacă Highland scărpinîndu-şi spinarea de sîrma lui.

25.6.46: Frumos pînă seara, cînd a început ploaia. Azi-dimineață a sosit barca, dar era prea ud şi marea prea zbuciumată pentru pescuit. Am lăcuit barca şi am pregătit rampa de lansare. E extrem de greu să găseşti bucăți drepte de cherestea aici. Chiar şi cînd tai bucăți pentru picioare de taburet, descopăr că orice creangă mai măricică şi mai solidă are cîte un nod.

A mai îmbobocit un trandafir, de data asta unul roz. Bănuiesc că e un trandafir sălbatic, dar arată puțin diferit de cel englezesc -mai pipernicit, cu tulpini mai spinoase — şi pare să aibă un uşor parfum de măceş, atît la flori, cît şi la frunze. Nu cred că poate fi măceş, care, din cîte ştiu eu, nu face niciodată flori.10

în toat zona de lîngă mare vezi cătuşnică şi izmă. Degetarul mai are puțin şi se trece. Azi am găsit o ciupercă - o ciupercă „adevărată", cred.

NS

10. Sweetbriar, în original (n. t.). Măceşul (sau răsura), roşa rubiginosa, are cîte o singură floare roz, spini puternici şi parfum plăcut. Cuvîntul „briar" (sau „brier") poate fi dat şi trandafirului sălbatic ori cîinesc (roşa canina), care are, la fel, o singură floare roz (n. ed. orig.).

Am rărit ridichile şi salata. Tuturor lăptucilor le merge bine, atîta vreme cît pot ține iepurii şi limacşii departe de ele. Am mai pus nişte turbă în

„grămezi de trei". Cantitatea totală pe care am tăiat-o nu cred că depăşeşte 2 sutare.

(Pe verso)

Butaşi de fucsie. Iulie-august. Lungime 4 țoii, din lăstari laterali. Tăiați cu un cuțit bine ascuțit, rupeți frunzele de jos, curățați frumos baza. Plantați în sol nisipos. Țineți planta umedă şi la adăpost de soarele amiezii, dar să nu fie în permanență la umbră.

Escalonia la fel, dar vara tîrziu.

26.6.46: Frumos aproape toată ziua, dar cu mult vînt. Marea agitată, dar calmă în golf. Pe la ora 10 seara m-am dus la pescuit. Două bucăți de cod negru, prinse cu rimă roşie. Aş fi putut prinde mai multe, dar a trebuit să mă întorc, fiindcă barca lua apă. Pe la ora 11, un banc de peşti sărea din apă, precum cleanul.

27.6.46: Furtună puternică şi ploaie torențială pînă pe la 8 seara. Marea foarte agitată, dar puțin mai calmă spre seară. Prea umed ca să lucrezi afară. Vînd dinspre sud-est.

încep să dea semn morcovii (semănați la 13.6.46). Spanacul semănat în aceeaşi zi abia se vede. Iepurii au dat iama în salată etc. Am mai pus nişte plasă de sîrmă peste ele.

Am comandat coacăze roşii, coacăze negre, agrişe, cîte o duzină din fiecare, o duzină de rădăcini de rubarbă, două duzini de tufişuri de zmeură, 4 duzini de căpşuni, 6 meri; dar probabil n-am să le primesc pe toate.

Am împuşcat 2 iepuri — prima oară cînd am omorît doi într-o zi, deşi sînt atît de mulți. Locurile din lanurile de grîu unde iepurii stau cel mai mult sînt atît de roase că arată ca iarba tunsă.

Am mai văzut o ciupercă. Afvril] a găsit două afine coapte (prea devreme?).

28.6.46: Vînt foarte tare toată ziua (dinspre sud-vest), dar nu prea multă ploaie după ora 2. Marea încă agitată. Drumurile nu atît de noroioase pe cît m-aş fi aşteptat.

Am pus la tăbăcit o piele de iepure (cea albă). Să mă uit la ea în jur de 12 iulie. Am început să aranjez o parcelă nouă. Asta

trebuie îngrăşată, ca să fie bună de plantat căpşuni sau zmeură. Folosesc excrementele strînse de pe podeaua hambarului celui mare, care e efectiv vechi de ani de zile, amestecat cu unele de gîscă şi cu cenuşă. Solul de aici are probabil nevoie de var.

Am luat un butoi de benzină, 40 de galoane. Dacă nu mai primim în plus, ăsta ar trebui să ajungă pînă la sfîrşitul lui octombrie (raţia pentru cele 2 vehicule11 e de 8 galoane şi jumătate pe lună, dar pentru motocicletă nu voi primi în iunie decît jumătate de galon). Am să notez cît iau din butoi. Azi am luat 1 galon.

Creşte şi fasolea franţuzească.

M. McKechnie12 zice că plasa de sîrmă contra iepurilor trebuie să aibă 4 picioare înălţime. Dacă e mai joasă, pot sări peste ea.

29.6.46: Furtună, dar o parte a zilei frumos. Marea încă destul de agitată. Am relăcuit barca şi am călăfătuit două lipituri care nu-mi arătau bine. Am mai plantat nişte salată verde. Am scurtat vîslele bărcii, cu 6 ţoii fiecare.

30.6.46: Frumos, dar încă vînt. Valuri uriaşe, aproape toată ziua. Am semănat napi galbeni. A răsărit şi spanacul, dar n-a crescut cine ştie ce. Solul de lîngă gard mult mai adînc decît lîngă casă. îl îngraş şi am să pun căpşuni la capătul celei de-a doua parcele, dacă pot să fac rost de plante. Pe parcela aia n-au loc decît pentru 4 duzini de căpşuni, 2 duzini de zmeură şi un strat de rubarbă, care merge şi pe sol mai prost.

Ca să protejez părţile cultivate de iepuri, voi avea nevoie de 100 de iarzi de plasă şi cam 50 de ţăruşi [* 25, iar 6 dintre ei mari].

7.7.46: Am fost plecat cîteva zile la Londra, pînă alaltăieri.13 Vremea din Londra insuportabil de caldă. Aici a plouat aproape tot timpul pînă ieri, cînd a fost frumos, deşi nu prea cald. Cam de la Glasgow încoace, aproape tot finul e tăiat şi o parte din el e făcut căpiţe. în Jura încă n-a fost tăiat.

NS

11. Cele două vehicule erau, probabil, camionul cumpărat de la Kopp şi motocicleta. în însemnarea sa din 7 iulie, Orwell pare să se refere la un automobil - cuvîntul nu e clar -, însă nu avea nici un automobil. Combustibilul, la fel ca majoritatea celorlalte lucruri, era strict raţionalizat (n. ed. orig.).

12. Malcolm M'Kechnie, primar la Ardlussa; avea zece copii. Orwell îi scrie uneori numele, ca aici, „McKechnie" (n. ed. orig.).

13. Orwell s-a dus la Londra să-şi ia fiul, Richard (n. ed. orig.).

Am observat că graurii, care nu există în capătul ăsta de insulă, sînt destul de răspîndiţi la Craighouse. Ieri am văzut o mierlă - aproape o pasăre rară aici.

Am mai răsădit nişte salată verde. Toate semințele au prins bine în afară de spanac, care pare că aproape n-a germinat deloc - probabil a fost vina semințelor. Ieri am tăiat nişte creson -prima legumă din grădină, pe care am răsădit-o pe o pajişte virgină, în jurul datei de 20.5.46.

Am fost la pescuit de vreo şase ori, n-a fost nici o zi în care să nu prind nimic, deşi într-o zi (cînd ne-am dus pe la ora 8 seara) n-am prins decît un peşte. Cea mai bună captură (de două ori) 15 peşti, 14 bucăți de cod negru şi 1 pollack. Azi-noapte A[vril] a prins un macrou, dar cînd îl scotea din cîrlig, i-a scăpat înapoi în apă. Pescuitul de macrou începe oficial în august. Se pare că peştele iese după hrană pe la amurg, adică acum pe la ora 11. E un interval de circa 10 minute, cînd poți prinde oricîți eşti în stare, după care dispar brusc.

Benzină: am scos 3 galoane (aproape) pentru motocicletă 2 galoane pentru maşină14 2 galoane împrumutate de Ardlussa.15

Cantitatea totală luată pînă acum, 8—2 galoane (6 dacă le primesc înapoi pe cele 2 împrumutate).

Am făcut comandă fermă pentru următoarele: 1/2 duz. meri, inclusiv 2 spalieri 1/2 duz. alți pomi fructiferi, inclusiv 2 spalieri pentru vişini

NS

14. Cuvîntul respectiv pare să fie „care"; Orwell nu avea maşină (car - n.t.), însă „care" nu are nici un sens. Poate că i-a dat două galoane de benzină (care se dădea pe cartelă) proprietarului maşinii ce aducea vizitatorii la Barnhill. A sfătuit-o pe Sally McEwan să „întrebe de maşina închiriată la prăvălia lui McKechnie" (5 iulie 1946, OC, XVIII). Orwell menționează şi cum i-a dat odată „şpagă" şoferului să o ia pe un drum mai prost: „şpaga" nu era întotdeauna neapărat în bani (într-o scrisoare către Michael Meyer sugerează 5 şilingi), ci putea fi şi în benzină (n. ed. orig.).

15. Împrumutate familiei Fletcher (vezi 20.8.46). Ardlussa era între şapte şi opt mile la sud de Barnhill, în linie dreaptă. Proprietatea respectivă fusese moştenită de Robin Fletcher, care fusese pe vremuri director al internatului de la Eton. El şi soția sa, Margaret, începuseră să restaureze moşia şi se apucaseră de grădinărit. Interviul ei pentru emisiunea Arena de la BBC, din anul 1984, e reprodus în Amintiri despre Orwell. Ea îi face o descriere foarte mişcătoare lui Orwell: „cît de bolnav, cît de cumplit de bolnav părea - şi de tras la față; şi ce față tristă avea... Cred că îi lipsea foarte mult soția lui... îi era devotat lui Richard" (n. ed. orig.)

1 duz. coacăze negre 1 duz. coacăze roşii

1 duz. agrişe

2 duz. zmeură 4 duz. căpşuni 1 duz. rubarbă.

Căpşunile sosesc în septembrie. Acum pregătesc terenul; îl îngraş din belşug cu excrementele vechi de pe podeaua staulului. Alte plante n-or să vină decît spre finele lui noiembrie, aşa că e posibil să am probleme cu plantatul. Au răsărit şi cafeluţele, precum şi panselele.

încerc să obţin permis pentru 100 de iarzi de sîrmă contra iepurilor.16 Iepurii nu sînt atît de răi de la o vreme, fără îndoială fiindcă îi împuşc atît de des.

8.7.46: Frumos cea mai mare parte a zilei, însă cu ceaţă groasă, şi puţină ploaie seara. Azi-noapte am prins 25 de bucăţi de cod negru şi un pollack.

9.7.46: Zi frumoasă şi toridă. Seara s-a făcut răcoare, destul de brusc. Am văzut nişte alune de pădure pe jumătate formate. A[vril] a găsit încă o ciupercă sau două. Napii au făcut puţini purici. I-am spălat cu apă cu săpun. Doar 3 bucăţi de cod negru.

Pe 9 iulie, dramatizarea făcută de Orwell după Scufiţa Roşie a fost difuzată la emisiunea de copii, de o oră, de la BBC: pentru scenariu, vezi OC, XVIII.

10.7.46: Am pus la tăbăcit o piele de iepure (unul obişnuit). Să mă uit la ea în jur de 25.7.46.

Doar 4 bucăţi de cod negru azi-noapte. Mişcările acestor peşti sînt total imprevizibile, dar probabil că urmează bancurile de peştişori sau de plevuşcă. în stomacul lor găseşti nişte chestii ca nişte ţipari micuţi, de 1 ţol şi jumătate.

11.7.46: 8 bucăţi de cod negru azi-noapte. Plin de peşti ce săreau peste tot.

NS

16. Era nevoie de permis pentru a cumpăra materiale ce existau în cantităţi limitate (n. ed. orig.).

Caniculă toată ziua, neaşteptat de răcoare seara, iar vîntul a început să bată spre vest, dar fără ploaie.

în timp ce urmăream un iepure, am văzut o hermelină jucîndu-se pe pietrele mari de lîngă poartă. Era la doar cîţiva paşi de mine, dar nu părea să se teamă deloc, şi avea momente cînd stătea pur şi simplu pe piatră şi se uita la mine. Mi s-a părut că e mai închisă la culoare (mai ciocolatie) decît cele pe care le vezi în Anglia. Am remarcat că animalele din familia ei, în

mod normal destul de timide, par să aibă momente cînd nu se tem deloc de om.

N-am reuşit nimic cu capcanele de iepuri pînă acum (am pus 12). Probabil că-ţi trebuie multă practică pînă înveţi să le pui bine. Una sau două dintre cele puse de mine au fost totuşi deranjate, ceea ce arată că iepurii nu evită întotdeauna traseele pe care se află o capcană. D[onald] Dfarroch] spune că iepurii prinşi trebuie adunaţi dimineaţa devreme, altfel îi iau pescăruşii.

Azi am văzut cîteva primule înflorite în locuri umbroase. A răsărit altă orhidee pestriţă, de data asta una violet închis. Cealaltă era violet deschis, aproape albă. A[vril] zice că e aceeaşi floare, dar eu sînt sigur că e o subspecie. Ghizdeiul încă în floare, peste tot. O floricică destul de drăguţă numită „iarbă de silur" a înflorit peste tot în grădină. Şopîrlăriţă, peste tot.

Dintre florile pe care le-am semănat pe 7.6.46, pînă acum au răsărit doar cafeluţele, panselele şi garofiţele roz. E clar, spanacul nu s-a prins deloc şi am să folosesc terenul pentru altceva.

Aşa-numita pisică sălbatică nu e de fapt cine ştie ce sălbatică. Am văzut-o de mai multe ori de aproape. Lasă mereu impresia că pîndeşte foarte amatoriceşte şi, în orice caz, faptul că un animal atît de vizibil (cu pete negre şi galbene atît de intense) poate subzista e semn că în zonă se găseşte din belşug vînat.

12.7.46: 24 de bucăţi de cod negru azi-noapte. Toţi prinşi în circa 20 de minute, după care am strîns calabalîcul, fiindcă n-avea rost să irosim peştele. Dacă am fi vrut, am fi putut prinde 50. Marea era extrem de plină de creaturi ce săreau peste tot în jurul bărcii. Cînd am cîntarit unul sau doi peşti, am descoperit că cel mai mare avea cam 11-12 uncii. Dar sînt cam de aceeaşi mărime toţi şi aş zice că nu sînt mulţi sub 6 uncii. Au un gust delicios. încerc să aflu metoda exactă prin care cei de aici îi usucă pentru iarnă.

Gîştele cam năpîrlesc, probabil din cauza hranei sărăcăcioase. Nu credeam c-or să năpîrlească mai devreme de august.

13.7.46: Foarte cald şi uscat toată ziua de ieri. Marea limpede ca sticla. Strechea cailor groaznică.

Cîteva picături de ploaie în timpul nopţii. în dimineaţa asta, umed şi ceţos, vînt dinspre vest. Ieri am răsădit primul lot de napi, am mai semănat nişte praz. Seara, pe la 10.30, am văzut pe lîngă staulul cel nou trei vidre

laolaltă, traversînd în fugă iarba, la vreo 30 de iarzi. Păreau aproape negre în penumbră.

Dimineața asta am prins pentru prima oară un iepure în plasa de sîrmă. M-am dus să strîng plasele, luînd puşca fiindcă m-am gîndit că poate or fi ieşit vreun iepure-doi. Am văzut unul stînd la circa 40 de iarzi de mine, l-am împuşcat şi l-am omorît, ca să descopăr pe urmă că se prinsese deja în capcană (în jurul gîtului).

Jupuind aceşti iepuri, am remarcat o mare diferență între cei adulți şi cei tineri. La cei tineri, pielea se ia ca o mănuşă, în vreme ce adulții sînt destul de dificil de jupuit. La fel, cînd o tăbăceşti, pielea de iepure tînăr rămîne mult mai suplă. Pînă acum am pus la tăbăcit şase sau şapte piei; nici un semn că s-ar strica încă, dar trebuie să le mai țin cîteva luni, ca să văd. Pe urmă trebuie să aflu cum să le înmoi (în clipa asta sînt destul de țepene).

S-a mai înseninat puțin după-masă, noaptea a plouat din nou. Mareele foarte joase continuă, de fapt apa nu pare să ajungă niciodată la nici 20 de iarzi de punctul de maree maximă. însă A[ngus] McK[echnie] zice că în curînd or să înceapă fluxurile puternice.

După-masă, o coloană uriaşă de apă s-a înălțat brusc chiar lîngă golf. A[vril] a zis că e un „rechin-balenă" sau un delfin cu cap rotund. Nu ştiu nimic despre aceste creaturi - nici măcar nu ştiu sigur dacă sînt sau nu mamifere.

Afvril] a cumpărat un coş pentru pescuit homari, pe care l-am şi pus. Săptămîna viitoare mai vine încă unul. Cred că l-am pus prea aproape de țărm. Fiindcă aveam destul de multă mîncare în mînă, am ieşit în larg cu gîndul de a prinde doar un peşte ca să-1 punem în coş drept momeală, dar au început imediat să muşte atît de rapid că, pînă cînd am pregătit noi coşul, ne-am trezit deja cu 8 sau 9.

Cărbunele aproape s-a terminat (o tonă, începută în jurul datei de 25 mai). Adică o tonă de cărbune durează 6 săptămîni. O să primim mai mult, în curînd. între timp, adun şi tai lemne, ceea ce, dacă nu mai folosim nimic altceva, înseamnă cam două ore de muncă pe zi pentru două persoane.

Am făcut un mîner pentru baros dintr-o creangă de scoruş. Vreau să văd dacă e destul de rezistent. Aici e aproape imposibil să faci rost de o bucată de cherestea care să fie dreaptă sau fără cusur. Am pus la tăbăcit o piele de iepure - să mă uit la ea la sfirşitul lui iulie.

14.7.46: Puțină ploaie azi-noapte. Dimineața asta foarte vînt (dinspre vest), cu intervaluri de ploaie alternînd cu cele de soare.

Am scos primele ridichi, semănate pe 25.5.46. Frumoase, dar cred că ar fi fost şi mai bune dacă aş fi semănat din cele cu rădăcini scurte. Ceapa de primăvară într-o săptămînă sau cam aşa, salata verde în 10 zile sau două săptămîni.

Am scos coşul de pescuit. Am găsit în el un crab (genul comestibil), dar nu părea destul de mare ca să merite să-l păstrez, aşa că i-am dat drumul. Aproape toţi crabii de aici sînt micuţi şi nu merită păstraţi decît dacă ai măcar doi sau trei, aşa că trebuie să ne facem o cutie pentru păstrarea lor.

15.7.46: Ploaie în timpul nopţii, ploaie destul de torenţială şi continuă azi-dimineaţă, şi extraordinar de frig.

în a doua parte a zilei a fost pe rînd ploaie şi soare, dar destul de vînt. Uneori, vîntul începea să bată dinspre sud-est.

N-am pescuit sau inspectat coşul. Barca se comportă bine cînd e ancorată, însă mareea s-a schimbat brusc, apa se apropie foarte tare de mal, aşa că era prea departe în apă şi n-am reuşit s-o ducem în punctul de maree maximă. Am făcut o cutie pentru peşti, dar am hotărît că e prea mare şi greoaie, aşa că o s-o folosim pentru păstrat crabi.

Am răsădit primul lot de napi galbeni, la fel şi morcovii şi sfecla. O să semăn mai multe lăptuci, fiindcă cresc atît de repede anul ăsta că, dacă le semeni acum, ar trebui să crească deja înainte de finele lui septembrie. Am scos plasele de pe răzoare, pentru că cred că momentan am reuşit să sperii iepurii şi am mătrăşit familia care locuia efectiv în grădină.

Cerbii au coarne foarte mari acum, dar tot catifelate. Codobatura mamă stă pe gard şi-şi hrăneşte puiul. Specia asta a părăsit cuibul cam acum trei zile, aşa că e limpede că mama continuă să-l hrănească încă vreo cîteva zile după ce învaţă să zboare.

19.7.46: N-am mai scris cîteva zile în jurnal, pentru că nu mi-am găsit stiloul.

Pînă ieri, vremea a fost în general ploioasă şi cu vînt. Ieri-seară s-a înseninat şi încă e senin. Vîntul bate în general dinspre vest. Marea calmă.

Pescuitul destul de anemic. Azi-noapte doar 2 peşti, cod negru (în general prindem şi cîte două bucăţi de pollack), şi 7 ieri-noapte. N-a mai sărit nici un peşte. Azi-noapte A[vril] a prins la cîrlig un macrou, pe care l-a scăpat în timp ce-l ridica în barcă.

Am pierdut coşul, după ce l-am folosit doar 3 nopţi. Cred că l-am pus prea aproape de strîmtoare, sau nu era suficient de greu şi a fost luat de apă.

Mareea e acum mult mai înaltă. E ceva chin pînă ancorezi barca în aşa fel încît să ajungi la ea cînd apa e adîncă, fără să trebuiască s-o tîrăşti o mare distanţă cînd mareea e joasă.

Am pus la tăbăcit două piei de iepure, de verificat la începutul lui august.

Am văzut destul de mulţi iepuri cu guler alb în jurul Kinauchdrachdului. Aici nu-i vezi niciodată, decît la mai mult de o milă, în vreme ce pe cei cafenii, răspîndiţi aici, nu-i vezi niciodată dincolo.

Am adus turba şi o folosim, deşi e încă umedă. Cam 150 de bucăţi.

Am găsit afine coapte ieri. în zona Kinauchdrachd sînt multe alune de pădure. Se spune să se coc pe la începutul lui septembrie. Coacăzele negre sînt acum coapte, majoritatea.

D.D. şi sora lui17 au făcut o treabă foarte bună cu răsăditul napilor din grădina lor - cam un sfert de acru. Napii au acum cam 8 ţoii, şi sînt răsădiţi de mînă. D.D. nu vrea să folosească sapa fiindcă zice că, dacă faci asta, nu poţi să alegi plantele cele mai sănătoase. De fapt, se poate da întîi rapid cu sapa, după care să selectezi fiecare mănunchi. însă aşa e obiceiul aici, să nu foloseşti sapa. îţi ia zile întregi să răreşti napii din zona asta.

Soţii D. or să scoată nişte cartofi curînd, ceea ce ne prinde foarte bine, fiindcă i-am cam terminat pe-ai noştri.

20.7.46: N-a plouat prea mult în timpul zilei, dar a fost mohorît, vînt şi categoric frig. Am rărit al doilea lot de napi.

A sosit plasa de iepuri, 100 de iarzi de 3 picioare. O să am nevoie de vreo 30 de ţăruşi, greu de procurat aici, fiindcă nu

NS

17. Donald şi Katie Darroch. în Amintiri despre Orwell, există o scurtă relatare despre Orwell făcută de Katie Darroch. Ea îl descrie pe Orwell ca fiind „vesel şi fericit în felul lui" - şi un mare fan al chiflelor ei dulci (n. ed. orig.).

există nici un lemn drept. Vine şi cloratul de sodiu, un sutar, din care F[letcher]-ii vor să împrumute jumătate. O jumătate de sutar ar trebui să ajungă pentru tot terenul, în soluţie destul de concentrată, dar aş vrea să dau de două ori.

Am scos o jumătate de galon de benzină. Pînă acum, am luat 8 jumate, minus 2 galoane.

Azi am început noua tonă de cărbuni. Aşadar, prima tonă a durat cam 8 săptămîni, dar asta folosind din plin lemnul şi puţină turbă. Deci 6 tone pe

an nu e prea mult pentru această casă.18

Am semănat ridichi.

Am împuşcat un iepure cu gît alb. Nu e alb decît în jurul gîtului şi pe nas, şi sînt nişte iepuri care există doar în zona asta; nu i-am văzut decît în două mici zone.

Pescuitul merge foarte prost deocamdată. Doar 3 peşti, adică azi-noapte trei bucăți de cod negru şi noaptea trecută doi. Azi-noapte am văzut un coş la locul de pescuit şi am ajuns la concluzia că e cel pierdut de noi. Cînd l-am ridicat, am văzut că nu e al nostru, dar poate fi cel pe care I şi A19 au promis că-1 lasă pentru noi. în el, un crab măricel, pe care l-am păstrat. M-am chinuit groaznic să-1 scot fiindcă se tot agăța de plasă şi a trebuit să-i desfac cleştii, cu riscul să mă ciupească.

Soții F. au scos deja cartofii de pe un teren, poate puțin cam devreme, fiindcă toți cei din jur au cam rămas fără cartofi.

Mareea mult mai înaltă. Curent puternic în mare, dar suprafața tot calmă.

Am pus la tăbăcit două piei de iepure (să mă uit la ele în jur de 3.8.46).

21.7.46: Vreme oribilă. Nu plouă prea tare, însă nu s-a oprit aproape toată ziua. E destul de frig să-ți vină să faci focul în toate odăile. Prea umed să lucrezi în grădină. Am pus coşul la locul de pescuit şi am lungit frînghia cutiei de depozitare, dar n-am pescuit, fiindcă marea era umflată şi nu prea prietenoasă.

22.7.46: Am coborît la Craighouse. Ploaie violentă la capătul respectiv al insulei, la capătul ăsta nu chiar aşa de rea.

18. Ca multe altele, şi cărbunele era raționalizat. Şase tone ar fi fost cota pe un an (n. ed. orig.).

19. Ian şi Angus M'Kechnie. Ian era muncitor pe moşia de la Ardlussa şi locuia la Inverlussa; Angus se ocupa cu pescuitul homarilor şi, spre deosebire de Ian şi Malcolm M'Kechnie, nu se afla pe statul de plată al Astorilor (n. ed. orig.).

Am remarcat că la capătul celălalt sînt destul de multe cinteze -trăiesc multe în zonă, însă nu le prea vezi.

Am încercat să pescuiesc, dar mi-a fost foarte greu să acostez şi să ajung la țărm. Marea destul de violentă şi curent foarte puternic. Am prins cîteva bucăți de pollack în cam 5 minute, după care au încetat să mai muşte. Nici un cod negru, în afară de unul foarte mic. Nimic în coş.

23.7.46: Ploaie aproape continuă, care seara a devenit torențială. Pîraiele au ieşit din matcă şi drumurile s-au făcut rîuri după doar o oră sau două de asemenea ploaie. Prea urît pentru pescuit; am scos coşul (gol) şi m-am udat pînă la brîu cînd am adus barca la mal. Vîntul şi-a schimbat direcția către sud.

Am împuşcat doi iepuri dintr-un singur foc, ceea nu se întîmplă prea des, mă refer la iepuri adulți.

24.7.46: Furtună violentă o parte din noapte, care a încetat de dimineață. A şi tunat.

Am coborît să inspectez barca şi am descoperit că, deşi era bine ancorată, unele dintre şipcile transversale s-au desprins, însă am recuperat toate bucățile. Barca are o crăpătură mare în față şi, cînd am dat-o la apă, am văzut că ia apă la greu - nu atît cît să nu mai poată fi folosită, dar destul cît să facă necesar s-o goleşti cam la fiecare sfert de oră. Am răsturnat-o, am lipit crăpătura cu plastilină şi am călăfătuit una sau două îmbinări, apoi am dat-o cu un strat gros de lac. O să testez să văd dacă am făcut-o destul de impermeabilă imediat ce marea o să se calmeze, dar chiar are nevoie de o scîndură nouă în față - de fapt, de două.

Vîntul a bătut aproape toată ziua spre sud. A plouat puțin dimineață, apoi restul după-amiezii a fost soare şi cald.

Am uitat să notez, am mai luat un galon de benzină pe 22.7.46. adică 9 şi jumătate - 2 gal.

De circa o săptămînă, rîndunicile de mare foarte agitate şi zgomotoase pe mica insuliță de la gura portului Kinuachdrach. Se avîntă mereu în picaje spre pămînt, aproape aşa cum fac pe mare, cînd pescuiesc. Probabil că au mulți pui de hrănit (rîndunicile de mare se împerechează mai spre finele anului, cred). Am observat că unele dintre ele se avîntă întruna spre copacul care creşte pe insulă, deci probabil că au cuiburi şi pe crengile acestuia, nu doar pe pămînt.

Aproape nu se mai vede nici un iepure cafeniu, deşi sînt sigur că nu i-am împuşcat pe toți cei de aici - cred că am împuşcat 8,

mai exact, şi erau destul de mulți prin mai-iunie. Acum nu mai văd decît unul, aflat mereu cam în acelaşi loc. Probabil că, fiind atît de vizibili, sînt primii care cad pradă şoimilor şi poate şi bufnițelor. In mod sigur nu sînt o specie distinctă, ci doar o mutație genetică specifică acestei regiuni, ca iepurii negri, şi o să fie interesant de văzut dacă vor mai exista atît de mulți şi la anul. Iepurii cu guler alb trăiesc exclusiv în anume zonei l-am văzut în

trei locuri, şi nicăieri în altă parte. Cînd vezi animale atît de identificabile ca ele, îți dai seama ce mişcări limitate are de fapt iepurele.

Se pare că vidrele nu prind doar peşti, ci şi homari. Se zice că prind homari mai mari decît prind vreodată oamenii, adică pe cei prea mari să intre în coş. La fel şi cu somonul - se spune că a fost găsit un somon de 40 de livre, mai mare decît cel prins vreodată de vreun om.

25.7.46: Destul de ploios dimineața, senin după-masa. Marea destul de agitată. Am fost pe jos pînă la Glengarrisdale. Mi-a luat 2 ore şi trei sferturi, la întoarcere 2 ore şi 40 de minute, aşa că e limpede că drumul pe care mergem acum e mult mai bun (3 ore dus, 3 întors ultima oară). Spre mirarea mea, marea de pe coasta Atlanticului mai calmă decît aici. Am găsit nişte carapace proaspete de midii, deşi n-am văzut nici o midie pe stînci. Par să nu existe pe partea asta a insulei.

Am văzut o căprioară aproape albă - cu toată spinarea acoperită de pete mari albe, însă cu burta cafenie. N-am văzut nici un cerb toată ziua, dar cred că am văzut efectiv sute de căprioare. E limpede că în perioada asta a anului stau separați, însă întrebarea este unde se duc cerbii.

Am văzut un stol de cinteze, prin urmare sînt mai răspîndite în capătul ăsta al insulei decît am crezut.

Am văzut încă un vultur atacat de ciori vinete.

26.7.46: Frumos şi cald, marea mai calmă, deşi vîntul a început din nou să bată spre vest. Crab mare în coş, de data asta prins cu momeală de iepure. Am vopsit tot fundul bărcii cu un prim strat de vopsea roşie - apoi voi da cu alb şi înăuntru o voi face verde. Acum nu mai ia apă chiar atît de rău.

27.7.46: Frumos toată ziua, dar nu cine ştie ce cald. Homar în coş (primul nostru homar). Am aşezat scîndurile rampei cu frînghie, ca să fac o rampă continuă pe care să pot trage barca, şi o să le

fixez mîine, cînd mareea va fi retrasă. în seara asta doar 3 bucăți de cod negru - azi-noapte 12. Azi-noapte am prins de două ori cîte un macrou cu cîrligul şi l-am scăpat cînd l-am tras în barcă, e a patra oară cînd se întîmplă asta. Motivul pare să fie faptul că macroul e un luptător şi, de regulă, se mai avîntă pentru ultima oară, ceea ce-1 face să se izbească de barcă sau de celelalte undițe. Tare mi-ar prinde bine un minciog.

Iepurii au dat iar iama prin grădină şi au făcut ceva stricăciuni. Cele mai rele par să fie familiile de iepuri foarte tineri. Ieri am văzut unii alburii.

Ian McKechnie zice că „forfecuțele" homarului nu se află întotdeauna pe aceeaşi latură: e ca şi cum unii homari ar fi dreptaci, iar alții stîngaci.

28.7.46: Ploaie aproape neîntreruptă toată ziua. Fluxul mi-a împrăştiat scîndurile rampei peste tot şi mi-a luat cam o oră să le desprind de unde se încurcaseră şi să le pun înapoi. Seara, după alt flux, rămăseseră aproape pe loc. E clar că trebuie bine ancorate, pînă în vîrful rampei. Dar, cînd sînt bine fixate, te scutesc de un mare efort.

Seara, 6 bucăți de cod negru şi un pollack. Doar un crab de mărime mijlocie în coş, pe care l-am omorît şi l-am lăsat acolo ca momeală. Se pare că, atunci cînd e un crab în coş, şi nu vrei să-1 păstrezi, trebuie să-1 omori, fiindcă altfel va mînca restul momelii. Un homar, cînd se trezeşte prins, nu mănîncă momeala -sau aşa se spune.

Am scos nişte cartofi de la D[onald] D[arroch]. Recoltă foarte proastă, în ciuda tulpinilor foarte bune. Aş zice că sînt, în medie, 5 sau 6 cartofi pe fiecare plantă. Motivul, din cîte se pare, e faptul că terenul nu a fost îngrăşat în prealabil.

30.7.46: Ploaie torențială neîntreruptă pînă seara. Pe la ora 5 a început să se înseninеze, cu vînt violent şi ceva soare. Azi şi ieri vîntul a tot bătut, ba spre vest, ba spre sud, iar marea din golf arată efectele aproape imediat. Apa e întotdeauna rezonabil de calmă, adică lîngă mal, cînd vîntul bate dinspre vest. N-am scos coşul din apă. Prea umed să lucrezi pe-afară. Am început" să repar roaba.

31.7.46: Zi frumoasă şi senină, şi destul de toridă. Marea foarte calmă în golf, dar cîte un val uriaş ondulat dincolo de el. Apa foarte limpede şi albastră, mareea foarte joasă. Am găsit coşul

de pescuit pierdut, care, aşa cum a prezis A[ngus] MfcKechnie], a apărut cînd apa s-a aflat la nivelul cel mai scăzut. Innodasem frînghia, scurtînd-o cu circa 6 picioare, ceea ce e evident un lucru de care trebuie se te cam fereti cînd fixezi coşul. Am vopsit barca în verde şi alb. Abia-abia am reuşit să termin săpatul programat pentru luna iulie. Am observat că, atunci cînd iarba e curățată de diversele tufişuri de coacăze şi agrişe doborîte de cerbi, nu arată chiar aşa de rău, şi pot rodi iar dacă le protejezi peste iarnă. Mai multe tufişuri de coacăze au făcut lăstari, formînd mici tufişuri pe care am să le resădesc mai tîrziu.

Am fixat un singur coş, neavînd momeală şi pentru celălalt.

Am scos 1 galon şi jumătate de benzină. (Cu totul 11-2 gal.)

1.8.46: Frumos pînă pe la 10 seara, cînd a început o burniță, care apoi a devenit ploaie torențială. Am prins (adică am capturat) primul macrou de anul ăsta.

2.8.46: Averse, dar frumos aproape toată ziua. Vîntul şi-a schimbat în permanență direcția, de la vest la sud şi invers, iar marea destul de zbuciumată. E aproape întotdeauna dificil să dai barca la apă cînd vîntul bate dinspre sud.

Am văzut o familie de fazani tineri, cam 6 sau 8 dintre ei foarte dezvoltați pentru luna august şi zburînd fără probleme.

Am pus la tăbăcit o piele de iepure (cafeniu). Să mă uit la ea pe la mijlocul lui august.

Am pus la pescuit ambele coşuri, cu momeală de iepure.

3.8.46: Frumos toată ziua, vînt puternic dinspre vest, marea destul de calmă lîngă țărm.

Am mai tăiat nişte pari pentru gard. Iepurii au fost iar în grădină. Lucru curios, se pare că primele pe care le atacă sînt ridichile.

Murele sînt încă verzi, unele coarne sînt aproape coapte, înfloreşte şi muşcata-dracului.

4.8.46: Furtună puternică dimineață, senin după-masa, dar vînt în continuare puternic. Am desfăcut o alună de pădure. înăuntru doar sîmburele. E limpede că va fi o recoltă bogată de alune de pădure.

5.8.46: Mai puțin vînt. Cîteva averse, dar în general senin. Am terminat roaba (cam rahitică, din cauza lipsei de cherestea), şi

am marcat al treilea răsad. Acum am destui pari să încep să pun sîrma. Marea destul de liniştită ca să dau barca la apă. Scîndurile rampei au fost iar luate de ape şi e limpede că va trebui s-o ancorez pe fiecare în parte. Şase bucăți de cod negru, dar cîți am prins la undiță, atîția ne-au scăpat. Un crab mare fără cleşti într-unui dintre coşuri. Se pare că pot supraviețui şi fără cleşti. Pînă acum nu observasem că homarul are un mic cleştişor pe unul dintre picioare, exact în spatele cleştelui principal. Cu ăsta se hrăneşte, pe cele mari folosindu-le drept arme. Cînd pui un homar în cutie după ce a stat ceva timp scos din apă, trebuie să ai grijă să nu-1 îneci. Modul în care poți face asta e să-1 bagi de cîteva ori în apă înainte să-1 arunci în cutie. Un homar are nevoie de un picior cubic de apă de mare proaspătă la fiecare 24 de ore, astfel încît cutia trebuie să fie bine aerisită.

6.8.46: A plouat cu pauze. Am început un nou răzor, am pregătit parii pentru gard. Am plivit tufişurile, care acum nu mai arată aşa de fără

speranță. Lăptucile tocmai bune de tăiat (semănate pe 28.5.46). Iepurii au fost iar în grădină şi au scormonit prin răzoare. De două sau trei zile n-am mai reuşit să împuşc nici un iepure. Par să alterneze între timiditate extremă şi opusul acesteia. Am pus doi homari în cutie. Erau scoşi din apă de şase ore, aşa că o să vedem dacă se îneacă în caz că îi punem înapoi după acest interval.

Nimic în coşuri, pe care data viitoare o să le punem în capătul opus al golfului. Mi-e teamă ca golful ăsta să nu fi fost deja curățat de bărcile de pescuit homari de pe țărm.

Ian zice că atunci cînd îți intră un tipar de mare în coş, e important să-1 omori cît e înăuntru şi să nu-i dai drumul, ori o să facă prăpăd. Trebuie să-1 omori tăindu-1 de-a lungul şirei spinării. ' Am uitat să menționez că am mai ucis un şarpe (unul mic), alaltăieri. Nici ăsta n-am fost sigur că e veninos, dar prefer să nu-mi iau nici un risc în zona din jurul casei.

Cînd legi cleştii unui homar, trebuie mai întîi să-i legi „forfecuța".

Azi m-a muşcat o viespe - pînă acum n-am văzut nici una.

Barca din nou luată pe sus de marea foarte zbuciumată ce se revărsa ca urmare a vîntului dinspre sud de azi-dimineață. Dacă e bine legată şi la prora şi la pupa, rămîne ancorată, însă nu poți împiedica valurile să se spargă deasupra ei, drept pentru care trebuie să scoți tot ce poate fi măturat de ape, cum ar fi băncuțele.

7.8.46: Frumos şi foarte vînt toată ziua pînă seara, cînd a căzut o ploaie uşoară. Am ridicat cam trei sferturi din plasa contra iepurilor. In majoritatea locurilor, am băgat-o în pămînt cam 2 țoii, ceea ce se zice că ar fi suficient.

Marea zbuciumată, puțin mai liniştită seara.

8.8.46: Ploaie aproape continuă pînă seara, dar nu torențială, mai degrabă o succesiune de averse de burniță. Vînt în general din sud şi marea destul de agitată dimineața, puțin mai calmă spre seară. Prea umed să faci multe pe afară. Am omorît prima gîscă. Era cea cu aripile deformate - nu cea mai mare, nici cea mai mică. După ce i-am scos măruntaiele, cîntărea 7 livre jumate, aşa că pe viu cred că avea 8 sau 9. Avea 3 luni jumate sau patru, aşa că bănuiesc că unele or să aibă 10 livre cînd o să le vină rîndul. Am fost mirat de mărimea şi duritatea pipotei.

Azi am primit un ficat de cerb. Foarte mare, foarte negru şi destul de tare.

9.8.46: Ploaie torențială în timpul nopții. Azi-noapte am încercat să pescuiesc, dar marea era prea zbuciumată să dau barca la apă. Frînghia

ancorei se rupsese şi barca nu mai era legată decît de frînghia de la mal, din fericire neafectată. N.B. - acestei bărci îi trebuie nişte lanţ pentru ultimele cîteva picioare de pînă la ancoră.

Solul de aici are evident nevoie de var stins. Răzorului de lîngă zid i-a mers bine (probabil i-a folosit varul din bucăţile de mortar), dar solul din răzorul cel mai apropiat de gard pare foarte acid şi nici uneia dintre semințele din el nu i-a priit. I întîmplător, cam jumătate din semințele de flori pe care le-am primit de la Carters Seeds n-au încolţit.

A plouat toată dimineaţa, iar marea a fost zbuciumată. După-masa s-a înseninat brusc şi a fost o seară frumoasă şi liniştită, cu marea ca oglinda şi o lună splendidă. Toată după-masa m-am chinuit să desfund o ţeava de apă înfundată (şi n-am reuşit de tot). Am recuperat ancora. Am prins 8 bucăţi de cod negru, unii dintre ei chiar mari. Erau bancuri de pui, de cam 4 ţoii, ce urmăreau momeala şi se tot năpusteau spre ea şi, dm cînd în cînd, n-ai cum să nu prinzi şi cîte-o creatură de-a: mică, însă de obicei o poţi scoate din cîrlig fără să păţească ninin şi o poţi arunca înapoi. Am pus coşurile în locul cel nou.

10.8.46: Zi foarte frumoasă, în afară de o uşoară aversă de cîteva minute după-masa. Am aplicat experimental foarte puţin clorat de sodiu pe urzicile moarte, în concentraţie de o livră la galon, şi un galon la 10 iarzi pătraţi. Dacă le omoară, o să folosesc aceeaşi concentraţie şi la stuf.

Un homar (mijlociu) în coş. I-am legat cleştii, sper că satisfăcător, dar n-am avut aţă şi a trebuit să desfac o frînghie. Am legat întîi forfecuţa, făcînd un laţ şi strîngîndu-1 bine înainte de a-1 încolăci, în timp ce îl ţineam cu piciorul.

Azi am văzut o şopîrlă (una maro) - prima oară cînd văd una aici. în timp ce săpam, am omorît din greşeală o broască rîioasă îngropată la cîteva degete adîncime în pămînt. La ora asta, cred că trebuie să fi fost o broască care a uitat să se trezească la timp primăvara. E prea devreme să fi intrat deja în hibernare.

Vînt în nord, aproape toată ziua.

Ian a scos (cred) circa 2 gal. de benzină, cu totul 13-2 gal.

11.8.46 : Zi foarte frumoasă şi liniştită, în afară de o scurtă aversă de cam un sfert de oră după-masa şi alta mai uşoară mai tîrziu. Marea avea ceva valuri dimineaţă; după-masa atît de liniştită că puteam vedea cum se reflectă farul.

Am mîncat gîsca - bună la gust, dar nu grasă (hrănită în totalitate cu iarbă).

Am început să pregătesc aracii pentru pomi şi tufişuri. Crinii făclie, care am văzut că sînt destul de rari aici, aproape s-au terminat. Urzicile moarte tratate cu clorat de sodiu s-au albit şi se usucă. Am văzut un prigor, o pasăre nu foarte comună aici. Am încercat soluția „anti-insecte", care pare să funcționeze, dar trebuie să fie umplută destul de des.

12.8.46: Vreme mai puțin frumoasă ca ieri. Cîteva averse, şi pare că va ploua şi diseară. Am dat cu clorat de sodiu la nişte tufişuri. Pe o parcelă am dat cu aceeaşi concentrație ca şi la urzicile moarte, adică o livră la galon şi cam 1 galon la 10 iarzi pătrați, şi pe alta am încercat experimentul de a împrăştia cloratul de sodiu praf, lăsînd ploaia să-1 bage în pămînt. Vînt în vest. Ieri am mai văzut încă un iepure cafeniu (pui). Am pus bine într-un sertar şase piei de iepure tăbăcite, considerînd că s-au uscat suficient. O să le pun şi naftalină, şi-o să văd cum arată la anul. Cred că, în principiu, din fiecare piele obții una lungă de 8

țoii pe 4 sau 5, astfel încît ai avea nevoie de circa 100 pentru a face un covoraş bun de pus lîngă pat. Pe de altă parte, pentru o pereche de papuci de dormitor îți trebuie cam 4 sau 6.

18.8.46: N-am mai scris de cîteva zile în jurnal, din cauza excursiilor etc.

în ultimele 5 sau 6 zile vreme frumoasă, soare şi vînt, cu cîte o aversă, dar o zi sau două fără nici un pic de ploaie. Drumurile aproape complet uscate în perioada asta. Azi foarte noroi iar, cu vînt din sud şi marea zbuciumată.

Am vizitat Islay pentru prima oară. E plin de stăncuțe în zonă -pe insula asta n-am văzut nici una.

Ieri am fost la Ardlussa, cu barca cu motor suspendat. De la Barnhill la Ardlussa am făcut aproape fix o oră. Distanța, pe j pămînt, e de circa 7 mile jumate, dar pe mare e probabil mai mică. Am avut fluxul de partea noastră, dar pe de altă parte eram patru în barcă, plus 6 duzini de homari, care împreună cîntăreau cam cît încă o persoană.

Am mai prins doi homari şi unul sau doi crabi. La ora asta sînt expert în legarea cleştilor de homar. Cea mai dificilă parte a operațiunii e să-i scoți din coş, mai ales crabii, care se agață de plasă.

Concentrația de clorat de sodiu care omoară urzicile moarte şi i iarba n-are nici un efect asupra stufului. Am încercat cu 2 livre la un galon jumătate

de apă - din nou, nici un rezultat. Dar se 1 pare că această concentrație omoară totuşi ferigile. Pentru moment, am să mă mulțumesc să omor toate urzicile, ferigile şi cruciulița.

Acum cîteva zile am semănat varză de primăvară. Am răsădit nişte lăstari de varză de toamnă. Am mai repicat nişte semințe de J garofițe şi am transplantat şi cîteva mănunchiuri de limba-peştelui, I ca să văd daca se poate aclimatiza. în caz că da, ar fi o plantă foarte potrivită pentru o grădină alpină, dar poate că nu cel mai bun sezon pentru transplantarea ei.

Pescuitul e variabil. într-o noapte am prins 22 de peşti şi am fi putut prinde şi mai mulți dacă n-am fi fost preocupați cu golitul apei din barcă. în altă noapte doar unul - un macrou. Se pare că sînt foarte puține macrouri în perioada asta a anului, şi n-am prins nici unul la undiță.

Metodă de sărare a codului negru - îi scoți măruntaiele, îi tai capul, apoi îl aşezi în straturile sare grunjoasă, un strat de sare şi unul de peşte, şi tot aşa. îl laşi cîteva zile, apoi la uscat în

soare, după care îl scoți şi-1 atîrni pe o sfoară - cîte doi, de coadă, pînă se usucă de tot. După asta îi poți atîrna în casă şi o să țină luni de zile.

A[vril] a făcut rost de nişte alge comestibile - lăptuci de mare, nu alge irlandeze. Acum le-a pus la uscat. Instrucțiunile de preparare şi de gătire diferă oarecum, dar se spune că, atunci cînd le găteşti în lapte, poți să faci din ele o budincă destul de asemănătoare cu blancmange20.

19.8.46: Vreme foarte urîtă toată ziua de ieri. Talazuri uriaşe s-au revărsat peste strîmtoare. Am tras barca la țărm; fusese iar luată de valuri. Prea umed să lucrezi prea mult pe-afară. Am mai dat cu clorat de sodiu, praf, aruncîndu-1 şi lăsînd ploaia să-1 bage în pămînt. Cloratul de sodiu aplicat anterior pare să atace stuful acum, dar mai lent decît în cazul urzicilor etc.

Familia Dfarroch] a început să pună la sărat şi uscat codul negru. Trebuie să fie uscați pînă se fac tari ca scîndura. înainte de a-i consuma, se pun în apă să iasă sarea.

Azi, frumos şi vînt toată ziua. Vînt dinspre vest. Marea calmă în golf, dar în strîmtoare încă mai sînt valuri.

20.8.46: Ieri, frumos toată ziua. După-masa, cînd am scos coşurile, am văzut un banc de peştişori sărind din apă, evident urmăriți de un macrou. Am scos undițele şi am vîslit, fără nici un rezultat. Seara am prins totuşi 8 macrouri plus 8 bucăți de cod negru, deci a început şi sezonul macroului. Nimic în coşuri (a doua oară la rînd, aşa că am să schimb locul).

Am început butelia de Calor Gas. Dacă, aşa cum aveam de gînd, o s-o folosim doar pentru micul dejun şi fiert cîte un ibric de apă, ar trebui să ne țină cam 6 săptămîni şi, prin urmare, ar trebui să se termine cam pe la finele lui septembrie. Am 2 butelii. Intervalul de cînd comanzi buteliile şi pînă îți vin, 17 zile. Trebuie să ai mereu cîte o butelie de rezervă, aşa că N.B. - să mai comand butelii pe la mijlocul lui septembrie.

Am uitat să menționez că F[letcher]-ii au mai împrumutat 2 gal. de benzină, deci cu totul s-au consumat 15-4 gal (adică mai sînt cam 25).

NS

20. Budincă dulce preparată fie cu lapte de migdale şi gelatină, cu aromă de rom sau lichior de cireşe, fie cu lapte şi amidon de porumb, aromată cu vanilie.

21.8.46: în dimineața asta frumos şi cald. Aversele au început pe la ora 4 după-masa, iar în seara asta vremea s-a stricat, vîntul a început să bată spre sud şi marea să fie oarecum agitată. A fost destul de greu să dau barca la apă, ca să pun coşurile la pescuit.

D[onald] D[arroch] se chinuie să-şi bage finul în hambar. O mare parte din finul de pe insulă e acum pus la păstrare sau, în orice caz, e aşezat în mici căpițe, după care e băgat în hambar. Fînul lui D e foarte amărît şi scurt, în parte din cauză că a plouat doar în momente nepotrivite. D. zice că, atunci cînd un teren a fost lăsat cu iarba netunsă, ca ăsta, mai mulți ani de zile, e greu de tăiat, fiindcă iarba nouă se amestecă cu cea veche.

Stuful tratat cu clorură de sodiu a virat într-un galben extraordinar, aproape roz.

Codul negru trebuie ținut în sare o zi şi o noapte. Dacă vremea e umedă, poate fi uscat în casă. în zilele cînd focul se făcea cu turbă, se usca înăuntru.

Azi, mai mulți corbi au zburat pe deasupra noastră. De obicei nu-i prea vezi prin partea asta de insulă. Am găsit un iepure mort pe drum, omorit de curind, cu ceafa sfîşiată şi şira spinării dezgolită. Probabil de ciori vinete. Azi am dat iar peste „pisica sălbatică". N-a dat să fugă pînă n-am fost la doi sau trei iarzi de ea.

N.B. - să le amintesc F[letcher]-ilor că avem doi homari de la Ian şi Angus, cîntărind 7 livre împreună.

22.8.46: Frumos şi vînt. Marea calmă. Am mai omorit o gîscă (nu cea mai mare). După ce i-am scos măruntaiele, tot 7 livre jumate.

Am mai pus nişte clorat de sodiu, apoi funingine în jurul verzelor de primăvară (care tocmai au răsărit), am rărit al doilea lot de morcovi şi

ridichi.

Doar 5 bucăți de cod negru (N.B. - se pare că ortografia corectă e SAITHE.) între timp, la Kinuachdrach, au prins 200 -toți doar cod negru, nici un macrou.

23.8.46: înnorat şi destul de frig. Ploaie intermitentă de la începutul după-amiezii. Marea în general zbuciumată. Prea umed să lucrezi prea mult pe-afară. Am vopsit bicicleta.

Napii lui D[onald] Dfarroch], semănați, cred, pe la finele lui mai, deja mai mari decît mingile de crichet. Sipica (la care m-am referit anterior, în mod eronat, drept muşcata-dracului), acum complet înflorită. E mai închisă la culoare decît muşcata-dracului.

Unele ferigi s-au uscat. Ultimele cîteva nopți, bufnițele maro au țipat întruna. în prima parte a verii, nu le prea auzi țipînd.

24.8.46: Ploaie torențială continuă pînă pe la ora 4 după-masa. E limpede că a plouat mult azi-noapte, fiindcă drumul spre Ardlussa a fost pur şi simplu un pîrîu curgător, aproape de la un capăt la altul. Seara frumoasă şi liniştită, cu marea ca sticla. Şi totuşi n-am prins decît un peşte -un cod negru.

Am repicat cafeluțele din răzor. 25 de plante, ceea ce e destul dacă prind toate. Lăstarele de varză de toamnă par să prindă rădăcini bine.

25.8.46: Dimineață a plouat puțin, altfel a fost o zi frumoasă şi caldă de vară, cu marea ca sticla. Mulți pescăruşi şi cormorani în golf, aşa că, în timpul după-amiezii, cînd am fixat coşurile, am încercat şi linguriţele pentru macrou - nici un macrou, dar am prins un cod negru mare şi cîțiva mici. Seara, 5 macrouri, 4 bucăți de cod negru.

Am plantat lăstari de fucsii. Nu ştiu sigur dacă am făcut cum trebuie.

Gîştele au intrat doar cîteva minute în grădină şi au mîncat toate salatele verzi, pînă la rădăcină. Din fericire, celelalte plante au scăpat destul de tefere.

26.8.46: Cîteva averse după-masa, în rest zi frumoasă. Marea foarte calmă. D[onald] Dfarroch] se chinuie să-şi bage finul în hambar, dar cînd vine briza, musculițele sînt atît de rele că e aproape imposibil să munceşti. Am încercat să-1 ajut, dar m-au dat pur şi simplu afară de pe cîmp în vreo jumătate de oră. D.D. a pățit la fel. Iți intră efectiv în nări cînd respiri şi te înnebunesc. Am uitat să pomenesc că ieri m-a înțepat o viespe - cred că prima pe care am văzut-o anul ăsta.21

Cantități uriașe de limacși - negri şi imenşi. Ieri, A., I.22 şi cu mine, la întoarcerea de la Kinuachdrach, am hotărît să vedem pe cîți limacşi călcăm fără să părăsim poteca. între izvor şi casa mea, adică aproximativ o milă, au fost 102.

Azi-noapte 27 de peşti, printre care 2 macrouri şi 5 bucăți de pollack. A[vril] încearcă experimentul de a pune la sărat nişte cod negru.

NS

21. Orwell notează că 1-a înțepat o viespe - „pînă acum n-am văzut nici una" - pe 6 august (n. ed. orig.).

22. Probabil Avril şi Inez Holden (n. ed. orig.).

Ieri, un crab foarte ciudat într-unui dintre coşuri. Cu corpul rotund şi foarte plat, cu marginea din față zimțată şi cleşti uniți (avea o singură pereche) şi picioare suprinzător de plate. Culoarea

era un roşu stins, cu dungi verzi pe picioare. Diametrul corpului era de circa 4 țoii.

27.8.46: Frumos toată ziua. Marea atît de liniştită că putem vedea farul reflectat în ea. Am dat foc la nişte stuf care cred că a fost distrus de cloratul de sodiu. O să încerc să omor şi să ard toată parcela, ca să fie mai mult sau mai puțin goală la venirea toamnei. în afară de-asta, toată după-masa am încercat să repar pana de la motocicletă. Am răsădit nişte panseluțe şi nişte garofițe.

29.8.46: Zi frumoasă, în afară de o aversă foarte uşoară pe la ora unu. Am recuperat coşul de pescuit pierdut, cu un homar uriaş în el. E limpede că momentul potrivit în care să-1 verifici e cînd marea e staționară, adică între flux şi reflux, fiindcă atunci frînghia se ridică singură. Cam cu o jumătate de oră înainte A[vril] era în larg, în barcă, şi a văzut pluta la circa 6 picioare dedesubt, aparent irecuperabilă. Şi totuşi, cînd am ajuns eu, se afla la suprafață.

D[onald] D[arroch] se chinuie să-şi bage în hambar atît ovăzul cît şi finul, dat fiind că primul este pus în „claie". Are cam 5 acri de ovăz cu totul. După secerat, snopii se strîng şi se leagă de mînă, răsucind vreo şase tulpini în jurul lor şi întorcîndu-le capetele. în felul ăsta nu poți strînge decît un snop subțire, adică suficient de subțire ca să poată fi prins cu o tulpină de ovăz. Snopii sînt apoi aşezați în căpițe de cîte opt. în Lowlands23, spune D.D., sînt puse în căpițe de şase. Probabil fiindcă în zonele alea nu s-a auzit de secerătoare-legătoare, care ar face snopii puțin mai consistenți.

Am făcut un tabel cu mareele de pînă pe 15.9.46, presupunînd că (a) ieri la 1.15 a fost maree joasă şi că (b), e o diferenţă de 1 oră şi jumătate în fiecare zi. Pot să verific corectitudinea acestor date în cam o săptămînă.

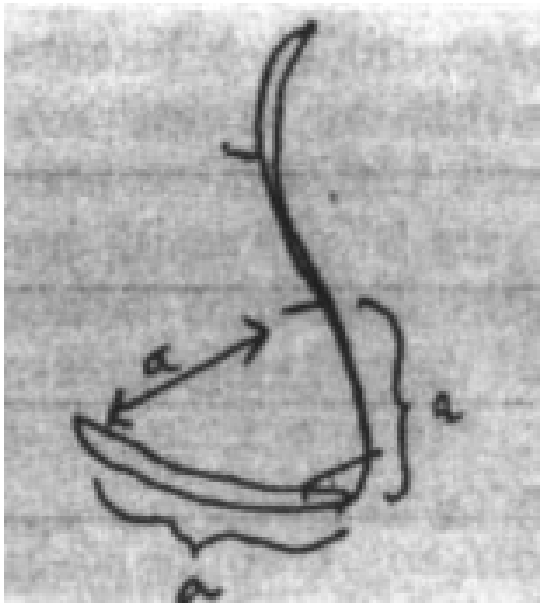
în seara asta 5 macrouri, 6 bucăţi de cod negru şi un pollack.

Cînd faci o seceră, trebuie să fixezi în aşa fel lama încît aceasta, lungimea minerului de pînă la zona cea mai joasă de prindere cu mîna şi spaţiul dintre zona de prindere şi vîrful lamei să formeze un triunghi echilateral. O fixezi cu nişte sîrmă

NS

23. Regiune din centrul, sudul şi estul Scoţiei.

de gard, care trebuie să fie îndoită la foc ca să eviţi să dai cu ciocanul în lamă, după care baţi cuiele în mîner.

Greşit (vezi 12.9.46)

30.8.46: Zi frumoasă, în afară de o aversă sau două. Am semănat ceapă (Ailsa Craig) şi lăptuci pentru anul viitor. Seara, 20 de bucăţi de cod negru.

31.8.46: E clar că a plouat azi-noapte, dar a fost o zi frumoasă. Drumul pînă la Ardlussa încă foarte prost. O mare parte din porumb acum aşezat în stoguri. Nimic în coşuri. Am prins 11 macrouri şi 4 bucăţi de cod negru. Sînt aproape sigur că prinzi mai mult cînd ai muşte. Barca ia apă (destul de rău).

5.9.46: N-am mai scris în jurnal de cîteva zile.

Pînă ieri vreme foarte frumoasă, deşi cu cîte o aversă uşoară sau două la un moment dat în timpul zilei. Ploaie torenţială azi-noapte, iar azi-dimineaţă din nou şi întuneric. Feriga se ofileşte vizibil. Cîteva mure

coapte, dar nu destule ca să merite o expediție. Mult mai multe în curs de a se coace. Coarnele în formă maximă. Unele au frunze roşcate, astfel încît de la distanță pare că tot pomul e plin ochi de zmeură. Alunele de pădure nu par să se fi copt încă. Am scos primii morcovi. Cîțiva napi aproape gata de scos.

în ultimul timp am prins mai multe macrouri şi nu prea multe bucăți de cod negru. Foarte multe exemplare de cod negru minuscul, care sînt o adevărată pacoste, fiindcă se aruncă mereu pe cîrlig şi strică muştele. Acum punem alte muşte la fiecare 3 sau 4 zile. Sînt aproape sigur că prinzi mai mulți peşti cînd ai muşte noi. Ieri, cînd am fost cu barca să pun momeală în coşuri, m-au urmărit nişte cîini de mare uriaşi, de vreo 2 picioare

lungime, la vreun picior sau aşa sub apă. Păreau rozalii la culoare, dar cred că e din cauză că-i vedeam prin apă. Nici nu se uitau la momeala de macrou, pe care o tîram în fața lor. Dacă i-am putea prinde (probabil cu o bucată de peşte), ar rezolva problema momelii. în ultima vreme n-au mai fost homari, ci doar unul sau doi crabi. Unii dintre aceştia sînt la fel de mari precum cei pe care-i vezi în prăvălii, dar în general cei de aici sînt mai mici şi nu sînt niciodată trimişi la piață. A[vril] are acum cam două duzini de cod negru sărați. Se zice că macroul nu e prea bun sărat, dar avem de gînd să facem nişte peşte sărat, de pildă nişte scrumbii.

Cînd scoți un crab din coş, trebuie să-1 ridici cu cîrligul bărcii. Dacă îl ațîți aşa, adesea se prinde strîns de el şi poți să-1 tragi, încă nu ştiu dacă tabelul meu cu mareele e corect. Se pare că e greşit, dar nu foarte tare.

Azi, intervale cu soare, dar în general vreme umedă. Am prins 21 de macrouri, cea mai mare pradă a noastră de pînă acum, vreau să zic de macrou. Nici un cod negru, în afară de cîțiva micuți. Un homar într-un coş. Nu l-am ridicat pe celălalt fiindcă marea e adîncă şi trebuie să fie ridicat la reflux.

6.9.46: Zi oribilă. Drumul spre Ardlussa e o mocirlă. Vîntul bate în general din sud şi marea e agitată. Am văzut 5 cerbi în total - în ultimul timp n-am văzut deloc cerbi, în afară de cel care vine întruna pe ogorul cu grîu. Marea prea zbuciumată pentru pescuit.

7.9.46: Vreme extrem de urîtă. Marea puțin mai calmă. Un crab uriaş într-un coş. Cînd l-am pus în cutie, am descoperit că crabul pus ieri a mîncat un homar, deşi cel din urmă nu avea cleştii legați. Ce-i drept, homarul era mic, iar crabul foarte mare. O să mai fac o cutie, ca să nu mai pun crabii şi homarii împreună. Am încercat experimentul de a afuma nişte macrou la un

foc de lemne. Se zice că cei mai buni sînt buştenii de stejar, deşi probabil că nu contează prea mult.

Am prins 7 macrouri. Nici un cod negru.

8.9.46: Vremea mai bună, cu mult vînt şi ploaie insignifiantă. M-am dus în golful W. Multe foci pe stînci, ca de obicei, iar altele plonjînd în mare, la cîţiva iarzi de ţărm, se pare jucîndu-se. Cînd sînt pe stînci, e posibil să ajungi pînă la circa 30 de iarzi de ele. în apă par negre, dar de fapt sînt destul de deschise la culoare şi cu pete, atunci cînd sînt uscate. Par să fie de două culori distincte, unele maronii, iar altele cenuşii.

9.9.46: O aversă uşoară sau două, dar în general frumos şi vînt. Am văzut o ciurdă imensă de căprioare lîngă staulul cel nou -probabil între 50 şi 100 de animale, inclusiv unul sau doi cerbi adulţi şi cîţiva tineri. Doar trei bucăţi de cod negru. Macrou afumat (l-am ţinut în sare cam 36 de ore, apoi l-am afumat la foc de lemne cam 20 de ore), foarte bun.

10.9.46: Zi urîtă. Ploaie continuă. Vîntul în general din sud şi marea agitată. Am plantat 4 duzini de căpşuni (Royal Sovereign). Plante bune şi se pare în condiţie bună, deşi făcuseră 4 zile pe drum. Solul unde sînt plantate nu e prea bun - destul de plin de bulgări tari şi buruieni, şi pare să aibă nevoie de var, pentru că după ce a stat nelucrat o lună sau două au început să crească muşchi pe el. Prea umed să faci altceva pe afară. Am făcut cutia pentru homari.

11.9.46: Frumos toată ziua. Soare foarte fierbinte după-masa. Seara s-a făcut puţin răcoare, dar fără ploaie şi vînt. Marea foarte liniştită şi limpede pînă la 20 sau 30 de picioare adîncime. Lună plină superbă. Rampa udată de vremea agitată de ieri.

Doi homari (mici) într-un coş. 24 de macrouri. Unul dintre ele a reuşit să rupă un cîrlig. Noua cutie de homari pluteşte prea la suprafaţă, fiind mult prea perforată, ceea ce o transformă într-un simplu cadru de lemn, motiv pentru care arată mai mult ca o geamandură decît ca o cutie. I-am băgat nişte pietre, dar, N.B., acestea trebuie ancorate, altfel or să se mişte şi-o să zdrobească homarii.

Am pierdut punguţa de tutun. Mi-am improvizat una din piele de iepure, cu un tub în interior. O piele micuţă, taman bună pentru o punguţă. Am făcut o lingură de muştar din os de căprioară.

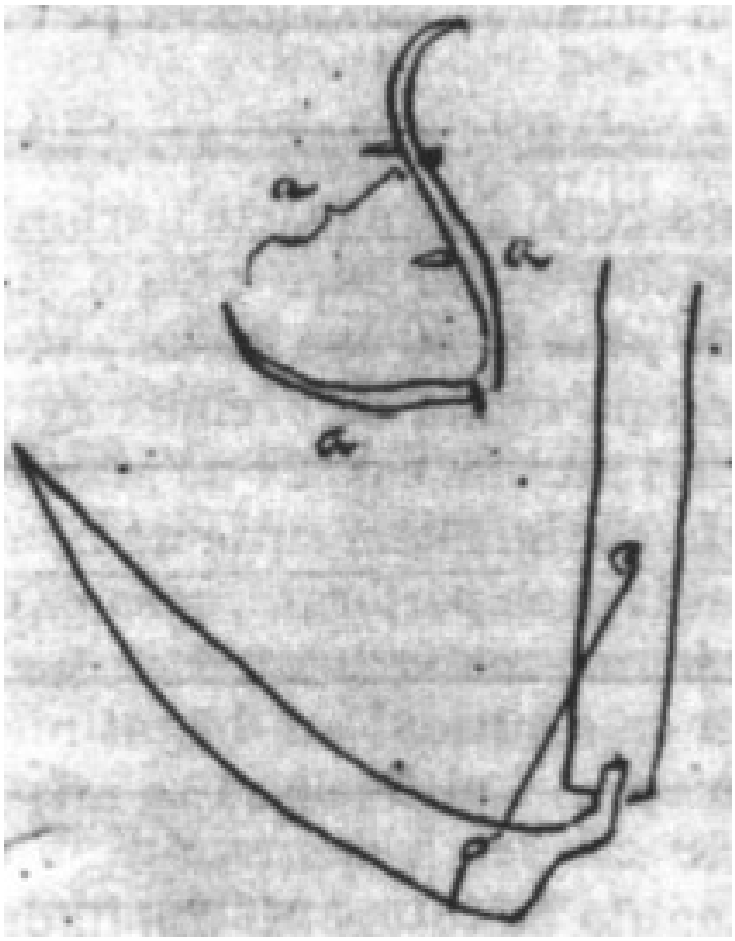
Lîngă vechiul staul încă mai sînt mari ciurde, în general căprioare, cu cîţiva cerbi adulţi şi tineri printre ele. M-am aflat la cam 20 de iarzi de 2

cerbi. Fără îndoială că s-au refugiat aici fiindcă sînt vînați în zona dinspre Glengarrisdale.

12.9.46: Vreme oribilă. Dimineață, marea calmă şi nu prea mult vînt, deşi a plouat puțin. Toată după-masa ploaie violentă şi vînt furtunos dinspre sud şi sud-vest. Marea foarte zbuciumată. M-am temut să nu-mi facă barca bucăți, dar ar fi fost imposibil s-o trag la țărm, chiar dacă vremea mi-ar fi permis să ies din casă. Am luat coşurile dimineață. Un crab, de mărime potrivită.

Prea umed să lucrezi pe-afară. Am refăcut secera, conform instrucțiunilor lui D[onald] D[arroch]. N.B. - acestea au fost incorect notate într-o însemnare anterioară. Regula e ca lama secerei, lungimea minerului egală cu lama secerei şi distanța dintre extremitatea superioară a acestei lungimi şi vîrful lamei să formeze un triunghi echilateral. Lama e fixată în poziție cu o bucată groasă de sîrmă, de ex. sîrmă de gard, care trece prin gaura de sub marginea care taie, apoi se răsuceşte pe partea cealaltă. Trebuie s-o pui pe foc pînă se face incandescentă ca să-i dai formă, altfel ai să-i rupi lama cînd o loveşti cu ciocanul.

Să zicem că balamaua secerei e A, iar vîrful lamei B.

Masori AB. Marchezi distanța AC, de la capătul de jos al lamei, egală cu AB. Apoi fixezi lama într-un unghi care permite ca BC să fie egal cu AB.

Am făcut o lingură de muştar din os şi una pentru sare dintr-un corn de cerb. Osul e mai bun.

D.D. îşi ascute lama secerei pe toată lungimea, şi nu îi dă ceea ce se numeşte o „ascuțire rapidă" - adică o ascuțire doar a marginii. Ține piatra (carborundum) aproape paralelă cu lama şi ascute, pe o lățime de jumătate de țol sau un țol, toată lama, pînă sus.

13.9.46: Cîteva intervale frumoase de dimineață, dar ploaie toată după-amiaza, şi vînt violent, mai mult din vest. Marea mai calmă. Barca a fost destul de distrusă - au dispărut 3 scînduri. Poate se repară, dar nu aici. E limpede că ancora s-a mişcat din loc în timpul furtunii. O cutie de homari a fost luată de ape. Cealaltă poate fi recuperabilă la mal, cînd va fi reflux. Coşurile nu mai pot fi recuperate. In momentul ăsta, prea umed şi furtună pentru pescuit, dar cînd vremea se îmbunătățeşte, iar vîntul nu mai bate către țărm, am să încerc din locul de pescuit, arun-cîndu-mi undița cea mare, cu muscă. K[atie] D[arroch] zice că, atunci cînd tatăl ei pescuia de pe

mal, obişnuia să arunce în apă bucăţele de cartofi fierţi, pentru a atrage peştii. De obicei se folosesc melci turtiţi, fierţi înainte - motivul ar fi că aşa sînt mai uşor de scos din cochilii.

Am încercat secera. Aşa cum e acum, pot să tai ceva iarbă, şi e posibil să meargă mai bine cu timpul.

O mulţime de corbi. Porumbei în lanurile de grîu, dar imposibil să mă apropii să împuşc vreunul.

14.9.46: Zi oribilă, de dimineaţa pînă seara. Un interval cu soare de circa 20 de minute pe înserat, în rest a plouat aproape tot timpul. Aproape tot drumul spre Ardlussa e un pîrîu revărsat. Lîngă cheiul de la Ardlussa drumul a fost imediat inundat şi în apa curgătoare au fost săpate canale, pe alocuri adînci de două picioare. A trebuit să aduc raţiile cu bicicleta. De la Barnhill la Ardlussa (fără greutate), cam 2 ore, drumul de întoarcere 3 ore. Era totuşi prea beznă să străbaţi cu ea ultimele 2 mile ale drumului, aşa că, în condiţii mai bune, l-ai putea face în circa 2 ore jumate. D.D., cu încărcătură mai mare, îl parcurge în cam 1 oră şi jumătate.

15.9.46: Puţin mai bine. Foarte vînt, dar senin, cu doar una sau două averse. Pe la ora 8 azi-dimineaţă, ploaie torenţială cu grindină. Vîntul continuă să bată dinspre sud şi marea să fie agitată.

Am încercat nişte alune de pădure. Nu sînt coapte încă, deşi coaja e aproape complet formată. Ar trebui să se coacă îri vreo 10 zile.

Am rărit varza de primăvară. Napii semănaţi (15.6.46) sînt tocmai buni de scos. Ceapa semănată pentru la anul s-a înălţat bine. La fel şi lăptucile, dar cintezele au dat iama în ele de cum au apărut.

16.9.46: Vînt violent în timpul nopţii. în dimineaţa asta furtună şi mai puternică, vînt intens dinspre sud, marea mai zbuciumată decît am văzut-o vreodată. înnorat, cu cîteva picături ocazionale de ploaie.

Pe la prînz a sosit camionul din Ardlussa cu 10 sau 20 de persoane, care sperau să ajungă la al doilea teren de ovăz al lui D[onald] D[arroch]. Nici o şansă. Ploaia a început cînd cositoarea abia dăduse de două ori ocol ogorului şi a continuat aproape fără întrerupere toată ziua. Vînt straşnic tot timpul, însă bătea doar dinspre vest şi sud şi nu ajuta la uscare nici atunci cînd nu ploua efectiv.

L-am urmărit pe dulgherul moşiei cum pune o nouă curea de ridicat geamul acasă la D.D. N.B. -trebuie să începi prin a scoate fîşiile laterale ce fixează partea inferioară a ferestrei, apoi pe cele care ţin partea de sus, dar nu e nevoie să scoţi şi părţile de sus şi de jos ale ferestrei.

17.9.46: Relativ mai bine. Vîntul continuă să bată din sud şi să fie violent, dar nu plouă prea tare şi au fost şi intervale cu soare. Am împuşcat o corlă, dar am ratat-o. Prima oară cînd am fost suficient de aproape de una ca să încerc s-o împuşc.

Am cumpărat o carcasă de cerb de la F[letcher]-i, aşa cum era stabilit. încă nu ştiu preţul, dar preţul pieţei e de circa 10 pence livra tăiat (adică fără măruntaie, dar cu piele şi coarne), şi ăsta ar trebui să aibă 150 de livre sau mai mult, aşa că preţul va fi probabil în jur de 6 lire. Mi-a fost lăsat la staulul cel nou (împuşcat ieri) şi D.D. 1-a adus înapoi în dimineaţa asta. Din nou, vechile complicaţii. Tractorul, care rămîne aici pînă se va putea secera, fusese adăpostit în şopron, în faţa căruţei lui D.D. şi, dat fiind că n-a putut să-1 pornească, n-a putut nici să scoată căruţa, ca să-mi aducă cerbul. A trebuit să-1 tragă pe un soi de sanie improvizată, care s-a rupt cînd el se afla la circa un sfert de milă de casă. în după-masa asta l-am privit jupuindu-1. Fiecare luăm cîte o pulpă, apoi punem restul în saramură peste iarnă. E important să cureţi bine carcasa, s-o despici de sus pînă jos şi s-o desfaci, apoi să scoţi traheea şi plămînii şi să tai porţiunile de carne de lîngă marginile burţii, care se pătează imediat după ce-i iei gîtul animalului. După ce-1 jupoi, îl pui să stea cu capul în jos (fără scripeţi, e nevoie de forţa a 4 oameni), şi-1 laşi să atîrne vreme de 24 de ore, înainte de a-1 tăia. Carcasa avea mai multă grăsime decît m-am aşteptat să găsesc la un animal sălbatic.

Am luat cam jumătate de piele, cît am considerat că am cu ce să prelucrez, şi am s-o tăbăcesc cam ca pe pielea de iepure. O piele întreagă ar face un covor destul de măricel de pus în faţa căminului. D.D. a tăiat urechile şi a avut grijă să le pună într-un loc în care să nu ajungă cîinii la ele. E ceva legat de impozite - în orice caz, urechile oricărui cerb vînat trebuie să poată fi prezentate autorităţilor, dacă acestea o cer. în seara asta a plouat iar, cu întreruperi.

18.9.46: Se pare că a plouat în timpul nopţii. în dimineaţa asta frig şi înnorat, dar vîntul s-a potolit. Marea mai calmă.

După-masa, în general, frumoasă şi însorită. Cîteva picături de ploaie după-amiaza, o aversă puternică în jur de ora 6, şi puţin mai multă ploaie în timpul nopţii.

Am încercat să pescuiesc de pe stîncă, fără succes, deşi cu vîntul aproape din nord am putut arunca undiţa la minimum 40 de picioare în larg şi în locuri unde de obicei prindem peşte. Fireşte că, dacă eşti staţionar, depinzi de bancurile de peşte, care pot veni sau nu în direcţia ta.

Cerbul urmează să fie „tranşat" diseară sau mîine, înainte să se dea muştele la el. Am pus la tăbăcit cam jumătate de piele, cît am avut cu ce s-o prelucrez, la fel ca pe pieile de iepure. N.B. -să mă uit la ea în jur de 3 octombrie.

D.D. seceră de zor al doilea ogor, leagă snopii şi-i face căpiţe cu ajutorul lui K.D. E nerăbădător să apuce să facă cît mai mult pînă cînd muncitorii de la Ardlussa se întorc cu cositoarea. Zice că au făcut prăpăd în porţiunea pe care au cosit-o acum trei zile. Snopii erau prea mari şi toţi legaţi în vîrf. Cînd s-au udat, au devenit atît de grei că abia dacă îi mai putea urni şi majoritatea stogurilor făcute în acea zi s-au răsturnat.

19.9. 46: Cîteva averse pe la ora micului dejun.

Aproape toată ziua vînt şi friguţ, dar cu destul de mult soare şi fără prea multă ploaie. Marea mai calmă, deşi vîntul şi-a schimbat uşor direcţia către sud. Ogorul lui D.D. a fost terminat, mă refer la cosit, cu cositoarea, care apoi s-a apucat de terenul de la Barnhill. S-au ivit însă mai multe complicaţii. în primul rînd, lama cositoarei fusese uitată la Kinuachdrach, apoi tractorul n-a vrut să pornească, după care n-a putut fi condus peste partea mai mlăştinoasă a ogorului. în fine, după ce-au cosit mai puţin de un sfert din teren, au hotărit să revină mîine, să taie griul, dar să nu-1 stoguiască şi nici să-1 facă snopi, ci să-1 lase în

„legături", după care să-1 strîngă în hambar mai tîrziu, ca pe fin. Se pare că se poate face asta, dacă nu vrei să treieri grîul. Acesta e foarte ud şi foarte „culcat", dar acolo unde iepurii l-au lăsat în pace recolta nu pare rea deloc.

Am recuperat coşurile şi o cutie de homari. Cealaltă a fost făcută bucăţi. Cea mai mare n-a fost efectiv distrusă, dar se deplasase puţin din loc, iar homarii ieşiseră, după ce i se desfăcuse capacul. Nimic în coşuri. Foarte greu de ridicat, fiind încastrate într-un strat consistent de alge. Cantităţi uriaşe de alge pe plajă, după furtună. Am inspectat iar barca. Nu e imposibil de reparat, dar are nevoie de 5 scînduri, lucru care e limpede că nu poate fi făcut pe plajă. Dar şi-a scos deja banii (10 lire) cu peştele, iar la anul o să ţinem orice barcă avem la Kinuachdrach.

20.9.46: în dimineaţa asta frumos şi însorit, deşi frig. Puţin vînt şi marea calmă.

O aversă uşoară pe la ora 4, în rest frumos, senin şi friguţ toată ziua. Stoluri mari de pescăruşi în strîmtoare, probabil după bancurile de macrou.

Grîul de pe terenul de la Barnhill e tăiat şi aşezat în legături. Se spune că, atunci cînd îl recoltezi în felul ăsta, se usucă şi fără să fie nevoie să-l întorci.

Păstrăvul de mare pe care ni l-a adus F[letcher] ieri era plin de icre - nişte globule foarte mari, roş-gălbui. Nu ştiam că au icre în perioada asta a anului.

Destul de multe mure, dar încă nu s-au copt. Alunele de pădure nu sînt, în mod categoric, coapte.

Azi e o lună de cînd folosim butelia cu gaz. Cînd se termină, n-o să pot spune exact cît a durat, fiindcă mai scapă nişte gaz. Am uitat să menționez că am început un bidon de 5 gal. de parafină (de data asta una adevărată), pe 16.9.46. O folosim la lămpile cu două arzătoare şi, parțial, şi la o sobă Valor, una Beatrice, şi la nişte felinare de furtună. Probabil n-o să țină mai mult de 2 săptămîni, dar să nu uit să notez data cînd se termină.

Azi ne-a fost livrat nişte cărbune, cam 3 sferturi de tonă. O să ne ajungă pînă la plecarea noastră de pe 9 octombrie, rămînîndu-ne 2 tone şi jumătate pentru la anul (adică pînă în iunie anul viitor). Rația pentru casa asta e de 6 tone pe an. Am mai folosit şi destul de mult lemn şi n-am făcut focul decît în bucătărie, unde a ars în fiecare zi. Luna trecută am mai folosit şi Calor Gas. Deci, dacă ai sta aici tot anul, ai avea nevoie de circa 10 tone. Sigur că asta înseamnă şi încălzit apa şi folosit bucătăria drept cameră de zi, în afară de gătit.

Cerbul e acum tăiat şi pus în saramură, în afară de pulpe, pe care alde D. şi noi le mîncăm proaspete. Am plătit 8 lire 80 pentru cerb. A fost estimat că ar cîntări 196 de livre, dintre care 28 urmau să fie scăzute, pentru cap şi picioare, iar prețul pieței e acum de 1 şiling livra. După ce scoatem pielea, vor rămîne probabil 140 de livre de carne, cu os cu tot. Dat fiind că o împărțim cu familia Darroch, rezultă că vom avea fiecare cîte 70 de livre de carne, 30 de livre puse la sărat. Adică aproape cît rația de carne a unei persoane pe un an.24

21.9.46: Zi îngrozitoare. Vînt violent dinspre sud, şi destul de multă ploaie. După ora 9 seara, ploaia a devenit mult mai torențială, iar vîntul a mugit toată noaptea.

Am terminat de reparat, adică de pus flecuri, la bocancii mei militari. Pare simplu de făcut, dar ai nevoie de tocilă şi de negru de fum, pentru polizarea finală a tălpii.

Cerbii mugesc. Cred că e prima oară cînd îi aud anul ăsta. Stoluri uriaşe de ciori de cîmp. Nu ştiam că avem în zonă şi, cînd vedeam cîte o singură pasăre din familia asta, nu o cioară vînătă, ziceam că e corb. însă astea sînt în mod categoric ciori. Mă întreb unde şi-or face cuibul, fiindcă aici nu sînt pomi prea înalţi.

22.9.46: Vremea s-a îmbunătăţit uşor. Vîntul a suflat din plin toată noaptea, iar dimineaţa era destul de frumos. După-masa a

NS

24. La finele războiului, raţia săptămînală de mîncare era alcătuită din: 4 uncii de bacon; 8 uncii de unt, margarina sau untură; 3 uncii de brînză (adică de trei ori raţia din 1940); 2 uncii de ceai; şi carne în valoare de 1 şiling şi 2 pence (6 pence noi, să zicem 1 liră şi 80 de azi), o parte din care trebuia să fie pastrama de vacă. Articolele de lux precum com-poturile de fructe, peştele şi carnea erau raţionalizate conform unui punctaj foarte strict, iar un adult avea dreptul la trei ouă pe lună. Producătorilor de lactate nu le era permis să facă smîntînă. Chiar şi după război, alte ingrediente decît cele necesare pentru produsele de brutărie de bază nu se găseau decît la cursurile de brutărie ale şcolilor profesionale, pentru continuitatea tradiţiei în domeniu. Hainele erau şi ele raţionalizate şi, în anumite momente de după război, şi pîinea şi cartofii s-au dat tot pe cartelă. Benzina a fost raţionalizată la 5 galoane pe lună, iar la cărbune exista de asemenea o cotă strictă. Populaţia a fost destul de vexată cînd raţiile au fost reduse pentru a se putea direcţiona o parte din alimente către Germania, pe atunci în pragul foametei. Abia în iulie 1954 carnea a încetat să se mai dea pe cartelă. în anumite regiuni de la ţară (ca aici, pe Jura), anumite alimente se găseau însă la liber (n. ed. orig.).

497

plouat cu intermitenţe. Marea s-a liniştit. Peste tot în jur, cerbii mugeau.

23.9.46: în general, mai bine. Aproape toată ziua frumos, cu vînt şi destul de frig, dar fără prea multă ploaie pînă pe la ora 6 seara, cînd a plouat continuu cam o oră. Cîteva averse în timpul nopţii.

Vîntul din sud şi sud-vest foarte violent, iar marea agitată. S-a terminat butelia de gaz. A ţinut o lună şi 3 zile - să zicem 5 săptămîni, dacă ţinem cont şi că a mai scăpat puţin gaz. Am

mai comandat nişte butelii. Cea nouă pe care am pus-o ar trebui să ne ţină pînă în octombrie, cînd plecăm.

Am făcut un foc de tabără mare şi am ars o bună parte a gunoiului. Voiam să fac asta de mai multe săptămîni, dar a fost prima zi cînd a fost destul de uscat.

24.9. 46: O zi mult mai bună. Frumos, cu vînt care a uscat totul şi n-a fost decît o aversă toată ziua. Am incendiat parcela tratată cu clorat de sodiu. A ars bine şi n-a rămas aproape nici un stuf, deşi poate că unele rădăcini încă mai sînt vii. Imposibil să mă ocup de cealaltă zonă imensă cu stuf dacă nu pot să aduc destul de repede bidonul cu clorat de sodiu din şopron.

D.D. e foarte ocupat cu stoguitul. Azi a terminat un stog, dar fără să-1 acopere şi cu stuf. O să aibă cam 5. Construieşte nişte stoguri mici şi rotunde, cu vîrf destul de ascuţit, şi le acoperă cu stuf. Un stog pare să conţină cam 6 căruţe, sau cam un acru de cereale. Plantele sînt încă destul de umede şi trebuie să alegi cu grijă legăturile pe care le pui în căruţă, şi să le aşezi din nou pe celelalte în stoguri, ca să se usuce cît mai multe. Nu prea contează dacă în vîrf de tot pui unele umede. Cînd le dă formă finală, D.D. foloseşte legăturile cele mai mici, adică cele mai scurte, în care aproape că nu sînt deloc paie, în principiu din cauză că le-au mîncat iepurii. Acestea sînt puse deoparte şi folosite ultimele, cînd începi să-i dai formă conică stogului. El zice că un stog rotund rezistă mai bine la vînt decît cel de altă formă. Azi mi-am pus pentru prima oară izmene pe anul ăsta.

25.9.46: Frumos şi vînt pînă pe la ora 4 după-masa, apoi puţină ploaie. Vîntul tot dinspre sud şi marea agitată. Am început să curăţ răzorul de sub fereastră, am transplantat butaşii de varză de toamnă (par să-şi fi format destul de bine rădăcinile) şi nişte butaşi de varză de primăvară. Cei din urmă sînt destul de pricăjiţi, probabil fiindcă doar au fost răriţi, nu şi repicaţi într-o

răsadniţă. Solul din răzorul ăsta e destul de diferit (mult mai închis la culoare) decît cel din altele, aflate la circa 5 iarzi distanţă. Turba pe care am pus-o în pămînt pe la finele lui mai tocmai a început să putrezească. Prin urmare, trebuie s-o laşi cam 4 luni înainte să sapi cît de cît adînc în solul în care ai pus turbă.

Azi a zburat un vultur pe deasupra casei. Pare că întotdeauna îi vedem pe vreme foarte vîntoasă prin părţile astea. Un cîine de-al lui D[onald] D[arroch] a omorît un iepure sălbatic (de munte) pe unul dintre „piscuri". D.D. zice că nu sînt chiar aşa răspîndiţi. Zice că, în mod sigur, specia asta se face albă în timpul iernii, ca şi hermelina (sau poate nevăstuica). însă, aici

nefiind prea multă zăpadă, poate că asta explică oarecum raritatea iepurilor sălbatici.

La Dobies nu au tufe de trandafiri, aşa că am să comand 6 agățători şi 12 polyantha. Nu ştiu dacă or să aibă atîția. încă n-au sosit bulbii de lalele.

26.9.46: Furtună foarte puternică azi-noapte. Azi, o zi oribilă. Nu a plouat efectiv, dar a fost înnorat, pînă pe la prînz, după care a plouat aproape toată ziua, uneori torențial. Marea agitată.

N-am putut să fac prea multe pe afară. Am terminat de curățat răzorul de sub fereastră şi am pregătit locul pentru primul spalier. O să fie dificil să le fixez de zidurile astea, fiindcă nu poți să bați cuie în piatră.

Am încercat să notez pentru cîte mese ne ajunge jumătate de cerb. Pînă azi am mîncat de 7 ori (între 2-6 persoane) din părțile de început, adică ficatul, inima şi limba, şi pulpa, care se mănîncă proaspete. De asemenea, cam o livră de seu şi un castron mare de grăsime friptă.

Dobies nu au var. O să fie nenorocire dacă nu reuşesc să fac rost de undeva.

27.9.46: O zi mult mai bună. Azi-noapte furtună puternică, iar în dimineața asta ploaie aproape continuă, pînă pe la ora 1. Apoi s-a înseninat şi s-a făcut foarte cald şi liniştit, fără pic de ploaie. O seară frumoasă şi calmă, cu soarele iţindu-se uşor dintre nori. Marea s-a potolit foarte brusc. Musculițele apar iar în clipa în care se opreşte vîntul.

Am extins răzorul sub zid, pînă pe verandă, şi am făcut loc pentru tufa de trandafiri. Am plivit şi am săpat puțin în porțiunea goală a parcelei de căpşuni. Solul e foarte îmbibat. în

apropierea verandei, solul e foarte prost, aşa că acolo o să răsădesc nişte degețel roşu şi nişte primule. Am curățat de uscături şi am pus îngrăşămînt la tufele de fructe care au supraviețuit.

In dimineața asta un pescăruş mare, de anul ăsta după penaj, şi-a făcut de lucru prin jurul casei şi a mîncat alături de gîşte. Probabil că pe timp de furtună sînt efectiv lihniți de foame, neputînd să pescuiască.

Aproape toată feriga s-a făcut maronie. Pomii abia încep să-şi schimbe culoarea. Am cules nişte alune de pădure. Destul de coapte, dar cam jumătate din ele sînt stricate, fără îndoială din cauză că a fost un an atît de umed. Sînt destul de multe mure acum, dar anul ăsta nu sînt prea bune, majoritatea par cam pătate.

28.9.46: Zi frumoasă. Uşor cețoasă, foarte caldă, fără pic de vînt. Marea ca sticla, o nuanță frumoasă de bleu. Drumul s-a uscat destul de bine. Am

făcut o oră şi 55 de minute pînă la Ardlussa, la întors, cu tot cu mîncatul de prînz, 2 ore şi 25 de minute. însă de data asta n-am avut o greutate atît de mare ca de obicei.

Doi cerbi apropiaţi lîngă staulul cel vechi, la circa 100 de iarzi de drum, mugind foarte belicos, se pare că la mine. Cînd nu mugeau, păşteau destul de amical, unul lîngă altul. Aşa că se pare c nu e obligatoriu să se împungă cînd se întîlnesc, deşi ăsta ar trebui să fie sezonul de împerechere.

Am plantat 2 rădăcini de plante mari (le-am uitat numele) pe care mi le-a dat M[argaret] FŢletcher], plus nişte degeţel roşu în colţul în care solul e prost. într-un loc întunecos am văzut un degeţel ce încă se chinuia să înflorească - restul înfloreau deja la finele lui mai, cînd am venit eu aici.

29.9.46: Zi frumoasă. Destul de torid în prima parte a după-amie-zii. Totuşi, mai mult vînt decît ieri şi marea agitată, deşi vîntul a bătut dinspre nord o parte din timp. Vîntul e destul de puternic în seara asta.

Am făcut o groapă pentru mormanul de compost, am mai ars nişte stuf, am adus bucăţi de gard pe care să le pun în jurul cireşilor. A[vril] a adus acasă nişte nuci care erau pe pămînt, probabil suflate de vijeliile recente. Păreau coapte, dar cele mai multe erau cam putrede. E limpede că nu e un an bun.

30.9.46: Azi-dimineaţă a plouat, dar după-masă s-a înseninat şi a fost vreme calmă şi liniştită, cu ceva soare. Marea mai calmă. Am fost pe ţărm. Nu s-au depus alge noi. D.D. s-a dus ieri în golful W25, să vadă ce aluviuni au adus furtunile, dar se pare că nimic interesant.

Am tăiat şi am ascuţit aracii pentru pomi, am terminat a treia parcelă, am secerat terenul pentru pomi şi am pus uscăturile în groapa cu compost, apoi am pregătit locul pentru doi pomi. O să fie la circa 8 picioare unul de altul, suficient pentru nişte arbori pitici. Bălegarul n-o să-mi ajungă decît pentru pomii ăştia.

Pentru prima oară, am văzut cerbul care bîntuie prin zona ţărmului, chiar dincolo de gardul împotriva cerbilor. O căprioară. Păştea la nici 5 iarzi de mine, cu capul în jos printre irişi, şi nu m-a văzut sau auzit pînă n-am făcut un zgomot intenţionat ca s-o avertizez.

în seara asta am folosit ultimele 5 galoane de ulei - lămpile or să mai aibă cam pentru o zi, sau cel puţin vreo două dintre ele. Am început bidonul (cred) pe 16.9.46, asta înseamnă că m-a ţinut cam două săptămîni. Dacă ai folosi soba de încălzit cît de cît frecvent (le-am folosit, dar nu prea mult), ar trebui să consumi cam 3 galoane pe săptămînă, probabil 3 jumate.

Pe verso-ul însemnărilor dintre 30 septembrie şi 3 octombrie, pe trei pagini succesive, se află diagramele pe care le-a desenat Orwell pentru a arăta ce planuri avea pentru grădină. Primele patru cuvinte ale primului rînd de pe dosul primei pagini au fost scrise şi deasupra primului desen, dar ulterior au fost tăiate cu o linie. S-ar părea că Orwell a început aceste desene pe data de 30 septembrie. O a patra schiță a grădinii era desenată pe o foaie de hîrtie separată, adăugată la jurnal. Toate cele patru desene sînt reproduse aici succesiv, ca cititorul să îşi poată face o idee. Vezi 4.1.47 pentru schița tufişurilor plantate la revenirea sa la Barnhill, pe 2 ianuarie 1947. Ultimele două pagini ale caietului conțin două liste (cu mai multe dintre articole bifate sau tăiate), una în care notează ce trebuie făcut înainte de plecare, cu „(octombrie)" în paranteze, iar alta conținînd lucrurile necesare pentru Barnhill. Dat fiind că acestea au fost probabil întocmite cam în aceea'şi perioadă, sînt plasate după desene. Schițele reproduse mai jos au fost reduse față de dimensiunea din manuscris.

NS

25. Probabil „golful în formă de W, de lîngă Glentrosdale" (n. ed. orig.).

Înainte de plecare (octombrie):

Verificat gardul de cerbi. Reparat poarta.

Astupat gaura din grădina din spate (ajung 2 araci de f.).

Pregătit locul pentru pomii fructiferi, plus cel pentru tufişurile de trandafiri.

Tăiat araci (cam 12 pentru pomi, 6 sau 8 pentru plasele de sîrmă, o duzină mai mici, pentru tufişurile de trandafiri).

Pus plasă de sîrmă în jurul răzorului de lîngă casă. S Curățat răzoarele.

Egalizat marginile.

Plantat varză, cafeluțe, pansele, garofițe, primule (?), lalele (?).

Pus oricît de mult var e posibil.

Tras barca la mal.

Făcut apărătoare pentru barcă (tablă ondulată?

Gresat sculele (şi adus înăuntru), (bicicleta) Măsurat scările şi holul.

Adunat mraniță din alge / frunze.

Necesar pentru Barnhill:

4 carpete mici (de circa 14 țoii pe 6).

1 covoraş bun, în fața căminului.

4 covoraşe mai mici, idem (în afară de preşuri).

Circa 15 iarzi de mochetă pentru scări.
Circa 10 iarzi de preşuri pentru holuri.
O bucată de linoleum, de circa 12 ţoii pe 6.
5 mese, de diverse mărimi (în general, mese de bucătărie).
2 fotolii.
Vreo şase scaune cu spătar înalt.
Cîteva apărătoare de şemineu.
Feţe de pernă (o duz.).
Ceşti, farfurii, tacîmuri (inclusiv cuţit şi furculiţă de tranşat carnea).
4 feţe de masă, cu carouri.
Maşină de tocat. Fiare de călcat. Radio. Maşină de cusut?

Scule. Maşină de tuns iarba, furcă, menghină mare, rindele de diverse mărimi, dalte de diverse mărimi, ciocane de diverse feluri, cutii cu lubrifiant, pensule de vopsea, vopsea, smoală, ciment, frînghii, lanţuri. Cultivator manual. Telescop.

Motor suspendat (şi barcă).
Roabă.

1.10.46: Zi frumoasă şi caldă, cu nori ocazionali, dar în general însorită şi fără prea mult vînt. în seara asta, pe la 9.30, o aversă torenţială bruscă, care a ţinut cam 5 minute şi a fost urmată de ploaie uşoară.

Oamenii de la Ardlussa au sosit în dimineaţa asta pentru a mai face o încercare de a strînge grîul. L-au greblat şi l-au vînturat, ca pînă după-masă să fie suficient de uscat pentru a fi strîns în căruţă. O mare parte era însă tot umedă, aşa că a fost adunat în grămezi înalte de circa 5 picioare, în speranţa că va putea fi pus în căruţă mîine (urmează să fie depozitat în staulul nostru). Cred că ploaia din seara asta 1-a îmbibat iar cu apă.

Am extins răzorul de sub zid, am pregătit locul pentru alt pom fructifer şi nişte trandafiri agățători, am plantat azalee şi o rădăcină de un soi de năprasnică (albastră, cred), pe care mi-a dat-o M[argaret] F[letcher]. Seara ne-am dus la Kinuachdrach cu puşca lui F ca să încercăm să împuşcăm cerbul care intră în recoltele lui D[onald] D[arroch]. însă n-a apărut. E greu şă-1 împuşti, fiindcă vine noaptea şi pe la 8 e deja prea întuneric să-1 mai nimereşti.

D.D. a acoperit un stog cu stuf, a mai făcut altul încă neacoperit cu stuf, iar altul e cam jumătate - adică şi-a strîns cam jumătate din recoltă. Se pare că, atunci cînd îi trebuie grîu, nu ia din stoguri, ci le duce rînd pe rînd în hambar şi se serveşte din grîul

de acolo. O muncă dublă şi chinuitoare, cauzată de lipsa unui spațiu suficient în hambar.

Am desfăcut pielea de cerb pusă la tăbăcit. Pare în regulă (adică nu miroase), dar e foarte umedă şi hîrtia în care era împachetată prinsese mucegai şi se lipise pe alocuri de piele. Nu mi-a mai rămas nici un pic de alaun sau salpetru, dar am mai frecat-o o dată cu sare înainte de a o atîrna să se usuce.

2.10.46: Foarte umed, liniştit şi întuneric toată ziua, dar nici un pic de ploaie. Pe la ora 6.15 se însera deja.

Am tăiat parii pentru gard, am mai pregătit 6 locuri pentru pomi, am adunat mraniță (pentru pomi), am adus cam o duzină de şopîrlițe şi le-am plantat. Cele din urmă nu sînt uşor de găsit la ora asta, fiindcă frunzele se pleoştesc şi le acoperă iarba. Solul în care am să pun pomii e foarte sărăcăcios - foarte lipicios şi argilos, cu un substrat de rocă atît de aproape de suprafață că aracii n-or să reuşească să stea drepți şi va trebui să fie şi ei proptiți cu ceva.

Nici urmă de cerb. Cînd am cumpărat cartofi de la D., mi-au arătat unul pe care îl cîntărise D.D., şi avea doar o livră. (Great Scott — nu e considerat cartof de primă clasă, dar au formă frumoasă şi prin urmare sînt uşor de curățat, şi în plus sînt măricei.)

Ieri am început un butoi nou (40 gal.) de parafină. O să trimit 5 gal. la Londra cu trenul, pentru că acolo e foarte greu de găsit. Asta, plus consumul pe o săptămînă de acum şi pentru o altă săptămînă din noiembrie, avem o rezervă pentru circa 2 luni pentru anul viitor. La fel şi cu cărbunele - adică s-au terminat cele în jur de 2 tone. Ar trebui ca butelia de Calor Gas să ne ajungă pentru încă două săptămîni, şi urmează să primim două butelii, adică pentru 9 săptămîni. Aşa că ar trebui să ne descurcăm în primele 2 săptămîni ale anului viitor.

3.10.46: Frig şi înnorat toată ziua. Una sau două averse uşoare seara. Marea moderat de calmă.

Am răsădit cafelițe (25 de plante), pansele (cam 50 de plante) şi nişte garofițe - ultimele nu arată prea bine şi mă îndoiesc că solul ăsta netratat cu var

li se potriveşte. Am pus gard în jurul celor două locuri pentru pomi din afara grădinii, am pregătit gropile şi am pus plasă de sîrmă aici şi în jurul răzorului de flori. Nu prea face față la iepuri, dar ar trebui să-i țină totuşi cît de cît departe. Am început să curăț primul răzor. Ridichile care au rămas nescoase sînt deja înalte de 8 țoii şi groase de un țol.

Unii dintre napii galbeni semănați pe 15.6.46 au crescut şi sînt acum buni de mîncat.

Am uitat să amintesc că A[vril] a văzut ieri în staul un şoarece. Văzusem şi înainte semne că ar fi, adică hîrtie mestecată, dar nu văzusem nici unul în casă şi sperasem mereu că sînt doar şoareci de cîmp (oare şi aceştia îşi fac cuiburi din hîrtie mestecată?). Cînd punem cerealele în staul, e de aşteptat să apară şi şobolanii, care pînă acum n-au existat aici.

4.10.46: Umed, înnorat, destul de mult vînt, dar nu frig. Cîteva averse uşoare. D.D. bagă întruna ovăzul înăuntru, sperînd să termine şi al treilea stog azi. Am reparat gardul de cerbi şi poarta din fundul terenului. N-am făcut o treabă nemaipomenită, dar e mai bine ca înainte. Am început să sap primul răzor. Turba a început să putrezească şi solul arată mult mai bine decît atunci cînd l-am discuit prima oară.

5.10.46: A plouat puțin în timpul nopții. Azi înnorat şi vînt, dar doar una sau două averse uşoare.

Maşina de tuns iarba („New British" - destul de uşoară şi probabil destul de precar făcută) a sosit azi. Am tăiat iarba, adică atîta cîtă a fost gata de tăiat. Nu arată rău şi o să fie destul de bună după ce o mai cosim o dată primăvara viitoare. Am plantat lalele (50 amestecate, dar nu ştiu dacă timpurii sau tîrzii). N.B. - lalelele sînt puse în două pilcuri, unul în fața mărului pe spalier, altul în fața conductei de apă. Să am grijă să nu pun trandafirii deasupra lor. Pe 50 de bulbi am dat 16 şilingi şi 3 pence, adică 4 pence unul.

Mîine dacă e posibil:

Scos arborele de ilice şi pus turbă în spațiul gol. (dimineața)

Terminat de săpat prima parcelă, (dimineața)

Fixat aracii de pomi fructiferi (o duz. araci).

Adunat nişte mraniță de frunze.

Adus încă nişte degețel roşu

Săpat încă un loc pentru trandafirul agățător şi pus sîrmă în jurul celuilalt.

Dacă fac toate astea, am terminat cu grădina pe anul ăsta, adică sînt în grafic.

Azi am încercat să omor plantele de măcrişul-calului una cîte una, cu soluție foarte puternică de clorat de sodiu, înfigînd o țepuşă în rădăcinile lor.

6.10.46: Prima zi de G.M.T.26

Zi frumoasă. Soare şi senin, aproape nici un pic de vînt, marea calmă şi de un bleu frumos şi destul de deschis. însă imediat ce soarele a intrat după deal s-a făcut frig. Azi, la 7, se înserase deja. Am scos tufa de ilice şi am început să pun iar turbă în spațiul respectiv. Am mai curățat nişte tufe din jurul celei de fucsie şi am îndepărtat crengile moarte.

7.10.46: Din nou, zi frumoasă, dar relativ mai rece şi cu mai mult vînt față de ieri. La radio s-a spus că în timpul nopții a fost ger (nu aici, cred). Puțină ceață în dimineața asta, şi aproape nu se vedea țărmul scoțian. Vîntul îşi schimbă întruna direcția, la fiecare sfert de oră, iar marea e destul de agitată.

Am mai adus nişte degețel roşu. N-a mai rămas nimic de făcut, doar să fixez aracii de pomi fructiferi şi, dacă e posibil, să mai strîng nişte bălegar de pus peste mormanul de compost, ca să ajute la putrefacție.

D.D. şi-a băgat toată recolta în hambar — asta deşi azi şi ieri a fost groaznic de răcit şi 1-a durut în gît. Cînd am ajuns eu la el în după-masa asta, tocmai venea ultima căruță şi al cincilea stog era pe jumătate ridicat. Pînă acum nu e acoperit cu stuf decît primul.

Patru fazani ciuguleau pe cîmpul lui D.D. cînd am trecut pe lîngă el. Cerbul n-a mai apărut niciodată, vreau să zic în timpul zilei.

8.10.40: Frumos şi uscat, dar mai frig şi destul de mult vînt, în general din sud. Marea mai zbuciumată. Am văzut un cocoş negru în apropierea pădurii. Părea imens — în mod sigur mai mare ca un fazan. Prima oară am crezut că e un cocoş de munte, însă, dat fiind că avea alb pe aripi, cred că era un cocoş negru.

Toată ziua curățat etc. Am mai adus cîteva rădăcini de gazon şi le-am lipit de sol, căci ultima rădăcină adusă prinsese deja. Am fixat aracii de pomi fructiferi, am terminat de pus turbă la parcela goală. Grădina e acum terminată, adică e în grafic.

Mîine plecăm şi sper să mă întorc şi să plantez pomii pe la mijlocul lui noiembrie.

Orwell s-a întors la Londra, unde a scris pentru Tribune, etc. Articolul lui, „Cum mor săracii", a fost publicat în noiembrie. A revenit la Barnhill pe 2 ianuarie 1947

NS

26. Greenwich Mean Time; ceasul fusese deci dat o oră înapoi față de ora de vară - de aceea se însera înainte de 7, în loc de 8 (n. ed. orig.).

4.1.47: Sînt aici de pe 2.1.47. Trebuia să ajung cu două zile înainte, dar am pierdut vaporul de pe 30 şi a trebuit să mai stau 2 zile în Glasgow. Traversarea foarte agitată de la Tarbert, şi mi-a fost foarte rău. N-am luat pastile decît cînd mi s-a făcut rău - la întoarcere am să le iau înainte de îmbarcare. I-a luat o jumătate de oră vaporului să acosteze pe cheiul Craighouse, fiindcă, marea fiind

extrem de zbuciumată, nu se putea apropia. După ce a acostat, n-a reuşit să rămînă pe poziție decît un minut sau două, în ciuda parîmelor de ancoră, iar pasagerii abia au avut timp să iasă rapid pe pasarelă.

Ziua în care am sosit aici a fost frumoasă şi însorită, ca de aprilie. Ieri a plouat aproape întruna şi vîntul a fost atît de violent că te dădea jos din picioare. Azi, puțin mai bine - frig şi înnorat, dar fără prea mult vînt.

Toate plantele mici pe care le-am pus - pansele, cafelute, garofițe şi verze - au dispărut complet, evident din vina iepurilor. Aceştia au dezgropat şi au mîncat şi cei cîțiva napi încă aflați în pămînt, dar nu s-au atins de morcovi. Cel mai rău e că au distrus majoritatea căpşunilor. Cîteva au scăpat, dar majoritatea au dispărut pur şi simplu - totuşi, dacă mai au vîrfuri, poate îşi vor reveni la primăvară. Plasa de sîrmă din jurul răzorului de flori n-a fost prinsă în cuie, iar iepurii au intrat pe sub ea. O să pun capcane înainte de a pleca. în jurul parcelei de legume plasa e băgată cîteva degete în pămînt şi nu e nici un semn că ar fi intrat pe sub ea, aşa că trebuie să se fi suit pe ea (plasă înaltă de 3 picioare), ceea ce am auzit că ar fi în stare să facă.

Azi am plantat o duzină de pomi fructiferi, o duzină de coacăzi roşii, o duzină de coacăzi negri, una de agrişi, una de rubarbă, una de trandafiri (6 agățători şi cățărători). Mîine am să plantez zmeura.

Pe verso-ul paginii cu însemnarea din 4 ianuarie 1947, Orwell a desenat un plan pentru a arăta amplasarea pomilor. în stînga casei, pe plan: doi vişini. Pe plan, sub schița casei, sînt trecuți zece pomi, cinci pe fiecare coloană. Deasupra primului pom de pe coloana din stînga e un semn de întrebare; cei trei de dedesubt sînt Allington Pippin, Ribston Pippin şi Lord Derby; al cincilea nu are nume. Pe coloana din dreapta se află Golden Spire, Ellison's Orange, unul fără nume, James Grieve şi Lady Sudeley.

5.1.47: Mult vînt în timpul nopții. în dimineața asta vînt încă puternic, iar marea agitată. însorit, dar rece.

Am plantat zmeuri (2 duzini, plante nu chiar atît de bune).

Am pus 2 capcane

Lalelele au răsărit destul de bine.

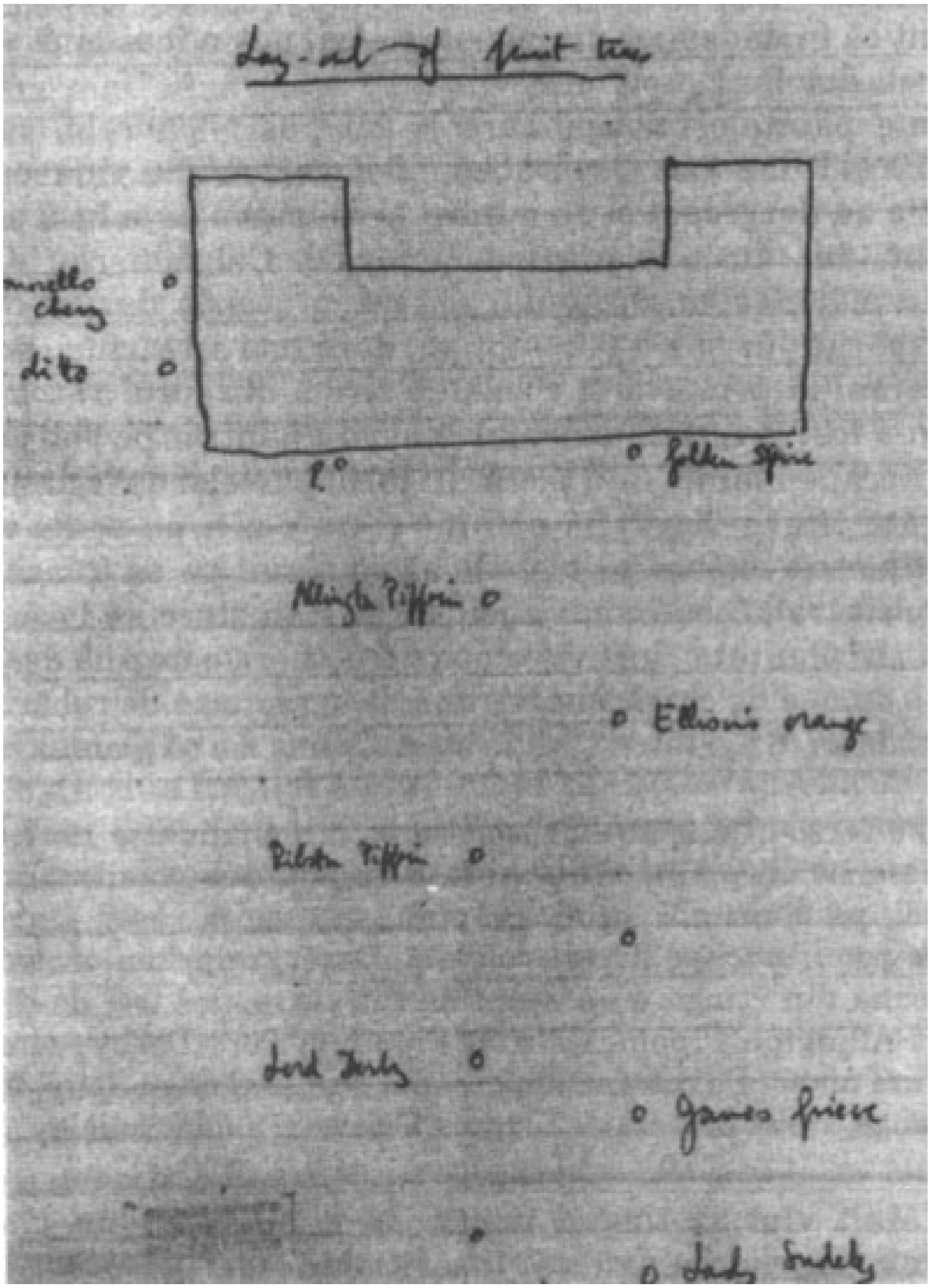
N.B. La întoarcere să avem rezerve de:

Circa 30 de gal. de parafină (pentru cam 8 săptămîni).

2 butelii de Calor Gas (pentru cam 9 săptămîni).

2 tone de cărbune (la Ardlussa) (pentru cam 2 luni).

însemnările din volumul al IH-lea al jurnalului domestic se opresc la această dată. La sfirşitul caietului se află notele lui Orwell pentru eseul său „Politics and the English Language". Acesta a fost publicat în Horizon, în aprilie 1946 (OC, XII). Volumul al TV-lea începe pe 12 aprilie 1947.

Aici ia sfirşit „Jurnalul domestic, volumul III".

Jurnal domestic, volumul IV

12 aprilie 1947 - 11 septembrie 1947

Notă introductivă

Pe 14 ianuarie 1947, adaptarea lui Orwell după Ferma animalelor a fost difuzată de BBC la Third Programme, postul ce avea să-şi schimbe apoi numele în Radio Three. S-a redifuzat pe 2 februarie. Pentru a scoate în evidență ceea ce el numea „punctul de cotitura al poveştii... cînd porcii au păstrat laptele şi merele pentru ei înşişi", a miii luInuK'it, patru rînduri la scenariul radio. Producătorul de la BBC nu a priceput, ce e cu ele, aşa că le-a tăiat.

Cel de-al optzecilea şi ultimul text din rubrica sa „As I pioase" a font publicat de Tribune pe 4 aprilie 1947, iar în săptămîna următoare s-a dus la Barnhill, Jura, şi a lucrat la O mie nouă sute optzeci şi patru. în ciuda faptului că era adesea bolnav şi îşi dorea cu disperare să-şi termine romanul, a mai scris în acest timp şi eseul „Such, Such Were the Joys". 11-a trimis lui Fredric Warburg pe 31 mai 1947. Deşi ştia că nu va putea fi publicat în timpul vieții sale de teama de a nu fi dat în judecată pentru calomnie, a continuat să revizuiască eseul, finalizîndu-1 cam prin luna mai 1948. In august 1947, The English People a fost publicat de Collins în seria sa „Britain in Pictures".

In octombrie 1947, Orwell era atît de bolnav că a trebuit să lucreze în pat. A terminat prima versiune a romanului O mie nouă sute optzeci şi patru la 7 noiembrie 1947.

De pe 20 decembrie 1947 pînă pe 28 iulie 1948, a fost pacient la spitalul Hairmyres, East Likbride, de lîngă Glasgow, cu plămînul stîng afectat de tuberculoză. Cît se afla în spital, sora sa Avril a făcut scurte însemnări în acest jurnal, în general despre starea vremii. Acestea sînt" rezumate pe scurt la finele Volumul V

Orwell a început a doua versiune de la O mie nouă sute optzeci şi patru în mai 1948, cît era încă pacient la spitalul Hairmyres. S-a întors la Barnhill pe 29 iulie, iar două zile mai tîrziu a inaugurat ultimul său jurnal. A terminat de scris O mie nouă sute optzeci şi patru la începutul lui noiembrie 1948. Nici o secretară nu ar fi putut fi convinsă să facă tot drumul pînă la Barnhill şi să se apuce de dactilografiat romanul ca să arate cum trebuie, aşa că Orwell, adesea la pat şi scuipînd sînge, s-a înhămat personal la această sarcină laborioasă. A terminat pe 4 decembrie 1948 şi imediat le-au fost trimise mai multe exemplare agentului său, Leonard Moore, şi editorului său, Fredric Warburg. De pe o asemenea copie la indigo a dactilogramei avea să fie publicată ediția americană a romanului O mie nouă sute optzeci şi patru. în luna decembrie - în mod sugestiv - a renunțat

la apartamentul său din Canonbury Square, Islington; ştia în mod categoric că nu avea să mai locuiască acolo niciodată.

Volumul IV al „Jurnalului domestic" a fost scris pe nouăzeci şi cinci de pagini, plus alte şase pagini verso de 200 cm pe 160 cm ale unui caiet dictando cu douăzeci şi două de rînduri pe pagină. înainte de prima însemnare, Orwell a scris „VOL. IV" şi, dedesubt, „Jurnal (cont. volumului anterior)". Volumul V continuă de la data de 12 septembrie, într-un alt caiet. Orwell notează totalul galoanelor de benzină consumate: benzina era la ora aceea raționalizată. Dă, de asemenea, în paranteză, totalul ouălor adunate.

12.4.47: Barnhill. Am sosit aseară. Ieri şi azi frumos, dar cam răcoare. Totul pare destul de întîrziat. Iarba încă n-a început să crească, nici stuful, abia dacă vezi vreo pasăre în copaci. Tocmai ies narcisele, nici nu s-au terminat ghioceii — cîțiva încă mai sînt înfloriți. Venind cu avionul de la Glasgow, am văzut culmile munților încă acoperite de zăpadă. Pe Jura au fost cam 6 săptă-mîni de ger, apoi ploaie, iar pămîntul e foarte umed. Mulți miei şi viței n-au reuşit să treacă iarna. Motivul, din cîte se pare, ar fi faptul că oile şi vacile n-au avut destul lapte.

Toți pomii şi toate tufişurile pe care le-am plantat par să fi supraviețuit. Cele două cordoane de pomi de lîngă zidul de sud înmuguresc frumos. Ceapa şi celelalte pe care le-am salvat şi care erau foarte bine în ianuarie au dispărut efectiv din cauza înghețului. Cea mai mare parte a căpşunilor par să fi supraviețuit, dar sînt foarte micuți. Rubarba creşte bine. Lalelele încep şi ele să crească.

încă n-au prins nici un peşte de mare anul ăsta. Se spune că anul ăsta sînt puțini iepuri.

Frumos toată ziua, neaşteptat de frig pe la ora 5 după-masa. Am văzut o primulă înflorită într-un loc ferit, în rest nici o floare sălbatică. Şoaldina abia începe să germineze, irişii sălbatici şi clopoțeii au răsărit. Iarba arată încă iernatică. Am văzut cîțiva

iepuri. Porumbeii se adună pe cer dînd zgomotos din aripi -zborul lor de împerechere, cred. Marea foarte calmă. Nici o focă.

Am semănat mazăre pitică. N.B. - să semăn al doilea lot în jur de 25.4.47. Am curățat drastic trandafirii. Cîțiva dintre ei n-au nici un mugur, aşa că nu-mi dau seama dacă încă mai sînt vii. Pămîntul e în stare proastă şi e imposibil să semeni semințe mici. Am acoperit rubarba cu bălegar. D.27 a arat temeinic parcela, aşa cum l-am rugat. O s-o mai mărunțesc, ca s-o desțelenesc cît de cît, după care am să semăn nişte cartofi, dacă reuşesc să fac rost de cîțiva. Pămîntul ar trebui să fie bine săpat, dar, la urma urmei, îl cultiv şi eu cum pot.

Compostul pus în groapă astă-toamnă încă nu s-a descompus ca lumea.

13.4.47: Frumos toată ziua, dar mai rece decît ieri. Destul de mult vînt, din vest şi sud. Marea mai agitată.

Am instalat coteţul compartimentat. Lucrătură de mîntuială - şi o să aibă nevoie să fie întărit şi fixat cu greutăţi ca să stea cum trebuie. Două dintre roţi au venit deja rupte. înainte de război acestea erau uşor de obţinut, dar probabil că acum nu sînt. Am plantat 4 duzini de bulbi de gladiole (roz şi galbene). Solul relativ mai bun după vînt, aşa că poate am să reuşesc să semăn nişte seminţe mici mîine.

14.4.47: A plouat mult în timpul nopţii. Azi, frumos, cu soare, dar din nou frig şi vînt. Marea relativ calmă. Corbii din depărtare par să danseze în aer, evident în ritual de curtare.

Am fixat ţăruşi pentru plasa din jurul ogrăzii găinilor. Am semănat gălbenele. N-am putut să fac prea multe pe afară, fiindcă azi-dimineaţă R.28 a căzut şi şi-a făcut o tăietură urîtă pe frunte. Sper să ajung mîine cu el la doctor - azi e imposibil, n-avem cu ce ne deplasa.

Am desfăcut sticla de coniac. Bine drămuit, sperăm29 ca o sticlă să ne ajungă o săptămînă.

NS

27. Donald Darroch şi Katie, sora acestuia. Adesea, trecuţi drept D.D. şi K.D. (n. ed. orig.).

28. Richard, fiul de doi ani al lui Orwell (de obicei, trecut drept „R", dar uneori poate însemna şi Richard Rees). Singurul medic de pe Jura se afla la Craighouse, la circa 25 de mile spre sud, pe drumuri foarte proaste (n. ed. orig.).

29. Orwell şi sora lui Avril (de obicei trecută cu A.) (n. ed. orig.).

Ieri a început DBST30. Pe insula asta funcţionează trei ore diferite.

15.4.47: A plouat aproape toată ziua, foarte vînt şi destul de frig. N-am făcut nimic în grădină etc, pentru că l-am dus pe R. să-1 vadă un medic. I-a pus două copci. N.B. - trebuie scoase în cam o săptămînă (nu mai mult de 10 zile).

16.4.47: Frig, înnorat şi destul de vînt. Relativ mai frumos seara tîrziu şi marea mai calmă. Imposibil de semănat. Am dat cu var (nu prea bine stins), am pus acoperiş de pîslă la coteţ. In seara asta am văzut unul dintre iepurii albicioşi (la depărtare, dar se pare că era adult).

17.4.47: Zi mult mai bună. Ceva vînt, dar însorit şi destul de cald. Am început să sap parcela arată. Nu arată rău - o să fie bună pentru cartofi. Am semănat napi, morcovi, creson, salată verde (N.B. - următorul semănat în jur de 27), clarkia, luminiţe de seară. Am mai semănat şi cîţiva cartofi pe care i-am

adus să-i mîncăm, fiindcă încă n-au ieşit cartofii de semănat. Toţi erau preîncolţiţi, aşa că ar trebui s se dezvolte cum trebuie.

Am încercat şalupa de cauciuc R.A.F. Stă bine pe apă şi nu pare să aibă deloc tendinţa de a se răsturna, dar nu e deloc navigabilă. E limpede că n-o să-mi folosească decît pentru a ajunge cu ea la cealaltă barcă.

Un cerb mort chiar lîngă golful nostru. Destul de neplăcut, fiind prea greu de luat de acolo.

Au mai ieşit cîteva luminiţe de seară şi o rostopască sau două. Am adus acasă o rădăcină sau două de primule. E incredibil cît de diferit e cînd n-ai ferigă - mă refer la faptul că acum poţi păşi liniştit aproape peste tot. încă nu sînt musculiţe. Cormoranii înoată în golf, aşa că probabil există şi peşti.

NS

30. Double British Summer Time. Pentru a se putea profita mai bine de lumina zilei, ceasul era dat înainte cu o oră de la finele primăverii pînă la începutul toamnei; în timpul războiului şi în anii imediat următori, ceasul era dat înainte cu o oră pe tot parcursul anului şi cu încă o oră în timpul perioadei de „vară". Această măsură era foarte nepopulară printre fermieri. Cînd spune „trei ore diferite", Orwell se referă probabil la DBST, ora de vară (ceasul dat înainte cu o singură oră) şi „ora naturii", cea care regla muncile agricole şi creşterea animalelor (n. ed. orig.).

18.4.47: Frig, vînt şi înnorat. Puţin soare după-masa, apoi ploaie lejeră. Marea destul de potolită.

Am mai săpat un pic la parcela arată, am pus stîlpii pentru poarta ogrăzii de găini.

în timp ce săpam parcela arată, am dat peste un cuib de pui de iepuri - cred că aveau vreo 10 zile. Unul părea deja mort, pe ceilalţi doi i-am omorît. Cuibul se afla la doar cîteva degete de suprafaţă. După cîte am văzut, se ajungea la el printr-o gaură din afara grădinii, aflată la circa 10 iarzi.

Am văzut mai mulţi nagîţi obişnuiţi. Nu-mi amintesc să mai fi văzut păsările astea în zonă pînă acum. Am adus nişte icre de broască într-un borcan. Ar trebui să iasă puii într-o săptămînă sau 10 zile.

19.4.47: O zi mai bună. însorită, dar fără prea mult vînt, deşi nu foarte caldă. Seara vînt şi rece, cu ceva ploaie. Marea destul de agitată dincolo de golf.

Am mai săpat parcela, am plivit şi am dat cu var căpşunii. Acum nu arată atît de rău şi sînt mai puţine goluri decît am crezut. însă nu cred că or să iasă prea multe fructe anul ăsta.

Un singur trandafir nu are încă nici un mugur (un American Pillar31). Unul de lîngă poartă (Alberic Bărbier32), pe care îl credeam mort, are un muguraş chiar lîngă rădăcină, aşa că l-am tăiat aproape pînă jos. Am făcut două lespezi de

ciment, de circa un picior pătrat şi înalte de 2 degete (sau chiar mai puțin), ranforsate cu plasă de sîrmă. O să fac o parte din cărare cu ele. N.B. - pentru o lespede de ciment de 2 picioare pătrate ai nevoie de cinci lopeți de nisip şi una de ciment - mai mult, dacă vrei să fie groasă de cel puțin 2 degete, aşa cum trebuie.

20.4.47: Furtună foarte violentă azi-noapte şi multă ploaie. Azi, pînă pe la 5 ziua, vîntul a suflat tare, în general dinspre sud, a fost frig şi a plouat aproape continuu. Marea foarte agitată, cu valuri ce se spărgeau chiar pe plajă. în seara asta mai calmă, cîteva momente cu soare, dar încă departe de a fi cald.

NS

31. American Pillar e un trandafir cățărător roz-carmin, cu pistil alb şi stamine aurii (n. ed. orig.).

32. Albăric Bărbier e un trandafir cățărător viguros, cu floare alb-crem şi centru galben. A fost introdus de crescătorul care a lansat şi specia Albertine, trandafirul pe care Orwell 1-a cultivat cu atîta succes la căsuța sa de la Wallington înaintea războiului (şi care după cincizeci de ani încă înflorea) (n. ed. orig.).

N-am putut lucra prea mult pe afară. Am împuşcat un iepure, primul de anul ăsta. Am observat că, atunci cînd sînt timizi, cei pe care reuşeşti să-i împuşti sînt aproape invariabil femele gravide. Nu-mi vine niciodată să le mănînc. Bănuiesc că e în parte fiindcă iepuroaicele gestante nu se grăbesc atîta să fugă, dar anul trecut au fost atît de multe femele printre iepurii pe care i-am împuşcat, încît m-am întrebat dacă nu sînt de fapt mult mai numeroase decît masculii.

Alastair şi soții D.33 sînt disperați cu oile. Sînt atît de slăbite cînd fată că nu au pic de lapte şi uneori chiar refuză să-şi ia mieii, şi chiar şi acum, cînd începe să crească iarba, unele dintre ele sînt prea slăbite să mănînce. Soții D. spun că pescăruşii şi ciorile vinete atacă oile slăbite, ieri i-au scos ochiul uneia.

21.4.47: Vreme oribilă. Furtună violentă azi-noapte, iar azi-dimi-neață şi mai şi, uneori atît de puternică încît abia dacă te puteai ține pe picioare. Cotețul a fost desprins din țîțîni -din fericire, a scăpat întreg. Va trebui să-1 fixez bine cu nişte cabluri de ancorare. A plouat aproape toată ziua. Pe la ora 4 a fost mai frumos şi puțin soare, dar vîntul nu s-a potolit. Marea agitată.

O sticlă de coniac ne ține pe Afvril] şi pe mine o săptămînă, cu cîte o duşcă bună de fiecare (un pic mai puțin de două degete), o dată pe zi.

N-am făcut nimic pe afară.

22.4.47: O zi mai bună. Vîntul încă suflă tare, dar nu mai plouă chiar aşa, cîteva momente cu soare şi cît de cît mai cald. Marea s-a^ mai potolit puțin.

încă nu mă simt destul de bine să lucrez pe afară. A[vril] a terminat de săpat primul lot din parcela arată. E loc acolo pentru 4 rînduri de cartofi (cam 10 livre

de semințe). O să folosesc nişte semințe de la D[onald] D[arroch] - Great Scott, cred.

Am dat jos poarta de tablă ondulată de pe laterala casei. O să-mi ajungă să acopăr cotețul, iar rama în care se afla o să fie bună să fac din ea o poartă pentru ogradă. Imposibil de terminat treaba asta pînă nu se potoleşte vîntul. Am tăiat bețe pentru mazărea pitică. Am început să tai bețe pentru fasole. Oaia singuratică de pe cîmp a fătat. Nu-i acordă mare atenție mielului şi,

NS

33. Alastair M'Kechnie şi soții Darroch, fratele şi sora Donald şi Katie (n. ed. orie.).

imediat ce acesta începe să sugă, pleacă. Cu toate astea, a făcut mare tărăboi cînd am luat mielul, cu gîndul de a-1 duce în casă. E destul de zdravăn, deşi mi s-a părut că n-are mai mult de o livră, două.

Mult mai multe păsări în jurul casei din cauza plevei din curte. încă nici o vrabie, dar stolurile de cinteze sînt aproape la fel de numeroase ca vrăbiile. Să mă interesez dacă atacă şi mazărea şi sfecla.

Tufele de fructe au înmugurit destul de frumos.

D.D. zice că în zona asta cucul se aude mai devreme. Vrăbiile, pe de altă parte, nu apar de obicei decît abia în jur de 12 mai.

Nu ştiu sigur, dar cred că folosim cam 4 gal. de parafină pe săptămînă — dacă e aşa, butoiul desfăcut o să se termine cam pe la finele lui mai (mai am unul de rezervă). Motivul e vremea rece şi, drept urmare, faptul că am folosit destul de des sobele Valor. Una dintre acestea consumă mai bine de o jumătate de galon pe zi dacă arde întruna.

După ora 7 a plouat un pic.

De comandat pentru anul viitor (mai bine să comand din timp de data asta):

3 meri de gătit
4 pruni
1 corcoduş 1 renglotă
1 gutui
6 cireşi (de mîncat)
2 duz. de tufe de trandafiri
1 duz. de rădăcini de bujori (roşii şi roz)
200 de bulbi de lalele
Căpşuni ? 3 rugi
N.B. Să comand şi:
6 trandafiri (2 cățărători, 4 tufe)
6 agrişi.

23.4.47: Vreme îngrozitoare pînă pe la ora 4 după-masa. Vînt violent, ploaie continuă şi foarte frig. După asta oarecum mai bine, în general cu ploaie, dar şi cîteva intervale de soare. Seara foarte liniştit, deşi continua să plouă. Marea se calmează cu o viteză uimitoare.

Mielul născut ieri a murit azi-dimineață. A[vril] 1-a găsit muribund şi 1-a adus în casă. îi curgea sînge din gură şi, după spusele lui Alastair, a fost atacat de pescăruşi sau ciori vinete.

Mama pare destul de bine şi în formă, dar ea a ignorat mielul, mai mult sau mai puțin, de la început, aşa că probabil n-are deloc lapte.

R[ichard] nu se simte deloc bine, are frisoane şi tuse, care au început azi-noapte. însă fruntea văd că i se vindecă destul de rapid. Medicul i-a scos azi copcile, fără complicații, şi se pare că n-o să-i rămînă cine ştie ce semn. Ieri au sosit semințele de cartofi (Great Scott). Pot să semăn imediat ce se mai zvîntă puțin pămîntul.

Au mai răsărit nişte primule. Au ieşit şi drobițele. Flori sălbatice nu prea sînt, decît cîte o rostopască ici şi colo.

Azi, vînt suficient de puternic cît să zboare nişte araci de la rubarba abia pusă. Lalelele n-au păți nimic, dar sînt mai adăpostite. Toți trandafirii au înmugurit, în afară de unul singur.

24.4.47: Dimineața frumos, vînt şi rece. După-masă furtună şi averse alternînd cu soarele. Nişte grindină pe la ora 5.30. Frig toată ziua şi vînt puternic pînă seara. Am mărunțit noua parcelă cu sapa şi cultivatorul, dar va trebui să se usuce puțin înainte să se poată pune cartofi în ea. Am început să tai araci pentru fasole.

R[ichard] e puțin mai bine, dar în seara asta a avut din nou febră.

Am comandat pomii etc. pentru la anul.

Toți merii au înmugurit acum, în afară de James Grieve, care arată de parcă ar fi mort. încă nici un mugur pe zmeuri. Cred că toate celelalte tufişuri fructifere au înmugurit. N.B. Jas. Grieve a fost cel cu rădăcina ruptă.

25.4.47: Vreme cumplită. Foarte frig, ploaie aproape continuă şi vînt puternic de pe la prînz încolo. Noroiul mai rău ca niciodată. N-am făcut nimic pe-afară. R. încă tuşeşte rău şi a avut temperatură ridicată aproape toată ziua.

Am văzut de la distanță o pasăre care ar fi putut fi un lăstun.

Seara furtuni violente, care-au măturat totul în calea lor.

26.4.47: O zi mult mai bună. Frumos, vînt şi mai puțin frig. Pămîntul se usucă frumos, dar încă nu e potrivit pentru cartofi. Am mai săpat puțin la parcela arată, am semănat ceapă de primăvară (White Lisbon), am început să tai iarba dintre pomii fructiferi. Parcelele de genul ăsta pot fi tăiate cu maşina de tuns

iarba, dar trebuie să iei întîi pilcurile de iarbă veche cu secera sau foarfecele. A doua tăiere abia poate fi făcută cu maşina.

R[ichard] pare să se simtă mai bine - la ora 6 seara aproape nu mai avea deloc temperatură, iar urticaria pe care o avea în urmă cu cîteva ore peste tot, inclusiv pe picioare, a dispărut momentan.

Azi-dimineață A[vril] a auzit cucul.

Acum au terminat de arat terenul din fața casei. în jur de 4 acri jumate, iar ieri şi azi aş zice că au lucrat cam 8 ore cu totul, inclusiv cele două ocazii cînd tractorul s-a înțepenit. Au arat un pic mai mult decît anul trecut, ceea ce înseamnă că vor avea mai puțin stuf.

A. a văzut un iepure de munte, încă aproape alb! Probabil că îşi schimbă culoarea pur şi simplu din cauza temperaturii.

Acum s-a stabilit clar că R. are pojar. Va trebui să mai stea la pat o săptămînă şi în casă încă o săptămînă după asta.

27.4.47: Ploaie violentă toată noaptea sau aproape toată noaptea. Bălți uriaşe peste tot în dimineața asta.

Dimineața ploioasă şi rece. După-masa în general însorită şi cu vînt, cu mai multe furtuni. Efectul acestei zile e probabil că s-a uscat cît de cît pămîntul.

N-am lucrat deloc afară. Am făcut rama pentru poarta ogrăzii de găini. Foarte grea şi va fi greu de pus în balamale, nu doar fiindcă n-am balamale atît de mari, ci şi fiindcă bucata pe care va atîrna nu e dreaptă. Poarta va trebui să stea rezemată de pămînt, caz în care cea mai bună metodă de a o pune în balamale va fi probabil cu frînghii sau sîrme. în mod ideal, ar trebui să pui roți în partea de jos a porții, dar cred că o să meargă şi cu şine (fundul butoiului), dacă reuşesc să nivelez terenul.

R. e mai bine. Am încercat să fac un puzzle pentru el, dar nu pot tăia decît bucăți cu margini drepte, căci unica mea pînză de bomfaier e ruptă.

A. a văzut ieri nişte păsări neidentificate asemănătoare cu rațele - probabil vreun soi de cufundar.

Am văzut o rîndunică (sau un lăstun - razant). ^ 28.4.47: Ploaie în timpul nopții (şi grindină, după cum spune K[atie] Dfarroch]). Azi aproape toată ziua vînt şi înnorat, cu averse de ploaie alternînd cu intervale de vreme frumoasă. Seara liniştită şi frumoasă. Frig toată ziua. Seara asta e cam prima oară cînd vîntul a încetat, de o săptămînă sau mai bine. Nu cred că a bătut din altă direcție decît dinspre vest, în tot timpul ăsta.

Am fixat poarta pe şine şi pare să meargă destul de bine.

Am auzit cucul (pentru prima oară). Primulele sînt acum destul de numeroase, alunii au muguri destul de formați, irişii sălbatici au înălțimi între 6 țoii şi 1. Nici un semn că ar creşte iar ferigă.

29.4.47: Se pare că azi-noapte n-a plouat deloc. Ploaia a început pe la ora 10 dimineața şi a căzut aproape continuu (nu prea torențial) pînă pe la 8 seara, cînd s-a înseninat oarecum.

Totul e iar o mlaştină. A fost mult mai puțin vînt decît ieri.

N-am putut să fac nimic afară. Am cimentat crăpătura din zidul cămării.

Uleiul de parafină se termină foarte repede, din cauză că două sobe Valor ard toată ziua. Imposibil să faci rost de lemne de foc uscate pe vremea asta. Chiar şi în şopron, care e destul de etanş, tot umed rămîne, şi am remarcat că cimentului îi trebuie zile întregi ca să se usuce.

30.4.47 : O zi mult mai bună, deşi foarte rece. Fără ploaie, soarele a strălucit toată ziua, şi vînt mugind dinspre nord, care a uscat totul destul de mult.

Tocmai au apărut mazărea, lăptucile şi napii, dar cred că cintezele au scos toți germenii de lăptuci, ca şi o mare parte dintre napi. Şi au început să facă asta şi cu mazărea. Am rese-mănat lăptucile şi am acoperit semințele cu plasă de sîrmă, ceea ce ar fi trebuit să fac de la început. Trei tufişuri de agrişe încă n-au înmugurit. Unii dintre zmeuri au înmugurit chiar lîngă rădăcini -probabil ar fi trebuit să tai tulpinile mai scurte cînd i-am băgat în pămînt. Jas. Grieve încă nu dă semne de muguri. Au început să apară şi buruienile.

Am mai săpat puțin, am terminat de tăiat iarba dintre pomii fructiferi, am pus araci la mazăre. Data viitoare, iarba o să fie cosită numai cu maşina, iar gropile unde am săpat să scot stuful pot fi umplute şi resemănate sau acoperite cu turbă. Azi am început noua butelie de Calor Gas (N.B. - să mai comand 2). Ar trebui să țină pînă în prima săptămînă din iunie. E mai puțină parafină decît am crezut (aş zice că e pentru o săptămînă-două). In orice caz, mai avem un butoi de rezervă.

1.5.47: Zi frumoasă. N-a plouat, deşi după-masă părea să amenințe în sensul ăsta. In rest, soare toată ziua. Mai puțin vînt ca ieri, dar încă frig.

Am semănat cartofi (Great Scott), 5 rînduri, cam 15 livre de semințe sau poate spre 20. Am scos vechile tufişuri de agrişe. Cu ajutorul lui Neal McArthur şi Duggie Clark34, am repus cotețul pe locul lui. Sper să nu fie iar luat pe sus de vînt, înainte să apuc să-1 fixez în şuruburi.

Am omorît un şoarece din cămară. Afvril] a ieşit să-mi spună că e unul acolo, care se simte ca la el acasă. Am intrat în casă şi l-am găsit mîncînd ceva de pe jos, fără să ne acorde nici o atenție. L-am pălit cu o doagă de butoi şi l-am omorît. E ciudat cum fiecare animal are alt comportament față de om.

Pe vechile plante se formează agrişe şi coacăze - însă nu sînt foarte multe şi nu mă prea aştept ca tufişurile mele să dea vreun fruct anul ăsta.

2.5.47: Frumos toată ziua. Mai cald ca ieri şi foarte puțin vînt. înnorat o vreme după-masa şi efectiv doar cîteva picături de ploaie.

Am pus tabla ondulată pe coteț. Cred că o să stea, dar tot mai am să-l ancorez. Nu pot să-l prind în şuruburi fiindcă n-am şuruburi atît de lungi. M-am uitat cum a făcut Dfonald] D[arroch] cu plasa de sîrmă la al lui. Pe fiecare latură a cotețului sînt puşi bolovani imenşi, care sînt înfăşurați cu o bucată de plasă de sîrmă pusă în două. Apoi, un fir dublu de sîrmă e trecut în jurul plasei de pe bolovani şi peste acoperiş. Această sîrmă e apoi strînsă prin răsucire. Cred că asta e metoda obişnuită aici.

Pentru prima oară anul ăsta am văzut un pui de iepure sau doi. Cintezele etc. sînt în sezon de împerechere, aşa că nu pot avea cuiburi încă. E limpede că cintezele au distrus toți napii, aşa că va trebui să-i resemăn.

Se pare că butoiul de parafină n-o să ne ajungă decît doar încă vreo cîteva zile — adică circa o lună în loc de două, cum anticipasem, însă e posibil să fi avut în el mai puțin decît credeam cînd am plecat anul trecut.

R[ichard] a coborît azi scările pentru prima oară. Tot azi şi-a dat jos şi bandajul de pe frunte, pentru prima oară. Cicatricea s-a vindecat frumos şi nu se vede prea tare.

3.5.47: Rece şi înnorat aproape toată ziua. Ploaie uşoară aproape toată după-masa. Seara puțin mai frumoasă, dar rece. Marea agitată.

NS

34. Duggie (Dougie?) Clark a lucrat pe moşia Astorilor de la Tarbert, precum, probabil, şi Neal (Neil?) McArthur (n. ed. orig.).

N-am putut să fac prea multe pe-afară. Am mai săpat puțin, tun pus plasa de protecție la semințe, am resemănat napii. N.B. -iliv.ii Ic .mi acoperit cu plasă, cintezele tot dau tîrcoale la semințe. Nu se tem să intre sub plasă.

Ultimul trandafir are un mugur, aşa că nu a murit nici unul. Unele dintre tufele noi de coacăze care au înfrunzit aproape complet au coacăze în ele, deşi fireşte că nu prea multe.

4.5.47: Frumos toată ziua, cu excepția cîtorva picături de ploaie vreme de cîteva minute din timpul serii. Nu prea însorit, dar mai cald ca ieri. Marea încă agitată dimineața, mai potolită spre seară.

Am mai săpat puțin, am terminat de tăiat iarba între straturile de tufe de fructe, am semănat clarkia, gălbenele, mac roşu, limba-mării.

N-au ieşit pui din icrele de broască, probabil fiindcă n-am adăugat apă proaspătă, lucru pe care nu l-am considerat necesar, înainte să iasă mormolocii.

Cîțiva muguri de căpşuni au făcut flori.

Cintezele continuă să atace semințele de napi, în ciuda plasei şi a sforilor. Am împuşcat una şi am lăsat-o acolo, pe răzor. Probabil că va avea efect o zi sau două.

Cînd te uiți în jos către mare, peste pădure, dacă vezi o frunză verde în jur.

Butoiul de parafină aproape s-a terminat - cu aproape 5 săptămîni mai puțin decît am crezut. Dar poate că de la început a avut mai puțin decît mi-am închipuit.

Am trimis după 2 butelii de Calor Gas. (Am trimis butelii goale.)

5.5.47: în general înnorat, cu cîteva intervale cu soare şi ceva vînt. Cîteva averse scurte.

Am mai săpat puțin, am tăiat pari pentru fasole, am pus araci la cireşi, am fixat fundația cotețului - treabă foarte amato-ricească, dar probabil suficientă pentru vînturile de peste vară.

Au ieşit multe primule. Şoaldina abia dacă se vede şi n-a început să crească. Cei de la Ardlussa încă n-au auzit cucul.

Azi au semănat şi au grăpat pămîntul din fața casei. Semințele au fost întîi semănate pe solul arat grosier (se pare că le-a luat doar 2 ore să împrăştie semințele pe o suprafață de circa 4 acri jumate), apoi pămîntul a fost grapat de încă două ori. Nu ştiam că se poate face şi aşa, şi aş fi crezut că asta

înseamnă să îngropi grîul la adîncimi foarte inegale şi în general mult prea adînc, căci acolo unde au fost răsturnate brazde mari, s-au făcut făgaşe adînci de 8 țoii. Avantajul este că toate semințele se rostogolesc în şanțuri şi astfel se aşază pe rinduri, dar oricum au tendința de a face asta, fiindcă şi după grăpare tot mai rămîne o urmă de şanț.

Azi s-a terminat butoiul de parafină.

Capcana lui D. a omorît un şobolan imens în şopron.

6.5.47: Puțină ploaie dimineața, soare şi vînt după-masa. Relativ mai cald.

Am mai săpat puțin, am rearanjat cireşii pe spaliere, plus unul dintre meri. Aceştia din urmă au grămezi uriaşe de flori, multe dintre care se vor spulbera, şi s-ar putea să nu fie fertilizați dacă ceilalți meri nu înfloresc şi ei.

Ferigile au făcut frunze.

7.5.47: Zi foarte liniştită şi în general înnorată. O ploaie scurtă şi foarte uşoară dimineața. Marea calmă.

Am semănat mazăre (Daisy, al doilea lot de mazăre timpurie, un picior şi jumătate) şi lăptuci. Cîteva lăptuci din primul lot par să le fi supraviețuit cintezelor.

Cîteva dintre rubarbe au murit - motiv probabil, erau plante foarte tinere şi le-am pus prea mult bălegar de vacă deasupra. Aproape toți zmeurii înmuguresc acum în jurul rădăcinilor. Trei agrişi n-au înmugurit încă şi mi-e teamă că au murit.

Azi am început un butoi nou de parafină. Ar trebui să țină cel puțin pînă la finele lunii iulie, dar N.B. - să încep să mă agit pentru un nou butoi deja din iunie.

Una sau două dintre primulele pe care le-am repicat au început să înflorească.

8.5.47: Dimineața liniştită şi înnorată. Puțină ploaie după-masa.

Destul de cald. Am început să pun plasă de sîrmă în jurul cotețului.

9.5.47: Zi frumoasă, caldă şi liniştită, însorită pînă seara. Prima zi de cînd sîntem aici cînd a fost plăcut să stăm afară. Marea foarte calmă.

Nu m-am simțit suficient de bine pentru a face prea multe. Am tăiat iarba în fața casei (multă cruciuliță etc, dar asta poate fi uşor ținută sub control tăind-o des). Am inspectat straturile de

turbă. Turba e acum destul de uscată pentru a fi tăiată. Am făcut o furcă, să o țin cu ea. Am dat foc la gunoi.

Gladiolele (plantate pe 13.4.47) au apărut deja ici şi colo.

Am văzut violete înflorite (primele pe anul ăsta, dar A[vril] le-a văzut mai devreme).

Alt cerb mort pe munte, nu departe de coliba dărăpănată. Se spune că au murit mulți în iarna asta.

Am văzut o rîndunică pe pămînt, ceea ce cred că e neobişnuit.

Seara a plouat o oră sau două.

12.5.47: Ultimele 3 zile în pat, 8 tablete de M&B35 pe 10.5.47. Foarte bolnav pînă azi dimineață. După-masă m-am dat jos din pat cîteva ore. încă şubred.

Furtună, tunete şi ploaie torențială preț de o oră sau două în seara de 10.5.47, în rest toate zilele astea cald şi liniştit. Vegetația se dezvoltă remarcabil.

Cireşii sălbatici plini de flori. A ieşit o lalea sau două. Macii roşii semănați pe 4.5.47 au răsărit. Au apărut destul de multe gladiole.

13.5.47: Mai bine. M-am plimbat puțin, dar n-am făcut nimic altceva.

Zi frumoasă. Vegetația se dezvoltă vertiginos.

Azi au semănat cîmpul cu raigras peren. Ăsta răsare mai tîrziu decît ovăzul şi nu e prea afectat de recoltatul celui din urmă. Anul următor poate fi recoltat ca fin, dar în cazul ăsta va fi lăsat ca păşune cel puțin primul an. Semințele sînt semănate cu un „disc de semănat", care le aruncă în toate direcțiile - fiind atît de uşoare, ar fi greu să fie împrăştiate prin metoda normală. Acționînd o mică pîrghie, o parte a semințelor ies din sac pe un disc de tablă împărțit în mai multe secțiuni, care se poate roti rapid. Semănătorul se plimbă încet, cu aparatul atîrnat de gît şi roteşte discul mişcînd un arc încoace şi-ncolo. Un sac a ajuns pentru tot cîmpul (4 acri jumate).

A sosit motorul suspendat. Pot să aduc barca săptămîna viitoare, cînd merge maşina.

Am comandat găini - 8 puici de 28 de săptămîni, preferabil R.I.R. încrucişate cu W.L.36 Trebuie să vină din Yorkshire, drum lung.

NS

35. May and Baker, producători de sulfonamide şi ai medicamentului Sulfapiridină, folosit în tratamentul pneumoniei - cunoscut în genei.>l sub numele de M&B, de la inițialele fabricanților (n. ed. orig.).

36. încrucişare între Rhode Island Reds cu White Leghorns (n. ed. orig.).

14.5.47: Vînt şi înnorat dimineața, dar destul de cald. A plouat destul de mult după-masa.

Puțin mai bine. Am mai pus nişte plasă de sîrmă în jurul ogrăzii de găini. O să fie nevoie de multe cuie s-o fixez.

Am turnat un dop pentru chiuveta de la baie, din plumb. Nu ştiu ce greşesc. Deşi stă destul de liniştit pe foc în vasul de topit, plumbul sfîrşeşte mereu prin a fierbe şi sare peste tot cînd îl torni în formă, şi se pare că nu reuşesc să obțin un rezultat fără defecte. Poate o fi din cauza diferenței de temperatură. în cazul ăsta o trebui oare să încălzeşti matrița înainte ?

R[ichard] face 3 ani azi.

S-a terminat butelia de Calor Gas, după doar două săptămîni! E greu de aprins gazul din butelia cea nouă, fiindcă pare să aibă presiunea prea mare. Poate că fiecare butelie e umplută cum se nimereşte.

15.5.47: Dimineața cu vînt şi destul de rece. Cîteva averse după-masa, apoi frumos şi cald. Seara plăcută şi liniştită. Marea calmă.

Am continuat cu plasa de sîrmă. Aproape am terminat, mui am doar s-o fixez etc. Am tăiat araci pentru gladiole (primul răzor a crescut deja).

M-am dus la Kinuachdrach pentru prima oară în circa 10 zile. Au ieşit cîțiva clopoței. Cîțiva porumbari tocmai au înmugurit (îmi amintesc că anul trecut n-am găsit nici un porumbar). Alunii abia dacă au făcut frunze. Am observat nişte muşte maronii, pe care le vezi de obicei pe balega de vacă, pentru prima oară anul ăsta. Peste tot sînt albăstrele.

K[atie] D[arroch] zice că azi-noapte s-a anunțat la radio că nu se va mai trimite nici o pasăre din Anglia în Scoția, pentru a se împiedica răspîndirea nu ştiu cărei boli. Există în mod sigur nu ştiu ce lege să nu se importe păsări în Marea Britanie din străinătate. Poate că mi-o fi răspuns deja cel căruia i-am scris să le comand.

Lăptucile semănate pe 7.5.46 au răsărit, dar nu şi ceapa semănată cu cîteva zile înainte.

16.5.47: Zi frumoasă şi însorită, dar vînt destul de rece uneori.

Am terminat de pus plasa de sîrmă (tot mai am s-o fixez la bază).

Am curățat răzorul de căpşuni şi am aranjat marginile, am tăiat lăstarii de zmeuri. Buruienile au năpădit tot.

Au început să apară şi cepele.

17.5.47: înnorat, dar nu prea frig. Ploaie ori burniță toată după-masa şi seara.

Am semănat pătrunjelul, am mai tăiat nişte araci pentru gladiole (acum am destui). Limacşii sînt tot mai numeroşi. Am dat, de probă, cu nişte praf de tutun în jurul lăptucilor.

A[vril] a văzut nu ştiu ce fel de balenă traversînd golful azi-dimineață. Poate e un rechin-balenă, ca anul trecut.

Am văzut un iepure cu guler alb, în acelaşi loc ca de obicei. Primul pe anul ăsta.

în fine, începe să apară şi şoaldina pe stînci. Irişii sălbatici înalți de un picior sau optsprezece țoii.

18.5.47: E limpede că a plouat mult azi-noapte. în dimineața asta vînt şi înnorat, cu ceva ploaie. După-masa însorit, dar frig toată ziua.

Am mai săpat puțin (încă nu pot săpa prea mult), am pregătit răzorul pentru dovlecei, am prins plasa de sîrmă în cuie (un colț sau două încă nu sînt cum trebuie).

Lalelele pe care le-am cumpărat ca fiind de diverse culori sînt aproape toate galbene.

19.5.47: Zi frumoasă şi însorită. Marea calmă.

Am semănat dovlecei (tufiş) afară sub ghivece, adică în cutii cu găuri dedesubt. N.B. Să mă uit cam peste o săptămînă şi să văd dacă au germinat. Am pus gladiolele pe araci, am plivit napii, am început să rarefiez al doilea răzor. Am mai tăiat lăstarii de trandafiri, pentru că par să aibă nevoie.

Unul sau doi meri tocmai înfloresc. Cei de pe spaliere se deschid şi probabil n-or să apuce să fie fertilizați. O floare sau două în cireşi.

20.5.47: Zi frumoasă, toridă şi liniştită.

Am pregătit terenul pentru sfeclă. Am tăiat araci pentru fasole. Unii căpşuni fac deja fructe. Multe flori de măr s-au deschis. Griul de pe cîmpul din fața casei s-a înălțat. Flori imense de piciorul cocoşului în locuri mlăştinoase. Peste tot e plin de primule.

Azi se văd reflexii ale farurilor de pe insule - localnicii spun că e semn de ploaie.

Dacă vremea e frumoasă, avem de gînd să aducem barca acasă duminică (pe 25).

21.5.47: Zi liniştită, înnorată dimineața, însorită aproape toată după-masa. Marea foarte calmă, destul de ceață.

Am început să tai turba. Am tăiat 200 de bucăți şi, fiind 2 persoane, ne-a luat 2 ore, cu tot cu curățatul turbei în prealabil. Le-am strîns cu o frînghie, care sper să țină departe de ea cerbii şi vitele. Sperăm să tăiem cel puțin 1 000 de bucăți în total.

Am pus praf de tutun la meri. N.B. - să-1 spăl mîine. Patru dintre pomi, adică cei din iarbă, fac destul de multe flori, dar probabil acestea nu se vor sincroniza cu cele de pe merii pe spaliere.

A înflorit şi limba-peştelui.

în golf sînt în permanență atîția cormorani, încît bănuiesc că trebuie să existe o adevărată colonie de cuiburi acolo, căci în perioada asta a anului n-ar putea să se afle mereu la depărtare de cuiburi.

22.5.47: înnorat, dar nu frig. Foarte puțin vînt. Ploaie uşoară aproape toată după-masa. Marea calmă.

Am semănat sfeclă şi napi.

Au sosit găinile, adică la Ardlussa. Probabil o să ajungem acolo sîmbătă.

încă nu ştiu ce rase sînt (am comandat rase încrucişate, dacă e posibil, dacă R.I.R. pure nu există).

23.5.47: Zi frumoasă şi caldă. Marea calmă.

Am mutat plasa de sîrmă din jurul parcelei de pomi fructiferi, am tăiat iarba din fața casei, am început s-o tai pe cea dintre pomi. Am dat cu clorat de sodiu la nişte stuf şi urzici.

Unele dintre frunzele merilor încă nu arată prea bine.

Vaca s-a înnămolit azi-noapte. Cînd am scos-o afară, era prea slăbită să stea pe picioare şi a trebuit să-i dăm terci de ovăz, pe care i 1-a pregătit A[vril].

24.5.47: Nu atît de cald ca ieri, şi mai mult vînt. Vîntul a bătut, pe rînd, din toate direcțiile. Marea destul de agitată.

Am adus nişte iarbă de şoaldina, pe care vreau să încerc s-o aclimatizez. Limba-peştelui, pe care am pus-o anul trecut, a prins destul de bine.

Au sosit găinile (Rhodes). Au aşteptat la Ardlussa de pe 21, timp în care au făcut 6 ouă. După cum le văd, toate sau majoritatea ouă.

F[letcher]-ii au primit ieri o mulțime de ouă de pescăruş, multe dintre care erau însă deja clocite, aşa că e limpede că acum e prea tîrziu. Să țin minte că în jur de 15-20 e probabil data corectă. Dar au şi destule bune şi ne-au dat şi nouă 16. Nişte ouă uimitor de mari, cît cele de găină. Poate că sînt de pescăruş negru sau argintiu. Astea nu pot fi vîndute drept ouă de fluierar, aşa cum cred că se făcea mai demult cu ouăle de pescăruş.

Limacşii mănîncă gălbenelele. Am dat cu praf de tutun.

25.5.47: Frumos, dar mai vînt decît ieri. M-am dus la Ardlussa cu gîndul de-a aduce înapoi barca, dar marea mi s-a părut prea agitată. Vegetația de la

Ardlussa e mult mai dezvoltată decît cea de aici. Găinile n-au făcut nici un ou.

26.5.47: Frumos şi foarte vînt. Marea agitată, puțin mai calmă către seară. Am mai tăiat nişte turbă (150 de bucăți), am continuat să tai iarba dintre pomi.

A răsărit un cartof, din al doilea lot. Ceilalți (semănați pe 17.4.47) încă nu dau semn, dar germinează, fiindcă am dezgropat unul sau doi să văd ce fac.

Citeva averse seara tîrziu.

Nici un ou.

27.5.47: Vreme liniştită şi destul de caldă. O mare parte a timpului înnorat. Marea destul de calmă.

Am tăiat turba (130 de bucăți) şi am pus primul lot în grămezi de cîte trei. Am rărit clarkia (limacşii au mîncat unele dintre ele), am pus clorat de sodiu pe măcrişul din curtea din spate.

Eu şi A[vril], muncind cot la cot, se pare că reuşim să tăiem cam 100 de bucăți de turbă pe oră. Dacă înmulțeşti cu doi, cît îți ia să o întorci, să o aşezi grămezi şi s-o transporți cu roaba, înseamnă că îți ia cam 40 de ore de muncă (pentru 2 persoane) să aduci acasă o tonă de turbă. Fără îndoială că săpătorii experimentați o pot face infinit mai repede şi ar fi mult mai simplu dacă ar fi 3 sau 4 persoane, pentru că n-ai mai pierde timp trecînd de la o operațiune la alta.

28.5.47: Zi frumoasă, în general cu vînt. Marea destul de agitată pînă seara, cînd s-a calmat.

N-am făcut nimic pe afară, fiind ocupat să confecționez o cutie poştală.

Napii semănați pe 22.5.47 au crescut.

încă nici un ou. Janet McK[echnie] a zis că găinile pe care le-au primit din Anglia n-au ouat o săptămînă după sosire.

29.5.47: Puțină ploaie în timpul nopții. Ploaie uşoară şi ceață joasă o mare parte a zilei. Marea mai calmă.

Am semănat ciucuşoară (anuală), am rărit primul lot de napi. Mărul Jas. Grieve e clar că nu e mort. Prin urmare, n-au murit -din circa 90 de plante, în afară de căpşuni — decît 3 agrişi, un coacăz, 3 rădăcini de rubarbă, vreo şase zmeuri. Nu-i rău, avînd în vedere că le-am plantat tîrziu şi vremea a fost îngrozitoare.

2 ouă (primele de la găinile noastre).

Au răsărit mulți cartofi din primul lot.

30.5.47: Liniştit şi calm.

Ian37 ne-a adus azi-noapte barca, pentru că se duceau la Glengarrisdale să adune alge de pe plajă. Am fost cu ea la Kinuachdrach. A pornit destul de greu (bujia nu era prea bună).

In după-masa asta am acostat pe o insulă de la gura portului, să văd dacă rîndunicile de mare şi-au făcut deja cuib. încă n-au început, dar am găsit un ou

de pescăruş.

Afvril] a mai văzut nişte iepuri cafenii.

Clopoţeii sînt în toată splendoarea.

Nici un ou.

31.5.47: E limpede că a plouat enorm azi-noapte. Azi liniştit şi cald, în general fără soare. Marea calmă.

Am terminat de tăiat iarba dintre pomi, am rărit clarkia şi macii.

A crescut sfecla (semănată pe 22.5.47). Un dovlecel abia se iţeşte din pămînt.

2 ouă. Am început să le dau găinilor Karswood.

Am început butoiul de benzină de 50 de galoane (care trebuie să ţină pînă la finele lui august). A[vril] a scos 9 galoane.

1.6.47: Tunete şi ploaie torenţială în timpul nopţii. Azi destul de frumos şi cald, dar ceţos, după o scurtă aversă dimineaţă.

Am fost la Scârba38. Cam o jumătate de oră cu barca (3-4 mile). Cînd ne-am întors, motorul n-a vrut deloc să pornească

NS

37. Ian M'Kechnie (sau McKechnie - Orwell foloseşte ambele variante). Golful Glendarrisdale se află pe coasta vestică a insulei Jura, aproape în capătul opus faţă de Barnhill (n. ed. orig.).

38. Scarba se află în nordul insulei Jura; insulele sînt despărţite de golful Corryvreckan (n. ed. orig.).

(probabil se stricase bujia) şi a trebuit să vîslim. Treabă anevoioasă, ne-a luat cam 2 ore. Scârba e mult mai golaşă ca Jura. Aproape nici un copac, iarbă bună. Cît eram acolo, am omorît un şarpe foarte mare.

Am semănat salată verde.

1 ou.

2.6.47: Zi frumoasă, caldă şi liniştită, cu ceva ceaţă. Marea foarte calmă.

Am tăiat turba (200 de bucăţi). Am mai dat cu nişte clorat de sodiu.

2 ouă (a treia găină a început să facă ouă).

2 trandafiri au muguri acum. Au înflorit toţii meri în afară de doi. Al doilea lot de gladiole n-a crescut prea bine (n-au apărut decît vreo jumătate din ele).

D[onald] D[arroch] mi-a dat o căruţă de bălegar.

E plin de cuci peste tot. Sînt curios dacă chiar încep să cînte altfel din iunie sau pur şi simplu încep să te agaseze, nemaifiind o noutate.

3.6.47: Liniştit, înnorat şi cald. N-a plouat, deşi de cîteva ori părea că stă să plouă. Marea foarte calmă. Laptele se strică repede pe vremea asta.

Am terminat de pregătit terenul pentru fasole. Am gresat motorul suspendat, am tăiat alimentarea cu benzină, cum mi-a sugerat M'Kfechnie] şi am pus o

bujie nouă. Pe asta am luat-o de la Austin şi mi s-a părut la fel de proastă ca şi cea veche — în orice caz, am trimis după unele noi. N-am putut să fac probă motorului, fiindcă n-am putut ajunge la barcă. O să iau şalupa R.A.F. pînă la Kinuachdrach imediat ce văd că merge motorul.

A[vril] şi B.D.39 s-au dus azi-noapte la pescuit - din nou, nimic. Se pare că nu sînt decît pui de peşti.

NS

39. Bill Dunn. William Dunn (1921-1992) fusese ofiţer în armată, dar după ce-şi pierduse piciorul fusese declarat inapt, ca invalid. A venit la Jura pentru a face agricultură în 1947. După cinci luni, s-a mutat de la ferma lui din apropiere de Barnhill cu Orwell şi sora acestuia, Avril. Mai tîrziu s-a asociat cu Richard Rees pentru a lucra pămîntul de la Barnhill. în 1951 s-a însurat cu Avril şi cei doi l-au crescut împreună pe Richard, fiul lui Orwell. Vezi transcrierea interviului luat de Nigel Williams lui Bill Dunn, în Amintiri despre Orwell. în februarie şi martie 2009, Richard Blair a contribuit cu un foarte interesant eseu la site-ul Eric & Us (www.finlay-publisher.com), reprodus pe site-ul Orwell Prize (n. ed. orig.).

A înflorit şi părul cel bătrîn de lîngă gardul viu. Dar şi anul trecut, cînd am sosit aici (şi totul se dezvoltase mai repede cu cîteva săptămîni) am avut impresia că înflorise, însă n-a dat nici un fruct. A răsărit şi ciucuşoara. înfloresc merişorii. Stejarii au înfrunzit complet.

3 ouă (10).

4.6.47: Destul de multă ploaie azi-noapte. Ploaie şi „ceaţă scoţiană" aproape toată ziua. Pămîntul foarte îmbibat.

Imposibil de semănat fasole. Am început să pun araci la fasole, am fixat zăvorul la uşa hambarului, am reglat lămpile.

Am găsit o căldăruşă în grădină (o nuanţă violet, uşor demodat). Cred că a supravieţuit aici de pe vremea cînd casa a fost locuită ultima dată, acum vreo 12 ani. Celelalte flori care au supravieţuit sînt narcisele, ghioceii (ambele în cantităţi mari), crinii făclie, omagul de grădină.

Consumul de parafină în prezent, de doar 1-2 galoane pe săptămînă.

4 ouă (cred că 5 găini sînt ouătoare). (14 în total.)

5.6.47: înnorat, destul de rece şi ploaie uşoară aproape toată ziua. Spre seară s-a înseninat oarecum. Marea calmă.

Am semănat fasole (am bătut-o uşor, pentru că pămîntul era foarte lipicios) şi am înfipt-o. Am mai încercat o dată să pornesc motorul - degeaba. Nu pot fi sigur pînă nu vin bujiile cele noi, dar mi-e teamă că ar putea fi de vină inductorul, lucru pe care nu-1 pricep.

Cît eram cu D[onald] Dfarroch] în barcă, am acostat pe insulă.

Nici un cuib de rîndunică de mare încă, dar se pare că îşi fac cuiburi (adică scobesc în diverse locuri). D.D. a găsit un cuib cu doi puişori deja formaţi, negri cu dungi, cam de mărimea unui pui de o zi. Probabil scoicari, pentru că mereu văd vreo doi în zonă.

Multă apă în barcă - dar probabil e mai mult apă de ploaie. Nici un ou.

6.6.47: Vînt, în general frumos, dar cu unele intervale de ceaţă şi ploaie uşoară.

Am mai tăiat nişte iarbă. B[ill] D[unn] şi D[onald] D[arroch] au prins azi-noapte un peşte (un cod negru micuţ).

4 ouă (18).

7.6.47: Vînt, în general frumos. Destul de rece dimineaţa. Marea mai agitată.

Azi-noapte am împuşcat un iepure foarte tînăr în grădină. I-am aruncat corpul în şanţ, de unde a dispărut pînă dimineaţă - probabil pisici. N.B. Să pun cît mai repede şi restul de

plasă.

Am pus bujia cea nouă la motorul de barcă şi, la sfatul lui Ian M'K., am pus mai multă benzină în amestecul din rezervor. Barca era eşuată pe ţărm, aşa că am fixat motorul la pupa ca să-i fac probă, în aşa fel încît elicea să nu atingă pămîntul. A mers aproape imediat, după care nu se mai oprea, probabil din cauză că s-a blocat supapa de reglaj. Aşa că a mers cam 5 minute fără apă şi, în clipa cînd s-a terminat benzina din caburator, uleiul din cutia ambreiajului fierbea. Sper că n-a păţit nimic. Robinetul butoiului de benzină cam curge.

Am scos un galon, cu totul deci 10 galoane.

3 ouă (21).

Ieri am primit un sutar de porumb de la F[letcher]i.

8.6.47: Vînt, destul de rece, a plouat cu întreruperi toată ziua. Vîntul în general din vest. Marea agitată.

Alt iepure în grădină azi-noapte. Am tras în el, dar l-am ratat.

Am semănat sîngele-voinicului (cîteva) şi viorele. Am scos lalelele şi cele trei tufişuri moarte de agrişe. După cum arăta, m-am gîndit că una dintre rădăcini e posibil să nu fie moartă.

Scurgerea din butoiul de benzină pare să fie de circa o pintă la 24 de ore. Dacă s-ar pierde o zecime din asta prin evaporare, pierderea ar fi de circa un galon la două luni jumate, ceea ce bănuiesc că nu e excesiv.

2 ouă (23).

9.6.47: Zi frumoasă şi caldă. Marea calmă. Vînt slab.

Am pus restul de plasă de sîrmă (doar poarta e neacoperită acum), am plivit straturile de zmeură şi rubarbă. Am mai împuşcat un iepure tînăr care încerca să intre în grădină.

Seara am încercat să iau şi şalupa R.A.F. la Kinuachdrach, remorcată de barcă. Proastă idee, dat fiind că motorul s-a oprit la jumătatea drumului (probabil înecat în ulei) şi a trebuit să vîslim, lăsînd şalupa în vechiul port din Kinuachdrach pînă cînd j venim s-o recuperăm.

Am văzut o bufniță (prima pe anul ăsta). Părea să fie categoric albă cu negru.40

3 ouă (26).

10.6.47: înnorat toată ziua, ploaie uşoară aproape toată ziua. Vînt slab. Marea calmă. Am tăiat iarba din față. Am făcut jgheab de băut pentru păsări. 5 trandafiri îmbobocesc. încă nici unul agățător.

4 ouă (30).

N.B. Se scurge benzina. Aceasta e pusă într-o sticlă şi turnată din cînd în cînd în maşină41. Trebuie să notez cantitatea folosită în acest mod. Pînă azi, 3 pinte.

11.6.47: Zi frumoasă, liniştită, toridă, cam cea mai frumoasă de care am avut parte anul ăsta. Marea limpede ca sticla.

Am spațiat morcovii.

Am fost cu şalupa la Kinuachdrach. N-ai cum să te propulsezi satisfăcător împingîndu-te, aşa că metoda cea mai bună e să te foloseşti de o frînghie pentru a te trage cu ea. Am încercat să pun mai multă benzină în amestecul din motor. A pornit imediat, aşa că probabil că asta a fost problema, am pus prea mult ulei.

Dă semne şi pătrunjelul (semănat pe 17.3.47).

Benzina scursă, 4 pinte.

4 ouă (34).

12.6.47: Zi frumoasă şi liniştită, mult mai cețoasă decît ieri, dar la fel de toridă după-masa. Marea foarte calmă.

Am tăiat turba (150 de bucăți) şi am pus restul în „grămezi de trei". Cerbii au călcat-o în picioare, dar nu foarte tare. Am semănat păstîrnac.

Peste tot e plin de bumbăcăriță. Merişorii în plină floare. Florile lor miros la fel ca gherghinul sau socul, dar şi mai intens. Pe cireşul sălbatic se formează cireşe (la fel şi pe vişinul cel mic, dar probabil că majoritatea acestora vor cădea). în afară de 2-3, au ieşit şi toți cartofii.

Am văzut şorecarul ducînd în gheare un şobolan sau altceva cam de mărimea asta. Prima oară cînd am văzut o asemenea pasăre cu prada.

NS

40. Avea dreptate, aceasta este penajul de vară (n. ed. orig.).

41. Ax putea să fie vorba de cuvîntul can, „bidon, canistră", dar pe 3.7.47 e clar că scrie car, „maşină" (n. ed. orig.).

Cinci şobolani (2 tineri, 2 enormi) prinşi în staul în ultimele două săptămîni. Aceşti şobolani par să se lase prinşi extrem de uşor. Pui pur şi simplu capcanele în ogrăzi, fără momeală şi fără să te chinui să le ascunzi. Şi fără să-ți iei nici o precauție în manevrarea lor. Am auzit că de curînd, la Ardlussa, doi copii au fost muşcați de şobolani (de față, ca de obicei).

Benzina scursă 5 pinte.

5 ouă (39).

13.6.47: E limpede că a plouat destul de mult azi-noapte. înnorat toată ziua, burniță uşoară o mare parte a timpului. Foarte liniştit. Marea calmă. Totul foarte îmbibat de apă.

Degetarul roşu a înmugurit (în grădină). Anul trecut erau deja înfloriți complet la ora asta.

Cred că găinile au păduchi, am dat cu DDT. într-un cuib am găsit ceva care arăta ca un albuş de ou, dar nici un semn de coajă. Posibil vreun soi de accident, şi nu ou mîncat.

Benzina scursă, 6 pinte.

5 ouă (44).

14.6.47: Frumos şi liniştit, dar nu la fel de cald ca ziua trecută. Marea relativ mai puțin calmă.

Am plivit cartofii, am rărit napii, am pus balegă lichidă la căpşuni.

In seara asta doi iepuri, nu doar în grădină, ci efectiv adăpos-tindu-se sub casă. E o scurgere sau ceva de genul ăsta în spatele unuia dintre meri, unde D[onald] D[arroch] m-a avertizat că se ascundeau în timpul iernii. Problema e că probabil iese în curtea din spate, aşa că e posibil să fi găsit ei o cale de a evita plasa. Probabil ei şi nu limacşii mi-au mîncat toate clarkiile. Am închis gaura cu o placă de ardezie înțepenită cu o piatră. N.B. Să pun 1 plasa de sîrmă la poartă.

Afvril] şi B[ill] D[unn] au prins 16 peşti azi-noapte (micuți).

Benzina scursă, 7 pinte. Ca să fiu sigur, o să zic un galon, adică în total 11 galoane.

Fucsia aproape înflorită (anul trecut înflorise la finele lui mai).

3 ouă (47).

15.6.47: Ceva ploaie în timpul nopții. Azi însorit şi vînt, nu foarte cald. Marea mai proaspătă. Nici un val care să se spargă.

Am prins ambii iepuri ce se adăposteau în gaura de sub casă, împingînd înăuntru o capcană şi apoi reblocînd-o. Amîndoi tineri.

Dat fiind că amîndoi au încercat să scape pe aici, înseamnă că n-au nici o altă ieşire. D.D. zice că gaura e doar un ventilator.

Am pus o frînghie lungă de la mal pînă la geamandură, astfel încît, atunci cînd nu poți ajunge la barcă, să ajungi totuşi la ea cu şalupa.

Am scos 3 galoane de benzină, în total 14.

Scurgere mare, o pintă şi jumătate (şi mai mult după ce-am folosit robinetul).

5 ouă (52).

Cîţiva zmeuri pe care-i credeam morţi au încolţit.

Am dezgropat primul lot de cartofi.

Azi-noapte, A[vril] şi B[ill] D[unn] au prins 31 de peşti.

16.6.47: E posibil să fi plouat un pic azi-noapte. Aproape toată ziua înnorat, vînt şi destul de rece. După-amiaza tîrziu vînt puternic dinspre sud şi puţină ploaie. Marea agitată, cu valuri mari ce se spărgeau de ţărm. Mi s-a părut în regulă în portul Kinuachdrach, cu vîntul dinspre sud.

Am semănat mazăre (ultimul lot).

După ce-am pus iar capcana în gaura de sub casă, am prins un şobolan în ea (unul mic). Aşa că e posibil să existe o cale de scăpare prin spate pentru şobolani, deşi evident nu şi pentru iepuri.

Au ieşit şi nişte irişi sălbatici. D.D. seamănă napi, 2 acri. O să fie crimă şi pedeapsă să spaţiezi cantitatea asta cu mîna.

Benzina scursă, 3 pinte.

6 ouă (58).

17.6.47: O răpăială azi-noapte tîrziu şi altă ploaie în timpul nopţii. In dimineaţa asta înnorat, apoi senin preţ de cîteva ore. Mai multă ploaie şi mai mult vînt în seara asta. Marea agitată.

Am scos apa din barcă, pentru că era plină. Am pus plasa de sîrmă la poartă. La fel şi în jurul agrişilor, ca R[ichard] să nu ajungă la ei.

A ieşit şi ghizdeiul. Unele căpşuni sînt cît ghindele.

A[vril] începe azi să pună azi ouăle în apă de sticlă42.

Scurgere de benzină, 4 pinte (nu chiar atît de rău).

5 ouă (63).

NS

42. Silicat de sodiu (n. t.); pentru a le conserva pentru iarnă. Ouăle conservate în silicat de sodiu nu pot fi folosite ca ouă fierte; ele trebuie folosite doar la gătit sau, la nevoie, făcute jumări (n. ed. orig.).

18.6.47: E limpede că a plouat destul de mult azi-noapte. Ceaţă deasă dimineaţa, care s-a risipit pe la 2 după-masa. După-amiaza însorită şi moderat de caldă, cu puţin vînt.

Am scos al doilea lot de cartofi. Am rărit sfecla. Am început să pun turbă în gropile din iarbă, printre pomii fructiferi. A[vril] a dat stuful din grădina laterală cu clorat de sodiu. Am rărit dovleceii.

Un trandafir agăţător tocmai face muguri. Merii par să facă multe fructe, dar fireşte că nu vor rămîne atîtea.

Scurgere mare de benzină (azi mai bine), 3 pinte jumătate.

Nr. de ouă acum puse la conservat, 9.

4 ouă (67).

19.6.47: Puțină ploaie în timpul nopții. Azi doar cîteva averse scurte, dar în general frumos şi liniştit, moderat de cald. Marea calmă.

Am încercat din nou motorul suspendat. La început a mers perfect, apoi, după ce s-a oprit, a refuzat să pornească din nou. Am acostat pe insulă. Am găsit 3 ouă de rîndunică de mare (nu merita să le iau). Am găsit o rîndunică de mare moartă. Uimit de nuanța de un stacojiu strălucitor a ciocului şi a picioarelor ei. E limpede că scoicarii ce frecventează insula trăiesc aproape exclusiv cu melci turtiți. Am fost uimit de luxurianța ierbii şi a florilor sălbatice (limba-peştelui şi iarba de şoaldină) pe insulă, care are cam 40 de iarzi lungime şi 5-10 lățime. Trăiesc şi cerbi aici. Se pare că, atunci cînd e vînat, cerbul îşi caută scăparea înqtînd spre insulă.

în golful din apropiere am văzut doi călifari albi. Iarba de silur a înflorit. Am omorît o viespe verde (A[vril] a mai omorît una acum un timp). D[onald] D[arroch] a tăvălugit orzul din fața casei. E înalt de circa 6 țoii, deci cred că are înălțimea potrivită pentru tăvălugire. Un pui de codobatură e hrănit pe pămînt de părinții lui. Mă tem că una dintre găini e deja cloşcă.

Scurgere mare de benzină, 4 pinte.

5 ouă (72).

20.6.47 (completez din urmă, pe 21.6.47):

Ceață deasă aproape toată ziua, şi cîteva averse uşoare. Foarte liniştit pînă seara, vîntul începînd să bată brusc pe la ora 6 şi schimbîndu-şi direcția. Marea calmă. Am fost la Ardlussa cu barca, maşina avînd pană. Drumul de la Barnhill la Ardlussa şi

înapoi ne-a luat cam o oră şi un sfert, cu vîntul şi marea împotriva noastră. Ne-am apropiat cît am putut de țărm. Motorul merge bine dacă amestecul de combustibil e corect, dar încă e greu de pornit.

Am văzut un vultur stînd pe pămînt, apoi luîndu-şi zborul, în apropierea țărmului, cam la jumătatea distanței dintre noul staul şi cel vechi.

Scurgere mare de benzină, 5 pinte şi jumătate (mai mult cînd deschizi). Am scos un galon, cu totul 15 galoane.

4 ouă (76).

S-a terminat butelia de Calor Gas. O începusem pe 15.5.47, deci a ținut 5 săptămîni, cum era prevăzut. Probabil că cea de dinainte fusese defectă.

începe să înflorească iarba de şoaldină pe stînci. Limba-peştelui e pe sfîrşite.

21.6.47: Uscat, însorit şi cu vînt, nu foarte cald. Vînt din nord de dimineață, mai tîrziu schimbîndu-şi direcția, spre vest. Marea calmă lîngă țărm, peste zi

valuri mari în strîmtoare.

Am tăiat turba (150 de bucăți) şi am pregătit şi ultimul lot. Vitele îl călcaseră în picioare, dar fără să provoace mari stricăciuni. Cu asta, se fac 1 000 de bucăți. Dacă vremea uscată va continua, ar putea fi pusă în mici grămezi în circa o săptămînă, şi într-un singur morman la circa două săptămîni după asta.

Am plivit şi am prăşit germenii abia încolțiți, care au tendința de a se pleoşti în bătaia uscată a vîntului. Limacşii au mîncat una dintre cele două plante de dovlecei - poate îşi va reveni.

Am împuşcat un pescăruş (pescăruş cu trei degete), pentru penele de la coadă. Nu prea mari sau rigide. Penele din aripa de gîscă sînt în mod categoric cele mai bune.

Am mai prins un şobolan sub casă (unul tînăr).

Am început o butelie nouă de Calor Gas. Ar trebui să țină pînă aproape la finele lunii iulie.

Scurgere mare de benzină, 6 pinte.

5 ouă (81).

22.6.47: Uscat, cald şi liniştit. Marea calmă.

Au răsărit multe vrejuri de fasole cățărătoare. Au apărut şi cîteva flori de sîngele-voinicului. Aproape a răsărit şi fucsia (anul trecut a răsărit către finele lui mai), ca şi nalba. Mulți trandafiri înfloriți pe una sau două dintre plante.

Azi-noapte o căprioară în grîu. Nu ştiu pe unde-a intrat, fiindcă poarta era închisă.

Ieri am uitat să amintesc că am ucis un şarpe uriaş în curte. Zăcea pe mormanul de cărbuni.

Scurgere mare de benzină, 6 pinte şi jumătate. 6 ouă (87).

23.6.47: înnorat toată ziua, şi a plouat aproape tot timpul. Seara s-a înseninat puțin. Marea variabilă, dar parte a zilei agitată în golf.

Primul lot de mazăre a făcut o floare sau două. Le-am pus balegă lichidă. Limacşii au distrus una dintre plantele de dovlecei. N-ar fi trebuit să le spațiez atît de devreme. Ultimul lot de mazăre abia dă semne.

Scurgere mare de benzină, 7 pinte.

Ouă puse la conservare, 12.

6 ouă (93).

în butoi sînt acum circa 20 de galoane de parafină (probabil). N.B. Să comand un butoi nou în curînd.

24.6.47: Ploaie aproape continuă toată ziua. Răcoare şi vînt, în general din S-V. Marea agitată.

Am început să plivesc stratul de căpşuni. E timpul să le mulcesc cu paie. Se pare că o să facă destul de multe fructe, însă foarte mici.

Dinspre Lealt au venit ciurde întregi de vite, care au dat iama în turbă, dar pînă acum aceasta n-a suferit prea tare.

Scurgere mare de benzină, 7 pinte şi jumătate, să zicem 1 gal, cu totul 16.

Ouă puse în apă de sticlă, 17.

5 ouă (98). Azi e o lună de cînd au venit găinile, timp în care au făcut cam 2 duzini de ouă pe săptămînă.

25.6.47: însorit şi vînt dimineața, dînd semne de ploaie, dar fără să plouă efectiv - după-masa mai uscat şi mult mai cald. Seara s-a înnorat iar.

Am pus paie la căpşuni (n-am avut destule).

Două găini sînt cloşti acum, iar 6 ouă.

5 ouă (103).

26.6.47: Vînt şi frig. Puțin soare după-masa, dar fără să fie cald. N-a plouat, dar aerul era foarte umed. Seara înnorat şi stătea să plouă. Marea agitată.

Am semănat morcovi şi cîteva ridichi.

A[vril] şi B[ill] D[unn] au pescuit azi-noapte - nimic. Marea era vizibil agitată şi în general, anul trecut, cînd era agitată, n-am prins nimic în afară de cîteva bucăți de pollack. însă pînă acum n-am avut niciodată o zi în care să nu prindem chiar nimic în golful Barnhill.

Un vultur a zburat ieri pe deasupra casei.

Scurgere mare de benzină (cu tot cu ziua de ieri), o jumătate de pintă.

Ouă puse în apă de sticlă, 20.

3 ouă (106).

27.6.47: înnorat, cald, apăsător. Vînt destul de puternic în timpul după-amiezii, dar restul zilei liniştit. O dată sau de două ori părea că stă să plouă, dar n-a plouat.

Am pornit cu barca de-a lungul plajei din apropiere de Lealt, ca să adun alge putrezite. Ca de obicei, barca a pornit bine la început, dar apoi n-a vrut să repornească, după ce am oprit la Barnhill să-i iau şi pe A[vril] şi pe R[ichardJ. Mi-a luat jumătate de oră să o pornesc iar, aşa că am fugit iar la Kinuachdrach. A. a acostat pe insulă. Cam o duzină de ouă de rîndunică de mare -nu meritau luate, fiind atît de mici. 3 ouă de pescăruşi, pe care le-am luat. [* Toate clocite, cu puii destul de dezvoltați înăuntru.]

Multe orhidee pestrițe şi foarte frumoase. Chiar ar merita aclimatizate dacă am putea să identificăm cum trebuie bulbii toamna. A[vril] a găsit o orhidee/fluture. Au ieşit mulți irişi sălbatici.

Scurgere mare de benzină, o pintă.

Am scos jumătate de galon, cu totul 16 gal. şi jumătate.

Păstîrnacul n-a răsărit încă - sămînță proastă, poate.

5 ouă (111).

,

28.6.47: Apăsător, cald şi liniştit. înnorat aproape toată ziua, dar cu ceva soare. Marea calmă.

A mai rămas să aşez turba în „grămezi de trei". Au călcat-o în picioare vitele, dar nu foarte rău. O parte din cea rămasă neatinsă e foarte uscată. Ar putea fi pusă în mici mormane dacă am avea parte de două-trei zile de vreme uscată la rînd.

Dau semne cîțiva păstîrnaci, dar nu arată prea bine.

Azi a sosit mîncarea pentru păsări, evident, 12 livre, rația pe o lună.

într-unui dintre compartimentele cotețului a fost mîncat un ou - fără îndoială, spart din greşeală. în afară de el, 4 ouă (115).

29.6.47: Azi-noapte a plouat puțin. în dimineața asta vreme apăsătoare şi caldă, după-masa ceva mai rece, cu puțin mai mult vînt. înnorat toată ziua. Din cînd în cînd, cîteva picături de ploaie. Marea agitată de dimineață, oarecum mai calmă spre seară.

Am tăiat iarba din față. Am răsădit cîteva lăptuci. Limacşii au mîncat şi ultimul dovlecel - poate că va supraviețui, dar i-au mîncat complet punctul de creştere. Azi-noapte am găsit un limax monstruos tăbărît pe el, deşi îl protejasem cu un cerc de funingine şi nisip.

Azi-noapte m-am dus la pescuit - nimic, deşi am văzut un peşte sărind.

5 ouă (120).

30.6.47: Foarte liniştit, înnorat şi umed toată ziua. Destul de apăsător, răcorindu-se pe seară. Burniță uşoară şi ceață deasă toată după-masa. Totul foarte îmbibat de apă. Marea ca de sticlă.

Imposibil să faci prea multe pe afară. Am pus plasă la căpşuni. Azi-noapte am încercat să scap de limacşi cu tărîțe amestecate cu meta43. Mulți dintre ei morți în dimineața asta - însă nu ştiu sigur dacă nu cumva efectul acestei acțiuni nu va şi cel de a atrage limacşii în vecinătatea plantelor pe care vrei să le protejezi.

Sîngele-voinicului a crescut frumos, dar sînt destul de puține - 1 cam o duzină de semințe din fiecare pachet.

4 ouă (124).

1.7.47: Dimineața foarte liniştită, cu ceață deasă ce s-a risipit mai tîrziu. Destul de apăsător. Seara mai răcoare, cu ceva mai mult vînt şi puțină burniță uşoară de pe la ora 6 încolo. Marea foarte calmă.

Am fost în golful pe care-1 remarcasem în drum spre Ardlussa şi am adunat cam 4 sutare de aluviuni. Mai sînt multe acolo, inclusiv stîlpi de susținere şi scînduri mari. La întoarcere, i-am lăsat pe Avril şi pe Richard la Barnhill, împreună cu tot lemnul, apoi am rămas fără benzină pe la jumătatea drumului

către Kinuachdrach, aşa că a trebuit să mă întorc, după ce am dat din greu la rame. La plecare aveam cam 3 sferturi de galon, evident nu suficient pentru drumul ăsta, care e cam jumătate din cel pînă la Ardlussa, adică circa 5 mile. Pentru un drum pînă la

NS

43. Metaldehidă, folosită sub formă solidă drept combustibil, din 1924, şi ca granule împotriva limacşilor, din 1938 (n. ed. orig.).

Ardlussa ai nevoie de cel puțin un galon şi jumătate. N.B. Motorul se opreşte cînd mai ai circa o jumătate de țol de benzină în rezervor. Porneşte mult mai bine acum.

Am pus balegă lichidă la unul sau doi trandafiri care tocmai dau să înflorească.

Puii de cormorani înoată în mare cu mama lor - se comportă foarte asemănător cu familiile de rațe. Patru rațe sălbatice (rățoi) zboară împreună - mă întreb dacă două dintre ele sînt păsări de anul ăsta. Două păsărele pe care nu le pot identifica în grădină, una dintre ele destul de impresionantă, cu fundul roşu-maroniu, cap negru şi o pată albă în creştet. [* Codroş de pădure ?] Celelalte păreau foarte interesate de căpşuni, în ciuda plasei de protecție împotriva grindinei pusă deasupra lor. Trandafir sălbatic (alb, dar mă întreb dacă n-o fi totuşi măceş obişnuit) înflorit. O mare parte din primul lot de mazăre înflorită.

Am scos jumătate de galon de benzină, cu totul 17. Scurgerea e acum neglijabilă.

2 ouă (126).

2.7.47: Ceață deasă dimineața, risipindu-se oarecum dupft-miiMa. Ploaie, pe la ora 5. Destul de cald şi foarte liniştit. Marou foartu calmă.

Nişte napi (semănați pe 17.4.47) aproape gata de scos.

Au înflorit trandafirii sălbatici. Am scos 2 gal. de benzină, cu totul 19.

A[vril] şi B[ill] D[unn] au pescuit noaptea trecută - 2 peşti.

R.R.44, traversînd dinspre Tarbert azi, a văzut un rechin mare în strîmtoare.

3 ouă (129).

NS

44. Sir Richard Rees (1900-1970), editor, pictor şi critic; el şi Orwell s-au împrietenit la The Adelphi, iar Rees avea să fie executorul literar al lui Orwell. A venit la Jura să picteze şi a stat cu Orwell pînă în septembrie. In cartea sa George Orwell: Fugar din tabăra victoriei, povesteşte destul de multe despre viața lui Orwell la Jura; a se vedea şi pasajele republicate în Amintiri despre Orwell. Iată un asemenea pasaj, extrem de sugestiv: „Viața pe insula Jura i-a dezvăluit, cu toată claritatea, o altă trăsătură, deloc neaşteptată, şi anume entuziasmul său pentru remedii eroice şi disperate. Se spunea că regiunea e

bîntuită de şerpi veninoşi (vezi, de pildă, 22.6.47), iar Orwell era cît se poate de încîntat de ideea - deşi nu-mi pot imagina o altă persoană mai puţin doritoare s-o încerce - de a aplica un trabuc la muşcătura de şarpe. Conform spuselor sale, procedura consta în aprinderea unui trabuc şi apoi stingerea sa, prin apăsare, pe rană" (p.152) (n. ed. orig.).

3.7.47: Zi urîtă pînă pe la 8 seara. Ceaţă şi ploaie, uneori doar burniţă, alteori destul de torenţială. Seara mai senină. Marea calmă.

Cîteva căpşuni înroşite.

Mi-e teamă că printre găini e una care mănîncă ouă. Dacă e aşa şi o detectez, va trebui s-o omor.

Scurgerea de benzină de circa 3 sferturi de galon, fiindcă am lăsat robinetul cu capul în jos. Am pus-o în maşină. Să zicem un galon, deci în total 20.

3 ouă (132).

4.7.47: Zi urîtă. Vînt, înnorat, rece şi intervale cu ploaie, uneori destul de torenţială. Marea zbuciumată.

Vitele de la Lealt au venit iar (motivul venirii lor aici e, fără îndoială, taurul Highland) şi au călcat în picioare turba, dar fără s-o distrugă. Am pus la loc ce-au dărîmat. O mare parte din turbă e destul de uscată. Dacă ar fi cam 3 zile bune, am putea s-o aşezăm în grămezi mici.

N-am putut să lucrez prea mult pe-afară. Am pus nişte balegă lichidă la trandafiri. In afară de 3 dintre ei, toţi trandafirii au îmbobocit.

Rața sălbatică şi puii ei (n-am putut să văd ce specie sînt, dar nu păreau călifari albi) înotau în golful de lîngă Kinuachdrach.

A[vril] şi B[ill] D[unn] au pescuit azi-noapte - din nou, nimic. Pescarii de homari din Ling45 zic că se poate prinde peşte pe la 1 noaptea.

2 ouă. Mi-e teamă că una dintre găini mănîncă ouăle. (134 în total.)

5.7.47: Zi mai frumoasă. Vîntul a suflat şi a bătut toată ziua (dinspre vest); în general însorit, deşi cam rece. N-a plouat în afară de o scurtă aversă pe la ora 2. Marea agitată, cu valuri mari în strîmtoare.

NS

45. Orwell scrie „Ling", dar trebuie să se refere la insula Luing, mai degrabă decît la insuliţa adiancentă Lunga, sau la un alt loc, de pe ţărm, numit tot Lunga; toate trei se află într-un perimetru de aproximativ şase mile în capătul din nord al insulei Jura. în sprijinul ideii că este vorba despre Luing vine şi relatarea despre salvarea lui Orwell din vîrtejul de la Corryvreckan din Glasgow Herald, din 30 august 1947. Aceasta afirmă că doi pescari au sărit în ajutorul grupului lui Orwell şi că aceştia veneau dinspre Toberonochy, insula Luing. Vezi 19.8.47 (n. ed. orig.).

Am fost la Ardlussa să dau napoi poneiul. Am mers pe jos aproape tot drumul, căci era prea obositor să stau pe ponei fără şa, în vreme ce D[onald] D[arroch] mergea călare pe Prince. Am potcovit poneiul, apoi am împrumutat o şa şi am mers călare pe el pînă la Tarbert. Doar 6 mile, dar mă cam dor puțin oasele mergînd pe cal după atîția ani.46

Am văzut un iepure de munte lîngă Tarbert. Categoric mai mic decît cel cafeniu, picioare lungi, mult alb în zona fundului. Am văzut mai multe stoluri de lupi de mare - prima dată cînd îi văd, deşi cred că sînt o prezență obişnuită în zonă.

Trandafirii de la Ardlussa au înflorit complet, nişte cafeluțe au germinat deja, un crin făclie deja înflorit.

Am repicat 25 de butaşi de broccoli [* varză], care au venit ieri cu poşta. Nu e vreme bună de plantat, mai ales după ce au stat mai multe zile scoşi din pămînt.

2 ouă (136).

Am scos 1 gal de benzină, cu totul 21.

6.7.47: Frumos, vînt, nu foarte cald. Nori negri ocazionali, dar fără ploaie.

A[vril] a căzut şi şi-a dislocat umărul. R[ichard] R[eesl a dus-o la Craighouse, s-o vadă medicul.47

Am pus frînghii noi la coşurile de pescuit. Am prins şipcile desprinse ale bărcii şi am dat cu puțină vopsea. Am rărit fasolea cățărătoare. Am pus plasă peste coacăzii roşii „sălbatici".

Unele căpşuni se înroşesc. începe să se deschidă un trandafir şi să i se vadă culoarea (roz). A înflorit şi puțin caprifoi, inclusiv cel de pe stîncile aproape scufundate în mare.

NS

46. Rezultatele examinării lui Orwell pentru înrolarea în Poliția Imperială Indiană, din 1922, arată că, deşi a obținut note extrem de mari la latină şi greacă, a fost al 21-lea dintre cei 23 de candidați la testul de călărie, primind 104 puncte din 200 (punctajul de trecere fiind 100). Probabil mai călărise de atunci, mai ales în Birmania (n. ed. orig.).

47. Rees îşi aminteşte acest incident în cartea sa: „Sora lui îşi dislocase brațul sărind peste un zid. Orwell a fugit înapoi în casă şi a strigat spre mine: «Ai făcut cursuri de prim ajutor, aşa-i? [Rees lucrase pe serviciul de ambulanță pe frontul din Madrid al Războiului Civil Spaniol] Avril şi-a luxat umărul. Crezi că poți să i-1 pui înapoi? Trebuie doar să i-1 tragi o dată tare în sus, aşa-i?». Procedura n-a avut succes, poate din cauză că n-am făcut-o cu suficientă hotărîre (Orwell n-a avut nici o tentativă de-a o face el) şi a trebuit să conducem 25 de mile pînă la medic, care nici el n-a reuşit..." (din cartea sa,

George Orwell, p. 152; Amintiri despre Orwell, p. 122). Vezi şi 7.7.47 (n. ed. orig.).

Am scos 4 galoane de benzină, cu totul 25. Dacă am notat corect cantităţile scoase, şi nu s-a irosit prea mult, ar trebui să mai fi rămas 25 de galoane, care trebuie să ţină pînă la sfîrşitul lui august. Prin urmare, ar trebui ca de acum încolo, consumul nostru mediu să nu depăşească 3 galoane pe săptămînă. Pentru drumul la Ardlussa, cu barca ori cu maşina, e nevoie de 1 galon şi jumătate, aşa că ar trebui să ne descurcăm.

5 ouă (141).

7.7.47: Răcoare, vînt, înnorat, ceva ploaie. Marea agitată.

Pentru că doctorul n-a reuşit să-i pună braţul înapoi lui A, R.R. şi D.D. au traversat cu ea canalul Crinan cu barca. S-au întors odată cu fluxul, pe la ora 11 seara. A fost, evident, o călătorie foarte neplăcută. Lui A i-a fost pus braţul înapoi la Lochgilphead şi acum se pare că e bine.

Prea ocupat cu R[ichard] etc. să mai fac ceva pe afară.48

Am scos 1 galon şi jumătate de benzină, să zicem 2, cu totul 27.

2 ou (143).

8.7.47: Aproape toată ziua destul de rece şi înnorat, cu averse. Ceva ploaie în timpul nopţii. în seara asta frumos şi plăcut. Marea calmă.

Am cules literalmente o mînă de căpşuni, primele fructe din grădină, în afară de agrişe. Morcovii semănaţi pe 26.6.47 au crescut.

Printre lanurile de ovăz de pe cîmp au răsărit şi multe lăptuci*. Acesta a fost resemănat cu raigras, care o să răsară după ce se seceră griul şi va deveni finul de anul viitor. Mă întreb dacă or fi folosit oare sămînţă proastă (raigrasul e o sămînţă foarte mică) sau pur şi simplu una impură.

Cerbi pe cîmp, din nou - trebuie să astup gaura.

4 ouă (147).

* Cicoare. Amestecată intenţionat cu sămînţă, pentru că se pare că ameliorează solul.

9.7.47 : Frumos, însorit şi vînt. Nu foarte cald. Marea calmă. Totul s-a uscat destul de mult.

NS

48. Rees povesteşte de asemenea, în cartea sa George Orwell, că Orwell a fost „în mod sigur fericit" la Jura, „muncind în grădină, pescuind macrou din barcă, sîcîit de fiul său adoptat" (p.

149; Amintiri despre Orwell, p. 120) (n. ed. orig.).

Am aşezat turba în mici grămăjoare. O mare parte din ea e destul de uscată, mai ales bucăţile cele mici (N.B. - să tai bucăţi mai subţiri anul viitor). Am scos bulbii de lalele.

2 ouă (149).

10.7.47: înnorat aproape toată ziua, dar fără ploaie. Nu foarte cald. Marea calmă, iar seara ca sticla.

Am scos primii napi.

A[vril] s-a dus la pescuit azi-noapte - 6 bucăți de cod negru, 2 destul de subțiri.

Am pus coşurile la locul de pescuit (prima oară pe anul ăsta). Plasa e veche şi poate ceda, dar au frînghii noi, aşa că ramele ar trebui să reziste.

Se cam termină parafina. Alt butoi e pregătit pentru noi, dar nu se ştie exact cînd va sosi.

Azi ni s-a terminat şi băutura - 12 sticle ne-au ajuns doar trei luni. încă n-am primit alta.

2 ouă (151).

11.7.47: Mai frumos. Puțină ploaie azi-noapte. Burniță foarte slubA preț de cîteva minute în timpul zilei. Nu prea mult vînt. Marea calmă.

Am scos coşurile de pescuit — nimic. Unul, observ acum, are fundul rupt, şi un homar ar fi putut să iasă. Am pus meta la căpşuni, pe care limacşii le mănîncă rău.

Cîțiva trandafiri îşi deschid bobocii - nici unul alb, mă bucur să spun. In după-masa asta am cules un buchet de trandafiri sălbatici. Trei tipuri clar diferite de trandafiri. Unul roz, se pare măceş obişnuit, însă cu miros, ceea ce credeam că măceşul nu are. Doar un singur trandafir alb fragil, care cred că este „trandafirul alb al Scoției". Altul tot alb, dar mai robust şi - cred -frunze mai boante. Amîndouă acestea au ceva din mirosul de măceş sălbatic.

Am scos un gal. de benzină, cu totul 28 de galoane. Am reuşit să deschid gura de aerisire de sus şi am măsurat benzina. Recipientul pare plin cam pe jumătate, aşa că probabil am consemnat corect.

2 ouă (153).

12.7.47: înnorat aproape toată ziua, cu cîteva intervale de soare. Seara cîteva picături de ploaie şi vînt mai puternic. Marea calmă pînă seara, apoi relativ mai agitată.

R[ichard] a călcat în picioare două conopide. Celelalte par să fi prins rădăcini bine. A ieşit primul trandafir (roz somon). 7 ouă (5 clocite). (160 în total.)

13.7.47: Ceva ploaie peste noapte, cred. Burniță dimineața, înseni-nîndu-se treptat, cu o după-masă şi seară frumoasă, liniştită şi însorită. Marea calmă.

A trebuit să pun proptea la creanga unui măr, fiindcă deja se lăsa în jos de atîtea fructe. Am cules cîteva căpşuni, sub o jumătate de livră. Mai multe

urmează. Multe mlădițe. E clar că le prieşte aici, aşa că am să încerc să pun mai multe în toamna asta, dacă pot să pregătesc terenul.

2 ouă (162).

14.7.47: Cald, puțin vînt din sud, înnorat o parte din timp, dar fără ploaie. Marea calmă.

Am fost pe țărm să adun alge. Barca a mers bine. Foarte greu s-o dai iar la apă pe o plajă pietroasă, marea retrăgîndu-se puțin cît am adunat noi alge. N.B. - o barcă atît de grea ca asta, ar trebui s-o laşi mereu ancorată în apă destul de adîncă.

A mai ieşit un trandafir (polyantha roşu închis). Am rărit merele.

Scurgere de benzină, 2 livre.

4 ouă (166).

15.7.47: Zi frumoasă şi însorită, una dintre cele mai bune de pînă acum. Aproape fără vînt. Marea foarte calmă.

Am aşezat turba în movile. O movilă are 4 picioare pe 5. Aproape toată destul de uscată.

A[vril] a fost azi-noapte la pescuit - nimic. Se pare că nici la Ardlussa nu se prea prinde nimic.

Am cules foarte puține căpşuni.

3 ouă (169).

16.7.47: O zi urîtă. A plouat aproape continuu pînă pe la ora 7 seara. E limpede că a mai plouat şi peste noapte. Marea calmă. Am rărit cartofii (pentru ultima oară). 3 ouă (172).

17.7.47: Cald, destul de înăbuşitor, înnorat o parte a timpului, dar fără ploaie. Marea calmă.

Am rărit ridichile, am pus plasă în jurul celui de-al treilea lot de mazăre (fără araci). Mai iese un trandafir. Limba-mării înfloreşte, la fel şi macii.

Scurgerea de benzină, trei sferturi de galon (din cauza schimbării robinetului), plus un sfert înainte, în total 29.

2 ouă (174).

18.7.47: Zi apăsătoare şi liniştită, înnorată aproape tot timpul, dar fără să plouă efectiv pînă la ora 6 seara, cînd a fost o aversă puternică. Marea ca sticla. Dimineața asta atît de liniştită încît, atunci cînd un cormoran s-a ridicat dinspre mare i-am auzit aripile bătîndu-i în aer din camera mea (de la o distanță de circa 400 de iarzi).

Am semănat ciucuşoară perenă. Am tăiat iarba din față şi am împrăştiat nisip pe ea.

Am scos un galon de benzină, cu totul 30. Asta înseamnă că ne mai rămîn 20 de galoane, care trebuie să ne țină pînă la finele lui august, adică circa 3 gal. pe

săptămînă, dar am mai putea avea la dispoziție încă 7.

3 ouă (177).

19.7.47: Azi-noapte a plouat destul de torențial. Azi foarte cald şi apăsător, înnorat o mare parte a timplui, dar n-a plouat. Marea mai puțin calmă. Muştele de cal („streche") foarte rele.

Am scos cîțiva cartofi din primul lot (3 luni în pămînt) - mult prea mici, mai trebuie lăsați încă vreo 3 săptămîni sau aşa. Am cules cîteva căpşuni, sub o jumătate de livră.

Am început să fac poteca.

Coacăzele îşi schimbă culoarea. Cred că sînt cam o livră în toată grădina. Se pare că al treilea trandafir care a ieşit e la fel cu primul. Dintre cei doisprezece trandafiri pe care i-am avut anul trecut, doar vreo 3 sînt tufe, restul sînt toți polyantha, agățători sau cățărători. Poate că anul ăsta o să găsesc unii mai buni, căci nu mai sînt atît de greu de procurat.

3 ouă (180).

Azi s-a terminat butelia de Calor Gas. Doar 4 săptămîni de data asta. Am pus-o pe ultima. N.B. -să trimit după altele, cît de curnd.

20.7.47: Azi-noapte a plouat puțin. Azi cald şi înnorat, fără ploaie pînă pe la 7 seara, cînd a fost o aversă uşoară. Marea nu prea calmă.

Am început să scot arborii de soc din locul în care va veni poarta. A mai ieşit un trandafir (polyantha roşu închis, ca şi celălalt). Scurgere de benzină, un sfert de galon.

3 ouă (183).

21.7.47: Ploaie aproape continuă pînă pe la ora 5 după-masa, după care s-a limpezit şi a început să bată un vînt puternic, din sud sau sud-est. Marea agitată toată ziua, şi mai şi către seară.

N-am putut face prea multe pe-afară. Am rărit păstîrnacul.

Cîteva găini năpîrlesc. Azi un ou cu gălbenuş dublu, semn rău, pentru că, se zice, ar fi ultimul pe care-l mai cloceşte găina cu pricina.

4 ouă (187).

Un vultur deasupra ogorului azi, sus, pe cer. întotdeauna îi vezi cînd e vînt, aici în zonă.

22.7.47: Cîteva picături de ploaie pe la ora 10 dimineața, în rest uscat şi vînt, destul de cald după-masa. Marea agitată.

Am terminat poteca, dar n-am putut s-o semăn, fiind prea vînt.

Azi un vultur deasupra ogorului, iar. Ciorile care au tăbărît pe el au reuşit, se pare, să-l pună la pămînt. Turba destul de uscată în ciuda ploii de ieri. încă două sau trei zile cu vînt, şi o să fie suficient de uscată s-o băgăm înăuntru, după care, în cîteva săptămîni în hambar, o să se usuce de tot.

Scurgerea de benzină, jumătate de galon (pus în maşină).

3 ouă (190).

23.7.47: Ploaie aproape continuă toată ziua. Puțină ceață dimineața. Vînt tăricel după-masa, în general din sud. Marea calmă.

Am încercat să fixez coşurile de pescuit, dar a fost imposibil să scot barca în larg, fiindcă mareea era foarte joasă. Am fixat o geamandură mai aproape de ancoră.

A[vril] şi B[ill] D[unn] au prins 11 peşti azi-noapte.

D[onald] D[arroch] a început să tundă iarba de pe terenul din spatele casei, dar e imposibil de continuat în ploaie.

Am cules ultimele căpşuni. în total, între o livră şi două -poate nu-i rău pentru primul an.

3 ouă (193).

24.7.47: Ploaie aproape toată dimineața. După-masa destul de frumoasă, dar nu prea mult soare. Ceva vînt aproape toată ziua, care a încetat spre seară. Marea calmă.

Am semănat poteca (mai de mîntuială spre capăt, pentru că n-am avut destule semințe).

A[vril] culege acum al doilea lot de napi (semănat la 22.5.47). Prima recoltă de mazăre e gata de cules cam într-o săptămînă.

Am reparat cutia pentru homari. Am transferat lemnul pe care 1-a tăiat R[ichard] R[ees] în şopron. N.B. - să văd dacă se păstrează mai uscat acolo.

Am remarcat că o găină face întruna ouă micuțe, ca de puică. Cred că e o găină care a fost cloşcă şi acum nu mai cloceşte. Două găini au început să clocească aproape imediat, după ce au făcut doar o foarte mică tranşă de ouă. Poate că una a devenit cloacă cît era încă puică, prin urmare încă face ouă micuțe.

înfloreşte limba-mării. încă doi trandafiri polyantha aproape au ieşit (roşu mai deschis decît ceilalți).

4 ouă (197).

25.7.47: Zi frumoasă. Dimineața înnorat, cald şi liniştit, după-masa însorită. Abia dacă adia uşor vîntul. Marea foarte calmă.

Am luat paiele de pe stratul de căpşuni. Am acoperit cele cîteva goluri cu o mlădiță sau două.

Fînul tăiat pe terenul din spatele casei e deja pus în mici căpițe. Nu e fin bun, jumătate din el e stuf.

A[vril] a pescuit azi-noapte - nimic.

Nişte morcovi gata de scos. Coacăzele aproape coapte.

Azi am văzut o pereche de botgroşi. Masculul foarte impresionant. Abia a doua oară cînd îi văd aici.

Scurgere de benzină, trei sferturi de galon.

4 ouă (201). Asta înseamnă aproape fix 200 în 2 luni, sau două duzini pe săptămînă. Dacă asta ar fi media pentru 8 găini ar fi bine, dar fireşte c-o să facă mai puține cînd or să înceapă să năpîrlească.

26.7.47: Zi caldă, foarte liniştită, dar nu foarte însorită. Marea calmă, într-o parte a terenului din spatele casei fînul e deja aşezat în mici căpițe, numite aici clădiş, înalte de circa 8 picioare. în fiecare dintre acestea se pare că intră fînul de pe aproximativ 400 sau 500 de picioare pătrate, adică în zonele unde fînul e sărăcăcios, ca aici. Se pare că, dacă e vreme frumoasă, operațiunea decurge în felul următor. Imediat după ce fînul e cosit, poate la 24 de ore după aceea, e aranjat cu furca pe mai multe rînduri. Acestea sînt apoi adunate în grămezi înalte de circa 2 picioare. A doua zi, grămezile sînt răsfirate iar. Fînul e din nou aşezat cu

furca pe mai multe rînduri. Apoi e adunat cu furca într-un cerc care conține suficient fin pentru un clădiş. Doi oameni cu furci stau în mijlocul cercului şi construiesc clădişul, care e aşezat în formă conică atunci cînd are o înălțime de 5 sau 6 picioare. Părțile laterale sînt greblate cu furca pentru a scoate paiele desprinse. Apoi se trece o frînghie peste vîrf, care e legată de un braț gros de paie răsucite de la bază, pe ambele laturi (de regulă 2 frînghii, iar unii le fixează cu pietre). Dacă-i vreme frumoasă, tot acest proces nu ia mai mult de 3 zile, dar finul trebuie să se mai usuce cîteva zile în clădiş înainte de a fi adunat în stog.

Azi am scos primii morcovi.

Am omorît un şarpe foarte mare. în clipa în care ne-a văzut a dat să ne atace, întorcîndu-se spre noi şi sîsîind. Nu i-am mai văzut făcînd asta pînă acum.

4 ouă (205).

27.7.47: Zi frumoasă şi toridă. Nici un pic de vînt. Marea ca de sticlă.

Am plantat trei cafelute - nu e o vreme prea potrivită sau moment al anului pentru asta.

Am scos coşurile de pescuit, un homar, un crab. Primul homar pe anul ăsta. Cutia de homari nu e bună, căci are prea multe crăpături şi, prin urmare, nu se scufundă cum trebuie. N-am putut pune iar coşurile, neavînd momeală.

3 ouă (208).

28.7.47: Zi îngrozitoare. Pe la 8 dimineața o furtună violentă cu tunete şi ploaie extrem de torențială, care a ținut cîteva ore. Pîrîiaşele s-au transformat imediat în torente mari şi s-au revărsat pe cîmpuri. Pe alocuri, porțiuni ale drumului au fost inundate de apă. Podul de lemn de lîngă Kinuachdrach a fost măturat de ape. Două rînduri de napi ai lui D[onald] Dfarroch] distruse. Pe la

prînz s-a mai înseninat puțin, dar aproape toată după-masa a continuat să tune şi să plouă torențial. „Ceață scoțiană" deasă seara. Toată grădina pare culcată la pămînt şi acoperită de noroi. După-masa am încercat să pescuiesc în Lealt49, pentru că a trebuit să ne ducem să ne întîlnim cu J.50 Un singur păstrăv

NS

49. Pîrîul Lealt vine din două mici lacuri aflate în zona aproximativ 3ud-vestică a Barnhillului, pînă la strîmtoarea Jura, la circa cinci mile sud de Barnhill; micul cătun al Lealtului se află la intersecția drumului de la Barnhill la Ardlussa cu pîrîul Lealt (n. ed. orig.).

50. Nepoata lui Orwell, Jane Dakin. Crick notează: „In vara aceea, Humphrey Dakin, acum văduv, şi-a trimis fiicele, pe adolescenta Lucy şi sora ei Jane, care tocmai părăseau Women's Land Army (organizație britanică civilă creată în Primul şi Al Doilea Război Mondial pentru a lucra în agricultură, înlocuind bărbații chemați în armată - n.t.), pentru a sta cu mătuşa şi unchiul lor într-o vacanță prelungită. A apărut de asemenea şi fratele lor Henry, apoi un locotenent-secund din armată, în permisie. Le plăcea unchiul lor Eric, deşi erau zile întregi în care nu-1 vedeau, exact ca la Leeds (oraşul lor natal), cînd erau mici, cu excepția meselor, dat fiind că acesta lucra aproape fără întrerupere" (n. ed. orig.).

foarte mic. Erau mai mulți acolo, dar fără barcă era imposibil să ajungi în locul unde creşteau. 5 ouă (213).

29.7.47: Zi frumoasă şi însorită, cu ceva vînt dinspre vest. Marea calmă.

Am făcut o cutie de homari. Vor trebui să fie două, pentru că nu am nici o cutie suficient de mare pe care s-o compartimentez.

D.D. vîntură iar fînul, dar cel rămas afară e prea ud să fie aşezat în clădişuri. Am cules cîțiva trandafiri - primii culeşi. Mi-e teamă ca raigrasul să nu fi fost luat de ape de pe potecă, dar e greu să-ți dai seama.

3 ouă (216).

1.8.47: Ultimele 3 zile, la Glengarrisdale.51 Vreme splendidă, toată ziua. Marea foarte calmă. Drumul 2 ore dus, 2 întors sau puțin sub, cu ceva mai puțin de un galon de benzină. La dus, am calculat să trecem de Kinuachdrach cu o jumătate de oră înainte de punctul maxim al fluxului, iar la întoarcere să plecăm din Glengarrisdale cam o oră înainte de reflux.

Ieri am pescuit în Loch-ul nan Eilean.52 Şase păstrăvi măricei şi cîțiva mai micuți. Peştii cei mai mari aveau circa o jumătate de livră, restul 5 sau 6 uncii. Cei mai mulți prinşi cu o muscă de culoare roşie. Am pierdut la fel de mulți cîți am prins, din cauza dificultății de a folosi minciogul cu o singură mînă.

Cantități enorme de pufini în partea de apus a insulei -rareori văzuți în zona asta.

Se pare că o mică parcelă de grădină a fost lovită de fulger în timpul furtunii de luni. în ziua de după ce s-a întîmplat asta, am

NS

51. În excursie pe ţărmul dinspre Atlantic al Jurei, într-o colibă de cioban, oarecum pe aceeaşi linie cu Barnhill (n. ed. orig.).

52. Loch nan Eilean e la circa o milă pe ţărm, dinspre coasta de vest şi Glengarrisdale şi la circa două mile şi jumătate, trei în linie dreaptă de Barnhill (n. ed. orig.).

remarcat că cartofii parcă încep să se usuce. Acum, pe o parcelă de circa 5 iarzi pătraţi, aproape toţi cartofii, majoritatea vrejurilor de fasole agăţătoare, cîţiva napi şi cîteva ridichi, cîteva tulpini de mazăre tînără şi chiar şi unele buruieni sînt pîrj olițe şi mor, de parcă peste ele ar fi trecut o flacără. Trebuie să fie ceva legat de furtună, şi nu cred că viitura a adus cu ea vreo substanţă care să fi afectat în aşa hal pămîntul. Ce te impresionează e faptul că toate plantele distruse se află pe o singură parcelă, restul grădinii fiind neatinsă. E adevărat însă că şi pe parcela asta există un rînd de mazăre care nu pare să fi fost afectat.

Ouăle de pe 30 pînă azi (3 zile) 7 (223).

2.8.47: Cald şi înnorat. Cîteva picături de ploaie pe la prînz, burniţă uşoară pe seară. Marea calmă.

Am cules nişte mazăre (prima oară pe anul ăsta, semănată pe 12.4.47).

Am uitat să amintesc, am scos 3 galoane de benzină înaintea excursiei la Glengarrisdale, cu totul 33. Cred că am uitat să notez cîteva, aşa că să zicem 35 de galoane. Am făcut rost de o alocaţie uşor mai generoasă din septembrie. Fînul de pe cîmp e acum în cea mai mare parte cosit. Cam o duzină de „clădişuri" sînt deja ridicate. Azi, ce a fost răsfirat a trebuit să fie strîns în mici grămăjoare, în aşteptarea ploii.

2 ouă (225).

3.8.47: E limpede că a plouat destul de mult azi-noapte. în dimineaţa asta ceaţă şi burniţă. După-masa cald, liniştit şi însorit. Marea calmă.

Am scos coşurile de pescuit - nimic. Am pregătit două coşuri noi şi am mutat noile cutii pentru homari. Homarul din cutia de depozitare era mort, probabil din cauza apei proaspete aruncate de furtună. Crabul era bine. Am spaţiat morcovii.

Porţiunea de grădină incendiată nu poate să fi fost lovită efectiv de fulger, dar cred că e posibil ca, în timpul descărcării, un fulger să fi trecut printr-o rafală de ploaie şi să fi ajuns pe pămînt puternic încărcat de electricitate. In orice caz, dat fiind că efectul de ofilire a apărut în ziua de după furtună şi a afectat o singură parcelă din grădină, trebuie să fie într-un fel sau altul legat de furtună.

Am uitat să amintesc că A[vril] a scos un galon de benzină alaltăieri, cu totul 36.

Ieri am omorît un şarpe mic în cîmpul cu fin. D.D. ucisese unul cu o zi în urmă. Alt ou mîncat azi.

3 ouă (228).

4.8.47: Zi frumoasă şi însorită pînă seara. Destul de mult vînt. Ceața coborînd dinspre deal seara. Marea calmă.

Cîmpul de fîn din spatele casei e acum tăiat şi cam jumătate din el strîns în „clădişuri". Se pare că or să fie 28 sau 30, din care se vor face apoi 3 stoguri. Deci se pare că un stog e compus din cam 10 clădişuri. Un clădiş e făcut, odată ce fînul e mai mult sau mai puțin adunat, în cam 20 de minute de către trei oameni. Unul stă pe morman, în timp ce ceilalți îi aruncă fînul cu furca.

Au ieşit gălbenelele. La fel şi floarea rozalie (nu-i ştiu numele) pe care ne-a dat-o M[argaret] F[letcher].

4 ouă (232).

5.8.47: Ceață scoțiană pînă pe la 4 după-masa. După asta, oarecum mai senin, dar fără soare. Foarte apăsător şi liniştit aproape toată ziua. Marea calmă.

Am pus coşurile la locul de pescuit (toate 4). Deşi mareea era aproape în punctul minim, a fost cît p-aci să pierd unul dintre ele, pentru că e limpede că există o groapă la circa 200 de iarzi în stînga portului.

Au început să zboare nişte pui de pescăruşi (cu pene cafenii).

R[ichard] R[ees] a început să aducă înăuntru turba, care e destul de uscată, dar va trebui să se mai usuce în hambar cîteva săptămîni.

3 ouă (235).

6.8.47: înnorat toată ziua, dar fără ploaie şi destul de cald aproape toată ziua. Destul de mult vînt dinspre vest şi nord. Marea calmă.

Am făcut o pepinieră şi am repicat micşunelele, garoafele turceşti, cafeluțele, clopoțeii şi alte cîteva flori, pe care le-a semănat A[vril]. Am început să plivesc răzoarele. Grădina e în stare foarte proastă acum, după ce nu m-am atins de ea o săptămînă.

A mai ieşit un trandafir (roz pal). Cățărătorul de lîngă poartă tocmai iese (purpuriu).

2 ouă (237).

7.8.47: Zi frumoasă, însorită, caldă. Puțin vînt. Marea calmă şi foarte albastră.

Am scos coşurile de pescuit. Toate 4 complet goale. Am încercat să ancorez barca în alt loc. Nu sînt sigur dacă putem s-o aducem acolo cînd e flux, dar dacă putem o să scăpăm de chinul de a o tot tîrî încolo şi-ncoace.

Am tăiat iarba din față. Am secerat cruciulița din ograda
găinilor.

4 ouă. 2 dintre ele clocite, inclusiv unul care arăta de parcă ar fi fost ascuns cîteva zile. Plus unul care fusese spart în coteț, probabil din cauza plevei insuficiente din cuibar. (241.)

8.8.47: Zi frumoasă şi însorită. Destul de mult vînt dinspre sud. Marea nu chiar atît de calmă.

Am pus coşurile de pescuit. Locul în care am încercat să ancorăm barca nu e bun, căci nu poţi să ajungi la ea cînd e flux maxim. Am încercat s-o ancorez în fața fîşiei de pămînt de lîngă țărm, dar la circa 5 iarzi mai în larg, cu o frînghie lungă de pe țărm, cu ajutorul căreia poți manevra şalupa cînd e maree.

Am tăiat lăstarii de căpşuni, în afară de doi pe care i-am lăsat să prindă rădăcini pentru a umple spațiile goale.

Avril, Jane şi Bill Dunn au prins azi-noapte 30 de peşti, inclusiv 8 macrouri (primele pe anul ăsta).

O clarkia sau două încep să înflorească.

3 ouă, plus încă unul spart de Richard. Au coaja foarte subțire. N.B. - să mai iau nişte uruială cu coji de ouă pisate.

9.8.47: Zi uscată, caldă, cu vînt. Vîntul şi-a schimbat direcția, în general spre sud şi est. Valuri mari pe mare dimineața, calmă după-masa şi seara.

Am plivit zmeura. Am dat foc la nişte iarbă de pe parcela

laterală.

Doi şerpi omorîți în cîmpul cu fîn ieri. Un şarpe orb uriaş (lung de circa un picior) în grădină azi.

Am scos 2 galoane jumătate de benzină, cu totul 38 galoane şi jumătate (adică au mai rămas 10-12 galoane pînă la finele lui august, dar mai avem nişte cupoane suplimentare53).

3 ouă (247).

10.8.47: Uscat şi cald, relativ mai puțin însorit, foarte puțin vînt. Marea foarte calmă.

NS

53. Combustibilul era stric raționalizat, dar uneori se mai ofereau cantități suplimentare pe baza unor cupoane speciale (n. ed. orig.).

Am fost la golful din apropiere, de lîngă Barnhill, să adun lemn plutitor. Destul de multe acolo, inclusiv un buştean mare din care aş putea face o mică nicovală.

Toată grădina foarte uscată. Germenii din pepinieră trebuie udați în fiecare seară - şi chiar şi aşa cred că unele micşunele au murit. Cîteva vrejuri de fasole cățărătoare se chinuie să înflorească (semănate pe 5.6.47). Am mai scos o parte dintre cartofii din primul lot, semănat în urmă cu aproape 4 luni. Nu prea buni,

dar desigur că nu vor fi la fel de buni cum sînt cartofii „noi", pentru că nu sînt cartofi timpurii. Tare mi-e că de ceilalți, cei pîrjoliți, n-o să se aleagă nimic.

Am scos o jumătate de galon de benzină, cu totul 39.

2 ouă (249).

11.8.47: In general înnorat, mai puțin cald decît ieri. Marea calmă. Am semănat napi şi cîțiva napi galbeni (probabil nu e prea tîrziu, ca ultim semănat). Am pus balegă lichidă la fasolea cățărătoare, care, chiar şi fără să fi fost pîrjolită, nu e prea bună. Iese alt trandafir agățător (roz).

Coarnele încep să se înroşească. Alunele de pădure destul de mari.

4 ouă (253).

12.8.47: Cald, uscat, destul de însorit, puțin vînt. Marea calmă. Pămîntul foarte uscat acum.

Afvril] şi ceilalți au fost azi-noapte la pescuit - cam 30 de peşti, inclusiv un macrou. Am adus acasă o vîslă să fac un catarg pentru barcă.

2 ouă (255).

13.8.47: Zi dogoritoare. Marea calmă.

Am făcut catarg pentru barcă (înalt de şase picioare şi jumătate, asta după ce eliberez rama punții). A sosit noul butoi de parafină. 4 ouă (259).

14.8.47: Zi dogoritoare, cam cea mai dogoritoare de pînă acum. Marea ca de sticlă.

Am încercat să ridic coşurile de pescuit - degeaba, mareea nu era suficient de joasă. După asta am pescuit, însă doar două bucăți de cod negru.

Ies şi o azalee sau două.

Am scos un galon şi jumătate, cu totul 40 şi jumătate. 5 ouă (264).

Mari probleme cu şobolanii din staul. Am pus iar capcanele, am prins un şobolan.

15.8.47: Zi la fel ca ieri.

Totul foarte uscat. Apa din rezervor a scăzut foarte mult - ne mai ajunge pentru două zile, aş zice, dacă nu plouă.

Noul butoi de ulei a sosit ieri, dar cel vechi nu s-a terminat încă. A fost început pe 6.5.47. Judecind după greutatea lui, aş zice că mai ține încă 2 săptămîni, consumul nostru în medie peste vară (40 de galoane pentru 14-15 săptămîni) e sub 3 galoane pe săptămînă.

Azi am început butelia de Calor Gas. Ultima, care s-a terminat ieri, era începută pe 19.7.47, aşa că a ținut mai puțin de o lună.

4 ouă (268).

16.8.47: Zi toridă şi frumoasă, vînt slab. Marea foarte calmă.

M-am dus la Crinan să cumpăr făină de ovăz. Cam o oră la dus (probabil în jur de 8 mile), mai mult la întors, din cauză că am luat-o prea spre sud şi fluxul

m-a împins către strîmtoare.

Am scos trei sferturi de galon de benzină, cu totul 41 şi jumătate.

Azi-noapte am văzut pentru prima oară aurora boreală. Fîşii lungi de lumină albă, ca un nor, formînd un arc pe cer, peste care din cînd în cînd trece un licăr scînteietor, de parcă s-ar juca cineva cu lanterna.

3 ouă (271).

19.8.47: Din 17.8.47 la Glengarrisdale. Vreme frumoasă tot timpul. Marea calmă. Apa din rezervor a secat şi nu vom mai avea alta pînă nu plouă. Fîntîna de pe cîmp are apă destul de bună.

Pînă la Glengarrisdale am făcut cam o oră şi 45 de minute. Azi, la întoarcere, am intrat în vîrtej84 şi a fost cît p-aci să ne

NS

54. Vîrtejul din golful Corryvreckan, dintre Jura şi Scârba, a fost - şi încă este - extrem de periculos. Orwell povesteşte relaxat această escapadă, dar au fost cît se poate de norocoşi că nu s-au înecat. Crick reproduce expunerea amănunţită a lui Henry Dakin, susţinînd, de asemenea, că povestea a fost relatată de Orwell şi celor de la Daily Express (conform scrisorii sale către Anthony Powell, 8 septembrie 1947). Articolul cu pricina nu a fost descoperit în ediţiile din Londra ale Daily Express ce se află la British Library; nici documentarea în colecţia Scottish Daily Express făcută în numele editorului de doamna Helen Stokes de la National Library of Scotland, Edinburgh, şi de domnul Telfer Stokes de la Mitchell Library, Glasgow, nu s-a soldat cu mai mare succes. In Edinburgh nu a fost păstrată nici o copie; în Glasgow nu există nici o copie a vreunei ediţii scoţiene din august; în numerele din septembrie nu se face nici o referire în acest sens (în ediţiile apărute după schimbarea numelui ziarului, din Daily Express în Scottish Daily Express). Există însă o relatare în Glasgow Herald, din 30 august 1947. Iată textul: „Se duseseră să vadă vîrtejul, cînd barca cu motor în care se aflau a fost atrasă de unul dintre vîrtejurile mai mici şi răsturnată. Din fericire, cu ajutorul domnului Blair, au ajuns cu toţii pe o insuliţă de unde, cîteva ore mai tîrziu, au fost salvaţi de doi pescari din Toberonochy, de pe insula Luing". Luing se află la nord de Scârba, iar Toberonochy la cinci sau şase mile de capătul nordic al insulei Jura şi puţin mai departe de Eilean Mor, insuliţa la care se face referire. Atît Donald Darroch cît şi Ian McKechnie l-au apărat cu îndîrjire pe Orwell: acesta ştia perfect ce face, deşi poate ar fi fost bine să ţină seama de sfatul altora - pur şi simplu citise greşit tabelul cu cotele fluxului şi ale refluxului, lucru „care i se poate întîmpla oricui" (Crick, p. 529) (n. ed. orig.).

înecăm cu toţii. Motorul a fost înghiţit de mare şi s-a dus la fund. Abia am reuşit să ţinem barca pe linia de plutire cu vîslele şi, după ce-am trecut prin vîrtej

de două ori, am intrat într-o apă mai liniştită şi ne-am trezit la doar 100 de iarzi de Eilean Mor85, aşa că am dat bice şi am reuşit să ne cățărăm pe mal. H[umphrey] D[akin] a sărit pe țărm primul cu frînghia, după care barca s-a răsturnat, aruncîndu-ne pe L[ucy] D[akin], R[ichard] şi pe mine în mare. R. a rămas prins o clipă sub barcă, dar am reuşit să-1 scoatem. Am pierdut aproape tot ce aveam în barcă, inclusiv vîslele. Eilean Mor e mai mare decît pare - aş zice că are cel puțin 2 acri. întreaga suprafață e complet acoperită de cuiburi de pufini. Nenumărate păsări sălbatice, printre care mulți cormorani ce abia învățau să zboare. Lucru curios, există aici o baltă destul de mare ce pare să fie de apă dulce, aşa că trebuie să existe şi un izvor. Nici un fel de lemn pe insulă, pentru că nu există nici un loc în care să se poată aduna aluviuni. Am reuşit totuşi să-mi usuc bricheta şi am făcut un foc din frunze moarte şi bulgări de turbă uscată, de la suprafață, la care ne-am zvîntat hainele. Am fost salvați 3 ore mai tîrziu de către pescarii din Ling, care s-a întîmplat să aducă nişte turişti la picnic pe insulă. Am plecat din Glengarrisdale pe la 10.30, adică la vreo 2 ore de la flux. Aşa că probabil am ajuns la Corryvreckan pe la vreo 11.30, adică la circa 3 ore de la flux. Se pare că nu se putea

NS

55. Eilean Mor e o mică insulă aflată la circa cinci sute de iarzi de vîrful nordic al insulei Jura (n. ed. orig.).

moment mai rău şi că trebuie să-ți planifici în aşa fel încît să treci de Corryvreckan cînd mareea e joasă. Barca n-a pățit nimic. Singurele pierderi grave sînt motorul şi 12 pături.

Ieri am pescuit la Loch nan Eilean şi la a Bhurra56.12 păstrăvi, majoritatea mici. Sînt mulți peşti la a Bhurra, dar n-am putut prinde nici unul peste 5 uncii. Apa e foarte puțin adîncă şi are fundul nisipos sau cu pietriş.

Am scos un galon şi jumătate de benzină, cu totul 43.

Ouă pentru ultimele 3 zile 15 (286).

20.8.47: Vremea ca înainte. Marea foarte calmă. Nu avem apă pentru casă de vreo 4 zile.

Am călăfătuit cum am putut mai bine barca, neavînd nici smoală, nici fibre vegetale cu care s-o călăfătuiesc cum trebuie, şi doar foarte puțină plastilină. N-avea mare lucru, doar nişte zgîrieturi şi o băncuță lipsă, plus cîteva crăpături la prora, pe care cred că le-am reparat destul de bine.

Azaleele sînt acum în floare. Au înflorit toți trandafirii, în afară de unul. Dovlecelul a făcut multe fructe, dar încă n-a înflorit.

Ieri am pus o baterie de tensiune joasă la radio. Se zice că durează 2 luni, iar cele de tensiune înaltă 4 luni, aşa că înjur de 20 octombrie o să avem nevoie de cîte una din fiecare. N.B. - să le comand în jur de 10 octombrie.

5 ouă (291).

21.8.47: Vremea ca înainte. Marea nu chiar aşa de calmă.

Am plivit stratul de căpşuni. Plantele agăţătoare cresc la fel de repede. Nişte gladiole au îmbobocit. Doar un zmeur sau doi au făcut fructe (un fruct sau două). 5 ouă (296).

22.8.47: Mai înnorat ca ieri, încă torid. Marea mai puţin calmă.

M-am apucat să fac o băncuţă nouă pentru partea din spate a bărcii.

Nişte crini-făclie au îmbobocit. Cîţiva napi semănaţi pe 11.8.47 sînt destul de înăltuţi. Caprifoiul e pe sfîrşite. Un şoarece de cîmp mort pe cărare. O parte din grîu s-a copt. Limba-mării aproape s-a terminat. Butaşii din pepinieră încă sînt vii, în ciuda secetei.

8 ouă (4 clocite). (304.)

NS

56. Loch a Bhurra se află aproximativ la sud-est de Loch nan Eilean şi la mijlocul distanţei dintre coasta de est şi cea de vest a Jurei (n. ed. orig.).

Mai e puţin şi se termină butoiul cel vechi de parafină. început la 7.5.47. Adică 40 de galoane, a ţinut 14-15 săptămîni, aşa că peste vară am consumat în medie sub 3 galoane pe săptămînă.

23.8.47: Cald şi uscat, vînt (din vest) uneori, nici un semn de ploaie. Marea calmă.

Am plantat 25 de germeni de broccoli pe locul de unde am scos mazărea. Nu e o vreme prea bună pentru plantat — şi au mai făcut şi cîteva zile cu poşta.

5 ouă (309).

24.8.47: Vremea cam ca înainte. Ceaţă joasă şi deasă azi-noapte tîrziu şi azi-dimineaţă devreme, dar nici un semn de ploaie. Marea foarte calmă.

Am tăiat iarba din faţă. Am scos cartofii, căci se uscaseră - nu mai creşteau, oricum. Puţin mai buni decît m-am aşteptat, pentru că erau plantaţi de doar 3 luni cînd au fost pîrjoliţi. Cam 100 de livre de pe 5 rînduri (cam 25 de livre de seminţe), şi poate 10-20 de livre, cei scoşi înainte. Sămînţa era Great Scott şi, la o creştere normală, cred că am fi obţinut cam 2 sutare şi trei sferturi din cantitatea respectivă de sămînţă.

4 ouă (313).

25.8.47: Vremea ca înainte. Marea mai puţin calmă de dimineaţă, dar din nou ca sticla după-masă.

Am terminat de reparat barca. Banca nu e în regulă. Foarte greu de fixat dacă n-ai lemn bun şi menghină ca lumea, cu care s-o forţezi să intre.

Au ieşit o gladiolă sau două (roz). Cîteva coarne coapte.

Am început butoiul cel nou de parafină. Ar trebui să ţină cel puţin pînă la mijlocul lui noiembrie.

7 ouă (320).

26.8.47: Vremea ca înainte. Marea foarte calmă.

Am săpat parcela unde au fost cartofii. Solul foarte uscat şi cu bulgări. Aici o să vină spanacul. Ar fi trebuit semănat acum 2-3 săptămîni. Am semănat semințele de iarbă pe porțiunile golaşe de pe potecă.

A[vril] a încercat azi-noapte barca - încă mai ia apă rău. Mai trebuie călăfătuită lîngă prora.

Richard Rees a văzut azi în canal un delfin Rizo (sau ceva de genul ăsta).

3 ouă (323).

27.8.47: Ca înainte. Nu chiar atît de cald. Marea calmă.

Am mai călăfătuit barca şi am dat-o cu un pic de smoală. A fost destul de greu, fiindcă n-aveam pensulă.

Azi s-a terminat butelia de Calor Gas. Am pus una nouă. Ultima a ținut doar 12 zile. însă n-am folosit altceva la gătit şi încălzit apa o săptămînă întreagă, fiindcă atîta vreme cînd n-avem apă în rezervoare e periculos să aprinzi focul.

Fasolea cățărătoare şi mazărea tîrzie foarte prăpădite, fără îndoială din cauza secetei.

5 ouă (328).

28.8.47: Ca înainte. Foarte cald după-masă.

Am semănat spanac. Ar fi trebuit semănat cam acum 3 săptă-mîni, dar n-aveam solul pregătit.

Donald Darroch a terminat de tăiat griul. Se pare că e mult mai bun decît anul trecut, cu spice mai bogate şi mai bune.

Caprifoiul s-a terminat, majoritatea coarnelor sînt coapte, drețele aproape s-au terminat, cîteva mure sînt roşii, destul de multe alune de pădure, dar încă nu sînt coapte. Multe vetrice în ' jur -A[vril] zice că anul trecut n-a văzut nici unele. Rouă din belşug, ceea ce e salvarea napilor din grădină.

4 ouă (332).

29.8.47: Ca înainte. Foarte cald după-masa. Marea ca sticla.

Am dat barca la apă. S-ar părea că nu mai ia chiar atîta apă. Am udat germenii de broccoli, care par să-şi plîngă singuri de milă. Am trimis după Calor Gas. 4 ouă (336).

30.8.47: Ca înainte. Mai puțin cald. Marea calmă.

Am încercat să pescuiesc din nou în Lealt. A secat, iar în anumite zone există mici băltoace de sine-stătătoare în care sînt destul de mulți peşti, dar toți foarte mici. N-am putut să prind nimic peste un sfert de livră. Mai e şi problema că, atunci cînd apa e atît de secată, peştele te poate vedea şi nu se ridică la suprafață decît dacă te ascunziîn timp ce arunci undița.

Au ieşit gladiolele galbene. încep să înflorească şi o floare, două de sîngele-voinicului.

4 ouă (340).

31.8.47: Nu chiar atît de cald. înnorat şi uneori ceţos. Marea calmă.

Aproape toată după-masa m-am chinuit să repar maşina de scris. Am mai scos nişte mlădiţe de la căpşuni. Am început alt sac de mîncare de păsări echilibrată.

1 ou (341).

1.9.47: Cam ca înainte. Marea calmă.

Au început să taie griul de pe ogorul lui D.D. cu seceră-toarea-legătoare. Aceasta face snopi mult mai mari, care cred că sînt oarecum mai uşor de aşezat în stoguri. Am văzut preţ de o clipă un delfin Rizo.

1 ou şi unul clocit (343).

2.9.47: Mai rece, chiar răcoare seara. Vînt din vest şi un nor jos şi greu o mare parte a zilei, dar tot nici urmă de ploaie. Marea calmă. Azi am făcut pentru prima oară focul în sufragerie.

Am plivit zona dintre coacăzii negri etc, cu ajutorul lui G.57, şi am făcut un foc de tabără în speranţa de a obţine nişte cenuşă pe care s-o presar pe sol. Toată parcela aia de pămînt e în mod limpede foarte acidă şi cred că are nevoie de nişte potasă, în afară de var. O să încerc să fac rost de nişte Kainit58.

Griul lui D.D. e acum secerat tot şi stivuit (azi a fost aici legătoarea).

2 ouă (345).

3.9.47: Frig şi înnorat, cu nori joşi. Foarte puţine picături de ploaie, nu suficiente cît să ude pămîntul. Semne clare de ploaie. Vînt dinspre sud. Marea mai agitată.

Nu m-am simţit bine, n-am făcut nimic pe afară. Cîmpul din faţă secerat şi stivuit azi, în ciuda mai multor probleme cu legătoarea (s-a rupt sfoara etc). Vreo şase iepuri omorîţi. Trei găini sînt acum cloşti.

Am terminat butoiul de benzină.

1 ou (346).

4.9.47: E limpede că a plouat un pic azi-noapte. Burniţă destul de persistentă, dar destul de fină aproape toată ziua. Pîrîul care duce la rezervor încă uscat, solul abia udat la adîncime de un deget.

NS

57. Probabil Gwen O'Shaughnessy, cumnata lui Eileen, care a venit la Jura cu copiii ei (Crick, *527) (n. ed. orig.)*.

58. Kainit e numele nemţesc al hidratului de sulfat de magneziu cu clorură de potasiu (găsit în zăcămintele de sare); era folosit ca îngrăşămînt (n. ed. orig.).

Marea mai puțin calmă.

A sosit roaba cea nouă (cam prea mică). Am început să pun bălegar la parcela pentru varza de primăvară. Am legat iar un măr sau doi. Cel puțin trei găini sînt acum cloşti.

1 ou (347).

5.9.47: Ceva mai multă ploaie, dar după-masă s-a înseninat iar. Pîrîul care duce la rezervor arată neschimbat. Seara foarte senină, cu ceva soare. Marea destul de calmă.

Nu mi-a fost bine (pieptul), abia dacă am ieşit afară. Napii

semănați pe 11.8.47 trebuie răriți.

1 ou (348).

6.9.47: Ceva ploaie, inclusiv o aversă torențială sau două. Mîine avem de gînd să luăm capacul de pe rezervor dacă plouă, ca să facem rost de nişte apă. Trebuia s-o fac mai demult. A plouat puțin şi musculițele sînt cumplite. Marea calmă.

Am spațiat morcovii şi napii, am plivit între coacăzi, am răsădit ciucuşoara în pepienieră, precum şi două mlădițe de căpşuni cu rădăcină. Agrişii arată rău şi abia dacă au crescut anul ăsta. Probabil că solul e acid, deşi a fost dat din belşug cu var astă-primăvară. Dacă pot să fac rost, o să dau cu Kainit în loc de potasă, apoi am să dau iar cu var la primăvară. Am dat cu o livră de sare Epsom sub mărul care cred că are deficit de magneziu. 1 ou (349).

7.9.47: Burniță aproape toată ziua. Cîteva intervale cu soare. Apă la robinete acum, dar nu şi în boiler. Marea calmă. Pămîntul încă foarte uscat la o adîncime de cîteva degete.

Am început să fac o cuşcă pentru bobocii de rață. O să comand 6. (3 săptămîni.)

Azi s-a terminat butelia de Calor Gas. Nu pot să fac focul la bucătărie pînă n-am apă la boiler.

Azi am mîncat prima varză (plantată pe 5.7.47).

1 ou (350).

8.9.47: A plouat cu întreruperi toată ziua, cu intervale de soare. Din cînd în cînd, ploaie destul de torențială. Puțin vînt. Marea calmă. Am instalat cuşca pentru bobocii de rață. Sîngele-voinicului a înflorit frumos. Solul încă extrem de uscat. Nici un ou (350).

9.9.47: Azi-noapte a plouat (aproape) toată ziua. Ploaie violentă aproape toată ziua şi vînt foarte aspru dinspre sud şi vest. Marea foarte agitată pînă pe seară, cînd s-a mai calmat puțin. Apa de la robinete e acum normală. Spanacul a încolțit. 1 ou (351).

10.9.47: Ploaie o mare parte din zi. Puțin vînt pînă seara. Marea destul de calmă. Nici un ou (351).

11.9.47 : Ploaie uşoară aproape toată dimineața, pe seară s-a înseninat. Puțin vînt. Marea destul de calmă.

Am cules primul buchet de sîngele voinicului. Totul foarte tuflit de vînt şi ploaie. Clarkia şi azaleele s-au cam terminat.

Nici un ou. (351).

Ultimele două pagini ale Jurnalului domestic IV au fost folosite de Orwell pentru diverse note. Semnele de întrebare şi bifările reproduse aici sînt conform manuscrisului.

[Pe verso] înainte de plecare:
Strîns toate recoltele.
Plivit toate parcelele.
Pus bălegar.
Acoperit gaura cu plasă de sîrmă.
Pus aracii înăuntru.
Pus sîrmă ghimpată în jurul cireşilor.
Tăiat iarba.
Săpat parcela pentru legumele de primăvară.
Marcat locurile pentru pomii fructiferi etc.
Plantat bulbi de lalele şi bujori (?)
Plantat flori perene (dacă sînt).
Făcut partea de jos a porții inaccesibilă pentru iepuri
Fixat bine în pămînt cotețul.
Adus barca pe mal şi acoperit.
Curățat tufele de trandafiri (?)
Asigurat că pomii fructiferi sînt bine legați.
Asigurat că lemnul etc. e la loc uscat.
Ulei/butelie de gaz.
Motor?
563
Gresat uneltele.
Pus bălegar la pomii fructiferi şi la tufe (?) S
Necesar:
Sîrmă pentru gard.
Sîrmă ghimpată.
Plasă de sîrmă.
Cleme (mari).
Țăruşi (pentru sîrma ghimpată).

Corniere.
Roabă.
Prelate
[Pe recto]
„O gură de aer" nu mai tîrziu de 30.4.48
„Zile birmaneze" —— 31.10.48
„Hoinar" — — 30.4.4959
„Omagiu Cataloniei"
„Eseuri critice" cînd se ep. prima ediție
„Ferma animalelor" epuizată
12.9.47: conferință, Working Men's College, Crowndale Rd. NW. 1
ora? (conferință 45-60 min.)60 Nov.: prezentare (bibliotecar local, St Pancras)
Primărie, Euston Rd. TER 7070 7 826 lire, 8 şilingi şi 7 pence (19.6.47) (250 lire) (150 lire)61
Aici se încheie „Jurnalul domestic, volumul PV".
NS

59. Acestea erau probabil datele la care Orwell se aştepta ca operele sale să fie publicate într-o serie de autor. O gură de aer a fost publicată în mai 1948; Zile birmaneze, ianuarie 1949; Vagabondînd prin Paris şi Londra, septembrie 1949; Omagiu Catalioniei, februarie 1951; Eseuri critice, 22 februarie 1951. Ferma animalelor a apărut în ediție broşată, similară grafic cu seria de autor, în iunie 1949, dar nu a apărut în Opere complete decît abia în octombrie 1965 (n. ed. orig.).

60. Orwell s-a simțit prea rău ca să poată părăsi Jura pentru a ține respectiva conferință. Frederick Sinclair, bibliotecarul St Pancras, era un foarte activ promotor cultural şi aproape sigur ar fi fost cel care l-ar fi prezentat pe Orwell (n. ed. orig.).

61. Probabil banii primiți de Orwell, deşi nu se ştie dacă suma de 7 826 lire, 8 şilingi şi 7 pence a fost primită la data de 19 iunie 1947 sau pînă la acea dată. După publicarea romanului Ferma animalelor, în mod sigur a primit drepturi de autor mult mai mari decît cele notate în anii anteriori în registrul său contabil (n. ed. orig.).

Jurnal domestic, volumul V

12 septembrie 1947 - 29 octombrie 1947

Notă introductivă

Volumul al V-lea al jurnalului domestic a fost scris pe treizeci şi trei de pagini recto şi trei verso ale unui caiet cu dimensiunile 25 cm x 20 cm, cu 26 de rînduri pe pagină. Orwell a întrerupt notațiile la 29 octombrie 1947, iar

Avril le-a continuat de pe 27 decembrie la 10 mai 1948. Scriitorul a redeschis jurnalul după absența de şapte luni la spital (conform spuselor sale) la 31 iulie 1948 şi a continuat pînă pe 24 decembrie 1948^ moment în care terminase deja O mie nouă sute optzeci şi patru. însemnările lui Avril au fost sintetizate într-un scurt rezumat. Publicarea originalului in extenso în Opere complete a fost făcută cu permisiunea soțului ei, William Dunn. S-au căsătorit în 1951. Avril a murit în 1978, iar Bill în 1992.

Numerotarea notelor de subsol o continuă pe cea din volumul precedent.

12.9.47: A plouat o mare parte a zilei. Vînt puternic, mai mult din sud, pînă seara. Marea agitată.

Am pus găinați de păsări pe solul pentru noii coacăzi. A trebuit să pun araci la unii dintre zmeuri, care nu aveau rădăcina bine fixată. N.B. Să pun plasă de sîrmă la anul.

9 ouă (clocite). (360).

13.9.47: Frumos, dar înnorat aproape toată ziua. Puțin vînt. Cîteva picături de ploaie seara. Nu prea cald. Valuri mari toată ziua. Am plantat cam 50 de verze de primăvară. Am pus butelia cea nouă de Calor Gas. 9 ouă (clocite). (369 în total)

14.9.47: Furtună în toată regula aproape toată ziua, pînă seara, cînd s-a mai înseninat puțin. Vînt violent din sud-vest, slăbind uşor spre seară. Marea foarte agitată aproape toată ziua. Nici un ou (369).

15.9.47: Ploaie peste zi. Vînt violent din sud după-masa. Marea agitată.

Am scos cele 3 cloşti din coteț şi le-am dat drumul în ograda din spate, cu speranța că asta le va face să-şi revină.

Aproape toată după-masa ocupat să desfund țeava chiuvetei de la bucătărie, care era înfundată.

Au sosit 15 galoane de benzină (care ar trebui să țină pînă la finele lui octombrie). Ne-au fost livrate cam 2 tone de cărbune.

1 ou (370).

16.9.47: A plouat pînă pe la ora 5 după-masa.

Am tăiat prima oară iarba de pe potecă, în mare ca să nu las să prolifereze păpădiile etc. 9 ouă (clocite). (379.)

17.9.47: Mai frumos. Doar cîteva picături de ploaie. însorit aproape toată ziua, dar nu foarte cald. Puțin vînt. Marea destul de calmă.

Am pus cloştile înapoi. Am astupat la loc țeava, temporar. Am aranjat marginile potecii, care acum arată destul de bine. 6 ouă (4 clocite). (385).

18.9.47: Doar o picătură sau două de ploaie, pe la ora 5. în rest, vreme frumoasă de toamnă, însorită, dar nu foarte caldă. Vînt slab, marea calmă.

Am smolit fundul bărcii, cît de bine am putut, pentru că nu mai aveam decît puțină smoală.

D[onald] D[arroch] construiește un stog pe cîmpul din spatele casei. O parte din finul lui e deja pus bine, în hambar.

Am cules cam o jumătate de livră de nuci, mai mult sau mai puțin coapte. A[vril] a cules cam o livră de mure (primele pe anul ăsta). R[ichard] R[ees] a găsit nişte ciuperci, nu prea multe, dar mari şi bune.

2 ouă (387).

19.9.47: Vremea foarte asemănătoare cu cea de ieri. Nici un pic de ploaie. Vînt slab sau deloc. Marea destul de calmă.

Am pus cenuşă de lemn (şi de turbă) la agrişi.

Bill Dunn a cumpărat 22 de miei, probabil de vreo 6 luni, cu 43 de şilingi şi 6 pence fiecare.

Am scos două galoane de benzină. 2 gal.

3 ouă (390).

20.9.47: Ploaie destul de torențială dimineața. Restul zilei înnorat, liniştit, destul de cald. Marea calmă. Puțin vînt pînă seara. Am scos ultimul lot de mazăre. Am scos 1 gal. de benzină. (3 gal.) Acum e deja întuneric la ora 8. 3 ouă (393).

21.9.47: Zi frumoasă şi senină, nu foarte caldă. Cîteva picături de ploaie. Marea calmă. 2 ouă (395).

22.9.47: Ploaie violentă şi vînt aproape continuu toată ziua, înseni-nîndu-se uşor spre seară. Vînt în general din sud. Marea foarte agitată.

2 ouă (397).

23.9.47: Vijelie, cu ceva soare şi averse destul de puternice de ploaie. Marea destul de agitată.

Am fost să pescuiesc pe rîul Lussa62. Am prins un somon la undiță (de 3-4 livre, după cum arată), dar l-am pierdut aproape imediat. Nu s-a rupt firul, aşa că probabil n-a fost bine prins în cîrlig.

Am scos 2 galoane şi jumătate de benzină. 5 gal şi jumătate.

4 ouă (401).

24.9.47: A plouat uşor aproape toată dimineața, mai senin după-masa. Vînt în general din nord sau nord-vest. Marea agitată dimineața, mai calmă după-masa.

R[ichard] R[ees] a cules o cantitate consistentă de ciuperci.

2 ouă (403).

NS

62. Rîul Lussa traversează sud-estul Jurei şi se varsă în mare la Ardlussa şi Inverlussa (n. ed. orig.).

25.9.47: Zi frumoasă şi senină, aproape toată ziua. Marea calmă. Am cules primul dovlecel (singurul şi foarte amărît). Au venit merele de la Rankin63. Cam 15-20 de livre de mere de consum, tot atîtea de gătit şi nişte pere. 3 ouă (406).

26.9.47: Zi frumoasă şi senină pînă seara tîrziu, cînd a plouat un pic. Destul de cald. Marea calmă.

Azi, cîmpul din față a fost „încolibat", adică strîns în mici căpițe. 2 ouă (408).

27.9.47: Zi oribilă. Ploaie fină, dar violentă toată ziua, vînt dinspre vest. Marea variabilă, uneori destul de agitată.

Am calculat cît am putut de exact perimetrul terenului de la Barnhill, după harta de 6 țoii. în afară de grădină şi terenul mlăştinos, pare să aibă doar puțin peste 16 acri.

Azi am început sacul de grîu (140 de livre). Trei găini au început să năpîrlească. Una e cloşcă.

3 ouă (411).

28.9.47: Ploaie alternînd cu soare toată ziua. Destul de frig. Marea destul de calmă. Aproape toată feriga s-a făcut maronie. Am scos 2 galoane de benzină. 7 gal. şi jumătate. 1 ou (412).

29.9.47: Zi urîtă. Vijelie cu ploaie slabă şi categoric frig. Vînt din vest şi nord. Marea destul de calmă peste zi. 1 ou (413).

30.9.47: Zi ceva mai bună. Cîteva averse uşoare. Marea destul de calmă.

3 ouă (416).

1.10.47: înnorat. Doar cîteva picături de ploaie. Marea calmă. Cîteva azalee şi maci de grădină şi destul de multe gălbenele încă înfloresc, la fel şi crinii-făclie. Azi am cules primii păstîrnaci -foarte amărîți. 1 ou (417).

NS

63. Rankin era un negustor de legume şi fructe de pe Jura (n. ed. orig.).

2.10.47: Zi frumoasă şi liniştită. Parțial înnorat, dar însorit şi destul de torid după-masa. Marea ca de sticlă.

Dfonald] D[arroch] are acum tot griul aşezat în stoguri. Am cules cîteva mure. încă nu s-au copt prea multe.

2 ouă (419).

3.10.47: Zi frumoasă şi liniştită. Nu prea cald. Marea calmă.

3 ouă (422).

4.10.47: Zi frumoasă. Ceață de pe la ora 4 după-masa, care s-a îndesit apoi. Nu foarte cald. Marea calmă.

Am scos aracii de la fasole. Am plivit păstîrnacul (foarte amărît).

Am scos cam 2 galoane de benzină, în total 9 şi jumătate. Se pare că n-a mai rămas prea mult în butoi (trebuia să conțină 15 galoane).

3 ouă (425).

5.10.47: Ceață deasă azi-noapte. Zi liniştită, înnorată, cu soare ocazional. Nu foarte caldă. Marea calmă.

Am curățat păpădiile de pe poteca de iarbă (deja foarte numeroase).

A[vril] a cules cantități substanțiale de mure. Am văzut doi vulturi deasupra casei.

3 ouă (428).

6.10.47: Zi liniştită, în general înnorată, dar fără ploaie. Nu foarte caldă. Marea calmă.

Am pus bălegar la toate tufele de fructe (N.B. Cred că tufelor de coacăze negre le-ar prinde bine ceva mai mult.)

Căpşunii încă mai au mlădițe noi, pe care le-am îndepărtat. O zmeură sau două coapte de curînd, aşa că trebuie să fie o specie de toamnă.

3 ouă (431).

7.10.47: Liniştit, înnorat, ploaie uşoară aproape toată după-masa. Marea mai agitată.

Azi a fost adus griul de pe cîmpul din față în staul (foarte umed).

Reparat fereastra staulului. Trimis după Calor Gas.

4 ouă (435).

8.10.47: Noapte furtunoasă. Marea foarte agitată de dimineață, mai calmă spre seară.

în dimineața asta cu vînt şi ploaie, după-masă mai bine, cu intervale însorite şi burniță.

Am început să curăț lăstărişul, pentru a face loc răzorului de lalele.

4 ouă (439).

9.10.47: Dimineață urîtă şi marea agitată. Mai senină după-masa, cu soare ocazional şi marea mai calmă. Am curățat rădăcina de fucsie.

Am început butelia cea nouă de Calor Gas. Ultima s-a terminat în mai puțin de-o lună, dar a fost folosită din plin.

2 ouă (441).

10.10.47: în general frumos, deşi înnorat. O aversă scurtă şi uşoară pe la ora 1. Marea destul de calmă.

Am început să pregătesc stratul de lalele.

3 ouă (444).

11.10.47: Zi oribilă, cu ploaie aproape toată ziua şi după-masa vînt puternic, cumplit, din sud. Marea destul de agitată.

4 ouă (445)

12.10.47: Furtună foarte puternică azi-noapte şi marea agitată în dimineața asta. A plouat o mare parte din timp, dar spre după-masă vîntul s-a potolit.

Marea destul de calmă pe seară. Un pic răcoare, n-am ieşit din casă. 4 ouă (449).

-13.10.47: Zi frumoasă şi senină. Soarele destul de fierbinte o parte a dimineţii. Marea calmă.

Nu mi-a fost bine, n-am ieşit din casă. 2 ouă (451).

14.10.47: în general frumos, cîteva averse. Marea calmă.

NS

64. Cele 4 ouă adăugate celor 444 anterioare din 10.10.47 ar trebuie, fireşte, să dea un total de 448. Prin urmare, din totalurile de aici încolo lipsesc 3 ouă (n. ed. orig.).

Am început să sap răzorul de lalele.

3 ouă (454)K

15.10.47: Zi urîtă. înnorat şi destul de rece, cu ceaţă şi ploaie fină şi agasantă aproape toată ziua. Vînt din vest. Marea calmă spre ţărm, mai agitată în larg.

4 ouă (458).

16.10.47: Zi frumoasă şi senină, însorită, dar nu foarte caldă. Nici pic de vînt. Marea calmă.

Am terminat răzorul de lalele (o să încapă cam 150 de bulbi), am început să plivesc stratul de sub fereastră.

Două mere Golden Spire coapte, pe care le-am mîncat. Mere destul de bune şi de tari, uşor acrişoare.

Cerbii au mugit toată noaptea. Nu i-am auzit decît în ultimele zece zile.

Dfonald] D[arroch] şi-a băgat azi în hambar ultima parte din fin (de pe cîmpul din spatele casei). B[ill] D[unn] şi-a dus azi oile pe deal, pentru că trebuie să se afle acolo înainte să înceapă îngheţul.

4 ouă, dar cred că încă unul a fost spart şi mîncat. (462.)

17.10.47: Zi urîtă şi umedă, dar fără prea multă ploaie propriu-zis, şi fără vînt. Marea calmă.

Parafina e pe terminate (începută cam acum 6 săptămîni). Am mai comandat un butoi.

Am scos un galon de benzină. 10 gal. şi jumătate. Doar puţină pe fundul butoiului.

2 ouă (464).

18.10.47: Zi mohorîtă şi liniştită. Abia dacă a plouat. Marea calmă. Am început să plivesc răzorul de flori.

3 ouă (467).

NS

65. O însemnare dintre 14 şi 15 octombrie a fost tăiată. Ziua lunii nu se poate descifra, dar *însemnarea este următoarea : „Furtună foarte puternică azi-noapte, iar marea agitată dimineaţă. în timpul zilei a plouat destul de mult, dar*

pe după-masă vîntul s-a potolit. Marea destul de calmă pe seară". Asta sugerează că însemnările nu erau întotdeauna făcute la finele zilei la care făceau referire sau cel tîrziu în ziua următoare ; altfel Orwell şi-ar fi amintit şi cum fusese vremea pe 15 octombrie, mai ales pentru că fusese atît de diferită de cea de pe paisprezece. Pe de altă parte, poate fi o consecință a bolii sale tot mai grave.

19.10.47: Zi mohorîtă şi înnorată, fără ploaie, nu rece. Puțin vînt după-masa.

Marea destul de agitată, mai ales dimineața.

Am continuat să plivesc stratul de flori, am presărat nişte bălegar (nu prea mai am deloc).

Azi am folosit pentru prima oară soba de gătit cea nouă (Valor).

Rîndunelele au plecat, cred. Ultima oară am văzut una acum o săptămînă sau 10 zile. Cintezele se adună în stoluri.

4 ouă (471).

20.10.47: Zi frumoasă, însorită, cu vînt. Răcoare dimineața şi seara. Marea destul de agitată.

Am plantat lalelele (noii bulbi, circa 100-150). Le-am pus foarte puțin sulfat de potasiu. Am terminat de plivit stratul de flori.

Se pare că noua sobă de gătit cu ulei consumă cam o pintă pe oră pentru fiecare arzător (plus arzătorul de la cuptor).

O găină e aproape golaşă de cît a năpîrlit, iar altele o cam persecută un pic. Mă întreb dacă trebuie oare s-o despart de ele, fiindcă probabil nici nu apucă să mănînce suficient.

3 ouă (474).

21.10.47: Zi frumoasă, însorită, cu ceva ceață, destul de rece.

Marea destul de calmă.

Am plantat crini albi (cred).

3 ouă (477).

21.10.47: Zi frumoasă, însorită, cu ceva ceață, destul de rece. Marea destul de calmă.

Am plantat crini albi (6, cred). 3 ouă (477).

22.10.47: Zi frumoasă, senină, destul de rece pînă pe la ora 8, cînd a început să plouă. Marea destul de calmă.

Am mai plantat nişte lalele (cam 120) şi am mai răsădit una sau două garoafe turceşti.

3 ouă (480).

23.10.47: E limpede că azi-noapte a fost ploaie torențială. Azi mohorît, înnorat, liniştit, cu ploaie ocazională şi ceață. Marea foarte calmă.

Am plantat brînduşe, trebuia să fie 200, dar nu cred că sînt atît de multe. Bulbi foarte amărîți, insuficienți. Trebuie să mai comand cam 100. N.B. - să mai comand şi nişte viorele.

4 ouă (484).

Pe pagina alăturată celei pentru 23.10.47 Orwell a scris şi a bifat, sugerînd că a făcut următoarea comandă:

Să comand brînduşe.

24.10.47: Zi senină şi frumoasă, destul de caldă dimineața. Marea destul de agitată.

Azi a pocnit o țeava de apă, mare ghinion, dar din fericire în spălătorie şi nu sus. Nimeni nu ştie unde e robinetul principal, fiindcă e undeva la subsol, probabil în apropierea uşii de la staul. Singura modalitate de a tăia apa e să deconectezi țeava de rezervor, în punctul unde se întîlneşte cu pîrîul. în felul ăsta goleşti rapid rezervorul şi astfel stopezi apa care curge, dar fireşte că, în timp ce tu repari, apa se scurge din rezervor şi pe vreme uscată poate să nu fie aşa de uşor să-1 umpli la loc. N.B. Nu poți deconecta țeava fără o cheie franceză mare, de care noi n-avem.

3 ouă (487).

Pe pagina opusă acestei însemnări Orwell a scris: Să comand cheie franceză.

25.10.47: Zi frumoasă, senină, fără vînt. Marea relativ mai calmă.

Am curățat de crengi tufele de agrişi (cele vechi). Am dat cu sulfat de potasiu la tufele de fructe şi căpşuni şi la cei doi meri pe spalier.

Am pus baterii noi la radio. N.B. - o să avem nevoie de baterii de înaltă tensiune în jurul datei de 25.2.48 şi de joasă tensiune în jur de 25.12.47. Să comand cu 10 zile înainte.

Ieri am văzut nişte caprifoi înflorit, într-un tufiş cu fructe coapte. O garofiță roz sau două, cred că înfloresc a doua oară. Am uitat să amintesc, acum vreo săptămînă am văzut nişte grauri.

3 ouă (490).

Pe pagina alăturată, Orwell a scris:

Să comand baterie de înaltă tensiune 15.2.48. Să comand baterie de joasă tensiune 15.12.47.66

NS

66. Radioul lui Orwell (ca multe altele din anii 1930 şi 1940) nu funcționa conectîndu-se la electricitatea casei, ci cu doi acumulatori (de înaltă şi joasă tensiune), care din cînd în cînd trebuiau reîncărcați (n. ed. orig.).

26.10.47: Zi liniştită, mai înnorată ca ieri, dar fără ploaie. Marea calmă.

Am pus bălegar la meri. Se pare că altoiul de James Grieve a prins rădăcini. Am secționat radicelele - nu sînt sigur dacă am făcut-o cum trebuia.

5 ouă (495).

27.10.47: Zi frumoasă şi liniştită, fără prea mult soare şi fără vînt. Marea destul de calmă.

Au sosit poarta cea nouă şi sera de roşii. De asemenea, jumătate de tonă de fin, un butoi de parafină, butelia de Calor Gas. Stîlpii porții au o lungime de 8 picioare şi jumătate, trebuie să fie tăiați, fiindcă ar fi practic imposibil să-i înfigi suficient de adînc în solul ăsta. 1 ou. (496.)

28.10.47: Zi frumoasă şi liniştită, fără prea mult soare, vînt slab, răcoare. Marea calmă.

Am început să curăț şopronul. N.B. - să comand o mătură mai mare şi mai țeapănă.

Am început un nou butoi de parafină. La o medie de 5 gal. pe săptămînă, ar trebui să ne țină pînă pe 28.12.47. Important e să nu rămînem fără tocmai de Crăciun. Să mai comand încă un butoi la începutul lui decembrie.

3 ouă (499).

Pe pagina alăturată, Orwell a scris:

Să comand o mătură pentru curte. Să comand parafină în jur de 1.12.47.

_ 29.10.47: Zi frumoasă şi senină, nu foarte caldă, cu ceva soare. Marea destul de agitată.

A[vril] şi B[ill] D[unn] au continuat să facă curat în şopron. Am tăiat iarba gazonului (ultima oară pe anul ăsta). 3 ouă (şi încă 1, cred, mîncat). (502.)

După această însemnare, Orwell a încetat să mai scrie în acest jurnal, din cauză că era foarte bolnav. Scrisorile sale din acest moment şi o mare parte a anului 1948 au fost scrise de mină, în pat. Sora sa Aurii a continuat să noteze evenimentele — în principal starea vremii, numărul de ouă adunate şi numărul de pene de cauciuc suferite.

Rezumat al însemnărilor lui Avril

27 decembrie 1947 - 10 mai 1948

Avril, sora mai mică a lui Orwell (care, după moartea sa, avea să-1 crească pe fiul acestuia, Richard), locuia la Barnhill cu Orwell şi avea grijă de el. Muncea din greu la grădină şi îngrijind animalele - într-adevăr, punînd mica gospodărie pe roate. A făcut scurte însemnări în „Jurnalul domestic" al lui Orwell, volumul al V-lea, din 27 decembrie 1947 pînă pe 22 februarie 1948, cînd a plecat să locuiască la Londra. La întoarcere, a continuat să facă scurte însemnări între 9 martie şi 10 mai 1948. Orwell a reluat acest jurnal pe 31 iulie 1948.

Notațiile lui Avril includ de fiecare dată o descriere a vremii, de exemplu: „Muntele Scârba puternic acoperit" cu zăpadă, „vînt din sud-est, care te seacă", „Vreme la fel de înfiorătoare", „O zi oribilă" şi, mai rar, „Zi frumoasă şi senină".

Din acest punct de vedere, a urmat tipicul lui Orwell. Muntele Scârba domina insula Scârba, care se află chiar la nordul Jurei, la circa cinci sau şase mile de Barnhill. înălțimea masivului este de 1 474 picioare. Doar ultima însemnare nu spune nimic despre vreme. Avril notează de fiecare dată numărul de ouă adunate şi, pînă la vizita sa la Londra, dă şi totalul curent. Poate din cauză că nu ştia cîte ouă au fost ouate în lipsa ei, la întoarcere a decis să nu mai continue să noteze totalul. (Ca amănunt, numărul total al ouălor adunate la finalul însemnărilor ei ar fi fost 777.) Aminteşte foarte în treacăt, împreună cu numele celor care au ajutat-o, mai ales Bill Dunn, munca făcută la Barnhill - presărarea îngrăşămintelor, adusul finului, sosirea rațiilor şi alte asemenea detalii. E evident că muncea enorm. însemnarea din 13 februarie 1948 sugerează destul de elocvent efortul depus: „Am pus araci şi plasă la rugi. Am curățat cotețul şi am început să sap grădina laterală. Chinul dracului, fiindcă pămîntul e numai bulgări". Pe

19 martie: „Am împrăştiat puțin îngrăşămînt şi am mai săpat şi plivit puțin grădina. Am pus bălegar la rubarbă". Apoi, pe 11 aprilie: „Bill şi cu mine am început să plantăm cartofii, treabă tare anevoioasă". La un nivel mult mai lumesc, notează „Am spălat tot ce era de spălat" şi, din nou, „Am spălat şi călcat tot" (şi, firește, pe vremea aceea, fără maşină de spălat sau uscător). Şi totuşi, pe 20 martie, odată cu rațiile, a sosit şi „noul meu manglu". Ici şi colo, mai e cîte un semn de relaxare. Astfel, pe 7 februarie scrie „L-am dus pe Rick" (fiul lui Orwell, Richard) „la o petrecere de copii la Ardlussa şi pe drumul spre casă am văzut un iepure de munte, alb". Ardlussa se afla la circa şapte mile în sud de Barnhill, pe un drum foarte prost. Calitatea acestui drum (sau lipsa ei) a fost fără îndoială cauza multiplelor pene de cauciuc pe care le-au făcut. E suficient să citeşti trei asemenea însemnări, care vorbesc de la sine: „Bill şi cu mine am reparat pana şi am mai avut încă două pe drumul înapoi de la Ardlussa" pe 26 martie; pe 10 aprilie, „Am fost la Ardlussa şi am făcut pană, ca de obicei"; şi apoi, pe 29 aprilie, „Pană pe drumul spre casă şi a trebuit să las maşina la Lagg" - Lagg e un cătun aflat la circa cincisprezece mile la sud de Barnhill. Se vorbeşte despre iepuri împuşcați; familia McDonalds (care locuia la Lealt, la circa cinci mile spre sud de Barnhill) le-a dat un ied pe 13 martie, iar pe 18 acesta „s-a rătăcit"; corespondența trebuie să fie mereu adusă sau strînsă la Ardlussa, iar drumul e adesea presărat cu pene. Dar sînt şi momente de triumf. Pe 10 martie, „Am pornit tractorul" (roțile acestuia sosiseră cu sămînța de cartofi pe 17 februarie). Şi o mică recompensă meritată: „Am adus un sac de lemne de la plajă şi am găsit o perie de păr în stare foarte bună", urmată de „Am mai săpat un pic în grădină". Ca şi fratele ei, era cît se poate de ataşată de lumea naturii din jurul său. Astfel, pe 13 martie 1948, notează „Brinduşele în maximă splendoare", pe 14 aprilie a ieşit prima lalea, iar a doua zi a putut să culeagă prima rubarbă.

Apoi, pe 9 mai, fasolea franţuzească şi sîngele-voinicului începuseră „să dea semne". Şi, în ciuda calvarului penelor şi a muncii agricole dificile, Avril a găsit timp să-şi petreacă cîteva zile semănînd „noua bordură de plante cu albăstrele, maci, clarkia, azalee, centaurea, limba-mării şi săpunăriţă".

Însemnări relevante din caietele lui Orwell

c. 20 februarie 1948 - 21 mai 1948

În această secţiune sînt însemnări din cel de-al cincilea jurnal al lui Orwell şi mai multe notaţii relevante din cel de-al doilea şi din ultimul său caiet literar.

PROGRAM ZILNIC LA SPITALUL HAIRMYRES, c. 20 FEBRUARIE 1948 ÎNSEMNARE DIN AL DOILEA CAIET LITERAR AL LUI ORWELL Acest program nu poate fi datat cu precizie, dar trebuie să fi fost scris după ce Orwell a început seria de injecţii cu streptomicină, pe 19 sau 20 februarie 1948. Prin urmare, este o dată convenabilă, şi nu neapărat una exactă. (Asteriscurile îi aparţin lui Orwell).

Programul la acest spital (orele sînt aproximative)

*12 noaptea - injecţie

5.30 am - începe agitaţia (lumea se foieşte, se trage apa etc.)

6.30 am - scurtă vizită, cu apă caldă.

7 am - luat temperatura

7.30 am - micul dejun

*8 am - injecţie

8.15 am - începe curăţenia (continuă cu pauze cam 2 ore)

9 am — făcut patul ... medicament

10 am - luată temperatura 10.30 am - vizita doctorilor

11-12 - în acest interval, deşi fireşte nu în fiecare zi, eşti dus la radiografie, „realimentat" etc

12 — prînz

2 pm - luată temperatura

3 pm - ceai *

4 pm - injecţie

6 pm - luată temperatura 6.30 pm - cina 10 pm - luată temperatura stingerea

N.B. Injecţiile sînt ceva temporar.

ÎNSEMNARE DIN AL DOILEA CAIET LITERAR AL LUI ORWELL Scrisă de mînă: variaţiile ortografice nu sînt redate aici, dar se pot găsi în Opere complete.

30.3.48: Cînd suferi de o boală acută sau eşti în convalescenţă după o boală acută, creierul tău îţi declară grevă în mod făţiş şi nu eşti în stare decît să te uiţi pe ziare cu poze, să faci rebusuri uşoare etc. însă atunci cînd e vorba de o boală de lungă durată, în care eşti slăbit şi fără poftă de mîncare, dar nu ai efectiv febră

şi nici dureri cumplite, ai impresia că ai creierul destul de normal. Gîndurile îți sînt la fel de active ca întotdeauna, te interesează aceleaşi lucruri, pari să fii în stare să vorbeşti normal şi poți să citeşti orice ai citi în altă situație. Doar în momentul cînd încerci să scrii, fie şi cel mai simplu şi mai idiot articol de ziar, îți dai seama cît de deteriorat îți e creierul. La început, nu eşti în stare să pui absolut nimic pe hîrtie. Mintea îți zboară la orice subiect posibil în afară de cel cu care încerci să te lupți, şi pînă şi actul fizic al scrisului e insuportabil de agasant. Apoi, poate, începi să fii în stare să scrii un pic, dar orice ai scrie, odată ce e pus pe hîrtie, se dovedeşte a fi stupid şi banal. Nu ai nici un fel de comandă asupra limbii sau mai degrabă nu îți vin în minte decît expresii nesărate, la prima mînă: nu îți vine nici măcar o dată în minte vreo expresie inteligentă, plină de viață. Şi, chiar şi cînd începi să redeprinzi obiceiul scrisului, pari să fii incapabil de orice continuitate. E posibil ca, din cînd în cînd, să mai scoți cîte-o propoziție destul de bună, dar e extraordinar de greu să construieşti fraze consecutive, care să sune ca şi cum ar avea vreo legătură una cu alta. Motivul acestui lucru e faptul că nu te poți concentra mai mult de cîteva secunde şi, prin urmare, nu-ți mai aminteşti nici ce-ai zis cu o clipă în urmă. Lucrul cel mai şocant în toate astea e contrastul dintre aparenta normalitate

a minții tale şi neputința pe care o simți atunci cînd încerci să pui ceva pe hîrtie. Gîndurile tale, atunci cînd le gîndeşti, par să fie aceleaşi gînduri ale tale dintotdeauna, dar imediat ce sînt reduse la un fel de ordine, se transformă întotdeauna în platitudini prost exprimate.

Ce aş vrea eu să ştiu e dacă se cunosc destul de multe despre localizarea funcțiilor creierului, pentru a înțelege aceste lucruri. Ai zice că boala ar avea drept efect blocarea gîndirii, însă nu se întîmplă asta. Ce se întîmplă e că mintea îți e la fel de activă ca de obicei, poate şi mai şi, dar întotdeauna fără un scop precis. Poți folosi cuvinte, dar mereu vor fi doar cuvinte nepotrivite, şi poți avea idei, dar nu le poți conecta între ele. Dacă, de pildă, activitatea cerebrală e determinată de fluxul de sînge către creier, s-ar părea că, atunci cînd eşti bolnav, există destul sînge ca să fie alimentate zonele ce produc gînduri idioate, dar nu şi cele care produc gînduri inteligente.

ÎNSEMNARE DIN AL DOILEA CAIET LITERAR AL LUI ORWELL Această însemnare scrisă de mînă este preluată din ultimul (şi nu cel de-al doilea) caiet literar al scriitorului. Deşi e scrisă la un an după tratamentul pe care îl descrie, e plasată aici pentru că Orwell a început cele cincizeci de zile de tratament cu streptomicină pe 19 sau 20 februarie 1948; cincizeci de zile mai tîrziu avea să fie 8 sau 9 aprilie - adică la cîteva zile după descrierea anterioară, despre cum i-a fost afectată mintea de boală.

24.3.49: înainte de a le uita, merită să notez efectele secundare produse de streptomicină anul trecut, cînd am făcut tratamentul pe baza ei. La ora aceea, streptomicină era un medicament aproape necunoscut şi nu fusese niciodată folosit la acel spital înainte. în cazul meu, simptomele au fost destul de diferite de cele descrise în jurnalul medical american în care am citit despre subiectul în cauză în prealabil.

La început, s-a părut că streptomicină produce o îmbunătățire aproape imediată a sănătății mele, nu au existat efecte secundare, în afară de o depigmentare la baza degetului de la mînă şi a unghiilor de la picioare. Apoi m-am înroşit la față vizibil, a început să mi se cojească pielea şi mi-a apărut un soi de iritație pe tot corpul, mai ales pe spate. Nu a fost însoțită şi de mîncărime. După vreo 3 săptămîni am avut o durere cumplită în gît, care nu mi-a trecut cu nici un chip şi degeaba am supt tablete de penicilină. Înghițeam cu mare greutate şi cîteva săptămîni a fost nevoie de

un regim special. La ora respectivă aveam deja gîtlejul şi interiorul obrajilor acoperite de ulcerație cu băşici, şi îmi dădea întruna sîngele la băşicile de la gură. în timpul nopții, acestea plesneau şi sîngerau considerabil, aşa încît dimineața aveam mereu buzele lipite de sîngele închegat şi trebuia să mă spăl cu apă înainte să pot deschide gura. Intre timp, baza unghiilor mi se făcuse foarte friabilă, şi începuseră să mi se fărîmițeze cu totul, în timp ce pe dedesubtul lor se formau altele. îmi cădea părul şi în zona cefei îmi apăruseră una sau două porțiuni cu păr destul de alb (pînă atunci era doar grizonant).

După 50 de zile, mi-a fost oprită streptomicina, care îmi fusese injectată în cantitate de 1 gram pe zi. Buzele etc. mi s-au vindecat aproape imediat, iar spuzeala a dispărut, deşi nu chiar atît de rapid. A încetat să-mi mai cadă părul, care şi-a revenit la culoarea lui normală, deşi cred că era mai grizonant ca înainte. Unghiile vechi mi-au căzut cu totul şi luni de zile după ce am părăsit spitalul am avut doar nişte cioturi boante, care mi se rupeau întruna, la unghiile cele noi. Unele dintre unghiile de la picioare nu mi-au căzut de tot. Nici acum n-am unghiile normale. Sînt mult mai striate decît înainte şi mult mai subțiri, cu tendință de casare dacă nu le țin foarte scurte.

La ora aceea, Ministerul Comerțului nu voia să dea autorizație de import pentru streptomicina, cu excepția cîtorva spitale care o foloseau în scopuri experimentale. Trebuia să tragi multe sfori ca să faci rost de ea. Costa o liră gramul, plus 60% taxă de

cumpărare 67 .

ÎNSEMNARE DIN AL DOILEA CAIET LITERAR AL LUI ORWELL Scrisă de mînă: variațiile de text nu sînt reluate aici, dar ele se găsesc în Opere complete.

18.4.48: Cum lucrează sau nu lucrează memoria. Azi-noapte, cînd mă pregăteam de culcare după stingere, din senin, fără nici un motiv evident, mi-am amintit un lucru petrecut în timpul războiului. Şi anume cum, la un moment dat - nu mai ştiam cînd anume, dar era limpede că în urmă cu destul de mult timp - mi-a fost arătat un document atît de secret, încît ministrul în cauză sau secretarul său (cred că era secretarul său) dăduse,

NS

67 Purchase Tax; a fost înlocuită în 1973 de taxa pe valoarea adăugată (TVA), ca o condiţie a intrării Marii Britanii în Comunitatea Economică Europeană.

pare-se, ordine să nu fie înmînat nimănui altcuiva. Prin urmare, a trebuit să-i înconjor biroul şi să-l citesc peste umărul său. Era un scurt pamflet sau memorandum tipărit pe hîrtie albă de calitate şi legat cu un şnur de mătase verde. Dar ideea e că, deşi îmi amintesc scena cît se poate de viu - mai ales maniera conspirativă în care ţinea pagina ca s-o pot citi, de parcă ar fi existat pericolul ca o altă persoană neautorizată să apuce s-o zărească -nu îmi amintesc absolut nimic despre conţinutul documentului cu pricina.

Dimineaţă m-am gîndit iar la asta şi am reuşit să pun cîteva lucruri cap la cap. Singurul ministru cu care am avut legătură în timpul războiului a fost Cripps, în 1942 şi 1943, după misiunea lui în India. Probabil că documentul respectiv avea o legătură cu India sau Birmania, fiindcă doar în acest context (cînd lucram la departamentul indian de la BBC) îl vedeam uneori pe Cripps. Persoana care mi-a arătat documentul trebuie să fi fost David Owen, secretarul lui Cripps. Apoi mi-am amintit că, după ce l-am citit, am făcut un comentariu de genul „Cred şi eu că un asemenea document e ţinut secret", lucru care făcea şi mai probabilă ideea ca documentul să fi avut o legătură cu India. După-masă i-am pomenit de asta lui Richard Rees, iar apoi mi-am amintit puţin mai multe, dar destul de neclare. Cred -dar mi-amintesc mult mai puţin clar decît detalii ale tipăriturii şi ale hîrtiei - că documentul a fost un memorandum despre modul în care am tratat Birmania după război, pe atunci ocupată de japonezi, zicînd că Birmania va trebui să revină la „guvernarea directă" (adică legea marţială) vreme de cîţiva ani, înainte de reinstalarea unui guvern civil. Aceasta era, firește, o cu totul altă poveste decît cea pe care ne-o servea propaganda. Şi cred (dar amintirile mele legate de asta sînt chiar vagi de tot) că, pe baza acestui document, e posibil să fi aruncat o aluzie-două unui birmanez din Londra, avertizîndu-l să nu se încreadă sută la sută în guvernul britanic.

Dacă într-adevăr am făcut aceste aluzii, ar fi însemnat că am încălcat convenţia confidenţialităţii şi poate ăsta e motivul pentru care am preferat să uit întregul incident. Dar atunci de ce mi l-am amintit iar? Ce mă impresionează

chiar mai mult decît faptul că mi-am amintit scena fără să-mi amintesc şi detalii despre document e brusca reapariție a acestui episod după ee a fost uitat de ani de zile că era, ca să spun aşa, o amintire nouă mi-am dat seama că nu mă mai gîndisem deloc la ea de ani de

zile-.68 în momentul cînd mi-am amintit episodul, mi-am dat seama că nu mă mai gîndisem la el de ani de zile. Ieşise brusc la suprafață, după ce zăcuse uitat preț de - cred -cinci ani.69

ÎNSEMNARE DIN AL DOILEA CAIET LITERAR AL LUI ORWELL Scrisă de mînă în timpul şederii în spitalul Hairmyers

21.5.48, 9.45 am: Următoarele zgomote au loc acum simultan. Un radio. Un gramofon. Un aspirator care funcționează cu pauze. Brancardier care cîntă cu pauze. Zgomot de ciocănit de afară. Zăngănitul obişnuit de tocuri şi cărucioare, țipete de ciori şi de pescăruşi, cotcodăcit de găini în depărtare, robinete curgînd, uşi deschizîndu-se şi închizîndu-se, tuse intermitentă.

Imediat dedesubt, pe aceeaşi pagină, scrie:

Lucruri la care nu te aştepți de la vîrsta a doua cînd eşti tînăr.

Oboseală şi slăbiciune în picioare, durere la genunchi. înțele-peneală la limita durerii în josul spatelui şi la şale. Sensibilitate a gingiilor. Oarece senzație de apăsare în piept. Senzație că aproape nu poți sta în picioare, dimineața. Senzația de frig ori de cîte ori nu străluceşte soarele. Gaze intestinale (care te împiedică să gîndeşti). Ochii lăcrămîndu-ți în permanență.

Dureros ca semințele de struguri sub o placă dentară Zgomotos ca un şoarece într-un pachet de macaroane Mîndru ca un negustor de peşte

NS

68. Tăieturile apar în textul original al lui Orwell (cf. n. ed. orig.) (n. r.).

69. Vezi 12.8.42 (p. 360) pentru posibila origine a acestei amintiri (n. ed. orig).

Jurnal domestic, volumul V (continuare)

31 iulie 1948 - 24 decembrie 1948

31.7.48: Reiau acest jurnal după şapte luni de şedere în spital[ul Harimyeres]. M-am întors aici [Barnhill] pe 28.7.48. în prezent, vremea e extrem de toridă şi de uscată, fără pic de vînt. Ovăzul are spice foarte scurte, probabil din cauza secetei din primăvară. Fînul e în general cosit şi stoguit. Trandafirii, macii, garoafele turceşti, gălbenelele sînt în floare, cafeluțele încă mai au ceva flori, limba-mării s-a cam terminat, începe să iasă şi clarkia. Tufelor de fructe, în afara celor de zmeură, nu le-a prea priit, şi o să le mut aproape pe toate. Pomii arată destul de bine. Destul de multe mere în pomii din 1946, dar n-au prea crescut. Căpşunele sînt excepțional de bune. A[vril] spune că au dat cam 20 de livre (50 de plante) şi mai apar şi altele, deşi, fireşte, acestea sînt tot mai

mici. Primul lot de mazăre e aproape gata de cules. Lăptucile sînt bune, napii la fel, fasolea agățătoare mai puțin. Plantele cărora se pare că nu le merge deloc bine aici sînt toate cele din familia cepei. Or să vină două loturi de pui de găină, 5 de 10 săptămîni şi 10 de 6 săptămîni, R.I.R. x Leghorn, găini bune şi toate cam la fel de mari. Porcul, născut prin martie, e un exemplar foarte reuşit. A fost hrănit aproape doar cu cartofi şi lapte, iar puii de găină cu uruială de ovăz şi lapte. Ambele vaci încă dau lapte. Prima (Roşie) a fătat cam prin februarie şi se pare că acum ar fi iar gestantă (cu taurul Highland). Iarba destul de bună, iar ciulinii nu sînt chiar aşa de răi cum erau.

O perioadă nu pot face nimic în grădină, în afară de munci foarte uşoare, precum curățatul de crengi uscate.

Pescuitul a mers foarte bine. într-o noapte, de curînd, au prins 80 de peşti şi, de asemenea, 8 homari într-o săptămînă.

Lămpile sînt în stare proastă şi au nevoie de piese de schimb. Multe unelte lipsesc.

în josul paginii alăturate, Orwell a scris această listă. Toate articolele sînt bifate, în afară de ciocan; al treilea rînd e tăiat cu o linie şi bifat.

Să comand de la Tilly grilă de protecție pentru lampă şi vaporizatoare. -n- ciocan

-"- şaibe (pentru robinete) -••- dop pentru chiuveta de la baie -H- sticle de lampă.

1.8.48: Răpăială foarte scurtă aseară şi în timpul nopții. Azi înnorat şi mai răcoare. Marea ca o foaie de plumb. Musculițele foarte rele.

2.8.48: Frumos, dar nu zăpuşeală aproape toată ziua. în seara asta ceață şi ploaie. Marea calmă.

A[vril] a început ieri butelia cea nouă de Calor Gas. Bob70 dus la Tarbert azi. Ne va fi înapoiat în prima săptămînă din octombrie.

Pe pagina alăturată însemnării din 2.8.48, Orwell a scris şi a bifat :

Să comand Calor Gas

Să comand răsaduri de broccoli.

3.8.48: Puțină ploaie în timpul nopții. Azi foarte liniştit, destul de cald, dar rece cam după ora 8. Marea foarte netedă şi se vede reflectat farul71 (se spune că e semn de ploaie).

Una dintre găinile R.I.R. e bolnavă - are creasta frumos colorată şi mănîncă bine, dar pare să aibă picioarele parțial paralizate.

NS

70. Bob era calul (n. ed. orig.).

71. Trebuie să fie vorba despre farul de la Crinan, de pe țărm, la şase mile est-sud-est de Barnhill. Coasta țărmului se vede cu uşurință de pe creasta

muntoasă de la răsărit de Barnhill (n. ed. orig.).

4.8.48: Aproape toată ziua foarte liniştită, ceţoasă, destul de caldă. Puţină ploaie în timpul serii. Bill a terminat de cosit cealaltă parcelă de fin.

Tractorul face această operaţiune destul de satisfăcător, deşi nu e conceput pentru a-i fi ataşată cositoarea - şi trebuie să fie condus într-un mod destul de ciudat.

Au apărut şi nişte flori de sîngele-voinicului, dar nu arată prea bine. Am uitat să pomenesc, ieri deasupra cîmpului din faţă zburau trei vulturi (cred că erau 3, dar la un moment dat n-am văzut decît 2). Unul 1-a atacat pe celălalt, 1-a făcut să-şi scape prada, care părea să fie un şobolan sau un iepure, după care s-a năpustit la pămînt şi a înşfăcat-o. Scot un zgomot infernal, cum credeam că nu fac decît şorecarii.

5.8.48: Liniştit şi înnorat, marea mai puţin calmă. Cred că azi-noapte a plouat un pic.

A[vril] şi B[ill] au scos în dimineaţa asta coşurile de pescuit şi au găsit în ele 3 crabi. Angus72 a adus ieri nişte limande, prinse cu ostia, cred că în golful Midge73.

Apare şi montbreţia. Au îmbobocit şi cîţiva crini-făclie. Cîţiva boboci la gladiole (nu cine ştie ce.)

Pe pagina alăturată însemnării din 5.8.48, Orwell a scris şi a bifat:

Să comand fitil pentru lampa de perete. Idem Valor.

7.8.48: înnorat cu intervale de soare. Vînt şi destul de frig. Bill a pus finul pe terenul din spate, în rotocoale.

Pe pagina alăturată însemnării din 7.8.48, Orwell a scris şi a bifat :

Să comand alcool metilic (de la Glasgow).

NS

72. Angus M'Kechnie, pescar de homari care locuia la Ardlussa (dar nu se afla pe statul de plată al familiei Astor). Nu e întotdeauna limpede dacă Orwell scrie McKechnie sau M'Kechnie (n. ed. orig.).

73. Se pare, nume familiar dat unuia dintre golfurile din zonă, sugerînd numărul mare de ţînţari de acolo (n. ed. orig.).

8.8.48: Frumos, destul de frig. Vînt din nord. Marea calmă. Au apărut şi nişte clarkia. Un prun a făcut mlădiţe lungi în partea de jos, care bănuiesc că ar trebui tăiate. Mulţi iepuri tineri în jur, dar greu de împuşcat.

Am scris la două adrese despre bărci.

9.8.48: Frumos, nu foarte cald. începi să te gîndeşti să faci focul în sobă. Daliile îmbobocesc frumos. Crinii-făclie cresc vertiginos. Par să crească un picior sau mai mult în 3 sau 4 zile. Foarte mulţi iepuri prin preajmă.

10.8.48: Frumos, nu foarte cald. Vîntul bate în general din nord. Ţărmul pare mai aproape decît l-am văzut vreodată. B[ill] şi prietenii lui au pus finul pe terenul din spate în clădişuri. Am îndepărtat mlădiţele de la căpşuni, adică pe cele mai rele.

11.8.48: Liniştit, înnorat, destul de cald. Cîteva picături de ploaie după-masa. Musculiţele foarte rele. Marea calmă.

12.8.48: Liniştit. Frumos dimineaţa, tot mai înnorat după-masa, şi puţină ploaie seara şi noaptea. Marea calmă. O parte din fin băgat înăuntru. Ridicătorul de clădişuri foarte eficient. A[vril] şi B[ill] Dtunn] au pescuit şi au prins 13 bucăţi de cod negru.

13.8.48: Zi frumoasă şi toridă. După-masa, marea calmă şi netedă ca sticla. Mai multe clădişuri băgate înăuntru. A[vril] a tuns iarba din faţă. B[ill] şi ceilalţi74 au pescuit seara şi au prins 70 de bucăţi de cod negru.

14.8.48: Mai puţin cald, şi marea relativ mai agitată. Cîteva picături de ploaie seara. Cînd B[ill] şi ceilalţi s-au dus la pescuit, viţelul s-a luat după ei şi chiar a început să înoate în urma lor.

15.8.48: înnorat, liniştit, nu foarte cald. Ploaie uşoară o parte din zi. Marea mai puţin calmă. A[vril] a răsădit broccoli. Cu tot cu

74. Vezi Crick, ilustraţia 30, care arată Barnhillul în 1948 cu un cort în faţa lui. Acesta era folosit pentru muncitorii sezonieri - care erau probabil „ceilalţi" la care se referă aici Orwell. Vezi 23.8.48 pentru referirea la vîntul care a luat cortul pe sus (n. ed. orig).

drumul şi cît au mai stat după sosire, plantele au stat afară din pămînt cel puţin o săptămînă. Se pare că cintezele se adună deja stoluri.

16.8.48: Vreme închisă şi umedă. Marea destul de calmă.

17.8.48: înnorat dimineaţa, puţin soare după-masa. Homar foarte mare (4 livre şi jumătate) prins în dimineaţa asta. S-a terminat butelia de Calor Gas. Probabil că scăpa pe undeva.

18.8.48: Zi frumoasă şi însorită, nu prea mult vînt. Marea calmă. B.D. a mai adus nişte fin înăuntru şi a mai pus o parte pe terenul din spate, în clădişuri. Hambarul e acum plin şi va trebui să se facă un stog. Am pus araci la cireşi şi am tăiat crengile moarte. Am început să plivesc bordura. Am omorît prima viespe regină.

19.8.48: Zi frumoasă şi însorită, cu o adiere uşoară. Marea destul de calmă. B[ill] şi R75 au făcut un mic stog, pe care l-au acoperit cu prelată. Mai e un singur clădiş de adus înăuntru. Porcul a fost pus în faţa porţii, dar încă nu se duce prea departe pe cîmp. Am mai plivit puţin la bordură. Alcoolul metilic se termină rapid.

Pe pagina alăturată însemnărilor din 18 şi 19.8.48, Orwell a scris şi a bifat tot în afară de ochiul-boului:

Să comand bulbi de narcise
... brînduşe
...viorele
rădăcini de bujori
gutui [tăiat]
cafeluțe
NS

75. Posibil Sir Richard Rees, dar pot fi şi Tbny Rozga, vecinul polonez al lui Orwell, şi chiar şi fiul său, Richard (vezi scrisoarea sa pentru Michael Meyer, 22 august 1948, OCj XIX). în însemnarea sa de jurnal din 31.8.48 îi spune lui Rozga „Tbny". In scrisoarea ei către Michael Kennard, de pe 29 iulie 1948, Avril scrie : „E i Richard Rees aici, pentru o zi sau două" ; poate că şi-a prelungit sau repetat vizita. însă e posibil ca cineva din familia Rozga să fi dat o mină de ajutor la diverse munci, cum ar fi dezinfectarea oilor (23.8.48) (n. ed. orig).

ochiul-boului un sutar de var brumărele

20.8.48: Zi frumoasă şi însorită. Puțin vînt. Marea calmă. B. şi R. au terminat de aşezat şi ultima tranşă de fin. Am mai plivit una-alta.

21.8.48: Zi oribilă, cu ploaie agasantă şi vînt violent, din est o parte a timpului. Florile din grădină au fost culcate la pămînt. B[ill] şi A[vril] au prins azi-noapte 9 macrouri.

22.8.48: Zi un pic mai bună. Vînt puternic dimineața, dar cu soare. Furtuni violente după-masa, dar şi cîteva intervale cu soare. Vîntul încă puternic, mai mult din vest, uneori dinspre sud. Marea agitată. Apa din jurul farului, o mare spumă albă. B[ill] a coborît oile şi le-a dus pe cîmp, ca să le dezinfecteze.

23.8.48: Zi oribilă. Vînt mugind din toate direcțiile. însorit dimineața, averse violente de ploaie după-masa. Cortul luat pe sus de rafale. Unele mere suflate de vînt. Marea agitată, multă apă albă. B. şi R. au dezinfectat cu succes oile în micul rezervor de fier pentru apă de ploaie. Spre seară, vîntul a mai slăbit puțin.

Pe pagina alăturată însemnării din 23.8.48, Orwell a scris, şi a bifat:

Să comand parafină.

24.8.48: Zi mai bună. Cîteva averse pe la prînz, în rest frumos şi însorit, nu prea mult vînt. Marea mai calmă. Am pus araci la dalii.

25.8.48: Ceață azi-noapte. Azi în general uscat, cu vînt şi înnorat, şi ploaie intermitentă. Marea mai puțin agitată.

26.8.48: Zi frumoasă, liniştită, însorită. B[ill] pune nişte plasă de sîrmă, paralelă cu pămîntul, de care să sprijine căpițele în loc să le stivuiască. A venit

alcoolul metilic comandat, adică un galon, dar am primit o sticlă şi de la McKechnie, aşa că avem la îndemînă 9 pinte. N.B. - să notez cît ține. Am scos păstăile de

semințe de la micşunele, pe care o să le lăsăm în pămînt. Lumea le creşte mereu ca plante bienale, dar eu cred că de fapt sînt perene, şi ar putea să mai înflorească o dată frumos după primul an. A[vril] a tuns iarba.

Pe pagina alăturată însemnării din 26.8.48, Orwell a scris, dar nu a bifat:

Să comand foaie de cort

27.8.48: Zi frumoasă şi caldă. Nici un pic de vînt. Marea foarte calmă. B. şi R. au început să secere griul. Foarte greu, fiindcă spicele sînt foarte scurte.

28.8.48: Frumos pînă seara, mai vînt ca ieri. Marea mai puțin calmă. B. şi R. au continuat să recolteze grîul. Au pus nişte snopi rezemați de plasa de sîrmă, în loc să le stoguiască. Am pus cocoşul cel tînăr în cuşcă, la îngrăşat. Frumos de pe la ora 6 încolo, o aversă uşoară.

29.8.48: Ploaie torențială în timpul nopții şi vînt puternic. Azi umed, înnorat, destul de mult vînt, dar cald. Se pare că snopii au rămas în picioare în ciuda ploii de azi-noapte, aşa că metoda asta pare foarte bună. Am mai pus nişte araci la pomii fructiferi, cărora li se rosese puțin coaja din cauză că erau legați cu sfoară. Au ieşit nişte gladiole. Nu arată deloc bine anul ăsta. Trandafirii sînt absolut splendizi. Azaleele sînt la apogeu.

Pe fața alăturată însemnării din 29.8.48, Orwell a scris, şi a bifat:

Să scriu la bărci.

30.8.48: Zi cumplită. Prea ud să faci ceva pe-afară. Marea mai puțin agitată. Se pare că în seara asta se înseninează puțin.

31.8.48: Zi cumplită. Ploaie mai mult sau mai puțin continuă pînă pe la ora 5, apoi frumos vreme de două ore, apoi iar ploaie. în general uşoară, dar o aversă puternică în timpul nopții. Marea destul de calmă. Tony [Rozga] a văzut nu ştiu ce fel de rechin sau delfin Rizo în portul Kinuachdrach, care, după spusele lui, a sărit din apă şi a prins un pescăruş.

Rădăcinile de bujori sînt acum 6 şilingi unul !

Pe o pagină separată, după însemnarea din 31.8.48, Orwell face un tabel cu detalii despre stropirea pomilor fructiferi etc. :

Stropirea pomilor fructiferi etc.

Meri Observații.

1. Dec-mijl. febr. Catran (3 şi 1/2-50)

2. încep, mai (flori r-jz) Var şi sulf (1-50) Nu în soare fierbinte

3. Finele lui mai Alizarină Bordeaux

(căderea petalelor)

Pruni

1. Dec. pînă la miji. ian. Catran (3 şi 1/2-50)
Miji, mai (post înflorire) Derris76 (o livră - 50 gal.)
Cireşi
Dec. pînă în ian. Catran (3 şi 1/2-50)
Miji, iunie Derris (o livră-50)
Coacăzi negri
l.Dec-febr. Catran (3 şi 1/2-50)
începutul lui aprilie Var şi sulf (1-50)
Iulie-august Alizarină Bordeaux (?)
Coacăzi roşii
l.Dec-febr. catran (3 şi 1/2-50
Iunie Derris (mai slab decît pentru pruni şi cireşi)
începutul lui aprilie Var şi sulf (1-50)
Iulie-august Alizarină Bordeaux (?)
Coacăzi roşii
l.Dec-febr. catran (3 şi 1/2-50
Iunie Derris (mai slab decît pentru pruni şi cireşi)
N.B. Catran. Se adaugă acelaşi volum de apă, se amestecă bine, apoi se adaugă restul de apă.
Var şi sulf. Toți merii îl pot suporta înainte de înflorire.

1.9.48: Zi ceva mai bună. Cîteva averse dimineața şi după-masa, plus o burniță uşoară, dar aproape toată ziua frumos şi liniştit. Marea calmă. B. şi R. au mai secerat nişte grîu, cu mare greutate, fiindcă pe vremea asta cuțitul se împotmoleşte în nămol. In turbă trăieşte un şarpe de casă uriaş, se pare permanent, căci l-am zărit de mai multe ori. Probabil că ăsta e „şarpele" pe care 1-a văzut acolo R[ichard]. Am legat din nou aracii la cireşi.

NS

76. Derris, plantă din familia legumelor, ale cărei rădăcini conțin rotenonă şi sînt folosite ca insecticid.

2.9.48: Zi oribilă toată după-masa, cînd s-a mai înseninat puțin. Marea mai agitată, cu ceva valuri mari. Al doilea viței (de două luni) ne va fi adus la fermă, pentru 10 lire. Se pare că e un preț echitabil, pentru că e rasă pură (junincă) şi a fost crescută cu circa 60 de galoane de lapte. Ploaie în timpul nopții.

3.9.48: Zi mai bună. Aversă după-masa şi încă una uşoară dimineața, în rest frumos şi liniştit. Marea destul de calmă. B. şi R. au continuat să secere griul.

4.9.48: Zi frumoasă, liniştită, caldă. Adiere foarte uşoară. Marea calmă. B. şi R. au continuat să secere. Am început să plivesc bordura de la baza casei.

5.9.48: Zi oribilă, umedă şi cu vînt, pînă pe la ora 4. După asta cîteva averse, dar mai frumos pe ansamblu. Marea mai agitată. Am plivit parcela cu agrişi.

Tufişurile de agrişe sînt încă foarte mici şi amărîte, dar nu par atinse de vreo boală.

6.9.48: Zi oribilă, înseninată parțial după-masă. Am început să plivesc parcela de coacăze. Am hotărît să nu mut aceste tufişuri, căci au crescut mai bine decît estimasem.

Porcul tot intră prin gard în curte şi e posibil să ne trezim cu el în grădină, lucru care nu trebuie să se întîmple.

Am terminat sticla cu alcool metilic începută pe 26.8.48. Asta înseamnă că o sticlă ține 10-12 zile, aşa că un galon (6 sticle?) ar trebui să țină cel mult 2 luni.

Pe pagina alăturată însemnării din 6.9.48, Orwell a scris şi a bifat primele două articole:

Să plantez lalelele în jur de 20 octombrie.

Să scriu la benzină

-"-cenuşă

-"- țevi de cauciuc

Să comand furci de grădină (2)

-"- şaibe pentru lămpi (pompă)

-"- scule pentru barcă

NS

77. „Cenuşă" e destul de neclar scris ; poate că Orwell se gîndea să facă rost de ea pentru a o împrăştia pe potecă (n. ed. orig.).

7.9.48: Zi urîtă, marea agitată. N-am făcut nimic pe afară.

8.9.48: Zi mult mai bună, însorită şi destul de caldă, marea mai calmă. B. şi R. au terminat de secerat grîul. Am plivit restul coacăzilor.

9.9.48: Frumos, dar nu foarte cald. Nu prea mult vînt în timpul zilei, iar marea destul de calmă. Vîntul s-a întețit brusc pe la ora 8 şi a devenit foarte violent în timpul nopții, cînd a şi plouat. Am

plivit zmeura. Destul de multe lăstare, pe care le pot folosi pentru a astupa găurile. Nişte cafeluțe încă mai înfloresc.

10.9.48: însorit, vînt puternic. Marea agitată. Griul prea ud pentru a fi stoguit, aşa că îl aruncă iar pe pămînt. Am început să plivesc celălalt lot de coacăzi.

11.9.48: Zi oribilă dimineața, cu vînt şi ploaie. Marea agitată. După-amiaza ceva mai frumoasă, dar cu averse. Marea mai calmă.

12.9.48: Ploaie torențială şi mult vînt în timpul nopții, mai senin dimineața. Cîteva averse, şi nu foarte cald, dar ziua în general frumoasă. Marea calmă. B. şi R. au adus barca cea nouă înapoi de la Colonsay78. Se pare că vremea a fost destul de agitată în Atlantic, deşi relativ calmă în strîmtoare. După-masă am pus

sîrmă de plasă de-a lungul gardului, pentru a ține porcul afară. Tot mai intră, dar probabil n-o s-o poată face dacă e bine legată jos.

13.9.48: Zi oribilă, marea agitată. S-a mai înseninat puțin spre seară. B. şi R. n-au reuşit să pornească motorul bărcii, probabil din cauza bujiilor murdare. Am comandat nişte pui de curcani (de 3-4 luni). (Imposibil de găsit.)

14.9.48 (Harimyres)79: Zi mult mai bună, destul de caldă o parte a timpului. Marea destul de netedă. Doar o mică zonă de

NS

78. Colonsay e o insulă mult mai mică decît Jura, care se află la circa cincisprezece mile în vest; drumul cu barca trebuie să fi fost de două ori mai lung (n. ed. orig.).

79. Orwell se întorsese la spitalul Harimyres pentru a fi examinat de Dr. Dick. Vezi scrisoarea lui către David Astor, de pe 9 octombrie 1948, mai jos (n. ed. orig.).

turbulență înainte de a ajunge la Gigha80. Un copil bolnav. Destul de mult grîu rămas nestrîns pe insulă.

15.9.48: Ploaie cumplită azi-noapte, cu tunete.

16.9.48 (Glasgow): Zi mohorîtă şi înnorată, aproape fără pic de ploaie. E limpede că ploaia cumplită de noaptea trecută a fost în toată țara. Unele cîmpuri din apropiere de Hairmyres au fost total inundate. M-am simțit foarte rău, temperatură înjur de 38 de grade în fiecare seară.

17.9.48 (Barnhill): Zi destul de frumoasă, dar cu vînt. Traversarea dificilă, dar nu atît cît să-mi vină rău. A sosit varul.

Pe pagina alăturată însemnării din 17.9.48, Orwell a scris, şi a bifat:

Sa plantez bujori

Sa curăț de crengi zmeurii

18.9.48: Zi frumoasă şi senină, nu foarte caldă, dimineața, ceva ploaie şi vînt după-masa şi seara. B. şi R. au stoguit grîul, care se pare că s-a uscat în ultimele două zile. A[vril] a cules mure (primele pe anul ăsta).

19.9.48: Soare şi nori alternativ, cîteva averse uşoare, nu foarte cald. Marea calmă spre țărm. Valuri mari spre Crinan. Am încercat barca. Foarte uşor de manevrat. Am plantat bujori (şase, roşii). Foarte rudimentar plantați. Am curățat de crengi zmeurii. Nu ştiu sigur dacă am făcut-o bine.

20.9.48: O aversă puternică, în rest frumos, senin şi destul de frig. Puțin vînt dinspre vest. B. şi R. aproape au terminat stogul, care va fi acoperit cu foaie de cort. Am descoperit că unul dintre coacăzii negri (adică cei plantați anul trecut) a făcut deja o mică plăntuță, probabil prin drajonare.

21.9.48: Zi senină, frumoasă, destul de rece. Vînt slab. Marea calmă spre țărm. Am început să ard gunoi pentru a face rost de cenuşă de lemn. A[vril] a

plantat garoafe turceşti în pepinieră.

80. Gigha e o mică insulă aflată la sud-vest de Jura (n. ed. orig.).

22.9.48: Ploaie torențială în timpul nopții. De pe la 10 dimineața încolo zi frumoasă, limpede, însorită, rezonabil de caldă. Am dus barca în golful cel mai apropiat, să adun lemn de foc. A[vril] a semănat spanac de iarnă.

23.9.48: Cîteva mici averse, dar aproape toată ziua extrem de înnorat şi destul de rece. Vînt dinspre est dimineața. A[vril] şi B[ill] au fost la Tarbert prin Crinan, la tîrgul de vite. Barca a mers bine. B. a cumpărat 48 de miei cu 24 de şilingi unul. Prețul de anul trecut a fost de circa 43. Mi-a fost foarte rău, nici n-am ieşit din casă.

24.9.48: Zi urîtă, toată ziua. Marea agitată. M-am simțit rău, am stat în pat. Au sosit oile lui B[ill].

25.9.48: Noapte şi dimineață urîtă, însenindu-se oarecum după-masa. Vînt slab. Marea mai calmă. M-am ridicat puțin din pat. Pisicile prind întruna pui de şobolani, adică eu cred că sînt pui de şobolani, şi nu şoareci de cîmp. Nu ştiam că se înmulțesc aşa de tîrziu.

26.9.48: Zi oribilă. Ploaie torențială în timpul nopții, şi ploaie aproape continuă, mai toată ziua. Vînt puternic dimineața, în general din sud. Barca va trebui acoperită cu foaie de cort, căci o asemenea ploaie o poate umple şi scufunda. Pămîntul a devenit o mocirlă.

27.9.48: Ploaie în timpul nopții, dar o zi mult mai bună, cu soare şi vînt. Marea agitată. Pe seară a mai plouat un pic.

28.9.48: Dimineață urîtă, cu ploaie biciuitoare, vînt violent din sud, marea foarte agitată. Nu frig. Cîteva intervale senine după-masa.

29.9.48: Zi mai bună, cu soare şi vînt. O aversă scurtă dimineața. Marea destul de calmă.

30.9.48: Liniştit, cu soare şi destul de cald dimineața, liniştit şi înnorat după-masa. Marea calmă dimineața, tot mai zbuciumată, încep să cadă frunzele.

1.10.48: Zi oribilă, toată ziua. Barca ia multă apă, e limpede că pătrunde pe la îmbinări.

2.10.48: Zi frumoasă, însorită, liniştită, destul de caldă pînă seara. Marea calmă. A. şi B. au fost cu barca la Ardlussa, după rațiile de provizii. Am început să plivesc căpşunii. O corlă a luat în stăpînire terenul cu fructe şi e acolo mai tot timpul. Se pare că rîndunelele au plecat. Peste tot au năpădit ferigile.

3.10.48: Zi frumoasă, în afară de o scurtă aversă dimineața. Am plantat brînduşe (200, galbene).

4.10.48: Zi frumoasă. Afvril] a cules o mulțime de mure. Am plantat viorele (100).

Ieri a murit un miel, cel care era beteag. Motiv probabil - a căzut pe spate sau într-un şanț din care n-a putut să iasă. Pentru că abia murise cînd a fost găsit, ceilalți l-au mîncat, lucru la care nu m-am aşteptat. S-ar părea că viţelul cel mare are pecingine. Unele cafeluțe încă înfloresc, şi chiar se formează noi boboci. Cerbii mugesc îngrozitor noapte de noapte.

5.10.48: Puțină ploaie azi-noapte, cred. Azi o zi foarte liniştită, înnorată, nu foarte caldă: marea ca sticla. Fîlfîitul de aripi al cormoranului se aude de pe țărm (de la circa 400 de iarzi). Azi, o căprioară şi un cerb tînăr au intrat pe cîmp şi, cînd Bob 1-a fugărit să iasă, căprioara a intrat în sîrma plasei şi şi-a rupt piciorul, aşa că B[ill] a trebuit s-o împuşte. Am transplantat cîteva mlădițe de zmeură pentru a umple găurile de pe rînduri: cartea zice că nu trebuie să faci asta.

6.10.48: Zi foarte liniştită, însorită după-masa. Marea calmă. A. şi I.81 au făcut o cocină nouă pentru porc, cu pereți din fîn îndesat între două foi de plasă de sîrmă. Pare destul de rezistentă la vînt. Coarnele sînt cît se poate de coapte. Multe mure, foarte mari.

Pe pagina alăturată însemnării din 5 şi 6.10.48, Orwell a scris, bifind ultimele trei articole:

NS

81. Avril şi, se pare, Ian M'Kechnie, muncitor de pe moşia de la Ardlussa, ce locuia la Inverlussa (n. ed. orig.).

Să comand lampa lui Alladin82 Să comand fîn. _ " _ parafină _ " _ tractor

7.10.48: Zi frumoasă, liniştită, destul de caldă pînă seara. Am terminat de plivit căpşunii. Butaşii mai buni ca anul trecut. Ceilalți au plecat cu barca şi au dus coşurile de pescuit în celălalt golf. Oarece probleme cu alimentarea cu benzină, dar motorul funcționa cu toți cei 4 cilindri, aproape pentru prima oară. Mi-a fost foarte rău seara (temperatura 38°).

8.10.48: Vînt puternic toată ziua. Marea agitată. Ploaie seara tîrziu. Simțit rău, am stat în pat (temperatura 37,2°).

9.10.48: Zi înfiorătoare, toată ziua. Marea agitată. Imposibil de mers după provizii etc.

Orwell se întorsese la spitalul Hairmyres pentru a fi examinat de Dr. Dick. în scrisoarea sa către David Astor, din 9 octombrie 1948 (OC, XIX), Orwell a scris că „Doctorul Dick pare să fie destul de mulțumit de rezultatele consultului medical, însă călătoria m-a dat peste cap. Orice drum pare să aibă efectul ăsta. Mi-a spus să continui cu acelaşi program, adică să-mi petrec jumătate de zi în pat, lucru pe care-l fac bucuros, fiindcă pur şi simplu nu pot să fac față nici unui efort. Să merg o milă sau să ridic ceva, oricît de uşor ar fi, sau în primul rînd senzația de frig, mă dă complet peste cap. Fac febră şi dacă ies seara să bag

vitele în casă. Pe de altă parte, atîta vreme cît duc o viață relativ senilă mă simt bine, şi se pare că pot lucra mai mult ca de obicei. M-am obişnuit atît de tare să scriu în pat încît cred că prefer varianta asta, deşi fireşte că e foarte dificil să baţi la maşină în pat. Mă lupt cu ultimele modificări la cartea asta blestemată [O mie nouă sute optzeci şi patru], care ar trebui să fie gata la începutul lui decembrie, şi va fi, dacă nu mă îmbolnăvesc iar. Ar fi fost gata în primăvară, dacă n-ar fi fost boala asta" (n. ed. orig.).

10.10.48: Ploaie foarte torențială în timpul nopții. In dimineața asta, băltoace peste tot. Azi înnorat, ceață deasă, foarte liniştit şi ploaie uşoară dimineața. Ploaia s-a oprit după-masa şi ceața

NS

82. Numele unei lămpi de încălzire, cu parafină (n. ed. orig.).

s-a îndesit. B[ill] şi Ian [M'Kechnie] au fost la Crinan, lucru destul de periculos pe ceața asta, ei neavînd busolă. Coteţul porcului se udă foarte tare înăuntru, dar asta e din cauza apei ce se prelinge dinspre deal, situație care poate fi rezolvată cu un mic şanț în jurul peretelui.

11.10.48: Ceață deasă azi-noapte şi ceva ploaie, cred. Azi vînt şi înnorat, dar fără ploaie pînă seara. Marea agitată. Ian şi B[ill] au avut ceva probleme pe drumul spre Crinan, fiindcă era atîta apă în barcă, încît a ajuns la motor. Pe drumul înapoi a fost însă bine. Ian a luat barca spre Ardlussa ca Malcolm83 să vadă dacă s-a desprins cumva vreo scîndură. Un vultur deasupra cîmpului azi şi ieri. Pisicile prind întruna chițorani, care se pare că se ascund în stogul de fîn. Ieri am mîncat primul cocoş (născut în mai). Destul de bun şi a ajuns pentru 6 persoane, şi încă 3 musafiri. Azi ni s-a livrat băutura comandată (12 sticle). A sosit noul cățeluş al lui Bill (femelă). A[vril] a săpat un şanț în jurul cocinei porcului.

12.10.48: Foarte vînt toată ziua. Doar cîteva picături de ploaie. Marea agitată, cu valuri în larg. Cocina pare în regulă acum că A[vril] a săpat şanțul. Merele nu sînt coapte încă. Bordurile trebuie plivite.

13.10.48: Zi însorită, cu cîteva averse rapide. A[vril] şi I[an] au început să plivească bordurile cele mari. Durerea dintr-o parte foarte rea. Marea calmă.

16.10.48: (Se pare că am omis nişte zile.) Zi însorită, cu cîteva averse. Destul de răcoare. Marea calmă. Am continuat să plivesc bordurile. Parafina se consumă rapid. Butoiul de 40 de gal. pare să țină doar 6 săptămîni în perioada asta a anului. Am cules merele Golden Spire, trei mari. Un măr foarte bun şi parfumat, deşi cred că de fapt e măr de gătit.

Durerea dintr-o parte foarte rea, acum mă ia, acum mă lasă. Temperatura (noaptea) 37,7°.

17.10.48: Zi însorită cu cîteva averse. Destul de răcoare. Marea calmă. N-am ieşit din casă.

NS

83. Malcolm M'Kechnie, tatăl lui Ian (n. ed. orig.).

18.10.48: Zi senină, însorită, destul de rece. N-a plouat pînă noaptea. Marea calmă. A[vril] a continuat să plivească bordurile.

19.10.48: Zi înnorată. N-a plouat pînă noaptea. Marea destul de calmă, dar B[ill], care s-a întors de la Crinan, a zis că e zbuciumată în mijlocul strîmtorii.

20.10.48: Zi înnorată, ploaie după-masa. Am rămas brusc fără apă, iar B[ill] şi A[vril] au trebuit să se ducă şi să desfunde ţeava ce duce de la pîrîu la rezervor şi care era înţepenită cu un bulgăre de noroi. Mulţi cartofi putrezesc anul ăsta din cauza umezelii din sol. Se zice că în ultimele două luni a plouat cu 20'84. Nu-i atît de rău aici, dar se pare că la Ardlussa s-au stricat şi mai mulţi. Situaţia legată de parafină e acum critică.

21.10. Zi înnorată, cu burniţă ocazională. Marea calmă. A. şi B. s-au dus la Ardlussa cu barca, să ia înapoi 5 galoane de parafină. Barca a mers bine, dar tot n-am descoperit pe unde se scurge.

22.10.48: Zi senină, cu vînt, rece. Am cules mere, 4 livre şi jumătate, adică în jur de 5 şi jumătate, cu tot cu celelalte.

23.10.48: Zi foarte urîtă, cu burniţă aproape tot timpul. Marea calmă pînă pe la ora 5. Ceilalţi au fost cu barca la Ardlussa după provizii şi s-au întors exact înainte ca marea să devină agitată. A sosit noul butoi de parafină, precum şi butelia de Calor Gas.

24.10.48: Zi oribilă, cam cea mai urîtă de pînă acum. Ploaie continuă, vînt destul de puternic, marea agitată. însă nu foarte frig. A[vril] şi B[ill] au tras barca, plină de apă, pe uscat. Curge rău de pe acoperiş (în două locuri).

N.B. - să-1 rog pe Robert Shaw să repare ţiglele.

Am început butelia cea nouă de Calor Gas. La fel şi butoiul cel nou de parafină, care ar trebui să ţină 6 săptămîni.

Pe pagina alăturată însemnării din 24.10.48, Orwell a scris, şi a subliniat

NS

84. Douăzeci de picioare : probabil că Orwell vrea să spună 20 de ţoii (20 de metri pe litru pătrat - n.t.) (n. ed. orig.).

Să mă întîlnesc cu Robert Shaw85 pentru acoperiş. Să comand parafină în jur de 15.11.48.

25.10.48: Zi mai bună, cu soare, dar foarte rece. Vînt din nord. Marea destul de calmă. Iepurii stau pe mal, la soare.

26.10.48: Ger azi-noapte. Cîteva averse scurte de grindină şi lapoviţă în dimineaţa asta, şi una scurtă după-masă. în rest senin, soare şi frig. Marea foarte

calmă. B[ill] crede că a găsit spărtura din barcă, la arborele motorului. L-a izolat cu vaselină şi e posibil să fie suficient. Am curățat coacăzii roşii de crengi (cam de mîntuială).

27.10.48: Ger din nou azi-noapte, după ploaia din prima parte a nopții. Azi o zi frumoasă, însorită, liniştită însă rece. Marea mai puțin calmă. A[vril] a terminat de plivit bordura. Unele frunze ale pomilor fructiferi au căzut după ger. Am mai curățat puțin crengile zmeurilor, am tăiat tot ce a făcut deja fructe. Cerbii intră întruna în cîmp.

28.10.48: Zi frumoasă, senină, cu soare, însă foarte frig. încă mai pătrunde apa în barcă, aşa că e limpede că mai există vreo spărtură pe undeva.

29.10.48: Frumos, dar cu vînt şi frig. A sosit finul (o tonă, 25 de baloți). Dacă e posibil, barca va fi trasă mîine pe mal, fiindcă încă mai ia apă. A[vril] a plivit cealaltă bordură cu furca. Marea agitată.

30.10.48: Ploaie torențială în timpul nopții. Azi frumos şi rece. Ceilalți au tras barca la mal şi au proptit-o, astfel încît pupa să poată fi calăfătuită la reflux. B[ill] a împuşcat un iepure, pe care l-au furat cîinii de pe masa de la bucătărie, imediat ce a fost jupuit. în seara asta se dă ceasul înapoi.

31.10.48: Ploaie în timpul nopții. Vînt violent toată ziua, dar nu frig. Marea agitată.

NS

85. Robert Shaw avea o firmă de construcții şi locuia la Lagg, care se află pe drumul de pe coastă, la circa cincisprezece mile sud de Barnhill (n. ed. orig.).

1.11.48: Frumos şi rece.

2.11.48: Zi oribilă, ploaie aproape continuă. Acoperişul curge rău. Mi s-a terminat pixul, după doar 6 săptămîni.86 Marea agitată. Vulturi deasupra noastră.

3.11.48: Zi parțial însorită, cu cîteva averse. Ploaie torențială seara. Marea agitată. Vacile dau puțin mai mult lapte, fără îndoială datorită finului proaspăt adus. B[ill] a mai văzut nişte iepuri deschişi la culoare.

4.11.48: Frumos, dar rece. A[vril] a plantat spirea şi brumărele.

5.11.48: Frig. Cîteva intervale senine şi puțină burniță. Puțină grindină dimineața. Marea calmă. Vînt în nord. A[vril] a plantat polyantha.

6.11.48: Zi frumoasă, liniştită, fără vînt, cald la soare, frig la umbră. Marea calmă. A[vril] şi I. au plantat lalele, înjur de 100. A[vril] a început să plivească răzorul de sub fereastră. M-am simțit foarte rău după-masa şi seara, fără îndoială din cauză că am ieşit din casă.87

7.11.48 : Zi frumoasă, liniştită, însorită. Destul de rece. Marea mai puțin calmă. II

8.11.48: Ger în timpul nopții. Zi senină, liniştită, însorită. Destul de rece. Marea relativ calmă. B[ill] a dus vaca de lapte la taur (Khilachrain). Ar trebui să fete în august. A[vril] a continuat să plivească bordura de la baza casei. Am curățat de crengi coacăzii

NS

86. Pe 26 decembrie 1947, Orwell 1-a rugat pe Julian Symons să-i facă rost de un pix şi i-a trimis 3 lire. Nu există nici o altă mențiune legată de cumpărarea de pixuri în 1948 (n. ed. oirg.).

87. E limpede din însemnările anterioare că Orwell nu era în stare să facă absolut nici o muncă fizică în grădină; pe 15 noiembrie i-a spus lui Anthony Powell că nu poate nici să scoată o buruiană şi că pînă şi să meargă cîteva sute de iarzi îl oboseşte enorm. Prin urmare, faptul că se simțea rău era rezultatul simplei ieşiri din casă, şi nu al unui ajutor dat în grădină. E perioada cînd dactilografia versiunea finală a romanului O mie nouă sute optzeci şi patru şi, avînd în vedere că i se terminase şi pasta pixului, revizuia intens (n. ed. orig.).

negri (de mîntuială). încep să iasă viorelele. Mă întreb dacă ar trebui cumva acoperite. Probleme cu cablul tractorului. Se termină băutura. N.B. - să mai comandăm. Azi am văzut nişte mierle. Sînt destul de rare în zonă cît să te întrebi ce sînt... A[vril] a văzut un stol de sturzi, poate migratori, adică cocoşari sau stur-zii-viilor. Marea ne-a lăsat fără o vîslă a şalupei din golf. Gladiolele şi daliile s-au terminat. Trandafirii încă mai fac boboci noi.

Pe pagina alăturată însemnării din 8.11.48, Orwell a scris, şi a bifat:

Să comand gin etc.

9.11.48: Vînt puternic în timpul nopții. Marea foarte agitată. Puțină ploaie după-masă, după care marea s-a mai liniştit oarecum.

10.11.48: Zi liniştită şi înnorată, blîndă. Marea destul de zbuciumată.

11.11.48: Liniştit, înnorat, cald. Ploaie în timpul nopții. Marea nu foarte calmă. Ceilalți au pescuit în golful Barnhill şi au prins 15 peşti. Vîsla luată de valuri a fost aruncată pe mal. Trandafirii polyantha recent plantați se chinuie să înflorească.

16.11.48: N-am mai scris cîteva zile în jurnal. Ultimele două zile umede şi cu vînt, înainte de asta, liniştite şi înnorate. Nu frig. Marea azi destul de agitată. A[vril] a terminat de plivit răzorul de sub fereastră şi a răsădit nu-mă-uita. Porcul a fost bolnav şi o zi n-a vrut să mănînce deloc. Acum e mai bine, dar tot bolnav. Probabil reumatism, din cauza umezelii din cocină. Momentan, a fost mutat în garaj. B[ill] are lumbago. Puicile din rase încrucişate (clocite în mai) par gata să ouă, dar n-au început încă. N.B. - să comand parafină şi alcool metilic.

Pe pagina alăturată însemnării din 16.11.48, Orwell a scris, şi a bifat primul articol:

Să comand parafină.

Să comand alcool metilic.

17.11.48: Umed şi înnorat, puțină ploaie. Ploaie torențială seara. Marea agitată. A sosit taurul cel nou, un viţel alb cu coarne

scurte (de carne). A făcut 15 zile cu vaporul. E slab şi arată destul de rău.

18.11.48: Zi frumoasă, destul de caldă. Marea calmă. A[vril] a pus plasă de sîrmă la trandafirii cățărători. Am curățat de crengi prunii. Sînt destul de amărîți. Cîțiva trandafiri sînt încă înfloriți. Au mai rămas şi o floare sau două la micşunelele ruginii.

19.11.48: Zi urîtă, cu ploaie şi mult vînt. Marea agitată. Prima puică a început să ouă (clocită în mai). Porcul e iar pe picioare. In stogul de grîu sînt şobolani. Pe B[ill] 1-a mai lăsat lumbago-ul. R. a prins ieri cîțiva peşti.

20.11.48: Cîteva averse puternice, cu grindină, dar în general frumos. Avril şi Bill au adus noua furgonetă acasă (Chevrolet). Altă puică ouă (cred). Am curățat crengile agrişilor.

21.11.48: O aversă, în rest zi frumoasă. Marea foarte calmă şi o culoare de vis. B[ill] a încercat să curețe noroiul din curtea din spate. E nevoie de furtun. Am curățat de crengi merii (cam de mîntuială). Cu excepția unuia cu spalier, n-au crescut cine ştie ce. Mă întreb dacă au nevoie oare de mai mult îngrăşământ şi nu cumva am pus iarba prea devreme.

Pe pagina alăturată însemnării din 21.11.48, Orwell a scris şi a bifat:

Să comand furtun (de 60 de picioare şi 3/4 țoii).

22.11.48 : Zi frumoasă şi senină. Marea calmă. A murit o puică (cea care se rănise nu ştiu cu ce la piept).

23.11.48: Zi foarte mohorîtă şi înnorată. Frig, dar ceață. Se văd munții din interiorul insulei. Trei ouă. Găinile R.I.R. încă năpîrlesc urit.

24.11.48 : Frig în timpul nopții. Azi frumos şi însorit, dar rece. Vînt din est. Micşunelele ruginii se tot chinuie să înflorească.

25.11.48: Frig. Vînt din est sau sud-est.

26.11.48: Destul de frumos, dar foarte frig. Vînt din est sau sud-est. Marea moderat de calmă. O găină R.I.R. a început să ouă.

27.11.48: Liniştit şi frig.

28.11.48: Zi frumoasă, fără vînt, marea ca sticla. Ceață uşoară. Nu se văd munții.

29.11.48: Zi liniştită, înnorată, nu rece. Marea mai puțin calmă. Bobbie a fost adus azi înapoi. Destul de nețesălat, dar pare în condiție bună. Un ou cu gălbenuş dublu azi, se pare de la una dintre puici.

30.11.48: Zi frumoasă, cu vînt, destul de rece. Marea agitată. Se pare că acum ouă două găini R.I.R.

1.12.48: Frumos şi vînt, marea agitată. Puțină ploaie seara tîrziu. 3 sau 4 ouă aproape zilnic acum.

2.12.48: Vînt foarte violent în timpul nopții şi aproape toată ziua. Multă ploaie. Marea foarte furioasă. Şalupa nepuntată88 făcută bucăți, căci marea s-a revărsat pînă pe pămîntul de obicei uscat. Probleme cu conducta de alimentare a camionului, carburatorul se pare că nu se umple cum ar trebui.

3.12.48: Zi înnorată, puțină ploaie. Vîntul a slăbit peste zi. Marea destul de agitată, dar nu chiar ca ieri. Majoritatea vitelor vin acum în şopron singure. Parafina e aproape pe terminate. Se pare că s-a reparat camionul.

4.12.48: Zi frumoasă, liniştită, însorită, cu o scurtă aversă după-masa. Două curcubeie paralele, unul dintre ele abia vizibil. Mă întreb dacă asta se întîmplă uneori cînd e ploaie cu soare. Marea calmă. Se pare că taurul are 16 luni, s-a născut în iulie 1947, aşa că e destul de dezvoltat pentru vîrsta lui, deşi nu arată prea bine. Am dat cu (puțin) var la tufele de fructe.

NS

88. Şalupa nepuntată (dinghy pram) e o şalupă cu fund plat. Orwell foloseşte termenul „dinghy" tautologic (dinghy înseamnă „şalupă", iar pram înseamnă „şalupă nepuntată" -n. t.) (n. ed. orig.).

5.12.48: Vîntul s-a întețit tare în timpul nopții. Azi, ploaie aproape continuă şi vînt puternic. Marea agitată. M-am simțit foarte rău. Butelia de Calor Gas e aproape pe sfîrşite. (începută pe 29.10.48, adică a ținut 5 săptămîni.) Am pus butelia cea nouă.

6.12.48: Vîntul a slăbit în timpul nopții. Zi frumoasă, liniştită, însorită. Marea foarte calmă. Nu m-am simțit destul de bine să ies. Porcul a fost dus azi la sacrificat. Ceilalți s-au dus la Craighouse să facă rost de parafină, dar n-au făcut rost decît de un galon. Situația e aproape disperată pînă cînd vine următorul transport pe insulă. Noul berbec a sosit azi. Bateriile de radio aproape terminate (nu mai ştiu cînd le-am pus).

7.12.48: Zi liniştită, destul de însorită. Puțină ploaie dimineața. Marea mai puțin calmă. A[vril] a venit cu slănina etc. de la porc. Bucăți mari de osînză şi carne pe obraji. Am plătit pentru sacrificarea şi tranşarea porcului o liră plus picioarele. M-am simțit foarte rău.

19.12.48: Nu m-am simțit suficient de bine pentru a scrie în jurnal. Vremea a fost în general foarte liniştită, înnorată, nu rece, uneori aproape crepusculară toată ziua. Marea în general calmă. Vînt violent o dată sau de două ori, dar puțină ploaie. O viorea se chinuie să înflorească. B[ill] spune că în ultimele două săptămîni a crescut şi iarba. Gîsca (pentru Crăciun) ne-a fost adusă azi înapoi.

De asemenea, o capră sălbatică tînără (femelă). După ce i-au fost îndepărtate capul şi picioarele, porcul cîntărea 2 sutare (avea cam 9 luni).

Am început noul butoi de parafină. Datorăm circa 10 gal., aşa că în realitate nu avem spre uz propriu decît circa 30.

N.B. Să comandăm mai multă, imediat. Butelia de Calor Gas a dat semne că se termină azi. Probabil scapă pe undeva, probabil la transformator. Am început butelia cea nouă (N.B. - de data asta nu avem decît una).

Pe pagina alăturată însemnării din 19.12.48, Orwell a scris şi a bifat ultimul articol:

Să comand parafină. Să comand Calor Gas.

Să plătesc timbrele pentru asigurări sociale89. Să comand fin (o tonă).

22.12.48: Vreme foarte senină, liniştită, destul de rece în ultimele două zile. Marea foarte calmă. Acum trebuie să aprinzi lămpile pe la ora 3 sau 3.30 după-masa. Azi, nişte dungi albe stranii pe mare, probabil provocate de peştişorii care înoată în zonă, dar nici o pasăre n-a părut interesată.

8 baloți şi jumătate de fîn rămase, din 25, primite acum aproape 2 luni. Aşa că în perioada asta a anului, o tonă (25 de baloți) ar trebui să țină aproape 3 luni, adică pentru două vaci de lapte şi un viței.

24.12.48: Geruri puternice în ultimele două nopți. Zilele însorite şi liniştite, marea calmă. A[vril] e îngrozitor de răcită. Gîsca pentru Crăciun a dispărut, după care a fost găsită înotînd în mare în zona de ancoraj, la circa o milă de plaja noastră. B[ill] crede că trebuie să fî înotat în cerc. A trebuit să se ia după ea cu şalupa şi s-o împuşte. Greutatea înainte de jumulire şi tranşare, 10 livre şi jumătate.

Peste tot e plin de ghiocei. Se văd şi cîteva lalele. Cîteva micşunele ruginii încă se mai chinuie să înflorească.

Aici se încheie „Jurnalul domestic, volumul V".

89. Timbre pentru asigurările sociale naționale, cerute de lege, probabil pentru sine, ca liber întreprinzător sau pentru Bill Dunn, ca angajat al lui Orwell şi Richard Rees (n. ed. orig.).

Însemnări relevante din ultimul caiet literar

21 martie 1949 - septembrie 1949

Suferind de o recidivă gravă a bolii, Orwell a fost dus de la Jura, în jurul datei de 2 ianuarie 1949, la sanatoriul Cranham de lîngă Stroud, din Gloucestershire.

Ultimul caiet literar al lui Orwell (vezi OC, XX) conține cîteva însemnări scrise de mînă referitoare la sanatoriul Cranham şi spitalul University College. Scriitorul notează programul zilnic din fiecare spital, aşa cum a făcut-o şi la Hairmyres, şi oferă detalii scurte, datate, descriptive. însemnările pentru

Cranham sînt datate 21 şi 24 martie şi 17 aprilie 1949. Prima şi ultima însemnare sînt date aici, iar cea de-a doua a fost inserată mai devreme, cea care se referă la tratamentul lui Orwell cu streptomicină de la Hairmyres, din 1948.

Notele sînt numerotate de la 1.

21.3.49: Programul de aici (sanatoriul Cranham) e destul de diferit de cel de la spitalul Hairmyres. Deşi toţi cei de la Hairmyres erau cît se poate de amabili şi gentili cu mine - chiar surprinzător de amabili, aş zice - nu poţi să nu simţi, în fiecare clipă, ce textură are viaţa atunci cînd îţi plăteşti şederea aici singur.

Diferenţa cea mai notabilă e că aici e mult mai linişte decît în spital şi că totul e făcut mult mai relaxat. Trăiesc într-o aşa-zisă cabană, dintr-un şir de colibe identice de lemn, cu uşi de sticlă, fiecare cabană măsurînd circa 15 picioare pe 12. Există apă caldă, chiuvetă, o comodă şi un şifonier, în afară de noptierele obişnuite etc. Afară e o verandă cu acoperiş de sticlă. Totul e adus personal - nu există nici unul dintre cărucioarele alea oribile şi zăngănitoare de care nu scapi niciodată cînd eşti într-un spital. Nici radio nu se aude prea mult - toţi pacienţii au căşti. (Aid, acestea sînt permanent fixate pe Home Service. La Hairmyres, sînt de regulă date pe LightProgramme.) Sunetul cel mai persistent e cel al păsărilor.

Programul zilnic:

Ora 7 dimineaţa. Luat pulsul şi temperatura. Pentru asta, nu mă scol decît cît să-mi bag termometrul în gură şi de obicei sînt prea adormit să-l şi citesc.

7.30. Schimbat recipient pentru recoltarea sputei. Schimbat căni de expectoraţie.

8.00. Micul dejun. După micul dejun mă ridic şi mă spăl. Nu am voie să fac baie decît de două ori pe săptămînă, pentru că se spune că „te lasă fără puteri".

9.30. (aprox.) Făcute paturile.

11.00. Ceaşcă de cafea.

12.00 (aprox.) Camera măturată şi şters praful.

12.00-12.40. Oră de odihnă. în intervalul ăsta ar trebui să stai întins. Cam acum soseşte şi medicul.

12.40. Prinsul.

2.00-2.40. Oră de odihnă. Eu, personal, dorm cam de la 2.30 la 3.30.

3.30. Ceai.

6.00. Luat temperatura şi pulsul.

6.40. Cina.

9.30. (aprox.) Ceaşcă de ceai.

10.30. Stingerea.

Nu eşti cîntărit, examinat etc. decît o dată pe lună. Taxa de aici e de 12 lire şi 12 şilingi pe săptămînă, dar ea nu-ţi acoperă în general decît masa şi casa,

medicamentele speciale, operațiile etc. fiind plătite separat.

17.4.49: Cranham: Efect ciudat, aici la sanatoriu, în duminica Paştilor, cînd cei din aceste „cabane" (cele mai scumpe90) au vizitatori, să auzi foarte multe voci englezeşti din clasa-de sus. Aproape nu le-am mai auzit de doi ani, în afară de cîte una sau

NS

90. Sistemul Național de Sănătate şi-a demarat programul „De la leagăn la mormînt" pe 5 iulie 1948, dar încă existau instituții private ce ofereau asistență medicală contra cost, pentru cei care o doreau (n. ed. orig.).

două ocazional, urechile mele obişnuindu-se tot mai mult cu vocile scoțiene ale celor din clasa muncitoare sau mijlocie-de jos. în spitalul Hairmyres, de pildă, n-am auzit niciodată vreun accent „cultivat", decît atunci cînd aveam vizitatori. E ca şi cum aş auzi aceste voci pentru prima oară. Şi ce voci! Un soi de ultra-plictiseală, de aroganță prostească, un ba-bah permanent de rîsete despre nimic şi, mai presus de orice, un fel de greutate şi bogăție combinate cu o ostilitate congenitală - oameni care, simți instinctiv, fără chiar să-i vezi, sînt duşmanii oricărui lucru inteligent, sensibil ori frumos. Nu-i de mirare că toți ne urăsc atît de tare.

O mie nouă sute optzeci şi patru a fost publicat de Secker & Warburg pe 8 iunie 1949, şi cinci zile mai tîrziu de Harcourt, Brace din New York. A avut un asemenea impact, încît la 27 august 1949, emisiunea de teatru NBC University a difuzat deja o versiune radiofonică, dramatizată cu talent de Milton Wayne şi cu David Niven în rolul lui Winston Smith; romancierul James Hilton a oferit un comentariu în antract.

Pe 3 septembrie, Orwell a fost transferat la University College Hospital, Londra. Următoarea însemnare e cea făcută de scriitor în ultimul său caiet literar, cea. septembrie 1949, despre programul zilnic la acest spital. Ea conține şi o descriere a camerei sale.

Program zilnic la spitalul University College (Aripa privată) 7-7.30. Luat temperatura. întrebare de rutină: „Cum ați dormit?". 7.30-8. Baie cu buretele. Făcut patul. Apă de bărbierit. „Spatele"

frecționat. 8.45. (aprox.) Micul dejun. Vine ziarul. 9.30. (aprox.) Sora din aripa privată aduce corespondența.

10. Luată temperatura.

10.30. (în prezent) patul meu e „bătut". Femeia de serviciu vine să mătură camera.

11. (aprox.) Vine infimiera să şteargă praful.

12.30. Patul desfătat.

12.45. Prînz.

2. Luată temperatura:
2.30. Patul „bătut".
3.30. Patul desfătat.
3 45 Ceai
5 Luată tempeatura.
5.30. (aprox.) sînt spălat pînă la brîu. „Spatele" frecționat. 6.45. Cina.
10. Luată temperatura; ceva de băut.
10.30. (aprox.) Patul „bătut" şi lumina stinsă la scurt timp după aceea.
Nu există oră fixă pentru vizita doctorului. Nici pentru vizitele rudelor.

Camera91 are: chiuvetă, bufet, noptieră cu cheie, masă lîngă pat, comodă, şifonier, 2 oglinzi, radio (butoane lîngă pat) şi 2 alte lămpi, telefon. Costurile sînt de 15 guinee pe săptămînă, plus taxă suplimentară pentru doctor, dar se pare că inclusiv medicamentele speciale. Telefonul şi radioul nu sînt incluse. (Radioul costă 3 şilingi şi 6 pence pe săptămînă.)

Aici se încheie jurnalele lui Orwell.

NS

91. Camera lui Orwell, nr. 65 din aripa privată, e ilustrată în Orwell's London, Thompson, p. 102 (aripa privată e ilustrată la p. 101) (n. ed. orig.)

Pe 13 octombrie 1949, în timp ce se afla la spitalul University College, Orwell s-a căsătorit cu Sonia Brownell. Spera să se simtă suficient de bine pentru a se recupera în Elveția, iar prietenii (mai ales librarii) au strîns fonduri pentru a-1 ajuta să facă această călătorie. Din păcate, înainte de a putea pleca, a murit din cauza unei hemoragii masive a plămînilor, în primele ore ale zilei de sîmbătă, 21 ianuarie 1950. In colțul camerei sale de spital se aflau iubitele sale undițe. Slujba sa de înmormîntare a fost organizată de către Malcolm Muggeridge la Christ Church, Albany Street, Londra, NW1. Ceruse să fie îngropat, şi nu incinerat, iar David Astor a aranjat ca înmormîntarea scriitorului să aibă loc la cimitirul „AII Saints", Sutton Courtney, Berkshire. Pe piatra sa de mormînt scrie simplu: „Aici se odihneşte Eric Arthur Blair", alături de data naşterii şi de cea a morții sale.